Pravna i ekonomska izdanja
za uspešno i zakonito poslovanje

BUDITE NA PRAVNOJ STRANI
online@paragraf.rs
www.paragraf.rs

Preuzeto iz elektronske pravne baze Paragraf Lex

Sve informacije o propisu nađite OVDE.

PRAVILNIK

O PROGRAMU ZAVRŠNOG ISPITA U OSNOVNOM OBRAZOVANJU I VASPITANJU

("Sl. glasnik RS - Prosvetni glasnik", br. 1/2011, 1/2012, 1/2014, 12/2014, 2/2018, 3/2021, 14/2022, 4/2023 i 5/2023 - ispr.)

Član 1

Ovim pravilnikom utvrđuje se program završnog ispita u osnovnom obrazovanju i vaspitanju i propisuje obrazac javne isprave o obavljenom završnom ispitu u osnovnom obrazovanju i vaspitanju.

Član 2

Program završnog ispita u osnovnom obrazovanju i vaspitanju sadrži cilj programa završnog ispita, strukturu programa završnog ispita i određen broj obrazovnih standarda sa primerima zadataka kojima se ispituje njihova ostvarenost.

Član 3

Obrazac javne isprave o obavljenom završnom ispitu u osnovnom obrazovanju i vaspitanju u obliku je lista veličine 21 x 29,5 cm, na 100-gramskoj hartiji, svetloplave podloge sa grbom Republike Srbije u pozadini teksta, a kada se štampa i izdaje dvojezično, veličine je 25 x 35 cm.

Javnu ispravu o završnom ispitu u osnovnom obrazovanju i vaspitanju izdaje i osnovna škola za obrazovanje odraslih.

Član 4

Program završnog ispita u osnovnom obrazovanju i vaspitanju i obrazac javne isprave o obavljenom završnom ispitu u osnovnom obrazovanju i vaspitanju odštampani su uz ovaj pravilnik i čine njegov sastavni deo.

Član 5

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Prosvetnom glasniku".

Samostalni članovi Pravilnika o izmeni i dopuni
Pravilnika o programu završnog ispita u osnovnom obrazovanju i vaspitanju

("Sl. glasnik RS - Prosvetni glasnik", br. 1/2014 i 12/2014)

Član 2

(*Brisan*)

Član 3

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku RS - Prosvetnom glasniku".

Samostalni član Pravilnika o izmenama
Pravilnika o programu završnog ispita u osnovnom obrazovanju i vaspitanju

("Sl. glasnik RS - Prosvetni glasnik", br. 12/2014)

Član 3

Ovaj pravilnik stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku Republike Srbije - Prosvetnom glasniku".

Samostalni član Pravilnika o izmeni
Pravilnika o programu završnog ispita u osnovnom obrazovanju i vaspitanju

("Sl. glasnik RS - Prosvetni glasnik", br. 2/2018)

Član 2

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku Republike Srbije - Prosvetnom glasniku".

Samostalni član Pravilnika o izmeni i dopunama
Pravilnika o programu završnog ispita u osnovnom obrazovanju i vaspitanju

("Sl. glasnik RS - Prosvetni glasnik", br. 3/2021)

Član 2

Ovaj pravilnik stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku Republike Srbije - Prosvetnom glasniku".

Program završnog ispita u osnovnom obrazovanju i vaspitanju

Cilj programa završnog ispita

Cilj programa završnog ispita u osnovnom obrazovanju i vaspitanju je priprema učenika za polaganje završnog ispita na kraju obaveznog osnovnog obrazovanja i vaspitanja, u skladu sa zakonom kojim se uređuju osnove sistema obrazovanja i vaspitanja.

Struktura programa završnog ispita

Završnim ispitom procenjuje se koliko je učenik tokom osmogodišnjeg školovanja ovladao znanjima i umenjima iz srpskog, odnosno maternjeg jezika, matematike i prirodnih i društvenih nauka (biologija, geografija, istorija, fizika i hemija). Završni ispit nakon završenog osmog razreda polažu svi učenici.

Učenici koji završe osmi razred u školskoj 2022/2023. godini, učenici koji su prethodnih godina završili osmi razred, a nisu polagali završni ispit, kao i naredne generacije učenika osmog razreda, polažu završni ispit rešavanjem zadataka u okviru tri testa: iz predmeta Srpski jezik i književnost, odnosno maternji jezik i književnost, iz predmeta Matematika i iz jednog od pet predmeta koji učenik izabere sa liste nastavnih predmeta iz prirodnih i društvenih nauka: Biologija, Geografija, Istorija, Fizika i Hemija. Učenik osmog razreda se najkasnije do 30. decembra izjašnjava pisanim putem u školi ili elektronski na portalu posvećenom upisu u srednju školu iz kojeg će predmeta, od pet ponuđenih, raditi treći test. Polaznici koji polažu završni ispit po programu za funkcionalno osnovno obrazovanje odraslih polažu završni ispit rešavanjem jednog testa koji sadrži zadatke iz predmeta Srpski jezik i književnost, odnosno maternji jezik i književnost, iz predmeta Matematika i iz prirodnih i društvenih nauka koji obuhvataju sadržaj iz nastavnih predmeta Biologije, Geografije, Istorije, Fizike i Hemije, kao i opšte kompetencije, zajedničke za pojedine prirodne i društvene nauke.

Program završnog ispita određen je kompetencijama koje se očekuju od učenika na kraju osnovnog obrazovanja i vaspitanja. Ta očekivanja utemeljena su u nastavnim programima i opštim standardima postignuća - obrazovnim standardima za kraj obaveznog obrazovanja za učenike koji su redovno završili osnovnu školu, odnosno opštim standardima postignuća za

osnovno obrazovanje odraslih ukoliko su polaznici obavezno obrazovanje završili po programu za funkcionalno obrazovanje odraslih. Testovima se mogu ispitivati sve kompetencije opisane obrazovnim standardima za predmete Matematika, Srpski, odnosno maternji jezik, Biologija, Geografija, Istorija, Fizika i Hemija. Liste standarda utvrđene su Pravilnikom o opštim standardima postignuća - obrazovnim standardima za kraj obaveznog obrazovanja ("Prosvetni glasnik", broj 5/10), odnosno Pravilnikom o opštim standardima postignuća za osnovno obrazovanje odraslih ("Službeni glasnik Republike Srbije", broj 50/13 i 115/13).

Testovi koje učenici rešavaju na završnom ispitu sastoje se od pitanja i zadataka kojima se ispituju kompetencije sva tri nivoa obrazovnih standarda. Testovi su zasnovani na nastavnim sadržajima koje su učenici učili i kompetencijama koje su predviđene obrazovnim standardima. Testovi završnog ispita sastavljeni su od neobjavljenih zadataka i sadrže od 20 do 40 zadataka u zavisnosti od procenjene težine i tipa korišćenih zadataka. U slučaju polaznika koji završni ispit polažu po programu za funkcionalno osnovno obrazovanje odraslih, u testu je 30 zadataka, i to tako da je 10 zadataka iz predmeta Srpski jezik, odnosno maternji jezik, 10 zadataka iz predmeta Matematika i ukupno 10 zadataka iz prirodnih i društvenih nauka koji obuhvataju sadržaj iz nastavnih predmeta Biologije, Geografije, Istorije, Fizike i Hemije, kao i opšte kompetencije, zajedničke za pojedine prirodne i društvene nauke. Broj zadataka u testu za učenike za koje se testovi prilagođavaju može biti i manji od 20.

Učenik može da ostvari najviše 14 bodova na testu iz srpskog jezika i književnosti, odnosno maternjeg jezika i književnosti, 14 bodova na testu iz matematike i 12 bodova na trećem testu. Učenik po osnovu opšteg uspeha može da ostvari najviše 60 bodova. Najveći broj bodova koji učenik može imati na osnovu opšteg uspeha i uspeha na završnom ispitu je 100 bodova. Polaznik koji završni ispit polaže po programu za funkcionalno osnovno obrazovanje odraslih, može da ostvari najviše 40 bodova na objedinjenom testu, i to: najviše 14 bodova na zadacima iz srpskog, odnosno maternjeg jezika, najviše 14 bodova na zadacima iz matematike i ukupno najviše 12 bodova na zadacima iz prirodnih i društvenih nauka: Biologija, Geografija, Istorija, Fizika i Hemija. Na osnovu opšteg uspeha polaznik može da ostvari najviše 60 bodova. Najveći broj bodova koje polaznik može imati na osnovu opšteg uspeha i uspeha na završnom ispitu je 100 bodova.

Učenici sa smetnjama u razvoju i invaliditetom polažu završni ispit u skladu sa njihovim motoričkim i čulnim mogućnostima, odnosno uslovima koje zahteva određena vrsta invaliditeta. Prilagođavanje uslova i sadržaja završnog ispita učenicima sa smetnjama u razvoju vrši se prema individualnom obrazovnom planu.

Obrazovni standardi za kraj obaveznog obrazovanja za srpski jezik sa primerima zadataka

Sledeći iskazi opisuju šta učenik/učenica zna i ume na osnovnom nivou.

1. VEŠTINA ČITANJA I RAZUMEVANJE PROČITANOG

U oblasti *VEŠTINA ČITANJA I RAZUMEVANJE PROČITANOG* učenik/učenica:

SJ.1.1.1. razume tekst (ćirilični i latinični) koji čita naglas i u sebi*

SJ.1.1.2. razlikuje umetnički i neumetnički tekst; ume da odredi svrhu teksta: ekspozicija (izlaganje), deskripcija (opisivanje), naracija (pripovedanje), argumentacija, propaganda

Zadatak
Pročitaj sledeći tekst i zaokruži slovo ispred tačnog odgovora. *Miroslavljevo jevanđelje* biće izloženo u sobi na prvom spratu Narodnog muzeja u Beogradu u toku jeseni. Prema pravilima o izlaganju, delo će biti dostupno građanima deset dana. Snimanje neće biti dozvoljeno. Navedeni tekst: a) opisuje; b) komentariše; v) definiše; g) obaveštava.
Rešenje
g) obaveštava

SJ.1.1.3. prepoznaje različite funkcionalne stilove na jednostavnim primerima

Zadatak
Kojim su stilom napisani sledeći tekstovi (administrativnim, publicističkim ili naučnim stilom)? a) Prijavljivanje za ovogodišnju sezonu letnjih kampova kod nas i u svetu počelo je krajem marta i do sada se, kako saznajemo od organizatora u udruženju "Mladih istraživača Srbije", prijavilo već 430 mladih volontera. Ima još oko 1.700 slobodnih mesta, a prijavljivanje je otvoreno do popune kampova. _____

b) Neki neprelazni glagoli, odn. neka njihova uža značenja, postajali su i prelazni: *goreti* (vatra gori, neprel.) - *goreti* ugalj, goreti sveću (prel.); ili su dobijali odn. pojačavali formalne oznake prelaznosti, tj. sticali različite akuzativske dodatke koji nisu objekatske prirode; ponekad i obratno, neki prelazni glagoli postajali su i neprelazni: *preći* livadu (prel.) - *preći* (bolest je već prešla, neprel.), što je daleko ređa pojava.

_____

v) Zaštitnik građana je nezavisan državni organ koji štiti prava građana i kontroliše rad organa državne uprave, organa nadležnog za pravnu zaštitu imovinskih prava i interesa Republike Srbije, kao i drugih organa i organizacija, preduzeća i ustanova kojima su poverena javna ovlašćenja.

_____

Rešenje

a) publicističkim (stilom)
b) naučnim (stilom)
v) administrativnim (stilom)

SJ. 1.1.4. razlikuje osnovne delove teksta i knjige (naslov, nadnaslov, podnaslov, osnovni tekst, poglavlje, pasus, fusnota, sadržaj, predgovor, pogovor); prepoznaje citat; služi se sadržajem da bi pronašao određeni deo teksta

Zadatak

Pred tobom je deo sadržaja jedne knjige. Pažljivo ga pregledaj i odgovori na pitanja.

SADRŽAJ

	Strana
O predmetu sintakse i sintaksičkim jedinicama	1-6
Rečenice po sadržini	6-21
Vidovi rečenica po sastavu	21-22
PROSTE REČENICE	23-152
Subjekat	23-34
Predikat	34-47
Zavisni članovi rečenice	47-86
Odredbe	48-74
Imeničke odredbe	48-65
Odredbe zavisnih delova rečenice	65-74
Dopune	74
Glagolske dopune	74-84
Priloške i imenske dopune	84-86
Rečenice s neizrečenim glavnim delovima	86-119
Rečenice bez subjekta	87-88
Bezlične rečenice	88-95
Nepotpune rečenice	95-119
Kongruencija	119-152
SINTAGME	153-775
Pojam i vrste sintagme	153-159
Padežne sintagme	
Funkcije i značenja padeža	159-527
Nominativ	165-171
Vokativ	171-174
Genitivne sintagme	174-359
A. Bez predloga	174-212
Prisvojni (posesivni) genitiv	175-193

Ablativni genitiv	193-194
Partitivni genitiv	194-212
B. Genitivne sintagme s predlozima	212-359

a) Na kojim stranicama se nalazi tekst o priloškim i imenskim dopunama?

_____

b) Navedi broj stranice na kojoj počinje tekst o vokativu.

_____

Rešenje

a) 84-86
b) 171

SJ. 1.1.5. pronalazi i izdvaja osnovne informacije iz teksta prema datim kriterijumima

Zadatak

Pažljivo pročitaj tekst i odgovori na pitanja.

ČINI DOBRO - VRATIĆE TI SE!

Fleming je bio siromašan škotski seljak. Jednog dana, dok je radio u polju, začuo je vapaje za pomoć koji dolaze iz obližnje močvare. Tamo je, do struka u crnom mulju, bio prestravljeni dečak, koji je vrištao i borio se kako bi se oslobodio. Farmer Fleming je spasao dečaka od spore i zastrašujuće smrti u blatu močvare.
Sledećeg dana otmena kočija pojavila se u dvorištu skromne Flemingove kuće. Otmeno obučen plemić sišao je iz kočije i predstavio se kao otac dečaka koga je farmer dan ranije spasao.
"Želim da vas nagradim", rekao je plemić. "Spasili ste život mom sinu!"
"Ne, ne mogu to da prihvatim", odgovorio je ponosno škotski seljak, odbijajući ponudu.
U tom trenutku farmerov sin se pojavio na ulaznim vratima kuće.
"Da li je to vaš sin?", upitao je plemić.
"Da", ponosno je odgovorio farmer.
"Imam predlog za vas", reče plemić. "Dopustite mi da mu pružim obrazovanje kakvo će i moj sin imati. Ako je na svog oca, on će, bez sumnje, izrasti u čoveka na koga ćemo obojica biti ponosni."
I to je i učinio...
Sin seljaka Fleminga, Aleksandar Fleming, pohađao je najbolje škole i u roku diplomirao na Medicinskoj akademiji "St. Marus" u Londonu. Postao je poznat širom sveta kao pronalazač penicilina.
Mnogo godina kasnije, sin onog istog plemića koga je spasao farmer Fleming, dobio je tešku upalu pluća, koja je u to vreme bila isto što i smrtna kazna. Ono što mu je u tom trenutku spasilo život bio je - penicilin.
Pitate se kako se zvao taj plemić?
Lord Landorf Čerčil!
A kako se zvao njegov sin?
Vinston Čerčil!
Zaokruži slova ispred tačnih tvrdnji:

1. Aleksandar Fleming je bio:	a) siromašan škotski seljak;
	b) sin škotskog seljaka;
	v) plemić;
	g) sin lorda Landorfa.
2. Aleksandar Fleming je poznat po:	a) tome što je spasao plemićkog sina;
	b) doprinosu medicini;
	v) bogatstvu stečenom na imanju;
	g) dobrim ocenama na studijama.

Rešenje

1. b) sin škotskog seljaka
2. b) doprinosu medicini

SJ. 1.1.6. razlikuje u tekstu bitno od nebitnog, glavno od sporednog

Zadatak

Podvuci u sledećem tekstu dve rečenice u kojima su iskazane najvažnije informacije u vezi s molekulima:

O molekulima

Za molekule se može reći da predstavljaju najsitnije moguće delove neke supstance koji još uvek zadržavaju osobine te supstance. Molekul šećera je najsitniji deo šećera s tim osobinama. Kao što se atomi udružuju u molekule, molekuli se udružuju u ogromne skupove i tako grade tela koja su dostupna našim čulima. Jedno zrno šećera je sačinjeno od ogromnog broja molekula šećera. Zanimljivo je pomenuti da se led, voda i vodena para sastoje od potpuno istih molekula. Razlika koja postoji između te tri supstance proističe samo iz načina na koji se molekuli međusobno udružuju.

(Tomislav Senćanski, *Čudesa elektriciteta*, prilagođeno)

Rešenje

Za molekule se može reći da predstavljaju najsitnije moguće delove neke supstance koji još uvek zadržavaju osobine te supstance. Molekul šećera je najsitniji deo šećera s tim osobinama. Kao što se atomi udružuju u molekule, molekuli se udružuju u ogromne skupove i tako grade tela koja su dostupna našim čulima. Jedno zrno šećera je sačinjeno od ogromnog broja molekula šećera. Zanimljivo je pomenuti da se led, voda i vodena para sastoje od potpuno istih molekula. Razlika koja postoji između te tri supstance proističe samo iz načina na koji se molekuli međusobno udružuju.

Zadatak

Pročitaj tekst, a potom uradi zadatak.

Kreda

Kreda, obična naša bela školska kreda, ima neobično ime i još neobičnije poreklo. Ona potiče s juga, sa današnjeg grčkog ostrva Krita, poznatog još i pod starim imenom Kreta. Tim drugim, starijim imenom, imenom Kreta, nazivali su stari Latini (Rimljani) jednu belu, krhku pisaljku od krečnjaka - verovatno zato što su je doneli s Krete prilikom nekog vojnog pohoda. U našem jeziku, ili u jeziku iz kog smo tu reč preuzeli, latinska kreta (ili *creta*, kako su oni pisali) postala je - kreda. Pišući njome svakodnevno po školskoj tabli, mi danas i ne pomišljamo da ta obična, lomljiva pisaljka nosi ime jednog velikog ostrva, nadaleko čuvenog po svojoj staroj umetnosti i pismenosti.

(Milan Šipka, *Priče o rečima*)

U tabeli se nalaze neki od podataka iz ovog teksta. Stavi znak + ukoliko smatraš da je podatak važan za objašnjenje porekla reči i znak - ukoliko smatraš da podatak nije važan.

Podatak iz teksta	+ ili -
Pišemo kredom po tabli, svakodnevno.	
Stari naziv ostrva Krit je Kreta; otuda i naziv za ovu pisaljku.	
Krit je čuven po svojoj staroj umetnosti.	
Latinska reč "kreta" postala je reč "kreda".	

Rešenje

Podatak iz teksta	+ ili -
Pišemo kredom po tabli, svakodnevno.	-
Stari naziv ostrva Krit je Kreta; otuda i naziv za ovu pisaljku.	+
Krit je čuven po svojoj staroj umetnosti.	-
Latinska reč "kreta" postala je reč "kreda".	+

SJ.1.1.7. povezuje informacije i ideje iznete u tekstu, uočava jasno iskazane odnose (vremenski sled, sredstvo - cilj, uzrok - posledica i sl.) i izvodi zaključak zasnovan na jednostavnijem tekstu

Zadatak

Pažljivo pročitaj navedene rečenice i utvrdi njihov redosled, upisujući na liniju ispred svake broj 1, 2 ili 3.

_____ Nakon dve velike poplave koje su uništile skoro celokupan biljni fond, ova bašta je premeštena na današnju lokaciju, na imanje koje je kralj Milan Obrenović nasledio od svog dede Jevrema, po kome i današnja bašta nosi ime Jevremovac.
_____ Nepune tri godine posle prelaska na novu lokaciju, u botaničkoj bašti je podignuta prva staklena bašta, koja je tada predstavljala jednu od najvećih i najlepših staklenih bašta u ovom delu Evrope.
_____ Na predlog Josifa Pančića, odlukom Ministarstva prosvete Kraljevine Srbije, osnovana je Kraljevska botanička bašta u Beogradu kao prva botanička bašta u Srbiji, pored obale Dunava na Dorćolu.

Rešenje

2, 3, 1

SJ. 1.1.8. čita jednostavne nelinearne elemente teksta: legende, tabele, dijagrame i grafikone

Zadatak

Pred tobom je deo repertoara beogradskih pozorišta za decembar. Planiraš da svog mlađeg rođaka 23. decembra odvedeš u pozorište. Tog dana izvodi se pet predstava. Napiši njihove nazive.

BOŠKO BUHA

Trg Republike 3, tel. 2632-887

18.12. u 12 i 17 - Fazoni i fore, V. Ršumović i Lj. Ršumović, novogodišnja predstava

20.12. u 11 i 13 - Fazoni i fore, V. Ršumović i Lj. Ršumović,

21.12. u 11, 13 i 17 - Fazoni i fore, V. Ršumović i Lj. Ršumović,

22.12. u 11 i 13 - Fazoni i fore, V. Ršumović i Lj. Ršumović,

23.12. u 11, 13, 15, 17 i 19 - Fazoni i fore, V. Ršumović i Lj. Ršumović

24.12. u 11, 13, 17 i 19 - Fazoni i fore, V. Ršumović i Lj. Ršumović.

MALO POZORIŠTE "DUŠKO RADOVIĆ"

Aberdareva 1a, tel. 3232-072

18-25.12. u 10, 12, 14, 16, 18 i 20 - Novogodišnje đakonije.

POZORIŠTE "PUŽ"

B. Adžije 21, tel. 2438-036

www.pozoristancepuz.com

18.12. u 12 i 16 - Zaljubljeni Sneško, B. Milićevića,

21.12. u 10, 18 i 19.30 - Zaljubljeni Sneško, B. Milićevića,

22.12. u 12, 18 i 19.30 - Zaljubljeni Sneško, B. Milićevića,

23.12. u 10, 12, 18 i 19.30 - Zaljubljeni Sneško, B. Milićevića,

24.12. u 10, 12, 14, 16, 18 i 19.30 - Zaljubljeni Sneško, B. Milićevića.

Rezervacije i prodaja karata svakog radnog dana od 9 do 16 č., petkom i subotom do 18 č. Organizujemo dodelu novogodišnjih paketića.

POZORIŠTE LUTAKA "PINOKIO"

Karađorđeva 9, tel. 2691-715

18.12. u 11 i 17 - Uspavana lepotica, Ž. Jakovića,

22.12. u 10.30 - Ivica i Marica i opaka starica, M. Ojdanić,

23.12. u 9.30 - Zvezdan, J. Štrede,

u 9.30 i 10.30 - Uspavana lepotica, Ž. Jokovića,

24.12. u 11, 13, 15 i 17 - Deda Mraz i zver, I. Bojovića.

Nazivi predstava su:

1.
2.
3.
4.
5.

Rešenje

1. Fazoni i fore 2. Zaljubljeni Sneško 3. Zvezdan 4. Novogodišnje đakonije 5. Uspavana lepotica

(Redosled navođenja nije bitan.)

Zadatak

Data je mesečna vremenska prognoza. Pažljivo je pogledaj i odgovori na pitanja.

1. Navedi datume kada se očekuje magla. _____
2. Navedi datume kada će temperatura biti ispod 12 stepeni. _____

Rešenje

1. 5, 6, 7, 8 (5-8), 16, 21, 27.
2. 1, 2, 3.

2. PISANO IZRAŽAVANJE

U oblasti *PISANO IZRAŽAVANJE* učenik/učenica:

SJ.1.2.1. zna i koristi oba pisma (ćirilicu i latinicu)

Zadatak

Napiši sledeće reči pisanim slovima ćirilice.

Izdavačko preduzeće "Građevinska knjiga"

_____

Kratkometražni film

_____

Napiši sledeće reči pisanim slovima latinice.

Udruženje građana "Zdrav život"

_____

Knjiga o džungli

_____

Rešenje

Izdavačko preduzeće „Gradjevinska knjiga"

Kratkometražni film

Udruženje gradjana „Zdrav život"

„Knjiga o džungli"

SJ. 1.2.2. sastavlja razumljivu, gramatički ispravnu rečenicu

Zadatak

Napiši jednu rečenicu o svojoj školi ili odeljenju, koja će imati bar deset reči. Rečenica treba da bude razumljiva i gramatički ispravna.

Rešenje

Rečenica treba da bude razumljiva, gramatički ispravna, da ima bar 10 reči i da bude u vezi sa školom ili odeljenjem.

SJ. 1.2.3. sastavlja jednostavan ekspozitorni, narativni i deskriptivni tekst i ume da ga organizuje u smisaone celine (uvodni, središnji i završni deo teksta)

Zadatak

Svako od nas ima svoje omiljeno mesto. To je mesto na kome se oseća dobro i sigurno, na kome je srećan i zadovoljan. Ono može da bude blizu ili daleko, može da bude stvarno ili izmišljeno. Tvoj je zadatak da nam opišeš svoje omiljeno mesto tako da nam se učini da smo i mi bili tamo.

Za ovaj zadatak imaš ukupno 90 minuta. Za to vreme treba da odlučiš o čemu ćeš pisati, sa koliko i kakvih detalja ćeš nam predstaviti svoje omiljeno mesto, kako ćeš nam najbolje objasniti zašto ti je ono toliko drago. Zatim treba da napišeš rad, ponovo ga pročitaš. proveriš ima li grešaka i ispraviš sve greške koje uočiš (ako treba, prepiši svoj rad). Ne zaboravi da svom radu daš i naslov.

Tvoj rad će se ocenjivati na osnovu toga:
- koliko je jasan, smislen i koliko su celine u njemu povezane;
- koliko su dobro izabrani detalji kojima nam dočaravaš svoje omiljeno mesto;
- koliko poštuješ pravopisna pravila.

Molimo te da pišeš čitko.
Srećan rad!

Rešenje

Ocenjuje se koliko je tekst jasan, smislen i koliko su celine u njemu povezane, koliko je odgovoreno na temu, koliko su dobro izabrani detalji i koliko se poštuju pravopisna pravila.

Zadatak

Škole su mesta u kojima se u svakom trenutku nešto događa: i na času, i na odmorima, i pre početka nastave, i kad se ona okonča. Seti se jednog događaja iz svoje škole i ispričaj ga i nama.

Za ovaj zadatak imaš ukupno 90 minuta. Za to vreme treba da odlučiš o čemu ćeš pisati, koji ćeš nam događaj ispričati. Šta se sve desilo, gde i kada, ko je učestvovao? Koja je bila tvoja uloga u tome što se desilo, kako si se osećala/osećao? Zatim treba da napišeš rad, ponovo ga pročitaš, proveriš ima li grešaka i ispraviš sve greške koje uočiš (ako treba, prepiši svoj rad). Ne zaboravi da svom radu daš i naslov.

Tvoj rad će se ocenjivati na osnovu toga:
- koliko je tekst jasan, smislen i i koliko su celine u njemu povezane;
- koliko uverljivo je predstavljen događaj;
- koliko poštuješ pravopisna pravila.

Molimo te da pišeš čitko.
Srećan rad!

Rešenje

Ocenjuje se koliko je tekst jasan, smislen i koliko su celine u njemu povezane, koliko je odgovoreno na temu, koliko uverljivo je predstavljen događaj i koliko se poštuju pravopisna pravila.

Zadatak

Svi kažu da je prijateljstvo važno, ali različiti ljudi na različite načine objašnjavaju šta za njih znači izraz "pravo prijateljstvo". Iznesi nam svoje mišljenje o prijateljstvu. Objasni nam šta je za tebe prijateljstvo, šta odlikuje pravog prijatelja i po čemu se pravo prijateljstvo razlikuje od onog koje to nije.

Za ovaj zadatak imaš ukupno 90 minuta. Za to vreme treba da odlučiš kako ćeš nam najbolje objasniti pojam prijateljstva, tako da mi, kao i svako drugi ko čita tvoj rad, shvatimo šta za tebe prijateljstvo znači.

Zatim treba da napišeš rad, ponovo ga pročitaš, proveriš ima li grešaka i ispraviš sve greške koje uočiš (ako treba, prepiši svoj rad). Ne zaboravi da svom radu daš i naslov.

Tvoj rad će se ocenjivati na osnovu toga:
- koliko je tekst jasan, smislen i koliko su celine u njemu povezane;
- koliko jasno si izneo svoj stav o prijateljstvu;
- koliko poštuješ pravopisna pravila.

Molimo te da pišeš čitko.
Srećan rad!

Rešenje

Ocenjuje se koliko je tekst jasan, smislen i koliko su celine u njemu povezane, koliko jasno je iznet stav o prijateljstvu i koliko se poštuju pravopisna pravila.

SJ. 1.2.4. ume da prepriča tekst

Zadatak

Pred tobom je odlomak iz knjige *Kroz vasionu i vekove* našeg naučnika Milutina Milankovića.
Tvoj zadatak je da prepričaš tekst. Dok ga čitaš, možeš da podvlačiš, obeležavaš tekst i praviš zabeleške. To se neće ocenjivati. Ocenjivaće se da li si u prepričavanju naveo glavne informacije i događaje iz teksta.

U višim razredima osetismo jednu čvršću ruku. Naš razredni starešina postade jedan mladi doktor matematike koji se Varićak zvao i svoje ime u nauci osvetlao. On nas je pratio do mature.

Varićak je imao na mene najveći uticaj od svih mojih nastavnika. On je pronašao u meni moje stvarne sposobnosti i razvio ih sa puno ljubavi i truda. On me je naučio da cenim knjigu, uputio me kako se iz nje uči i osvedočio me da kao samouk, laganim, ali temeljnim radom, mogu dalje dospeti nego oslanjajući se na tuđu pomoć. On me je načinio samostalnim i ja sam se, ne obazirući se više na školske programe, razvijao u onom pravcu koji su mi moje sposobnosti određivale, ne prezajući pri tom od prvih teškoća. Moj rad dobio je jasan pravac i sistem, a neočekivani uspesi u njemu stvorili su u meni samopouzdanje, potrebno za takav uspeh. U meni se razvila ljubav za nauku i ambicija da joj služim. Htedoh da postanem naučnik. Dogovorih se sa mojim mlađim bratom Ljubišom, koji je imao više smisla za praktičan život i bio ustalac, da on na sebe primi dužnost staranja o našem poljoprivrednom dobru i postane ekonom, a ja ću biti profesor.

Ali kada, sa sedamnaest godina, svrših realku, ispreči se toj mojoj nameri velika jedna zapreka. Prema ondašnjim austrijskim zakonima, nisam se mogao upisati na bečki Univerzitet, jer nisam znao latinski i grčki. Ja sam bio voljan da ostanem još godinu dana u Osjeku, uveren da za to vreme mogu naučiti oba jezika i položiti još gimnazijsku maturu, ali se moji profesori usprotiviše tome. Oni su me sa mojih 53 kilograma smatrali za telesno suviše slabog za toliki napor. A da postanem profesor! - Znali su oni svu bedu takvog poziva. Zato odlučiše da pođem na bečku tehniku, gde ću imati dovoljno prilike da razvijem svoje sposobnosti i osiguram sebi bolji život no što su ga oni tavorili. Varićak i ja prihvatismo, iako teška srca, takvo rešenje.

Rešenje

Prepričani tekst treba da sadrži glavne informacije i događaje iz navedenog teksta.

SJ. 1.2.5. svoj jezik prilagođava medijumu izražavanja (govoru, odnosno pisanju), temi, prilici i sl.; prepoznaje i upotrebljava odgovarajuće jezičke varijetete (formalni ili neformalni)

Zadatak

Data rečenica pripada razgovornom, neformalnom stilu. Zameni neke reči u njoj tako da se ta rečenica može upotrebiti i u zvaničnim, formalnim situacijama.

Uzeo sam od ćaleta fotoaparat i fotke su ispale super.

Rešenje

Uzeo sam od oca/tate fotoaparat i slike/fotografije su ispale odlično/lepo/izvrsno.

SJ.1.2.6. vlada osnovnim žanrovima pisane komunikacije: sastavlja pismo; popunjava različite obrasce i formulare s kojima se susreće u školi i svakodnevnom životu

Zadatak

Popuni prijavu za upis u srednju školu štampanim slovima ćirilice.

Popuni samo rubrike koje su osenčene sivom bojom.

Образац ПУ

ПРИЈАВА ЗА УПИС УЧЕНИКА У СРЕДЊУ ШКОЛУ

Пријављујем се за упис у _____ разред _____
(назив средње школе)
_____ у _____

Подручје рада _____

Образовни профил за стручне школе, односно смер за гимназије:

_____

Презиме и име ученика	
Дан, месец и година рођења	
Место рођења, општина и држава	
Презиме и име оца, његово занимање и адреса	
Презиме и име мајке и њено занимање	
Презиме и име старатеља, његово занимање и адреса (ако ученик нема родитеља)	
Адреса ученика: општина, место, улица и број	
У којој школи, у ком месту и које школске	

Rešenje

Образац ПУ

ПРИЈАВА ЗА УПИС УЧЕНИКА У СРЕДЊУ ШКОЛУ

Пријављујем се за упис у _____ разред Економска школа (назив средње школе)

_____ у Чачку

Подручје рада _____

Образовни профил за стручне школе, односно смер за гимназије:

_____

Презиме и име ученика	Марко Марковић
Дан, месец и година рођења	1. 4. 1995.
Место рођења, општина и држава	
Презиме и име оца, његово занимање и адреса	
Презиме и име мајке и њено занимање	
Презиме и име старатеља, његово занимање и адреса (ако ученик нема родитеља)	
Адреса ученика: општина, место, улица и број	Чачак, Чачак Вука Караџића 15
У којој школи, у ком месту и које школске	

SJ. 1.2.7. zna da se služi Pravopisom (školskim izdanjem)*

SJ.1.2.8. primenjuje pravopisnu normu (iz svake pravopisne oblasti) u jednostavnim primerima

Zadatak
Zaokruži slovo ispred rečenice koja je napisana prema pravopisnim pravilima. a) Govorio je ne iskreno sa mnom celo veče. b) U najbolje urađenom zadatku nije bilo ne pravilnosti. v) Plodovi koje smo ubrali bili su još uvek ne zreli. g) Svi su odustali od igre ne znajući gde sam se sakrio.
Rešenje
g) Svi su odustali od igre ne znajući gde sam se sakrio.

Zadatak	
Napiši slovima sledeće brojeve:	
48	
128.	
500	
XII	
Rešenje	
četrdeset (i) osam, sto dvadeset (i) osmi, petsto (pet stotina), dvanaesti	

SJ.1.2.9. ima izgrađenu jezičku toleranciju i negativan stav prema jeziku diskriminacije i govoru mržnje*

3. GRAMATIKA, LEKSIKA, NARODNI I KNJIŽEVNI JEZIK

U podoblasti *GRAMATIKA* učenik/učenica:

SJ.1.3.1. zna osobine i vrste glasova; deli reč na slogove u jednostavnijim primerima; primenjuje književnojezičku normu u vezi sa glasovnim promenama

Zadatak

Dopuni sledeći tekst:

U srpskom jeziku ima _____ glasova (navedi njihov broj). Glasovi prilikom čijeg izgovora vazdušna struja slobodno prolazi kroz govorni kanal nazivaju se _____. Glasovi prilikom čijeg izgovora vazdušna struja nailazi na prepreku nazivaju se

Glasovi prilikom čijeg izgovora glasnice ("glasne žice") trepere jesu _____, a oni prilikom čijeg izgovora ne trepere jesu _____.

Rešenje

trideset (30), samoglasnici, suglasnici, zvučni, bezvučni

Zadatak

Upiši u tabelu zvučne parnjake datih bezvučnih glasova. Ako zvučni parnjak ne postoji, upiši kosu crtu:

T	č	ć	s	h

Rešenje

T	č	ć	s	h
d	dž	đ	z	/

Zadatak

Napiši pravilno glagole dodavanjem prefiksa (iz-, raz-, od-, pod-) na date glagole. Vodi računa o rezultatima glasovnih promena koje se vrše pri spajanju prefiksa sa glagolom.

iz- + čeprkati	=	
raz- + ljutiti	=	
od- + deliti	=	
raz- + širiti	=	
pod- + činiti	=	

Rešenje

iščeprkati, razljutiti, odeliti, raširiti, potčiniti

Zadatak

Dopiši odgovarajući oblik reči koja je data u zagradi:

a) Ja vučem, a oni ne _____ (vući).

Ti možeš, a ja ne _____ (moći).

b) Poželeo sam u _____ (čestitka) svom prijatelju da njegov tim ponovo zaigra u prvoj _____ (liga).

v) Na izložbi je bilo mnogo _____ (posetilac). Svim tim _____ (posetilac) slikar se posebno zahvalio.

Rešenje

a) vuku, mogu
b) čestitki, ligi
v) posetilaca, posetiocima

SJ. 1.3.2. uočava razliku između književne i neknjiževne akcentuacije*
SJ. 1.3.3. određuje mesto rečeničnog akcenta u jednostavnim primerima

Zadatak

U rečenici koja je odgovor na pitanje podvuci reč na kojoj stoji rečenični akcenat:

a) Pitanje: Kad je Janko doputovao?

Odgovor: Juče je doputovao.

b) Pitanje: Kome si to rekla?

Odgovor: Nisam rekla nikome.

Rešenje

a) Juče
b) nikome

SJ.1.3.4. prepoznaje vrste reči; zna osnovne gramatičke kategorije promenljivih reči; primenjuje književnojezičku normu u vezi s oblicima reči

Zadatak

Razvrsta reči po vrstama, kao što je započeto.

letnji, igračka, naš, sreća, letovati, igrati, srećan, taj

imenice	pridevi	zamenice	glagoli
igračka	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____

Rešenje

	letnji	naš	letovati
sreća	srećan	taj	igrati

Zadatak

Podvučeni glagoli u tekstu imaju oblik aorista. Zameni iz prezentom, kao što je započeto.

Tekst sa glagolima u aoristu:

Kad ribice odoše, navali Rak Krojač na posao. Posla računiće da naberu materijal potreban za riblje haljine: rečnog bisera, sedefa, šarenog sitnog peska. A čim se oni vratiše, poče da pravi nova odela nižući bisere i sedef na duga vlakna like.

Za to vreme ribe su spremale vir za zabavu. Predveče uputiše se Raku Krojaču da vide šta je s haljinama.

Tekst sa glagolima u prezentu:

Kad ribice odu, _____ Rak Krojač na posao. _____ računiće da naberu materijal potreban za riblje haljine: rečnog bisera, sedefa, šarenog sitnog peska. A čim __ oni _____, _____da pravi nova odela nižući bisere i sedef na duga vlakna like.

Za to vreme ribe su spremale vir za zabavu. Pred veče _____ __ Raku Krojaču da vide šta je s haljinama.

Rešenja

navali, pošalje, se vrate, počne, upute se

Zadatak

Rasporedi podvučene reči prema vrsti kojoj pripadaju:

Ja mislim da nema smisla pisati predgovor autobiografiji. Ako život čovečji i ima neki predgovor, on je tako intimne prirode da se o njemu uopšte i ne piše. Ali se meni predgovorom valja opravdati što sam preduzeo ovaj posao - pisanje biografije - kojim se obično bave propali političari. I eto, toga opravdanja radi, ja moram ovu prvu glavu posvetiti predgovoru.

a) Imenice:		.
b) Pridevi:		.
v) Zamenice:		.
g) Prilozi:		.
d) Brojevi:		.
đ) Glagoli:		.

e) Predlozi:		.
ž) Veznici:		.
z) Rečce:		.

Rešenja

a) Imenice: smisla, život, predgovorom, pisanje
b) Pridevi: čovečji, intimne
v) Zamenice: ja, neki, ovaj, kojim, toga
g) Prilozi: tako, obično
d) Brojevi: prvu
đ) Glagoli: mislim, pisati, moram
e) Predlozi: o, radi
ž) Veznici: ako, da, ali, i
z) Rečce: ne, eto

SJ. 1.3.5. razlikuje proste reči od tvorenica; prepoznaje koren reči; gradi reč prema zadatom značenju na osnovu postojećih tvorbenih modela

Zadatak

Razvrstaj date reči u dve grupe prema njihovom korenu. Precrtaj reči koje ne pripadaju nijednoj od tih grupa.

Rešenje

Jedna grupa: lepak, prilepiti, lepljiv, nalepnica
Druga grupa: ulepšati, lepota, Leposava, prelep
Precrtati: leptir, klepiti

SJ. 1.3.6. prepoznaje sintaksičke jedinice (reč, sintagmu, predikatsku rečenicu i komunikativnu rečenicu)

Zadatak

Napiši koliko u sledećem tekstu ima komunikativnih, a koliko predikatskih rečenica:

Posle toga, carev sin počne sam putovati po svetu i tako, putujući zadugo, dođe u jednu planinu i zanoći kod jednog pustinjaka. Sutradan nastavi put.

a) Broj komunikativnih rečenica: _____.

b) Broj predikatskih rečenica: _____.

Rešenje

a) dve (2)
b) četiri (4)

SJ. 1.3.7. razlikuje osnovne vrste nezavisnih rečenica (obaveštajne, upitne. zapovedne)

Zadatak

Iza svake nezavisne predikatske rečenice napiši naziv vrste kojoj te rečenice pripadaju;

- Gospodine profesore, šta su to magareće godine? _____
- Pričajte, gospodine! _____
- Djeco, pa vi ste sad u magarećim godinama. _____.

Rešenje

upitna
zapovedna
obaveštajna (izjavna)

SJ. 1.3.8. određuje rečenične i sintagmatske članove u tipičnim (školskim) primerima

Zadatak

Pažljivo pročitaj sledeću rečenicu i odredi službu rečeničnih članova, kao što je započeto.

Ivana, moja komšinica, pravi nedeljom voćne kolače.

1. Ivana	a) objekat
2. moja komšinica	b) subjekat
3. pravi	v) apozicija
4. nedeljom	g) predikat
5. voćne kolače	d) priloška odredba

Rešenje

1 b), 3g), 4d), 5a)

Zadatak

U sledećim rečenicama istaknute su sintagme. Podvuci njihove glavne reči.

Nemanja je sedeo na **obali rečice**. Proticalo je **sunčano avgustovsko popodne**, ali je on bio uznemiren: nijedan plan koji je smislio nije mu bio **dovoljno dobar. Razmišljajući o tome**, otkinuo je jednu travku i stao da je gricka.

Rešenje

obali rečice, sunčano avgustovsko popodne, dovoljno dobar, razmišljajući o tome

SJ.1.3.9. pravilno upotrebljava padeže u rečenici i sintagmi

Zadatak

Napiši odgovarajući oblik reči iz zagrada. Vodi računa o smislu rečenice.

Rođena sam u _____ (Rabrovica), gde je moj otac bio učitelj. Ali, još dok sam bila beba, preneli su me u _____ (Brankovina). To je, takođe, selo u _____ (valjevski kraj), koji je pun _____ (šumarci).

Bilo je i _____ (reke), brzih i lepih. Pored _____ (jedna takva reka) i ja sam rasla. Tamo sam sa _____ (dečaci) pravila _____ (vodenice) od _____ (kukuruzovina). Odrasla sam slušajući pesme _____ (ptice), što mi je kasnije pomoglo u _____ (nauka), a i za _____ (poezija) je bilo važno.

Rešenje

Rabrovici, Brankovinu, valjevskom kraju, šumaraka, reka, jedne takve reke, dečacima, vodenice, kukuruzovine, ptica, nauci, poeziju

SJ. 1.3.10. pravilno upotrebljava glagolske oblike (osim imperfekta)

Zadatak

Napiši glagole iz zagrada u odgovarajućem obliku.

Ja upravo _____ (završavati) osnovnu školu. Za nekoliko dana _____ (polagati) prijemni ispit. _____ (voleti) da se upišem u gimnaziju, ali ne znam da li ću uspeti.

Još pre dva meseca _____ (početi) da _____ (učiti), ali roditelji mi stalno ponavljaju: "_____ (vežbati) svakog dana i uspećeš!"

Rešenje

završavam
polagaću, ću polagati, polažem
voleo bih, volela bih
Počeo sam, počela sam, učim
Vežbaj

SJ. 1.3.11. prepoznaje birokratski jezik kao nepoželjan način izražavanja

Zadatak

U svakom paru rečenica precrtaj onu rečenicu koja je napisana birokratskim jezikom.
a) Meteorolozi očekuju da će zahladneti. - Meteorolozi očekuju da će se pojaviti period niskih temperatura.
b) Vršimo usluge tapaciranja nameštaja. - Tapaciramo nameštaj.

v) Nemamo dovoljno finansijskih sredstava. - Nemamo dovoljno novca.
g) Cene su ponovo porasle. - Ponovo je došlo do rasta cena.

Rešenje

Birokratske rečenice su sledeće:
a) Meteorolozi očekuju da će se pojaviti period niskih temperatura
b) Vršimo usluge tapaciranja nameštaja.
v) Nemamo dovoljno finansijskih sredstava.
g) Ponovo je došlo do rasta cena.

U podoblasti LEKSIKA učenik/učenica:

SJ.1.3.12. poznaje osnovne leksičke pojave: jednoznačnost i višeznačnost reči, osnovne leksičke odnose: sinonimiju, antonimiju, homonimiju; metoforu kao leksički mehanizam

Zadatak

Poveži reči iz leve kolone s rečima iz desne kolone tako da dobiješ parove sinonima.

U levoj koloni jedna je reč suvišna.

1. human	a) častan
2. čestit	b) čovečan
3. oprezan	v) dosetljiv
4. stidljiv	g) predostrožan
5. dovitljiv	

Rešenje

1 b), 2 a), 3 g), 5 v)

Zadatak

Pročitaj sledeće rečenice:

1. Posmatram bele mišiće koji trče brzo.
2 Od dugog vežbanja zaboleli su me trbušni mišići.

Reč mišić u prvoj rečenici upotrebljena je u značenju **mali miš**, a u drugoj rečenici u značenju **elastični organ** kod životinja i čoveka.

Navedena značenja reči ilustruju pojavu koja se naziva:
a) polisemija;
b) antonimija;
v) sinonimija;
g) homonimija.

Rešenje

g) homonimija

Zadatak

a) Među sledećim parovima reči podvuci antonime

doći - dolaziti

doći - stići

doći - otići

b) Napiši antonime sledećih reči:

svetao	
ispod	
blizu	

Rešenje

a) doći - otići
b) svetao - taman; ispod - iznad; blizu - daleko

Zadatak

Zaokruži slovo ispred rečenica u kojima je značenje podvučene reči dobijeno pomoću metafore:

a) Ptici je zaraslo slomljeno krilo.
b) Otvoriću levo prozorsko krilo.
v) Dobro je postavljati sebi visoke zahteve.
g) Zgrade u mojoj ulici nisu mnogo visoke.

Rešenje

b) Otvoriću levo prozorsko krilo.
v) Dobro je postavljati sebi visoke zahteve.

SJ. 1.3.13. prepoznaje različita značenja višeznačnih reči koje se upotrebljavaju u kontekstu svakodnevne komunikacije (u kući, školi i sl.)

Zadatak

Zaokruži slovo ispred primera u kojem reč **pogoditi** znači "razrešiti odgonetnuti".

a) Pogodio me je tim rečima.
b) Pogodio sam ga loptom.
v) Pogodio je značenje nepoznate reči.
g) Pogodio je put do stanice.

Rešenje

v) Pogodio je značenje nepoznate reči

SJ. 1.3.14. zna značenja reči i frazeologizama koji se upotrebljavaju u kontekstu svakodnevne komunikacije (u kući, školi i sl.), kao i onih koji se često javljaju u školskim tekstovima (u udžbenicima, tekstovima iz lektire i sl.)

Zadatak

Poveži izraz iz leve kolone sa odgovarajućim značenjem iz desne kolone, kao što je započeto:

1. razbiti led	a) vredno se posvetiti poslu
2. uhvatiti maglu	b) preći granicu dopuštenog
3. prevršiti meru	v) savladati prve teškoće
4. zagrejati stolicu	g) pobeći, nestati

Rešenje

1 v), 2 g), 3 b), 4 a)

Zadatak

Dopuni sledeće rečenice:
a) Ako se neko sasvim povukao, prikrio, odustao od učešća u zbivanjima, kažemo da se sakrio u _____ rupu.
b) Ako se neko sveti, uzvraća nekome istom merom, onda kažemo: "_____ za _____, zub za zub".
v) Ako se neko trudi da bude neprimetan, onda se pravi manji od _____ zrna.
g) Ako je neko nemiran. uzrujan, uzbuđen zbog nečega, kaže se da sedi kao na _____.

Rešenje

a) mišju
b) oko (za) oko
v) makova, makovog
g) iglama

SJ. 1.3.15. određuje značenja nepoznatih reči i izraza na osnovu njihovog sastava i/ili konteksta u kome su upotrebljeni (jednostavni slučajevi)

Zadatak

Pročitaj sledeću rečenicu.

Pošto je za dobru organizaciju velikih sportskih takmičenja potrebno mnogo ljudi, a novca nema dovoljno za sve, organizatori se oslanjaju na pomoć volontera, među kojima uvek ima dosta učenika osnovnih i srednjih škola.

Reč **volonter** iz rečenice znači:
a) odabrani đak neke škole, koji se bavi timskim sportom:
b) mladi sportista, predstavnik svoje zemlje na takmičenju;
v) osoba koja dobrovoljno i besplatno obavlja neku službu;
g) lice koje bez preporuke radi umesto stalno zaposlenih.

Zaokruži slovo ispred tačnog odgovora.

Rešenje

v) osoba koja dobrovoljno i besplatno obavlja neku službu

Zadatak

Pročitaj sledeći odlomak iz dela *Umetnost i njena istorija.*

Najznačajnija crta rimske arhitekture, ipak, jeste korišćenje lukova. Ovaj je izum igrao malu ili nikakvu ulogu u grčkom graditeljstvu, premda je, verovatno, bio poznat i grčkim neimarima. Sastaviti luk od posebnih, klinasto uglavljenih kamenova prilično je složena veština.

1. Reč **neimar** znači:

a) vajar;
b) istoričar;
v) graditelj;
g) sastavljač.

Zaokruži slovo ispred tačnog odgovora.

2. Napiši reč koja ima isto značenje kao reč "crta" iz prve rečenice.
_____

Rešenje

1. v) graditelj
2. odlika, karakteristika, obeležje, osobina (jedna reč)

SJ. 1.3.16. služi se rečnicima, priručnicima i enciklopedijama

Zadatak

U Rečniku srpskog jezika značenja reči **kuhinja** obeležena su brojevima od 1 do 3 i definisana su na sledeći način:
1. a. prostorija (ređe posebna zgrada) u kojoj se kuva, priprema jelo, hrana. **b.** organizovana ishrana uz neku ustanovu, fabriku i sl. za njene članove; menza: đačka~, školska~, **2.** način, veština kuvanja, pripremanja jela; samo jelo, hrana: francuska~, **3.** fig. mesto, sredina, centar gde se smišljaju, odakle se šire lažne vesti, klevete, propaganda, spletke i sl.

Pronađi pod kojim se brojem u rečniku nalazi značenje reči **kuhinja** u sledećoj rečenici:

Ima puno restorana u kojima se sprema dobra srpska kuhinja.

To značenje se u rečniku nalazi pod brojem:

a) 1.a.
b) 1.b.
v) 2.
g) 3.

Zaokruži slovo ispred tačnog odgovora.

Rešenje

v) 2

U podoblasti *NARODNI I KNJIŽEVNI JEZIK* učenik/učenica:

SJ.1.3.17. razlikuje pojmove književnog i narodnog jezika; zna osnovne podatke o razvoju književnog jezika kod Srba (od početaka do danas)

Zadatak

Napiši naziv književnog jezika kojim je napisano *Miroslavljevo jevanđelje.*
_____

Rešenje

srpskoslovenski jezik

SJ. 1.3.18. zna osnovne podatke o poreklu i dijalekatskoj razuđenosti srpskog jezika

Zadatak
Zaokruži slova ispred tačnih tvrdnji. a) Srpski jezik je istočnoslovenski jezik. b) Slovenski jezici pripadaju indoevropskoj porodici jezika. v) Slovački i slovenački su slovenski jezici. g) Ekavski i (i)jekavski su različiti izgovori jednog jezika. d) Dijalekat je isto što i književni jezik. đ) Kosovsko-resavski dijalekat je ušao u osnovicu književnog jezika.
Rešenje
b) Slovenski jezici pripadaju indoevropskoj porodici jezika. v) Slovački i slovenački su slovenski jezici. g) Ekavski i (i)jekavski su različiti izgovori jednog jezika.

SJ. 1.3.19. zna osnovne podatke o jezicima nacionalnih manjina

Zadatak
U Srbiji ima više jezika nacionalnih manjina. U ovom nizu navedeni su neki od njih. Podvuci ih. engleski, rusinski, ruski, mađarski, srpski, francuski, romski
Rešenje
rusinski, mađarski, romski

SJ.1.3.20. ima pozitivan stav prema dijalektima (svom i tuđem)*
SJ. 1.3.21. razume važnost književnog jezika za život zajednice i za lični razvoj *

4. KNJIŽEVNOST

U oblasti *KNJIŽEVNOST* učenik/učenica

SJ.1.4.1. povezuje naslove pročitanih književnih dela (predviđenih programima od V do VIII razreda) sa imenima autora tih dela

Zadatak	
Poveži linijama naslove pesama sa imenima njihovih autora. Jedan naslov je suvišan.	
Svetli grobovi	Milan Rakić
Simonida	Vasko Popa
Otadžbina	Jovan Jovanović Zmaj
Nebo	Đura Jakšić
Očiju tvojih da nije	
Rešenje	
Svetli grobovi, Jovan Jovanović Zmaj; *Simonida*, Milan Rakić; *Otadžbina*, Đura Jakšić; *Očiju tvojih da nije*, Vasko Popa	

SJ.1.4.2. razlikuje tipove književnog stvaralaštva (usmena i autorska književnost)

Zadatak	
Ispred odlika koje su karakteristične za usmeno stvaralaštvo upiši znak +. Ako se odlika ne odnosi na usmeno stvaralaštvo, upiši znak -.	
	+ ili -
Dela stvaraju obdareni nepoznati pojedinci.	
Dela nisu podložna promeni, prenose se uvek u istom obliku.	
U delima se koriste etalni epiteti, ustaljeni počeci i završeci.	
Rešenje	

	+ ili -
Dela stvaraju obdareni nepoznati pojedinci.	+
Dela nisu podložna promeni, prenose se uvek u istom obliku.	-
U delima se koriste etalni epiteti, ustaljeni počeci i završeci.	+

SJ. 1.4.3. razlikuje osnovne književne rodove: liriku, epiku i dramu

Zadatak

Odredi kom **književnom rodu** pripada delo iz kog je preuzet sledeći odlomak:

"Na prostranoj površini Velikog pijaca počeli su jednog dana da slažu neke grede i letve i da gomilaju sanduke. Idući iz škole, mi smo se zaustavljali i posmatrali zaposlene ljude, strance i domaće, kako predano, očigledno s nekim planom, posluju oko tih stvari, i kako u tom radu svaka od njih dobija svoje mesto, svoj novi izgled i time objašnjenje i opravdanje. Sve zajedno: podiže se cirkus."

Zaokruži slovo ispred tačnog odgovora.

Odlomak pripada:

a) lirskom književnom rodu;

b) epskom književnom rodu;

v) dramskom književnom rodu.

Rešenje

b) epskom književnom rodu

SJ.1.4.4. prepoznaje vrste stiha (rimovani i nerimovani; osmerac i deseterac)

Zadatak

Podvuci stihove u osmercu

Savu, Mlavu i Moravu
Prelazeći ja,
Tebe sam se zaželeo
I lakoga sna.

Rešenje

<u>Savu, Mlavu i Moravu</u>
Prelazeći ja,
<u>Tebe sam se zaželeo</u>
I lakoga sna.

SJ.1.4.5. prepoznaje različite oblike kazivanja u književnoumetničkom tekstu: naracija, deskripcija, dijalog i monolog

Zadatak

Među ponuđenim oblicima kazivanja zaokruži onaj koji odgovara navedenom odlomku iz pripovetke *Kanjoš Macedonović* Stefana Mitrova Ljubiše.

- Mi se nadali da će nam doći bolji i viši junak nego si ti.
Najedi se Kanjoš da pukne:
- Moja gospodo! Bolji i viši pođoše boljijema i višijema, a ja jedva vas dopadoh.

naracija	deskripcija	dijalog	monolog

Prispije Kanjoš u Mletke na Cvijeti, u najljepše doba godine. Gdje će, gdje neće, te on kod one trojice gdje je pio kafu.

naracija	deskripcija	dijalog	monolog

Svod joj je pozlatom izvezen, stupovi mramorni zlatnom žicom optočeni, stoli od kadife s bisernim uresom, a duždevo prestolje od slonove kosti okićeno lovorjem.

naracija	deskripcija	dijalog	monolog

Rešenje

dijalog; naracija; deskripcija

SJ. 1.4.6. prepoznaje postojanje stilskih figura u književnoumetničkom tekstu (epitet, poređenje, onomatopeja)

Zadatak

Prepiši iz stihova pesme *Veče* Vojislava Ilića bar dve onomatopejske reči

Sve grli mir i san. Pokašto zaurla samo
Susedov stari pas, il' pozno došavši s rada.
Ispreže ratar plug i stoku umornu poji,
I đeram škripi sve i voda žuboreć' pada.

_____ _____

Rešenje

zaurla, škripi, žuboreć (priznaju se dva ili tri odgovora)

SJ.1.4.7. uočava bitne elemente književnoumetničkog teksta: motiv, temu, fabulu, vreme i mesto radnje, lik...

Zadatak

Pročitaj pesmu Jovana Jovanovića Zmaja iz zbirke Đulići i razmisli o motivu **cveta** u stihovima

XIX

Molio sam oči,
Da suze ne liju,
I molio sam prsi,
Da tako ne biju.

I preklinj'o sam ljubav,
Ta da me ne kuša;
Al' ljubav, oči, srce,
Niko me ne sluša.

A jedan cvetić što ga
Najlepši rodi maj,
Čuo je šta sam krio -
Najtaninij' uzdisaj.

Miris se toga cveta
S uzdahom zamrsi,
I cvetak porumene,
Pade mi na prsi.

Pa sad mi cvetak draži
Od samih očiju,
Pa sad mi cvetak bliži
Od samih prsiju;
Pa sad me ljubav goni
Da ištem oproštaj -
Gle, šta učini sa mnom
Maleni cvetak taj.

Na koga misli lirski subjekt kada govori o **cvetu**, **cvetiću** i **cvetku**?

_____

Rešenje

na dragu (na ženu, na voljeno biće)

SJ.1.4.8. ima izgrađenu potrebu za čitanjem književnoumetničkih tekstova i poštuje nacionalno, književno i umetničko nasleđe*
SJ.1.4.9. sposoban je za estetski doživljaj umetničkih dela*

Sledeći iskazi opisuju šta učenik/učenica zna i ume na srednjem nivou.

1. VEŠTINA ČITANJA I RAZUMEVANJE PROČITANOG

U oblasti *VEŠTINA ČITANJA I RAZUMEVANJE PROČITANOG* učenik/učenica:

SJ.2.1.1. čita tekst koristeći različite strategije čitanja: "letimično čitanje" (radi brzog nalaženja određenih informacija); čitanje "s olovkom u ruci" (radi učenja, radi izvršavanja različitih zadataka, radi rešavanja problema); čitanje radi uživanja*

SJ.2.1.2. poznaje vrste neumetničkih tekstova (izlaganje, tehnički opis, tehničko pripovedanje, rasprava, reklama)

Zadatak

Zaokruži slovo ispred neumetničkog teksta koji je primer za tehničko pripovedanje.

a) Novi broj *Dositeja* donosi vam razonodu sa, čak, 20 kviz-pitanja! Časopis *Dositej* možete naručiti odmah preko školske biblioteke i platiti godišnju pretplatu u samo dve rate. Svake godine čeka vas četiri primerka ovog lista. Prijavite se, što pre, jer znajte: *Dositej* nagrađuje!

b) Uputstvo za igrače kviza: Broj učesnika kviza nije ograničen. Pred vama je 20 pitanja. Imate vremena 30 minuta za rešavanje zadataka. Uz svako pitanje nalaze se tri ponuđena odgovora. Vaš će zadatak biti da svako pitanje pažljivo pročitate i zaokružite slovo ispred tačnog odgovora. Nakon isteka predviđenog vremena, proverite vaše odgovore prema rešenju na strani 24. Pobednik je onaj učesnik koji bude imao najviše tačnih odgovora.
v) Časopis *Dositej* iz Gornjeg Milanovca namenjen je negovanju neprolaznih nacionalnih vrednosti. On je upisan u registar sredstava javnog informisanja pod rednim brojem 2.570. Časopis je oslobođen plaćanja poreza na promet po članu 32. stav 1. tačka 12. Zakona o akcizama i porezu na promet.
g) Nije bilo lako da se utvrdi kada se tačno rodio Dositej Obradović pošto se nije moglo doći do tačnih podataka. Kao godine rođenja uzimaju se 1739. i 1740. Zna se da je na krštenju dobio ime Dimitrije i da su njegovi roditelji otac Đurađ i majka Kruna.

Rešenje

b)

SJ.2.1.3. prepoznaje i izdvaja jezička sredstva karakteristična za različite funkcionalne stilove

Zadatak

Pročitaj tekst i razmisli o odlikama stila kojima je tekst napisan.

Vojislav Ilić je naš prvi pesnik moderne, parnasovac[1], koji je u poslednjim godinama pevanja naslutio simbolizam. Svojom poezijom je uticao na srpske pesnike s kraja 19. veka i početka 20. veka.
Put kojim je Vojislav Ilić došao do svog pesničkog izraza bio je poseban. On se nije ugledao na nekog od tadašnjih francuskih pesnika - parnasovaca, jer su interesovanja za parnasovce, prvi prevodi i komentari njihove poezije kod nas nastupili kasnije. Učitelji Vojislava Ilića bili su ruski pesnici romantizma.

_____
[1] **Parnasovci - (naziv uzet prema brdu Parnas u Grčkoj, koje je po predanju bilo mesto boga Apolona i njegovih devet muza, zaštitnica umetnosti i nauke) predstavljaju grupu pesnika koji su sarađivali u zajedničkim zbirkama pod naslovom *Savremeni Parnas*, od kojih je prva objavljena 1866. godine u Francuskoj.**

Dopuni sledeću rečenicu.

U tekstu je istaknuta fusnota. Korišćenje fusnote je najčešće odlika _____ stila.

Rešenje

naučnog stila

SJ.2.1.5. pronalazi, izdvaja i upoređuje informacije iz dva kraća teksta ili više njih (prema datim kriterijumima)

Zadatak

Pročitaj navedene tekstove i odredi šta je zajedničko u njima.

Tekst 1
Medved je medved zato što je "medojed", što jede med. Zna se da medved nije samo medojed; kad nema meda, on je "svejed": biljojed i mesojed. Pa ipak, medved je u svim slovenskim jezicima nazvan po medu, jer od sve hrane najviše voli - med. A u staroj postojbini Slovena, tamo u šumama iza Karpata, tamo je bilo mnogo meda.
Nije samo medved - medved. I čoveka ponekad nazovu medvedom - ako je krupan, ili ako je grub, nespretan, trapav, truntav i nezgrapan.

Tekst 2
Medved ijek. **medvjed** (dijal. ijek. međed) m **1**. zool. u mn.: porodica sisara Ursidae, krupne zveri zdepastog, nezgrapnog tela, gustog kudravog krzna, sitnih očiju, malih ušiju, kratkog repa i snažnih kandži na prstima, čije različite vrste žive najviše u šumama Evrope, Azije i Amerike (u našim krajevima mrki medved Ursus Arctos). **2**. fig. prezr. nezgrapan, trapav, odn. neotesan, ograničen, glup čovek.

Iz **oba teksta** može se saznati:

a) kako je medved u slovenskim jezicima dobio ime;

b) na kojim kontinentima medvedi danas žive;

v) kakvog čoveka nazivamo medvedom:

g) koja je omiljena hrana medveda.

Zaokruži slovo ispred tačnog odgovora.

Rešenje

v) kakvog čoveka nazivamo medvedom

SJ.2.1.7. prepoznaje stav autora neumetničkog teksta i razlikuje ga od drugačijih stavova iznetih u tekstu

Zadatak

Pročitaj pažljivo sledeći tekst i odredi kakav je stav autora teksta prema nasilnom ponašanju mladih.

NASILJE U ŠKOLAMA

Nedavno je u 115 škola sprovedeno istraživanje o nasilju među učenicima. Ustanovljeno je da u nasilnoj komunikaciji ne učestvuje 71% učenika. Drugim rečima, 71% učenika nisu ni žrtve, ni nasilnici. Znači, nešto više od četvrtine ispitanih učenika, tačnije 29%, pojavljuje se u

"krugu nasilja" bilo kao žrtve bilo kao nasilnici. U ulozi žrtve je 21% od ukupnog broja ispitanih. Neke žrtve su istovremeno i nasilnici. U ispitivanoj grupi ima 4% takvih učenika.
Najčešći oblici nasilnog ponašanja učenika su vređanje i ismevanje. Ovakva ponašanja učenika nastavnici uglavnom tolerišu kao oblik normalne vršnjačke komunikacije na školskom uzrastu. Neki stručnjaci, međutim. smatraju da je to problem i da bi trebalo uticati na takav stav nastavnika.

Autor ovog teksta izražava sledeći stav prema nasilnom ponašanju mladih:

a) nezainteresovan je;

b) uzdržan je;

v) zabrinut je;

g) besan je.

Zaokruži slovo ispred tačnog odgovora.

Rešenje

b) uzdržan je

2. PISANO IZRAŽAVANJE

U oblasti *PISANO IZRAŽAVANJE* učenik/učenica:

SJ.2.2.1. sastavlja ekspozitorni, narativni i deskriptivni tekst, koji je celovit i koherentan

Zadatak

Svako od nas ima svoje omiljeno mesto. To je mesto na kome se oseća dobro i sigurno, na kome je srećan i zadovoljan. Ono može da bude blizu ili daleko, može da bude stvarno ili izmišljeno. Tvoj je zadatak da nam opišeš *svoje* omiljeno mesto tako da nam se učini da smo i mi bili tamo.

Za ovaj zadatak imaš ukupno 90 minuta. Za to vreme treba da odlučiš o čemu ćeš pisati, sa koliko i kakvih detalja ćeš nam predstaviti svoje omiljeno mesto, kako ćeš nam najbolje objasniti zašto ti je toliko drago. Zatim treba da napišeš rad, ponovo ga pročitaš, proveriš ima li grešaka i ispraviš sve greške koje uočiš (ako treba, prepiši svoj rad). Ne zaboravi da svom radu daš i naslov.

Tvoj rad će se ocenjivati na osnovu toga:

- koliko je tekst jasan, celovit i koherentan;
- koliko su dobro izabrani detalji kojima nam dočaravaš svoje omiljeno mesto;
- koliko poštuješ pravopisna pravila.

Molimo te da pišeš čitko.
Srećan rad!

Rešenje

Ocenjuje se koliko je rad jasan, celovit i koherentan, koliko je odgovoreno na temu, koliko su dobro izabrani detalji i koliko se poštuju pravopisna pravila.

Zadatak

Škole su mesta u kojima se u svakom trenutku nešto događa: i na času, i na odmorima, i pre početka nastave, i kad se ona okonča. Seti se jednog događaja iz svoje škole i ispričaj ga i nama.

Za ovaj zadatak imaš ukupno 90 minuta. Za to vreme treba da odlučiš o čemu ćeš pisati, koji ćeš nam događaj ispričati. Šta se sve desilo, gde i kada, ko je učestvovao? Koja je bila tvoja uloga u tome što se desilo, kako si se osećala/osećao? Zatim treba da napišeš rad, ponovo ga pročitaš, proveriš ima li grešaka i ispraviš sve greške koje uočiš (ako treba, prepiši svoj rad). Ne zaboravi da svom radu daš i naslov.

Tvoj rad će se ocenjivati na osnovu toga:
- koliko je tekst jasan, celovit i koherentan;
- koliko uverljivo su predstavljeni događaj i kontekst u kom se on odvija;
- koliko poštuješ pravopisna pravila.

Molimo te da pišeš čitko,
Srećan rad!

Rešenje

Ocenjuje se koliko je tekst jasan, celovit i koherentan; koliko je odgovoreno na temu, koliko uverljivo su predstavljeni događaj i kontekst u kom se on odvija; koliko se poštuju pravopisna pravila.

Zadatak

Svi kažu da je prijateljstvo važno, ali različiti ljudi na različite načine objašnjavaju šta za njih znači izraz "pravo prijateljstvo". Iznesi nam svoje mišljenje o prijateljstvu. Objasni nam šta je za tebe prijateljstvo, šta odlikuje pravog prijatelja i po čemu se pravo prijateljstvo razlikuje od onog koje to nije.

Za ovaj zadatak imaš ukupno 90 minuta. Za to vreme treba da odlučiš kako ćeš nam najbolje objasniti pojam prijateljstva, tako da mi, kao i svako drugi ko čita tvoj rad, shvatimo šta za tebe to znači,
Zatim treba da napišeš rad, ponovo ga pročitaš, proveriš ima li grešaka i ispraviš sve greške koje uočiš (ako treba, prepiši svoj rad). Ne zaboravi da svom radu daš i naslov.

Tvoj rad će se ocenjivati na osnovu toga:
- koliko je tekst jasan, celovit i koherentan;
- koliko jasno si izneo i obrazložio svoj stav o prijateljstvu;
- koliko poštuješ pravopisna pravila.

Molimo te da pišeš čitko,
Srećan rad!

Rešenje

Ocenjuje se koliko je tekst jasan, celovit i koherentan, koliko jasno je iznet i obrazložen stav o prijateljstvu i koliko se poštuju pravopisna pravila.

SJ.2.2.2. sastavlja vest, referat i izveštaj

Zadatak

Tvoju školu je posetio poznati sportista. On je govorio o potrebi da se deca i mladi više bave sportom i da se što više dečaka i devojčica uključi u sportske aktivnosti. Napiši u nekoliko rečenica vest o tome za školski list. Ne zaboravi da daš naslov vesti. Vodi računa o podacima koje vest treba da sadrži.

_____

Rešenje

Vest sadrži odgovore na pitanja: ko, šta, gde, kada, kako (zašto).

SJ.2.2.3. piše rezime kraćeg i/ili jednostavnijeg teksta

Zadatak

Napiši rezime sledećeg teksta, tako što ćeš u njemu pronaći najvažnije ideje i sažeti ih u tri do pet rečenica:

Tokom većeg dela svoje istorije Rimljani su - verovali ili ne - imali samo 18, i slovima osamnaest, različitih ličnih imena. Štaviše, i od tih osamnaest u široj upotrebi bilo je samo jedanaest: Aul, Decim, Gaj, Gnej, Lucije, Marko, Publije, Kvint, Sekst, Tiberije i Tit, Ostalih sedam imena - Apije, Keson, Mamerk, Manije, Numerije, Servije, Spurije - dobijali su samo članovi pojedinih aristokratskih porodica. Drugih imena nije bilo. Poneka koja su zabeležena u najranijoj rimskoj istoriji ili u legendama, kao Romul, Rem, Numa, Amulije itd., kasnije su izašla iz upotrebe.
Dobro, a žene? - upitaće neko. Svi primeri koje smo dosad naveli tiču se muškaraca, ali svakako su i žene morale imati lična imena! Odgovor i u ovom slučaju zvuči neverovatno s današnjeg stanovišta, ali normalno s rimskog: nisu ih imale. U starom Rimu o ravnopravnosti između polova nije bilo ni govora, žena je bila očevo vlasništvo do udaje, a muževljevo posle toga, pa se smatralo da joj "sopstveno" ime i ne treba, Umesto toga nosila je samo rodovsko prezime u ženskom obliku: "Livija" su se zvale sve žene iz roda Livijevaca, "Kornelija" one iz roda Kornelijevaca i tako dalje.

(Ivan Klajn, *Zanimljiva imena*, prilagođeno)

Rešenje

Navode se najvažnije ideje (o broju imena, o tome kako su žene i muškarci dobijali imena). Rezime se piše u tri do pet rečenica.

SJ.2.2.4. zna osnovne osobine govornog i pisanog jezika

Zadatak

Ako je navedena osobina tipična za govorni jezik, na liniji pored nje napiši "govorni", a ako je tipična za pisani jezik, napiši "pisani":

a) Ostvaruje se u dijalogu. _____
b) Rečenice su duže i složenije. _____
v) Dopunjuje se gestovima i mimikom. _____
g) Rečenice su nedovršene i nepotpune. _____
d) Formalan (zvaničan) je. _____

Rešenje

a) govorni
b) pisani
v) govorni
g) govorni
d) pisani

SJ.2.2.5. zna pravopisnu normu i primenjuje je u većini slučajeva

Zadatak

Prepiši ispravno sledeće rečenice vodeći računa o pravopisnim pravilima:

1. jovan petrović nastavnik u penziji pozvan je na premijeru predstave mali princ

2. premijera se ne održava u pozorištu već u sali oš žarko zrenjanin u novom sadu

Rešenje

Jovan Petrović, nastavnik u penziji, pozvan je na premijeru predstave "Mali princ".

Premijera se ne održava u pozorištu, već u sali OŠ "Žarko Zrenjanin"(,) u Novom Sadu.

Zadatak

Zaokruži slovo ispred pravilno napisane skraćenice:

a) br. (broj);
b) itd (i tako dalje);
v) npr. (na primer);
g) dr. (doktor);
d) str (strana, stranica).

Rešenje

a) br. (broj)

v) npr. (na primer)

Zadatak

U svaku od rečenica upiši zapetu tamo gde je to potrebno:

a) Putujući po zemlji sveti Sava svrati u jednu kuću da prenoći.
b) Kada dođe vreme večere svi ukućani okupiše se oko trpeze.

Rešenje

Putujući po zemlji, sveti Sava svrati u jednu kuću da prenoći.
Kad dođe vreme večere, svi ukućani okupiše se oko trpeze.

3. GRAMATIKA, LEKSIKA, NARODNI I KNJIŽEVNI JEZIK

U podoblasti *GRAMATIKA* učenik/učenica:

SJ.2.3.1. određuje mesto akcenta u reči; zna osnovna pravila akcenatske norme

Zadatak

Podvuci naglašene samoglasnike u datim parovima reči:

KORAK - KORAČATI	PISATI - PREPISIVATI

PRIZNATI - PRIZNANJE	DODATI - DODAVATI
LOVAC - ULOVLJEN	OSMEH - SMEŠITI SE

Rešenje

KORAK - KORAČATI, PISATI - PREPISIVATI,
PRIZNATI - PRIZNANJE, DODATI - DODAVATI,
LOVAC - ULOVLJEN, OSMEH - SMEŠITI SE

Zadatak

Zaokruži slova ispred pravila akcentovanja reči u srpskom književnom jeziku:

a) akcenti obično stoje na prvom slogu u reči;
b) akcenti ne mogu stajati na poslednjem slogu u reči;
v) na jednosložnim rečima mogu stajati samo silazni akcenti;
g) na dvosložnim rečima mogu stajati samo uzlazni akcenti;
d) nenaglašene dužine se javljaju samo iza naglašenih slogova;
đ) nenaglašene dužine stoje samo na poslednjem slogu u reči.

Rešenje

b) akcenti ne mogu stajati na poslednjem slogu u reči
v) na jednosložnim rečima mogu stajati samo silazni akcenti
d) nenaglašene dužine se javljaju samo iza naglašenih slogova

SJ.2.3.2. prepoznaje glasovne promene

Zadatak

Poveži navedene reči u levoj koloni sa odgovarajućom glasovnom promenom u desnoj koloni. U levoj koloni jedna reč je suvišna.

1. svadba	a) palatalizacija
2. vožnja	b) prelazak L u 0
3. ruski	v) jednačenje suglasnika po zvučnosti
4. seoba	g) jednačenje suglasnika po mestu tvorbe
5. kružić	

Rešenje

1 v), 2 g), 4 b), 5 a)

SJ.2.3.3. poznaje vrste reči; prepoznaje podvrste reči; ume da odredi oblik promenljive reči

Zadatak

U svakom navedenom nizu glagolskih oblika precrtaj onaj koji tom nizu ne pripada.

a) čujući, kujući, videći, pomoći

b) rekosmo. dođosmo, govorasmo, prođosmo

v) plivamo, kažimo, čuvajmo, vežimo

Rešenje

pomoći, govorasmo, plivamo

Zadatak

Pročitaj sledeću rečenicu i upiši u tabelu **padež** u kome su podvučene imenice. Jedno polje je već popunjeno.

Ali uporedo sa danom koji je jačao dole nad gradom i ovde oko mene, raslo je i to moje sećanje na događaj iz detinjstva.

Imenica u rečenici	Padež
danom	
sećanje	nominativ
detinjstva	

Rešenje
danom (instrumental); detinjstva (genitiv)

Zadatak
Pročitaj sledeći tekst i podvuci u njemu priloge za način. Igra *žmurke s loptom*, kao i sve druge, ima svoja pravila. Jedno od njih je sledeće; sa obeležene tačke na ivici terena lopta se baca pravolinijski najbližem igraču u slobodnom prostoru, on je odmah nekome dodaje, a zatim brzo trči na suprotnu stranu.
Rešenje
pravolinijski brzo

SJ.2.3.4. poznaje osnovne načine građenja reči (izvođenje, slaganje. kombinovana tvorba, pretvaranje)

Zadatak		
Pored reči u levoj koloni upiši **slovo** koje stoji ispred načina građenja te reči. Vodi računa o tome da se neke od datih reči grade na isti način.		
1. prošetati se		a) izvođenje
2. zatišje		b) slaganje
3. prohladan		v) kombinovana tvorba
4. ljudski		g) tvorba pretvaranjem
5. otvoren		
6. gledalac		
Rešenje		
1. b), 2. v), 3. b), 4. a), 5. g), 6. a)		

SJ.2.3.5. prepoznaje podvrste sintaksičkih jedinica (vrste sintagmi, nezavisnih i zavisnih predikatskih rečenica)

Zadatak
Zaokruži slovo ispred **vrste** zavisne rečenice kojoj pripada podvučena rečenica: Zastao sam da potražim slobodno mesto. a) izrična rečenica; b) namerna rečenica; v) uslovna rečenica; g) posledična rečenica.
Rešenje
b) namerna rečenica

Zadatak
U sledećem tekstu podvuci zavisne rečenice: Bio u staro vreme neki siromašan dečak, bez oca i majke. Ostavljen sam sebi, pođe u svet da traži rada. Iako je obišao preko deset sela, nije nigde mogao naći posla. Tek se u desetom zaseoku prohte nekom bogatašu, koji je imao posebna čobanina i za goveda i za ovce i za svinje, da najmi čobanina i svojim pčelama. Dečak pristane ne misleći mnogo, jer je već bio malaksao od gladi i lutanja.
Rešenje
Bio u staro vreme neki siromašan dečak, bez oca i majke. Ostavljen sam sebi, pođe u svet da traži rada. Iako je obišao preko deset sela, nije nigde mogao naći posla. Tek se u desetom zaseoku prohte nekom bogatašu, koji je imao posebna čobanina i za goveda i za ovce i za svinje, da najmi čobanina i svojim pčelama. Dečak pristane ne misleći mnogo, jer je već bio malaksao od gladi i lutanja.

SJ.2.3.6. određuje rečenične i sintagmatske članove u složenijim primerima

Zadatak
U tekstu su istaknute neke sintagme. Podvuci njihove glavne reči.

Nijedna postojeća teorija ne može da objasni **sve osobine loptastih munja**. Međutim, jedno je sasvim sigurno: loptasta munja je opasna.

Loptastu munju je **vrlo teško** dobiti u eksperimentima. **Jedan naučnik iz SAD** izjavio je da je, upotrebljavajući opremu kakvu je opisao Tesla, uspeo da izazove **vatrene lopte prečnika dva centimetra**.

Rešenje

nijedna postojeća teorija, sve osobine loptastih munja, vrlo teško, jedan naučnik iz SAD, vatrene lopte prečnika dva centimetra

Zadatak

U sledećem primeru date su tri nezavisne predikatske rečenice. Podvuci njihove subjekte, koji su iskazani sintagmom.

Vrata su krčme išarana imenima, pod krovom visi stari venac đurđevskog cveća, a okna na prozorima izlepljena su požutelim, starim novinama.

Rešenje

Vrata su krčme išarana imenima, pod krovom visi stari venac đurđevskog cveća, a okna na prozorima izlepljena su požutelim, starim novinama.

SJ.2.3.7. prepoznaje glavna značenja padeža u sintagmi i rečenici

Zadatak

Poveži svaki primer sa značenjem podvučenog **genitiva** u njemu. Jedno značenje je višak.

Primer:	Značenje:
1. stabla šljive	a) deono
2. pregršt šljiva	b) prisvojno
3. boja šljive	v) mesno
	g) opisno

Rešenje

1. b)
2. a)
3. g)

SJ.2.3.8. prepoznaje glavna značenja i funkcije glagolskih oblika

Zadatak

1. U tekstu su podvučeni oblici prezenta. Razmisli o značenju tih oblika.

Bio jedan car, pa imao tri sina i pred dvorom zlatnu jabuku, koja bi za jednu noć i ucvetala i uzrela, i neko je obrao. Jednom se stane car razgovarati sa svojim sinovima:
- Kud to nestaje rod s naše jabuke?!
Na to će reći najstariji sin:
- Noćas ja čuvam jabuku, da vidim ko je to bere.
I kad se smrkne, on ode pod jabuku i legne pod nju.

Poveži oblike prezenta sa odgovarajućim značenjem:

se stane	
nestaje	kvalifikativni prezent
čuvam	pripovedački prezent
bere	prezent za budućnost
legne	

2. U prvoj rečenici u tekstu upotrebljen je i potencijal:

Bio jedan car, pa imao tri sina i pred dvorom zlatnu jabuku, koja bi za jednu noć i ucvetala i uzrela, i neko je obrao.

On služi da označi:
a) prošlu radnju koja se jednom odigrala;
b) prošlu radnju koja se ponavljala;
v) pretpostavljenu radnju;
g) buduću radnju.
Zaokruži slovo ispred tačnog odgovora.

3. U tekstu je upotrebljen i futur:
Na to će reći najstariji sin.
On označava radnju koja je buduća u odnosu na:
a) sadašnji trenutak;
b) prošli trenutak;

v) budući trenutak;
g) bilo koji trenutak.
Zaokruži slovo ispred tačnog odgovora.

Rešenje

1.
se stane - pripovedački
nestaje - kvalifikativni
čuvam - (prezent) za budućnost
bere - kvalifikativni
legne - pripovedački
2. b) da označi prošlu radnju koja se ponavljala
3. b) prošli trenutak

U podoblasti *LEKSIKA* učenik/učenica:

SJ.2.3.9. poznaje metonimiju kao leksički mehanizam

Zadatak

Zaokruži slovo ispred rečenice u kojoj reč **koleno** ostvaruje značenje putem metonimije:

a) Milan je pao i povredio koleno.
b) Moja suknja dopire tačno do kolena.
v) Mama je Milanu zakrpila kolena na farmerkama.
g) Koleno me je zabolelo od klečanja na pesku.

Rešenje

v) Mama je Milanu zakrpila kolena na farmerkama

SJ.2.3.10. zna značenja reči i frazeologizama koji se javljaju u školskim tekstovima (u udžbenicima, tekstovima iz lektire i sl.), kao i u literarnim i medijskim tekstovima namenjenim mladima, i pravilno ih upotrebljava

Zadatak

Kad se za nekog kaže da "voli da se kiti tuđim perjem", onda to znači da on:

a) voli da pozajmljuje odeću od drugih;
b) smatra da su tuđe ideje bolje od njegovih;
v) prikazuje tuđe zasluge kao svoje;
g) često nosi odeću poznatih kreatora.

Rešenje

v) prikazuje tuđe zasluge kao svoje

Zadatak

Pročitaj tekst.

Izgleda da su Vavilonci prvi naslutili pravi oblik Zemlje, ali se to saznanje kosilo sa njihovim verskim tradicionalnim shvatanjima, prema kojima je nebo imalo oblik zvona koje je pokrivalo Zemlju. Zato se i nisu usudili da obelodane ono što im je izgledalo očigledno, već prepustiše slobodoumnijim Grcima da to učine.

1. Podvuci u tekstu reč koja znači "biti u neskladu".

2. Reč "obelodaniti" znači:

a) objasniti;
b) objaviti;
v) osuditi;
g) obeležiti.

Zaokruži slovo ispred tačnog odgovora.

Rešenje

1. kosilo (se)
2. b) objaviti

SJ.2.3.11. određuje značenja nepoznatih reči i izraza na osnovu njihovog sastava i/ili konteksta u kome su upotrebljeni (složeniji primeri)

Zadatak

Pažljivo pročitaj sledeću rečenicu i odredi značenje reči **vetar razvigorac**.

Krajem februara i početkom marta, neuobičajeno za to doba godine, na Ozrenu je naglo otoplilo, dunuo je vetar razvigorac i drveće je prolistalo.

Vetar razvigorac je:
a) hladan prolećni vetar;
b) topao jesenji vetar:
v) topao prolećni vetar;
g) hladan zimski vetar.

Rešenje

v) topao prolećni vetar

4. KNJIŽEVNOST

U oblasti *KNJIŽEVNOST* učenik/učenica:

SJ.2.4.1. povezuje delo iz obavezne lektire sa vremenom u kojem je nastalo i sa vremenom koje se uzima za okvir pripovedanja.

Zadatak

Poveži naslove svih navedenih književnih dela sa istorijskim događajima na koje se ta dela odnose.

Dela:	Istorijski događaji:
Memoari Prote Mateje Nenadovića	Kosovski boj
Smrt majke Jugovića (narodna pesma)	
Car Lazar i carica Milica (narodna pesma)	Prvi srpski ustanak
Deobe Dobrice Ćosića	
Početak bune protiv dahija (narodna pesma)	Drugi svetski rat
Dnevnik Ane Frank	

Rešenje

Smrt majke Jugovića (narodna pesma), *Car Lazar i carica Milica* (narodna pesma) - Kosovski boj
Memoari Prote Mateje Nenadovića, *Početak bune protiv dahija* (narodna pesma) - Prvi srpski ustanak
Deobe Dobrice Ćosića, *Dnevnik Ane Frank* - Drugi svetski rat

SJ.2.4.2. povezuje naslov dela iz obavezne lektire i rod, vrstu i lik iz dela: prepoznaje rod i vrstu književnoumetničkog dela na osnovu odlomaka, likova, karakterističnih situacija

Zadatak

Popuni tabelu.

Naslov dela i ime pisca	Književni rod	Književna vrsta
Pohod na Mjesec, Branko Ćopić		
Pokondirena tikva, Jovan Sterija Popović		
Simonida, Milan Rakić		

Rešenje

Naslov dela i ime pisca	Književni rod	Književna vrsta
Pohod na Mjesec, Branko Ćopić	epika	pripovetka
Pokondirena tikva, Jovan Sterija Popović	drama	komedija
Simonida, Milan Rakić	lirika	rodoljubiva pesma

Zadatak

Pročitaj dati odlomak i odredi književni rod i književnu vrstu kojoj pripada delo iz kojeg je uzet odlomak.
Car se opjani i zaspi, a carica spravi karocu i ponese cara u kamenu pećinu. Kad se car u pećini probudi i vidi đe je, poviče:
- Ko me ovđe donese?
A carica mu odgovori:
- Ja sam te donijela.
Car je upita:
- Zašto si ti to od mene učinila? Da li ti nijesam rekao da više nijesi moja žena?

Onda mu ona, izvadivši onu kartu, reče:
- Istina je, čestiti care, da si mi to kazao, ali pogledaj što si na ovoj karti potpisao: što mi bude najmilije u tvojemu domu da ponesem sobom kad od tebe pođem.
Car, videći to, poljubi je i povrate se opet u carski dvor.
Književni rod: _____
Književna vrsta: _____

Rešenje

Književni rod: epika
Književna vrsta: (narodna) pripovetka

SJ.2.4.3. razlikuje lirsko-epske vrste (baladu, poemu)

Zadatak

Pročitaj odlomak iz narodne balade *Predrag i Nenad*

Kad je Predrag reči razabrao,
od strâ ljuta strele ispustio,
pak pritrča ranjenu junaku,
skida njega s konja na travicu:
"Ta ti li si, moj brate Nenade!
Ja sam Predrag, tvoj bratac rođeni.
Možeš li mi rane preboleti,
da poderem tanane košulje,
da te vidam i da te zavijam?"
Ranjen Nenad njemu odgovara:
"Ta ti li si, moj brate rođeni!
Vala bogu kad sam te video,
te me živa moja želja minu!
Ne mogu ti rane preboleti,
već ti prosta moja krvca bila!"
To izusti, pa dušicu pusti.
Nad njim Predrag jade jadikuje:
"Jô Nenade, moje jarko sunce!
Rano ti mi ti beše izišlo,
pa mi tako rano ti zasede!
Moj bosiljče iz zelene bašče!
Rano ti mi beše procvatio.
pa mi tako rano ti uvenu!"
Pa potrže nože od pojasa,
te udara sebe u srdašce, -
mrtav pade pokraj braca svoga.

Navedi jednu odliku po kojoj prepoznaješ da je ova pesma balada.

_____

Rešenje

Učenik navodi jednu od sledećih odlika: tragičan kraj u pesmi; sadrži lirske, epske i dramske elemente; tematika iz porodičnog života; nagli, neočekivani preokret.

SJ.2.4.4. razlikuje književnonaučne vrste: biografiju, autobiografiju, dnevnik i putopis i naučno-popularne tekstove

Zadatak

Pažljivo pročitaj sledeći odlomak. Odredi kojoj književnonaučnoj vrsti pripada delo iz kojeg je uzet odlomak.

Za kraj, reći ću nešto o Gali. Te žene sam se oduvek klonio, nemam razloga da to krijem. Prvi put sam je sreo u Kadakerasu, 1929. godine, na međunarodnoj izložbi koja je održana u Barseloni. Došla je sa Polom Elijarom, sa kojim je tada bila u braku.
Stanovao sam kod Dalija, kilometar daleko od Kadakerasa, mesta u kome su oni odseli. Dali mi je uzbuđeno saopštio: "Stigla je jedna božanstvena žena!"

Ovo je odlomak iz:

a) putopisa;
b) dnevnika;
v) biografije;
g) autobiografije.

Zaokruži tačan odgovor.

Rešenje

g) autobiografije

SJ.2.4.5. prepoznaje i razlikuje određene (tražene) stilske figure u književnoumetničkom tekstu (personifikacija, hiperbola, gradacija, metafora, kontrast)

Zadatak

U rečenicama su podvučene stilske figure. Poveži naziv stilske figure sa slovom ispred rečenice u kojoj se ta stilska figura nalazi. Jedan naziv stilske figure je suvišan.

1. kontrast	a) Zamirisaše trave pod **plaštom noći.**
2. hiperbola	b) Uputio se u grad **praznih** bisaga i **puna** srca.
3. gradacija	v) Zbog mirne naravi i dobronamernosti **svi su joj se divili.**
4. metafora	
5. personifikacija	g) Kržljava **jabuka je kunjala** kraj rascvetane kruške.

Rešenje

1. b); 4. a); 5. g)

SJ.2.4.6. određuje motive, ideje, kompoziciju, formu, karakteristike lika

Zadatak

Pred tobom su ispremetani odlomci iz romana Ane Ćokić Pongrašić *Šempi ti smopi da limvo te*. Pažljivo pročitaj sve odlomke i u kružić pored svakog upiši brojeve od 1 do 5, tako da redosled brojeva odgovara toku priče. Jedan broj je upisan.

Stajao je u gomili i žmurio. Nije mogao da gleda vratolomije koje je njegov ujak izvodio. Tek bi posle svakog aplauza zaškiljio na jedno oko i uverio se da mu je ujak još živ i u jednom komadu.
- Bravo, majstore!!! - čuli su se uzvici sa svih strana.
Dok je tako žmirkao gledajući ujaka kako leti vazduhom, i dok je slušao zadivljene uzdahe gomile. Luki se najednom učinilo kao da se nikada ništa ružno u njegovoj porodici nije dogodilo. Osećao je samo sreću i ponos.

Luka je užurbano koračao stazom koja je vodila oko jezera. U susret su mu dolazili biciklisti, oznojeni džogeri, roleri s plastičnim bočicama vode u rukama pred kojima je morao da se sklanja u stranu da ga ne bi srušili.
Iako je već obišao pola staze, nigde nije video ujaka.
- *Trebalo je do sada bar jednom da prođe pored mene, ako trenira* - pomislio je približavajući se mestu oko kojeg se sakupila gomila ljudi.

Na Adi su pored ograde restorana tri rolera izvodila vratolomije. Dve devojke su sedele na obližnjoj klupi i zadivljeno ih gledale.
U svojim metalik srebrnim invalidskim kolicima (a zapravo običnim sivim) Lukin je ujak zastao i posmatrao ih. Krug koji je upravo napravio oko jezera nije bio dovoljan da smiri uzbuđenje koje je osećao u grudima. Još mu se činilo da vidi osmeh svog šuraka i čuje njegove reči:
- Spremaj se, Zlatane. Putuješ na Olimpijadu!
Došlo mu je da se glasno nasmeje. Umesto toga, snažno je pogurao točkove i prišao ogradi restorana. Znao je da ga gledaju.

- *Sigurno opet roleri nešto izvode* - zaključio je nastavljajući potragu za ujakom, kada je začuo deo razgovora dvoje klinaca.
- Jesi li video? U invalidskim kolicima, čoveče!
Odmah je znao o kome je reč. Skrenuo je sa staze i potrčao pravo prema okupljenoj gomili. Ponovo se začuo žamor, a onda veliki pljesak.
Luka je već pretpostavljao na kakav će prizor naići.

To mu uopšte nije smetalo. Otkako je još tamo pre jedanaest godina nastradao i seo jednom zauvek u ova kolica, bio je naviknut na znatiželjne poglede.
Pokušao je da radi sve što i oni. Zaletao se. Preskakao postavljene kutije, cigle i torbe, vozikao se levo-desno po ivici ograde, okretao na točkovima dok se nebo oko njegove glave vrtelo sve brže i brže.
Negde u daljini čuo je žamor i pljesak.
Na trenutak mu se učinilo da ceo svet navija za njega.

Rešenje

5, 3, 1, 4, 2

SJ.2.4.7. razlikuje oblike kazivanja u književnoumetničkom tekstu pripovedanje, opisivanje, monolog/unutrašnji monolog, dijalog

Zadatak

Na liniji ispod svakog odlomka napiši **naziv** odgovarajućeg oblika kazivanja (monolog, dijalog, naracija, deskripcija).

- Ideš li rode?

- Idem, idem!

- Je li ti studeno?

- Da!

Oblik kazivanja je _____.

Jerotije (sam): ... Ja, plava riba, al' treba je upecati. Treba vešto nataći mamac, spustiti udicu u vodu, pa mirno... ćutiš, ne dišeš... a tek plovak zaigra, a ti - hop!... Iskoči udica, a kad pogledaš: na udici - klasa!

Oblik kazivanja je _____.

Kroz prozor "gostinske sobe" videla se stara kruška koja se dizala svega nekoliko metara od kuće, a iza nje se širila bašta sa cvećem, na koju se nastavljao prostrani voćnjak, sličan nekom malom gaju.

Oblik kazivanja je _____.

Posle nekog vremena pojavi se neki mladi slikar. Izloži slike i očekivaše sud javnog mnjenja. Slike nisu bile rđave. Ja sam ih kao stranac jedini i gledao, a od domaćih ne hte niko otići.

Oblik kazivanja je _____.

Rešenje

dijalog, monolog, opisivanje, pripovedanje

Zadatak

Koji oblik kazivanja prepoznaješ u navedenom odlomku iz narodne bajke *Zlatna jabuka i devet paunica*?

Bio jedan car, pa imao tri sina i pred dvorom zlatnu jabuku, koja za jednu noć i ucveta i uzre i neko je obere, a nikako se nije moglo doznati ko. Jednom stane se car razgovarati sa svojim sinovima:
- Kuda se to deva rod s naše jabuke?
Na to će reći stariji sin:
- Ja ću noćas čuvati jabuku, da vidim ko je bere.

Zaokruži slovo ispred tačnog odgovora.

a) pripovedanje;
b) opisivanje;
v) monolog;
g) unutrašnji monolog.

Rešenje

a) pripovedanje

SJ.2.4.8. uočava razliku između prepričavanja i analize dela

Zadatak

Sledeće rečenice odnose se na roman *Seobe* Miloša Crnjanskog. Uz svaku navedenu rečenicu upiši prepričavanje ako se njome prepričava to delo, ili **analiziranje** ako se njome delo analizira.

a) Na zahtev markiza Askanija Gvadanji, Vuk Isakovič prikuplja i oprema jedan puk srpskih vojnika i vodi ih na daleku Rajnu, u rat Austrije protiv Francuza.

_____

b) Pejzaž i priroda, dovedeni u vezu sa čovekom, srce su ove knjige. Sve to ukupno, razume se. treperi emocijom i traži lirski ton.

_____

v) Kada je stigla zima, Podunavski puk, koji se viteški borio na Rajni, ostavljen je da zimuje u tuđini i da se snalazi kako zna i ume.

_____

g) Kao i mnogi elementi u delu Miloša Crnjanskog, i njegov stil je opor za mnoge, ali bogat, sočan, efektan i sasvim svoj.

_____

Rešenje

a) prepričavanje
b) analiziranje
v) prepričavanje
g) analiziranje

SJ.2.4.9. ume da vodi dnevnik o pročitanim knjigama*

Sledeći iskazi opisuju šta učenik/učenica zna i ume na naprednom nivou.

1. VEŠTINA ČITANJA I RAZUMEVANJE PROČITANOG

U oblasti *VEŠTINA ČITANJA I RAZUMEVANJE PROČITANOG* učenik/učenica:

SJ.3.1.1. pronalazi, izdvaja i upoređuje informacije iz dva duža teksta složenije strukture ili više njih (prema datim kriterijumima)

Zadatak

Pročitaj pažljivo dva teksta različitih autora o nasilnom ponašanju mladih u školama. Odredi kako se ta dva autora odnose prema nasilnom ponašanju mladih u školama.

Autor A:
Nedavno je u 115 škola sprovedeno istraživanje o nasilju među učenicima. Ustanovljeno je da 71% učenika nije ni na koji način uvučeno u nasilnu komunikaciju sa vršnjacima, odnosno, nisu ni žrtve, ni nasilnici. To istovremeno znači da se nešto više od četvrtine učenika, tačnije 29%, pojavljuje u "krugu nasilja", neki kao žrtve a neki kao nasilnici. U ulozi žrtve nasilja suviše je veliki broj učenika, čak 21% svih ispitanih učenika.
Neke žrtve su istovremeno i nasilnici. U ispitivanoj grupi ima 4% takvih učenika. U toj grupi, najčešći oblici nasilnog ponašanja su vređanje i ismevanje. Dakle, ovi učenici napadaju rečima.

Autor B:
Najveći broj učenika izjavio je da su u toku svog školovanja, za vreme nastave ili posle nje, bili izloženi ismevanju, vređanju, pogrdnim nadimcima. Navode, takođe, i druge neprijatnosti: neumesno zadirkivanje, širenje laži o njima, odvraćanje drugih učenika da se druže s njima.
I nastavnici i ostali zaposleni u školi potvrđuju da su vređanje i udaranje svakodnevni oblik nasilnog ponašanja u školi. Samo registrovanje problema ne znači da imamo razloga da odahnemo. Naprotiv, ovi oblici nasilja lako se prikrivaju, olako shvataju, "lakše" podnose i "leče", iako mogu biti veoma teški i sa vrlo složenim posledicama,

Zaokruži slovo ispred tačne tvrdnje.
a) Autori nisu zabrinuti zbog nasilja u školama.
b) Autor A je zabrinutiji od autora B.
v) Autor B je zabrinutiji od autora A.
g) Autori su podjednako zabrinuti zbog nasilja u školama.

Rešenje

v) Autor B je zabrinutiji od autora A.

SJ.3.1.2. izdvaja ključne reči i rezimira tekst

Zadatak

Pročitaj sledeći tekst i razmisli o ključnim rečima u njemu.

Proučavajući zagađivanje atmosfere naučnici su utvrdili da Australija izbacuje u atmosferu više štetnih gasova po stanovniku od bilo koje druge industrijski razvijene zemlje. Zbog povećanja broja stanovnika i krčenja šuma u poslednje tri decenije Australija je postala jedan od najvećih zagađivača atmosfere gasovima koji doprinose takozvanom "efektu staklene bašte". Tako je u Australiji 1990. godine izbačeno u atmosferu 36,4 tone ugljen-dioksida po stanovniku, dok je istovremeno u SAD ta količina iznosila 25,3 tone, u Kanadi 23,1 tonu, Nemačkoj 18 tona i Norveškoj 12,1 tonu.

Navedi **tri** ključne reči/sintagme iz ovog teksta:

1.	
2.	
3.	

Rešenje

Mogući odgovori:
1. atmosfera
2. zagađivanje ili zagađivač (atmosfere) / efekat staklene bašte
3. Australija
4. ugljen-dioksid / štetni gasovi
(Redosled navođenja nije važan.)

SJ.3.1.4. čita i tumači složenije nelinearne elemente teksta višestruke legende, tabele, dijagrame i grafikone

Zadatak

Pogledaj pažljivo tabelu i odgovori na pitanja u vezi sa osobinama glasova

Tabela 2 - Suglasnici i sonanti
(mesto, način tvorbe, bitni akustički utisak)

Artikulacija mesto ? način ?		Usneni		Zubni	Alveolar.	Prednjonepčani		Zadnjonepčani
		dvousneni	usn.-zub.			tvrdi	meki	
eksploz.	zvučn.	b		d				g

	bezvuč.	p		t				k
afrikate	zvučn.					dž	đ	
	bezvuč.			c		č	ć	
frikativni	zvučn.			z		ž		
	bezvuč.		f	s		š		h
nazali	zvučn.	m			n		nj	
lateralni	zvučn.				l		lj	
	bezvuč.							
vibranti	zvučn.				r			
	bezvuč.							
poluvokal	zvučn.		v				j	
	bezvuč.							

a) Koje su tvrde prednjonepčane afrikate? _____

b) Zaokruži u tabeli usneno-zubni bezvučni glas

Rešenje

a) dž, č b) f

2. PISANO IZRAŽAVANJE

U oblasti *PISANO IZRAŽAVANJE* učenik/učenica:

SJ.3.2.1. organizuje tekst u logične i pravilno raspoređene pasuse; određuje prikladan naslov tekstu i podnaslove delovima teksta

Zadatak

Napiši referat o motivu slobode u poeziji Đure Jakšića, pozivajući se na pesmu *Otadžbina*. Pre nego što počneš da pišeš referat, sastavi plan za pisanje, osmisli i rasporedi osnovne celine (tri do četiri) i daj naslov referatu.

Otadžbina

I ovaj kamen zemlje Srbije,
Što preteć suncu dere kroz oblak,
Sumornog čela mračnim borama,
O vekovečnosti priča dalekoj,
Pokazujući nemom mimikom
Obraza svoga brazde duboke.

Vekova tavnih to su tragovi,
Te crne bore, mračne pećine;
A kamen ovaj, ko piramida
Što se iz praha diže u nebo,
Kostiju kršnih to je gomila
Što su u borbi protiv dušmana
Dedovi tvoji voljno slagali,
Lepeći krvlju srca rođenog
Mišica svojih kosti slomljene, -
Da unucima spreme busiju,
Oklen će nekad smelo preziruć
Dušmana čekat čete grabljive.

I samo dotle, do tog kamena,
Do tog bedema -
Nogom ćeš stupit možda, poganom!
Drzneš li dalje? ... Čućeš gromove
Kako tišinu zemlje slobodne
Sa grmljavinom strašnom kidaju;
Razumećeš ih srcem strašljivim
Šta ti sa smelim glasom govore,

Pa ćeš o stenja tvrdom kamenu
Brijane glave teme ćelavo
U zanosnome strahu lupati!
Al jedan izraz, jednu misao,
Čućeš u borbe strašnoj lomljavi:
"Otadžbina je ovo Srbina!"

Naslov referata: _____

Rešenje

Ocenjuje se u kojoj je meri odgovoreno na temu, koliko je naslov prikladan, da li su delovi organizovani logičnim redosledom.

SJ.3.2.2. sastavlja argumentativni tekst

Zadatak

Roditelji su ti saopštili da razmišljaju o preseljenju u veći grad. Voleli bi da čuju i tvoje mišljenje. Tvoj zadatak je da dobro razmisliš o ovom predlogu, odlučiš se da li si *za* preseljenje ili *protiv* njega, smisliš moguće razloge i obrazloženja za svoju odluku i sve to napišeš.

Za ovaj zadatak imaš ukupno 90 minuta. Za to vreme treba da odlučiš koji ćeš stav zastupati (*za* preseljenje ili *protiv* njega), da smisliš argumente i obrazloženja kojima ćeš braniti svoj stav, zatim da napišeš rad, ponovo ga pročitaš, proveriš ima li grešaka i ispraviš sve greške koje uočiš. Ne zaboravi da svom radu daš i naslov.

Tvoj rad će se ocenjivati na osnovu toga:
- koliko je tekst jasan, celovit i koherentan;
- koliko jasno si izneo i obrazložio svoj stav o preseljenju;
- koliko si uzeo u obzir i argumente koji se ne slažu sa tvojim stavom
- koliko poštuješ pravopisna pravila.

Molimo te da pišeš čitko.

Srećan rad!

Rešenje

Ocenjuje se koliko je tekst jasan, celovit i koherentan, koliko jasno je iznet i obrazložen stav o preseljenju, koliko su uzeti u obzir i argumenti koji se ne slažu sa tim stavom i koliko se poštuju pravopisna pravila.

SJ.3.2.3. piše prikaz (knjige, filma, pozorišne predstave i sl.), reportažu i raspravu

Zadatak

Napiši **raspravu** o sledećoj temi: **ULOGA MODE U SAVREMENOM SVETU.**

Ljudi imaju različita mišljenja o tome koliko je važna moda u savremenom životu. Rasprava koju ćeš napisati treba da počne navođenjem različitih mišljenja o toj temi, da se nastavi iznošenjem argumenata i završi zaključkom. Takođe, imaj na umu da se moda ne odnosi samo na odevanje već i na mnoge druge pojave.

ULOGA MODE U SAVREMENOM SVETU

Rešenje

Ocenjuje se koliko je rasprava jasna, celovita i koherentna, koliko su jasno i precizno navedeni ubedljivi argumenti i da li zaključak sledi iz njih.

SJ.3.2.4. piše rezime dužeg i/ili složenijeg teksta

Zadatak

Pročitaj sledeći tekst, a potom napiši sažetak teksta u četiri do šest rečenica. Razmisli o tome šta je cilj autora teksta i koje su najvažnije informacije iznete u tekstu.

Škola

Svi znamo šta je to škola i šta se u školi radi. Tu se uči, stiče znanje potrebno za život, rešavaju teški i ozbiljni zadaci, savladavaju razne nauke i veštine: od nauke o jeziku do fizičke kulture. To je, dakle, veoma važna i ozbiljna ustanova. Očekivali bismo stoga da tako važna i ozbiljna ustanova ima i važno, ozbiljno, pa čak i strogo ime. Ali - ništa od svega toga! Iznenadićete se kad saznate šta, u stvari, znači *reč škola*, ili, bolje reći, šta je nekada značila.
Verovatno ste već čuli da *škola* nije naša reč. U naš jezik preuzeta je iz latinskog (stari Rimljani govorili su *shola*) sa značenjem "učilište", koje i danas ta reč ima. No, pre toga stari Rimljani preuzeli su je od Grka, a u grčkom jeziku reč *shole*, u početku kad je nastala, nije značila "učilište", već nešto sasvim drugo; čak, moglo bi se reći, i suprotno od onoga što danas znači. *Shole* je u starom grčkom jeziku značilo - "dokolica", "besposlica", "odmor", "zabava"!
Pitaćete se sigurno: kako to?! Zašto su stari i mudri Grci svoja učilišta smatrali besposlicom, dokolicom i zabavom?
Evo kako je to bilo.
U početku, škola u Grčkoj nije bila ono što će kasnije postati - u toj zemlji i drugde po svetu: ustanova za obrazovanje omladine. To je isprva bilo mesto gde su se okupljala dokona deca robovlasnika da zajednički provedu vreme u igri i zabavi. Otuda onda i naziv "dokolica", "zabava". Škola je, dakle, u početku bila zabavište. Kasnije se tu počelo ozbiljnije raditi i učiti. Naročita pažnja posvećivala se telesnom vežbanju - gimnastici. I upravo po tome što su se đaci u starim grčkim sholama bavili uglavnom gimnastikom, jedna vrste škole, koja i danas postoji, dobila je naziv - *gimnazija*. Gimnazija je, dakle, "škola gimnastike", mada se u naše vreme učenici u njoj najmanje bave gimnastikom.

(Milan Šipka *Priče o rečima*, odlomak)

Sažetak

Rešenje

Ocenjuje se da li sažetak sadrži najvažnije informacije (o poreklu reči škola, šta je škola nekad bila). U njemu ne sme da bude manje važnih informacija i detalja.

SJ.3.2.5. zna i dosledno primenjuje pravopisnu normu

Zadatak

U sledećim rečenicama upiši zapetu tamo gde je potrebno.

a) Jednom rečju s mojom sestrom nikada ne može biti dosadno.

b) Neki domaćin dobar čovek lepo ga primi.

Rešenje

Jednom rečju, s mojom sestrom nikada ne može biti dosadno.
Neki domaćin, dobar čovek, lepo ga primi.

3. GRAMATIKA, LEKSIKA, NARODNI I KNJIŽEVNI JEZIK

U podoblasti GRAMATIKA učenik/učenica:

SJ.3.3.1. deli reč na slogove u složenijim slučajevima

Zadatak

Podeli uspravnim crtama sledeće reči na slogove:

PREORAVATI	AUGMENTATIV	BANATSKI

PIONIRSKI	PRETRČAVATI

Rešenje

PRE | O | RA | VA | TI	A | UG | MEN | TA | TIV	BA | NAT | SKI
PI | O | NIR | SKI	PRE | TR | ČA | VA | TI	

SJ.3.3.2. poznaje glasovne promene (ume da ih prepozna, objasni i imenuje)

Zadatak

Napiši koja se glasovna promena ne vrši u oblicima datih reči, iako postoje uslovi za njeno vršenje:

a) baki:	
b) protestni:	
v) rukica:	
g) poočim:	

Rešenje

a) sibilarizacija
b) gubljenje suglasnika (uprošćavanje suglasničkih grupa)
v) palatalizacija
g) sažimanje samoglasnika

Zadatak

Podvuci u svakom paru reči onu reč u kojoj je izvršena određena glasovna promena. Napiši naziv te glasovne promene.

a) pekoh - pečem:	
b) stan - stambeni:	
v) tvrd - tvrđi:	
g) pismo - pisama:	

Rešenje

a) <u>pečem</u>, palatalizacija
b) <u>stambeni</u>, jednačenje suglasnika po mestu izgovora (tvorbe)
v) <u>tvrđi</u>, jotovanje
g) <u>pisama</u>, nepostojano *a*

SJ.3.3.3. zna i u svom govoru primenjuje akcenatsku normu

Zadatak

Pročitaj stihove iz pesme Miroslava Antića *Plava zvezda*. Stihove smo obeležili brojevima.

1. Mora biti takve zvezde.
2. Šta se čudiš?
3. Pazi samo da je negde ne ispustiš dok se budiš.
4. Pazi samo da se negde ne izgubi,
5. ne povredi.
6. Takva zvezda u životu mnogo znači, mnogo vredi.

Zaokruži u tabeli T, ako je tvrdnja tačna, a ako je netačna, zaokruži N.

Prva i poslednja reč u prvom stihu imaju dug naglašeni prvi slog.	T	N
Prva i poslednja reč u trećem stihu imaju kratak naglašeni prvi slog.	T	N
U petom stihu, u odričnom obliku glagola (ne povredi) akcenat je prešao na proklitiku, tj. na rečcu ne.	T	N
Reč zvezda, u šestom stihu, ima dugouzlazni akcenat.	T	N

Rešenje

T
N
N
T

SJ.3.3.5. poznaje i imenuje podvrste sintaksičkih jedinica (vrste sintagmi, nezavisnih i zavisnih predikatskih rečenica)

Zadatak
Odredi **vrstu** podvučene sintagme u sledećoj rečenici: Odmah posle doručka otišao sam u strmu baštu iznad kuće. Podvučena sintagma u rečenici po vrsti je _____.
Rešenje
imenička

Zadatak	
Odredi vrstu podvučenih zavisnih rečenica:	
a) Joca nije pošao na trening jer je bio umoran. b) Da nije bio umoran, Joca bi pošao na trening. v) Iako je bio umoran, Joca je pošao na trening.	
Rešenje	
a) uzročna b) uslovna v) dopusna	

SJ.3.3.6. poznaje glavna značenja padeža i glavna značenja glagolskih oblika (ume da ih objasni i zna terminologiju u vezi s njima)

Zadatak
Zaokruži slovo ispred rečenice u kojoj **glagolski prilog sadašnji** ima uzročno značenje.
a) Tako idući niz vodu, dečaci naiđu na svoju vodenicu. b) Milan i Stojan se vrate kući, čudeći se šta će to biti. v) Patuljak nije isprva hteo da ide u krađu, plašeći se kazne. g) Slušajući radio, posmatrala je ptice u svom dvorištu.
Rešenje
v) Patuljak nije isprva hteo da ide u krađu, plašeći se kazne.

U podoblasti *LEKSIKA* učenik/učenica:

SJ.3.3.7. ume da odredi značenja nepoznatih reči i izraza na osnovu njihovog sastava, konteksta u kome su upotrebljeni, ili na osnovu njihovog porekla

Zadatak
Pažljivo pročitaj sledeći tekst i reši zadatak: Muzika Indije u starom veku Muzika stare Indije ima poseban oblik. Indijski napev karakteriše lestvica širokog opsega, kao i slobodniji ritmički i formalni tok. Stari Indusi pravili su veliku razliku između duhovne i svetovne muzike. Duhovni napevi bili su zasnovani na tekstovima verskih knjiga (Veda) i bili su mirni, spori i dostojanstveni. U osnovi svetovne muzike bili su stalni melodijski obrasci, koje je umetnik varirao i obogaćivao ornamentiranjem. Ovi napevi uvek su se pevali u utvrđeno vreme i u različitim prilikama. Podvučeni skup reči označava: a) jednoličnu muziku: b) sporu muziku; v) narodnu muziku; g) religijsku muziku,
Rešenje
v) narodnu muziku

SJ.3.3.8. zna značenja reči i frazeologizama u naučnopopularnim tekstovima, namenjenim mladima, i pravilno ih upotrebljava

Zadatak
Među ponuđenim rečima zaokruži onu čije značenje odgovara izostavljenoj reči u rečenici: aktivna, formalna, toksična, sekundarna. Naučnici ispituju u laboratorijama hemijski sastav široko rasprostranjene biljke - ptičje mleko, jer su uočili da sadrži supstance koje uspešno suzbijaju umnožavanje obolelih ćelija, ali smatraju da je suviše _____ i još uvek je ne preporučuju za upotrebu.
Rešenje
toksična

4. KNJIŽEVNOST

U oblasti *KNJIŽEVNOST* učenik/učenica:

SJ.3.4.1. navodi naslov dela, autora, rod i vrstu na osnovu odlomaka, likova, karakterističnih tema i motiva

Zadatak	
Pročitaj sledeći tekst. Sterija u svom delu prikazuje ličnost koja pokušava da stekne uglađene i fine manire. Ona to čini tako što koristi izraze na francuskom i nemačkom, ali ne samo da ne zna dobro te jezike nego ni srpski ne govori pravilno. Njen brat i ćerka pokušavaju da je urazume. Na linijama upiši odgovore na sledeća pitanja:	
O kom književnom delu je reč?	
Kom književnom rodu pripada ovo delo?	
Kojoj književnoj vrsti pripada ovo delo?	
Kako se zove glavni lik u ovom delu?	
Rešenje	
Pokondirena tikva Drama Komedija Fema	

Zadatak		
U jednom romanu iz tvoje lektire prikazana je svađa popadija i tuča popova zbog zeta. Data je slika života u vojvođanskom selu. Roman obiluje anegdotskim situacijama. O kom romanu je reč u navedenom tekstu? Ko je napisao taj roman?		
Naslov romana:		.
Pisac romana:		.
Rešenje		
Pop Ćira i pop Spira Stevan Sremac		

SJ.3.4.2. izdvaja osnovne odlike književnih rodova i vrsta u konkretnom tekstu

Zadatak
Pročitaj stihove iz pesme *Proleće* Miroslava Antića. Koje odlike lirske pesme prepoznaješ u tim stihovima? Sunce se, eno, Kao vreteno Nad gradom vrti I glavom klima. Sve je u meni Danas šareno, I u tebi je Možda šareno. Bila je zima. Prošla je zima.

Odlike:
a) stihovi bez rime;
b) stalni epiteti;
v) ista vrsta strofe;
g) metaforičnost.

Rešenje

g) metaforičnost

SJ.3.4.3. razlikuje autora dela od lirskog subjekta i pripovedača u delu

Zadatak

Odredi ko je lirski subjekt u stihovima iz pesme *Marija* Dušana Radovića:

Ja sam bila nežni cvetak,
kao šeboj il' leander,
al' mi dođe crni petak
po imenu Aleksander.

Lirski subjekt je:
a) Dušan Radović:
b) Marija;
v) Aleksander;
g) nepoznata ličnost.

Zaokruži slova ispred tačnih odgovora.

Rešenje

b) Marija

SJ.3.4.4. pronalazi i imenuje stilske figure; određuje funkciju stilskih figura u tekstu

Zadatak

Napiši nazive stilskih figura iz podvučenog stiha:

Ljubičaste gore, granitne, do svoda.
Zrcale se u dnu; mirno i bez pene,
<u>Površina šušti i celiva stene;</u>
Svod se svetli topal, staklen, iznad voda

Nazivi stilskih figura:
_____
_____

Rešenje

onomatopeja
personifikacija

Zadatak

Pročitaj stihove iz pesme *Ženidba Milića barjaktara*.
Napiši naziv stilske figure koja je ostvarena pitanjima i odgovorima

Oj, punice, đevojačka majko,
ili si je od zlata salila?
Ili si je od srebra skovala?
Ili ti je bog od srca dao?
Zaplaka se đevojačka majka,
a kroz suze tužno govorila:

"Mio zete, Milić barjaktare,
niti sam je od zlata salila,
niti sam je od srebra skovala,
niti sam je od sunca otela,
veće mi je bog od srca dao."

Naziv stilske figure je _____.

Rešenje

slovenska antiteza

SJ.3.4.5. određuje i imenuje vrstu stiha i strofe

Zadatak

Pročitaj stihove iz pesme *Veče* Vojislava Ilića. Na osnovu broja stihova u strofi, navedi naziv vrste strofe.

Rumene pruge već šaraju daleki zapad,
Klonuo počiva svet. Sa mirnih dalekih polja
Umorni ratar s pesmom žurno se noćištu sprema,
I samo čas po čas zaječi šarena dolja...

Sve grli mir i san. Pokašto zaurla samo
Susedov stari pas, il' pozno došavši s rada,
Ispreže ratar plug i stoku umornu poji,
I đeram škripi sve i voda žuboreć' pada.

Naziv vrste strofe: _____

Rešenje

katren

SJ.3.4.7. izražava svoj stav o konkretnom delu i argumentovano ga obrazlaže

Zadatak

Pročitaj Dučićevu pesmu *Podne*, a zatim odgovori na pitanja.

Nad ostrvom punim čempresa i bora,
Mlado, krupno sunce prži, puno plama;
I trepti nad šumom i nad obalama
Slan i modar miris proletnjega mora.

Ljubičaste gore, granitne, do svoda.
Zrcale su u dnu: mirno i bez pene.
Površina šušti i celiva stene;
Svod se svetli topal, staklen, iznad voda.

Prah sunčani trepti nad ispranim peskom,
I srebrni galeb ponekad se vidi,
Svetluca nad vodom. I mirišu hridi
Mirisom od riba i modrijem vreskom.

Sve je tako tiho. I u mojoj duši
Produženo vidim ovo mirno more:
Šume oleandra, ljubičaste gore.
I bled obzor što se proteže i puši.

Nemo stoje u njoj srebrnaste, rodne
Obale i vrti; i svetli i pali
Mlado, krupno sunce; i ne šušte vali -
Galeb još svetluca. Mir. Svuda je podne.

Koja je strofa u ovoj pesmi ostavila najveći utisak na tebe? Obrazloži odgovor.

Rešenje

Prihvatljivi su odgovori u kojima učenik na različite načine obrazlaže svoj utisak, pozivajući se na pesmu. Na primer, ukoliko učenik izabere prvu strofu, očekuje se da će pisati o tome kako je pesnik slikama čempresa, bora, jačine sunčevih zraka podstakao čulni doživljaj u njemu kao čitaocu.

SJ.3.4.8. povezuje književnoumetničke tekstove s drugim tekstovima koji se obrađuju u nastavi

Zadatak

Pročitaj odlomak iz eseja Peđe Milosavljevića *Potera za pejzažima* i komentar o ovom umetniku.

1.

Evo nas, najzad, na kraju sveta. Sve prestaje, jer se i samo nebo survalo pod noge, u plavu, ogromnu provaliju, bez kraja i početka. Jesu li kiparisi ova zelena vretena kojim se kite svi preostali bregovi? A plave šume, možda masline? Na suprotnoj strani pojavljuje se novi, uzani zaliv, dubok i plav. Na njegovoj glatkoj površini, kao ljuske, leže beli čamci u pratnji belih senki na samom dnu. Oko voza kruže galebovi. Plavo beskrajno more kao da je pod samim točkovima.

2.

Slikar i književnik, Peđa Milosavljević ispoljava svoj slikarski dar i u esejima i zapisama. To je vidljivo i u ovom tekstu u načinu na koji pisac oblikuje pejzaže. Živopisne boje i izbor pejzaža podsećaju na slikare. Voleo je da slika pejzaže, stare kuće, manastire, prirodu, cveće i drugo. Poznate su mu knjige eseja i zapisa *Između trube i tišine* i *Beograd, grad na moru*.

Uoči sličnosti i razlike između ova dva teksta. Ukoliko je tvrdnja tačna, upiši **T**, ako nije, upiši **N**.

I prvi i drugi tekst upućuju na slikarski dar Peđe Milosavljevića.	
I u prvom i u drugom tekstu govori se o slikarskom stvaralaštvu Peđe Milosavljevića.	
Iz prvog teksta saznajemo više o književnom daru Peđe Milosavljevića nego iz drugog.	
Iz prvog i iz drugog teksta saznajemo o sličnim motivima u stvaralaštvu Peđe Milosavljevića.	

Rešenje

I prvi i drugi tekst upućuju na slikarski dar Peđe Milosavljevića.	**T**
I u prvom i u drugom tekstu govori se o slikarskom stvaralaštvu Peđe Milosavljevića.	**N**
Iz prvog teksta saznajemo više o književnom daru Peđe Milosavljevića nego iz drugog.	**T**
Iz prvog i iz drugog teksta saznajemo o sličnim motivima u stvaralaštvu Peđe Milosavljevića.	**T**

Obrazovni standardi za kraj obaveznog obrazovanja za srpski jezik koji će biti ispitivani nepoznatim zadacima

SJ.2.1.4. razlikuje sve delove teksta i knjige, uključujući indeks, pojmovnik i bibliografiju i ume njima da se koristi

Zadatak

Pred tobom je jedna strana indeksa iz *Gramatike srpskog jezika za osnovnu školu*. Pažljivo je pogledaj i odgovori na postavljeno pitanje.

изричне реченице
у ужем смислу 191–192
у ширем смислу 192–193
(и)јекавски
изговор 18, 19, 27, 30, 46
икавски
изговор 18, 19
илирски покрет 29
именице 57, 61–68, 118
апстрактне 68
властите 66
глаголске 68
градивне 67
заједничке 65–66
збирне 66–67, 185
ری‌ча‌ча тип 66, 89
именичка синтагма в. синтагма
именске речи 58, 146, 158
именски део предиката 70, 72, 79, 146, 159
именски предикатив в. именски део предиката
императив 95, 99–100, 176, 189
императивни облик глагола в. безлични облик
императив 95, 98–99, 174–175
инверзија 207
индикативно значење
аориста 173–174
перфекта 173
презента 171–172
футура првог 175
индоевропска породица језика 17, 32
инструментал 166–167
квалитативни 167, 170
интонација 15, 156, 178
историјски презент в. наративни
источнохерцеговачки дијалекат 19, 20, 27

J

јат 18, 42
једначење сугласника по звучности 39–41, 47
једначење сугласника по месту изговора 41–42
једнозначност речи 125–126
језик као средство споразумевања 15, 16, 20
јотовање 45–46, 98, 101

К

кајкавско наречје 18
Караџић, Вук Стефановић 20, 25, 26–28, 29
књижевни језик 20, 28
комбинована творба речи 117, 122–123
компарација 58
придева 72–74
неправилна 74
прилога 83

Šta označava broj iza popisa u indeksu?

Zaokruži slovo ispred tačnog odgovora:

a) broj paragrafa u kome se govori o tom pojmu;
b) broj strane na kojoj se govori o tom pojmu;
v) redni broj pojma u indeksu;
g) broj poglavlja u kome se govori o tom pojmu.

Rešenje

b) broj strane na kojoj se govori o tom pojmu

SJ.2.1.6. razlikuje činjenicu od komentara, objektivnost od pristrasnosti i propagande na jednostavnim primerima

Zadatak

Pročitaj odlomak iz dela *Umetnost i njena istorija*. U tekstu autor govori o jednom starogrčkom reljefu i daje svoj komentar o tom reljefu. Podvuci rečenicu u kojoj je iskazan komentar.

"Na ovom reljefu Atlas je prikazan kako se vraća sa zlatnim jabukama do Herakla, koji stoji pod svojim golemim teretom. Atina mu je podmetnula jastuče na ramena. U desnoj ruci nekad je držala metalno koplje. Čitava je priča ispričana s divnom jednostavnošću i jasnoćom. Atina je okrenuta prema nama i samo joj je glava okrenuta u stranu ka Heraklu."

Rešenje

Čitava je priča ispričana s divnom jednostavnošću i jasnoćom.

SJ.3.1.3. izdvaja iz teksta argumente u prilog nekoj tezi (stavu) ili argumente protiv nje; izvodi zaključke zasnovane na složenijem tekstu

Zadatak

Pažljivo pročitaj sledeći tekst o novčanicama u Srbiji

Sredinom 19. veka Srbija je još vazalna kneževina, deo Turskog carstva, zemlja koja nema pravo na štampanje sopstvenog novca. U Kneževini Srbiji u to doba koriste se 42 monete susednih država, među kojima je najzastupljeniji turski novac. Sa željom za državnom samostalnošću i nezavisnošću od Turske, u srpskom narodu javlja se i potreba za sopstvenim novcem.

Izdavanjem prvih bakarnih kovanica knez Mihailo Obrenović započeo je ostvarenje ovog sna, a 1876. godine knez Milan je naručio prve otiske papirnog novca. "Državne novčanice", kako piše na licu novčanice, "izdaju se na osnovu zakonodavne odluke od 19. januara 1876". Pored ove objave, stoji i upozorenje da svako "ko pravi lažne novčanice i ko se njima služi, kazniće se po paragrafu 145. i 146. krivičnog zakona".

Državna štamparija u Beogradu štampala je novčanice od jednog, pet, deset, pedeset i sto dinara, i to po 1500 primeraka od svake vrednosti. Ali, u julu 1875. godine, hercegovački ustanak preokrenuo je stanje u zemlji. Srbija se pripremala za rat protiv Turske iako su se evropske sile protivile. Zbog toga u Srbiju nikada nije stigao inostrani zajam od 24 miliona dinara koji je trebalo da služi kao zlatna podloga prilikom štampanja srpskog novca. Tadašnje vlasti zaključile su da nisu stvoreni uslovi za puštanje novca u promet i odlučile da čekaju srećnija vremena.

Prva novčanica koja je izdata u Srbiji i bila u upotrebi nosi datum osnivanja Privilegovane narodne banke Kraljevine Srbije - 2. jul 1884. godine. Vrednost novčanice bila je 100 dinara, plativih u zlatu, i njena pojava izazvala je oduševljenje u narodu. Građani su nosili u banku protivvrednost u zlatu da bi je otkupili, što pokazuje koliko je poverenje uživala kod ljudi,

Novac će u Srbiji dugo ostati stabilan, uprkos ratovima koji su se vodili na njenom tlu. Balkanski ratovi, aneksiona kriza i Prvi svetski rat nisu naudili dinaru. Zasluga za ovaj "podvig" pripada Đorđu Vajfertu, guverneru Narodne banke u ratno doba. On je u toku rata redovno isplaćivao dugove Nemačkoj i tako uspeo da očuva ugled srpskog dinara. Kao simbol sigurnosti dinara i privatnog vlasništva, lik Đorđa Vajferta danas se nalazi na novčanici od hiljadu dinara. Vajfert je 1917. godine u Marselju (gde je bila izmeštena Narodna banka Srbije) štampao novčanicu od pet dinara plativih u srebru. Prednja strana novčanice s likom Miloša Obilića ispisana je na srpskom jeziku. a zadnja na francuskom. U zaglavlju novčanice velikim slovima piše "BOG ČUVA SRBIJU", a banka ponovo podseća da se "falsifikovanje banknota kažnjava robijom".

Iz teksta saznajemo da je srpska vlada u jednom istorijskom trenutku zaustavila štampanje pripremljenih novčanica.

Navedi argumente iz teksta koji objašnjavaju taj potez srpske vlade.

Rešenje

Kao tačan odgovor priznaju se argumenti navedeni u tekstu: izbio je hercegovački ustanak, Srbija se pripremala za rat, iako su se evropske sile protivile i zbog toga Srbija nije dobila zajam koji je trebalo da služi kao zlatna podloga.

SJ.3.3.4. poznaje podvrste reči; koristi terminologiju u vezi sa vrstama i podvrstama reči i njihovim gramatičkim kategorijama

Zadatak

Napiši nazive podvučenih glagolskih oblika u sledećoj rečenici:

Vrativši se kući, izvalio se obučen preko postelje i istog trena potonuo je u san.

a) vrativši se		
b) izvalio se		

Rešenje

a) glagolski prilog prošli b) perfekat

Zadatak

Upiši u tabelu osnovni oblik navedene reči i naziv vrste kojoj ta reč pripada. Dva primera su urađena.

Međutim, nisam imao mnogo razloga da budem toliko ponosan na te pantalone koje su mi navukli. To su bile pantalone moga starijega brata i na njima je bila ispisana cela njegova kratka, ali burna biografija.

Reči iz rečenice	Osnovni oblik reči	Vrsta reči
međutim		
mnogo		

razloga	razlog	IMENICA
da	da	VEZNIK
na		
koje		
mi		
navukli		
starijega		
brata		
ali		

Rešenje

međutim - međutim - REČCA
mnogo - mnogo - PRILOG
na - na - PREDLOG
koje - koji - ZAMENICA
mi - ja - ZAMENICA
navukli - navući - GLAGOL
starijega - star - PRIDEV
brata - brat - IMENICA
ali - ali - VEZNIK

Zadatak

Popuni prazna polja u tabeli, kao što je započeto

Glagoli	po tome da li podrazumevaju vršioca radnje	lični	umiti se, hodati, podići, ući
			smrkavati se
	po prelaznosti		podići
			hodati, ući
			umiti se, smrkavati se
	po vidu		umiti se, podići, ući
			smrkavati se, hodati

Rešenje

Glagoli	po tome da li podrazumevaju vršioca radnje	lični	umiti se, hodati, podići, ući
		nelični	smrkavati se
	po prelaznosti	prelazni	podići
		neprelazni	hodati, ući
		povratni	umiti se, smrkavati se
	po vidu	svršeni	umiti se, podići, ući
		nesvršeni	smrkavati se, hodati

SJ.3.4.6. tumači različite elemente književnoumetničkog dela pozivajući se na samo delo

Zadatak

Pročitaj odlomak iz *Autobiografije* Branislava Nušića. Dok čitaš, razmišljaj o kakvoj se poeziji pripoveda u tekstu.

Napisao sam svega dve pesme u životu i sa obema sam toliko stradao da sam se zarekao čak i da ne čitam više stihove, a kamoli još i da ih pišem. O, koliko me je puta gonilo i golicalo nešto u duši, koliko puta me je držala inspiracija, koliko puta mamila kakva prilika, ali sam se uvek junački uzdržao.
Zar može, na primer, biti uzvišenije inspiracije ko kad vam kakva gospođica sanjalačka pogleda i topla osmeha podnese svoju lepo ukoričenu spomenicu, na kojoj zlatnim slovima piše "Poesie", a koja predstavlja tako raskošnu kolekciju ljudskih gluposti. Ah, ta knjižica, koja je ispunjena sa bezbroj lepih želja i nakaznih stihova, u kojoj kipte "ah" i "oh" i u kojoj se ritmovi tako milozvučno slikuju na reči: mojim, tvojim, neću, sreću i rujna, bujna.
Koliko sam puta bio već i zamočio pero u mastilo, pa se ipak uzdržao.
"Ali zapišite, molim vas. zapišite makar jedan stih!", šapću vam njena usta "rujna".
Ja ponovo umačem pero u mastilo i ponovo se uzdržavam.
"Molim!", ponavlja ona.
"Izvinite, ali ja sam na dijeti!", pravdam se.
I odista, to je bila jedna vrsta dijete koju sam ja izdržavao. Doduše, ja nisam odlazio lekaru, da mu isplazim jezik i da se požalim na rđavo vreme, jer bi mi on u tom slučaju najpre prepisao da ne čitam stihove naših poeta, već sam izdržao sasvim suprotnu dijetu - nisam pisao stihove, što je neobično dobro činilo i meni i mojim čitaocima.

O kakvoj poeziji je reč u ovom tekstu?
O poeziji:

a) koja je teško razumljiva;

b) bez iskrenih osećanja;

v) priznatih pesnika;

g) bez rime.

Rešenje

b) bez iskrenih osećanja

Obrazovni standardi za kraj obaveznog obrazovanja za matematiku sa primerima zadataka

MA.1.1.1. Učenik ume da pročita i zapiše različite vrste brojeva (prirodne, cele, racionalne)

Zadatak

Poveži linijama jednake brojeve kao što je započeto:

	tri polovine
3/10	dve petine
10/3	deset trećina
3/2	tri desetine
2/5	pet polovina

Rešenje

Sve tačno povezano. 3/10 povezano sa tri desetine; 3/2 povezano sa tri polovine; 2/5 povezano sa dve petine

MA.1.1.2. Učenik ume da prevede decimalni zapis broja u razlomak i obratno.

Zadatak

Koji od ponuđenih brojeva je jednak broju 0,3?
Zaokruži slovo ispred tačnog odgovora.
a) 10/3
b) 3/10
v) 1/3
g) 3/1

Rešenje

b) 3/10

MA.1.1.3. Učenik ume da uporedi po veličini brojeve istog zapisa, pomažući se slikom kad je to potrebno.

Zadatak

Dati su brojevi

-3,1	-12,2	0,03	0,3

a) Najmanji od ovih brojeva je

b) Najveći od ovih brojeva je

Rešenje

a) Najmanji od ovih brojeva je -12,2

b) Najveći od ovih brojeva je 0,3

MA.1.1.4. Učenik ume da izvrši jednu osnovnu računsku operaciju sa brojevima istog zapisa, pomažući se slikom kada je to potrebno (u slučaju sabiranja i oduzimanja razlomaka samo sa istim imeniocem); računa na primer 1/5 od n, gde je n dati prirodan broj.

Zadatak

Izračunaj i napiši odgovarajući rezultat.
a) -6 :2 =
b) -6 - 2 =
v) -6 · 2 =
g) -6 + 2 =

Rešenje

a) -3; b) -8; v) -12; g) -4

MA.1.1.5. Učenik ume da deli sa ostatkom jednocifrenim brojem i zna kada je jedan broj deljiv drugim.

Zadatak

Popuni sledeću tabelu kao što je započeto.

deljenik	delilac	ostatak
21376	10	6
123	2	
237	3	
128	5	

Rešenje

Ostatak pri deljenju 123 sa 2 je 1; ostatak pri deljenju 237 sa 3 je 0 i ostatak pri deljenju 128 sa 5 je 3.

MA.1.1.6. Učenik ume da koristi cele brojeve i jednostavne izraze sa njima pomažući se vizuelnim predstavama.

Zadatak

Danas je Jovanin rođendan i ona će za tri godine napuniti 18 godina. Koliko Jovana danas ima godina?

Zaokruži slovo ispred tačnog odgovora.

a) 12

b) 15

v) 18

g) 21

Rešenje

b) 15

MA.1.2.1. Učenik vrši formalne operacije koje su reducirane i zavise od interpretacije; ume da reši linearne jednačine u kojima se nepoznata pojavljuje samo u jednom članu.

Zadatak

Koji broj je rešenje jednačine $x/2+ 2 = 8$?

Zaokruži slovo ispred tačnog odgovora.

a) 5

b) 6

v) 12

g) 20

Rešenje

v) 12

MA.1.2.2. Učenik vrši formalne operacije koje su reducirane i zavise od interpretacije; ume da izračuna stepen datog broja, zna osnovne operacije sa stepenima.

Zadatak

Zaokruži slovo ispred tačnog odgovora.

Proizvod $2^{10} \cdot 2^2$ jednak je:

a) 2^5

b) 2^8

v) 2^{12}

g) 2^{20}

Rešenje

v) 2^{12}

Zadatak

Zaokruži slovo ispred tačnog odgovora.

Vrednost stepena $0{,}3^2$ je:

a) 0,06

b) 0,6

v) 0,09

g) 0,9

Rešenje

v) 0,09

MA.1.2.3. Učenik vrši formalne operacije koje su reducirane i zavise od interpretacije; ume da sabira, oduzima i množi monome.

Zadatak

Sredi sledeće izraze:

a) $5a^3 + 7a^3 =$

b) $9x^2 - 4x^2 =$

v) $2b \cdot 3b^2 =$

Rešenje

a) $12a^3$

b) $5x^2$

v) $6b^3$

MA. 1.2.4. Učenik vrši formalne operacije koje su reducirane i zavise od interpretacije; ume da odredi vrednost funkcije date tablicom ili formulom.

Zadatak

Funkcija je data formulom $y = 2x + 1$. Izračunaj odgovarajuće vrednosti promenljivih x i y i popuni tabelu.

x	0		4
y		5	

Rešenje

Za $x = 0$ $y = 1$; za $y = 5$ $x = 2$; za $x = 4$ $y = 9$.

MA.1.3.1. Učenik vlada pojmovima: duž, poluprava, prava, ravan i ugao (uočava njihove modele u realnim situacijama i ume da ih nacrta koristeći pribor; razlikuje neke vrste uglova i paralelne i normalne prave).

Zadatak

Poveži sliku sa nazivom figure koju ta slika predstavlja.

- duž
- ugao
- poluprava
- prava

Rešenje

Sve tačno povezano. Slika poluprave povezana sa *poluprava*; slika prave povezana sa *prava*; slika duži povezana sa *duž* i slika ugla povezana sa *ugao*.

MA.1.3.2. Učenik vlada pojmovima: trougao, četvorougao, kvadrat i pravougaonik (uočava njihove modele u realnim situacijama i ume da ih nacrta koristeći pribor; učenik razlikuje osnovne vrste trouglova, zna osnovne elemente trougla i ume da izračuna obim i površinu trougla, kvadrata i pravougaonika na osnovu elemenata koji neposredno figurišu u datom zadatku; ume da izračuna nepoznatu stranicu pravouglog trougla primenjujući Pitagorinu teoremu.

Zadatak

Koliku površinu poda pokriva tepih oblika pravougaonika dužine 3,5 m i širine 2 m?

Zaokruži slovo ispred tačnog odgovora.

a) 11 m^2

b) 7 m^2

v) 5,5 m^2

g) 3,5 m

Rešenje

b) 7 m^2

Zadatak

Izračunaj hipotenuzu pravouglog trougla nacrtanog na slici.

c = _____ cm

Rešenje

c = 10 cm

MA.1.3.3. Učenik vlada pojmovima: krug, kružna linija (izdvaja njihove osnovne elemente, uočava njihove modele u realnim situacijama i ume da ih nacrta koristeći pribor; ume da izračuna obim i površinu kruga datog poluprečnika).

Zadatak

Koliki je obim kruga čiji je poluprečnik 7 cm?

Zaokruži slovo ispred tačnog odgovora.

a) 14 cm

b) 49 cm

v) 14π cm

g) 49π cm

Rešenje

v) 14π cm

MA. 1.3.4. Učenik vlada pojmovima: kocka i kvadar (uočava njihove modele u realnim situacijama, zna njihove osnovne elemente i računa njihovu površinu i zapreminu).

Zadatak

Ivica osnove pravilne četvorostrane prizme je 6 cm, a visina prizme je 10 cm. Kolika je površina date prizme?

Površina prizme je _____ cm^2.

Rešenje

Površina prizme je 312 cm^2.

MA.1.3.5. Učenik vlada pojmovima: kupa, valjak i lopta (uočava njihove modele u realnim situacijama, zna njihove osnovne elemente).

Zadatak

Na svaku sliku koja predstavlja valjak upiši broj 1, na svaku sliku koja predstavlja kupu upiši broj 2 i na svaku sliku koja predstavlja loptu upiši broj 3.

Rešenje

Redom u tela upisani brojevi 2, 3, 1, 2, 1.

MA.1.3.6. Učenik intuitivno shvata pojam podudarnih figura (kretanjem do poklapanja).

Zadatak

Koja figura na slici je podudarna sa figurom A?

Zaokruži slovo iznad tačnog odgovora.

a) b) v) g)

Rešenje

v)

Zadatak

Data je figura F. Oboj šta je potrebno da figura G bude podudarna sa figurom F.

Rešenje

MA.1.4.1. Učenik ume da koristi odgovarajuće jedinice za merenje dužine, površine, zapremine, mase, vremena i uglova.

Zadatak

Prazno polje u tabeli popuni odgovarajućom mernom jedinicom

	Merni broj	Merna jedinica
Površina jedne učionice	50	
Rastojanje između Beograda i Niša	220	
Masa jedne jabuke	120	
Trajanje putovanja avionom od Beograda do Atine	2	

Rešenje

	Merni broj	Merna jedinica
Površina jedne učionice	50	m^2
Rastojanje između Beograda i Niša	220	km
Masa jedne jabuke	120	g
Trajanje putovanja avionom od Beograda do Atine	2	sat ili h

MA.1.4.2. Učenik ume da pretvori veće jedinice dužine, mase i vremena u manje.

Zadatak

Koji vremenski period je najduži?

Zaokruži slovo ispred tačnog odgovora.

a) tri meseca

b) 100 dana

v) 10 nedelja

g) četvrtina godine

Rešenje

b) 100 dana

MA.1.4.3. Učenik ume da koristi različite apoene novca.

Zadatak

Ako razmeniš 3 novčanice od 200 dinara novčanicama od 50 dinara, koliko ćeš novčanica dobiti?

Dobiću _____ novčanica od 50 dinara.

Rešenje

Dobiću 12 novčanica od 50 dinara.

MA.1.4.4. Učenik ume da pri merenju odabere odgovarajuću mernu jedinicu zaokrugljuje veličine iskazane datom merom.

Zadatak

U prazno polje upiši odgovarajuću mernu jedinicu: km, cm, *l*, kg ili g.

	Merni broj	Merna jedinica
Količina benzina u rezervoaru automobila	50	
Rastojanje između Beograda i Kruševca	200	
Masa jedne kruške	120	
Prečnik teniske loptice	8	
Masa jednog psa	12	

Rešenje

	Merni broj	Merna jedinica
Količina benzina u rezervoaru automobila	50	*l*
Rastojanje između Beograda i Kruševca	200	km
Masa jedne kruške	120	g
Prečnik teniske loptice	8	cm
Masa jednog psa	12	kg

MA.1.5.1. Učenik ume da izražava položaj objekata svrstavajući ih u vrste i kolone; odredi položaj tačke u prvom kvadrantu koordinatnog sistema ako su date koordinate i obratno.

Zadatak

Na slici je prikazan plan bioskopa ODEON, Marko je kupio kartu u šestom redu levo sedište 3.

Oboj (osenči) Markovo sedište.

ЛЕВО																ДЕСНО
I	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	I
II	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	II
III	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	III
IV	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	IV
V	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	V
VI	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	VI
VII	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	VII
VIII	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	VIII
IX	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	IX
X	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	X
XI	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	XI
XII	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	XII
XIII	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	XIII

Rešenje

ЛЕВО																ДЕСНО
I	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	I
II	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	II
III	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	III
IV	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	IV
V	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	V
VI	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	VI
VII	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	VII
VIII	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	VIII
IX	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	IX
X	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	X
XI	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	XI
XII	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	XII
XIII	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	XIII

MA.1.5.2. Učenik ume da pročita i razume podatak sa grafikona, dijagrama ili iz tabele, i odredi minimum ili maksimum zavisne veličine.

Zadatak

Dijagram prikazuje promene u broju sunčanih dana u godini, po mesecima.

a) Najmanje sunčanih dana u godini bilo je u mesecu _____.

b) Najviše sunčanih dana u godini bilo je u mesecu _____.

Rešenje

a) Najmanje sunčanih dana u godini bilo je u mesecu decembru.

b) Najviše sunčanih dana u godini bilo je u mesecu avgustu.

MA.1.5.3. Učenik ume da podatke iz tabele prikaže grafikonom i obrnuto.

Zadatak

U tabeli je prikazan uspeh učenika na pismenom zadatku.

Uspeh učenika na pismenom zadatku	
ocena	broj učenika
5	3
4	6
3	12
2	7

Na osnovu podataka iz tabele, dovrši grafikon kao što je započeto.

Решење

MA.1.5.4. Učenik ume da odredi zadati procenat neke veličine.

Zadatak

Milena je odlučila da kupi patike koje koštaju 4 000 dinara. Prilikom kupovine prodavac joj je odobrio popust od 10%. Koliki je popust u dinarima?

Milena je dobila popust _____ dinara.

Rešenje

Milena je dobila popust 400 dinara.

MA.2.1.1. Učenik ume da uporedi po veličini brojeve zapisane u različitim oblicima.

Zadatak

Dati su brojevi

-1/2	0,2	-1,2	1½

Koji od datih brojeva je najveći, a koji je najmanji?

Najveći broj je _____, a najmanji broj je _____.

Rešenje

Najveći broj je 1½, a najmanji broj je -1,2.

MA.2.1.2. Učenik ume da odredi suprotan broj, recipročnu vrednost i apsolutnu vrednost broja; izračuna vrednost jednostavnijeg izraza sa više računskih operacija različitog prioriteta, uključujući oslobađanje od zagrada, sa brojevima istog zapisa.

Zadatak

Izračunaj i napiši odgovarajući rezultat.

a) (3/4 - 1/2) · 4 =

b) 3,2 · (4,3 + 5,7) =

Rešenje

a) 1

b) 32

Zadatak

Dopuni sledeću tabelu

Broj *x*	5/2		1/5	
Recipročna vrednost broja *x*	2/5			-1
Broj suprotan broju *x*	-5/2	2		

Rešenje

Broj *x*	5/2	-2	1/5	-1
Recipročna vrednost broja *x*	2/5	-1/2	5	-1
Broj suprotan broju *x*	-5/2	2	-1/5	1

MA.2.1.3. Učenik ume da primeni osnovna pravila deljivosti sa 2, 3, 5, 9 i dekadnim jedinicama.

Zadatak

Poveži date brojeve sa odgovarajućim tvrđenjem.

3030305	Broj je deljiv sa 3.
3030302	Broj je deljiv sa 2.
2020203	Broj je deljiv sa 5.
3050503	

Rešenje

Sve tačno povezano; 3030305 povezano sa *Broj je deljiv sa 5*; 3030302 povezano sa *Broj je deljiv sa 2* i 2020203 povezano sa *Broj je deljiv sa 3*.

MA.2.1.4. Učenik ume da koristi brojeve i brojevne izraze u jednostavnim realnim situacijama.

Zadatak

Za 25 svezaka je plaćeno 750 dinara. Sveska je za 20 dinara skuplja od olovke.
Koliko je za istu količinu novca moglo da se kupi olovaka?
Za 750 dinara moglo je da se kupi _____ olovaka.

Rešenje

750:25 = 30
Cena sveske je 30 dinara.
Cena olovke je 10 dinara.
750: 10 = 75
Za 750 dinara moglo je da se kupi 75 olovaka.

MA.2.2.1. Učenik je računske operacije doveo do solidnog stepena uvežbanosti; ume da reši linearne jednačine i sisteme linearnih jednačina sa dve nepoznate.

Zadatak

Zaokruži slovo ispred tačnog odgovora.

Rešenje jednačine $\frac{2x - 3}{3} - \frac{5x - 6}{6} = -2$ nalazi se između brojeva:

a) -20 i -10

b) -10 i 10

v) 10 i 20

g) 20 i 30

Rešenje

v) 10 i 20

MA.2.2.2. Učenik je računske operacije doveo do solidnog stepena uvežbanosti; ume da operiše sa stepenima i zna šta je kvadratni koren.

Zadatak

Ako je tvrđenje tačno zaokruži reč TAČNO, a ako je netačno zaokruži reč NETAČNO.

$5^4 \cdot 5^3 = 5^{12}$	TAČNO	NETAČNO
$(2^3)^4 = (2^4)^3$	TAČNO	NETAČNO
$3^5 : 3^4 = 3$	TAČNO	NETAČNO
$\sqrt{9} + \sqrt{16} = \sqrt{9+16}$	TAČNO	NETAČNO

Rešenje

Sve tačno zaokruženo. $5^4 \cdot 5^3 = 5^{12}$ zaokruženo NETAČNO; $(2^3)^4 = (2^4)^3$ zaokruženo TAČNO; $3^5 : 3^4 = 3$ zaokruženo TAČNO; $\sqrt{9} + \sqrt{16} = \sqrt{9+16}$ zaokruženo NETAČNO.

MA.2.2.3. Učenik je računske operacije doveo do solidnog stepena uvežbanosti; ume da sabira i oduzima polinome, ume da pomnoži dva binoma i da kvadrira binom.

Zadatak

Zaokruži slovo ispred tačnog odgovora.

Kvadrat binoma $1/2m - n$ je:

a) $1/2m^2 + 2mn + n^2$

b) $1/4\ m^2 - mn + n^2$

v) $1/2\ m^2 - mn + n^2$

g) $1/4\ m^2 - n^2$

Rešenje

b) $1/4\ m^2 - mn + n^2$

MA.2.2.4. Učenik je računske operacije doveo do solidnog stepena uvežbanosti; ume da uoči zavisnost među promenljivim, zna funkciju $y=ax$ i grafički interpretira njena svojstva; vezuje za ta svojstva pojam direktne proporcionalnosti i određuje nepoznati član proporcije,

Zadatak

Na jednom od datih crteža grafički je prikazana zavisnost između količine olova *(x)* i cinka *(y)* u leguri, u kojoj su olovo i cink zastupljeni u odnosu 2:1.
Zaokruži slovo iznad grafika na kojem je tačno prikazana zavisnost olova i cinka u toj leguri.

a) b) v) g)

Rešenje

v)

Zadatak

Za 8 m platna treba platiti 2 400 dinara.

a) Koliko košta 12 m istog platna?

b) Koliko se metara istog platna može kupiti za 750 dinara

a) 12 m platna košta _____ dinara.

b) Za 750 dinara može se kupiti _____ metara platna.

Rešenje

a) 12 m platna košta 3 600 dinara.
b) Za 750 dinara može se kupiti 2,5 m platna.

MA.2.2.5. Učenik je računske operacije doveo do solidnog stepena uvežbanosti; ume da koristi jednačine u jednostavnim tekstualnim zadacima.

Zadatak

Kada je Petar potrošio trećinu svoje ušteđevine na kupovinu kredita za mobilni telefon, ostalo mu je 800 dinara. Kolika je bila Petrova ušteđevina?

Petrova ušteđevina je bila _____ dinara.

Rešenje

Petrova ušteđevina je bila 1200 dinara.

MA.2.3.1. Učenik ume da odredi suplementne i komplementne uglove, uporedne i unakrsne uglove; računa sa njima ako su izraženi u celim stepenima.

Zadatak

Odredi meru ugla α na slici.

α = _____

Rešenje

$\alpha = 80°$

MA.2.3.2. Učenik ume da odredi odnos uglova i stranica u trouglu, zbir uglova u trouglu i četvorouglu i da rešava zadatke koristeći Pitagorinu teoremu.

Zadatak

Kolika je površina jedra na slici?

Površina jedra je _____ m^2.

Rešenje

Površina jedra je 30 m^2.

MA.2.3.3. Učenik ume da koristi formule za obim i površinu kruga i kružnog prstena.

Zadatak

Površina manjeg kruga je 9π cm^2. Površina prstena je 16π cm^2.

Izračunaj poluprečnik većeg kruga.

Poluprečnik većeg kruga je ___ cm.

Rešenje

Poluprečnik većeg kruga je 5 cm.

MA.2.3.5. Učenik ume da izračuna površinu i zapreminu valjka, kupe i lopte kada su neophodni elementi neposredno dati u zadatku.

Zadatak

Na slici 1 je valjak čija je zapremina V_1 i na slici 2 je valjak čija je zapremina V_2. Koje je tvrđenje tačno? Zaokruži slovo ispred tačnog odgovora.

a) $V_1 > V_2$

b) $V_1 < V_2$

v) $V_1 = V_2$

Slika 1 Slika 2

Rešenje

v) $V_1 = V_2$

MA.2.3.6. Učenik ume da uoči osnosimetrične figure i da odredi osu simetrije; koristi podudarnost i vezuje je sa karakterističnim svojstvima figura (npr. paralelnost i jednakost stranica paralelograma).

Zadatak

Osenči četiri polja na slici tako da dobiješ figuru simetričnu u odnosu na pravu *p*.

Rešenje

MA.2.4.1. Učenik ume da poredi veličine koje su izražene različitim mernim jedinicama za dužinu i masu.

Zadatak

Nastavnica je na tabli ispisala mase četiri predmeta.
Zaokruži slovo ispod predmeta koji ima najveću masu.

1kg20g	1,2kg	1022g	1,002kg
a)	b)	v)	g)

Rešenje

1,2 kg
b)

Zadatak

Prodavac ima u radnji tri očišćena pileta čije su mase 1340 g, 1,35 kg i 1kg 290 g. Poređaj te mase po veličini, od najveće do najmanje.

Odgovor: _____ > _____ > _____

Rešenje

1,35 kg > 1340 g > 1kg 290 g

MA.2.4.2. Učenik ume da pretvori iznos jedne valute u drugu pravilno postavljajući odgovarajuću proporciju.

Zadatak

Maja je novogodišnje praznike provela u Italiji. Put i boravak je koštao 200 evra. Koliki iznos je Maja uplatila, u dinarima, ako je na dan uplate 1 evro vredeo 105 dinara?

Maja je uplatila _____ dinara

Rešenje

Maja je uplatila 21000 dinara.

Zadatak

Ako jedna norveška kruna vredi 12,50 dinara, a jedan evro 105 dinara, koliko vredi 10 evra u norveškim krunama?

10 evra vredi _____ norveških kruna.

Rešenje

10 evra je 105 · 10 = 1050 dinara. 1050 : 12,5 = 84

10 evra vredi 84 norveške krune.

MA.2.4.3. Učenik ume da datu veličinu iskaže približnom vrednošću

Zadatak

Cvećar treba da zaokrugli cene cveća iz uvoza na najbliži ceo broj. Upiši nove cene.

Biljka	A	B	C
Nova cena			

Rešenje

Biljka	A	B	C
Nova cena	8	9	6

MA.2.5.1. Učenik vlada opisom koordinatnog sistema (određuje koordinate tačaka, osno ili centralno simetričnih itd).

Zadatak

Na osnovu datih koordinata tačke *A* ucrtaj *y* osu pravouglog Dekartovog koordinatnog sistema.

Rešenje

MA.2.5.2. Učenik ume da čita jednostavne dijagrame i tabele i na osnovu njih obradi podatke po jednom kriterijumu (npr. odredi aritmetičku sredinu za dati skup podataka; poredi vrednosti uzorka sa srednjom vrednošću).

Zadatak

Data je tabela koja predstavlja međusobna rastojanja gradova izražena u kilometrima.

Beograd							
Čačak	144						
Kragujevac	120	87					
Nikšić	536	395	482				
Niš	239	186	143	576			
Novi Sad	81	225	219	616	314		
Zrenjanin	80	224	200	616	319	50	
Razdaljina u kilometrima	**Beograd**	**Čačak**	**Kragujevac**	**Nikšić**	**Niš**	**Novi Sad**	**Zrenjanin**

Na osnovu tabele dopiši sledeće rečenice tako da tvrđenje bude tačno

a) Rastojanje između Čačka i Nikšića je _____ kilometara.

b) Rastojanje između Nikšića i _____ je isto kao i

rastojanje između Nikšića i _____.

Rešenje

a) Rastojanje između Čačka i Nikšića je 395 kilometara.

b) Rastojanje između Nikšića i Novog Sada je isto kao i
rastojanje između Nikšića i Zrenjanina.

MA.2.5.3. Učenik ume da obradi prikupljene podatke i predstavi ih tabelarno ili grafički; predstavlja srednju vrednost i medijanu.

Zadatak.

Dijagram prikazuje uspeh učenika jednog odeljenja na testu iz matematike.

a) Dopuni, kao što je započeto, tabelu koja odgovara datom dijagramu:

Uspeh učenika na testu iz matematike	
ocena	broj učenika
5	
4	
3	
2	
1	3

b) Izračunaj srednju ocenu na testu iz matematike.

Srednja ocena na testu iz matematike je _____

Rešenje

a)

Uspeh učenika na testu iz matematike	
ocena	broj učenika
5	5
4	7
3	10
2	5
1	3

b) Srednja ocena na testu iz matematike je 3,2

MA.3.1.2. Učenik ume da operiše sa pojmom deljivosti u problemskim situacijama.

Zadatak

Napiši tri broja pete hiljade čija je cifra desetica 2, a koji su deljivi sa 9.
To su brojevi _____, _____, _____.

Rešenje
Napisana bilo koja tri broja iz skupa {4023, 4122, 4221, 4320, 4329, 4428, 4527, 4626, 4725, 4824, 4923}.

MA.3.1.3. Učenik ume da koristi brojeve i brojevne izraze u realnim situacijama.

Zadatak
Buketi, koje cvećarka pravi, sadrže 4 ruže i 3 bele rade. Ako cvećarka na svakoj prodatoj ruži zaradi 35 dinara, na svakoj prodatoj beloj radi 25 dinara i na pravljenju buketa 60 dinara, koliko najmanje buketa treba da proda da bi zaradila više od 1500 dinara? Cvećarka treba da proda najmanje _____ buketa.
Rešenje
Zarada po jednom buketu: $4 \cdot 35 + 3 \cdot 25 + 60 = 140 + 75 + 60 = 275$ $275 \cdot 5 = 1375$, $275 \cdot 6 = 1650$ ili $1500 : 275 \approx 5{,}45$ Cvećarka treba da proda najmanje 6 buketa.

MA.3.2.2. Učenik je postigao visok stepen uvežbanosti izvođenja operacija uz isticanje svojstava koja se primenjuju; ume da koristi osobine stepena i kvadratnog korena.

Zadatak
Ako se zna daje $32^2 = 1024$, izračunaj a) $\sqrt{10{,}24}$ = _____ b) $\sqrt{102400}$ = _____ v) $\sqrt{0{,}1024}$ = _____
Rešenje
a) $\sqrt{10{,}24} = 3{,}2$ b) $\sqrt{102400} = 320$ v) $\sqrt{0{,}1024} = 0{,}32$

MA.3.2.3. Učenik je postigao visok stepen uvežbanosti izvođenja operacija uz isticanje svojstava koja se primenjuju; ume da primenjuje formule za razliku kvadrata i kvadratnog binoma; uvežbano transformiše algebarske izraze i svodi ih na najjednostavniji oblik.

Zadatak
Zaokruži slovo ispred tačnog odgovora. Polinom $(a - 1)(2a + 1) - (a - 6)(a + 6)$ jednak je polinomu: a) $a^2 - a + 35$ b) $a^2 - a - 37$ v) $a^2 + 35$ g) $a^2 - 37$
Rešenje
a) $a^2 - a + 35$

Zadatak
Izračunaj i napiši odgovarajući rezultat a) razliku kvadrata brojeva 7 i 3: _____ b) kvadrat razlike brojeva 7 i 3: _____ v) zbir kvadrata brojeva 7 i 3: _____ g) kvadrat zbira brojeva 7 i 3: _____
Rešenje
a) $7^2 - 3^2 = 49 - 9 = 40$ b) $(7 - 3)^2 = 4^2 = 16$ v) $7^2 + 3^2 = 49 + 9 = 58$ g) $(7 + 3)^2 = 10^2 = 100$

MA.3.2.4. Učenik je postigao visok stepen uvežbanosti izvođenja operacija uz isticanje svojstava koja se primenjuju; ume da razlikuje direktno i obrnuto proporcionalne veličine i to izražava odgovarajućim zapisom; zna linearnu funkciju i grafički interpretira njena svojstva.

Zadatak

Koji od grafika predstavlja grafik funkcije $y = x + 3$?
Zaokruži slovo iznad tačnog odgovora.

a)

b)

v)

g)

Rešenje

v)

Zadatak

Devet drugova bi očistili bazen za četiri dana. Koliko još drugova treba da im pomogne da bi bazen bio očišćen za tri dana?

Bazen će biti očišćen za tri dana ako im pomognu još _____ druga.

Rešenje

Bazen će biti očišćen za tri dana ako im pomognu još 3 druga.

MA.3.2.5. Učenik je postigao visok stepen uvežbanosti izvođenja operacija uz isticanje svojstava koja se primenjuju: ume da koristi jednačine, nejednačine i sisteme jednačina rešavajući i složenije tekstualne zadatke.

Zadatak

Dok je bila na letovanju, Nađa se svakom od svojih 9 prijatelja iz zgrade javila ili pismom ili razglednicom. Marke za razglednice je plaćala po 10 dinara a marke za pisma po 15 dinara. Koliko pisama i koliko razglednica je Nađa poslala ako je za marke ukupno potrošila 110 dinara?

Nađa je poslala _____ pisama i _____ razglednica.

Rešenje

Nađa je poslala 5 pisama i 4 razglednice.

MA.3.3.1. Učenik ume da računa sa uglovima uključujući i pretvaranje ugaonih mera; zaključuje koristeći osobine paralelnih i normalnih pravih, uključujući uglove na transverzali.

Zadatak

Ako su prave *a* i *b* paralelne, odredi koliki je ugao α.

α = _____

Rešenje

Ugao α= 48°10'

MA.3.3.2. Učenik ume da koristi osnovna svojstva trougla, četvorougla, paralelograma i trapeza, računa njihove obime i površine na osnovu elemenata koji nisu obavezno neposredno dati u formulaciji zadatka; ume da ih konstruiše.

Zadatak

Koliko metara žice je potrebno da bi se ogradilo dvorište oblika pravouglog trapeza kao na slici?

Potrebno je _____ m žice.

Rešenje

Potrebno je 48 m žice.

MA.3.3.3. Učenik ume da odredi centralni i periferijski ugao, računa površinu isečka, kao i dužinu luka.

Zadatak

Ako je tetiva *AB* jednaka poluprečniku kruga, izračunaj meru ugla *ACB*.

Mera ugla *ACB* je _____.

Rešenje

Mera ugla *ACB* je 30°.

Zadatak

Koliko puta je površina kružnog isečka, čiji je centralni ugao 30°, manja od površine kruga?

Manja je _____ puta.

Rešenje

Manja je 12 puta.

MA.3.3.4. Učenik ume da izračuna površinu i zapreminu prizme i piramide, uključujući slučajeve kada neophodni elementi nisu neposredno dati.

Zadatak

Izračunaj zapreminu pravilne četvorostrane piramide ako je ivica osnove a = 10 cm, a visina bočne strane h = 13 cm.

Zapremina piramide je _____ cm^3.

Rešenje

Zapremina piramide je 400 cm^3.

MA.3.3.5. Učenik ume da izračuna površinu i zapreminu valjka, kupe i lopte, uključujući slučajeve kada neophodni elementi nisu neposredno dati.

Zadatak

Pravougli trougao, čije su katete a = 9 cm, b = 12 cm, rotira oko katete b. Koliki je odnos između površine osnove i površine omotača dobijene kupe? Zaokruži slovo ispred tačnog odgovora.

a) 1: 1

b) 3 : 4

v) 3 : 5

g) 4 : 5

Rešenje

v) 3:5

Zadatak

Kolika je površina najveće lopte koja može da stane u kutiju oblika kocke ivice 20 cm?

Površina lopte je ___ cm^2.

Rešenje

Površina lopte je 400π cm^2.

MA.3.3.6. Učenik ume da primeni podudarnost i sličnost trouglova, povezujući tako razna svojstva geometrijskih objekata.

Zadatak

Duž MN je paralelna sa duži AB. Ako je MN : AB = 2 : 3, kolika je razmera CM : MA?
Zaokruži slovo ispred tačnog odgovora.
a) 2 : 1
b) 3 : 1
v) 3 : 2
g) 2 : 3

Rešenje

a) 2 : 1

Zadatak

Kod tačnog tvrđenja zaokruži reč Tačno, a kod netačnog tvrđenja reč Netačno.

Svaka dva jednakostranična trougla međusobno su slična.	Tačno	Netačno
Svaka dva slična trougla imaju jednake obime.	Tačno	Netačno
Dva jednakokraka trougla sa uglom pri vrhu od 36° su slični trouglovi.	Tačno	Netačno
Svi pravougli trouglovi međusobno su slični.	Tačno	Netačno

Rešenje

Sve tačno zaokruženo. *Svaka dva jednakostranična trougla međusobno su slična* - zaokruženo TAČNO; *Svaka dva slična trougla imaju jednake obime* - zaokruženo NETAČNO; *Dva jednakokraka trougla sa uglom pri vrhu od 36° su slični trouglovi* - zaokruženo TAČNO; *Svi pravougli trouglovi međusobno su slični* - zaokruženo NETAČNO.

MA.3.4.2. Učenik ume da proceni i zaokrugli date podatke i računa sa takvim približnim vrednostima; izražava ocenu greške (npr. manje od 1 dinar, 1cm, 1 g).

Zadatak

Rastojanje između mesta *A* i mesta *D* prikazano je na sledećoj mapi.

Mira je procenila rastojanje između mesta *A* i mesta *D* tako što je zaokruglila svako od rastojanja na najbliži ceo broj kilometara i sabrala ih. Vera je sabrala rastojanja naznačena na mapi, i dobijeni rezultat zaokruglila na najbliži ceo broj kilometara.

Zaokruži slovo ispred tačnog odgovora.

a) Mira je dobila veći broj od Vere.
b) Mira i Vera su dobile jednake brojeve.
v) Mira je dobila manji broj od Vere.

Rešenje

a) Mira je dobila veći broj od Vere.

MA.3.5.1. Učenik ume da odredi položaj (koordinate) tačaka koje zadovoljavaju složenije uslove.

Zadatak

Ucrtaj u koordinatni sistem sve tačke koje su na istom rastojanju od *x* ose kao i tačka *A*, a kojima je rastojanje od *y* ose dva puta veće nego rastojanje tačke *A* od *y* ose.

Rešenje

MA.3.5.2. Učenik ume da tumači dijagrame i tabele

Zadatak

U tabeli su data rastojanja nekih gradova u kilometrima.

km	Beograd	Kragujevac	Niš	Novi Sad	Novi Pazar	Subotica	Zaječar
Beograd	-	115	239	82	271	178	236
Jagodina	165	42	104	217	196	319	117
Kragujevac	115	-	146	197	160	299	159
Kraljevo	192	54	152	251	106	353	193
Kruševac	192	70	91	274	167	376	132

a) Koji grad je od Beograda udaljen 115 km? _____

b) Koja dva grada su udaljena 353 km? _____

v) Koja dva grada su udaljena manje od 50 km? _____

g) Koliko gradova u tabeli je od Beograda udaljeno više od 200 km? _____

Rešenje

a) Kragujevac

b) Kraljevo i Subotica

v) Jagodina i Kragujevac

g) tri

MA.3.5.3. Učenik ume da prikupi i obradi podatke i sam sastavi dijagram ili tabelu; crta grafik kojim predstavlja međuzavisnost veličina.

Zadatak

Maja je vozila bicikl 45 minuta. Posle prvih 10 minuta vožnje dostigla je brzinu od 10 km/h. Vozila je tom brzinom narednih 20 minuta, a zatim počela da ravnomerno usporava dok se nije zaustavila. Dopuni dijagram koji prikazuje Majinu vožnju, kao što je započeto.

Rešenje

MA.3.5.4. Učenik ume da primeni procentni račun u složenijim situacijama.

Zadatak

Cena knjige je prvo povećana za 10%, a zatim je smanjena za 10% i sada iznosi 198 dinara. Kolika je bila cena knjige pre poskupljenja?

Zaokruži slovo ispred tačnog odgovora.

a) 198 dinara

b) 200 dinara

v) 202 dinara

g) 196,02 dinara

Rešenje

b) 200 dinara

Obrazovni standardi za kraj obaveznog obrazovanja za matematiku koji će biti ispitani nepoznatim zadacima

MA.2.3.4. Učenik ume da vlada pojmovima: prizma i piramida; računa njihovu površinu i zapreminu kada su neophodni elementi neposredno dati u zadatku.

Zadatak

Ivica pravilne trostrane jednakoivične piramide je 8 cm. Kolika je njena površina?

Površina piramide je _____ cm^2.

Rešenje

Površina piramide je $64\sqrt{3}cm^2$.

MA.2.5.4. Učenik ume da primeni procentni račun u jednostavnim realnim situacijama (na primer, promena cene nekog proizvoda za dati procenat).

Zadatak

Gordana prodaje sladoled. Za svaki prodati sladoled po ceni od 60 dinara, ona zarađuje 6 dinara. Kolika je njena zarada po jednom sladoledu izražena u procentima?
Zaokruži slovo ispred tačnog odgovora.

a) 6 %

b) 1 %

v) 54 %

g) 10%

Rešenje

g) 10%

MA.3.1.1. Učenik ume da odredi vrednost složenijeg brojevnog izraza.

Zadatak

Izračunaj proizvod izraza A i B, ako je $A = 1 + 3 : 6/5 - 2/5 \cdot 5/4$ i $B = 8/3 - 7/3 \cdot 6/7$.

A = _____, B = _____, $A \cdot B$ = _____

Rešenje

$A = 3$, $B = 2/3$, $A \cdot B = 2$

MA.3.2.1. Učenik je postigao visok stepen uvežbanosti izvođenja operacija uz isticanje svojstava koja se primenjuju; ume da sastavlja i rešava linearne jednačine i nejednačine i sisteme linearnih jednačina sa dve nepoznate.

Zadatak

Koji skup brojeva prikazan na brojevnoj pravnoj predstavlja rešenje nejednačine $4 - \frac{6 - 2x}{3} > 4$?

Zaokruži slovo ispred tačnog odgovora.

a)

b)

v)

g)

Rešenje

b)

MA.3.4.1. Učenik ume da po potrebi pretvara jedinice mere, računajući sa njima.

Zadatak

Film se završio u 22 časa i 10 minuta. Kada je film počeo ako je trajao 115 minuta?

Zaokruži slovo ispred tačnog odgovora.

a) 20 časova i 55 minuta

b) 20 časova i 45 minuta v) 20 časova i 15 minuta g) 20 časova i 5 minuta
Rešenje
v) 20 časova 15 minuta

Programi i provimit të fundit në arsimin dhe edukimin fillor

Qëllimi i programit për provimin e fundit

Qëllimi i programit të provimit të fundit në arsimin dhe edukimin fillor është në pajtim me Ligjin për bazat e sistemit të arsimit dhe të edukimit ("Fletorja zyrtare e RS", numër 72/09) përgatitja e nxënësit për të dhënë provimin e fundit në fund të arsimit të fillor të obligueshëm.

Struktura e programit të provimit të fundit

Me provim të fundit vlerësohet se sa nxënësi gjatë shkollimit tetëvjeçar i ka përvetësuar njohuritë dhe shkathtësitë nga gjuha shqipe, përkatësisht gjuha amtare, matematika, historia, gjeografia, biologjia, fizika dhe kimia. Provimin e fundit pas kryerjes së klasës së tetë, e japin të gjithë nxënësit. Provimin e fundit nxënësit do ta japin në shkollat fillore në të cilat e kanë kryer klasën e tetë. Nxënësit e japin provimin e fundit me shkrim, duke i zgjidhur testet.

Në provimin e fundit në vitin shkollor 2010/2011 me përdorimin e testeve verifikohet njohuria e nxënësit nga lënda gjuhë shqipe, përkatësisht gjuhë amtare dhe nga matematika sipas programit të provimit të fundit për vitin e theksuar shkollor.

Nxënësit të cilët e fitojnë arsimin fillor në gjuhën e pakicës kombëtare në vend të gjuhës serbe kanë të drejtë të japin provimin e gjuhës amtare.

Përmbajtja e provimit të fundit sipas programeve të provimit të fundit për vitin shkollor 2011/2012, 2012/2013 dhe 2013/2014 gradualisht ndryshon deri në vitin shkollor 2013/2014, sipas vëllimit dhe strukturës, dhe këtë me shtimin e numrit të lëndëve të cilat jepen në provim dhe shtimin e numrit të detyrave të panjohura të provimit në teste.

Nxënësit të cilët e japin provimin e fundit pas përfundimit të vitit shkollor 2011/2012, këtë provim e japin nga dy lëndë, dhe këtë gjuhë shqipe, përkatësisht gjuhë amtare dhe matematikë, kurse testet do të kenë 25% detyra plotësisht të njohura, më parë të botuara në përmbledhjen e detyrave, 25% detyra pjesërisht të njohura të hartuara me ndryshimin e pjesërishëm të detyrave të cilat tashmë janë botuar në përmbledhjen e detyrave dhe 50% e detyrave përmbajtjet dhe zgjidhjet e të cilave nuk gjenden në përmbledhje.

Provimi i fundit për nxënësit të cilët këtë provim e japin pas mbarimit të vitit shkollor 2012/2013 do të përbëhen nga dy lëndë, dhe këtë gjuhë shqipe, përkatësisht gjuhë amtare dhe matematikë, kurse testet e provimit të fundit do të kenë 25% detyra pjesërisht të njohura dhe 75% detyra plotësisht të panjohura.

Nxënësit të cilët e mbarojnë klasën e tetë në vitin shkollor 2013/2014, e japin provimin e fundit me përdorimin e testit nga lënda gjuhë shqipe, përkatësisht gjuhë amtare, matematikë dhe me përdorimin e testit të kombinuar nga lëndët mësimore, dhe këtë: historisë, gjeografisë, biologjisë, fizikës dhe kimisë. Testet e provimit të fundit përbëhen nga detyrat e panjohura.

Përfaqësimi i lëndëve të veçanta në testin e kombinuar është strukturuar sipas përqindjes së përfaqësimit në planin mësimor nga klasa e pestë deri në klasën e tetë.

Testimi i parë provues nga testi i kombinuar do të bëhet në vitin shkollor 2011/2012.

Testi i dytë provues nga testi i kombinuar me detyra plotësisht të panjohura do të bëhet gjatë vitit shkollor 2013.

Programi i provimit të fundit i përshkruan të arriturat arsimore të cilat priten nga nxënësi në fund të shkollimit fillor. Këto të arritura bazohen në programet për gjuhë shqipe, përkatësisht gjuhë amtare dhe matematikë, kështu edhe në dokumentin për standardet për fund të arsimit të obligueshëm të cilat i përcakton, në pajtim me Ligjin për bazat e sistemit të arsimit dhe të edukimit Këshilli Kombëtar Arsimor.

Standardet arsimore për fund të arsimit të obligueshëm janë përkufizuar në tri nivele të të arriturave - në nivelin bazë/fillestar, të mesëm dhe të përparuar. Nivelet e standardeve arsimore i përshkruajnë kërkesat me peshë të ndryshme, të ndërlikueshmërisë kognitive dhe vëllimit të njohurive, nga detyrat më të thjeshta deri te më të ndërlikuara. Secili nivel i ardhshëm e nënkupton se nxënësi i ka përvetësuar njohuritë dhe shkathtësitë nga niveli i mëparshëm.

Nivelin fillestar të të arriturave e përbëjnë njohuritë, shkathtësitë dhe aftësitë të cilat i kanë përvetësuar më shumë se 80% e nxënësve, nivelin e mesëm të të arriturave e përbëjnë njohuritë, shkathtësitë dhe aftësitë të cilat i kanë përvetësuar rreth 50% e nxënësve, kurse nivelin e përparuar e kanë përvetësuar rreth 20% e nxënësve më të mirë.

Testet të cilat i zgjidhin nxënësit në provimin e fundit i përmbajnë detyrat me të cilat anketohet realizueshmëria e standardeve arsimore të nivelit bazë, të mesëm dhe të përparuar. Testet janë të konceptuara ashtu që i përfshijnë të gjitha nivelet e njohurive dhe të gjitha përmbajtjet të cilat janë vlerësuar si bazë dhe me rëndësi thelbësore për vazhdimin e shkollimit.

Programi i provimit të fundit, bashkë me secilin standard përmban edhe detyrat të cilat në mënyrë konkrete tregojnë se çfarë pritet nga nxënësi i cili e ka përvetësuar një standard të caktuar. Disa standarde janë ilustruar me një shembull, e disa me ndihmën e më shumë prej tyre.

Standardet arsimore të cilat janë në program për vitin shkollor 2010/2011, janë shënuar me yllëz nuk do të anketohen me detyrat të cilat janë parashikuar për provimin e fundit për vitin e theksuar shkollor.

Në bazë të programit të provimit të fundit në arsimin dhe edukimin fillor për vitin shkollor 2010/2011, botohet përmbledhja me detyra. Detyrat nga programi janë pjesë përbërëse e përmbledhjes. Testet të cilat i zgjidhin nxënësit përbëhen nga detyrat nga përmbledhja dhe nga detyrat e reja të cilat nxënësit për herë të parë do t'i shohin në testim. Në testet e fundit nxënësit i zgjidhin 50% të detyrave plotësisht të njohura, më parë të botuara në përmbledhjen e detyrave, 25% të detyrave "pjesërisht të njohura" (hartohen me ndryshimin e pjesërishëm të detyrave të cilat tashmë janë botuar në përmbledhjen e detyrave), kurse 25% e detyrave plotësisht të panjohura (nxënësi që më parë ka njohuri të cilat detyra do të anketohen me këto detyra - përkatësisht me shembujt e detyrave, por jo me detyrat të cilat janë përfshirë në teste). Nga numri i përgjithshëm i detyrave të panjohura 40% e detyrave janë të nivelit të mesëm, kurse 60% e detyrave janë të nivelit të përparuar. Detyrat e panjohura vlerësohen në të njëjtën mënyrë si edhe detyrat e njohura.

Nxënësi në bazë të suksesit të përgjithshëm dhe suksesit në provimin e fundit, duhet të realizojë gjithsej 100 pikë, dhe këtë më së shumti 60 pikë sipas suksesit të përgjithshëm, kurse në bazë të suksesit në provimin e fundit më së shumti 40 pikë.

Nxënësit me të meta në zhvillim dhe me invaliditet e japin provimin e fundit në pajtim me mundësitë e tyre motorike dhe ndijore, përkatësisht me kushtet të cilat i kërkon lloji i caktuar i invaliditetit.

Përshtatja e provimit të fundit nxënësve me pengesa në zhvillim bëhet sipas planit individual arsimor.

Standardet e arsimit për fund të arsimit të detyrueshëm për gjuhë shqipe me shembujt e detyrave

Shprehjet e ardhshme e përshkruajnë se çfarë di nxënësi dhe nxënësja në nivelin fillestar

1. SHKATHTËSIA E TË LEXUARIT DHE TË KUPTUARIT E TEKSTIT TË LEXUAR

Në fushën *SHKATHTËSIA E TË LEXUARIT DHE TË KUPTUARIT E TEKSTIT TË LEXUAR* nxënësi-nxënësja:

GJSH.1.1.1. E kupton tekstin të cilin e lexon me zë dhe më vete

GJSH.1.1.2. Dallon tekste të ndryshme letrare dhe joletrare; është në gjendje të përcaktojë qëllimin e tekstit: parashtrimi, përshkrimi, tregimi, argumentimi, propagandimi; *

Detyra
Lexo tekstin e mëposhtëm dhe rretho shkronjën para përgjigjes së saktë: Filmi "Harry Poter And The Order Of The Phoenix" ka grumbulluar hiq më pak se 140 milionë dollarë në kinematë amerikane, për pesë ditë të shfaqjes së tij, përfshirë këtu edhe 77 milionë të fituar gjatë fundjavës. Vazhdimi i pestë i serisë për magjistarin e ri, e ka thyer rekordin e premierave në mesin e javës së kaluar, duke sjellë përfitime më të mëdha nga "ish-kampioni" i përfitimeve, vazhdimi i dytë i filmit "Shrek" i cili, për pesë ditë nxori përfitime prej rreth 129 milionë dollarësh. Teksti i dhënë: a) përshkruan b) komenton c) përkufizon d) informon
Zgjidhja
d) informon

GJSH.1.1.3. Njeh stilet e ndryshme funksionale në shembujt e thjeshtë

Detyra
Lexo tekstin e mëposhtëm dhe rretho shkronjën para përgjigjes së saktë: Amfiteatri "Flavio" ose i njohur ndryshe si Koloseu, është ikona e perandorisë romake, i ndërtuar në qendër të qytetit të Romës. Struktura origjinale e tij ka një kapacitet prej rreth 45000-50000 vendesh. Koloseu u shfrytëzua për përleshjet e gladiatorëve në sy të publikut. Amfiteatri, si ndërtesë më e madhe në gjithë historinë e perandorisë romake, u përfundua në vitin '80 nën udhëheqjen e perandorit Titus,

ndërkohë që u modifikua gjatë sundimit të Domitianit. Koloseu u shfrytëzua gjatë rreth një gjysmë mijëvjeçari për gara të ndryshme e luftime gladiatorësh.

Teksti është i shkruar me:

a) stilin letrar

b) stilin administrativ

c) stilin gazetaresk

d) stilin shkencor

Zgjidhja

c) stilin gazetaresk

GJSH.1.1.4. Dallon pjesë të ndryshme themelore të tekstit dhe të librit (titullin, mbititullin, nëntitullin, tekstin bazë, kapitullin, fusnotat, përmbajtjen, parathënien, epilogun); dallon citatet; e përdor përmbajtjen e tekstit për të gjetur pjesë të caktuara të tij

Detyra

Para teje është një pjesë e përmbajtjes së një libri. Shikoje me vëmendje dhe përgjigju pyetjeve.

10 PASQYRA E LËNDËS

c) Me qiellzorëzim të bashkëtingëllores dhe me prapashtesën -e njëkohësisht (me ose pa ndërrim të zanores). 103
C. Shumësi me ndërrime të tjera tingujsh 103
3.3.3. **Emrat që përdoren vetëm në njëjës.** 104
3.3.4. **Emrat që përdoren vetëm në shumës.** 104
3.4. KATEGORIA E RASËS 105
3.4.1. **Njohuri të përgjithshme.** 105
3.4.2. **Kuptimet kryesore të rasave.** 107
Rasa emërore 108
Rasa gjinore 108
Rasa dhanore 109
Rasa kallëzore 110
Rasa rrjedhore 110
3.5. TIPAT E LAKIMIT 111
3.5.1. **Klasifikimi i emrave sipas tipit të lakimit.** 111
3.5.2. **Lakimi i parë.** 113
3.5.3. **Lakimi i dytë.** 115
3.5.4. **Lakimi i tretë.** 115
3.5.5. **Lakimi i katërt.** 117
3.5.6. **Lakimi i emrave në numrin shumës.** 118
3.6. KATEGORIA E SHQUARSISË DHE E PASHQUARSISË . 120
3.6. **Njohuri të përgjithshme.** 120
3.7. PËRDORIMET KRYESORE TË TRAJTËS SË SHQUAR E TË TRAJTËS SË PASHQUAR 121
3.7.1. **Rastet e shquarsisë.** 121
3.7.2. **Shquarsia tek emrat e përveçëm.** 125
3.7.3. **Trajta e shquar me kuptim përgjithësues.** 126
3.7.4. **Kuptimi dhe përdorimi i trajtës së pashquar.** 127
3.7.5. **Njëjtësimi formal i gjinores dhe dhanores së shquar me gjinoren dhe dhanoren e pashquar në numrin shumës.** 131
3.8. FORMIMI I EMRAVE 132
3.8.1. **Mënyrat fjalëformuese.** 132
3.8.2. **Formimi prapashtesor.** 133
1. Emrat e përgjithshëm të vetave 133
a) Me prapashtesën *-(ë)s* 133
b) Me prapashtesat *-ar, -tar (-atar), -or, -tor (-ator), -ak, -as, -an (-jan), -it, -iot* 134
c) Me prapashtesa të reja të burimit të huaj, si: *-ist, -ik, -ant, -ent, -ier (-er)* 135
2. Emrat e sendeve me prapashtesat *-ë(s)e, -or(e), -ar(e), -esë, -je, -ishte, -urinë, -(ë)sirë, -aç(e), -ashkë, -aç, -e* 136

a) Në cilat faqe mund të lexosh për kuptimet kryesore të rasave? Nga faqja 105-? _____

b) Në cilën faqe fillon teksti për rrjedhoren? _____

Zgjidhja

a) 107-110
b) 110

Detyra

Shiko tekstin e mëposhtëm me kujdes dhe në linjë shkruaj fjalinë e parë të pasusit të tretë.

Mëngjesi më zuri në majë të malit, atje ku frymon pylli i gjyshit. Nga andej do të zbres pa m'u rritur e pa m'u forcuar si duhet flatrat. Kur të më rriten e të më forcohen flatrat, do të fluturoj mbi majën e këtij mali për t'u dhuruar syve horizont të gjerë. Kështu thosha sa herë që dilja të vidhja ndonjë fshehtësi për këngën time, pikërisht atëherë kur kishin filluar të më djersiteshin mustaqet dhe kur duhej ta përligjja këngën.

Në pyllin e gjyshit, në mes të tij, buron e rrjedh Lumi i kujtesës i padukshëm dhe i imagjinuar. Ata që nuk e njohin, habiten pse zogjtë këndojnë aq bukur në këtë pyll. Ndalen e dëgjojnë dhe të mahnitur qëndrojnë me nge. Asnjëherë nuk pyesin se nga u vjen kënga dhe si lind kjo bukuri kaq e rrallë e këngës së tyre. Dikush nga mallëngjimi, e dikur kushedi për çfarë i fshin lotët herë me mëngë, herë me mollëzat e dorës, herë me shami. Ata mbase e ndiejnë thellë kuptimin e mbresës së këngëve, ose kënaqen për arritjet kulminante, për harmoninë e lëmuar që kanë.

Lulekuqet çelin më herët se në çdo vend tjetër dhe madje, tufa-tufa, mbushin çdo skutë. Ngutën t'i dëgjojnë cicërimat e mrekullueshme të zogjve ose kishte ndonjë magji në cicërimat e tyre, këtë nuk jam në gjendje ta kuptoj. Sa më pëlqen të jem edhe unë njëri ndër ata. Dhe në çdo çast më duket se i shoqëroj, se futem në mesin e tyre.

Zgjidhja

Lulekuqet çelin më herët se në çdo vend tjetër dhe madje, tufa-tufa, mbushin çdo skutë.

GJSH.1.1.5. Gjen dhe veçon informacione të rëndësishme nga teksti sipas kritereve të dhëna

Detyra

Lexo tekstin e mëposhtëm dhe rretho shkronjën para përgjigjeve të sakta

Kur kullosnin delet dhe qengjat në lëndinë, ne nuk frikësoheshim fare se do të na humbshin... Ishim më të qetë për t'u marrë me ndonjë nga lojërat e shumta që dinim. Kur gjendeshin delet në lëndinë tërë përkujdesjen e ruajtjes së tyre ia lënim qenit tonë i cili linte të shpërndaheshin. Posa hetonte se ndonjëra nga delet ose qengjat, lakmonte kah dushkaja -qeni i dilte përpara dhe, me dy të lehura, e kthente prapë në kope. Meqenëse të gjitha delet frikësoheshin nga qeni, shpesh as që provonin të futeshin në dushkajë. Prandaj, edhe qeni, kur delet s'lakmonin dushkajën- pushonte; shtrihej në ndonjë hije dhe nga aty përgjonte çdo lëvizje të deleve. Kësisoj, pra, delet hanin bar në lëndinë, ne luanim lojërat që dinim, kurse, qeni pushonte nën hije...
Por kjo nuk ndodhte gjithherë, sepse në kope gjendej edhe qengji të cilin e thërritnim Curr. Këtë emër ia patëm ngjitur për shkak se ishte më i vogli i kopes dhe më lazdrani. Nuk qetësohej fare, por gjithnjë kërkonte hapësirë për të vrapuar, kërcyer; për t'u grindur me ndonjë mocanik të tij e për të bërë telashe. Ne e duronim qengjin, atë Currin tonë; e lenim të kërcejë e të bëjë ç'të dojë... por qeni jo se jo. Qeni gjithnjë e ndiqte. Në fillim nuk e kuptonim pse vallë e ndiqte qeni qengjin, por më vonë krejt e kuptuam. Ja ku ishte shkaku.
Qeni kishte dëshirë të shtrihej në hije dhe të pushonte. Curri, mu në kohën kur qeni ishte në pushimin më të mirë, i afrohej dhe ia shkilte bishtin ose, në vrap e duke kërcyer, i sillej përreth... Kur e tepronte Curri me këso sjelljesh, qeni çohej dhe i turrej prapa. Si duket Currit i pëlqente vrapimi i qenit pas tij; ndoshta i dukej se qeni luante me të, e në realitet qeni ishte shumë i mllefosur në të. Bile na e merrte mendja se, po e zinte në atë rast të mllefosjes së tij, do ta shqyente Currin. E ky Curri kurrsesi të kuptonte e të largohej nga ai...
Një ditë Curri i hareshëm,- posa e pa qenin se si ishte shtrirë në hije dhe pushonte, iu afrua dhe ia preku bishtin. Qeni ngriti kokën, hapi gojën dhe i tregoi dhëmbët për t'ia bërë me dije Currit se nuk bënte mirë që ia prekte bishtin. Por Curri, ose nuk e kuptonte, ose dëshironte ta ngucte edhe më shumë... Andaj, për herë të dytë ia preku bishtin...Qeni se ç'u ngrit me shpejtësi në këmbë dhe, me të lehura të shpeshta, iu turr prapa. Curri deshti t'i afrohet kopesë, por nuk pati sesi, sepse qeni ia zuri rrugën pikërisht kah ana e kopesë. Për këtë, Currit iu desht të ikën në drejtim tjetër...
E qeni s'i ndahej fare...
Kjo na bëri të frikësoheshim. Ashtu siç ishim, të frikësuar, e lamë lojën tonë dhe, unë e një shoku im, vrapuam andej kah përroi, ndonëse s'e shihnim fare as qenin e as qengjin. Një shokun tonë tjetër e lamë që të kujdeset për kopenë.
Nuk vonuam shumë së vrapuari dhe arritëm te përroi. Për çudinë tonë, te përroi nuk ishte as qengji e as qeni... Vazhduam rrugën teposhtë përroit... Por kot, sikur t'i kishte lëshuar toka: askund nuk ishin. Ai shoku im veç që nuk ia nisi të qajë sepse ai qengji ishte i deleve të tij.
"Ku-ku për mua... e çfarë do të them te shtëpia, kur të shkoj, pa qengj?"-ankohej.
"Do ta gjejmë, sigurisht do ta gjejmë!"-e ngushëlloja.
Pas afro një ore sa ishim duke kërkuar, arritëm te përroi i madh, aty ku grumbulloheshin edhe shumë përronj të tjerë. Por prapë qenin e qengjin nuk i gjetëm. Pas pak, andej kah majat e bjeshkëve - u ngritën disa re të mëdha; disa re të zeza të cilat na bënin me dije se, pas pak do të binte shi... Njëmend ashtu ngjau: njëherë mbi ne u sulën do pika të vogla, pastaj ato pika jo vetëm që u rritën, por edhe u shumuan... Pas një shkreptime të rrufesë sikur u bë rrëmujë e vërtetë... U strehuam nën degët e një lisi për t'u mbrojtur nga shiu. Aty para nesh hetuam se si uji i përroit sa vinte shtohej edhe më shumë. Mandej ai ujë nisi të sjellë edhe degë të drunjve; rrënjë të ndryshme. Për pak, krejtësisht harruam se ishim duke kërkuar qengjin dhe qenin e humbur... Dhe ndoshta, nga frika e madhe që kishim prej asaj vërshime edhe do të harronim sikur të mos e kishim vërejtur, matanë përroit qengjin e lagur që priste mu në breg të përroit. Kur pa se nëpër përrua kalonte vërshimë e madhe, u step qengji dhe ktheu kokën prapa, andej kah i vinte qeni... Mandej qengji bëri edhe dy hapa. Tash u gjend krejtësisht afër ujit, afër atyre dallgëve të mëdha, veç sa nuk i sharronte këmba në ujë.
"I pafati unë, më shkoi qengji! Më shkoi Curri im!"-klithi shoku,-"Oh, çfarë do të them në shtëpi kur të më pyesin prindërit e mi?"
Sa i humbëm të gjitha shpresat e në anën tjetër shokut tim i shkonin lotët faqes, edhe qengji njëmend rrëshqiti me këmbët e para dhe u gjend në atë valë përrockës...
"Ku-ku për mua!"-klithi edhe shoku im.
Edhe vetë qeni u gjuajt mbi valë.
"Oh, tani edhe qeni im i mirë u mbyt!"-vazhdoi klithmën ai shoku im.
Edhe unë mendova njëherë se, vërtet, edhe qeni u mbyt. Por nuk ngjau ashtu. Përndryshe po të ndodhte ashtu, siç mendonim ne gjatë atyre pak çasteve, kur qeni e qengji gjendeshin duke u kacafytur me dallgë, ky tregim do të përfundonte dhimbshëm. Por, për fat të mirë të qenit, qeni arriti me kohë dhe e kapi qengjin për qafe. Kur e shihnim qafën e qengjit në gojë të qenit mendonim se po e hante por, pas pak kohe, kur pamë se qeni e tërhoqi qengjin dhe e qiti në breg të përroit, u gëzuam pa masë. Curri ynë shpëtoi. Edhe shoku im i fshiu lotët...
Krejtësisht harruam se ishte duke rënë shi i madh. Ashtu, nëpër shi- u nisëm andej kah bregorja, kah ajo lëndinë e madhe ku ishte kopeja, ku ishte edhe ai shoku ynë që e ruante kopenë. Qengjin e mbanim në dorë, sepse ishte lagur e lodhur sa që nuk mund të mbahej në këmbë të veta, kurse pas nesh vinte qeni ynë, ai qeni i guximshëm.

Rretho shkronjat para deklaratave që përshaten me tekstin që e ke lexuar.

a) Qengji që ra në ujë quhet Curri

b) Djemtë nuk mundnin të luanin rehat derisa qeni e ruante kopenë

c) Qengji ishte kanakar dhe të gjithë e donin

d) Qeni ishte dembel dhe nuk bëri asgjë t'i ndihmonte Currit

Zgjidhja

a) Qengji që ra në ujë quhet Curri
c) Qengji ishte kanakar dhe të gjithë e donin

GJSH. 1.1.6. E dallon të rëndësishmen nga e parëndësishmja, esencialen nga jo esencialja

Detyra

Kur kullosnin delet dhe qengjat në lëndinë, ne nuk frikësoheshim fare se do të na humbshin... Ishim më të qetë për t'u marrë me ndonjë nga lojërat e shumta që dinim. Kur gjendeshin delet në lëndinë tërë përkujdesjen e ruajtjes së tyre ia lënim qenit tonë i cili linte të shpërndaheshin. Posa hetonte se ndonjëra nga delet ose qengjat, lakmonte kah dushkaja -qeni i dilte përpara dhe, me dy të lehura, e kthente prapë në kope. Meqenëse të gjitha delet frikësoheshin nga qeni, shpesh as që provonin të futeshin në dushkajë. Prandaj, edhe qeni, kur delet s'lakmonin dushkajën- pushonte; shtrihej në ndonjë hije dhe nga aty përgjonte çdo lëvizje të deleve. Kësisoj, pra, delet hanin bar në lëndinë, ne luanim lojërat që dinim, kurse, qeni pushonte nën hije...
Por kjo nuk ndodhte gjithherë, sepse në kope gjendej edhe qengji të cilin e thërritnim Curr. Këtë emër ia patëm ngjitur për shkak se ishte më i vogli i kopes dhe më lazdrani. Nuk qetësohej fare, por gjithnjë kërkonte hapësirë për të vrapuar, kërcyer; për t'u grindur me ndonjë mocanik të tij e për të bërë telashe. Ne e duronim qengjin, atë Currin tonë; e lenim të kërcejë e të bëjë ç'të dojë... por qeni jo se jo. Qeni gjithnjë e ndiqte. Në fillim nuk e kuptonim pse vallë e ndiqte qeni qengjin, por më vonë krejt e kuptuam. Ja ku ishte shkaku.
Qeni kishte dëshirë të shtrihej në hije dhe të pushonte. Curri, mu në kohën kur qeni ishte në pushimin më të mirë, i afrohej dhe ia shkilte bishtin ose, në vrap e duke kërcyer, i sillej përreth... Kur e tepronte Curri me këso sjelljesh, qeni çohej dhe i turrej prapa. Si duket Currit i pëlqente vrapimi i qenit pas tij; nodshta i dukej se qeni luante me të, e në realitet qeni ishte shumë i mllefosur në të. Bile na e merrte mendja se, po e zinte në atë rast të mllefosjes së tij, do ta shqyente Currin. E ky Curri kurrsesi të kuptonte e të largohej nga ai...
Një ditë Curri i hareshëm,- posa e pa qenin se si ishte shtrirë në hije dhe pushonte, iu afrua dhe ia preku bishtin. Qeni ngriti kokën, hapi gojën dhe i tregoi dhëmbët për t'ia bërë me dije Currit se nuk bënte mirë që ia prekte bishtin. Por Curri, ose nuk e kuptonte, ose dëshironte ta ngucte edhe më shumë... Andaj, për herë të dytë ia preku bishtin...Qeni se ç'u ngrit me shpejtësi në këmbë dhe, me të lehura të shpeshta, iu turr prapa. Curri deshti t'i afrohet kopesë, por nuk pati sesi, sepse qeni ia zuri rrugën pikërisht kah ana e kopesë. Për këtë, Currit iu desht të ikën në drejtim tjetër...
E qeni s'i ndahej fare...
Kjo na bëri të frikësoheshim. Ashtu siç ishim, të frikësuar, e lamë lojën tonë dhe, unë e një shoku im, vrapuam andej kah përroi, ndonëse s'e shihnim fare as qenin e as qengjin. Një shokun tonë tjetër e lamë që të kujdeset për kopenë.
Nuk vonuam shumë së vrapuari dhe arritëm te përroi. Për çudinë tonë, te përroi nuk ishte as qengji e as qeni... Vazhduam rrugën teposhtë përroit... Por kot, sikur t'i kishte lëshuar toka: askund nuk ishin. Ai shoku im veç që nuk ia nisi të qajë sepse ai qengji ishte i deleve të tij.
"Ku-ku për mua... e çfarë do të them te shtëpia, kur të shkoj, pa qengj?"-ankohej.
"Do ta gjejmë, sigurisht do ta gjejmë!"-e ngushëlloja.
Pas afro një ore sa ishim duke kërkuar, arritëm te përroi i madh, aty ku grumbulloheshin edhe shumë përronj të tjerë. Por prapë qenin e qengjin nuk i gjetëm. Pas pak, andej kah majat e bjeshkëve - u ngritën disa re të mëdha; disa re të zeza të cilat na bënin me dije se, pas pak do të binte shi... Njëmend ashtu ngjau: njëherë mbi ne u sulën do pika të vogla, pastaj ato pika jo vetëm që u rritën, por edhe u shumuan... Pas një shkreptime të rrufesë sikur u bë rrëmujë e vërtetë... U strehuam nën degët e një lisi për t'u mbrojtur nga shiu. Aty para nesh hetuam se si uji i përroit sa vinte shtohej edhe më shumë. Mandej ai ujë nisi të sjellë edhe degë të drunjve; rrënjë të ndryshme. Për pak, krejtësisht harruam se ishim duke kërkuar qengjin dhe qenin e humbur... Dhe ndoshta, nga frika e madhe që kishim prej asaj vërshime edhe do të harronim sikur të mos e kishim vërejtur, matanë përroit qengjin e lagur që priste mu në breg të përroit. Kur pa se nëpër përrua kalonte vërshimë e madhe, u step qengji dhe ktheu kokën prapa, andej kah i vinte qeni... Mandej qengji bëri edhe dy hapa. Tash u gjend krejtësisht afër ujit, afër atyre dallgëve të mëdha, veç sa nuk i sharronte këmba në ujë.
"I pafati unë, më shkoi qengji! Më shkoi Curri im!"-klithi shoku,-"Oh, çfarë do të them në shtëpi kur të më pyesin prindërit e mi?"
Sa i humbëm të gjitha shpresat e në anën tjetër shokut tim i shkonin lotët faqes, edhe qengji njëmend rrëshqiti me këmbët e para dhe u gjend në atë valë përrockës...
"Ku-ku për mua!"-klithi edhe shoku im.
Edhe vetë qeni u gjuajt mbi valë.
"Oh, tani edhe qeni im i mirë u mbyt!"-vazhdoi klithmën ai shoku im.
Edhe unë mendova njëherë se, vërtet, edhe qeni u mbyt. Por nuk ngjau ashtu. Përndryshe po të ndodhte ashtu, siç mendonim ne gjatë atyre pak çasteve, kur qeni e qengji gjendeshin duke u kacafytur me dallgë, ky tregim do të përfundonte dhimbshëm. Por, për fat të mirë të qenit, qeni arriti me kohë dhe e kapi qengjin për qafe. Kur e shihnim qafën e qengjit në gojë të qenit mendonim se po e hante por, pas pak kohe, kur pamë se qeni e tërhoqi qengjin dhe e qiti në breg të përroit, u gëzuam pa masë. Curri ynë shpëtoi. Edhe shoku im i fshiu lotët...
Krejtësisht harruam se ishte duke rënë shi i madh. Ashtu, nëpër shi- u nisëm andej kah bregorja, kah ajo lëndinë e madhe ku ishte kopeja, ku ishte edhe ai shoku ynë që e ruante kopenë. Qengjin e mbanim në dorë, sepse ishte lagur e lodhur sa që nuk mund të mbahej në këmbë të veta, kurse pas nesh vinte qeni ynë, ai qeni i guximshëm.

Në tekstin e dhënë më lartë informacioni më kryesor është:

a) Një nga djemtë u frikësua që e humbi qengjin

b) Qeni vërtet e urrente qengjin

c) Qeni e shpëtoi qengjin

d) Qengji ishte i lazdruar, kërcente dhe bënte ç'donte

Zgjidhja

c) Qeni e shpëtoi qengjin

GJSH.1.1.7. Lidh informatat dhe idetë e dhëna në tekst, vëren qartë marrëdhëniet e paraqitura (hapësirën kohore, mjetet - qëllimin, shkaqet - pasojat etj.) dhe sjell përfundime duke u mbështetur në tekstin bazë

Detyra
Në tekstin e dhënë më lartë dallohen 5 pjesë. Cakto radhitjen e tyre me numra nga **1** deri te **5**. a) Qeni po e ruante kopenë e djemtë po luanin rehat _____ b) Qengji (Curri) ra në ujë _____ c) Qengji (Curri) i afrohej qenit kur ishte duke fjetur dhe ia prekte bishtin _____ d) Djemtë u mërzitën shumë për qengjin (Currin) dhe qenin _____ e) Qeni e shpëtoi qengjin (Currin) _____
Zgjidhja
a) Qeni po e ruante kopenë e djemtë po luanin rehat 1; b) Qengji (Curri) ra në ujë 4; c) Qengji (Curri) i afrohej qenit kur ishte duke fjetur dhe ia prekte bishtin 2; d) Djemtë u mërzitën shumë për qengjin (Currin) dhe qenin 3; e) Qeni e shpëtoi qengjin (Currin) 5

GJSH.1.1.8. Lexon elemente të thjeshta jolineare të tekstit: legjendat, tabelat, diagrame e grafikone

Detyra	
Para teje e ke programin televiziv të dy stacioneve televizive për të premten. Po të doje të shikosh diçka, një emision, film, ... që jepet në orën 15, çfarë do të kishe mundësi të shikosh në këtë termin. Shkruaj titullin e emisionit, filmit,... që jepet të premten në orën 15.	
RTK	RTSH
12.00 Kush do të bëhet milioner	12.00 Telenovela "Njerëz dhe fate" Pj.14.
13.00 Promo RTK	13.00 Lajme
13.30 Lajme	13.30 Telenovela "Miranda"
15.00 Për pastërtinë e gjuhës	15.00 Program për fëmijë Kosovizion 7
15.15 Gjuha italiane, Mësimi nr.5	15.00 Filmi vizatimor "Libri i Xhunglës
16.30 "Zig-Zag"- direkt	16.30 Program argëtues Oxygen
18.30 Promo	18.15 Lajme- Zëri i Amerikës
19.00 Lajmet e orës 19:00	19.00 Dokumentar "Homazh Romës"
19.45 Tenis Daily Open - finalja	19.30 Lajme
22.00 Magazinë:Afrika e Jugut 2010	20.00 Futboll:"Liverpul-Atletico"-Direkt
22.30 Mozaiku	22.00 Këngë nga festivali i RTSH
_____ _____	
Zgjidhja	
Për pastërtinë e gjuhës; Program për fëmijë Kosovizion 7;	

2. TË TË SHPREHURIT ME SHKRIM

Në fushën *TË TË SHPREHURIT ME SHKRIM* nxënësi-nxënësja:

GJSH.1.2.1. E di dhe përdor alfabetin

Detyra
Shikuesit kujtuan se ajo që ndodhi ishte pjesë e shfaqjes. Ata qeshën dhe duartrokitën aq fort, sa desh u thyen xhamat e dritareve. Shfaqja doli për mrekulli. Sapo spektatorët e vegjël, miqtë dhe drejtori i cirkut u larguan të gëzuar, mjeshtri erdhi me vrap dhe e puthi Nelin në ballë. Fjalitë e mësipërme shkruani me shkronja të dorës.
Zgjidhja

Shikuesit kujtuan se ajo që ndodhi ishte pjesë e shfaqjes. Ata qeshën dhe duartrokitën aq fort, sa desh u thyen xhamat e dritareve. Shfaqja doli për mrekulli. Sapo spektatorët e vegjël, miqtë dhe drejtori i cirkut u larguan të gëzuar, mjeshtri erdhi me vrap dhe e puthi Nelin në ballë.

GJSH.1.2.2. Ndërton fjali sipas rregullave gramatikore dhe me kuptim

Detyra
Detyra jote është të përshkruash katër fjali lidhur me temën. Në shkollë, gjatë kohës së pushimit të madh Në hartim shpjego ndonjë ngjarje e cila ka ndodhur në oborrin e shkollës gjatë kohës së pushimit të madh. Mund të zgjedhësh një ngjarje në të cilën je pjesëmarrës ose dëshmitar. Përgjijgjja do të vlerësohet në bazë të asaj sa ke kujdes ti për strukturën e fjalisë dhe kuptimin e saj.
Zgjidhja
Në secilën fjali vlerësohet a është e kuptueshme ajo dhe a është në rregull në kuptimin gramatikor.

GJSH.1.2.3. Harton tekste të thjeshta hyrëse, tregimtare dhe përshkruese dhe është i aftë të organizojë tërësitë kuptimore (hyrjen, pjesën e zhvillimit dhe pjesën e përfundimit të tekstit);

Detyra
Detyra jote është që të shkruash hartim lidhur me temën: Në shkollë, gjatë kohës së pushimit të madh Në hartim shpjego se ç'është pushimi i madh në shkollë. Paramendo se duhet të shpjegosh ç'është pushimi i madh për dikë që duhet të bëhet nxënës, dhe të pyet: kur, sa, ku, çfarë.
Zgjidhja
Puna do të vlerësohet në bazë ta asaj se sa hartimi yt i përgjigjet temës, përkatësisht sa ke kujdes për kompozicionin e përbërjes (hyrjen, shtjellimin dhe mbylljen).

GJSH.1.2.4. është në gjendje të ritregojë tekstin

Detyra
Lexo me kujdes tekstin e dhënë dhe ritregoje me fjalët e tua. Sa deshti t'ia kthejë shpinën detit, Fatosi prapë u ndal dhe i picërroi sytë andej kah sipërfaqja e tij... Atje, më larg bregut të detit, vërejti diçka të zezë që lëvizte mbi sipërfaqe të ujit, njëmend njëherë deshti të largohet, por shih - kureshtja e ndali... Shpejt e shpejt i hoqi pantallonat e shkurtra, bashkë me pantallona i hoqi edhe këpucët dhe, si peshk, u gjuajt mbi valë të detit... Me pak not arriti te ai vend ku dukej ajo teshë e zezë. U habit kur pa se ajo teshë e zezë ishte një shishe, një e mbyllur me tapë. E mori atë shishe dhe menjëherë u kthye kah bregu i detit. Fatosi krejtësisht harroi se duhej të largohej nga bregu i detit. Krejtësisht harroi se duhej, tani, të shkonte në shtëpi, sepse ishte koha e drekës... U ul aty afër valëve të detit, të cilat, kur merrnin turr, i hipnin edhe në këmbë. U ul dhe iu përkushtua asaj shisheje të cilën e gjeti mbi valë. Atij jo që i pëlqeu shishja, sepse ajo ishte një shishe e zakonshme e birrës, por e bëri kureshtar ajo që gjendej brenda në shishe, ajo letër e bardhë të cilën s'e kishte prekur dot uji sepse, siç thashë, shishja ishte e mbyllur mirë me një tapë... Fatosi kureshtar, me një gozhdë të ndryshkur që e gjeti pranë veti - u mundua me atë gozhdë të ndryshkur, por kurrsesi nuk arriti ta mënjanojë tapën. Prandaj, nga kureshtja, pra, u detyrua ta thyejë shishen. Dhe e theu. I mëshoi një gurit me të dhe ajo u thye tërësisht. U bë spirrë-spirrë, e letra doli jashtë e pagrisur. - Hë! - u gëzua Fatosi, - Të shoh se ç'është kjo letër?- pëshpëriti. Shikoi anash se mos po e shihte ndokush. Kur u bind se afër tij nuk ishte askush që t'ia merrte atë letër, nisi ta lexojë. Por, disi mbeti i ngurosur kur e lexoi: "I dashur mik, o mikeshë!"... dhe aty ku shkruante "mikeshë" Fatosi e grisi letrën duke lënë vetëm atë pjesë të kreut të letrës ku shkruante "I dashur mik...!, sepse: "Unë nuk jam femër!"- murmuriti Fatosi, ka ndonjë rëndësi. Njëmend Fatosi pakëz e ndjeu veten të ofenduar, por nejse, sepse ai që e ka shkruar atë letër e që e ka futur në shishe, nuk e ka ditur se do t'i bjerë në dorë pikërisht Fatosit, i cili shpesh di të bëhet nervoz pa kurrfarë shkaku. Prandaj kjo as që çon peshë në këtë rrëfim, por ja - vetëm desha të tregoj për ngutësinë e Fatosit, i cili ende pa e ditur se ç'shkruante në atë letër - merret me gjëra të kota se a duhet të jetë."
Zgjidhja
Përgjigjet e pranueshme: Nxënësi e ka kuptuar tekstin. E di kush është personazh kryesor në fragmentin e lexuar. Di të vlerësojë drejt në tregim ç'është ajo që është e rëndësishme nga e parëndësishmja. Përgjigjet e papranueshme: Nxënësi shkruan për hollësirat e parëndësishme nga fragmenti. Nuk e dallon të parëndësishmen nga e rëndësishmja.

GJSH.1.2.5. Bën përshtatjen e gjuhës së tij mediumit shprehës * (të të folurit, përkatësisht të të shkruarit), temës, rastit, etj.; njeh dhe përdor forma të ndryshme të gjuhës (formale ose joformale)

Detyra
Të shtunën mbahet koncerti i grupit të muzikës popullore. Shkruaj 3 deri 5 fjali me të cilat do të:

a) bindësh arsimtaren e Kulturës muzikore që klasën tënde ta çojë në koncert; b) ta bindësh shokun tënd që të niset me ty. a) _____ b) _____
Zgjidhja
Vlerësohen varietetet gjuhësore. a) formal; b) joformal.

Detyra
Fjalia e dhënë i takon stilit bisedues, joformal. Ndryshoje ashtu që të mund të përdoret në situata zyrtare, formale. E kam marrë nga baba fotoaparatin dhe fotot janë super. _____.
Zgjidhja
E kam marrë fotoaparatin nga babai dhe fotografitë kanë dalë shumë të mira.

GJSH.1.2.6. Zotëron zhanret themelore të komunikimit me shkrim: harton letra, plotëson formular dhe teste të ndryshme në të cilat has në shkollë dhe në jetën e përditshme

Detyra
Para teje është një formular. Duhet ta plotësosh me të dhëna të sakta. Mbiemri e emri ..... Datëlindja, vendlindja ..... Gjinia ..... Profesioni …..... Kombësia..... Vendi (shteti) ..... Adresa e saktë ……....
Zgjidhja
p.sh. Agim Gashi, 10.05.1999. Preshevë, mashkull, nxënës, shqiptar, Rruga Nënë Tereza 36

GJSH.1.2.7. Di të përdorë drejtshkrimin (botim shkolle)*

GJSH.1.2.8. Zbaton normat drejtshkrimore (nga çdo fushë drejtshkrimore) në shembujt e thjeshtë

Detyra
Shkruaj korrekt fjalitë e mëposhtme duke marrë parasysh rregullat e drejtshkrimit. 1. këtë vit u mbushën 15 vjet qysh kur në ulqin ka nisur një veprimtari letrare me emrin kalimerja poetike organizuar nga shoqata e art club-it nga ulqini. 2. jemi dy qind vjet më pas kur bajroni botoi këngët e para të kryeveprës së tij ku përmend shqipërinë e shqiptarët.
Zgjidhja
1. Këtë vit u mbushën 15 vjet qysh kur në Ulqin ka nisur një veprim letrar me emrin Kalimerja poetike, organizuar nga shoqata e Art Club-it nga Ulqini.

2. Jemi dyqind vjet më pas kur Bajroni botoi këngët e para të kryeveprës së tij ku përmend Shqipërinë e shqiptarët.

GJSH.1.2.9. Ka të ndërtuar tolerancën gjuhësore dhe qëndrimin negativ ndaj gjuhës së diskriminimit dhe gjuhës së urrejtjes*

3. GRAMATIKA, LEKSIKU, GJUHA POPULLORE DHE LETRARE

Në nënfushën GRAMATIKA nxënësi-nxënësja:

GJSH.1.3.1. Di karakteristikat dhe llojet e tingujve; ndan fjalët në rrokje; aplikon normat e gjuhës letrare kur është fjala për ndryshimin e tingujve

Detyra

Shiko tabelën me kujdes dhe rretho shkronjën para përgjigjes së saktë.

bashkëtingëlloret e pazëshme								t	s	sh	c	ç	q	k	th	f	p	h
bashkëtingëlloret e zëshme	m	n	nj	j	l	ll	r	rr	d	z	zh	x	xh	gj	g	dh	v	b

Cilit grup të bashkëtingëlloreve i takojnë bashkëtingëlloret **ç** dhe **h**?

a) grupit të bashkëtingëlloreve të zëshme

b) grupit të bashkëtingëlloreve të pazëshme

Zgjidhja

b) grupit të bashkëtingëlloreve të pazëshme

Detyra

Sa zanore ka gjuha shqipe?

a) 3

b) 5

c) 7

d) 4

Zgjidhja

c) 7

Detyra

Bashkëtingëlloret e zëshme janë:
a) b, d, dh, g, gj, v, x, xh, z, zh
b) p, t, th, k, q, f.c, ç, s, sh
Rretho shkronjën para përgjigjes së saktë.

Zgjidhja

a) b, d, dh, g, gj, v, x, xh, z, zh

GJSH.1.3.2. Vëren dallimin në mes të të theksuarit letrar dhe joletrar*

GJSH.1.3.3. përcakton pozitën e theksit në fjali

Detyra

Shëno theksin (´) në fjalët e poshtëshënuara:

flutur dhe fluturoj

Zgjidhja

flútur dhe flutúroj

GJSH.1.3.4. Dallon llojet e fjalëve; njeh karakteristikat themelore të fjalëve (pjesëve) të ndryshueshme; zbaton normat e gjuhës letrare në lidhje me format e fjalëve

Detyra

Radhit fjalët sipas llojit, sipas shembullit të dhënë.

stadium, mace, i bukur, shkatërroj, kush, dinake, përvetësoj, im

emër	mbiemër	përemër	folje
stadium	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____

Zgjidhja

emër- stadium, mace;

mbiemër- i bukur, dinake;

përemër- im, kush;

folje-shkatërroj, përvetësoj

Detyra

Klasifiko fjalët sipas llojeve, siç është filluar:

Pushimi, dimëror, im, kaloj, shpejt, veror, lodra, jonë, fati, veroj, luaj, i lumtur, ai.

emrat	mbiemrat	përemrat	foljet	ndajfolje
pushim	_____	_____	_____	_____
_____	_____			

Zgjidhja

emrat	mbiemrat	përemrat	foljet	ndajfolje
pushimi	dimëror	im	kaloj	shpejt
fati	veror	jonë	veroj	
	i lumtur	ai	luaj	

GJSH.1.3.5. dallon fjalët e thjeshta nga ato të formuarat; dallon rrënjën e fjalës; krijon fjalë sipas modeleve ekzistuese fjalëformuese

Detyra

Gjej rrënjët e fjalëve:

a) padrejtësia
b) këngëtari
c) fletorja

Zgjidhja

a) drejtë
b) këngë
c) flet

GJSH.1.3.6. Njeh njësitë sintaksore (fjalën, sintagmën, fjalinë kallëzuesore dhe komunikuese)

Detyra

Sa fjali kallëzuesore janë në fjalinë e dhënë?

Edhe pse qeni ishte shumë i mllefosur në të, Currit i pëlqente të vrapojë qeni pas tij.

_____

Zgjidhja

dy (2)

GJSH.1.3.7. Dallon llojet themelore të fjalive të pavarura (dëftore, pyetëse, urdhërore)

Detyra

Lexoni me kujdes fjalitë e mëposhtme dhe theksoni cila prej tyre është nxitëse. a) Rigoni luan me top. b) Çfarë po bën Aureli? c) Aurel ma jep librin!
Zgjidhja
c) Aurel ma jep librin!

GJSH.1.3.8 Përcakton pjesët/gjymtyrët e fjalive në shembujt tipikë (shkollorë)

Detyra
Lexo me vëmendje fjalinë e mëposhtme dhe nënvizo rrethanorët. Dje u takuam në rrugë, biseduam gjatë dhe u kthyem në shtëpi.
Zgjidhja
Dje; në rrugë; gjatë; në shtëpi

GJSH. 1.3.9. I përdor drejt në fjali dhe në sintagmë

Detyra	
Para vetes i ke disa fjali. Duke shikuar fjalët e nënvizuara në to provo t'i lidhësh me shtyllën nga ana e djathtë (me rasat përkatëse).	
1. U sëmur **nga gripi.**	a) Rasa rrjedhore
2. **Martës** nuk i hahej fare.	b) Rasa emërore
3. **Javën e kaluar** organizuam një ekskursion	c) Rasa gjinore
4. Qyteti **i Vlorës** është jashtëzakonisht i bukur.	d) Rasa dhanore
	e) Rasa kallëzore
Zgjidhja	
1. U sëmur nga gripi- b) Rasa emërore; 2. Martës nuk i hahej fare- d) Rasa dhanore; 3. Javën e kaluar organizuam një ekskursion- e) Rrasa kallëzore; 4. Qyeti i Vlorës është jashtëzakonisht i bukur- c) Rasa gjinore	

GJSH.1.3.10 I përdor drejt trajtat e foljeve (trajta veprore dhe pësore):

Detyra	
Shkruaj formën joveprore të foljeve të mëposhtme, duke mos ndryshuar mënyrën, kohën, vetën dhe numrin:	
a) punonin _____	b) vizatoi
b) paskan zgjuar_____	c) të mbjellë
c) duke larë _____	d) pa lexuar
Zgjidhja	
a) punoheshin_____	b) u vizatua
b) qenkan zgjuar_____	c) të mbillet
c) duke u larë _____	d) pa u lexuar

GJSH.1.3.11. Dallon gjuhën burokratike si mënyrë e padëshiruar e të të shprehurit

Detyra
"Çdo çifti të fjalive që është shkruar me gjuhë burokratike hiqja një vizë: a) Meteorologët presin se koha do të ftohet. - Meteorologët presin se do të vijë një periudhë me temperatura të ulëta. b) I kryejmë punët rreth veshjes së mobilieve. - I veshim mobiliet. c) Nuk kemi mjaft mjete financiare. - Nuk kemi mjaft të holla. d) Çmimet janë rritur përsëri. - Përsëri është bërë rritja e çmimeve.
Zgjidhja

Fjalitë burokratike janë këto: a) Meteorologët presin se do të vijë një periudhë me temperatura të ulëta. b) I kryejmë punët rreth veshjes së mobilieve c) Nuk kemi mjaft mjete financiare d) Përsëri është bërë rritja e çmimeve.

Në nënfushën LEKSIKU nxënësi-nxënësja:

GJSH.1.3.12. Njeh fenomenet themelore leksikore: fjalët kuptimplota dhe të shumëkuptimshme; marrëdhëniet themelore leksikore; sinonimet, antonimet, homonimet; metaforën* si mekanizëm leksikor

Detyra	
Lidh fjalët të cilat kanë kuptimin sinonimik (d.m.th. janë sinonime)	
i ngathët	çati
pullaz	i dashur
i mirë	i shkathët
mbaroj	udhë
rrugë	ndërtoj
Zgjidhja	
pullaz - çati; rrugë - udhë	

Detyra
Shkruaj sinonimet e fjalëve të mëposhtme: kafkë - i ashpër - hap - klithje - trup -
Zgjidhja
kokë, i vrazhdë, çel, bërtimë, shtat

GJSH.1.3.13. Dallon kuptimet e ndryshme të fjalëve të shumëkuptimshme të cilat përdoren në kuptimin e bisedimit të përditshëm (në shtëpi, shkollë, etj)

Detyra
Rretho shkronjën para përgjigjes në të cilën fjala **krah** domethënë "e bëri më të fortë, e shtyu"e që ka kuptim figurativ: a) Djali ndiente dhembje në krahun e djathë. b) Nëna e porrositi të merrte një krah dru. c) Në krahun e poshtëm të malit fillonte fusha me gurë. d) Në fushë dilnin çdo ditë shumë krahë pune. e) Biseda i dha krahë.
Zgjidhja
e) Biseda i dha krahë.

GJSH.1.3.14. E di kuptimin e fjalëve dhe të frazeologjizmave të përdorura në kuptimin e bisedimit të përditshëm (në shtëpi, shkollë, etj.), si dhe ato që paraqiten shpesh në tekstet shkollore (në libra, në tekstet e lektyrës, etj.)

Detyra
Në tekstin e mëposhtëm është nënvizuar një frazë -Ç'pate që e humbe gojën, Luis? - i tha pronari. -Apo edhe ti je përzier në këto punë?

Çfarë është kuptimi i frazës - e humbi gojën?

Rretho shkronjën para përgjigjes së saktë.

a) kemi bërë pauzë në të folurit
b) u bëmë memec, nuk na shkon fjala
c) kemi harruar çka donim të thoshnim
d) ndërpres dikë në të folurit

Zgjidhja

b) u bëmë memec, nuk na shkon fjala

GJSH.1.3.15. E përcakton kuptimin e fjalëve të panjohura dhe shprehjeve bazuar në përbërjen e tyre dhe/ose kuptimit në të cilin ato janë përdorur

Detyra

Në shembujt e mëposhtëm zgjidh fjalën shqipe që i përgjigjet fjalës së huaj të dhënë:

Tendencë	= qëllim = qëndrim = prirje
Elementar	= fillestar = i lehtë = i vogël
Abuzoj	= dhunoj = shpërdoroj = nënshtroj

Zgjidhja

Qëllim
Fillestar
Shpërdoroj

GJSH.1.3.16. Përdor fjalor, doracak dhe libra enciklopedik

Detyra

Lexo këtë fragment nga vepra "Arti dhe historia e tij".

"Megjithatë, tipari më i rëndësishëm i arkitekturës romake, është përdorimi i harqeve. Kjo shpikje ka luajtur rol krejtësisht të vogël ose nuk ka luajtur fare në ndërtimtarinë greke, edhe pse, me siguri ka qenë e njohur për ndërtuesit grekë. Të ndërtosh harkun nga gurët trapezoidalë është shkathtësi mjaft e ndërlikuar në ndërtimtari".

1. Fjala "ndërtues" domethënë:

a) skulptor
b) historian
c) ndërtimtar
d) hartues

Rretho shkronjën para përgjigjes së saktë.

2. Shkruaj fjalën e cila e ka kuptimin e njëjtë si fjala "tipar" nga fjalia e parë.

_____

Zgjidhja

1. c) ndërtimtar

2. veçori, karakteristikë, tipar dallues, veti

Në nënfushën *GJUHA POPULLORE DHE LETRARE* nxënësi / nxënësja:

GJSH.1.3.17. Dallon konceptet e gjuhës letrare dhe popullore; di të dhënat themelore për zhvillimin e gjuhës letrare tek Shqiptarët (nga fillimi e deri më sot)

Detyra

Cili është libri i parë i shkruar në gjuhën shqipe? Rretho shkronjën para përgjigjes së saktë.

a) "Çeta e profetëve" nga Pjetër Bogdani; b) "Meshari" nga Gjon Buzuku; c) "Historia e Skenderbeut" nga Marin Barleti; d) "E mbësuame e krishterë" nga Lekë Matrënga.
Zgjidhja
b) "Meshari" i Gjon Buzukut

GJSH.1.3.18. I di të dhënat elementare rreth prejardhjes dhe dallimeve në gjuhën shqipe

Detyra
Shkruaj sa dialekte ka gjuha shqipe: a) toskë b) gegë c) toskë dhe gegë
Zgjidhja
c) toskë dhe gegë

GJSH.1.3.19. I di të dhënat elementare për gjuhët e pakicave kombëtare

Detyra
Në Serbi ekzistojnë disa gjuhë të pakicave kombëtare. Në rreshtin e mëposhtëm janë theksuar disa prej tyre, nënvizoji cilat janë ato: anglisht, rusisht, hungarisht, shqip, serbisht, frëngjisht, gjuha rome.
Zgjidhja
hungarisht, shqip, gjuha rome.

GJSH.1.3.20. Ka një qëndrim pozitiv ndaj dialekteve (të tij dhe të tjetrit)*

GJSH.1.3.21. Kupton rëndësinë e gjuhës letrare për jetën e komunitetit dhe zhvillimin personal*

4. LETËRSIA

Në fushën *LETËRSIA* nxënësi/nxënësja:

GJSH.1.4.1. I lidh titujt e veprave të lexuara (të parapara me programet nga klasa e V- VIII) me emrat e autorëve të atyre veprave

Detyra	
Lidh me vijë titujt e veprave me autorët e tyre. Një titull është i tepërt.	
Migjeni	*Kështjella*
Petro Marko	*Malësorja*
Naim Frashëri	*Andrra e jetës*
Ismail Kadare	*Këngët e Sibilave*
Nazmi Rahmani	*Bagëti e bujqësia*
Ndre Mjeda	*Shpella e piratëve*
	Luli i vocërr
Zgjidhja	
Migjeni - Luli i vocërr; Petro Marko - Shpella e piratëve; Naim Frashëri - Bagëti e bujqësia; Ismail Kadare - Kështjella; Nazmi Rahmani - Malësorja; Ndre Mjeda - Andrra e jetës	

GJSH.1.4.2. I dallon tipat e krijimeve letrare (letërsisë gojore dhe asaj të shkruar)

Detyra

Para vetes i ke dy vjersha të shkruara në dy krijimtari letrare. Cila prej tyre i takon asaj gojore? Rretho shkronjën para përgjigjes së saktë:.

a)
- Ç'ke, o flamur, që s'valon?
- Jam sëmurë e po rënkoj,
jam goditur brinjë më brinjë,
që kur sollën Italinë..."

b)
"Tokë e dashur,
Ti diçka ke kërkuar nga unë.
"Ndryshomë, o bir" - më ke thirrur nga grykat e maleve.

Zgjidhja

a)
- Ç'ke, o flamur, që s'valon?
- Jam sëmurë e po rënkoj,
jam goditur brinjë më brinjë,
që kur sollën Italinë..."

GJSH.1.4.3. I dallon gjinitë themelore letrare: lirikën, epikën dhe dramën

Detyra

1. Cilës gjini letrare i takon përralla?
_____

Zgjidhja

Epikës

GJSH.1.4.4. I dallon llojet e vargjeve (vargjet me rimë dhe pa rimë; tetërrokëshin dhe dhjetërrokëshin)

Detyra

Në shembujt e mëposhtëm janë vargjet njërrokëshe, dyrrokëshe dhe katërrokëshe: Rretho shenjën nën të cilën gjenden vargjet njërrokëshe.

a) shoh,
njoh,
rronj
shkronj

b) i shumi
si lumi...

c) Barku firë
s' kërcen mirë...

Zgjidhja

a) shoh,
njoh,
rronj
shkronj...

GJSH.1.4.5. I dallon mënyrat e rrëfimit në tekstin letrar dhe artistik: tregimin, përshkrimin, dialogun dhe monologun

Detyra

Në linjë pas secilit fragmenti shkruaj si quhet forma e të folurit (monolog, dialog, përshkrim, rrëfim)
Kur kullosnin delet dhe qengjat në lëndinë, ne nuk frikësoheshim fare se do të na humbshin... Ishim më të qetë për t'u marrë me ndonjë nga lojërat e shumta që dinim. Kur gjendeshin delet në lëndinë tërë përkujdesjen e ruajtjes së tyre ia lënim qenit tonë i cili linte të shpërndaheshin. Posa hetonte se ndonjëra nga delet ose qengjat, lakmonte kah dushkaja -qeni i dilte përpara dhe, me dy të lehura, e kthente prapë në kope. Meqenëse të gjitha delet frikësoheshin nga qeni, shpesh as që provonin të futeshin në dushkajë. Forma e të folurit është _____
Nuk duhet menduar shumë - tha me vete dhe hyri në librari. Ndoshta nuk do të jetë aq e shtrenjtë, ndoshta... - tha me vete. Forma e të folurit është _____

-Po besa... Në tren!... Në tren do të kishte qenë më mirë se aty do të na kishin zënë si lepujt: kap e hajt! Pa bileta në xhep - në tren!
-E edhe po të na zinin pa bileta.... ç'do të bëhej?.... Asgjë. Na zbresin e hajt!
-Ti je i marrë!
-Pse?- pyeti Urimi. -I marrë, po thua? Premtim, shumë po tutesh. Nuk të bën kjo, s'të shkon. Na zënë pa bileta...
- Po, ani de! Në na zënçin, vetëm na zbresin e kurrgjë kurrkujt! Forma e të folurit është _____

Mbante në dorë një ombrellë të kaltër, në qafë kishte lidhur një shall të madh të gjelbër, i cili ishte shumë i bukur dhe valëvitej nga puhia e lehtë. Kishte mbathur këpucë me take të larta dhe pak të çuditshme, por edhe ato ishin të bukura shumë. Fustanin e kishte të bardhë, të gjatë dhe më të bukur se çdo gjë tjetër që vishte. Në kokë kishte një kapelë të rrumbullakët prej kashte. Në të kishte ngjitur edhe ca lule, për të cilat nuk dinte askush se ishin artificiale apo të vërteta. Forma e të folurit është _____
Zgjidhja
rrëfim, monolog, dialog, përshkrim

GJSH.1.4.6. E dallon ekzistimin e figurave stilistike letrare (epitetin, krahasimin, onomatopenë)

Detyra
Lexo vjershën dhe shkruaj cilës figurë stilistike i përgjigjen këto vargje *Syni i saj si kokrra e qershisë ose:* *shqiponjë me krah të thyem! Vall shpirt i molisun!* *Qëndro! Qëndro krenare! Mu si një zot i stolisun* (Migjeni, Shpirti i ri)
Zgjidhja
Krahasimi

GJSH.1.4.7. I vëren elementet thelbësore të tekstit letrar dhe artistik: motivin, temën, fabulën, kohën dhe vendin e ngjarjes, personazhin...

Detyra
Diana iku tri ditë pas Vitit të Ri. Gjoni pa nga dritarja e tij se si herët në mëngjes në rrugën e mbuluar me dëborë dolën me valixhe në duar të dy motrat, prindët, dhe gjyshja plakë. Era i merrte gjyshes shallin e madh të zi nga të dy krahët. Tek ura veneciane Diana u nda me gjyshen, që u kthye ngadalë-ngadalë në shtëpi. Gjyshja nxinte në dëborë. Pastaj grupi i vogël u përpi nga muret e shtëpive. Pas një ore, ata u kthyen përsëri, pa Dianën. Gjoni ndjeu një shkretëtirë në shpirt. Sa e mërzitshme qe kjo ditë. Ai s'dinte ç'të bënte. Dëbora binte ngadalë, e sigurt se do të arrinte tokën. Kush i kishte krahasuar flokët e borës me letra që nuk i merrje kurrë? Qielli dukej sikur atë çast do të rrëzohej, duke u lëkundur si një çadër e bardhë, që e merrte era. Por ky çast nuk do të vinte kurrë. Po ai s'kishte faj që shkoi me Dianën. Ajo i erdhi vetë. Ah, sa bukur iu dorëzua, dukej që kishte përvojë. Veçse sa keq që kjo ndodhi vetëm një herë. Tani përsëri kjo dëborë e shkretë, këto oxhaqe që tymosnin tërë ditën si nga mërzia. Tymi shkonte herë drejt, herë lëkundej djathtas e majtas sikur i trembej ndonjë përqafimi. Disa oxhaqe nxirrnin tym më dendur, disa më rrallë. Në tryezë ishin letrat me shkarravina. O Zot, sa e mërzitshme kjo punë e gjuhës së vjetër. Diana nuk do të kthehej më. As Stela nuk do të bëhej e tij kurrë. Herë-herë i qe dukur sikur ajo e donte. Sidomos kur nuk i shkëpuste disa sekonda sytë e saj nga sytë e tij të rreptë. Kjo ndodhte në klasë, sidomos në orët e letërsisë. Pastaj vinin ditë të ftohta, kur ajo as që i hidhte sytë, atëherë dhe ai nuk e vështronte. Një oxhak pushoi së nxjerri tym. Një tjetër, përkundrazi, e dendësoi tymin. Pas dreke nëna e Stelës dhe gjyshja, të veshura me të zeza, me shifon të zi në kokë shkuan në "kësoll". I ati i Stelës shkoi, sipas zakonit, në kafe "Mëmëdheu", ku mblidheshin intelektualët pleq të N. Gjoni i pa sesi dolën të gjithë. Lexo me kujdes fragmentin e dhënë më lartë dhe trego emrat e personazheve kryesore.
Zgjidhja
1. Personazhet kryesore janë: Gjoni, Diana dhe Stela.

GJSH.1.4.8. Ka krijuar shprehi të lexojë tekste letrare dhe artistike dhe të respektojë trashëgiminë kombëtare, letrare dhe artistike*

GJSH.1.4.9. Është i aftë të ndjejë përjetimin estetik të veprës letrare *

Pohimet e ardhshme përshkruajnë se çka nxënësi/nxënësja di në nivel të mesëm.

1. SHKATHTËSITË E TË LEXUARIT DHE TË TË KUPTUARIT E LEXIMIT

Në fushën e *SHKATHTËSITË E TË TË LEXUARIT DHE TË TË KUPTUARIT E LEXIMIT* nxënësi/nxënësja:

GJSH.2.1.1. E lexon tekstin duke shfrytëzuar strategji të ndryshme të leximit: ,,lexim i përciptë" (për shkak të gjetjes së shpejt të informatave të caktuara) leximi ,,me laps në dorë" (për shkak të mësimit, për shkak të kryerjes së detyrave të caktuara, për shkak të zgjidhjes së problemit); të lexuarit për t'u kënaqur*

GJSH.2.1.2. I di llojet e teksteve jo artistike (shpjegimi, përshkrimi teknik, rrëfimi teknik, diskutimi, reklama)

Detyra
Lexo këto fjali. Njëra prej tyre është reklamë, kurse të tjerat janë përshkrime teknike, udhëzime. Rretho shkronjën para përgjigjes së saktë.

a) Shikoni këto kombinime të thjeshta
b) Bëhu aktiv, fol me miq!
c) Mos e prekni pa nevojë antenën!
d) Shifra e sigurimit ju ndihmon të ruani telefonin tuaj.

Zgjidhja

b) Bëhu aktiv, fol me miq!

GJSH.2.1.3. I njeh dhe i veçon mjetet gjuhësore, karakteristike për stile të ndryshme funksionale

Detyra

Ki kujdes për stilin me të cilin është shkruar ky tekst.

Jam mirënjohëse për dashurinë që i dhe nënës dhe motrës sime"

Nga dosja mbushur me materiale për Nënë Terezën dalin edhe dy letra drejtuar Marie Krajës. Është e njohur tashmë miqësia që artistja e njohur shqiptare ka pasur me familjen e bamirëses. Vetë Kraja ka rrëfyer pas vdekjes së Nënë Terezës kujtimet e ruajtura nga familja e saj, Nënë Lokja dhe motra Age, por edhe takimet e para. Letra e parë mban datën 15 gusht të vitit 1989, vetëm pak ditë pasi Nënë Tereza ishte larguar nga Shqipëria, pas vizitës së parë në atdheun që i ishte mohuar. Letra e dytë është dërguar po në tetor të atij viti, si përgjigje e letrës që Kraja i kishte dërguar bamirëses

Fragmenti i takon tekstit i cili, sipas stilit funksional hyn në:

a) letrar-artistik
b) letrar
c) shkencor
d) gazetaresk

Zgjidhja

d) gazetaresk

GJSH.2.1.5 I gjen, veçon dhe krahason informatat nga dy tekste të shkurtra ose më shumë tekste te shkurtra (sipas kritereve të dhëna)

Detyra

Autori 1
Para pak kohe në 40 shkolla është bërë anketimi i cili ka të bëjë me dhunën e cila është e pranishme në mesin e nxënësve. Është konstatuar se në raportin midis viktimës-dhunuesit 58% e nxënësve nuk marrin pjesë. Me fjalë tjera, vetëm 58% e nxënësve nuk janë viktima, as dhunues. Domethënë, pak më pak se gjysma e nxënësve, saktësisht 42% gjenden në "rrethin e dhunës", qoftë si viktimë qoftë si dhunues. Në rolin e viktimës nga dhuna është një numër i madh i nxënësve, madje 37%.
Disa viktima njëkohësisht janë edhe dhunues. Në grupin e anketuar janë 8% nxënës të tillë. Në këtë grup, format më të shpeshta të sjelljes së dhunshme janë të ofenduarit dhe të përqeshurit. Pra, këta nxënës sulmojnë me fjalë.

Autori 2
Numri më i madh i nxënësve ka deklaruar se gjatë shkollimit të vet, gjatë kohës së mësimit ose pas tij, kanë qenë të nënshtruar të përqeshurit, ofendimit, nofkave përbuzëse. Gjithashtu i theksojnë edhe pakënaqësitë tjera: të të ngacmuarit pa vend, përhapjen e gënjeshtrave për ta, ndikimin te shokët tjerë që të mos shoqërohen me ta.
Edhe arsimtarët edhe të të punësuarit e tjerë në shkollë konfirmojë se ofendimi dhe goditja fizike janë formë e përditshme e sjelljes së dhunshme në shkollë. Vetëm regjistrimi i problemit nuk domethënë se kemi arsye të ndihemi mirë. Përkundrazi, këto forma të dhunës lehtë mbulohen, kuptohen lehtë , "më lehtë" përballohen dhe "shërohen", edhe pse mund të jenë mjaft të rënda dhe me pasoja mjaft të ndërlikuara.

Rretho shkronjën para pohimit/gjykimit të saktë.
Të dy autorët vetëm i kanë paraqitur të dhënat, pa pasur qëndrim për problemin të cilin e anketojnë.
a) Autori 1 është i brengosur më shumë se sa autori 2.
b) Autori 2 është i brengosur më shumë se sa autori 1.
c) Të dy autorët njësoj janë të brengosur për shkak të dhunës në shkolla.

Zgjidhja

b) Autori i 2-të është më shumë i brengosur se sa autori i 1-rë.

GJSH.2.1.7. E njeh qëndrimin e autorit të tekstit jo artistik dhe e dallon nga qëndrimet e tjera të paraqitura në tekst

Detyra

Lexo me kujdes këtë tekst dhe cakto qëndrimin e autorit të tekstit.

DHUNA NË SHKOLLA

Para pak kohe në 40 shkolla është bërë anketimi i cili ka të bëjë me dhunën e cila është e pranishme në mesin e nxënësve. Është konstatuar se në raportin midis viktimës - dhunuesit nuk marrin pjesë vetëm 58% të nxënësve. Me fjalë tjera, vetëm 58% e nxënësve nuk janë viktima, as dhunues. Domethënë, pak më pak se gjysma e nxënësve, saktësisht 42% gjenden në "rrethin e dhunës", qoftë si viktimë qoftë si dhunues. Në rolin e viktimës nga dhuna gjendet një numër tepër i madh i nxënësve, madje 37%.
Disa viktima njëkohësisht janë edhe dhunues. Në grupin e anketuar janë 8% nxënës të tillë. Në këtë grup, format më të shpeshta të sjelljes së dhunshme janë të ofenduarit dhe të përqeshurit. Pra, këta nxënës sulmojnë me fjalë duke mos qenë të vetëdijshëm se me fjalë mund të shkaktojnë aq dhembje sa edhe me goditje, madje edhe më shumë. Sjellja e dhunshme e nxënësve nga ky grup i të të rriturve zakonisht quhet çapkënëri, gjallshmëri e tepruar e të ngjashme, duke e zvogëluar në këtë mënyrë seriozitetin e aktit të dhunshëm të cilin këta fëmijë janë në gjendje ta bëjnë.

Çfarë është raporti i autorit të këtij teksti sipas sjelljes së dhunshme të të rinjëve?
Rretho shkronjën para përgjigjes së saktë.
a) Është indiferent ndaj dhunës së të rinjëve.
b) I interesojnë të dhënat e mëtejme.
c) Është i brengosur.
d) Është i zemëruar për shkak të dhunës së të rinjëve.

Zgjidhja

c) Është i brengosur

2. TË SHPREHURIT ME SHKRIM

Në fushën e *TË SHPREHURIT ME SHKRIM* nxënësi-nxënësja:

GJSH.2.2.1. E përpilon tekstin ekspozues, tregimtar dhe përshkrues i cili është i përgjithshëm dhe koherent

Detyra

Shkruaj hartimin me temën:

Ishte kjo një mosmarrëveshje.

_____
_____
_____
_____

Shpjego një ngjarje serioze ose qesharake në të cilën bashkëbiseduesit nuk e kanë kuptuar njëri tjetrin, qoftë të kesh marrë ose të mos kesh marrë pjesë ti në të.

Hartimi do të vlerësohet në bazë të asaj sa hartimi yt i përgjigjet temës, përkatësisht ke kujdes për kompozicionin e hartimit (hyrjen, shtjellimin dhe mbylljen).

Zgjidhja

Nxënësi e harton tekstin i cili është i tërësishëm, koherent dhe i saktë.

GJSH.2.2.2. E përpilon lajmin, referatin dhe raportin

Detyra

Shkollën tënde e ka vizituar një sportist i njohur. Shkruaj me disa fjali një lajm për këtë për revistën e shkollës . Ki kujdes për të dhënat të cilat duhet t'i ketë lajmi.

_____
_____
_____
_____

Zgjidhja

Lajmi përmban informata në pyetjet; kush, çfarë, ku, kur, si (pse).

GJSH.2.2.3 Shkruan rezyme të shkurtër dhe - ose tekste të thjeshta

Detyra

Shkruaj rezymenë e këtij teksti, ashtu që do të gjesh idetë më të rëndësishme dhe në të dhe përmblidhi në dy ose në tri fjali:

Gjatë pjesës më të madhe të historisë së vet romakët - besoni ose jo - i kanë pasur vetëm 18, dhe me germa tetëmbëdhjetë emra të ndryshëm personalë. Aq më tepër, edhe nga ato tetëmbëdhjetë në përdorim të gjerë kanë qenë vetëm njëmbëdhjetë: Aul, Decim, Gaj, Giej, Lucie, Marko, Publie, Kvint, Sekst, Tiberie dhe Tit. Shtatë emra tjerë personalë - Apie, Keson, Mamerk, Manie, Numerie, Servie, Spurie - i kanë marrë vetëm anëtarët e disa familjeve aristokroate. Emra tjerë nuk ka pasur. Disa që kanë qenë të shënuar në historinë më të hershme romake ose në legjenda, si Romul, Rem, Numa, Amulie etj., më vonë kanë dalë nga përdorimi.
Mirë, po gratë? - do të pyesë dikush. Të gjithë shembujt të cilët i kemi përdorur deri më tani kanë të bëjnë me meshkujt, por gjithsesi edhe gratë është dashur të kenë emrat personalë! Përgjigjja në këtë rast tingëllon e pabesueshme nga pikëpamja e tanishme, por normalisht nga pikëpamja romake: nuk i kanë pasur. Në Romën e Vjetër për barazinë gjinore as që është bërë fjalë, gruaja ka qenë pronë e burrit

derisa është martuar, kurse e burrit pas saj, kështu që është konsideruar se emri "personal" edhe nuk i nevojitet. Në vend të saj ka mbajtur vetëm mbiemrin e vajzërisë në gjininë femërore: "Livia" janë quajtur të gjitha gratë nga gjinia e Livievcëve, "Kornelia" ato nga gjinia e Kornelianëve" e kështu me radhë. (I.K., *Tregimet interesante*, tekst i përshtatur)
Zgjidhja
Janë theksuar idetë më të rëndësishme (për numrin e emrave, për faktin se si gratë dhe meshkujt i kanë marrë emrat) dhe rezymeja është shkruar me dy-tri fjali.

GJSH.2.2.4. I di karakteristikat themelore të gjuhës së folur dhe të shkruar

Detyra
Nëse është theksuar vetia tipike për gjuhën e folur, në vijë pranë saj shkruaj "F", kurse nëse është tipike për gjuhën e shkruar, shkruaj "SH": a) Realizohet në dialog. _____ b) Fjalitë i ka më të gjata dhe më të ndërlikuara.____ c) Plotësohet me gjeste dhe me mimikë. _____ d) Është formal (zyrtar). _____
Zgjidhja
a) F b) SH c) F d) F

GJSH.2.2.5. E di normën drejtshkrimore dhe e aplikon atë në shumicën e rasteve

Detyra
Shkruaj drejt me shkronja të dorës këtë fjali: Do të shkojm në teatër për ta shiku dramën toka jon të kolë jakovës
Zgjidhja
Do të shkojmë në teatër për ta shikuar dramën "Toka jonë" të Kolë Jakovës.

3. GRAMATIKA, LEKSIKU,GJUHA POPULLORE DHE LETRARE

Në nënfushën *GRAMATIKA* nxënësi-nxënësja:

GJSH.2.3.1. E cakton vendin e theksit në fjalë; i di rregullat themelore të normës së theksit*

GJSH.2.3.2. I njeh ndryshimet e tingujve

Detyra
Gjej bashkëtingëlloret e zëshme nga të pazëshmet: b, th, dh, q, f, c, ç, x, zh, t, g, gj, sh, k, v, s, f, p, z, d të zëshme_____ të pazëshme_____
Zgjidhja
- të zëshme: b, d, dh, g, gj, v, x, xh, z, zh - të pazëshme: p, t, th, k, q, f.c, ç, s, sh

GJSH.2.3.3. I njeh llojet e fjalëve; dallon nënllojet e fjalëve; di të caktojë formën e fjalëve të ndryshueshme

Detyra
Nën a) b) c) janë dhënë nga disa shembuj me format e ndryshme foljore. Nënvizo ata shembuj të cilët nuk i takojnë formës së caktuar foljore. a) duke punuar, duke kuptuar, duke notuar, dukem b) kam punuar, ke punuar, ka punuar, kisha punuar, kemi punuar c) kërkova, kërkove, kërko, kërkoi, kërkuam, kërkuat

Zgjidhja
a) dukem; b) kisha punuar; c) kërko

GJSH.2.3.4. I njeh mënyrat themelore të ndërtimit të fjalëve

Detyra
Shpjegoni si janë formuar këta emra: Përditë Mospëlqim Mospranim pabesi a) parashtesa + rrënja b) prapashtesa + rrënja c) prapashtesa + parashtesa
Zgjidhja
a) parashtesa + rrënja

GJSH.2.3.5. Dallon nënllojet e njësive sintaksore (llojet e sintagmës, fjalive të pavarura dhe të varura kallëzuesore)

Detyra
Kur gjendej vetëm te mulliri, ia thoshte ndonjë kënge të vjetër. Fjalia e varur e nënvizuar është fjali: a) qëllimore, b) shkakore, c) kohore, ç) kushtore. Rretho shkronjën para përgjigjes së saktë.
Zgjidhja
c) kohore

Detyra
Fjalët e dhëna janë të formuara me parashtesa. Gjej parashtesat dhe nënvizoji. a) përfytyroj b) çmallem c) mbivlerësoj d) nënqesh
Zgjidhja
përfytyroj, çmallem, mbivlerësoj, nënqesh

GJSH.2.3.6. I cakton pjesët e fjalive dhe të sintagmave (kryefjalën dhe kallëzuesin)

Detyra
Në fjalitë e mëposhtme nënvizo kallëzuesit emërorë: a) Autor i romanit "Kush e solli Doruntinën" është Ismail Kadare. b) Qielli është i vrenjtur.
Zgjidhja
a) Autor i romanit "Kush e solli Doruntinën" është Ismail Kadare. b) Qielli është i vrenjtur.

GJSH.2.3.7. E njeh domethënien kryesore të rasave në sintagmë dhe fjali

Detyra

Plotëso tabelën, duke e caktuar kuptimin e rasave:

Babai dëgjoi, shkoi në oborr dhe ia përsëriti mbretit fjalët e vajzës së vet.

Fjala	Rasa dhe parafjalë	Kuptimi i rasave ose ndërtimi i parafjalëve-rasave
babai	emërore	
në oborr	në + kallëzore	
mbretit	dhanore	
i vajzës së vet	gjinore	

Zgjidhja

Fjala	Rasa ose ndërtimi i parafjalëve-rasave	Kuptimi i rasave ose ndërtimi i parafjalëve-rasave
babai	emërore	ushtrues i veprimit
në oborr	në + kallëzore	vend
mbretit	dhanore	destinimi
i vajzës së vet	gjinore	bën pjesë/i takon

GJSH.2.3.8. E njeh domethënien kryesore dhe funksionin e formave te foljes

Detyra

Zgjedhoje foljen "vij" në format e pashtjelluara

përcjellore	_____
paskajore	_____
pjesore	_____

Zgjidhja

Duke ardhur
Për të ardhur
Ardhur

Në nënfushën e LEKSIKUT nxënësi-nxënësja:

GJSH.2.3.9. E njeh metoniminë si mekanizëm leksikor*

GJSH.2.3.10. E di kuptimin e fjalëve dhe të frazeologjizmave të cilat paraqiten në tekstet shkollore (në libra, tekstet nga lektyra dhe të ngjashme), si dhe tekstet e mediave dhe letrare të destinuara për të rinjtë dhe i përdor në mënyrë të drejtë

Detyra

Lidhni me shigjetë frazelogjizmat sipas kuptimit:

a) Më bëhet zemra mal.	e ndihmon
b) U bënë pikë e pesë	e sjell vërdallë
c) Ia zgjat dorën	u shpërndan
d) E heq për hundë.	gëzohem

Zgjidhja

a) Më bëhet zemra mal.	gëzohem
b) U bënë pikë e pesë	u shpërndanë
c) Ia zgjat dorën	e ndihmon
d) E heq për hundë.	e sjell vërdallë

GJSH.2.3.11. E cakton kuptimin e fjalëve dhe shprehjeve të panjohura në bazë të përbërjes së tyre dhe - ose konteksti në të cilin janë përdorur

Detyra

Lexo me kujdes fjalinë e mëposhtme dhe zgjidhe detyrën: Në fund të shkurtit dhe në fillim të marsit, kohë e pazakonshme për këtë stinë të vitit, në Vlorë përnjëherë ka ndërruar moti, ka filluar të fryjë një puhi pranverore dhe drunjtë janë mbushur me gjelbërim. Fjalët e nënvizuara kanë të bëjnë me: a) erën e ftohtë të pranverës; b) erën e nxehtë të vjeshtës; c) erë e lehtë freskuese; d) erën e dimrit mesatarisht të fortë.
Zgjidhja
c) erë e lehtë freskuese;

4. LETËRSIA

Në fushën e LETËRSISË nxënësi-nxënësja:

GJSH.2.4.1. Veprën nga lektyra e obligueshme e lidh me kohën në të cilën është krijuar e cila merret si kohë e rrëfimit të ngjarjes

Detyra
Cilës periudhe të letërsisë i takon "Meshari" i Gjon Buzukut. a) Rilindjes b) Letërsisë së vjetër c) Letërsisë bashkëkohore
Zgjidhja
b) Letërsisë së vjetër

Detyra
Lexo fragmentin e dhënë më poshtë dhe përgjigju në pyetjet e mëposhtme ...Kush mundetë me i raam mboh se ma i vobek kje Vuça Pasha, i silli, për të mbledhë nji ushtërij 12 mijë vetësh, nuk' imbastuenë shumë milionj aarm, se Kelmandasitë tanë, të sijtë, me nji zaan' - Eja kush anshtë trim - mbëledhunë afërë 500 vetë, vraanë, Vuçe Pashënë, vjetit së Krishtit 1639, e ndë nevojë mpsuen me granë lëkurën' e qarrit, posi të begatët majën' e miellit ende atyne ajo gjellë ma shije u ka, se pashallarëvet e sanxhakëvet mishi i kingjave e vjetëvat njomë.... Pjetër Bogdani *"Burrënija e malësorëve"* **Lexo fragmentin e dhënë më lartë dhe përgjigju pyetjeve vijuese.** Trego cilit shekull i takon gjuha e këtij fragmenti? a) gegërishtes së shek. XVI b) gegërishtes së shek. XVII c) toskërishtes së shek. XVI d) toskërishtes së shek. XVII
Zgjidhja
b) gegërishtes së shek. XVII

GJSH.2.4.2. Titillun e veprës nga lektyra e obligueshme e lidh me gjininë dhe me personazhin nga vepra; e njeh gjininë dhe llojin e veprës letrare artistike në bazë të fragmenteve, personazhëve, situatave karateristike

Detyra
Numrat para emrit të personazheve shkruaj në vijat përballë titullit të veprës përkatëse. Një personazh është më tepër.

1. Tana	"Nita....._____ _____
2. Asim Vokshi	"Këngët e Milosaos"___ ___
3. Zefi	"Hasta la Vista".....___ ___
4. Vangjeli	
5. Hajrija	"14 vjeç dhëndër"....._____ ___

6. Nita

7. Milosao

8. Xhemal Kada

9. Rina

Zgjidhja

3	**6**
7	9
2	8
4	1

GJSH.2.4.3. I dallon llojet liriko-epike (baladën, poemën)

Detyra

Rikujto veçoritë e poemës, dhe në bazë të vargjeve cakto cili fragment i takon njërës poemë.

a)

Histori e Skënderbeut (pjesa e parë)
Këndo, ëngjëll, urtësinë
Edhe gjithë mirësitë,
Skënderben' e trimërinë,
Q'i dha Shqipërisë dritë.
Të lumtë goja, këndona,
Me gjuhë t'ëmblë si mjaltë,
Skënderben' e madh tregona,
Trimnë burrë, Zotn' e naltë.
Punëtë që ka punuar
Kordhëtari i vërtetë,
Kombinë duke nderuar
Dhe Shqipërinë përjetë.

b)

Gjuha jonë sa e mirë!
Sa e ëmbël! Sa e gjerë!
Sa e lehtë! Sa e lirë!
Sa e bukur! Sa e vlerë!

Fragmenti me poemë është në shembullin_____.

Zgjidhja

a)

GJSH.2.4.4. I dallon llojet e letërsisë shkencore: biografinë, autobiografinë, ditarin, udhëpërshkrimin dhe tekstet shkencore të njohura

Detyra

Lexo me kujdes këtë fragment:

Figura qëndrore e letërsisë shqiptare të Rilindjes, ai që u bë shprehës i aspiratave të popullit për liri e përparim, si poet i madh i kombit, është Naim Frashëri, bilbili i gjuhës shqipe. Naimi lindi më 25 maj 1846 në Frashër, që ishte edhe një qendër bejtexhinjsh. Mësimet e para i mori tek hoxha i fshatit në arabisht e turqisht. Që i vogël nisi të vjershëronte. Studimet e mesme i kreu në Janinë, në gjimnazin e njohur "Zosimea". Aty horizonti i tij kulturor u zgjerua së tepërmi, njohu letërsinë, kulturën dhe filozofinë klasike greke e romake, ra në kontakt me idetë e Revolucionit Borgjez Francez dhe me iluminizmin francez. Duke përvetësuar disa gjuhë, si: greqishten e vjetër e të renë, latinishten, frëngjishten, italishten e persishten, Naimi, jo vetëm që mori bazat e botëkuptimit të vet, por njohu edhe poezinë e Evropës e të Lindjes. Të gjitha këto tradita poetike ndikuan në formimin e tij si poet. Më 1870, pas mbarimit të shkollës, shkoi për të punuar në Stamboll, por u prek nga turbekulozi dhe u kthye në Shqipëri në klimë më të shëndetshme.
Gjatë viteve 1872-1877 Naimi punoi në Berat e në Sarandë si nëpunës. Kjo periudhë pati rëndësi të veçantë në formimin e tij. Atdhetar e si poet. Ai njohu më mirë jetën e popullit, zakonet, virtytet dhe aspiratat e tij, gjuhën e bukur e shpirtin poetik të njerëzve të thjeshtë, krijimtarinë popullore, bukurinë e natyrës shqiptare.

Ky është fragment nga:

a) teksti shkencor
b) ditari
c) biografia
d) autobiografia

Zgjidhja

c) biografia

GJSH.2.4.5. I njeh dhe dallon figurat stilistike të caktuara (të kërkuara) në tekstin artistiko-letrar (personifikimi, hiperbola, gradacioni, metafora, kontrasti)

Detyra

Duaje atdheun si shqiponja folenë
Puna vjen me këmbë të arta.
S'tundet mali nga dëbora .
Gënjeshtra i ka këmbët e shkurtra.
Fjala e ligë, më e rëndë se plumbi.
Qentë le të lehin, karvani shkon përpara.

Zgjidhja

krahasim
metaforë - (të arta - epitet)
metaforë, (mali - edhe simbol i qëndrueshmërisë)
epitet
epitet
symbol

GJSH.2.4.6. I cakton motivet, idetë, kompozicionin, formën, karakteristikat e figurës (psikologjike, sociologjike, etike) dhe ndërlidhshmërinë e tyre

Detyra

Lexo me kujdes tekstin e mëposhtëm, pastaj përgjigju pyetjeve.

Ato prapë vështruan njëra-tjetrën në sy. Sytë e Dianës shkëlqenin si një dritare kujtimesh, kurse ato të Stelës qenë të menduar, të përshkuar nga kureshtja e jetës që s'e njihte.
Sa ishte rritur Stela! Jo, jo, ajo s'ishte aspak engjëll dhe, si për të pohuar këtë mendin- të fundit të së motrës, papritur Stela pyeti
- Po ti Diana ke shëtitur me djem atje?
- Posi
- Po ke dashuruar?
- Eh, si të them...,

Ismail Kadare
Fragment nga romani:"Qyteti pa reklama"

Dallo motivin të cilin e ka paraqitur shkrimtari. Rretho përgjigjen e saktë:

a) Motivin e njohjes;
b) Motivin e miqësisë;
c) Motivin e vetmisë;
d) Motivin e hidhërimit.

Zgjidhja

a) Motivin e njohjes;

GJSH.2.4.7. I dallon format e tregimit në tekstin e letërsisë artistike: rrëfimi, përshkrimi, monologu-monologu i brendshëm, dialogu.

Detyra

Në vijë nën secilin fragment shkruaj emërtimin e formës përkatëse të rrëfimit: (monolog, dialog, tregimin, përshkrim)

Shega është një fqinja jonë me një moshë rreth të pesëdhjetave. Fqinjësia është goxha e vjetër, mbi njëzetëvjeçare dhe, si i thonë, i njohim dhëmbë e dhëmballë njëri-tjetrit e njëra-tjetrës. E si të mos njihemi aq mirë, kur kemi marrë pjesë nëpër dasmat e secilës palë, kemi lindur fëmijët në të njëjtin pallat e në të njëjtin maternitet?… Edhe fëmijët aty u rritën e u bënë ca nga tetëmbëdhjetë e ca nga njëzetvjeçarë. E, pra, ne i njohim shoqi-shoqit edhe kollën kur ngjitemi nëpër shkallë, të mos themi se i njohim edhe ato "kollitjet" e zonës së poshtme…

Forma e rrëfimit është _____.
- Mirëmbrëma, o mik!
- Mirëmbrëma, - iu përgjegj udhëtari.
- Nga vjen zotrote?
- Nga qyteti.
- Ke ndonjë mik këtu, apo...
- Jo, jam inspektor arsimi.

Forma e rrëfimit është _____.

Sabri Tulani nuk e pyeti mikun nga qyteti përse qe munduar, se te shtëpia e tij vinin vazhdimisht blerës leshi, gjalpi, lëkurësh ose mish në këmbë. Mysafiri mbase donte katër a pesë shelegë për dasmë a ndonjë festë familjare. Pas përshëndetjes së zakonshme, miku nga qyteti filloi të interesohej për punët e çobanit që ruante dhentë e tij.

Forma e rrëfimit është _____.

Zgjidhja

Përshkrim Dialog Rrëfim

GJSH.2.4.8. E vëren dallimin në mes të shpjegueshmërisë dhe analizës së veprës

Detyra
Para teje e ke fragmentin e një libri. Në "Shtëpine e kukullës", pronar legjitim i kukullës, është një bashkëshort, një baba dhe një qytetar shembullor. Në shtëpinë e tij të vogël, me 3 fëmijët dhe gruan, ne shohim strehën e ëmbël familjare, familjen e lumtur të ëndërruar. Zonja Helmer jeton e lumtur, e sigurtë se i ka realizuar me të vërtetë të gjitha ëndërrat për të qenë bashkëshorte dhe nënë ideale, për të pasur një bashkëshort ideal, i cili, në rast nevoje, do te mund të jepte edhe jetën për të shpëtuar nderin e saj. Teksti i shkruar është: a) përshkrim b) shpjegim c) analizë
Zgjidhja
c) analizë

GJSH.2.4.9. di të mbajë ditar për librat e lexuar*

Këto dëshmi paraqesin se çfarë di dhe mund nxënësi-nxënësja në nivelin e avancuar.

1. SHKATHTËSIA E TË LEXUARIT DHE KUPTIMI I ASAJ QË LEXOHET

Në fushën *SHKATHTËSIA E TË LEXUARIT DHE KUPTIMI I ASAJ QË LEXOHET* nxënësi-nxënësja:

GJSH.3.1.1. gjen, veçon dhe krahason informatat nga dy ose më shumë tekste të gjata me strukturë të ndërlikuar (sipas kritereve të dhëna)

Detyra
Autori 1 Para pak kohe në 40 shkolla është bërë anketimi për dhunën midis nxënësve. Është konstatuar se në raportin midis viktimës-dhunuesit 58% e nxënësve nuk marrin pjesë. Me fjalë tjera, vetëm 58% e nxënësve nuk janë viktima, as dhunues. Domethënë, pak më pak se gjysma e nxënësve, saktësisht 42% gjenden në "rrethin e dhunës", qoftë si viktimë qoftë si dhunues. Në rolin e viktimës nga dhuna është një numër i madh i nxënësve, madje 37%. Disa viktima njëkohësisht janë edhe dhunues. Në grupin e anketuar janë 8% nxënës të tillë. Në këtë grup, format më të shpeshta të sjelljes së dhunshme janë të ofenduarit dhe të përqeshurit. Pra, këta nxënës sulmojnë me fjalë. Autori 2 Numri më i madh i nxënësve ka deklaruar se gjatë shkollimit të vet, gjatë kohës së mësimit ose pas tij, kanë qenë të nënshtruar të përqeshurit, ofendimit, nofkave përbuzëse. Gjithashtu i theksojnë edhe pakënaqësitë tjera: të të ngacmuarit pa vend, përhapjen e gënjeshtrave për ta, ndikimin te shokët tjerë që të mos shoqërohen me ta. Edhe arsimtarët edhe të të punësuarit e tjerë në shkollë konfirmojë se ofendimi dhe goditja fizike janë formë e përditshme e sjelljes së dhunshme në shkollë. Vetëm regjistrimi i problemit nuk domethënë se kemi arsye të ndihemi mirë. Përkundrazi, këto forma të dhunës lehtë mbulohen, kuptohen lehtë, "më lehtë" përballohen dhe "shërohen", edhe pse mund të jenë mjaft të rënda dhe me pasoja mjaft të ndërlikuara. Rretho shkronjën para pohimit/gjykimit të saktë. Të dy autorët vetëm i kanë paraqitur të dhënat, pa pasur qëndrim për problemin të cilin e anketojnë. Autori 1 është i brengosur më shumë se sa autori 2. Autori 2 është i brengosur më shumë se sa autori 1. Të dy autorët njësoj janë të brengosur për shkak të dhunës në shkolla.
Zgjidhja
c) Autori (2) është më shumë i brengosur se Autori (1)

GJSH.3.1.2. I ndan fjalët kyçe dhe e bën përmbledhjen e tekstit

Detyra
Lexo me kujdes këtë tekst dhe zgjidhi detyrat. Duke lexuar ndotjen e atmosferës shkencëtarët kanë konstatuar se Australia hedh në atmosferë më shumë gazra të dëmshme për një banor nga secili shtet tjetër i zhvilluar industrialisht. Për shkak të shtimit të numrit të banorëve dhe rrahjes së pyetjeve gjatë tre dhjetëvjetëshave Australia është bërë një nga ndotësit më të mëdhenj të gazrave të cilat i kontribuojnë të të ashtuquajturit "efektit të serrës së ngrohtë ". Kështu në Australi në vitin 1990 janë hedhur në atmosferë 36.4 tonë dioksid-karboni për një banor, ndërsa njëkohësisht në SHBA kjo sasi ka qenë 25,3 ton, në Kanada 23,1 ton, në Gjermani 18 ton dhe në Norvegji 12,1 ton. Thekso **tri** fjalë vendimtare nga ky tekst:

1. _____
2. _____
3. _____

Zgjidhja

1. atmosfera
2. ndotja ose të ndoturit
3. Australia
(Nuk është me rëndësi renditja e pohimeve)

GJSH.3.1.4. Lexon dhe interpreton elementet e ndërlikuara jo lineare të tekstit: legjendat e shumëfishta, tabelat, diagramet dhe grafikonet

Detyra

Shiko me kujdes tabelën dhe përgjigju në pyetje.

TABELA E KLASIFIKIMIT TË BASHKËTINGËLLOREVE TË SHQIPES

				BUZORE		PARAGJUHORE			Mesgjuhore	Të prapa-gjuhore	FARINGALE	
				Dy buzore	Buzore dhëmbore	Kakumi-nale	Apikale	Dorsale			Të sipërme	Të poshtëme
OKLUZIVE	TË THJESHTA			p b			t d		q gj	k g		
	Të zhurmëta	Afrikale	Një valëzëse	Shtegrrafshta								
				Shtegrrumbullakta			c x					
			Dy valëzëse	Me vatrën e dytë të mesit			ç xh					
				Me vatrën e dytë të fundit								
	SONANTE			m			n		nj			
SHTEGORE	Të zhurmëta		Një valëzëse	Shtegrrafshta		f v		th dh				h
				Shtegrrumbullakta			s z					
			Dy valëzëse	Me vatrën e dytë të mesit			sh zh					
				Me vatrën e dytë të fundit								
	Sonante	MESORE							j			
		ANËSORE				l ll						
Dridhëse	TË ZHURMËTA											
	SONANTE					r rr						

Fig. 21

46 • FONETIKA E GJUHËS SË SOTME SHQIPE

a) Cilat janë okluzive dybuzore? _____
b) Rretho sonantet dridhëse

Zgjidhja

a) p,b ;
b) r, rr

2. TË TË SHPREHURIT ME SHKRIM

Në fushën *TË TË SHPREHURIT ME SHKRIM* nxënësi-nxënësja:

GJSH.3.2.1. Ndan tekstin në paragrafë të radhitur drejt dhe me logjikë; cakton titullin e përshtatshëm të tekstit dhe nëntitujt e pjesëve të tekstit

Detyra

Me kujdes lexo tekstin e mëposhtëm dhe rretho shkronjën para titullit i cili do t'i përgjigjej:

	?	

Në Japoni ekziston një radiostacion i pazakonshëm. Vazhdimisht, 24 orë, në radiovalët e saj dëgjohet i njëjti zë; jo muzika, por të rrahurat e zemrës së njeriut. Dhe kështu ditë e natë. Mirëpo, anketat flasin se dëgjuesit, dhe këtë një numër mjaft i madh i tyre, duan ta dëgjojnë këtë. Në teknikën stereo natyrisht.

Titulli mund të ketë përmbajtjen:

a) Zemra e njeriut
b) Përparësitë e teknikës stereo
c) Ndonjë radiostacion i pazakonshëm
d) 24 orë

Zgjidhja

c) Ndonjë radiostacion i pazakonshëm

GJSH.3.2.2. E formulon tekstin argumentues

Detyra

Prindërit të kanë njohtuar se mendojnë të shpërngulen në një qytet më të madh. Do të donin të dëgjojnë edhe mendimin tënd. Ti ke për detyrë të mendosh mirë për këtë propozim, të vendosësh a je për shpërngulje ose je kundër saj, t'i theksosh shkaqet dhe arsyetimet e mundshme për vendimin tënd dhe tërë këtë të nënshkruash.

Për këtë detyrë i ke gjithsej 90 minuta. Gjatë asaj kohe duhet të vendosësh cilin qëndrim do të përfaqësosh (për shpërngulje ose kundër saj), të gjesh argumentet dhe arsyetimet me të cilat do të mbrosh qëndrimin tënd, pastaj të shkruash hartimin, përsëri ta lexosh, të verifikosh a ka gabime dhe të korrigjosh të gjitha gabimet të cilat i vëren. Mos harro që hartimit tënd t'ia japësh edhe titullin.

Puna jote do të vlerësohet në bazë të asaj se:
- sa është teksti i qartë, i tërësishëm dhe koherent.
- sa qartë e ke paraqitur dhe i ke arsyetuar argumentet të cilat nuk pajtohen me qëndrimin tënd
- sa i respekton rregullat e drejtshkrimit.

Të lutem shkruaj me shkronja të qarta.

Punë të mbarë!

Zgjidhja

Vlerësohet sa është teksti i qartë, i tërësishëm dhe koherent, sa qartë e ke paraqitur qëndrimin tënd dhe si e ke arsyetuar shpërnguljen dhe sa i ke marrë parasysh argumentet të cilat nuk pajtohen me qëndrimin tënd dhe sa i respekton rregullat e drejtshkrimit.

GJSH.3.2.3. Shkruan artikull paraqitës (për libra, filma, shfaqje teatrale dhe të ngj.), reportazh, diskutime

Detyra

Shkruaj shqyrtimin për këtë temë: ROLI I MODËS NË BOTËN BASHKËKOHORE

Njerëzit kanë mendime të ndryshme se sa është e rëndësishme moda në jetën bashkëkohore. Shqyrtimi të cilin do të shkruash filloje duke theksuar mendimet e ndryshme për këtë, vazhdoni të theksoni argumentet dhe në fund nxirrni një përfundim. Gjithashtu ke parasysh se moda nuk ka të bëjë vetëm me veshjen, por edhe me shumë dukuri tjera.

ROLI I MODËS NË BOTËN BASHKËKOHORE

_____
_____

Zgjidhja

Vlerësohet sa shqyrtimi është i qartë, i tërësishëm dhe koherent, sa janë theksuar qartë dhe në mënyrë të saktë argumentet dhe a vijon përfundimi pas tyre.

GJSH.3.2.4. Shkruan përmbledhjen e tekstit të gjatë dhe të ndërlikuar

Detyra

Para jush i keni vargjet e poezisë "Vaji i bylbylit" lexoni me kujdes dhe shkruani një ese të shkurtër.
Çka paraqesin vargjet e kësaj poezie? Si paraqitet portreti i poetit? Në ç`moshë ishte poeti kur i shkroi këto vargje? Ndër cilat krijime të autorit radhitet kjo poezi? Etj.

Vaji i Bylbylit

Po shkrihet bora,
Dimni po shkon;
Bylbyl i vorfën,
Pse po gjimon?

Pushoi murlani
Me duhi t'vet;
Bylbyl i vorfën,
Çou mos rri shkret.

Gjith; fushët e malet
Blerim e mbëloj;
Livadhi e pema
Gjithkah lulzoj.

Ndër pyje e orgaja,
N'ma t'mirin vend,
Me rreze dielli
Po e gëzon gjith'kend.

E tuj gjimue
Shikon rreth e rreth
Nji prrue qi veret
Rrjedh nëpër gjeth.

A çil kafazi,
Bylbyl, flutro;
Ndër pyje e orgaja,
Bylbyl, shpejto.

Kerkush ma hovin
Atje s'ta pret,
Me zeher haejen
Kerkush s'ta qet.

Kafaz ke qiellin,
Epshin pengim,
E gjith ku t'rreshket
Shkon fluturim.

Nëpër lamije
Ke me gjet mel,
Për gjith'prendverën
Njajo buk t'del.

E kur t'zitë e di
ndër prroje pi,
Te njato prroje
Qi ti vetë di.

Tash pa frigë çerdhen
E ban ndoj lis;
Nuk je si'i nieri
Qi nuk ka fis

E kur t'vin zhegu,
Kur dielli shkon,
Ti ke me këndue
Si ke zakon.

Rreth e rreth gjindja
Me t'ndie rri;
Prej asi vendit
Dahen me zi.

A çilë kafazi,
Bylbyl, flutro;
Ndër pyje e ograja,
Bylbyl, shpejto.

Ndër tranfofille,
Ndër zamakë nga;
Ku qeshet kopshti,
Idhnim mos mba.

Po shkrihet bora,
Dimni po shkon;
Biylbyl i vorfën ,
Pse po gjimon?

Zgjidhja

Vargjet e kësaj poezie paraqesin vetmin e poetit të cilën e ndiente i ndodhur larg vendlindjes. Portreti i poetit paraqitet në moshë të re, sepse kur shkroi këto vargje poeti kishte njëzet vjet. Vjersha radhitet ndër krijimet e para të Ndre Mjedjes.

GJSH.3.2.5. di dhe e aplikon në mënyrë konsekuente normën drejtshkrimore

Detyra

Rretho vetëm shenjat e pikësimit që janë karakteristike për ligjëratën e drejtë. Vendos ku duhet shenjat e pikësimit që mundojnë.
Sot e hodha llafin për Viktorin dhe ajo menjëherë më tha: Oh nuk mbaj më korrespondencë me të - dhe kur e pyeta: - Bëtë llafe? I kujt është faji? U përgjigj: jo jo thjesht i dhashë duart. - Çdo të thotë i dhashë duart?

Zgjidhja

Sot e hodha llafin për Viktorin, dhe ajo menjëherë më tha: " Oh, nuk mbaj më korrespondencë me të". - dhe, kur e pyeta: - Bëtë llafe? I kujt është faji?- u përgjigj: - jo, jo, thjeshtë i dhashë duart. - Çdo të thotë i dhashë duart?

Detyra
Rretho shkronjën para fjalisë e cila është shkruar saktë, sipas rregullave drejtshkrimore. a) Kush e di kur do të kthehet. b) Ai do të punojë në një ndërmarrje shumë të njohur. c)Për herë të parë kam dëgjuar për "Bashkimin Evropian". d) Tridhjetëepesë mijë spektatorë ishin mbledhur në stadium.
Zgjidhja
c) Për herë të parë kam dëgjuar për "Bashkimin Evropian".

3. GRAMATIKA, LEKSIKU,GJUHA POPULLORE DHE LETRARE

Në nënfushën *GRAMATIKA* nxënësi-nxënësja:

GJSH.3.3.1. E ndan fjalën nga rrokjet në situatat e ndërlikuara

Detyra
Fjalët e dhëna ndaj në rrokje:
hekurudhë _____ pasardhësi _____ bashkudhëtar _____ vetedukimi _____
Zgjidhja
he-kur-udhë, pas-ardhë-si, bashk-udhë-tar, vet-edu-ki-mi

GJSH.3.3.2. I njeh ndryshimet e tingujve (di të dallojë, të arsyetojë dhe të emërojë)

Detyra
Në cilën nga fjalët e dhëna nuk është bërë qiellzorëzimi? Nënvizo atë fjalë. a) kungull- kunguj b) lepur- lepuj c) peshk- peshq d) baba- baballarë e) breg-brigje
Zgjidhja
d) baba-baballarë

GJSH.3.3.3. E di dhe në të folurit e tij e përdor theksin sipas normës*

GJSH.3.3.5 I njeh dhe emëron nënllojet e njësive sintaksore (llojet e sintagmës, fjalitë kallëzuesore të varura dhe të pavarura)

Detyra
Shkruaj cilave lloje u takojnë fjalitë e varura të nënvizuara: 1. *Kur i kishte dëgjuar për herë të parë këto fjalë*, ishte tallur një javë të tërë me Tefën. 2. Nuk i pëlqente, *vetëm sepse nuk i shkonte pas fjalë.* 3. *Edhe pse ishin të lodhur nga punët e ditës*, nuk mbeti fshatar pa dhënë ndihmën e tij me krahë, me qereste ose me kafshë.
Zgjidhja
1. fjali kohore 2. fjali shkakore 3. fjali lejore

GJSH.3.3.6. njeh domethëniet kryesore të rasave dhe domethënien kryesore të formave foljore (di të arsyetojë dhe e di terminologjinë në lidhje me të)

Detyra
Në vijat përkatëse përballë fjalive të poshtëshënuara shkruaji rasën e emrit të nënvizuar: a) Mësuesin e pashë para oborrit të shkollës._____ b) Detyra e mësuesit është e shenjtë._____ c) Mësuesi im është i sjellshëm. _____ ç) Prej mësuesit mësojmë shumë gjëra._____ d) Mësuesit i dhanë një dhuratë. _____
Zgjidhja
a) kallëzore b) gjinore c) emërore ç) rrjedhore d) dhanore

Në nënfushën e *LEKSIKUT* nxënësi-nxënësja:

GJSH.3.3.7. Di të caktojë kuptimin e fjalëve dhe të fjalive të panjohura në bazë të përbërjes së tyre, kuptimit me të cilin janë përdorur ose në bazë të prejardhjes së tyre

Detyra
Cakto kuptimin e fjalëve të nënvizuara në fjalën e ardhshme. - Mos na shit mend tani, - i tha Rina, - se ta dimë forcën e trimërinë. Shet mend do të thotë _____
Zgjidhja
(dikush) përpiqet të tregohet më i ditur a më i zoti sesa është; është mendjemadh e mburret përpara të tjerëve; i është rritur mendja;

GJSH.3.3.8. E di kuptimin e fjalëve dhe të frazeologjizmave në tekstet shkencore popullore, dedikuar të rinjëve, dhe i përdor në mënyrë të rregullt

Detyra
Lexo me kujdes tekstin dhe zgjidh detyrën. Gjatë vitit 2009, popujtë e e shumtë e kanë shënuar njëzetvjetorin e rënies së perdes së hekurt e cila dikur e ka ndarë Kontinentin e vjetër. Megjithatë, dy dhjetëvjetësha pas kësaj ngjarjeje vendimtare, kujtimet për perden e hekurt edhe më tutje janë të pranishme në kujdesën e banorëve të vjetër të kontinentit. Fjalët e nënvizuara kanë domethënien se: a) muri nga hekuri, është i ngjashëm me murin e Kinës; b) krijesë joekzistuese, e trilluar. c) kufi ideologjik, kufi bllokues; d) Rrjedhë e ujit e ngrirë e madhe lundruese.
Zgjidhja
c) Kufi ideologjik, kufi bllokues;

4. LETËRSIA

Në fushën e *LETËRSISË* nxënësi-nxënësja:

GJSH.3.4.1. E thekson titullin e veprës, autorin, gjininë dhe llojin në bazë të pjesëve, figurave dhe termave karakteristike dhe miteve

Detyra
Në një roman nga lektyra jote është përshkruar kështjella e lashtë shqiptare dhe rrethimi nga ana e turqve. Është përshkruar jeta e popullsisë shqiptare nën rrethim dhe përpjekjet e pashës së Turqisë të pushtojë kështjellën. Për cilin roman është fjala? Kush e shkroi këtë roman? Titulli i romanit: _____ Autori i romanit: _____
Zgjidhja

"Kështjella", Ismail Kadare.

GJSH.3.4.2. I ndan cilësitë kryesore të veprave letrare dhe llojet në tekstin konkret

Detyra

Poezia refleksive është:
a) lloj i poezisë lirike
b) lloj i poezisë epike
c) lloj i poezisë epiko-lirike

Nënvizo përgjigjen e saktë.

Zgjidhja

a) lloj i poezisë lirike

GJSH.3.4.3. E dallon autorin e veprës nga subjekti lirik dhe rrëfyesi në vepër

Detyra

Shiko me vëmendje raportin midis autorit, subjektit lirik dhe tregimit në vargje

Në mes tuaj kam qëndruar
E jam duke përvëluar,
Që t'u ap pakëzë dritë,
Natënë t'ua bënj ditë.
Do të tretem, të kullohem,
Të digjem, të përvëlohem,
Që t'u ndrinj mir' e të shihni,
Njëri-tjatërin të njihni.
Për ju do të rri të tretem,
Asnjë çikë të mos mbetem,
Të digjem e të qanj me lot,
Se dëshirën s'e duronj dot.
Unë zjarrit nuk i druhem
Dhe kurrë s'dua të shuhem,
Po të digjem me dëshirë,
Sa të munt t'u ndrinj më mirë.
Kur më shihni se jam tretur,
Mos pandehni se kam vdekur;
jam i gjall' e jam ndë jetë
jam në dritët të vërtetë,
Unë jam në shpirtit tuaj,
Mos më kini për të huaj,
M'është falurë durimi,
Andaj po digjem si trimi,

Në bazë të tekstit, nxirr përfundimin:

a) Është theksuar origjinaliteti i autorit dhe i subjektit lirik

b) Është i qartë dallimi midis autorit dhe subjektit lirik

c) Raporti midis autorit dhe subjektit lirik nuk mund të vërehet

d) Subjekt lirik është qiri

Zgjidhja

a) Është theksuar origjinaliteti i autorit dhe i subjektit lirik

GJSH.3.4.4. I gjen dhe i emëron figurat stilistike; cakton funksionin e figurave stilistike në tekst

Detyra

Lexo me kujdes fjalitë e mëposhtme dhe trego cila figurë stilistike është përdorur?

"uh, m`u thaftë gjuha po kah më erdhi ajo tash?

Mbas pesë vjetësh,kur këmbët i shkelën përsëri në katund...

N. Rrahmani "Rruga e shtëpisë sime"

Zgjidhja

Metonimia

GJSH.3.4.5. I cakton dhe emëron llojet e vargjeve dhe rreshtave

Detyra
1. Cilës gjini letrare i takon përralla? _____ 2. Përralla është lloj letrar e cila ekziston: a) vetëm në letërsinë popullore, b) vetëm në letërsinë artistike, c) edhe në letërsinë popullore edhe në letërsinë artistike.
Zgjidhja
1. epikës 2. c) edhe në letërsinë popullore edhe në letërsinë artistike

GJSH.3.4.7. E shpreh qëndrimin e vet për një vepër të caktuar dhe e arsyeton në mënyrë të argumentuar

Detyra
Lexo vjershën Llora të Ismail Kadaresë, e pastaj përgjigju në pyetje. Tani shiu godet me shkelma xhamat. Atje qielli i zi si negativi i një shkretëtire. Llora, Më ka marrë malli Malli bojë hiri. Tani natë si një mbulesë vigane Qëndisur me drita anëve, Karfosur me paralele dhe meridianë Nga lindja në perëndim Na mbulon e shqetësuar. Ne shtrihemi nën të, Si në ethe zbulohemi Të ndarë, Të largët, Të vetmuar. Lexo vjershën "Llora" të Ismail Kadaresë. Me fjalët e tua arsyeto pse mendon se shkrimtari ka dhënë një pasqyrë reale të hidhërimit dhe të vuajtjes për shkak të dashurisë ose pse nuk e ka arsyetuar këtë ndjenjë. Thekso së paku dy shkaqe. _____ _____ _____
Zgjidhja
Nxënësi tregon se e ka kuptuar vjershën. Shpreh qëndrimin e vet ashtu që e arsyeton pajtimin /mospajtimin e qëndrimeve të shkrimtarit për ndjenjën e vuajtjes dashurore dhe ndjenjën e dhembjes. Jep argumentet e veta.

GJSH.3.4.8. Ndërlidh tekstet e letërsisë artistike me tekste tjera të cilat zhvillohen në mësim

Detyra
Lexo tekstin e dhënë nga Jetëshkrimi i Ferid Selimit dhe thuaj se çfarë ishin ndjenjat e tij kur u takua me Ramadanin e Fazë Kuqit: Pas dyzet viteve, për të parën herë takoja Ramadanin e Fazë Kuqit. Ishte një ndjenjë që në mua zbarkoi shumë pyetje, që u duhej përgjigje. E ato ishin të shumta. Çfarë është ky njeri? Çfarë sjellje ka? Për çfarë do të bisedojmë? Kah t'ia fillojmë etj. Ndjenjat e autorit ishin: a) të fuqishme b) nuk pati ndjenja c) kjo ndjenjë i shkaktoi autorit shumë pyetje.
Zgjidhja
c) kjo ndjenjë i shkaktoi autorit shumë pyetje

Standardet e arsimit për mbarim të arsimit të detyrueshëm për gjuhë shqipe të cilat do të anketohen me detyrat e panjohura

GJSH.2.1.4. I dallon të gjitha pjesët e tekstit dhe të librit, duke përfshirë indeksin, kuptimin dhe bibliografinë dhe di t'i përdorë

Detyra

Në bibliografinë e dhënë nën cilin numër gjendet Albert Dauzat, me veprën *L'Europe linguistique?*

BIBLIOGRAFI

Tani desha të jap disa shënime bibliografike. Ata që interesohen mund t'i ndjekin në disa gjuhë të ndryshme. Në veprat që do të jap këtu gjindet bibliografi e mëtejme.

1. Vepra e ANTOINE MEILLET e MARCEL COHEN *Les langues dans l'Europe nouvelle*, tregon përhapjen e gjuhëve të ndryshme në Europë.

2. Pokëta dy autorë kanë dhënë në vitin 1952 veprën *Les langues du monde*, ku jepen orientime jo vetëm për gjuhët indoeuropiane, po edhe për familje të tjera gjuhësore. Janë vepra me rëndësi.

3. ALBERT DAUZAT, linguisti i njohur francez, në vitin 1953 botoi veprën *L'Europe linguistique*.

4. Për gjuhësinë historike, për studimin krahasimtar të gjuhëvet indoeuropiane, lidhur jo vetëm me gjuhësinë, po edhe me problemet e prehistorisë, për grupimin e gjuhëvet indoeuropiane, megjithëse është mjaft e vjetër, mund të përdoret edhe sot vepra e HERMAN HIRT, *Die Indogermanen, ihre Verbreitung, ihre Urheimat und ihre Kultur*, në dy vëllime, Strassburg, 1905-1907.

5. Për studimin e gjuhëve vetë, mbetet me vlerë, megjithëse në disa pika është e vjetëruar, A. MEILLET, *Introduction à l'étude des langues indoeuropéennes*, botimi i shtatë 1934.

6. I mirë, sepse shkruar në një gjuhë popullore e të kuptueshme, është edhe libërthi i P. KRETSCHMERIT, që është përkthyer edhe shqip, *Ditunija gjuhore indogjermane*, Tiranë,

257

Zgjidhja

Nën numrin 3.

GJSH.2.1.6. E dallon faktin nga komenti, objektivitetin nga njëanshmëria dhe propagandën në shembujt e thjeshtë

Detyra

Lexo fragmentin nga vepra "Arti dhe historia e tij". Në tekst autori flet për një relief të vjetër grek duke e dhënë komentin e vet. Nënvizo fjalinë në të cilën është shprehur komenti.

"Në këtë relief Atllasi është pasqyruar se si kthehet me mollë të arta deri te Herakli, i cili qëndron bindshëm nën barrën e vet të madhe. Athina ia ka vënë jastëkët në krah. Në dorën e djathtë dikur e ka mbajtur shtizë metalike. Tërë tregimi është shpjeguar me një thjeshtësi dhe qartësi të mrekullueshme.

Zgjidhja

Tërë tregimi është shpjeguar me një thjeshtësi dhe qartësi të mrekullueshme.

GJSH.3.1.3. I ndan nga teksti argumentet në llogari të ndonjë teze (qëndrimi) ose argumente kundër tyre; paraqet përfundime të bazuara në tekstin e ndërlikuar

Detyra

Lexo fragmentin me kujdes.

Kam zbuluar arsyen pse Dora ka ndryshuar kaq shumë ose më saktë, është kthyer siç ishte më parë, d.m.th., para dimrit të shkuar. Gjatë katër javëve në Francë ka gjetur te mami një shoqe të vërtetë! Sot e hodha llafin për Viktorin, dhe ajo menjëherë më tha vetëm: - Oh, nuk mbaj më korrespondencë me të.- Dhe kur e pyeta: - Bëtë llafe? I kujt është faji? - U përgjigj: - jo, jo, thjesht i dhashë duart. Çdo të thotë i dhashë duart? Nuk është nisur për në Amerikë, apo jo? - dhe atëherë u përgjigji: - E dashur Rita, është mirë ta sqarojmë njëherë e përgjithmonë këtë punë. E lashë fare duke iu bindur dëshirës së drejtë të nënës sonë të dashur. - Duhet të shtoj që edhe pse e dua me gjithë shpirt mamin, nuk mund ta mendoj ta kem për shoqe qoftë edhe një çast. E si mund të jesh shoqe me mamin tënd? Dora nuk e ka idenë se ç'është miqësia e vërtetë. Ka gjëra të cilat një vajzë nuk mund t'i diskutojë me të ëmën, psh., nuk mund ta pyes: "E di ç'do të thotë në të vërtetë ka ndodhur ndonjë gjë? Nuk jam madje as e sigurt nëse ajo e di ç'do të thotë, sepse kur ajo ishte 13 ose 14 vjeç, me siguri njerëzit përdornin shprehje të ndryshme, dhe ndoshta këto që përdorim ne tani, në atë kohë kishin një kuptim tjetër. E ç'miqësi është ajo kur mami i thotë Dorës: - Nuk duhet të dalësh tani, sepse nga çasti në çast mund të plasë shtrëngata, ndërsa mbrëmë i tha: - Dora , shiko se duhet të vësh shallin. Miqësia mes nënës dhe vajzës është e pamundur, ashtu siç është edhe miqësia mes babait dhe djalit. Sepse mes shokësh nuk mund të ketë urdhra ose kufizime, dhe ajo që është më e rëndësishme, me prindërit nuk mund të bisedosh për të gjitha gjërat që do të doje të dije. Mbrëmë për shembull, i thashë: - Natyrisht që mami të ka ndaluar të flasësh për disa çështje, dhe ti këtë e quan miqësi? - Ajo u përgjigj ëmbël-ëmbël: Rita, mami nuk më ka ndaluar, por e kuptoj vetë se jam nxituar që të kam folur për disa gjëra.

Serioziteti në jetë mësohet shpejt. - Ia plasa të qeshurit dhe thashë: - Dhe ti e quan serioziteti i jetës? Nuk të kujtohet se dikur na vinte për të qeshur me këtë gjë? Shpresoj vërtet që shoqja ime, A ???do të vijë, sepse kam aq shumë nevojë për të, siç ka dhe ajo për mua

Në fragmentin e dhënë vajza shpreh:
a) opinionet dhe argumentet e shokëve të saj
b) opinionet dhe ndjenjat e veta
c) gjykimet dhe vlerësimet e veta
d) mendimet dhe ndjenjat e Dorës

Zgjidhja

opinionet dhe ndjenjat e veta

GJSH.3.3.4. I njeh nënllojet e fjalëve; përdor terminologji në lidhje me llojet dhe nënllojet e fjalëve dhe kategoritë e tyre gramatikore

Detyra

Si quhen format foljore të nënvizuara në fjalinë e dhënë?

Duke u laguar nga fshati u kthye edhe një herë për të parë dritën e zbehtë, por aq të njohur, në dhomën e saj.

duke u larguar _____

për të parë _____

Zgjidhja

duke u larguar - përcjellorja;

për të parë - paskajorja

Detyra

Në vend të pikave vendos në trajtën e duhur emrat në kllapa:

Nëpër ……(rrugë) e vjetra dhe të heshtura të…….(qytete) të Shqipërisë, në ……(net) e freskëta të pranverës ose në ……..(ditë) e ftohta të dimrit, populli e njihte tashmë (makinë) që mbante piano. Emrat dhe ……..(vepra) e Moxartit, Rosinit, Verdit, Belinit, Bizesë e të shumë kompozitorëve të tjerë po dëgjoheshin edhe në ……..(qytete) më të humbura të Shqipërisë. Ata po bëheshin të njohur nëpërmjet……..(këngëtarëve) shqiptarë.

Zgjidhja

Nëpër ……(rrugët) e vjetra dhe të heshtura të…….(qytetit) të Shqipërisë, në ……(netët) e freskëta të pranverës ose në ……..(ditët) e ftohta të dimrit, populli e njihte tashmë (makinën) që mbante piano. Emrat dhe ……..(veprat) e Moxartit, Rosinit, Verdit, Belinit, Bizesë e të shumë kompozitorëve të tjerë po dëgjoheshin edhe në ……..(qytetet) më të humbura të Shqipërisë. Ata po bëheshin të njohur nëpërmjet……..(këngëtarëve) shqiptarë.

GJSH.3.4.6. I interpreton elementet e ndryshme të veprës letrare artistike duke iu referuar vetë veprën

Detyra

Lexo me kujdes fragmentin e dhënë dhe përgjigju në pyetje:

Gjeneralët e Napoleonit Davendi, Ney dhe Murati, që ndodheshin në afërsinë e rrethit të zjarrit dhe nganjëherë hynin brenda në të, hodhën shumë herë me radhë në këtë rreth të zjarrtë masa të rregullta dhe të shumta trupash. Po, në kundërshtim me sa kishte ndodhur përherë në të gjitha betejat e mëparshme, në vend që të arrinte lajmi i pritur i shpartallimit të armikut, masat e rregullta të trupave ktheheshin që andej si kope të tmerruara në rrëmujë. Ata i vinin përsëri në rregull, po numri i ushtarëve po paksohej gjithnjë. Aty nga mezi i ditës, Murati i dërgoi Napoleonit një agjutant kampi të tij për t'i kërkuar përforcime.
Napoleoni rrinte ulur poshtë kodrinës dhe pinte një ponç, kur agjutanti i Muratit arriti me vrap dhe e siguroi se rusët do të thyheshin , në rast se Madhëria e Tij do të jepte edhe një divizion.
"Përforcime!" mejtoi Napoleoni. "Si ësht' e mundur të kërkojnë përfocime , kurse kanë në dorë gjysmën e ushtrisë së drejtuar kundër një krahu të dobët dhe të pafortifikuar të rusëve."

Nga fragmenti që ke lexuar shkruaj cilit lloj romani i takon ky tekst:

a) historik
b) shoqëror
c) filozofik
d) psikologjik

Në planin dhe programin e lektyrës sate ke lexuar disa romane të cilat i takojnë këtij lloji: Thekso ndonjërin prej tyre:_____

Zgjidhja

a) historik
b) "Kështjella" e Ismail Kadaresë; "Gjenerali i ushtrisë së vdekur" i Ismail Kadaresë

Standardet arsimore për fund të arsimit përfundimtar për matematikë me shembujt e detyrave

MA.1.1.1. Nxënësi di të lexojë dhe të shkruajë lloje të ndryshme të numrave (natyrorë, të plotë, racionalë).

Detyrë

Bashko me vija numrat e barabartë sipas shembullit të dhënë:

Zgjidhja

MA.1.1.2. Nxënësi di të shndërrojë shënimin dhjetor të numrit në thyesë dhe anasjelltas.

Detyra

Cili nga numrat e ofruar është i barabartë me numrin 0,3?

Rretho shkronjën para përgjigjes së saktë.

a) 10/3

b) 3/10

c) 1/3

d) 3/1

Zgjidhja

b) 3/10

MA.1.1.3. Nxënësi di të krahasojë sipas madhësisë numrat e të të njëjtit shënim, duke e përdorur si ndihmë fotografinë kurdoherë që kjo është e nevojshme.

Detyrë

Janë dhënë numrat:

-3,1	-12,2	0,03	0,3

a) Më i vogli nga këta numra është: _____

b) Më i madhi nga këta numra është: _____

Zgjidhja

a) Më i vogli nga këta numra është: -12,2

b) Më i madhi nga këta numra është: 0,3

MA.1.1.4. Nxënësi di të kryejë një veprim themelor llogaritës me numrat e të të njëjtit shënim, duke e përdorur si ndihmë fotografinë kurdoherë që kjo është e nevojshme (në rast të mbledhjes dhe zbritjes së thyesave vetëm me të njëjtin emërues); për shembull llogarit 1/5 nga n, ku n është numër i dhënë natyror.

Detyrë

Llogarite dhe shkruaje rezultatin përkatës:

a) - 6 : 2 = _____

b) - 6 - 2 = _____

c) - 6 · 2 = _____

d) - 6 + 2 = _____

Zgjidhja

a) - 6 : 2 = -3

b) - 6 - 2 = -8

c) - 6 · 2 = -12

d) - 6 + 2 = -4

MA.1.1.5. Nxënësi di të pjesëtojë mbetjen me numrin njëshifror dhe di kur një numër është i pjesëtueshëm me tjetrin.

Detyrë

Plotëso tabelën e ardhshme sipas shembullit të dhënë:

i pjesëtueshmi	pjesëtuesi	mbetja
21376	10	6
123	2	
237	3	
128	5	

Zgjidhja

i pjesëtueshmi	pjesëtuesi	mbetja
21376	10	6
123	2	1
237	3	0
128	5	3

MA.1.1.6. Nxënësi di të përdorë numrat e plotë dhe shprehjet e thjeshta me to duke i përdorur përfytyrimet pamore.

Detyrë

Sot është ditëlindja e Jetës dhe ajo thotë: "Për tri vjet do të kem 18 vjet". Sa vjet i ka sot Jeta?

Rretho shkronjën para përgjigjes së saktë.

a) 12

b) 15

c) 18

d) 21

Zgjidhja:

b) 15

MA.1.2.1. Nxënësi kryen veprime formale të cilat janë të reduktuara dhe varen nga interpretimi; di të zgjidhë barazimet lineare në të cilat e panjohura paraqitet vetëm në një kufizë.

Detyrë

Cili numër është zgjidhja e barazimit x/2+2=8?

Rretho shkronjën para përgjigjes së saktë.

a) 5

b) 6

c) 12

d) 20

Zgjidhja

c) 12

MA.1.2.2. Nxënësi kryen veprime formale të cilat janë të reduktuara dhe varen nga interpretimi; di të llogaritë fuqinë e numrit të dhënë, i di veprimet themelore me fuqitë.

Detyrë

Rretho shkronjën para përgjigjes së saktë.

Produkti $2^{10} \cdot 2^{2}$ është i barabartë:

a) 2^{5}

b) 2^{8}

c) 2^{12}

d) 2^{20}

Zgjidhja

c) 2^{12}

Detyrë

Rretho shkronjën para përgjigjes së saktë.
Vlera e fuqisë 0,32 është:

a) 0,06

b) 0,6

c) 0,09

d) 0,9

Zgjidhja

c) 0,09

MA.1.2.3. Nxënësi ushtron operacione formale të cilat janë të reduktuara dhe varen nga interpretimi; di të mbledhë, të zbresë dhe të shumëzojë monomet.

Detyrë

Rregullo këto shprehje:

$5a^3 + 7a^3 =$ _____

$9x^2 - 4x^2 =$ _____

$2b \cdot 3b^2 =$ _____

Zgjidhja

$5a^3 + 7a^3 = 12a^3$

$9x^2 - 4x^2 = 5x^2$

$2b \cdot 3b^2 = 6b2b \cdot 3b^2$

MA.1.2.4. Nxënësi kryen veprime formale të cilat janë të reduktuara dhe varen nga interpretimi; di të caktojë vlerën e funksionit të dhënë me tabelë ose formulë.

Detyra

Funksioni është dhënë me formulë $y=2x+1$. Cakto vlerën përkatëse të ndryshoreve x dhe y dhe plotëso tabelën.

x	0		4
y		5	

Zgjidhja

x	0	2	4
y	1	5	9

MA.1.3.1. Nxënësi i njeh nocionet: segmenti, gjysmëdrejtëza, drejtëza, rrafshi dhe këndi (i dallon modelet e tyre në situata të ndryshme dhe di t'i vizatojë duke i përdorur veglat: i dallon disa lloje të këndeve edhe drejtëzat paralele dhe normale).

Detyrë

Bashko fotografinë me emërtimin e figurës të cilën e paraqet ajo fotografi.

Zgjidhja

MA.1.3.2. Nxënësi i njeh nocionet: trekëndëshi, katërkëndëshi, katrori dhe drejtkëndëshi (i vëren modelet e tyre në situata reale dhe di t'i vizatojë duke i përdorur veglat; nxënësi i dallon llojet themelore të trekëndëshave, i njeh elementet themelore të trekëndëshit dhe di të llogaritë perimetrin dhe sipërfaqen e trekëndëshit, katrorit dhe të drejtëkëndëshit në bazë të elementeve të cilat drejtpërsëdrejti jepen në detyrën e dhënë; di të llogaritë brinjën e panjohur të trekëndëshit kënddrejtë duke e përdorur Teoremën e Pitagorës.

Detyrë

Cilën sipërfaqe të dyshemes e mbulon qilimi me gjatësi 3,5 m dhe gjerësi 2 m?

Rretho shkronjën para përgjigjes së saktë:

a) 11 m^2
b) 7 m^2
c) 5,5 m^2
d) 3,5 m^2

Zgjidhja

b) 7 m^2

Detyrë

Llogarit hipotenuzën e trekëndëshit këndrejtë të vizatuar në fotografi.

c = _____cm

Zgjidhja

c = 10 cm

MA.1.3.3. Nxënësi i njeh nocionet: rrethi, vija rrethore (i veçon elementet e tyre themelore, i dallon modelet e tyre në situata reale dhe di t'i vizatojë duke i përdorur veglat; di të llogaritë perimetrin dhe sipërfaqen e rrethit të rrezes së dhënë).

Detyrë

Sa është perimetri rrezja e të cilit është 7 cm?

Rretho shkronjën para përgjigjes së saktë.

a) 14 cm

b) 49 cm

c) 14π cm

d) 49π cm

Zgjidhje

c) 14π cm

MA.1.3.4. Nxënësi i mbizotëron nocionet: kubi dhe katrori (i vëren modelet e tyre në situata reale, i di elementet e tyre themelore dhe e llogarit sipërfaqen dhe vëllimin e tyre).

Detyrë

Skaji i bazës së prizmit të rregullt katërbrinjësh 6 cm, kurse lartësia është 10 cm. Sa është sipërfaqja e prizmit të dhënë?

Sipërfaqja e prizmit është _____ cm^2.

Zgjidhja

$S = 2 \cdot 36cm^2 + 4 \cdot 60cm^2 = 312cm^2$

Sipërfaqja e prizmit është 312 cm^2.

MA.1.3.5. Nxënësi i njeh nocionet; koni, cilindri dhe sfera (i vëren modelet e tyre në situata reale, i njeh elementet e tyre themelore).

Detyrë

Në secilin cilindër shkruaj numrin 1, në secilin kon numrin 2, dhe në secilën sferë numrin 3.

Zgjidhja

MA.1.3.6. Nxënësi intuitivisht e kupton nocionin e figurave që përkojnë (me lëvizje derisa të përputhen).

Detyrë

Cila figurë në fotografi përkon me figurën A?

Rretho shkronjën mbi përgjigjen e saktë.

a)

b)

c)

d)

Zgjidhja

c)

Detyrë

Është dhënë figura F. Ngjyros çfarë është e nevojshme që figura G të përputhet (të mund të përputhet) me figurën F.

Zgjidhja

MA.1.4.1. Nxënësi di të përdorë njësitë përkatëse për matjen e gjatësisë, sipërfaqes, vëllimit, masës, kohës dhe këndeve.

Detyrë

Fushën boshe në tabelë plotësoje me njësinë përkatëse matëse.

	Numri matës	Njësia matëse
Sipërfaqja e një klase	50	
Largësia midis Beogradit dhe Nishit	220	
Masa e një molle	120	
Udhëtimi me aeroplan nga Beogradi deri në Athinë zgjat	2	

Zgjidhja

	Numri matës	Njësia matëse
Sipërfaqja e një klase	50	m^2
Largësia midis Beogradit dhe Nishit	220	km
Masa e një molle	120	g
Udhëtimi me aeroplan nga Beogradi deri në Athinë zgjat	2	Orë ose h

MA.1.4.2. Nxënësi di të shndërrojë njësitë më të mëdha në gjatësi, masa dhe kohë më të vogla.

Detyrë

Cila periudhë kohore është më e gjata?

Rretho shkronjën para përgjigjes së saktë.

a) tre muaj

b) 100 ditë

c) 10 javë

d) një e katërta e vitit

Zgjidhja

b) 100 ditë

MA.1.4.3. Nxënësi di të përdorë apoene të ndryshme të të hollave.

Detyrë

Nëse i këmben 3 bankënota nga 200 dinarë me bankënota prej 50 dinarësh, sa bankënota do të fitosh?

Do të fitojë _____ bankënota nga 50 dinarë.
Zgjidhja
Do të fitojë 12 bankënota nga 50 dinarë.

MA.1.4.4. Nxënësi di me rastin e matjes të zgjedhë njësinë përkatëse matëse; i rrethon madhësitë e shprehura me masën e dhënë.

Detyrë

Në fushën e zbrazët shkruaj njësinë përkatëse matëse: km, cm, *l*, kg ose g.

	Numri matës	Njësia matëse
Sasia e benzinës në rezervuarin e automobilit	50	
Largësia midis Beogradit dhe Krushevcit dhe Novi	200	
Masa e një dardhe	120	
Diametri i topit të tenisit	8	
Masa e një qeni	12	

Zgjidhja

	Numri matës	Njësia matëse
Sasia e benzinës në rezervuarin e automobilit	50	*l*
Largësia midis Beogradit dhe Krushevcit dhe Novi	200	km
Masa e një dardhe	120	g
Diametri i topit të tenisit	8	cm
Masa e një qeni	12	kg

MA.1.5.1. Nxënësi di të shprehë pozitën e objekteve duke i klasifikuar në lloje dhe në shtylla; të caktojë pozitën e pikës në kuadrantën e parë të sistemit kordinant nëse janë dhënë koordinatat dhe anasjelltas.

Detyrë

Në fotografi është dhënë plani i kinemasë ODEON. Mrika e ka blerë biletën për rreshtin e gjashtë, ulësen e majtë 3.

Ngjyros (hijezo) ulësen e Mrikës.

Zgjidhja

majtas									djathtas							
I	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	I
II	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	II
III	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	III
IV	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	IV
V	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	V
VI	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	VI
VII	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	VII
VIII	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	VIII
IX	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	IX
X	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	X
XI	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	XI
XII	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	XII
XIII	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	XIII

MA.1.5.2. Nxënësi di të lexojë dhe të kuptojë të dhënat nga grafikoni, diagrami ose nga tabela, dhe të caktojë minimumin ose maksimumin e fjalisë vartëse.

Detyrë

Numri i ditëve me diell në vit sipas muajve është dhënë me diagram:

a) Më së pakti ditë me diell në vit ka pasur _____

b) Më së shumti ditë me diell në vit ka pasur _____

Zgjidhja

a) Më së pakti ditë me diell në vit ka pasur në dhjetor.

b) Më së shumti ditë me diell në vit ka pasur në gusht.

MA.1.5.3. Nxënësi di t'i tregojë të dhënat nga tabela me grafikon dhe anasjelltas.

Detyrë

Duke e përdorur tabelën e suksesit të nxënësit në hartimin me shkrim

Suksesi i nxënësit në hartimin me shkrim	
nota	Numri i nxënësve
5	3
4	6
3	12
2	7

përfundo grafikonin e ardhshëm, sipas shembullit të dhënë.

Zgjidhja

MA.1.5.4. Nxënësi di të caktojë përqindjen e dhënë të ndonjë madhësie.

Detyrë

Nora ka vendosur të blejë këpucë vere sipas çmimit prej 4 000 dinarë. Me rastin e blerjes shitësi ia ka lejuar zbritjen prej 10%. Sa është zbritja në dinarë?

Nora e ka fituar zbritjen _____ dinarë.

Zgjidhja

Nora e ka fituar zbritjen 400 dinarë.

MA.2.1.1. Nxënësi di të krahasojë sipas madhësisë numrat e shënuar në forma të ndryshme.

Detyrë

Janë dhënë këta numra

-1/2	0,2	-1,2	1½.

Cili nga numrat e dhënë është më i vogli, e cili më i madhi?

Numri më i vogël është _____, kurse më i madhi është _____.

Zgjidhja

Numri më i vogël është -1,2, kurse më i madhi është 1½ .

MA.2.1.2. Nxënësi di të caktojë numrin e kundërt, vlerën reciproke dhe vlerën absolute të numrit: e llogarit vlerën e shprehjes më të thjeshtë me më shumë veprime llogaritëse të përparësisë së ndryshme, duke përfshirë edhe lirimin nga kllapat, me numrat e të të njëjtit shënim.

Detyrë

Llogarit:

a) (3/4 - 1/2) · 4 =

b) 3,2 · (4,3 + 5,7) =

Zgjidhja

a) (3/4 - 1/2) · 4 = 1

b) 3,2 · (4,3 + 5,7) = 32

Detyrë

Plotëso tabelën e mëposhtme:

Numri *x*	5/2		1/5	
Vlera reciproke e numrit *x*	2/5			-1
Numri i kundërt me numrin *x*	-5/2	2		

Zgjidhja

Numri *x*	5/2	-2	1/5	-1 ose 1/-1
Vlera reciproke e numrit *x*	2/5	-1/2	5 ose 1/(1/5)	-1
Numri i kundërt me numrin *x*	-5/2	2	-1/5	1

MA.2.1.3. Nxënësi di të aplikojë rregullat themelore të pjesëtueshmërisë me 2, 3, 5, 9 dhe me njësitë dhjetore.

Detyrë

Bashko numrat e dhënë me fjalitë përkatëse:

3030305

Numri është i pjesëtueshëm me 3.

3030302

Numri është i pjesëtueshëm me 2.

2020203

Numri është i pjesëtueshëm me 5.

3050503

Zgjidhja

3030305	Numri është i pjesëtueshëm me 3.
3030302	Numri është i pjesëtueshëm me 2.
2020203	Numri është i pjesëtueshëm me 5.
3050503	

MA.2.1.4. Nxënësi di të përdorë numrat dhe shprehjet numerike në situata reale më të thjeshta.

Detyrë
Për 25 fletore janë paguar 750 dinarë. Fletorja për 20 dinarë është më e shtrenjtë se sa lapsi. Për ato të holla sa lapsa ka mundur të blihen? Shpjego procedurën. Për 750 dinarë mund të blihen _____ lapsa.
Zgjidhje
750 30 = 25 : Çmimi i fletores është 30 dinarë. Çmimi i lapsit është 30 - 20 = 10 dinarë 750 75 = 10 : Për 750 dinarë ka mundur të blihen 75 lapsa.

MA.2.2.1. Nxënësi veprimet llogaritëse i ka sjellë në shkallë solide të ushtrimit; di të zgjidhë barazimet lineare dhe sistemet e barazimeve lineare me dy të panjohura.

Detyrë
Rretho shkronjën para përgjigjes së saktë.
Zgjidhja e barazimit $\frac{2x - 3}{3} - \frac{5x - 6}{6} = -2$ gjendet midis numrave a) -20 dhe -10 b) -10 dhe 10 c) 10 dhe 20 d) 20 dhe 30
Zgjidhja
c) 10 dhe 20

MA.2.2.2. Nxënësi i ka sjellë veprimet llogaritëse deri në shkallën solide të ushtrueshmërisë; di të veprojë me fuqitë dhe di ç'është rrënja katrore.

Detyrë		
Te pohimi i saktë rretho fjalën SAKTË, kurse te pohimi i pasaktë fjalën PASAKTË.		
$5^4 \cdot 5^3 = 5^{12}$	SAKTË	PASAKTË
$(2^3)^4 = (2^4)^3$	SAKTË	PASAKTË
$3^5 : 3^4 = 3$	SAKTË	PASAKTË
$\sqrt{9} + \sqrt{16} = \sqrt{9+16}$	SAKTË	PASAKTË
Zgjidhja		

$5^4 \cdot 5^3 = 5^{12}$	SAKTË	PASAKTË
$(2^3)^4 = (2^4)^3$	SAKTË	PASAKTË
$3^5 : 3^4 = 3$	SAKTË	PASAKTË
$\sqrt{9} + \sqrt{16} = \sqrt{9+16}$	SAKTË	PASAKTË

MA.2.2.3. Nxënësi veprimet me numra i ka sjellë në shkallë solide të ushtrueshmërisë; di të mbledhë dhe të zbresë polinomet, di të shumëzojë dy binome dhe të kuadrojë binomin.

Detyrë
Katrori i binomit $((1/2)\cdot m - n)^2$ është: a) $1/2 \cdot m^2 + 2mn + n^2$ b) $1/4 \cdot m^2 - mn + n^2$ c) 1/2 • m2 - mn + n2 d) $1/2 \cdot m^2 - n^2$
Zgjidhja
b) $1/4 \cdot m^2 - mn + n^2$

MA.2.2.4. Nxënësi veprimet llogaritëse i ka sjellë deri në shkallë solide të ushtrimit; di të vërejë vartësinë midis ndryshoreve, e di funksionin y=ax dhe grafikisht i interpreton veçoritë e tij; e lidh për këto veçori kuptimin e përpjesëtueshmërisë së drejtpërdrejtë dhe e cakton kufizën e panjohur të përpjesëtimit.

Detyrë
Në njërin nga vizatimet e dhëna grafikisht është pasqyruar vartësia midis sasisë së plumbit *(x)* dhe zinkut *(y)* në legurë, në të cilin plumbi dhe zinku janë paraqitur në raportin 2:1. Rretho shkronjën mbi grafikon në të cilin saktësisht është pasqyruar vartësia e plumbit dhe zinkut në atë legurë.

a)

b)

c)

d)

Zgjidhja

c)

Detyrë
Për 8 m pëlhurë duhet paguar 2 400 dinarë. a) Sa kushtojnë 12 m të pëlhurës së njëjtë? b) Sa metra të së njëjtës pëlhurë mund të blihen për 750 dinarë? a) 12 m pëlhurë kushtojnë _____ dinarë. b) Për 750 dinarë mund të blihen _____ metra pëlhurë.
Zgjidhja
a) 12 m pëlhurë kushtojnë 3 600 dinarë. b) Për 750 dinarë mund të blihen 2,5 metra pëlhurë.

MA. 2.2.5. Nxënësi veprimet me numra i ka sjellë në shkallë solide të ushtrueshmërisë: di të përdorë barazimet në detyra të thjeshta tekstuale.

Detyrë
Kur Naimi e ka harxhuar një të tretën e kursimit të vet duke e bërë mbushjen e celularit, atij i kanë mbetur 800 dinarë. Sa ka qenë kursimi i Naimit? Naimi ka kursyer _____ dinarë.
Zgjidhja
Kursimi i Naimit ka qenë 1200 dinarë.

MA.2.3.1. Nxënësi di të caktojë suplementet dhe komplementet e këndeve, këndet paralele dhe të tjetëranshme; llogarit me to nëse janë shprehur në grada të plota.

Detyrë
Cakto këndin α në fotografi. α = _____
Zgjidhja
α = 80°

MA.2.3.2. Nxënësi di të caktojë raportin e këndeve dhe të brinjëve në trekëndësh, shumën e këndeve në trekëndësh dhe katërkëndësh dhe të zgjidhë detyrat duke e përdorur Teoremën e Pitagorës.

Detyrë

Sa është sipërfaqja e velës në fotografi.?
Shpjego procedurën.

Sipërfaqja e velës është _____ m^2.

Zgjidhja

Nëse është lartësia e direkut x, atëherë $x^2 = 13^2 - 5^2 = 169 - 25 = 144$.

Lartësia e direkut është 12 m. Sipërfaqja e velës është $S = 1/2 \cdot 12 \cdot 5 = 30\ m^2$

Sipërfaqja e velës është 30 m^2.

MA.2.3.3. Nxënësi di të përdorë formulat për perimetrin dhe sipërfaqen e rrethit dhe të unazës rrethore.

Detyrë

Sipërfaqja e rrethit më të vogël është $9\pi\ cm^2$. Sipërfaqja e unazës rrethore është $16\pi\ cm^2$.

Llogarit rrezen e rrethit më të madh.

Rrezja e rrethit më të madh është ____ cm.

Zgjidhja

$S_{VK} = (9\pi + 16\pi)\ cm^2 = 25\pi\ cm^2$

$r^2\pi = 25\pi\ cm^2$

$r = 5$ cm

Rrezja e rrethit më të madh është 5 cm.

MA.2.3.5. Nxënësi di të llogaritë sipërfaqen dhe vëllimin e cilindrit, konit dhe të sferës kur elementet e domosdoshme drejtpërsëdrejti janë dhënë në detyrë.

Detyrë

Në fotografi janë dhënë dy cilindra vëllimet e të cilëve janë V_1 dhe V_2.

Rretho shkronjën para përgjigjes së saktë.

a) $V_1 > V_2$

b) $V_1 < V_2$

c) $V_1 = V_2$

Zgjidhja

c) $V_1 = V_2$

MA.2.3.6. Nxënësi di të vërejë figura të boshtit simetrik dhe të caktojë boshtin e simetrisë; e përdor përputhshmërinë dhe e bashkon me veçoritë karakteristike të figurave (psh., paralelizmin dhe barazinë e brinjëve të paralelogramit).

Detyrë

Hijezo katër fusha në fotografi ashtu që të fitosh figurën simetrike në krahasim me drejtëzën *p*.

Zgjidhja

MA.2.4.1. Nxënësi di t'i radhitë madhësitë të cilat janë shprehur me njësi të ndryshme matëse për gjatësinë dhe masën.

Detyrë

Arsimtarja e ka shkruar në tabelë masën e katër objekteve.

Rretho shkronjën para përgjigjes së saktë.

1kg 20g	1,2kg	1022g	1,002kg
a)	b)	c)	d)

Zgjidhja

1,2 kg
b)

Detyrë
Shitësi ka në dyqan tri pula të pastruara masat e të cilave janë 1340 g, 1,35 kg, përkatësisht 1kg 290 g. Radhiti këto masa sipas madhësisë, nga më e madhja deri te më e vogla. Përgjigjja: _____ > _____ > _____
Zgjidhja
1,35 kg > 1340 g > 1kg 290 g

MA.2.4.2. Nxënësi di të shndërrojë shumën e një valute në tjetrën duke e vendosur siç duhet përpjesëtimin përkatës.

Detyrë
Merita festat e Vitit të Ri i ka kaluar në Itali. Rruga dhe qëndrimi kanë kushtuar 200 euro. Çfarë shume ka paguar Merita, në dinarë, nëse në ditën e pagesës 1 euro e ka pasur vlerën 105 dinarë? Merita i ka paguar _____ dinarë.
Zgjidhja
Merita i ka paguar 21000 dinarë.

Detyrë
Nëse një monedhë norvegjeze vlen 12,50 dinarë, kurse një euro 105 dinarë, sa vlejnë 10 euro në monedha norvegjeze? Trego procedurën. 10 euro vlejnë _____ monedha norvegjeze.
Zgjidhja
10 euro bëjnë 105 • 10 = 1050 dinarë. 1050 : 12,5 = 84 10 euro vlejnë 84 monedha norvegjeze.

MA.2.4.3. Nxënësi di që madhësinë e dhënë ta shprehë me vlerën e përafërt.

Detyrë

Lulerritësi duhet të rrumbullakësojë çmimet nga importi me numrin e plotë më të përafërt. Shëno çmimet e reja.

Bima	A	B	C
Çmimi i ri			

Zgjidhja

Bima	A	B	C
Çmimi i ri	8	9	6

MA.2.5.1. Nxënësi e mbizotëron përshkrimin e sistemit koordinant (i cakton pikat e koordinatës, boshtit ose qendrore simetrike etj).

Detyrë

Në bazë të koordinatave të dhëna të pikës A vizato boshtin y- të sistemit koordinant të Dekartit.

Zgjidhja

MA.2.5.2. Nxënësi di të lexojë diagrame dhe tabela të thjeshta dhe në bazë të tyre të përpunojë të dhënat për një kriter (psh., të caktojë mjedisin aritmetik për bashkësinë e dhënë të të dhënave; të krahasojë vlerat e mostrës me vlerën mesatare).

Detyrë

Është dhënë tabela e cila i paraqet largësitë reciproke të qyteteve të shprehura në kilometra.

Beograd		
Çaçak	144	
Kragujevc	120	87

Nikshiq	536	395	482				
Nish	239	186	143	576			
Novi Sad	81	225	219	616	314		
Zrenjanin	80	224	200	616	319	50	
Largësia në kilometra	**Beograd**	**Çaçak**	**Kragujevc**	**Nikshiq**	**Nish**	**Novi Sad**	**Zrenjanin**

Në bazë të tabelës shkruaj fjalitë e ardhshme ashtu që gjykimi të jetë i saktë.

a) Largësia midis Çaçakut dhe Nikshiqit është _____ kilometra.

b) Largësia midis Nikshiqit dhe _____ është njësoj si edhe largësia midis Nikshiqit dhe _____ .

Zgjidhja

a) Largësia midis Çaçakut dhe Nikshqit është 395 kilometra.

b) Largësia midis Nikshiqit dhe Novi Sadit është e njëjtë si edhe largësia midis Nikshiqit dhe Zrenjaninit.

MA.2.5.3. Nxënësi di të përpunojë të dhënat e grumbulluara dhe t'i paraqesë në mënyrë tabelare ose grafikisht; e paraqet vlerën mesatare dhe medianën.

Detyrë

Me diagram është paraqitur suksesi i nxënësit të një paraleleje në testin nga matematika.

a) Plotëso, sipas shembullit të dhënë, tabelën e cila i përgjigjet diagramit të dhënë:

Suksesi i nxënësit në testin nga matematika	
nota	numri i nxënësve
5	
4	
3	
2	
1	3

b) Llogarit notën mesatare në testin nga matematika.
Nota mesatare në testin nga matematika është _____

Zgjidhja

a)

Suksesi i nxënësit në testin nga matematika	
nota	numri i nxënësve

5	5
4	7
3	10
2	5
1	3

b) Nota mesatare në testin nga matematika është 3,2.

MA.3.1.2. Nxënësi di të operojë me nocionin e pjesëtueshmërisë në situatat problemore.

Detyrë

Shkruaj tre numra të mijëshes së pestë shifra e së cilës është dhjetëshja e 2-të, e të cilat pjesëtohen me 9.

Këta janë numrat _____, _____, _____.

Zgjidhja

Tre cilëtdo qoftë numra të shkruar nga bashkësia {4023, 4122, 4221, 4320, 4329, 4428, 4527, 4626, 4725, 4824, 4923}.

MA.3.1.3. Nxënësi di të përdorë numrat dhe shprehjet numerike në situata reale.

Detyrë

Lulerritësja i bën dhe i shet buqetet me lule. Secila buqetë përmban 4 trëndafila dhe 3 luleshqerre pyjore. Nëse lulerritësja nga secili trëndafil i shitur i fiton 35 dinarë, dhe nga secila luleshqerre pyjore e shitur 25 dinarë dhe në përgatitjen e buqeteve 60 dinarë, sa më së paku buqete duhet të shesë për të fituar më shumë se 1500 dinarë?

Trego procedurën.

Lulerritësja duhet të shesë më së paku _____ buqete.

Zgjidhja

Fitimi për një buqetë: 4 • 35 + 3 • 25 + 60 = 140 + 75 + 60 = 275

275 • 5 = 1375, 275 • 6 = 1650 ose 1500 : 275 = 5,45…

Lulerritësja duhet të shesë më së paku 6 buqete.

MA.3.2.2. Nxënësi e ka arritur shkallën e lartë të ushtrueshmërisë së zbatimit të veprimeve duke i theksuar veçoritë të cilat aplikohen; di të përdorë veçoritë e fuqisë dhe të rrënjës katrore.

Detyrë

Nëse dihet se $32^2 = 1024$, llogarit:

a) $\sqrt{10,24}$ = _____

b) $\sqrt{102400}$ = _____

v) $\sqrt{0,1024}$ = _____

Zgjidhja

a) $\sqrt{10,24}$ = = 3,2

b) $\sqrt{102400}$ = = 320

v) $\sqrt{0,1024}$ = 0,32

MA.3.2.3. Nxënësi e ka arritur shkallën e lartë të ushtrueshmërisë së zbatimit të veprimeve duke i theksuar veçoritë të cilat aplikohen; di të aplikojë formulat për dallim të katrorit dhe të binomit të katrorit; i transformon mirë shprehjet algjebrike dhe i shndërron në formën më të thjeshtë.

Detyrë

Rretho shkronjën para përgjigjes së saktë.

Polinomi $(a - 1)(2a + 1) - (a - 6)(a + 6)$ është i barabartë me polinomin:

a) $a^2 - a + 35$

b) $a^2 - a - 37$

c) $a^2 + 35$

d) $a^2 - 37$

Zgjidhja

a) $a^2 - a + 35$

Detyrë

Llogarit:

a) ndryshimin e katrorit të numrave 7 dhe 3: _____

b) katrorin e ndryshimit të numrave 7 dhe 3 : _____

c) shumën e katrorit të numrave 7 dhe 3 : _____

d) katrorin e shumës së numrave 7 dhe 3 : _____

Zgjidhja

a) $7^2 - 3^2 = 49 - 9 = 40$

b) $(7 - 3)^2 = 4^2 = 16$

c) $7^2 + 3^2 = 49 + 9 = 58$

d) $(7 + 3)^2 = 10^2 = 100$

MA.3.2.4. Nxënësi ka arritur shkallë të lartë të ushtrueshmërisë së zbatimit të veprimeve duke i theksuar veçoritë të cilat aplikohen; di të dallojë madhësitë e drejtpërdrejta dhe të anasjellta dhe këtë e shpreh me shënim përkatës; e di funksionin linear dhe i interpreton grafikisht veçoritë e tij.

Detyrë

Cili nga grafikët e paraqet grafikun e funksionit y = -x + 3?

Rretho shkronjën para përgjigjes së saktë.

a)

b)

c)

d)

Zgjidhja

c)

Detyrë

Nëntë shokë do të pastronin pishinën për katër ditë. Edhe sa shokë tjerë duhet t'u ndihmojnë për t'u pastruar pishina për tri ditë?

Pishina do të pastrohet për tri ditë nëse u ndihmojnë edhe ____ shokë.

Zgjidhja

9 : x = 3 : 4 ose x : 9 = 4 : 3
x = 12
12 - 9 = 3

Pishina do të pastrohet për tri ditë nëse u ndihmojnë edhe 3 shokë.

MA.3.2.5. Nxënësi ka arritur shkallë të lartë të ushtrueshmërisë së zbatimit të veprimeve duke i theksuar veçoritë të cilat aplikohen; di të përdorë barazimet, mosbarazimet dhe sistemet e barazimeve duke i zgjidhur detyrat më të ndërlikuara tekstuale.

Detyrë

Derisa ka qenë në verim Vjosa secilit prej 9 miqve të vet nga ndërtesa i është paraqitur ose me letër ose me kartolinë. Pullat për kartolina i ka paguar nga 10 dinarë kurse pullat për letra nga 15 dinarë. Sa letra dhe sa kartolina i ka dërguar Vjosa nëse për pulla gjithsej i ka harxhuar 110 dinarë?

Shpjego veprimin.

Vjosa i ka dërguar _____ letra dhe _____ kartolina.

Zgjidhja

x - numri i letrave
y - numri i kartolinave

$$x + y = 9$$
$$\underline{10x + 15y = 110}$$

Zgjidhja e sistemit është x = 5 dhe y = 4, pa e marrë parasysh metodën e zgjidhjes.

Vjosa i ka dërguar 5 letra dhe 4 kartolina.

MA.3.3.1. Nxënësi di të llogaritë me kënde duke përfshirë edhe shndërrimin e masave të këndit; përfundon duke i përdorur veçoritë e drejtëzave paralele dhe normale, duke përfshirë këndet në transversale.

Detyrë

Nëse drejtëzat a dhe b janë paralele, cakto sa është këndi α.

Këndi α =____

Zgjidhja

Këndi α =48°10'

MA.3.3.2. Nxënësi di të përdorë veçoritë themelore të trekëndëshit, katërkëndëshit, paralelogramit dhe të llogaritë perimetrat dhe sipërfaqet e tyre në bazë të elementeve të cilat nuk patjetër drejtpërsëdrejti janë dhënë në formulën e detyrës: di t'i ndërtojë.

Detyrë

Sa metra tel duhen për të rrethuar oborrin me formë të trapezit kënddrejtë si në figurë?

Shpjego procedurën.

Nevojiten _____ metra tel.

Zgjidhje

$c^2 = 12^2 + 9^2$

$c^2 = 225$

$c = 15$

$P = 12 + 15 + 15 + 6$

$P = 48$ m

Nevojiten 48 metra tel.

MA.3.3.3. Nxënësi di të caktojë këndin qendror dhe periferik, të llogaritë sipërfaqen e segmentit, si edhe gjatësinë e harkut.

Detyrë

Nëse korda *AB* është e barabartë me rrezen e rrethit, llogarit këndin *ACB*.

$\angle ACB$ = _____

Zgjidhja

$\angle ACB = 30°$

Detyrë

Sa herë është sipërfaqja e segmentit rrethor, këndi qendror i të cilit është 30o, më e vogël se sa sipërfaqja e rrethit?

Më e vogël është ____ herë.

Zgjidhja

Më e vogël është 12 herë.

MA.3.3.4. Nxënësi di të llogaritë sipërfaqen dhe vëllimin e prizmit dhe të piramidës, duke përfshirë rastet kur elementet e domosdoshme nuk janë dhënë drejtpërsëdrejti.

Detyrë

Llogarit vëllimin e piramidës së rregullt katërbrinjëshe nëse skaji i bazës është a = 10 cm, kurse lartësia e brinjës anësore *h* = 13 cm.

Shpjego procedurën.

Vëllimi i piramidës është _____ cm^3.

Zgjidhja

$H^2 = h^2 - (a/2)^2$, $H^2 = 13^2 - 5^2$, $H^2 = 169 - 25$, $H^2 = 144$, **$H = 12$ cm**

$V = 1/3 \cdot B \cdot H$, $V = 1/3a^2 \cdot H$, $V = 1/3 \cdot 100 \cdot 12$, **$V = 400$ cm³**

Vëllimi i piramidës është 400 cm^3.

MA.3.3.5. Nxënësi di të llogaritë sipërfaqen dhe vëllimin e cilindrit, konit dhe të sferës, duke përfshirë rastet kur elementet e domosdoshme nuk janë dhënë drejtpërsëdrejti.

Detyrë

Rretho shkronjën para përgjigjes së saktë.

Trekëndëshi kënddrejtë, katetet e të cilit janë a = 9 cm, b = 12 cm, sillet rreth katetes b. Raporti i sipërfaqeve të bazës dhe mbështjellësit të konit të fituar është:

a) 1 : 1

b) 3 : 4

c) 3 : 5

d) 4 : 5

Zgjidhja

c) 3 : 5

Detyrë

Sa është sipërfaqja e sferës më të madhe e cila mund të paketohet në kuti me formë të kubit me skajet 20 cm?

Sipërfaqja e sferës është ____ cm.

Zgjidhja

Sipërfaqja e sferës është 400π cm^2.

MA.3.3.6. Nxënësi di të aplikojë përputhshmërinë dhe ngjashmërinë e trekëndëshave, duke i lidhur kështu veçoritë e ndryshme të objekteve gjeometrike.

Detyrë

Segmenti *MN* është paralel me segmentin *AB*. Nëse *MN* : *AB* = 2 : 3, sa është përpjesëtimi *CM* : *MA*?

Rretho shkronjën para përgjigjes së saktë.

a) 2 : 1

b) 3 : 1

c) 3 : 2

d) 2 : 3

Zgjidhja

a) 2 : 1

Detyrë

Te gjykimi i saktë rretho fjalën Saktë, kurse te gjykimi i pasaktë rretho fjalën Pasaktë.

Çdo dy trekëndësha barabrinjës janë të ngjashëm midis tyre	Saktë	Pasaktë
Çdo dy trekëndësha të ngjashëm i kanë perimetrat e njëjtë	Saktë	Pasaktë
Dy trekëndësha barabrinjës me këndin në kulmin prej 36° janë trekëndësha të ngjashëm	Saktë	Pasaktë
Të gjithë trekëndëshat kënddrejtë janë të ngjashëm midis tyre	Saktë	Pasaktë

Zgjidhja

Çdo dy trekëndësha barabrinjës janë të ngjashëm midis tyre	Saktë	Pasaktë
Çdo dy trekendësha të ngjashëm i kanë perimetrat e njëjtë	Saktë	Pasaktë
Dy trekëndësha barabrinjës me këndin në kulmin prej 36° janë trekëndësha të ngjashëm	Saktë	Pasaktë
Të gjithë trekëndëshat kënddrejtë janë të ngjashëm midis tyre	Saktë	Pasaktë

MA.3.4.2. Nxënësi di të vlerësojë dhe të përcaktojë të dhënat dhe të llogaritë me vlera të këtilla të përafërta; e shpreh vlerësimin e gabimit (psh., më pak se 1 dinarë, 1cm, 1 g).

Detyrë

Largësia midis vendit *A* dhe vendit *D* është pasqyruar në këtë figurë.

Rina e ka vlerësuar largësinë midis vendit A dhe vendit D ashtu që e ka rrethuar secilën nga largësitë në numër të plotë më të afërt të kilometrave dhe i ka mbledhur. Vera i ka mbledhur largësitë e shënuara në hartë, dhe rezultatin e fituar e ka rrethuar në numër më të afërt të kilometrave.

Rretho shkronjën para përgjigjes së saktë.

a) Rina e ka fituar numrin më të madh se sa Vera.

b) Rina dhe Vera i kanë fituar numrat e barabartë.

c) Rina e ka fituar më të vogël se sa Vera.
Zgjidhja
a) Rina e ka fituar numrin më të madh se sa Vera.

MA.3.5.1. Nxënësi di të caktojë pozitën (koordinatat) e pikave të cilat i plotësojnë kushtet më të ndërlikuara.

Detyrë
Vizato në sistemin e koordinatave të gjitha pikat të cilat janë në të njëjtën largësi nga boshti *x* si edhe pika *A*, e të cilat e kanë largësinë nga boshti *y* dy herë më të madhe se sa largësia e pikës *A* nga boshti *y*.
Zgjidhja

MA.3.5.2. Nxënësi di të interpretojë diagramet dhe tabelat.

Detyrë

Në tabelë janë dhënë largësitë e disa qyteteve në kilometra.

km	Beogradi	Kragujevci	Nishi	Novi Sadi	Pazari i Ri	Subotica	Zajeqari
Beogradi	-	115	239	82	271	178	236
Jagodina	165	42	104	217	196	319	117
Kragujevci	115	-	146	197	160	299	159
Kraleva	192	54	152	251	106	353	193

Krushevci	192	70	91	274	167	376	132

a) Cili qytet nga Beogradi është larg 115 km? .....

b) Cilat dy qytete janë larg 353 km? .....

c) Cilat dy qytete janë larg më pak se 50 km? .....

d) Sa qytete në tabelë janë larg na Beogradi më shumë se 200 km? .....

Zgjidhja

a) Kragujevci

b) Kraleva dhe Subotica

c) Jagodina dhe Kragujevci

d) tri

MA.3.5.3. Nxënësi di të grumbullojë dhe të përpunojë të dhënat dhe vetë të hartojë diagramin ose tabelën; e vizaton grafikun me të cilin e paraqet ndërvartësinë e madhësive.

Detyrë

Elona e ka ngarë biçikletën 45 minuta. Pas 10 minutave të parë të ngasjes së biçikletës e ka arritur shpejtësinë prej 10 km/h. E ka ngarë biçikletën me këtë shpejtësi gjatë 20 minutave të ardhshëm, e pastaj ka filluar ta zvogëlojë njësoj shpejtësinë derisa nuk është ndalë. Plotëso diagramin i cili e tregon ngasjen e Elonës, sipas shembullit të dhënë.

Zgjidhja

MA.3.5.4. Nxënësi di të përdorë llogarinë e përqindjes në situatat më të ndërlikuara.

Detyrë

Çmimi i librit së pari është shtuar për 10%, e pastaj është zvogëluar për 10% dhe tani është 198 dinarë. Sa ka qenë çmimi i librit para shtrenjtimit?

Rretho shkronjën para përgjigjes së saktë.

a) 198 dinarë

b) 200 dinarë

c) 202 dinarë

d) 196,02 dinarë

Zgjidhja

b) 200 dinarë

Standardet arsimore për fund të arsimit të obliguar për matematikë të cilat do të anketohen me detyra të panjohura

MA.2.3.4. Nxënësi di të mbizotërojë me nocionet: prizmi dhe piramida; llogaritë sipërfaqen dhe vëllimin e tyre kur janë të domosdoshme elementet drejtpërsëdrejti të dhëna në detyrë.

Detyrë

Tehu bazë i piramidës së rregullt tribrinjëshe me skaje të njëjta është 8 cm. Sa është sipërfaqja e saj?
Shpjego procedurën.

Sipërfaqja e piramidës është _____ cm^2

Zgjidhje

$S_s = a^2/4 \cdot \sqrt{3} = 16\sqrt{3}\ cm^2$

$S = 4 \cdot S_s = a^2\sqrt{3} = 64\sqrt{3}\ cm^2$

ose

$S = 4 \cdot (a^2/4)\sqrt{3} = a^2\sqrt{3} = 64\sqrt{3}\ cm^2$

Sipërfaqja e piramidës është $64\sqrt{3}\ cm^2$.

MA.2.5.4. Nxënësi di të aplikojë llogarinë e përqindjes në situata të thjeshta reale (për shembull, ndryshimi i çmimit të ndonjë prodhimi për përqindjen e dhënë).

Detyrë

Drita shet akullore. Për secilën akullore të shitur me çmimin prej 60 dinarësh, ajo i fiton 6 dinarë. Sa është fitimi i saj për një akullore i shprehur në përqindje?

Rretho shkronjën para përgjigjes së saktë.

a) 6 %

b) 1 %

c) 54 %

d) 10 %

Zgjidhja

d) 10 %

MA.3.1.1. Nxënësi di të caktojë vlerën e shprehjes numerike më të ndërlikuar.

Detyrë

Llogarite prodhimin e shprehjes A dhe B, nëse $A = 1 + 3:(6/5) - 2/5 \cdot 5/4$ и $B = 8/3 - 7/3 \cdot 6/7$.

A = _____ , B = _____ , prodhimi $A \cdot B$ = _____

Zgjidhja

$A = 3$, $B = 2/3$, prodhimi $A \cdot B = 2$

MA.3.2.1. Nxënësi ka arritur shkallë të lartë të ushtrueshmërisë së zbatimit të veprimeve duke i theksuar veçoritë të cilat aplikohen; di të hartojë dhe të zgjidhë barazimet lineare dhe jolineare dhe sistemet e barazimeve lineare me dy të panjohura.

Detyrë

Cila bashkësi e numrave e pasqyruar në drejtëzën numerike është zgjidhje e mosbarazimit 4 - (6 - 2x)/3 > 4 ?

Rretho shkronjën para përgjigjes së saktë.

Zgjidhja

MA.3.4.1. Nxënësi di që sipas nevoje të shndërrojë njësitë e masës, duke llogaritur me to.

Detyrë

Filmi ka përfunduar në orën 22 e 10 minuta. Kur ka filluar filmi nëse ka zgjatur 115 minuta?

Rretho shkronjën para përgjigjes së saktë.

a) në orën 20 e 55 minuta

b) në orën 20 e 45 minuta

c) në orën 20e 15 minuta

d) në orën 20 orë e 5 minuta

Zgjidhja

c) në orën 20 e 15 minuta

Учебно-изпитна програма за зрелостен изпит след завършено основно образование

Цел на учебно-изпитната програма за зрелостния изпит

Целта на учебно-изпитната програма за зрелостния изпит след завършено основно образование е подготовка на учениците за полагане на зрелостния изпит след завършено задължително основно образование съгласно Законаза основите на образователната и възпитателна система ("Службени гласник РС", № 72/09).

Структура на програмата за зрелостния изпит

С полагането на зрелостния изпит се оценява нивото на достигнатите знания и умения по време на основното осемгодишно образование по сръбски, респективно майчин език, математика, история, география, биология, физика и химия. Зрелостният изпит, който се провежда в края на основното образование след завършен осми клас, се

полага от всички ученици. Зрелостния изпит учениците полагат в основните училища, в които са завършили осми клас. Учениците полагат зрелостния изпит чрез писмено решаване на тестове.

Чрез писменото полагане на зрелостния изпит през 2010/2011 година се проверяват знанията на ученика по сръбски език, респективно майчин език и математика по програмата за зрелостния изпит за текущата учебна година.

Учениците, завършили основното осемгодишно образование на езика на съответното национално малцинство, вместо на сръбски език, имат право да полагат съответния майчин език.

Съдържанието на зрелостния изпит по изпитните учебни програми за учебната 2011/2012, 2012/2013 и 2013/2014 година постепенно се променят по обем и по структура до учебната 2013/2014 година, като се увеличава броя на учебните дисциплини, които се полагат, и с увеличаването на броя на непознатите задачи в тестовете.

Учениците, които ще полагат зрелостния изпит след края на учебната 2011/2012 година, полагат изпити по две учебни дисциплини - сръбски език, респективно майчин език и по математика, а тестовете ще се състоят от 25% изцяло познати задачи, предварително публикувани в сборника, 25% "частично познати" задачи, които ще бъдат съставени чрез частична промяна на задачите, публикувани в сборника, и 50% задачи, чието съдържание и решения не са публикувани в сборника.

Зрелостният изпит за учениците, които полагат този изпит след учебната 2012/2013 година, ще се състои от две учебни дисциплини - сръбски език, респективно съответния майчин език и математика, а тестовете за този изпит ще се състоят от 25% "частично познати" задачи и 75% напълно непознати задачи.

Учениците, завършили осми клас през учебната 2013/2014 година, ще полагат зрелостен изпит чрез решаване на тест по следните учебни дисциплини: сръбски език, т.е. съответен майчин език, математика и комбиниран тест по история, география, биология, физика и химия. Тестовете за зрелостния изпит се състоят от непознати задачи.

Застъпеността на отделните учебни дисциплини в комбинирания тест се определя съгласно процента на присъствието им в учебния план от пети до осми клас.

Първото пробно решаване на комбиниран тест ще бъде проведено през учебната 2011/2012 година.

Второто пробно решаване на комбиниран тест съставен от напълно непознати задачи ще бъде проведено през 2013 година.

Програмата за зрелостния изпит описва образователните постижения, които се очакват от учениците след завършване на основно образование. Тези постижения са базирани на учебните програми по сръбски език, т.е. съответния майчин език и математика, кактои на документа за стандартите за завършено задължително основно образование, които се утвърждават съгласно Закона за основите на образователната и възпитателна система на Националния образователен съвет.

Образователните стандарти след завършено основно образование се определят чрез три нива на компетентност в придобитите знания и умения - основно, средно и напреднало ниво. С нивата на образователните стандарти се описват изисквания с различна тежест, когнитивна комплексност и обем от знания - от по-прости към по-сложни. Преминаването към всяко следващо ниво означава, че ученикът е овладял знанията и уменията от претходното ниво.

Под основно ниво на компетентност се подразбира, че повече от 80% от учениците са овладели знанията, уменията и способностите, под средно ниво на компетентност се подразбира, че знанията, уменията и способностите са овладени от около 50% от учениците, а напредналото ниво на компетентност е овладяно приблизително от 20% от най-добрите ученици.

В тестовете, предвидени за решаване на зрелостния изпит, има и такива задачи, с които се проверява реализацията на образователните стандарти на основно, средно и напреднало ниво. Тестовете се съставят така, че да включват всички нива на знанията и цялото съдържание, преценено като базисно и принципно значимо за продължаване на образованието.

В Програмата на зрелостния изпит, която ще бъде представена тук, всеки стандарт се придружва от съответната задача, с която по конкретен начин е показано какво се очаква от ученика, овладял посочения стандарт. Някои от стандартите се илюстрират с един пример, а някои - с повече.

Образователните стандарти в учебната програма за учебната 2010/2011 година, обозначени със звездичка, не подлежат на проверка чрез задачи, предвидени за зрелостния изпит за дадената учебна година.

Съгласно програмата за зрелостния изпит след завършено основно образование за учебната 2010/2011 година ще бъде публикуван сборник с решени задачи. Всички задачи от настоящата програма ще бъдат включени в сборника. Тестовете, предназначени за учениците, ще съдържат задачи от сборника и нови задачи, непознати на учениците до провеждането на изпита. Тестовете за зрелостния изпит ще се състоят от 50% изцяло познати задачи, предварително публикувани в сборника, 25% "частично познати" задачи (които ще бъдат съставени чрез частична промяна на задачите, публикувани в сборника), а 25% ще са напълно непознати задачи за учениците (учениците предварително ще бъдат осведомени какво ще се проверява с тези задачи, ще им бъдат дадени примери с подобни задачи, но не и самите задачи, които ще бъдат включени в тестовете). От общия брой на непознатите задачи 40% ще бъдат от средно ниво на компетентност, а 60% от напреднало ниво. Непознатите задачи ще се оценяват по същия начин, както и познатите задачи.

Въз основа на средния успех и успеха от полагането на зрелостния изпит ученикът може да има общо 100 точки - максимално 60 точки за средния успех и максимално 40 точки от зрелостния изпит.

Ученици с увреждания и инвалидност полагат зрелостния изпит съобразно с психомоторните си възможности, респективно с изискваните условия за определен вид инвалидност.

Приспособяването на зрелостния изпит към ученици с увреждания и инвалидност се извършва въз основа на индивидуалния образователен план.

Образователни стандарти за край на задължителното основно образование по български език с примерни задачи

Чрез следните твърдения се описват знанията и уменията на ученика / ученичката с основно ниво на компетентност:

1. УМЕНИЕ ЗА ЧЕТЕНЕ И РАЗБИРАНЕ НА ПРОЧЕТЕНИЯ ТЕКСТ

В областта на УМЕНИЕТО ЗА ЧЕТЕНЕ И РАЗБИРАНЕ НА ПРОЧЕТЕНИЯ ТЕКСТ ученикът/ученичката:

БЕ.1.1.1. разбира текст, който чете наглас и наум*

БЕ.1.1.2. прави разлика между художествен и нехудожествен текст, умее да определя целта на текста: експозиция (изложение), дескрипция (описание), нарация (повествование), аргументация, убеждение*

Задача
Прочетете следния текст и отбележете буквата пред правилния отговор. *Кюстендилско краище* на Йордан Захариев ще бъде изложено на втория етаж в Националния исторически музей в София тази есен. Според условията на изложбата произведението ще бъде достъпно за гражданите в продължение от десет дни. Снимане няма да се разрешава. Даденият текст: а) описва; б) коментира; в) дефинира; г) съобщава
Отговор
г) съобщава

БЕ.1.1.3. разпознава различни функционални стилове по прости примери.

Задача
При официално-делови стил отбележете с "О", при публицистичен стил с "П", а при научен стил с "Н". а) Хора с абстрактно мислене са живели още преди 240 хиляди години в Африка, установи антроположката от САЩ Сара Макбриърти. Научното съобщение тя направи в доклада си пред Конгреса по антропология. _____ б) От психофизична гледна точка в понятието тембър се включва понятието звънкост или звучност, под което се разбира чистотата и яркостта на изображението. _____ в) Имам честта да ви представя уважаваната от всички поетеса. _____
Отговор
а) П; б) Н; в) О.

БЕ.1.1.4. различава основните части на текст и книга (заглавие, предзаглавие, подзаглавие, основен текст, глава, абзац, бележка под линия, съдържание, предговор, послеслов); разпознава цитат; използва съдържанието, за да намери определена част на текста.

Задача
Пред вас е част от съдържанието на една книга. Разгледайте го внимателно и отговорете на въпросите.

СЪДЪРЖАНИЕ

Предговор ... 3
Душа за душа ... 5
Българският се шегува ... 7

МОРФОЛОГИЯ

Граматически категории на съществителните имена ... 8
Членуване на съществителните имена ... 12
Речеви схеми и фразеологизми ... 15
Откъс от книгата на М. Макдеморт "Свобода или смърт" ... 19
Българският се шегува ... 20
Прилагателно име ... 21
Членуване на прилагателните имена ... 24
Откъс от романа на Д. Димов "Поручик Бенц" ... 25
Речеви схеми и фразеологизми ... 25
Българският се шегува ... 29
Числително име ... 30
Кратка биография на Пейо Яворов ... 33
Българският се шегува ... 35
Лични местоимения. Възвратно-лични местоимения ... 36
Притежателни местоимения ... 38
Показателни местоимения ... 40
Въпросителни местоимения ... 41
Относителни местоимения ... 42
Неопределителни местоимения. Отрицателни местоимения ... 43
Обобщителни местоимения ... 44
Речеви схеми и фразеологизми ... 47
Моята молитва от Христо Ботев ... 48
Българският се шегува ... 49
Значение на предлозите ... 50
Речеви схеми и фразеологизми ... 57
Откъс от романа на Бл. Димитрова "Лиця" ... 59
Българският се шегува ... 60
Видове глаголи и глаголни форми ... 61
Великденски обреди ... 64
Българският се шегува ... 65

190

а) На коя страница се намира урокът *Членуване на прилагателните имена ?* _____

б) Напишете на кои страници се намира текстът *Кратка биография на Пейо Яворов*. _____

Отговор

а) 24
б) 33-34

БЕ.1.1.5. намира и отделя основната информация в даден текст по зададени критерии.

Задача

Прочетете внимателно текста и отбележете буквите пред правилните отговори.

НА ПЛАНИНАТА БЕСНА КОБИЛА

... Макар всичко наоколо да изглежда еднообразно, природата тук е много красива и приятна. Бесна кобила има нещо особено, което я прави привлекателна за всеки посетител. От нея се открива широк кръгозор. Откриват се безброй красиви планински пейзажи. За окото на туриста се отваря широк поглед към дълбоки пропасти и към дивни планински върхове.
На другата страна, откъм Босилеград, Бесна кобила е стръмна и на много места - камениста. Тук, в една малка падина, лежи рудник "Благодат". В този рудник се копае руда, която съдържа голям процент олово и цинк.

Бесна кобила е планина:а) в босилеградски край;
б) стръмна и камениста;
в) богата с въглища;
г) богата на оловно-цинкова руда.

Отговор

Бесна кобила е планина:а) в босилеградски край;
б) стръмна и камениста;
г) богата на оловно-цинкова руда.

БЕ.1.1.6. различава в текста важното от маловажното, главното от второстепенното.

Задача

В следния текст подчертайте двете изречения, съдържащи най-важната информация:

Българският проект "Космическа колония ТАНГРА" се класира на второ място в ежегодния ученически конкурс за Космическа колония на НАСА и Националната космическа агенция на САЩ. Проектът разработва концепция за изграждане на космическа колония за 10 000 човека. Те ще живеят и работят в нея. Учениците са създали интересен дизайн и конструкция на колонията и предлагат интересни енергийни решения. Съществуваоще една интересна идея. Според нея основният закон на колонията би трябвало да е базиран на съществуващите конституции на България, Франция и САЩ.

Отговор

Българският проект "Космическа колония ТАНГРА" се класира на второ място в ежегодния ученически конкурс за Космическа колония на НАСА и Националната космическа агенция на САЩ. Проектът разработва концепция за изграждане на космическа колония за 10 000 човека. Те ще живеят и работят в нея. Учениците са създали интересен дизайн и конструкция на колонията и

предлагат интересни енергийни решения. Съществува още една интересна идея. Според нея основният закон на колонията би трябвало да е базиран на съществуващите конституции на България, Франция и САЩ.

БЕ.1.1.7. свързва информацията и идеите от даден текст, забелязва ясно изказаните отношения в текста (хронология, средство - цел, причина - следствие и т.н.) и прави изводи, произтичащи от прост текст.

Задача

Прочетете внимателно следните изречения и възстановете последователността им, като напишете пред тях подходящите числа (1, 2 или 3).

____ - Съжалявам много, но вие сте далтонист и не мога да ви дам свидетелство, защото не различавате цветовете.

____ Докторе, аз съм бояджията, който ти боядиса апартамента, не можеш ли да ме познаеш?

____ Един гражданин отишъл в поликлиниката, за да си извади медицинско свидетелство за шофьор, но след прегледа очният лекар му казал:

Отговор

_2_ - Съжалявам много, но вие сте далтонист и не мога да ви дам свидетелство, защото не различавате цветовете.

_3_ Докторе, аз съм бояджията, който ти боядиса апартамента, не можеш ли да ме познаеш?

_1_ Един гражданин отишъл в поликлиниката, за да си извади медицинско свидетелство за шофьор, но след прегледа очният лекар му казал:

БЕ.1.1.8. чете прости нелинеарни елементи от текста: упътвания, таблици, диаграми и графики.

Задача

Пред теб е част от репертоара на софийските театри за месец юни. Искаш да заведеш един свой приятел на театър на 18 юни. Този ден има пет театрални представления. Напиши техните заглавия.

НАРОДЕН ТЕАТЪР
бул. "Дондуков", 6
15.06. от 12 и 17 часа "Червената шапчица"
16.06. от 11, 13 и 17 часа "Червената шапчица"
17.06. от 11 и 13 часа "Червената шапчица"
18.06. от 11, 13, 15 и 17 часа "Червената шапчица"
19.06. от 12, 17 и 19 часа "Червената шапчица"

ДЕТСКИ ТЕАТЪР
бул. "Витоша"
15 - 20 .06. от 11, 13, 17 и 19 часа "Спящата красавица"
ТЕАТЪР "ОХЛЮВЧЕ"
бул. "Цар Симеон"
15.06. от 17 часа "Принцесата върху граховото зърно"
17.06. от 13 и 17 часа "Принцесата върху граховото зърно"
18.06. от 17 часа "Принцесата върху граховото зърно"
19.06. от 17 и 19 часа "Принцесата върху граховото зърно"

КУКЛЕН ТЕАТЪР "ПИНОКИО"
ул. "Пиротска", 52

15.06. от 17 часа "Лъжите на Пинокио"
17.06. от 13 и 17 часа "Пинокио и магьосницата"
18.06. от 19,30 часа "Лъжите на Пинокио"
19.06. от 17 и 19,30 часа "Пинокио и магьосницата"

Заглавията на театралните представления са:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

Отговор

1. "Червената шапчица"	2. "Спящата красавица"
3. "Принцесата върху граховото зърно"	4. "Лъжите на Пинокио"

(Редът на изброяването им може да бъде друг.)

2. ПИСМЕНО ИЗРАЗЯВАНЕ

В областта на ПИСМЕНОТО ИЗРАЗЯВАНЕ ученикът/ученичката:

БЕ.1.2.1. знае и използва азбуката.

Задача
Напишете с ръкописни букви. Издателство "Братство" _____ Гражданско сдружение "Здрав живот" _____ "Книга за джунглата" _____
Отговор
Издателство "Братство" *Гражданско сдружение "Здрав живот"* *"Книга за джунглата"*

БЕ.1.2.2. съставя разбираемо, граматически правилно изречение.

Задача
Напишете едно изречение с най-малко 10 думи за своето училище или за своя клас. Изречението трябва да бъде разбираемо и граматически правилно. _____ _____ _____
Отговор
Изречението трябва да бъде разбираемо, граматически правилно, да се състои от най-малко 10 думи и да е във връзка с училището или класа. Правописните и пунктуационните грешки няма да се вземат предвид при оценяването.

БЕ.1.2.3. съставя кратко съчинение изложение, съчинение повествование и съчинение описание и умее да го свързва в смислова цялост (увод, изложение и заключение).

Задача
Всеки човек си има любим сезон. Това е сезонът, когато се чувства добре, когато е щастлив и доволен. Кой е твоят любим сезон? Пролетта, лятото, есента, зимата? Защо? Вашата задача е да опишете любимия ви сезон. За тази задача имате общо 90 минути. За това време трябва да решите кой сезон ще опишете, с какви детайли ще разкажете за него, как най-добре ще ни поясните защо точно него сте избрали. След това трябва да напишете съчинението, да го прочетете отново, да проверите има ли грешки и да ги поправите (ако трябва, препишете съчинението). Озаглавете го. Качествата на съчинението ще бъдат оценени по следните критерии: - яснота, цялостност и смислова завършеност на текста; - качество на описаните детайли; - спазване на правописните правила. Моля, пишете четливо. Успешна работа!
Отговор
Оценява се яснотата, цялостността и смисловата завършеност на съчинението, придържането към темата, качеството на подбраните детайли и спазването на правописните правила.

Задача
Училищата са места, където винаги нещо се случва - в час, в междучасието, преди и след часовете. Спомнете си за една случка от училището и я разкажете. За тази задача имате общо 90 минути. За това време трябва да решите коя случка ще опишете. Какво се е случило, къде и кога, кой е участвал? Каква е била твоята роля в случилото се и как си се чувствал? След това трябва да напишете съчинението, да го прочетете отново, да проверите има ли грешки и да ги поправите (ако трябва, препишете съчинението). Озаглавете го. Качествата на съчинението ще бъдат оценени по следните критерии: - яснота, цялостност и смислова завършеност на текста;

- колко убедително е представена случката;

- спазване на правописните правила.

Моля, пишете четливо.

Успешна работа!

Отговор

Оценява се яснотата, цялостността и смисловата завършеност на съчинението, придържането към темата, качеството на подбраните детайли и спазването на правописните правила.

Задача

Всички говорят, че приятелството е важно, но различни хора по различни начини обясняват какво за тях означава изразът "истинско приятелство". Споделете с нас вашето мнение за приятелството. Разкажете какво е според вас приятелството, кои са качествата на истинските приятели, по какво се различава "истинското приятелство" от "лъжливото".

За тази задача имате общо 90 минути. През това време трябва да решите по какъв начин най-добре да ни обясните понятието "приятелство" така, че ние да разберем какво подразбирате под него. След това трябва да напишете съчинението, да го прочетете отново, да проверите има ли грешки и да ги поправите (ако трябва, препишете съчинението). Озаглавете го.

Качествата на съчинението ще бъдат оценени по следните критерии:

- яснота, цялостност и смислова завършеност на текста;

- яснота на изказаното отношение към приятелството;

- спазване на правописните правила.

Моля, пишете четливо.

Успешна работа!

Отговор

Оценява се яснотата, цялостността и смисловата завършеност на съчинението, придържането към темата, качеството на подбраните детайли и спазването на правописните правила.

БЕ.1.2.4. умее да преразказва текст.

Задача

Прочетете внимателно народната приказка "Чорбаджията и жътварят".
Преразкажете приказката. Докато я четете, можете да подчертавате, отбелязвате текста и да правите забележки. Това няма да се оценява. Оценява се подборът на най-важната информация в текста.

ЧОРБАДЖИЯТА И ЖЪТВАРЯТ

По жътва един стар чорбаджия повикал своя съсед - сиромах човек, да му пожъне нивата.
- Докога ще жъна? - попитал сиромахът.
- Докато залезе онова, небесното светило - показал нагоре с пръст чорбаджията.
- Ама какво ще ми платиш?
- Една торбичка брашно ще ти дам, стига да работиш както трябва.
Сиромахът отишъл на чорбаджийската нива и я подхванал от единия край. Запращели ония ми ти ръкойки, почнал да търкаля снопите. Жънал, без да се изправи. Само на пладне поседнал за малко под крушата, изял една порязаница хляб и една глава лук и пак грабнал сърпа. До вечерта пожънал половината нива. Когато слънцето залязло, умореният работник се изправил, обърсал горещата пот от челото си и рекъл:
- Стига толкова.
- Как тъй стига - обадил се чорбаджията, който току-що пристигнал да види докъде е стигнал жътварят му, - половината нива стои непожъната.
- Но слънцето залезе и почна да притъмнява.
- Слънцето залезе, но я погледни на небето! Там вече е изгряла неговата сестра - месечината. Ще жънеш, додето залезе и тя. Инак няма брашно.
И наистина месечината се изтърколила на небето като червена ябълка и станало видело.
Нямало що. Жътварят пак пречупил кръст и започнал. Цяла нощ се трепал, а чорбаджията легнал под крушата и се наспал хубаво.Додето огрее слънцето на другия ден, работникът пожънал цялата нива.
- Сега ще ти дам брашно - рекъл чорбаджията. - Иди вкъщи да си вземеш торбичката и ела на моята воденица. Там е брашното ми.
Отишъл си сиромахът и подир малко пристигнал на воденицата с един голям козлен чувал.
- Сипвай брашното! -рекъл той.
Чорбаджията облещил очи и се развикал:
- Защо си донесъл този козлен чувал? Какво е туй нещо?
- Туй нещо е по-големият брат на торбичката - отговорил работникът.
- Как тъй може торбичката да има голям брат?

- Щом като слънцето може да има сестра, защо да не може и торбичката да има брат? - хитро казал сиромахът.
Чорбаджията се намерил натясно и насипал брашното в козления чувал.

Отговор

Приказката може да се преразкаже със съкращения или без съкращения.

БЕ.1.2.5. умее да приспособява речта си към средата на комуникацията* (към речта, т.е. писането), към темата, ситуацията и т.н.; разпознава и употребява определен езиков запас (формален или неформален).

Задача

Определете стила на следния текст.

Абе, гледам го - нищо човек, пък мобифонът му на кръста, якето му - кожено, а и колата му е кола, не е картон.

а) официално-делови;
б) научен;
в) художествен;
г) разговорен;
д) публицистичен.

Отбележете буквата пред правилния отговор

Отговор

г) разговорен

БЕ.1.2.6. владее основните форми на писмената комуникация: съставя писмо, попълва различни образци и формуляри, с които се среща в училище и в ежедневието.

Задача

Попълнете с печатни букви следното заявление.

ЗАЯВЛЕНИЕ ЗА ЗАПИСВАНЕ В СРЕДНО УЧИЛИЩЕ
от

Име: собствено ..... бащино.....

фамилно .....

гражданин(ка) на:..... народност .....

роден(а) на: ..... в гр. (село) .....

адрес: .....№ . .....

тел. (е-поща) .....

В Босилеград

.....20… г. Подпис .....

Отговор

ЗАЯВЛЕНИЕ ЗА ЗАПИСВАНЕ В СРЕДНО УЧИЛИЩЕ
от

Име: собствено ГОРАН бащино ИВАНОВ

фамилно АЛЕКСАНДРОВ

гражданин(ка) на: Р СЪРБИЯ народност БЪЛГАРИН/КА

роден(а) на: 28. 12. 1996 г. в гр. (село) гр. БОСИЛЕГРАД

адрес: ул. "Христо Ботев" , БОСИЛЕГРАД, № : 12

.....

тел. (е-поща) 017/ 877 100; goran@gmail.com

В Босилеград

20. 06. 20__ г. Подпис .....

БЕ.1.2.7. прилага правописната норма (от всяка правописна област) в прости примери.

Задача

Напишете с думи следните числителни.

48 _____ 74. _____ 500 _____ XII_____
Отговор
Четиридесет и осем, седемдесет и четвърти, петстотин, дванадесети

БЕ.1.2.8. има изградена езикова толерантност и отрицателно отношение към езика на дискриминацията и говора на омразата*

3. ГРАМАТИКА, ЛЕКСИКА, ДИАЛЕКТ И КНИЖОВЕН ЕЗИК

В областта на ГРАМАТИКАТА ученикът/ученичката:

БЕ.1.3.1. знае особеностите на звуковете и техните видове; умее да разделя думи на срички в прости примери; прилага правописната норма на съвременния книжовен език при звуковите промени.

Задача
Попълнете текста: В българския език има _____ букви (напишете броя на буквите) и _____ звука (напишете броя на звуковете). Звуковете, които се образуват в устната кухина от трептенето на гласните струни, без шум са _____. Звуковете на речта, които съдържат шум, получени в резултат на учленителна дейност са _____.
Отговор
тридесет (30); четиридесет и пет (45); гласни; съгласни.

БЕ.1.3.2. прави разлика между книжовна и некнижовна акцентуация*

БЕ.1.3.3. определя мястото на логическото ударение в изречението в прости примери.

Задача	
В изречението, което е отговор на въпроса, подчертайте думата, която носи логическото ударение.	
а)	(- Кога Иванчо е дошъл?) - Вчера е дошъл.
б)	(На кого си казала това?) - Не съм казала на никого.
Отговор	
а) вчера, б) на никого	

БЕ.1.3.4. разпознава частите на речта; знае основните граматически категории на изменяемите думи; прилага книжовно езиковата норма в различни форми на думите.

Задача			
Разпределете посочените думи в съответните колонки: пролетен, играчка, твой, щастие, летувам, играя, щастлив, този			
съществителни имена	прилагателни имена	местоимения	глаголи
играчка			
Отговор			
играчка	пролетен	твой	летувам
щастие	щастлив	този	играя

БЕ.1.3.5. различава простите думи от сложните; разпознава корена на думата; създава думи спрямо зададено значение въз основа на съществуващи модели.

Задача
Посочете реда, в който има само сложни думи.

а) машинопис, математика, лешояд
б) дружелюбен, занапред, небосвод
в) неколкократен, възпрепятствам, целомъдрие
г) одухотворен, благоволя, овцевъд
д) светоглед, килимар, многочлен

Отговор

г) одухотворен, благоволя, овцевъд

БЕ.1.3.6. различава основните видове прости изречения (съобщителни, въпросителни, подбудителни).

Задача

Определете вида на следните изречения.

- Господин професор, какво са това магарешки години ? _____
- Говорете, господине! _____
- Деца, вие сега сте в магарешките години. _____

Отговор

въпросително
подбудително (заповедно)
съобщително (разказно)

БЕ.1.3.7. употребява правилно глаголните форми (с изключение на минало несвършено време).

Задача

Попълнете празните места с правилната форма на глаголите в скобите.

Ние тази година _____ (завършвам) осми клас. След извесно време ние _____ (полагам) класификационен изпит. Аз бих _____ (искам) да се запиша в гимназията, но не съм сигурен/а дали ще успея. _____ (започвам) да _____ (подготвям се) преди два месеца, но родителите ми непрестанно повтарят: " _____ (упражнявам) всеки ден и ще успееш!"

Отговор

завършваме, ще завършим
ще полагаме
искал/а
Започнах
се подготвям
Упражнявай

БЕ.1.3.8. разбира бюрократичния език като нежелателен начин на изразяване.

Задача

Във всяка двойка изречения зачертай това, което е написано на бюрократичен език.

а) Синоптиците очакват захлаждане. - Синоптиците очакват настъпване на период с ниски температури.

б) Нямаме достатъчно финансови средства. - Нямаме достатъчно пари.

в) Цените отново растат. - Повторно се стигна до увеличение на цените.

Отговор

а) Синоптиците очакват настъпване на период с ниски температури.

б) Нямаме достатъчно финансови средства.

в) Повторно се стигна до увеличение на цените.

В областта на ЛЕКСИКАТА ученикът/ученичката:

БЕ.1.3.9. разпознава основните лексикални явления: еднозначност и многозначност на думата; основните лексикални отношения между думите: синонимия, антонимия, омонимия; метафората* като лексикален механизъм.

Задача

Свържете думите от лявата колонка с думите от дясната колонка, за да получиите двойки синоними.

В лявата колонка една дума е излишна.

1. предвидлив	а) реален
2. грижлив	б) проницателен

3. досаден	в) безкраен
4. истински	г) старателен
5. неизмерим	

Отговор

1-б; 2-г; 4-а; 5-в.

Задача

а) Подчертайте двойката антоними.

ида - ще дойда
ще дойда - ще пристигна
ще дойда - ще отида

б) Коя дума е антоним на думата **ленив**?

мързелив, отпуснат, трудолюбив, флегматичен

в) Напишете антонимите на следните думи:

светъл - _____
тъжен - _____

Отговор

а) ще дойда - ще отида
б) трудолюбив
в) светъл - тъмен, тъжен - радостен

БЕ.1.3.10. разпознава различните значения на многозначните думи, които са в употреба в контекста при всекидневната комуникация (вкъщи, в училище и пр.).

Задача

Коя дума не е сродна с останалите?

а) сметало
б) смятам
в) пресметна
г) смет
д) сметка

Отговор

г) смет

БЕ.1.3.11. знае значението на думите и фразеологизмите, които са в употреба във всекидневната комуникация (вкъщи, в училище), както и значението на онези, които често се срещат в учебните текстове (в учебниците, в текстовете за извънкласно четене).

Задача

Прочетете следния откъс от *Римско царство*.

В началото се развива под влиянието на древногръцката архитектура и едва към края на първата република придобива собствен облик. Нов момент, който значително променя римската архитектура, е откриването на бетона през 1 в. пр.н.е. Новият строителен материал позволява по-голяма свобода на строене и така майсторите изработват първите колонади с редици само от декоративни колони. Бетонът се счита за едно от най-важните открития на римляните. Типичен елемент на римската архитектура са богато украсените мозайки.

Кой израз означава *майстор*?

а) никому шапка не сваля;
б) от нищо нещо прави;
в) като мехлем на рана е;
г) като брашнен чувал е;
д) в кърпа му е вързано.

Отговор

б) от нищо нещо прави;

БЕ.1.3.12. определя значението на непознати думи и изрази въз основа на техния състав и/или контекста, в който се употребяват.

Задача	
Свържете изразите от лявата колонка с подходящите изрази от дясната, както е започнато.	
лапам мухите	а) слабо място
подливам вода	б) кротък човек
божа кравичка	в) пакостя
Ахилесова пета	г) губя си времето
Отговор	
1 - г, 2 - в, 3 - б, 4 - а	

БЕ.1.3.13. служи си с речници, помагала и енциклопедии.

Задача
Прочетете следното определение от *Тълковния речник на българския език* и отговорете на въпроса **курбàн**, *мн.* курбàни, (два) курбàна, *м.* **1.** Животно, заклано като жертва за здраве (или в памет на някого); оброк. *Давам курбан. Коля курбан.* **2.** Гощавка с такова животно. *Отивам на курбан. Правя си курбан.* **3.** Ястие, което се приготвя в такъв случай. **4.** *Прен.* Жертва, обикновено невинна. *Ставам курбан за чужди интереси.* Препишете преносното значение на думата *курбàн.* _____
Отговор
Жертва, обикновено невинна. *Ставам курбан за чужди интереси.*

В областта на ДИАЛЕКТА И КНИЖОВНИЯ ЕЗИК ученикът/ученичката:

БЕ.1.3.14. различава понятията книжовен език и диалект; знае основните данни за развитието на българския книжовен език (от началото до днес).

Задача
На кой книжовен език е написана творбата "Азбучна молитва" на Константин Преславски? _____
Отговор
старобългарски книжовен език

БЕ.1.3.15. знае основните данни за произхода и диалектите на българския език.

Задача
Прочетете изреченията и посочете правилните твърдения. а) българският език е източнославянски език; б) словенският и словашкият са славянски езици; в) българският и сръбският са южнославянски езици; г) славянските езици принадлежат към семейството индоевропейски езици; д) руският език е южнославянски език.
Отговор
б) словенският и словашкият са славянски езици; в) българският и сръбският са южнославянски езици; г) славянските езици принадлежат към семейството индоевропейски езици.

БЕ.1.3.16. знае основните данни за езиците на националните малцинства.

Задача		
В Сърбия има много национални малцинства. Всяко малцинство има свой език. В коя колонка са изброени само езиците на малцинствата:		
а) английски	б) унгарски	в) български

унгарски	руски	русински
русински	български	ромски
български	сръбски	унгарски

Отговор

в) български

русински

ромски

унгарски

БЕ.1.3.17. положително се отнася към диалектите (към своя и чуждите диалекти)*

БЕ.1.3.18. разбира значението на книжовния език за живота на обществото и за личностното развитие*

4. ЛИТЕРАТУРА

В областта на ЛИТЕРАТУРАТА ученикът/ученичката:

БЕ.1.4.1. свързва заглавията на прочетените художествени произведения (включени в учебната програма от Vдо VIIIклас) с имената на авторите им.

Задача

Свържете правилно литературната творба и нейния автор. Едно заглавие е излишно.

На браздата	Елисавета Багряна
Снаха	Иван Вазов
Синеоката	Елин Пелин
Една българка	Христо Ботев
Хаджи Димитър	

Отговор

На браздата - Елин Пелин
Синеоката - Елисавета Багряна
Една българка - Иван Вазов
Хаджи Димитър - Христо Ботев

БЕ.1.4.2. различава видовете литературно творчество (народно и художествено).

Задача

Твърдението, характерно за народното творчество, отбележете с "Т". Ако характеристиката не се отнася до народното творчество, отбележете с "Н".

Творбата се сътворява от надарена безименна личност.	Т	Н
Творбата не е изложена на промени, пренася се винаги в една и съща форма.	Т	Н
В творбите е изразена силната мотивация на автора да изкаже собствените си разбирания.	Т	Н
В творбите се използват постоянни епитети, определено начало и край.	Т	Н

Отговор

Творбата се сътворява от надарена безименна личност.	Т	
Творбата не е изложена на промени, пренася се винаги в една и съща форма.		Н
В творбите е изразена силната мотивация на автора да изкаже собствените си разбирания.		Н
В творбите се използват постоянни епитети, определено начало и край.	Т	

БЕ.1.4.3. различава основните литературни родове: лирика, епос и драма.

Задача

Определете към кой литературен род принадлежи творбата, от която е взет откъсът:

Един вол работил на господаря си много години вярно и търпеливо. Живеел и се надявал, че като остарее, стопанинът му ще го храни добре и ще го остави да почива и да умре мирно и тихо. Но се излъгал. Когато остарял, с голяма мъка теглил ралото и тежката кола. Впрягали го да вършее по цял ден, като му поставяли зобница на устата, та да не яде от житото, което вършеел. Горкият вол търпял и си мислел: "Когато свършим хармана и засеем есенното семе, стопанинът ще ме освободи да си почина. Нима не вижда, че вече нямам сили да вървя, а камо ли да ора и да тегля колата!"

...

(БЯГСТВОТО НА ЖИВОТНИТЕ В ГОРАТА)

Отбележете правилния отговор.

а) лирика
б) епос
в) драма

Отговор

б) епос

БЕ.1.4.4. разпознава различни форми на изразяване в художествената литература: повествование, описание, диалог и монолог.

Задача

Темата за една класна работа била "Едно мое утро".
След всеки абзац от класното напиши коя форма автора е използвал (монолог, диалог, повествование или дескрипция (описание). Едно решение се повтаря.

а) Зазвънка будилникът. Рипнах от кревата, подготвих се и излетях през глава навън. Едвам стигнах автобуса, който току-що тръгваше от гарата. _____

б) Отвътре автобусът беше нашаран с графити. По пода се разливаше мръсна вода. _____

в) - Момиче, бутна ме!

- Извенете, без да искам. _____

г) - Без да искаш, но мене ме боли кракът! Не внимавате къде ходите, не гледате нито себе си, нито другите. Когато аз бях млад, гледах и къде ходя, и къде се спирам, а не като муха без глава... _____
д) Гледах Дунава, широк и син, старите жълтеникави къщурки и дърветата пълни със позлатени листа. _____

Отговор

а) нарация (повествование)
б) дескрипция (описание)
в) диалог
г) монолог
д) дескрипция (описание)

БЕ.1.4.5. забелязва важните елементи на художествения текст: мотиви, тема, фабула, време и място на действието, образи...

Задача

Прочетете внимателно текста!

"В своите творби Йордан Йовков разкрива изстрадалата и благородна душа на бедните селяни. Такъв герой е и Моканина от разказа "По жицата". Писателят - хуманист го представя като човек с благородно сърце и голяма душа, готов да изслуша и разбере мъката на събратята си."

Темата на текста е:
а) Й. Йовков като автор;
б) душата на бедните селяни;
в) Моканина - човек с благородно сърце и голяма душа;
г) умението на Моканина да изслуша и разбере;
д) писателят - хуманист Йордан Йовков.

Отговор

в) Моканина - човек с благородно сърце и голяма душа;

БЕ.1.4.6. има изградено желание за четене на художествена литература и уважава националното, книжовното и художественото наследство*

БЕ.1.4.7. способен е за естестическо възприемане на художествени произведения*

Чрез следните твърдения се описват знанията и уменията на ученика / ученичката със средно ниво на компетентност.

1. УМЕНИЕ ЗА ЧЕТЕНЕ И РАЗБИРАНЕ НА ПРОЧЕТЕНИЯ ТЕКСТ

В областта на УМЕНИЕТО ЗА ЧЕТЕНЕ И РАЗБИРАНЕ НА ПРОЧЕТЕНИЯ ТЕКСТ ученикът/ученичката:

БЕ.2.1.1. чете текст, използвайки различни начини на четене: "бегло четене" (с цел бързо намиране на определена информация); четене "с молив в ръце" (с цел учене, извършване на поставени задачи, решаване на проблеми); четене за удоволствие*.

БЕ.2.1.2. знае и умее да разпознава и отделя езикови средства, характерни за различни функционални стилове.

Задача
Прочетете следните текстове и посочете стила им: разговорен, художествен, научен, официално-делови. А. Тук искам да остана и да умра. Че няма по-хубава земя от тая, дето съм видял слънцето за пръв път. Няма по-хубаво гнездо от онова върху сиромашкия комин, в което се излюпих и в което отгледах моите малки рожби. Де и защо ще вървя другаде? К.Константинов Б. Поради натрупване на сняг, което прави наложително неговото разчистване с техника, временно се забранява движението и паркирането на лични автомобили в центъра на града. В. Аз пък ти казвам, че нашият отбор е сто пъти по-добър от вашия. Първо, защото сме по-технични, а ти знаеш какво е техниката в спорта. Второ, защото и физически сме по-издръжливи в този момент. При днешния атлетичен футбол без това не може! Г. Каква е била съдбата на крепостта през ранното Средновековие? Твърде оскъдни са данните за този период в нейната история. Липсата на културен пласт от VII-XIв. подсказва, че вероятно по това време Мадарската крепост не е била обитавана. А_____ Б_____ В_____ Г_____
Отговор
А - художествен, Б - официално-делови, В - разговорен, Г - научен

БЕ.2.1.4. намира, отделя и сравнява информация от два кратки текста или от повече текстове по зададени критерии.

Задача
Прочетете следните текстове и открийте общото в тях. Ех, да бях на твоите години! Уви, времето лети бързо. Като бях млад, о-хо-о, камък да стисна, вода пуска. Вече съм стар. Ужас! Всичко ме дразни, особено котката. Марш! Вън! От нея дума не мога да кажа, все ме гледа... Името на Веселка е весело, но самата тя е винаги недоволна от нещо. Ако искам да и разкажа виц, тя казва: "Уф! Колко е скучно!" Предложа ли да идем на кино, казва: "Хм-м, ще видим..." Повече няма да дружа с нея, за да мога да кажа "Браво на мене.".
Отговор
Разказвачът изказва недоволство. Има много междуметия в двата текста.

БЕ.2.1.5. разпознава становището на автор на нехудожествен текст и го различава от други становища в същия текст.

Задача
Насилие в училищата Неотдавна в 115 училища бе проведено изследване за насилието между учениците. Факт е, че не участват в насилието 71% от учениците. Около 29% от учениците са или жертви, или насилници. В ролята на жертва се явяват 21% от запитаните ученици. Някои жертви са същевременно и насилници - 4% от учениците. Какво е отношението на автора на текста към насилието в училищата? А) авторът не проявява особен интерес; Б) авторът е загрижен; В) авторът е сърдит. Отбележете буквата пред правилния отговор.
Отговор
А) авторът не проявява особен интерес;

2.ПИСМЕНО ИЗРАЗЯВАНЕ

В областта на ПИСМЕНОТО ИЗРАЗЯВАНЕ ученикът/ученичката:

БЕ.2.2.1. умее езиково да оформя текст съобразно нормите на съвременния български книжовен език.

Задача

Всеки човек има свое любимо място. Това е мястото, където се чувства добре и защитено, където е щастлив и доволен. То може да бъде близо или далече, може да е истинско или измислено. Вашата задача е да опишете ***своето*** любимо място така, че да се почувстваме, като че ли сме там.

За тази задача имате общо 90 минути. За това време трябва да решите кое място ще опишете, с какви детайли ще разкажете за любимото си място, как най-добре ще ни поясните защо е толкова важно за вас. След това трябва да напишете съчинението, да го прочетете отново, да проверите има ли грешки и да ги поправите (ако трябва, препишете съчинението). Озаглавете го.

Качествата на съчинението ще бъдат оценени по следните критерии:

- яснота, цялостност и смислова завършеност на текста;
- качество на описаните детайли;
- спазване на правописните правила.

Моля, пишете четливо.

Успешна работа!

Отговор

Оценява се яснотата, цялостността и смисловата завършеност на съчинението, придържането към темата, качеството на подбраните детайли и спазването на правописните правила.

БЕ.2.2.2. Изготвя съобщение, реферат и доклад.

Задача

Училището ви е посетено от известен спортист. Той говори за това, колко е здравословно децата и младите да се занимават със спорт и че е полезно много деца да се включат в спортните занимания.
Напишете за това посещение съобщение в няколко изречения за училищното списание. Не забравяйте да напишете заглавието на съобщението. Погрижете се да включите подходящите данни, които трябва да съдържа едно съобщение.

_____

Отговор

Съобщението трябва да съдържа отговори на въпросите: кой, какво, къде, кога, как (защо).

БЕ.2.2.3. пише резюме на кратък и/или прост текст.

Задача

Напишете резюме на следния текст в три до пет изречения така, че в него да намерите най-важните идеи.

По онова време аз бях извадил една песен за гръцките владици в Търново. Като новост, тя се преписваше и ходеше от ръка на ръка. Ядосан, владиката, виква ме една вечер късно и накарва митрополитския ясакчия да ме запре в една одая. В нея са запирали кокошките. Нещо подир час и половина от запирането ми клисарят на черквата и слуга на митрополията, дядо Колъо дойде. Попита ме вечерял ли съм. Аз отговорих, "не съм", а той ми донесе малко хлебец и маслини, вода и една угарка от вощеница и ми каза: "Вечеряй скоро, дорде не е догоряла свещта."
(Из "Спомени")

Петко Р. Славейков

Отговор

Резюмето се пише в три до пет изречения, съдържащи най-важната информация.

БЕ.2.2.4. знае и умее да прилага правописната норма на съвременния български книжовен език.

Задача

Препишете правилно следните изречения, като спазвате правилата на правописната норма:

1.после ми разказа че стефан се маскирал как се скарали как се сбили заради мария.
2.за самодивите тя казваше че са отишли отколе защото хората станали лоши.

Отговор

1. После ми разказа, че Стефан се маскирал, как са се скарали, как са се сбили заради Мария
2. За самодивите тя казваше, че са отишли отколе, защото хората станали лоши.

Задача

При правилно съкратена дума отбележете с Т, а при неправилно съкратена дума с Н.
д-р (доктор)
гр. (град)
жен. род (женски род)
един. чис. (единствено число)

Отговор

Т
Т
Н
Н

БЕ.2.2.5. знае и умее да прилага пунктуационната норма на съвременния български книжовен език.

Задача

Напишете необходимите препинателни знаци.

Иван отива на училище
Иване ела тук
Проф Петров живее на ул Раковски.
Ще ходиш ли на кино
Аз четаа той спи
Четох романа Под игото
24 12 2002 г
Ах каква прекрасна природа

Отговор

Иван отива на училище.
Иване, ела тук.
Проф. Петров живее на ул. "Раковски".
Ще ходиш ли на кино?
Аз чета, а той спи.
Четох романа "Под игото".
24.12.2002г.
Ах, каква прекрасна природа!

3. ГРАМАТИКА, ЛЕКСИКА, ДИАЛЕКТ И КНИЖОВЕН ЕЗИК

В областта на ГРАМАТИКАТА ученикът/ученичката:

БЕ.2.3.1. определя мястото на ударението в думата, знае основните правила на правоговорните норми.

Задача

Подчертайте ударените срички в думите:

пия	зелен	гора
играя	кърдрав	пакост
изгубя	сребърна	Божидар

Отговор

пия	зелен	гора

играя	кърдрав	пакост
изгубя	сребърна	Божидар

БЕ.2.3.2. знае и различава частите на речта.

Задача

От дадените изречения извадете съществителните имена в една колонка, а в друга глаголите.

Духна тих ветрец.
Очисти небето и пекна топло лятно слънце.
Засъхнаха нивята.

Отговор

съществителни имена	глаголи
ветрец	духна
небето	очисти
слънце	пекна
нивята	засъхнаха

БЕ.2.3.3. знае и умее да променя изменяемите части на речта.

Задача

Напишете формата за женски род на прелагателните имена.

струнен - _____
безкористен - _____
величествен - _____
непостоянен - _____

Отговор

струнна
безкористна
величествена
непостоянна

БЕ.2.3.4. знае и умее да определя вида на сложните изречения (съчинени и съставни).

Задача

Посочете сложните съставни изречения, подчертайте съставящите ги подчинени и напишете вида им.

Приятно е да пътуваш с лодка по брега. _____

Ние ловим риба и си приказваме. _____

Когато тръгнахме, слънцето беше изгряло. _____

Завърнахме се на мястото, откъдето тръгнахме. _____

_____

Отговор

Приятно е да пътуваш с лодка по брега.	**подчинено подложно**
Ние ловим риба и си приказваме. _____	
Когато тръгнахме, слънцето беше изгряло.	**подчинено обстоятелствено**
Мислехме да ходим далеч, но водата се развълнува. _____	
Завърнахме се на мястото, откъдето тръгнахме.	**подчинено обстоятелствено**

БЕ..2.3.5. знае и умее да определя вида на глагола.

Задача

Определете вида на глаголите в изреченията.

1. Ловците убиват елена. _____
2. Ако си призная вината, няма да ме накажат. _____
3. Лозата закриля елена. _____

4. Да напиша ли писмо на Митко? _____ 5. Дядо Петко тръгва за Цариград. _____
Отговор
1. убиват - несвършен вид 2. призная - свършен вид, да накажат - свършен вид 3. закриля - несвършен вид 4. напиша - свършен вид 5. тръгва - несвършен вид

БЕ.2.3.6. знае и умее да определя синтактичната служба на думите в изречението.

Задача
В кое от следните изречения е употребено несъгласувано определение? А) Сутринта тръгнахме към старата хижа. Б) Предстоеше ни многочасов труден преход. В) По пътя се насладихме на чудесни гледки. Г) Видяхме, че езерата на Рила са прекрасни.
Отговор
Г) Видяхме, че езерата на Рила са прекрасни.

В областта на ЛЕКСИКАТА ученикът/ученичката:

БЕ.2.3.7. знае и умее да прилага лексикалната норма на съвременния български книжовен език.

Задача
Какви са подчертаните думи от лексикална гледна точка? Град с размерите на орех падна на площада в малкия планински град.
Отговор
омоними

БЕ.2.3.8. разбира значението на думи и фразеологизми, намиращи се в текстове, предназначени за работа в клас (учебници, текстове за извънкласно четене и т.н.), както и в литературни и медийни текстове, предназначени за младежта, и ги употребява правилно.

Задача
Когато се каже "мечешка услуга", това означава: А) голяма услуга; Б) лоша услуга; В) услуга в точното време.
Отговор
Б) лоша услуга.

БЕ.2.3.9. определя значението на непознати думи и изрази въз основа на техния състав и / или контекста, в който се употребяват.

Задача
Прочетете внимателно следното изречение и решете задачата. Към края на февруари и в началото на март, необичайно за тоя пероид на годината, в планината се затопли, духна зефир и дръвчетата се разлистиха. Подчертаната дума означава: а) студен пролетен вятър; б) топъл есенен вятър; в) топъл пролетен ветрец; г) зимен вятър.
Отговор
в) топъл пролетен ветрец

4. ЛИТЕРАТУРА

В областта на ЛИТЕРАТУРАТА ученикът/ученичката:

БЕ.2.4.1. умее да свързва литературната творба с автора й и с времето на създаването й.

Задача
В кой от редовете са свързани правилно авторът и литературната творба? А) Емилиян Станев - "По жицата" Б) Христо Ботев - "Немили-недраги" В) Алеко Константинов - "До Чикаго и назад" Г) Елин Пелин - "Една българка"
Отговор
В) Алеко Константинов - "До Чикаго и назад"
Задача
Кой период от време описва Иван Вазов в романа "Под игото"?
Отговор
Времето, когато България е била под турско иго

БЕ.2.4.2. разбира и умее да анализира конкретна литературна творба.

Задача
Кой от посочените мотиви НЕ присъства в стихотворението "На прощаване"? А) за прославата и признанието; Б) за величието на родната природа; В) за безсмъртието на подвига; Г) за героичната смърт.
Отговор
Б) за величието на родната природа.

БЕ.2.4.3. различава лиро-епическите видове (поема, балада).

Задача	
Прочетете дадените стихове и определете кой откъс е от поема.	
1) Жално въздъхна Гергана, умилно дума продума: Няма там, аго, по вази, няма там стени таквизи, зиме със здравец обрасли, лете със сива лиляка; няма там бяло кокиче, ни теменужка дъхава между кърдрави шубрачки.	2) През цял живот съм дирила човека и съм се разминавала със него, без да знам. Оставям го на теб, творец на бъдни дни, ако не го намериш, сътвори го сам.
Отговор	
1)	

БЕ.2.4.4. разпознава и различава определени художествени стилови средства (олицетворение, сравнение, метафора...).

Задача
В дадения откъс намерете сравнение и олицетворение и ги подчертайте. Тази вечер Витоша е тъй загадъчна и нежна - като теменужен остров в лунносребърни води, и над смътния й гребен, сякаш в болка безнадеждна, се разтапят в тънка пара бледи есенни звезди.
Отговор
Витоша е тъй загадъчна и нежна - олицетворение Като теменужен остров - сравнение

БЕ.2.4.5 различава формите на разказването в литературно-художествен текст: повествование, описание, монолог, диалог.

Задача
На линията под всеки откъс напишете дали е повествование, описание, монолог, диалог. - Кажи, малкия! - Бял хляб имате ли? - Има! - отвърна тя. _____ Един богат човек имал двама сина. По-малкият поискал от баща си своето наследство. Бащата изпълнил молбата му. Той заминал за далечна страна и похарчил всичко. Принудил се при един човек да пасе свине. _____ Под тези колосални отвесни скали, край реката е Погановският манастир, потънал отвред в зеленината на дъбовия лес, който покрива стотици разнообразни по форма и величина хълмове. _____ Перица: И мен... понякога, но днес е, забравил си, празник, и тя е в добро настроение. Хайде отново! _____
Отговор
диалог, повествование, описание, монолог

БЕ.2.4.6. прави разлика между преразказ и анализ на литературна творба.

Задача
В дадените изречения се говори за романа "Снаха" на Георги Караславов. При преразказ на творбата отбележете с "П", а при анализ с "А". А) Най-голямата радост за Юрталана била да трупа имот. Б) Работата за Юрталана е много важна, той не се съобразява с това, кой колко може да работи. В) След като забелязал,че някой му краде царевицата, Юрталана, без да мисли много, взел камък и хвърлил към момчето, което беряло. Г) Юрталана хладнокръвно заличава следите си, без да останат у него угризения на съвестта.
Отговор
А) П Б) А В) П Г) А

Чрез следните твърдения се описват знанията и уменията на ученика / ученичката с напреднало ниво на компетентност.

1. УМЕНИЕ ЗА ЧЕТЕНЕ И РАЗБИРАНЕ НА ПРОЧЕТЕНИЯ ТЕКСТ

В областта на УМЕНИЕТО ЗА ЧЕТЕНЕ И РАЗБИРАНЕ НА ПРОЧЕТЕНОТО ученикът/ученичката:

БЕ.3.1.1. разбира по-дълги и по-сложни текстове.

Задача
Прочетете текста и отговорете на въпросите. Бурано - островът, който е един от най-големите в лагуната на Венеция, има около 4800 жители и предлага спокойствие, за което Градът на гондолите не може и да мечтае. За туристите днес островът предлага освежаваща цветна терапия и тишина, каквито няма във Венеция. Камбанената кула към църквата "Сан Марино" е наклонена дори повече от известната по целия свят кула в Пиза. Местните жители продължават да вярват и да разказват на посетителите, че това се дължи на слабостта към алкохола на строителните работници. Наред с наклонената кула Бурано е известен и като остров на дантелата. Тук се намира т.нар. дантелено училище, както и музеят на дантелата, в който са показани експонати от XVIIIвек. По онова време производството на дантела в Бурано е било в разцвета си и местните жителки са създавали с ръцете си шедьоври, които са се търгували по целия свят на много високи цени. Древна легенда разказва за млад венециански мореплавател, донесъл на жена си красиви водорасли от далечни страни. С цел да запази формите на този необикновен подарък, жената ги пресъздала с кука и конец и поставила началото на неколковековна дантелена традиция в Бурано. Днес главната улица на острова е буквално покрита с магазини за дантела, но много малка част от предлаганото е изплетено на острова. **1. Кое твърдение е вярно според текста?** **а)** Всички дантели, които днес се предлагат на остров Бурано, са изплетени там.

б) Венеция е един от градовете в Италия, който се отличава с тишина и спокойствие.
в) На Бурано се намира камбанена кула, която е наклонена много повече от кулата в Пиза.
г) В музея на дантелата са показани експонати от деветнадесети век.

2. Кое твърдение НЕ е вярно според текста?
а) Древна легенда разказва за появата на остров Бурано в лагуната на Венеция.
б) И днес на острова продължават да се предлагат прочутите дантели на Бурано.
в) Камбанената кула на острова е наклонена повече от известната кула в Пиза.
г) Островът предлага на туристите тишина и спокойствие, които не са характерни за Венеция.

Отговори

1. в)
2. а)

БЕ.3.1.2. намира ключови думи и прави резюме на текста.

Задача

Кои са ключовите думи в същия текст?

а) спокойствие, тишина;
б) камбанената кула, дантелата;
в) местните жители, туристите;
г) островът, лагуната.

Отговор

б) камбанената кула, дантелата

БЕ.3.1.4. чете и тълкува по-сложни нелинеарни елементи от текста: сложни упътвания, таблици, диаграми и графики.

Задача

Погледнете внимателно таблицата и отговорете на въпросите.

Лични местоимения

Именителен падеж		**Винителен падеж**				**Дателен падеж**			
ед.ч.	мн.ч.	ед.ч.		мн.ч.		ед.ч.		мн.ч.	
		Пълни	Кратки	Пълни	Кратки	Пълни	Кратки	Пълни	Кратки
аз	ние	мене	ме	нас	ни	на мене	ми	на нас	ни
ти	вие	тебе	те	вас	ви	на тебе	ти	на вас	ви
той тя то	те	него нея него	го я го	тях	ги	на него на нея на него	му ѝ му	на тях	им

а) Посочете пълната форма на личното местоимение във винителен падеж, 2.л., мн.ч.

_____

б) Посочете кратката форма на личното местоимение в дателен падеж, 1.л., ед.ч.

_____

Отговор

а) вас
б) ми

2. ПИСМЕНО ИЗРАЗЯВАНЕ

В областта на ПИСМЕНОТО ИЗРАЗЯВАНЕ ученикът /ученичката:

БЕ.3.2.1. организира текст в логически и правилно разпределени части; определя подходящо заглавие на текста и подзаглавия на частите на текста.

Задатак

Вашата задача е да напишете съчинение-разсъждение за силната привързаност към близките в стихотворението на Христо Ботев *На прощаване*. Направете план за написване на съчинението. Озаглавете го. Определете основните части (3 до 4 части) и накратко, с няколко думи, разкажете за съдържанието на всяка от частите.

Христо Ботев
НА ПРОЩАВАНЕ В 1868 Г.

Не плачи, майко, не тъжи,
че станах ази хайдутин,
хайдутин, майко, бунтовник,
та тебе клета оставих
за първо чедо да жалиш!
Но кълни, майко, проклинай
таз турска черна прокуда,
дето нас млади пропъди
по тази тежка чужбина -
да ходим да се скитаме
немили, клети, недраги!
Аз зная, майко, мил съм ти,
че може млад да загина,
ах, утре като премина
през тиха бяла Дунава!
Но кажи какво да правя,
кат си ме, майко, родила
със сърце мъжко, юнашко,
та сърце, майко, не трае
да гледа турчин, че бесней
над бащино ми огнище:
там, дето аз съм пораснал
и първо мляко засукал,
там, дето либе хубаво
черни си очи вдигнеше
и с онази тиха усмивка
в скръбно ги сърце впиеше,
там дето баща и братя
черни чернеят за мене!...
Ах, мале - майко юнашка!
Прости ме и веч прощавай!
Аз вече пушка нарамих
и на глас тичам народен
срещу врагът си безверни.
Там аз за мило, за драго,
за теб, за баща, за братя,
за него ще се заловя,
пък... каквото сабя покаже
и честта, майко, юнашка!
А ти, 'га чуеш, майнольо,
че куршум пропей над село
и момци вече наскачат,
ти излез, майко - питай ги,
де ти е чедо остало?
Ако ти кажат, че азе
паднал съм с куршум пронизан,
и тогаз, майко, не плачи,
нито пък слушай хората,
дето ще кажат за мене
"Нехранимайка излезе", -
но иди, майко, у дома
и с сърце сичко разкажи
на мойте братя невръстни,
да помнят и те да знаят,
че и те брат са имали,
но брат им падна, загина,
затуй, че клетник не трая
пред турци глава да скланя,
сюрмашко тегло да гледа!
Кажи им, майко, да помнят,
да помнят, мене да търсят:
бяло ми месо по скали,
по скали и по орляци,
черни ми кърви в земята,
земята, майко, черната!
Дано ми найдат пушката,
пушката, майко, сабята,
и дето срещнат душманин
със куршум да го поздравят,
а пък със сабя помилват...
Ако ли, майко, не можеш
от милост и туй да сториш,
то 'га се сберат момите
пред нази, майко, на хоро
и дойдат мойте връстници

и скръбно либе с другарки,
ти излез, майко, послушай
със мойте братя невръстни
моята песен юнашка -
защо и как съм загинал
и какви думи издумал
пред смъртта си и пред дружина...
Тъжно щеш, майко, да гледаш
ти на туй хоро весело,
и като срещнеш погледът
на мойто либе хубаво,
дълбоко ще ми въздъхнат
две сърца мили за мене -
нейното, майко, и твойто!
И две щат сълзи да капнат
на стари гърди и млади...
Но туй щат братя да видят
и кога, майко, пораснат,
като брата си ще станат -
силно да любят и мразят...
Ако ли, мале, майноле,
жив и здрав стигна до село,
жив и здрав с байряк във ръка,
под байряк лични юнаци,
напети в дрехи войнишки,
с левове златни на чело,
с иглянки пушки на рамо
и с саби-змии на кръстът,
о, тогаз, майко юнашка!
О, либе мило, хубаво!
Берете цветя в градина,
късайте бръшлян и здравец,
плетете венци и китки
да кичим глави и пушки!
И тогаз с венец и китка
ти, майко, ела при мене,
ела ме, майко прегърни
и в красно чело целуни -
красно, с две думи заветни:
свобода и смърт юнашка!
А аз ще либе прегърна
с кървава ръка през рамо,
да чуй то сърце юнашко,
как тупа сърце, играе;
плачът му да спра с целувка,
сълзи му с уста да глътна...
Пък тогаз... майко, прощавай!
Ти, либе, не ме забравяй!
Дружина тръгва, отива,
пътят е страшен, но славен:
аз може млад да загина...
Но... стига ми тая награда -
да каже нявга народът:
умря сиромах за правда,
за правда и за свобода...

Христо Ботев е роден на 25 декември 1847 г. (нов стил - 6 януари 1848 г.) в гр. Калофер в семейството на даскал Ботьо Петков и Иванка Ботева. Първоначално (1854-1858) учи в Карлово, където е учител Ботьо Петков, по-късно се завръща в Калофер, продължава учението си под ръководството на своя баща и през 1863 г. завършва калоферското училище. През октомври същата година заминава за Русия и се записва частен ученик във Втора Одеска гимназия, от която е изключен през 1865 г. Известно време е учител в бесарабското село Задунаевка.

През 1867 г. се завръща в Калофер, започва да проповядва бунт срещу чорбаджии и турци, след което окончателно напуска Калофер. По това време във вестник "Гайда", редактиран от П. Р. Славейков, е публикувано първото стихотворение на Хр. Ботев - "Майце си".

От октомври 1867 г. живее в Румъния. Работи в Браила като словослагател при Дим. Паничков, където се печата в. "Дунавска зора". През следващите години се мести от град на град, известно време живее заедно с Левски. През 1872 г. е арестуван за конспиративна революционна дейност, но е освободен. Започва работа като печатар при Любен Каравелов, а по късно като сътрудник и съредактор на революционния орган. Започва активната му дейност като журналист. През 1875 г. издава стихосбирката "Песни и стихотворения".

Май 1876 г. - вследствие новината за Априлското въстание, Ботев започва дейност за организиране на чета, става неин войвода. От Гюргево се качва с част от четата на кораба "Радецки".

На 20 май 1876 г. е последният тежък бой - привечер след сражението куршум пронизва Ботев.

Литературното и публицистично наследство на Ботев не е голямо по обем, но по своите художествени достойнства то бележи връх не само във възрожденската, но и изобщо в цялостното развитие на българската литература. Най-известни стихотворения: *На прощаване, Хаджи Димитър, Майце си, До моето първо либе, Моята молитва, Обесването на Васил Левски* и др.

Отговор

Оценява се дали заглавието е подходящо, организираността на дадените части в логическа цялост и придържането към темата.

БЕ.3.2.2. създава самостоятелен аргументативен текст.

Задача

Родителите ти съобщават, че си мислят за преместване в по-голям град. Те биха искали да чуят и твоето мнение.
Твоята задача е да си помислиш добре за тази възможност, да решиш дали си *за* преместването или *против* него, да обмислиш причините и всичко това да го напишеш.
За тази задача имаш 90 минути. През това време трябва да решиш коя възможност ще застъпваш, да измислиш аргументи, с които ще защитаваш своето мнение, след това да напишеш текст, отново да го прочетеш, да провериш има ли грешки и да ги поправиш. Не забравяй да озаглавиш текста.

Твоята работа ще бъде оценена въз основа на:

- яснотата, целостността и смисловата завършеност на текста;
- яснотата на представеното мнение за преместването;
- отчетените аргументи, които не съвпадат с твоето мнение;
- спазването на правописните правила.

Моля, пишете четливо.

Успешна работа!

Отговор

Оценява се яснотата, цялостността и смисловата свързаност на текста, яснотата на изложеното мнение за преместването, отчитането на аргументите, които не съвпадат с твоето мнение и спазването на правописните правила.

БЕ.3.2.3. пише съчинение наблюдение (върху книга, филм, театрално представление), репортаж и дискусия.

Задача

Напишете статия по следната тема: **Колко е важна модата днес**

Хората имат различни мнения по въпроса за важността на модата в съвременния живот.

Статията трябва да започне с изтъкване на различни становища, да продължи с изнасяне на аргументи и да се завърши със заключение. Имайте предвид, че модата не се отнася само до облеклото, но и до много други неща.

Колко е важна модата днес

Отговор

Оценява се яснотата, целостността и смисловата свързаност на текста, яснотата и прецизността на изтъкнатите убедителни аргументи и адекватността на заключението, произтичащо от тях.

БЕ.3.2.4. пише резюме на по-дълъг и/или по-сложен текст.

Задача

Прочетете следния текст, а след това напишете резюмето му. Резюмето на текста трябва да съдържа най-важното, което си разбрал от текста.

В древна Елада най-свещеното късче земя е Олимпия, чието име и традиции са живи и сега. Нейният разцвет започва, когато дорийците издигат тук светилище в чест на бащата на боговете - Зевс.
Името на древния град се свързва с най-известните състезания, т.нар. олимпийски игри. Херакъл, великият митичен герой от древността, се смята за основател на игрите, организирани в чест на Зевс, които в продължение на около 1200 години - от 776 г. пр.н.е. до 393 г. от н.е. - се провеждат на всеки четири години.

Център на археологическите разкопки в Олимпия е дорийският храм на Зевс от времето между 470 и 456 г. пр.н.е., където първоначално се намира огромната статуя от злато и слонова кост на седящия Зевс Олимпийски, дело на Фидий. Храмът на богинята Хера, разположен северно от храма на Зевс, принадлежи все още на античната епоха. В него са запалвали олимпийския огън.
Стадионът на Олимпия е мястото, където са се провеждали олимпийските игри. Той е с дължина почти 193 м и с дълъг цилиндричен вход, наричан крипта. Там са допускани като участници и зрители само мъже. Единствената жена, която е допускана по време на игрите, е жрицата на богинята Хера. Във всички времена стадионът е възприеман като природна даденост. Зрителите са седели не върху помпозни мраморни стъпала, а върху земни насипи.

Напишете резюме на този текст. Първо си помислете за целта на текста и за най-важната информация, изнесена в него. След това напишете резюме в четири до шест изречения.

Резюме

Отговор

Оценява се дали резюмето съдържа само най-важната информация (за произхода на думата, какво представлява понятието). В него не трябва да има допълнителна информация и детайли.

БЕ.3.2.5. владее и умело прилага правописните правила на съвременния български книжовен език.

Задача

В следните изречения сложете запетая, където е необходимо.

а) Състарен и умислен скитникът се завърна в своя роден край.
б) Госпожо Петрова разбрахме че Вие сте пристигнала навреме.

Отговор

Състарен и умислен, скитникът се завърна в своя роден край.
Госпожо Петрова, разбрахме, че Вие сте пристигнала навреме.

3. ГРАМАТИКА, ЛЕКСИКА, ДИАЛЕКТ И КНИЖОВЕН ЕЗИК

В областта на ГРАМАТИКАТА ученикът/ученичката:

БЕ.3.3.1. умее да разделя дума на срички.

Задача

Разделете на срички следните думи:

автомобил	човек	рисувам
детство	четлив	

Отговор

ав·то·мо·бил	чо·век	ри·су·вам
дет·ство	чет·лив	

БЕ.3.3.2. владее и прилага в речта си правоговорните норми.

Задача

Сложете ударенията на следните думи:

клас, момиче, чета, пея, хубаво, червено

Отговор

кла̀с, момѝче, чета̀, пѐя, ху̀баво, червѐно

БЕ.3.3.4. разпознава видове изречения по състав (прости изречения: разширени, безлични; сложни изречения: сложни съчинени и сложни съставни).

Задача
Кое от следните изречения е сложно по състав? а) Всички отидоха да гледат световното първенство. б) Все още продължавам да мисля върху тази трудна задача. в) Късните следобеди започнаха да стават доста хладни. г) Заедно се заловихме да търсим стари пощенски марки.
Отговор
а)

Задача
Определете вида на подчиненото изречение в състава на сложното изречение. Трудно е да се приеме истината.
Отговор
Подчинено допълнително изречение.

В областта на ЛЕКСИКАТА ученикът/ученичката:

БЕ.3.3.5. умее да определя значението на непознати думи и изрази въз основа на техния състав, на контекста, в който се употребяват, или въз основа на произхода им.

Задача
Определете значението на подчертаната дума в следното изречение: …У - у! Студено!... Лутнали, припнали всички американци като чаркове на една машина, като че безсъзнателно, автоматически сноват, преплитат се и от машината капят долари, тези долари те пак ги влагат в машината и пак като чаркове сноват... Е, ами кога ще живеем? ... безсъзнателно - _____.
Отговор
без да осъзнава какво прави

Задача
Определете значението на подчертаните думи в следното изречение: Съвременният човек също се вълнува от възвишени чувства, също изживява изключителни събития, които предизвикват у него възторг. Върху поетиката на съвременната ода обаче се отразява стремежът към по-голяма естественост в преживяванията, без той да премахва основното - възторжения характер на чувството. възторг - _____. естественост -_____ .
Отговор
възторг - голяма радост, възбуда естественост - непринуденост, автентичност

БЕ.3.3.6. познава значението на думи и фразеологизми в научнопопулярни текстове, предназначени за младежта, и правилно ги употребява.

Задача
Кое от посочените фразеологични словосъчетания е със значение *променя поведението си*? а) запъва се като магаре на мост; б) хвърля ръкавица; в) запява друга песен; г) обира си крушите.
Отговор
в)

Задача
Кой от посочените фразеологизми НЕ е синоним на останалите? а) вятър го вее; б) той е мъгла; в) вре си носа; г) отнесен от вихъра.
Отговор
в)

4. ЛИТЕРАТУРА

В областта ЛИТЕРАТУРАТА ученикът/ученичката:

БЕ.3.4.1. умее да определя произведението, неговия вид и род според даден откъс, герои, ситуации, теми и мотиви.

Задача
Прочетете откъса и отговорете на въпросите. "Защо не отваряш, воденичарино? - попита той. Воденичарят избъбли някакво смутено извинение, като се наведе покорно до земята и хвърли безпокоен поглед към дъното на воденицата, дето спеше Марийка. - Ти сам ли си тука? - И Емексизът се обърна. - Самичък - отговори бързо воденичарят, па като помисли, че лъжата е безполезна, притури: - И детето спи там. В тоя миг Марийка се отви и обърна лицето си насам. Бледното сияние на ламбицата играеше по бялата й изпъчена гушка. Турците впиха жадни погледи в заспалата девойка. Студена пот обля челото на воденичаря. Емексизът се обърна с притворно добродушен вид към него: - Чорбаджи, стори труд и иди ни купи едно стъкло ракия. - Пехливан ага, сега е среднощ и всички кръчми са затворени в града - отговори воденичарят, разтреперан от страшната мисъл да остави Марийка сама с тия хора." От кое произведение е взет откъсът? _____ Авторът на произведението е: _____ Към кой литературен вид принадлежи произведението? _____
Отговор
"Под игото" Иван Вазов Роман

БЕ.3.4.2. прави разлика между автора на произведението и лирическия субект или разказвача в произведението.

Задача
Открийте отношението между автора и лирическия субект в стиховете: КАТО СЛЪНЦЕ ...Като слънце, като божие слънце, над живота ни кратък и беден, и дори над деня ни последен тя изгрява - греховна и свята. Като песен, като майчина песен, ненадейно в чужбина дочута, поразява беглеца залутан - любовта - съвестта на земята. (Елисавета Багряна) Какво е твоето заключение във връзка с текста? а) Авторът и лирическият субект съвпадат. б) Очевидна е разликата между автора и лирическия субект. в) Не съществува връзка между автора и лирическия субект. г) Лирическият субект е Слънцето. д) Лирическият субект е любовта.
Отговор
б) Очевидна е разликата между автора и лирическия субект. д) Лирическият субект е любовта.

БЕ.3.4.3. различава езиковите средства; определя функцията на фигурите и тропите в текста.

Задача
Кои от посочените тропи и фигури НЕ откривате в следните стихове? *героите наши, като скали твърди,* *желязото срещат с железни си гърди ...* а) сравнение б) метафора в) градация г) метонимия
Отговор
в) градация

Задача
Кой от глаголите НЕ е употребен метафорично: а) градя планове; б) цепи тишината; в) счупи рекорда; г) строя къща.
Отговор
г)

БЕ.3.4.4. разбира и умее да тълкува конкретна литературна творба.

Задача
Посочете НЕВЯРНОТО твърдение: В първа глава на повестта "Немили-недраги" от Иван Вазов надписите и изображенията по кръчмите и по кафенетата, държани от българи, разкриват: а) безкористното родолюбие и свободолюбието на емигрантите; б) ненавистта на поборниците за народна свобода към турския поробител; в) революционния дух на предосвобожденската епоха; г) безверието на хъшовете и жалкото им настояще в чужбина.
Отговор
г)

Учебни стандарти за български език за край на задължителното образование, които ще бъдат оценявани с непознати задачи

БЕ.2.1.3. Различава всички части на текст и книга, включително индекс,указател и библиография и умее да ги прилага.

Задача
Пред вас е една част от страница на *Речник на литературните термини.* Погледнете я внимателно и отговорете на въпроса: *Андрейчин Л., Георгиев Л., Илчев Ст., Костов* - Български тълковен речник Кратка българска енциклопедия, т.1-5, София, 1963-1969 *Милев А., Братков Й., Николов Б.* Речник на чуждите думи в българския език, София, 1954-1959. От коя част на речника е този откъс?
Отговор
От библиографията.

БЕ. 2.1.6. В прости примерни текстове различава становището на автора.

Задача
Прочетете откъса от "Речника на литературните термини". В текста авторът говори за хайдушките народни песни, изказвайки своето становище. Подчертайте изречението, където той изказва становището си. В хайдушките народни песни са предадени копнежът и борбите на поробения народ за свобода, увереността в собствените му сили, надеждите му в бъдещето. Животът, подвизите и стремежите на хайдутина са обрисувани всестранно. Хайдути стават смели момци и мъже, моми и жени, които не могат да търпят тиранията. Най-често ратаи, овчари и орачи грабват оръжието поради турски своеволия и чорбаджийски грабежи.
Отговор

Животът, подвизите и стремежите на хайдутина са обрисувани всестранно.

БЕ.3.1.3. намира аргументи в подкрепа на някоя теза или против нея в текста; прави изводи произтич

Задача

Прочетете внимателно текста и отговорете на въпроса.
Поредният юбилей от Освобождението на България е добър повод да се обърнем към събитията от ония дни. А внушителната вече времева дистанция от 130 години ни позволява да погледнем на несбъдналия се санстефански идеал без гняв и пристрастие. В края на Руско-турската освободителна война от 1877-1878 година, когато Високата порта започва преговори с руското главно командване за примирие, граф Николай Игнатиев получава нареждане от Петербург да подготви проект за мирен договор. При изработването му Игнатиев изхожда от решението на Цариградската посланическа конференция от декември 1876 година, на която Великите сили са се съгласили за създаването на две автономни български области в Мизия, Тракия, Македония и Добруджа. Тяхната територия съвпада почти напълно с границите на Българската екзархия от 1870 година.
Никоя от Великите сили не оспорва българския характер на въпросната територия, а само нейната големина, поради което я разделят на две части. Руската дипломация приема тяхното искане на Цариградската конференция с надеждата, че по този начин ще избегне нежелания военен сблъсък с Османската империя. Направеният компромис според граф Игнатиев има смисъл само при евентуално мирно решение на конфликта. След провала на конференцията, и особено след спечелената война, той смята, че подобен компромис не бива да се прави. И затова предвижда в проекта за мирен договор единна и неделима българска държава.

1. За какъв "несбъднал се санстефански идеал" се говори в текста?

Отговор

На Цариградската посланическа конференция от декември 1876 година Великите сили са се съгласили за създаването на две автономни български области в Мизия, Тракия, Македония и Добруджа. Никоя от Великите сили не оспорва българския характер на въпросната територия, а само нейната големина, поради което я разделят на две части. След провала на конференцията подобен компромис не бива да се прави. И затова се предвижда в проекта за мирен договор единна и неделима българска държава.

Отговорът може да съдържа и допълнителна информация.

БЕ.3.3.3. владее частите на речта.

Задача

Напишете названията на подчертаните глаголни форми в следното изречение:
Без да продумат и дума, те тръгнаха надолу по склона, прегазиха реката, която още не беше придошла от пролетните порои и на зазоряване влязоха в селото.

а) тръгнаха _____

б) не беше придошла _____

Отговор

а) аорист (минало свършено време)

б) плусквамперфект (минало предварително време)

Задача

Запишете в таблицата основната форма на дадените думи и частта на речта, към която принадлежат. Две думи са дадени като пример. Внимавайте, за изменяемите думи трябва да напишете основната им форма.
Като влезе, отърси снега от дрехата си, протегна ръка в тъмнината, пристъпи и седна до камината. Душата му се върна в миналото. Заклюма над студеното огнище и се замисли.

Думата в изречението	Основна форма	Част на речта
снега		
протегна		
в	в	ПРЕДЛОГ
и		

камината		
Душата	душа	съществително име
му		
над		
студеното		

Отговор

Думата в изречението	Основна форма	Част на речта
снега	сняг	съществително име
протегна	протегна	глагол
в	в	предлог
и	и	съюз
камината	камина	съществително име
душата	душа	съществително име
му	той	местоимение
над	над	ПРЕДЛОГ
студеното	студен	прилагателно име

БЕ.3.4.5. умее да изразява своето лично отношение към посоченото произведение и аргументирано да го обосновава.

Задача

Прочетете стихотворението, а след това отговорете на въпросите.

Тихият пролетен дъжд

Тихият пролетен дъжд
звънна над моята стряха,
с тихия пролетен дъжд
колко надежди изгряха!

Тихият пролетен дъжд
слуша земята и тръпне,
тихият пролетен дъжд
пролетни приказки шъпне.

В тихия пролетен дъжд
сълзи, възторг и уплаха,
с тихия пролетен дъжд
колко искрици изтляха!

Николай Лилиев

Прочетете анализа на стихотворението *Тихият пролетен дъжд*. Със свои думи се обосновете защо този анализ **не е напълно** приемлив. Намерете поне две причини за това.

Заглавието е свързано със самото стихотворение, говори се за омразата към пролетния дъжд. Природата е израз на авторовите чувства. В произведението се говори за тъгата, предизвикана от пролетния дъжд, който е връзката на земята и небето. Поетът символист Николай Лилиев дава израз в поетичния текст на мечтата си за красота и хармония, която ще се осъществи само когато престане да вали. Като основен мотив в творбата се откроява блянът му за прекрасното и трагичното усещане за неговата преходност в живота.

_____

_____

_____

_____

Отговор

Ученикът показва, че е разбрал стихотворението. Изразява своето отношение към стихотворението, аргументирайки несъгласието между предложения анализ и личната си интерпретация на стихотворението.

Образователни стандарти за край на задължителното основно образование по математика с примерни задачи

МА.1.1.1. Ученикът умее да прочете и да запише различни видове числа (естествени, цели, рационални).

Задача

Свържете равните числа, както е посочено:

Решение

МА. 1.1.2. Ученикът умее да преобразува число от десетична в обикновена дроб и обратно.

Задача

Кое от дадените числа е равно на числото 0,3?

Посочете верния отговор:

а) $\frac{10}{3}$

б) $\frac{3}{10}$

в) $\frac{1}{3}$

г) $\frac{3}{10}$

Решение

б) $\frac{3}{10}$

МА.1.1.3. Ученикът умее да сравнява по големина числа от един и същ запис, помагайки се с чертеж, когато е необходимо.

Задача

Дадени са числата:

-3,1 -12,2 0,03 0,3

Кое от посочените числа е

а) Най-малкото: ☐

б) Най- голямото: ☐

Решение

а) Най-малкото от числата е -12,2

б) Най- голямото от числата е 0,3

МА.1.1.4. Ученикът извършва основни действия с числа от един и същ запис, помагайки се с чертеж, когато е това необходимо, (в случай на събиране и изваждане на дроби, с един и същ знаменател), пресмята например 1/5 от *n*, където *n*е дадено естествено число.

Задача

Изчислете и запишете верния отговор:

а) - 6 : 2 = _____

б) - 6 - 2 = _____

в) - 6 · 2 = _____

г) - 6 + 2 = _____

Решение

а) - 6 : 2 = -3

б) - 6 - 2 = -8

в) - 6 · 2 = -12

г) - 6 + 2 = -4

МА.1.1.5. Ученикът умее да дели с остатък, като делителят е едноцифрено число, и знае кога някое число е делимо на друго.

Задача

Попълнете следната таблица, както е започнато:

делимо	делител	остатък
21376	10	6
123	2	
237	3	

128	5	

Решение

делимо	делител	остатък
21376	10	6
123	2	1
237	3	0
128	5	3

МА.1.1.6. Ученикът умее да използва цели числа и прости изрази с тях, помагайки си с визуални въображения.

Задача

Днес е рожденият ден на Йована. Тя казва: "След три години ще съм навършила 18 години". На колко години е Йована сега?

Посочете верния отговор.

а) 12
б) 15
в) 18
г) 21

Решение

б) 15

МА.1.2.1. Ученикът извършва формални действия, които са редуцирани и са зависими од интерпретацията им; умее да реши линейно уравнение, в което неизвестната се явява само в един член.

Задача

Кое число е решение на уравнението $x/2 + 2 = 8$?

Посочете верния отговор:

а) 5

б) 6

в) 12

г) 20

Решение

в) 12

МА.1.2.2. Ученикът умее да извършва определени операции, които са съкратени в зависимост от интерпретацията им и умее да вдига дадено число на степен, знае основните действия със степени.

Задача

Произведението $2^{10} \cdot 2^2$ е равно на:

Посочете верния отговор:

а) 2^5

б) 2^8

в) 2^{12}

г) 2^{20}

Решение

в) 2^{12}

Задача

Посочете верния отговор:

Стойността на степена $0{,}3^2$ е:

а) 0,06
б) 0,6
в) 0,09
г) 0,9

Решение

в) 0,09

МА.1.2.3. Ученикът умее да извършва определени операции, които са съкратени и зависят от интерпретацията им, умее да събира, изважда и умножава едночлени.

Задача

Опростете следния израз:

$5a^3 + 7a^3 =$ _____

$9x^2 - 4x^2 =$ _____

$2b \cdot 3b^2 =$ _____

Решение

$5a^3 + 7a^3 = 12a^3$

$9x^2 - 4x^2 = 5x^2$

$2b \cdot 3b^2 = 6b^3$

МА.1.2.4. Ученикът умее да извършва определени операции, които са съкратени и зависят от интерпретацията им; определя стойността на определена функция, зададена таблично или с формула.

Задача

Функцията е дадена с формула $y = 2x + 1$. Определете съответните стойности на променливите x и y и попълнете таблицата.

x	0		4
y		5	

Решение

x	0	2	4
y	1	5	9

МА.1.3.1. Ученикът владее с понятията: отсечка,лъч,права,равнина и ъгъл (забелязва техни те модели в реалните ситуации и умее да ги начертае, използвайки пособия; разпознава някои видове ъгли и успоредни и перпендикулярни прави).

Задача

Свържете чертежа с названието на фигурата представена на този чертеж.

• отсечка

• ъгъл

• лъч

• права

Решение

МА.1.3.2. Ученикът владее понятията: триъгълник, четириъгълник, квадрат и правоъгълник (забелязва техните модели в реални условия и умее да ги начертае използвайки пособия; разпознава основните видове триъгълници, знае основните елементи на триъгълник и умее да пресмята обиколка и лице на триъгълник, квадрат и правоъгълник, въз основа на елементите, които са непосредствено дадени в условието на задачата; умее да намери неизвестна страна на правоъгълния триъгълник, като прилага Питагоровата теорема).

Задача	
Изчислете лицето на пода, покрито с килим дълъг 3,5 m и широк 2 m. посочете верния отговор:	
а) 11 m^2	б) 7 m^2
в) 5,5 m^2	г) 3,5 m^2
Решение	
б) 7 m^2	

Задача
Изчислете хипотенузата на правоъгълния триъгълник посочен на чертежа.   *c* = _____
Решение
c = 10 cm

МА.1.3.3.Ученкът владее понятията: кръг, окръжност (изтъква техните основни елементи, забелязва техните модели в реални условия и умее да ги начертае, ползвайки чертежно пособие; умее да пресметне периметър на окръжност и лице на кръг с даден радиус).

Задача
Колко е периметърът на окръжност, чийто радиус е 7 cm? Посочете верния отговор. а) 14 cm б) 49 cm в) 14π cm

г) 49π cm

Решение

в) 14 π cm

МА.1.3.4.Ученикът е овладял понятията: куб и правоъгълен паралелепипед (забелязва техните модели в реални условия, знае техните основни елементи и изчислява повърхнината и обема им).

Задача

Основният ръб на правилна четиристенна призма е 6 cm, а височината на призмата е 10 cm. Пресметнете повърхнината на дадената призма.

Повърхнината на призмата е_____cm^2.

Решение

P= $2 \cdot 36\ cm^2 + 4 \cdot 60\ cm^2 = 72\ cm^2 + 240\ cm^2 = 312\ cm^2$

Повърхнината на призмата е 312 cm^2.

МА.1.3.5. Ученикът владее понятията:конус,цилиндър и кълбо (забелязва техните модели в реални условия, знае техните основни елементи).

Задача

Върху всеки цилиндър напишете числото 1,върху всеки конус напишете числото 2, а върху всяко кълбо числото 3.

Решение

МА.1.3.6. Ученикът интуитивно разбира понятието еднаквост на равнинни фигури (които могат да съвпадат при някое движение).

Задача

Коя от фигурите от чертежа е еднаква с фигурата А?

Посочете верния отговор:

а) б) в) г)

Решение

в)

Задача

Дадена е фигурата F. Оцветете необходимите квадратчета така, че фигурата Gда е еднаква (да може да съвпада) с фигурата F.

Решение

МА.1.4.1. Ученикът умее да използва оподходящи единици за дължина, лице, обем, маса, време и големина на ъгъл.

Задача

Попълнете празните полета на таблицата с необходимата мерна единица:

	Мерно число	Мерна единица
Повърхнина на една учебна стая	50	m^2
Разстояние между Белград и Ниш	220	*km*
Маса на една ябълка	120	*g*
Продължителност на пътуване от Белград до Атина	2	час или *h*

Решение

	Мерно число	Мерна единица
Повърхнина на една учебна стая	50	m^2

Разстояние между Белград и Ниш	220	*km*
Маса на една ябълка	120	*g*
Продължителност на пътуване от Белград до Атина	2	час или *h*

МА.1.4.2.Ученикът умее да преобразува по-големи мерни единици за дължина, маса и време в по-малки.

Задача
Кой период от време е най-дългият? Посочете верния отговор а) три месеца б) 100 дни в) 10 седмици г) едно тримесечие
Решение
б) 100 дни

МА.1.4.3. Ученикът умее да използва парични знаци с различна стойност.

Задача
Ако развалиш 3 банкноти от по 200 динара на банкноти по 50 динара, колко банкноти ще получиш? Ще получа_____банкноти от 50 динара.
Решение
Ще получа 12 банкноти от 50 динара.

МА.1.4.4. Ученикът умее да избира подходяща мерна единица при измерване; закръгля величини, представени с дадена мярка.

Задача

В празните полета поставете подходящите мерни единици: km, cm, l, kgили g.

	Мерно число	Мерна единица
Количество бензин в резервоара на автомобила	50	
Разстоянието от Белград до Крушевац и Новог Сада	200	
Маса на една круша	120	
Диаметър на топка за тенис	8	
Маса на едно куче	12	

Решение

	Мерно число	Мерна единица
Количество бензин в резервоара на автомобила	50	l
Разстоянието от Белград до Крушевац и Новог Сада	200	km
Маса на една круша	120	g
Диаметър на топка за тенис	8	cm
Маса на едно куче	12	kg

МА.1.5.1. Ученикът умее да изрази поло жението на някой обект като го слага в редове и колонки; да построи точка в първия квадрант на координатната система, когато са дадени координатите й и обратно.

Задача
На чертежа е даден план на кино ОДЕОН. Марко е купил билет в шестия ред ляво и седалка 3. Оцветете седалката на Марко.

ЛЯВО															ДЯСНО
I	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	I
II	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	II
III	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	III
IV	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	IV
V	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	V
VI	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	VI
VII	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	VII
VIII	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	VIII
IX	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	IX
X	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	X
XI	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	XI
XII	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	XII
XIII	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	XIII

Решение

ЛЯВО															ДЯСНО
I	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	I
II	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	II
III	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	III
IV	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	IV
V	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	V
VI	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	VI
VII	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	VII
VIII	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	VIII
IX	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	IX
X	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	X
XI	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	XI
XII	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	XII
XIII	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	XIII

МА.1.5.2. Ученикът умее да разчита и разбира данните от графика, диаграма или от таблица и определя минималната и максималната стойност на зависимата променлива.

Задача

Числото на слънчевите дни в една година, по отделни месеци, е дадено с диаграма:

а) Най-малко слънчеви дни през годината е имало през месец----------.
б) Най-много слънчеви дни през годината е имало през месец----------

Решение

а) Най-малко слънчеви дни през годината е имало през месец декември.

б) Най-много слънчеви дни през годината е имало през месец август

МА.1.5.3. Ученикът умее да представя данни от таблицата с графика и обратно.

Задача

Използвайки данните за успеха на учениците от класната работа, представени в таблицата, завършете графиката по начина, по който е започната:

успех на ученици от класната работа	
оценка	брой ученици
5	3
4	6
3	12
2	7

Решение

МА.1.5.4. Ученикът умее да пресмята процент от дадено число.

Задача

Милена решава да си купи маратонки на цена от 4 000 динара. При покупката продавача й дава отстъпка от 10%. Изчислете отстъпката в динари?

Милена получава отстъпка _____ динара.

Решение

Милена получава отстъпка 400 динара.

МА.2.1.1. Ученикът умее да сравнява по големина числа от различен вид.

Задача

Дадени са следните числа:

-1/2	0,2	-1,2	1½

Кое от посочените числа е най-малко, а кое най-голямо?
Най-малкото число е _____, а най-голямото _____.

Решение

Най-малкото число е -1,2, а най-голямото 1½.

МА.2.1.2.Ученикът умее да определя обратно число, реципрочна стойност и абсолютна стойност на число; изчислява стойност на прости изрази с повече действия с различни приоритети, включително и разкриване на скоби с числа от един и същ запис.

Задача

Изчислете:

а) (3/4 - 1/2) • 4 =

б) 3,2 · (4,3 +5,7) =

Решение

а) (3/4 - 1/2) • 4 = 1

б) 3,2 · (4,3 +5,7) = 32

Задача

Числото *x*	$\frac{5}{2}$		$\frac{1}{5}$	
Реципрочна стойност на числото *x*	$\frac{2}{5}$			-1
Обратно число на *x*	$-\frac{5}{2}$	2		

Решение

Числото *x*	$\frac{5}{2}$	- 2	$\frac{1}{5}$	-1
Реципрочна стойност на числото *x*	$\frac{5}{2}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{5}{1}$ или $\frac{1}{5}$	-1 или $\frac{1}{-1}$
Обратно число на *x*	$-\frac{5}{2}$	2	$-\frac{1}{5}$	1

МА.2.1.3. Ученикът умее да прилага основните признаци на делимост с 2, 3, 5, 9 и десетични единици.

Задача

Свържи дадените числа с подходящите изречения:

3030305

числото се дели на 3.

3030302

числото се дели на 2.

2020203

числото се дели на 5.

3050503

Решение

МА.2.1.4. Ученикът умее да използва числа и числови изрази в обикновени реални условия.

Задача
За 25 тетрадки е заплатено 750 динара. Тетрадката е за 20 динара по -скъпа от молива. Колко молива може да се купи за посочената сума? Напишете решението с неговата обосновка. За 750 динара могат да се купят _ молива.
Решение
750 : 25 = 30 Цената на тетрадката е 30 динара Цената на молива е 30 - 20 = 10 динара 750 : 10 = 75 За 750 динара могат да се купят 75 молива.

МА.2.2.1. Ученикът е довел до солидно равнище на упражненост операциите с многочлени и числа; умее да решава линейно уравнение и система от две линейни уравнения с две неизвестни.

Задача
Посочете верния отговор. Коренът на уравнението $\frac{2x-3}{3}-\frac{5x-6}{6}=-2$ се намира между числата: а) -20 и -10 б) -10 и 10 в) 10 и 20 г) 20 и 30
Решение
в) 10 и 20

МА.2.2.2. Ученикът е в действията с числа достигнал солидно равнище на упражненост, умее да работи със степени и знае какво е квадратен корен.

Задача		
При правилно твърдение отбележете думата ВЯРНО, а при неправилно думата НЕВЯРНО.		
$5^4 \cdot 5^3 = 5^{12}$	ВЯРНО	НЕВЯРНО
$(2^3)^4 = (2^4)^3$	ВЯРНО	НЕВЯРНО
$3^5 : 3^4 = 3$	ВЯРНО	НЕВЯРНО
$\sqrt{9}+\sqrt{16}=\sqrt{9+16}$	ВЯРНО	НЕВЯРНО
Решение		
$5^4 \cdot 5^3 = 5^{12}$	ВЯРНО	НЕВЯРНО
$(2^3)^4 = (2^4)^3$	ВЯРНО	НЕВЯРНО
$3^5 : 3^4 = 3$	ВЯРНО	НЕВЯРНО
$\sqrt{9}+\sqrt{16}=\sqrt{9+16}$	ВЯРНО	НЕВЯРНО

МА.2.2.3. Ученикът е в аритметичните действия достигнал солидно равнище на упражненост; умее да събира и изважда многочлени, умножава два двучлена и да повдигне на квадрат двучлен.

Задача

Квадрат на двучлена$\left(\frac{1}{2}m - n\right)^2$ е:

а) $\frac{1}{2}m^2 + 2mn + n^2$

б) $\frac{1}{4}m^2 - mn + n^2$

в) $\frac{1}{2}m^2 - mn + n^2$

г) $\frac{1}{4}m^2 - n^2$

Решение

б) $\frac{1}{4}m^2 - mn + n^2$

МА.2.2.4. Ученикът е в аритметичните действия достигнал солидно равнище на упражненост; умее да забелязва зависимостта между две променливи величини, знае функцията $y = a \cdot x$ и интерпретира нейните свойства с графика; свързва с тях понятието права пропорционалност и определя неизвестния член на пропорцията.

Задача

На един от дадените чертежи графично е представена зависимостта между количеството на оловото (x) и цинка (y) в сплава, където се оловото и цинка намират в отношение 2:1.
Отбележете буквата над графикона на който е точно представена зависимостта на оловото и на цинка в този сплав.

а) б) в) г)

Решение

в)

Задача

За 8 mплатно трябва да се заплати 2 400 динара.

а) Колко струва 12 mот това платно?
б) Колко метъра от това платно може да се купи за 750 динара?

а) 12 mплатно струва _____ динара.
б) За 750 динара може да се купи _____ метъра платно.

Решение

а) 12 mплатно струва 3 600 динара.
б) За 750 динара може да се купи 2,5 метъра платно.

МА.2.2.5. Ученикът е достигнал солидно равнище на упражненост в действията с числа, умее да използва уравнение за решаване на прости текстови задачи.

Задача

Петър харчи една трета от спестените си пари за купуване на ваучер за мобилния си телефон, след което му остават 800 динара. Каква е била спестената сума пари на Петър?

Спестената сума пари на Петър е била _____динара.

Решение

Спестената сума пари на Петър е била 1200 динара.

МА.2.3.1. Ученикът умееда определи съответни и прилежащи ъгли, съседни и противоположни ъгли; смята с тях, ако са дадени в цели градуси.

Задача

Определете ъгъла α от чертежа:

α = _____

Решение

α = 80°

МА.2.3.2. Ученикът умееда определя връзката между страните и ъглите в триъгълника, сбора на ъглите в триъгълника и четириъгълника и решава задачи, прилагайки Питагоровата теорема.

Задача

Пресметнете лицето на платното на кораба од чертежа.
Испиши решението с неговата обосновка.

Лицето на платното е:_____ m^2.

Решение

Ако височината на платното е x, тогава е $x^2 = 13^2 - 5^2 = 169 - 25 = 144$.

Височината на платното е 12 m. Лицето на платното е $P = \frac{1}{2} 12 \cdot 5 = 30$ m^2

Лицето на платното е 30 m^2.

МА.2.3.3. Ученикът умее да използва формулите за изчисляване на периметър на окръжност и лице на кръг и кръгов пръстен.

Задача

Лицето на малкия кръг е 9π cm^2. Лицето на кръговия пръстен е 16π cm^2.
Изчислете радиуса на по-голямия кръг.

Радиуса на по-голямия кръг е ____ cm.

Решение

P_{vk} = (9π + 16π) cm^2 = 25π cm^2
$r^2\pi$ = 25π cm^2
r = 5 cm

Радиуса на по-голямия кръг е 5 cm.

МА.2.3.5. Ученикът умее да изчислява повърхнина и обем на цилиндър, конус и кълбо, когато необходимите елементи са непосредствено дадени в задачата.

Задача

На чертежа се посочват два цилиндъра с обеми V_1 и V_2.

Посочете верния отговор.

а) $V_1 > V_2$

б) $V_1 < V_2$

в) $V_1 = V_2$

Решение

в) $V_1 = V_2$

МА.2.3.6. Ученикът умее да забелязва фигури с осева симетрия и определя оста на симетрия; използва еднаквостта и ясвързва с характерните свойства на фигурите (напр. успоредност и равност на страни на успоредник).

Задача

Защриховайте четири полета на чертежа, така че да получите осево- симетрична фигура спрямо правата p.

Решение

МА.2.4.1. Ученикът умее да сравнява величини, представени с различни мерни единици за дължина и маса.

Задача

Учителката е написала на дъската масата на четири предмета.

Отбележи буквата под предмета който е най-тежък.

1kg 20g		1,2kg		1022g		1,002kg
а)		б)		в)		г)

Решение

1,2kg
б)

Задача

Продавача има в магазина три очистени пилета чиито маси са 1340 g, 1,35 kg, и 1kg 290 g. Подреди тези маси по големина, от най-голямата до най-малката.

Отговор: _____ > _____ > _____

Решение

1,35 kg > 1340 g > 1kg 290 g

МА.2.4.2. Ученикът умее да преобразява стойност на една валута в друга, като съставя правилно съответната пропорция.

Задача

Новогодишните празници Мая прекарва в Италия. Пътят и пребиваването й там струва 200 евро. Каква стойност в динари е заплатила Мая, ако в деня на плащането едно евро е струвало 105 динара?

Мая е заплатила_____ динара.
Решение
Мая е заплатила 21 000 динара.

Задача
Ако една норвежка крона струва 12,50 динара, а едно евро 105 динара, колко струват 10 евро, превърнати в норвежки крони? Решението да се даде с неговата обосновка. 10 евро струват_____ норвежки крони.
Решение
10 евро е 105 ·10 =1050 динара. 1050: 12,5 = 84 10 евро струват 84 норвежки крони.

МА.2.4.3. Ученикът умее да изразява дадена величина с приблизителна стойност.

Задача
Цветарят трябва да закръгли цените на вносните цветя до най-близките цели числа. Напишете новите им цени.

Растение	A	B	C
Нова цена			

Решение

Растение	A	B	C
Нова цена	8	9	6

МА.2.5.1. Ученикът владее с описание на координатната система (определя координати на точки, както и на осево или централно- симетрични и тн.).

Задача
Въз основа на дадените координати на точката *A* начертайте остта *y*в правоъгълната Декартова координатна система.

Решение

МА.2.5.2. Ученикът умее да разчита по-прости диаграми и таблици и въз основа на това ги обработва по даден критерий (например намира средно аритметично за дадено множество данни, сравнява стойности на образцови данни със средната стойност).

Задача

В таблицата са дадени разстоянията между градовете изразени в километри.

Белград							
Чачак	144						
Крагуевац	120	87					
Никшич	536	395	482				
Ниш	239	186	143	576			
Нови Сад	81	225	219	616	314		
Зренянин	80	224	200	616	319	50	
Разстоянието в километри	**Белград**	**Чачак**	**Крагуевац**	**Никшич**	**Ниш**	**Нови Сад**	**Зренянин**

Въз основа на таблицата довършете следните изречения, така да е точно твърдението:

а) Разстоянието между Чачак и Никшич е _____ километъра.

б) Разстоянието между Никшич и _____ е също както и разстоянието между Никшич и _____.
Решение
а) Разстоянието между Чачак и Никшич е 395 километара. б) Разстоянието между Никшич и Нови Сад е също както и разстоянието между Никшич и Зренянин.

МА.2.5.3. Ученикът умее да обработва събраните данни и да ги представи в таблица или графично; умее да намери средната стойност с медиана.

Задача

Да дена е диаграма за успеха на учениците в една паралелка на тест по математика.

а) Допълнете таблицата, която съответства на посочената диаграма, както е започнато.

Успех на ученци на тест по математика	
оценка	брой ученици
5	
4	
3	
2	
1	3

б) Изчислете средната белешка на теста по математика

Средната белешка на теста по математика е _____

Решение

Успех на ученици на тест по математика	
оценка	Брой ученици
5	5
4	7
3	10
2	5
1	3

Средната белешка на теста по математика е 3,2

МА.3.1.2. Ученикът оперира с понятието "делимост" в по-сложни ситуации.

Задача

Напишете три числа в петата хиляда, чиято цифра на десетици е 2, а които са делими на 9.

Това са числата_____, _____, _____.
Решение
Които и да е написани три числа от множеството{4023, 4122, 4221, 4320, 4329, 4428, 4527, 4626, 4725, 4824, 4923}.

МА.3.1.3. Ученикът умее да използва числа и числови изрази в реални условия.

Задача
Цветарка прави и продава букети цветя. Всеки букет се състои от 4 рози и 3 маргаритки. В случай че цветарката печели 35 динара на всяка продадена роза, на всяка продадена маргаритка 25 динара и за правене на букета 60 динара, какво е най-малкото количество букети, които трябва да продаде тя, за да спечели повече от 1500 динара? Решението да се даде с неговата обосновка. Цветарката трябва да продаде най-малко _____ букета.
Решение
Печалбата й от един букет е: 4·35 + 3·25+ 60= 140 + 75 + 60 = 275 275 ·5= 1375, 275 ·6=1650 или: 1500: 275 = 5,45... Цветарката трябва да продаде най-малко 6 букета.

МА.3.2.2.Ученикът е достигнал високо равнище на упражненост при извършване на действия с числа, с изтъкване на използваните свойства, умее да използва свойствата на степен и квадратичен корен.

Задача
Ако е познато, че 32^2= 1024, изчислете: а) √10,24 = _____ б) √102400 = _____ в) √0,1024 = _____
Решение
а) √10,24 = 3,2 б) √102400 = 320 в) √0,1024 = 0,32

МА.3.2.3. Ученикът е достигнал високо равнище на упражненост при извършване на действия с числа, с изтъкване на използваните свойства, умее да прилага формулите за съкратено умножение, упражнено преобразува изрази и свежда ги до опростена форма.

Задача
Посочете верния отговор: Многочленът $(a - 1)(2a + 1) - (a - 6)(a + 6)$ е равен на многочлена: а) $a^2 - a + 35$ б) $a^2 - a - 37$ в) $a^2 + 35$ г) $a^2 - 37$
Решение
а) $a^2 - a + 35$

Задача
Изчисли: а) разликата на квадратите на числата 7 и 3: _____ б) квадрата на разликата на числата 7 и 3: _____ в) сбора от квадратите на числата 7 и 3: _____

г) квадрата на сбора на числата 7 и 3: _____

Решение

а) $7^2 - 3^2 = 49 - 9 = 40$

б) $(7 - 3)^2 = 4^2 = 16$

в) $7^2 + 3^2 = 49 + 9 = 58$

г) $(7 + 3)^2 = 10^2 = 100$

МА.3.2.4. Ученикът е достигнал високо равнище на упражненост при извършване на действията с числа, с истъкване на свойствата, които се използват; умее да разграничава право и обратно пропорционални величини и това изразява с подходящ запис; знае линейната функция и знае с графикада интерпретира нейните свойства.

Задача

Кой от следните графици е график на функцията $y = -x + 3$?

а) б) в) г)

Решение

в)

Задача

Деветима приятели могат да почистват басейн за 4 дена. Още колко приятели трябва да им помогнат за да басейна бъде поч истен за 3 дена?

Басейна ще бъде очистен за 3 дена ако им помогнат още _____приятели.

Решение

$9 : x = 3 : 4$ или $x : 9 = 4 : 3$
$x = 12$
12-9 =3
Басейна ще бъде очистен за 3 дена ако им помогнат още 3 приятели.

МА.3.2.5.Ученикът е достигнал високо равнище на упражненост при вршене на операции със истъкване на свойства, които се прилагат, знае да използва уравнения, неравенства и системи уравнения, решавайки по-сложни текстови задачи.

Задача

Докато е била на лятна почивка Надя се е на всеки от своите 9 приятели от блока обадила с писмо или поштенска картичка. Марките за поштенските картички е плащала по 10 динари, а марки за писмо по 15 динари. Колко писма и колко картички е испратила Надя, ако е исрасходвала за марки общо 110 динари?

Решението да се даде с неговата обосновка.

Надя е испратила _____писма и _____ картички.

Решение

x - число на писмата
y - число на картички
$x + y = 9$
$10x + 15y = 110$
_____

Решение на системата е $x = 5$ и $y = 4$, без значение на метода на решаване.

Надя е испратила 5 писма и 4 картички.

МА.3.3.1.Ученикът умее да изчислява ъгли, включвайки и преобразуване на мерните единици за големина на ъгъл; прави изводи, като използва признаците на успоредни и перпендикулярни прави, включвайки и ъгли, които образуват прави, пресичащи се в равнината.

Задача

Ако правеите a и b са успоредни, определете мярката на ъгъла α.

гълът е α =____

Решение

Ъгълът е α =48°10´

МА.3.3.2. Ученикът умее да използва основните свойства на триъгълник, четириъгълник, успоредник и трапец, пресмята техните обиколки и лица въз основа на елементите, които не са непосредствено дадени в условието на задачата, умее да ги конструира.

Задача

Колко метъра жица енеобходимо за ограждане на двор с форма на правоъгълен трапец, както е представено на чертежа?

Необходимо е решение с неговата обосновка.

Трябва _____ метъра жица.

Решение

$c^2 = 12^2 + 9^2$

$c^2 = 225$

$c = 15$

$O = 12 + 15 + 15 + 6$

$O = 48$ m

Трябва 48 метъра жица.

МА.3.3.3. Ученикът умее да забелязва централен и периферен ъгъл, да изчислява лице на кръгов сегмент, както и дължина на дъга от окръжност.

Задача

Ако хордата AB е равна на радиуса на кръга, пресметнете големината на ъгъла ACB.

$\angle ABC$ = _____

Решение

$\angle ABC = 30°$

Задача

Колко пъти лицето на кръговия сегмент с съответстващ централен ъгъл 30° е по-малко от лицето на целия кръг?

По-малко е ____ пъти.

Решение

По-малко е 12 пъти.

МА.3.3.4. Ученикът умее да изчислява повърхнина и обем на призма и пирамида, включвайки и случаи, когато необходимите елементи не са непосредствено дадени.

Задача

Пресметнете обема на правилна четириъгълна пирамида, ако основният й ръб е $a = 10\ cm$, а апотемата й - $h = 13cm$.
Дайте обосновка на решението.

Обемът на пирамидата е _____cm^3.

Решение

$H^2 = h^2 - (\frac{a}{2})^2$, $H^2 = 13^2 - 5^2$, $H^2 = 169 - 25$, $H^2 = 144$, $H = 12\ cm$

$V = \frac{1}{3} B \cdot H$, $V = \frac{1}{3} a^2 \cdot H$, $V = \frac{1}{3} \cdot 100 \cdot 12$, $V = 400\ cm^3$

Обемът на пирамидата е 400 cm^3.

МА.3.3.5.Ученикът умее да изчислява повърхнина и обем на цилиндър, конус и кълбо, включвайки и случаи, когато необходимите елементи не са непосредствено дадени.

Задача
Правоъгълен триъгълник, чиито катети са a = 9 cm, b = 12 cm, ротира около катета b. Размерът на лицето на основата и околната повърхнина на получения конус е: Отбележи буквата пред точния отговор: а) 1: 1 б) 3: 4 в) 3: 5 г) 4: 5
Решение
в) 3: 5

Задача
Колко е повърхнината на най-голямото кълбо което може да се сложи в кутия с форма на куб, чийто ръб е 20 cm? Лицето на кълбото е ____ цм.
Решение
Повърхнината на кълбото е 400π цм^2.

МА.3.3.6. Ученикът умее да прилага еднаквост и подобност на триъгълници, свързвайки по този начин разни свойства на равнинните фигури.

Задача
Отсечките MN и AB са успоредни. Ако е MN: AB= 2: 3, изчисли CM: MA?
Отбележете верния отговор. а) 2: 1 б) 3: 1 в) 3: 2 г) 2: 3
Решение
а) 2: 1

Задача		
При точното твърдение отбележете думата ВЯРНО,а при неточното твърдение думата НЕВЯРНО.		
Всяка два равностранна триъгълника помежду си са подобни	ВЯРНО	НЕВЯРНО
Всяка дваподобна триъгълника имат еднакви обиколки	ВЯРНО	НЕВЯРНО
Всяка два равнобедрена триъгълника с ъгъл при върха од 36° са подобни тръгълници	ВЯРНО	НЕВЯРНО
Всички правоъгълни триъгълници помежду си са подобни	ВЯРНО	НЕВЯРНО
Решение		

Всяка два равностранна триъгълника помежду си са подобни	ВЯРНО	НЕВЯРНО
Всяка дваподобна триъгълника имат еднакви обиколки	ВЯРНО	НЕВЯРНО
Всяка два равнобедрена триъгълника с ъгъл при върха од 36° са подобни тръгълници	ВЯРНО	НЕВЯРНО
Всички правоъгълни триъгълници помежду си са подобни	ВЯРНО	НЕВЯРНО

МА.3.4.2. Ученикът умее да извършва преценка, да закръгля дадените данни и да изчислява с приблизителните им стойности; умее да определя големината на грешката (например, по-малко от 1 динар, 1 см и 1 г).

Задача

Разстоянието между точките A и De представено със следния чертеж

Мира е определила разстоянието между точките A и D, след като е закръглила всяко едно от дадените разстояния на цяло число км и извършила тяхното събиране. Вяра най-напред е събрала разстоянията от посочения чертеж и е закръглила получената сума на най-близкото цяло число *км*.
Посочете верния отговор:
а) Мира е получава по-голямо число от Вяра.
б) Мира и Вяра получават еднакви числа.
в) Мира получава по-малко число от Вяра.

Решение

а) Мира получава по-голямо число от Вяра.

МА.3.5.1. Ученикът умее да определи положението (координатите) на точки, които изпълн яват по-сложни условия.

Задача

Начертай в координатната система всичките точки които са на равни растояния от оста *x*както и точката *A*, а на които растоянието од остта *y* е двапъти по-голямо од растоянието на точката *A* от остта *y*.

Решение

МА.3.5.2. Ученикът умее да разчита диаграми и таблици.

Задача

В таблицата са дадени разстояниата между някои градове в километри.

km	Белград	Крагуевац	Ниш	Нови Сад	Нови Пазар	Суботица	Заечар
Белград	-	115	239	82	271	178	236
Ягодина	165	42	104	217	196	319	117
Крагуевац	115	-	146	197	160	299	159
Кралево	192	54	152	251	106	353	193
Крушевац	192	70	91	274	167	376	132

а) Кой град се на 115 km разстояние?.....

б) Кои два града от Белград 353 km?.....

в) Кои два града се намират на разстояние по-малко от 50 km?.....

г) Колко градове в таблицата са на разстояние повече от 200 kmот Белград?.....

Решение

а) Крагуевац

б) Кралево и Суботица

в) Яагодина и Крагуевац

г) три

МА.3.5.3. Ученикът умее да събира и обработва данни, съставя сам диаграма или таблица, изобразява графично взаимоотношение между величини.

Задача

Мая кара колело 45 минути. След първите 10 минути колоездене достига скорост от 10km/h. С тази скорост кара следващите 20 минути, след което започва равномерно да намалява скоростта до спиране. Попълнете диаграмата, представляваща колоезденето на Мая.

Решение

МА.3.5.4. Ученикът умее да прилага процентното изчисление в по-сложни ситуации.

Задача

Цената на книгата е първоначално увеличена с 10%, след това е намалена с 10% и сега е 198 динара. Каква е била цената на книгата преди поскъпването ѝ?

Посочете верния отговор.

а) 198 динара
б) 200 динара
в) 202 динара
г) 196,02 динара

Решение

б) 200 динара

Образователни стандарти за край на задължителното основно образование по математика с непознати задачи с цел проверка

МА.2.3.4. Ученикът владее понятията призма и пирамида, иачислява тяхната повърхнина и обем, когато в задачата непосредствено са дадени необходимите елементи.

Задача

Дължината на основния ръб на правилна триъгълна еднакворъбеста пирамида е 8 cm. Колко е нейната повърхнина? Решението да се даде с неговата обосновка.

Повърхнината на пирамидата е _____cm^2.

Решение

$B = \frac{a^2\sqrt{3}}{4}$, $M = 3 \cdot B$

$P = 4 \cdot B$, $P = 4 \cdot \frac{a^2\sqrt{3}}{4}$

$P = a^2\sqrt{3}$, $P = 8^2\sqrt{3}$

$P = 64\sqrt{3}\ cm^2$

Повърхнината на пирамидата е $64\sqrt{3}\ cm^2$.

М.А.2.5.4. Ученикът умее да прилага процентно изчисление в прости реални условия (например, промяна на цена на даден артикул с определен процент).

Задача

Гордана продава сладолед. На всеки продаден сладолед на цена от 60 динара тя печели 6 динара. Каква е процентната й печалба от един продаден сладолед?

Посочете верния отговор.

а) 6%
б) 1%
в) 54%
г) 10%

Решение

г) 10%

МА.3.1.1. Ученикът умее да определя числовата стойност на по-сложни изрази.

Задача

Пресметнете произведението на изразите А и В, ако е $A = 1 + 3 : \frac{6}{5} - \frac{2}{5} \cdot \frac{5}{4}$ и В= $\frac{8}{3} - \frac{7}{3} \cdot \frac{6}{7}$.

A = _____, B= _____ , произведението е $A \cdot B$= _____

Решение

$A = 3$, $B = \frac{2}{3}$, произведението е $A \cdot B = 2$

МА.3.2.1. Ученикът е достигнал високо равнище на упражненост при извършване на действия, изтъквайки приложените свойства; знае да съставя и решава линейни уравнения и неравенства и системи от линейни уравнения с две неизвестни.

Задача

Кое множество от числа, представено на числовата ос, е решение на неравенството:

$4 - \frac{6 - 2x}{3} > 4$?

Решение

МА. 3.4.1. Ученикът умее да преобразува мерните единици и да изчислява с тях, когато е наобходимо.

Задача

В киното филмът свършва в 22 часа и 10 минути. Кога е започнал филмът, ако той е бил с продължителност от 115 минути? Посочете верния отговор.
а) 20 часа и 55 минути
б) 20 часа и 45 минути
в) 20 часа и 15 минути
г) 20 часа и 5 минути

Решение

в) 20 часа и 15 минути

Az általános iskolai oktatás és nevelés záróvizsgájának programja

A záróvizsga programjának célja

Az általános iskolai oktatás és nevelés keretében körvonalazott záróvizsga célja az Oktatási és nevelési rendszer alapjairól szóló törvény értelmében (Službeni glasnik SZK, 72/09. szám) a tanulók felkészítése az általános iskolai oktatás végén sorra kerülő kötelező záróvizsgára.

A záróvizsga programjának struktúrája

A záróvizsga a tanuló nyolcéves általános iskolai képzése során elsajátított anyanyelvi, matematikai, történelmi, földrajzi, biológiai, fizikai és kémiai tudás-, valamint készségszintjének értékelésére szolgál. Minden tanuló záróvizsgát tesz az általános iskolai tanulmánya végén, azaz a nyolcadik osztály befejeztével. A tanuló abban az iskolában vizsgázik, ahol a nyolcadik osztályt befejezte. A záróvizsga írásos formában történik, tesztek megoldásából áll.

A tanulók a 2010/2011. tanévben a záróvizsga előírásai szerint szerb nyelvből, illetve anyanyelvből és matematikából vizsgáznak.

Azok a tanulók, akik valamely nemzeti kisebbség nyelvén tanulnak, szerb nyelv helyett saját anyanyelvükből tesznek záróvizsgát.

A záróvizsga tartalma a záróvizsgára vonatkozó tervekkel összhangban változik a 2011/2012-es, a 2012/13-as és a 2013/2014-es tanévben, vagyis a fokozatos változások a 2013/2014-es tanévig tartanak. A változás mind a záróvizsga terjedelmét, mind pedig szerkezetét érinti, ugyanis a tantárgyak és a tesztekbe bekerülő ismeretlen feladatok száma növekszik.

Azok a tanulók, akik a 2011/2012-es tanévben fejezik be az általános iskolát, csupán két tantárgyból tesznek záróvizsgát: anyanyelvből és matematikából. A tesztek feladatainak és megoldásainak 25%-át tartalmazza majd a kiadott feladatgyűjtemény, a feladatok 25%-a lesz részben ismeretlen (ezek a feladatok a feladatgyűjteményben fellelhető kérdések módosításával alakulnak ki), a feladatok 50%-át viszont egyáltalán nem tartalmazza a kiadott gyűjtemény.

Azok a diákok, akik a 2012/2013-as tanévben végeznek, ugyancsak két tantárgyból, anyanyelvből és matematikából vizsgáznak, azonban a feladatoknak mindössze 25%-a lesz számukra ismert, 75%-a pedig teljesen ismeretlen.

Azok a tanulók, akik a 2013/2014-es tanévben tesznek záróvizsgát anyanyelvi és matematikatesztek segítségével, a következő tantárgyakból összeállított tesztet is megoldják: történelem, földrajz, biológia, fizika és kémia. A záróvizsgákon alkalmazott tesztek teljesen ismeretlen feladatokat tartalmaznak.

A vegyes tantárgyakból összeállt tesztek tantárgyi struktúráját az ötödiktől nyolcadik osztályig terjedő tantervek, azaz az egyes tantárgyak tantervi arányai határozzák meg.

Az első kombinált teszt kipróbálására a 2011/2012-es tanévben kerül sor.

A második vegyes tesztet, amely teljesen ismeretlen feladatokat tartalmaz, 2013-ban próbálják ki az adott szakemberek.

Az elvárások tulajdonképpen ugyanazokból a követelményekből állnak össze, amelyek szerint a tanulók az iskolai tanterv megvalósítása során anyanyelvből és matematikából dolgoztak. Az elvárások a tantárgyak, tehát az anyanyelv és a matematika tanításának előírt tantervében gyökereznek, valamint azokban az előírt tudásszintekben, amelyeket az általános oktatásra vonatkozó törvénnyel összhangban a Nemzeti Tanács fogadott el.

A kötelező oktatás végén összefoglalható oktatási követelmények három eredményszintet különböztetnek meg: az alap-, a közép- és a haladó szintet. Az oktatási követelményszintek különböző nehézségű, kognitív komplexitású és az ismeretek mennyiségére vonatkozó kritériumokat fogalmaznak meg, az egyszerű követelményektől haladnak az összetettekig. Minden következő szint értelemszerűen feltételezi, hogy a tanuló már elsajátította az előző szintnek megfelelő tudást és készséget.

Az alapszintet az a tudás, képesség és készség képezi, amelyet a tanulók több mint 80%-a elsajátított, a középszintet viszont az a tudás, képesség és készség, amelyet a tanulók mintegy 50%-a birtokol, az eredmények haladó szintje pedig azt jelzi, amit a legjobb tanulók mintegy 20%-a elsajátított.

A tesztek, amelyeket a tanulónak a záróvizsgán kell megoldania, olyan feladatokat tartalmaznak, amelyek az alapszint, a középszint és a haladó szint szerinti oktatási követelményeket ellenőrzik, vagyis a tanuló különböző nehézségű és összetettségű feladatokkal fog találkozni. A tesztek összeállítása magában foglalja mindazt a tudásszintet és tartalmat, amelyek alapvetőek és lényegesek a tanuló iskolai tanulmányainak folytatásához.

Az itt bemutatott záróvizsgaprogramban minden követelmény mellé olyan feladatok is társulnak, amelyek konkrétan lemérhetik a meghatározott követelményszintet teljesítő tanuló iránti elvárásokat. Vannak olyan követelmények, amelyekhez egyetlen, és olyanok is, amelyekhez több példa kapcsolódik.

Azokat a tudásszinteket, amelyeket a 2010/2011-es tanév záróvizsgájának programjában csillag jelöl, nem az adott tanév záróvizsgájára előrelátott feladatok ellenőrzik.

A 2010/2011. tanévre vonatkozó általános iskolai záróvizsga programja alapján megoldásokat is tartalmazó feladatgyűjteményt teszünk közzé. A feladatgyűjtemény alapját a tantervi feladatok képezik. A tanulók számára készült záróvizsgatesztek egyrészt a gyűjteményben lévő feladatokból, másrészt pedig olyan új, ismeretlen feladatokból állnak, amelyekkel a tanulók a teszt írásakor találkoznak először. A zárótesztek feladatainak 50%-át tehát a tanulók az előzetesen közzétett feladatgyűjteményből ismerik majd, a feladatok 25%-a azonban csak "részben lesz ismert" számunkra (a már közzétett feladatgyűjteményben található egyes feladatok részben módosulnak), míg a feladatok 25%-a teljesen ismeretlen lesz a diákok számára (csak a vizsgaanyagról tájékoztatják őket, valamint a tesztfeladatokhoz hasonló példákon gyakorolhatnak, de nem ismerik a tesztben előforduló konkrét feladatokat). Az ismeretlen feladatok 40%-a közép-, 60%-a pedig haladó szintű. Az ismeretlen feladatokat az ismert feladatokkal azonos kritériumok szerint értékelik.

Ahhoz, hogy a tanuló tanulmányi átlageredménye és a záróvizsgán elért teljesítménye alapján 100 pontot érjen el, 60 pontot kell összegyűjtenie tanulmányai során, a záróvizsgán pedig 40 pontos teljesítményt kell nyújtania.

A fejlődési zavarokkal küzdő és fogyatékos tanulók motorikus és érzékelési képességeiknek megfelelő záróvizsgát tesznek, illetve fogyatékosságukból eredő igényeik szerint vizsgáznak. A fogyatékos tanuló számára megfelelő záróvizsga típusáról és módjáról egyéni oktatási terv alapján döntenek.

Oktatási tudásszintek feladatokkal a kötelező (általános) iskolai oktatás végén magyar nyelv és irodalomból

Az alábbi meghatározások a tanulók alapszintű tudására/ismereteire és készségeire utalnak.

1. OLVASÁSI KÉSZSÉG ÉS SZÖVEGÉRTÉS

Az *OLVASÁSI KÉSZSÉG ÉS SZÖVEGÉRTÉS* részterületein a tanuló:

MNY.1.1.1. eljut az egyszerűbb szövegek megértéséig

Feladat

Olvasd el az alábbi szöveget, és felelj a kérdésekre!

Jókai Mór
Az irodalom iránti érdeklődés, az alkotómunkával való kísérletezés korábban sem volt ismeretlen a Jókai családban. Eszter nővére visszaemlékezéseiből tudjuk, hogy édesapjuk szép könyvtárat gyűjtött össze, benne kéziratos kötetekkel, melyeket a kor nyomtatásban nehezen vagy egyáltalán nem hozzáférhető szerzőitől saját maga másolt és gyűjtött össze.
Jókai legendásan sokat olvasott, búvárolt természettudományos könyveket, útleírásokat, cikkeket éppen úgy, mint történeti műveket; erre azért volt szükség, hogy tápot adjon fantáziájának, hogy ő maga megpillanthassa azt, amit olvasói számára szavaival láthatóvá tett. Első erdélyi tárgyú regényeinek nagyszabású tájleírásai akkor készültek, amikor még nem járt Erdélyben, csak olvasott róla. Az érett Jókai-szövegek által megtermékenyített, majd szövegekbe foglalt képi fantáziája működésének tipikus példája a Vaskapu leírása *Az arany ember* (1872) elején. A mű születése idején Jókai itt sem járt még, de olvasmányai nyomán a személyes élmény hatását keltő, a táj monumentalitását és fenségességét kiválóan érzékeltető leírást adott róla. A Vaskapu ábrázolásával kapcsolatos az a nagyon jellemző anekdota, amelyet Hegedűs Lóránt tett közzé 1925-ben a Pester Lloyd hasábjain. Eszerint néhány évvel később Jókai valóban végighajózott az Al-Dunán, de amikor arra kérték, írná most le, milyen az valójában, így válaszolt: "Nem tudom leírni, mert már láttam."

1. Melyik Jókai-regényt nevezi meg a szöveg? Karikázd be a helyes cím előtti betűt!

a) Kárpáthy Zoltán
b) Az arany ember
c) Erdély aranykora
d) Fekete gyémántok

2. Melyik újságban jelent meg a Jókairól szóló anekdota? Karikázd be a helyes válasz előtti betűt!

a) Pesti Napló
b) Pesti Hírlap
c) Havi Szemle
d) Pester Lloyd

Megoldás

1. Az arany ember
2. Pester Lloyd

MNY1.1.2. képes néma olvasással megérteni a szöveget

Feladat

Olvasd el az alábbi szöveget, és felelj a kérdésekre!

Jókai Mór

Az irodalom iránti érdeklődés, az alkotómunkával való kísérletezés korábban sem volt ismeretlen a Jókai családban. Eszter nővére visszaemlékezéseiből tudjuk, hogy édesapjuk szép könyvtárat gyűjtött össze, benne kéziratos kötetekkel, melyeket a kor nyomtatásban nehezen vagy egyáltalán nem hozzáférhető szerzőitől saját maga másolt és gyűjtött össze.
Jókai legendásan sokat olvasott, búvárolt természettudományos könyveket, útleírásokat, cikkeket éppen úgy, mint történeti műveket; erre azért volt szükség, hogy tápot adjon fantáziájának, hogy ő maga megpillanthassa azt, amit olvasói számára szavaival láthatóvá tett. Első erdélyi tárgyú regényeinek nagyszabású tájleírásai akkor készültek, amikor még nem járt Erdélyben, csak olvasott róla. Az érett Jókai-szövegek által megtermékenyített, majd szövegekbe foglalt képi fantáziája működésének tipikus példája a Vaskapu leírása *Az arany ember* (1872) elején. A mű születése idején Jókai itt sem járt még, de olvasmányai nyomán a személyes élmény hatását keltő, a táj monumentalitását és fenségességét kiválóan érzékeltető leírást adott róla. A Vaskapu ábrázolásával kapcsolatos az a nagyon jellemző anekdota, amelyet Hegedűs Lóránt tett közzé 1925-ben a Pester Lloyd hasábjain. Eszerint néhány évvel később Jókai valóban végighajózott az Al-Dunán, de amikor arra kérték, írná most le, milyen az valójában, így válaszolt: "Nem tudom leírni, mert már láttam."

(Szajbély Mihály nyomán)

Minek alapján írta le az író a Vaskaput *Az arany ember* című regényében?

_____

Megoldás

Fantáziája és olvasmányai nyomán.

MNY.1.1.3. megkülönbözteti a szépirodalmi és nem szépirodalmi szövegeket

Feladat

Olvasd el figyelmesen az alábbi szövegeket, majd írd a vonalra, melyik a szépirodalmi és melyik a nem szépirodalmi szöveg!

Kosztolányi Dezső regénycímei közül az *Aranysárkányt* méltán tartjuk a legnehezebben megfejthetőnek, hiszen ez a cím jelképpé válik a szövegben, s talán még többszöri olvasás sem egyértelműsítheti cím és szöveg viszonyát. A cím megfejtésével foglalkozók szinte kivétel nélkül a jelentett vizsgálatára		Egyszerre ő is megállt. - Nini - mondta meglepődve, míg dióbarna szemével az égre tekintett -, sárkány. Botjával egy pontra mutatott. - Aranysárkány - tette hozzá. Két kollégája odanézett, ahová botja mutatott. Fóris ráncolta homlokát.

szorítkoztak, vagyis azt kísérelték meg feltárni, hogy a műben az *aranysárkány* mit jelenthet, jelképezhet.	- Papírsárkány - állapította meg, fitymálva. Messze, valahol a városerdő táján lengett egy jókora, remek sárkány, melyet a még nem látható diákok hosszú madzagon vontak maguk után, a fák fölött, lassan.

a) _____ b) _____

Megoldás

a) nem szépirodalmi szöveg
b) szépirodalmi szöveg

MNY.1.1.4. a munkafüzeteiben, könyveiben levő szómagyarázatokat segítség nélkül értelmezi

Feladat

Olvasd el a tankönyvedben található szómagyarázatokat, és felelj a kérdésekre!

1. Milyen nemzetiségűek a székelyek?

_____

2. Vajdaság mely részén élnek székelyek?

_____

3. Mivel foglalkozik a folklorista?

_____

Megoldás

1. magyar
2. Dél-Bánátban; elfogadható mindhárom település megnevezése is (Székelykevén, Hertelendyfalván, Sándoregyházán)
3. Népköltészeti alkotásokat gyűjt, tanulmányoz, a néprajzot kutatja.

Feladat

Olvassátok el figyelmesen az alábbi szöveget!

A katalógusban minden műről találhatsz egy kis cédulát, a katalóguscédulát, amelyen a mű legfontosabb adatai szerepelnek (pl. a szerző neve, a mű címe, kiadója, kiadási éve). Ezeket a cédulákat betűrendben vagy témakörök szerint kis fiókokban rendezve találod. Ha olyan könyvre van szükséged, amelyik a raktárban található, akkor arról a katalóguscédula segítségével egy kérőlapot kell kitöltened. A kérőlap adatai alapján a könyvtárosok megkeresik a kért művet a raktárban.

Magyarázd meg a fenti szöveg alapján a **katalóguscédula** szó jelentését!

SZÓ	MAGYARÁZAT
katalóguscédula	_____ _____ _____

Megoldás

Katalóguscédula: Olyan cédula, mely a művek legfontosabb adatait (pl. a szerző neve, a mű címe, kiadója, kiadási éve) tartalmazza.

MNY.1.1.5. felismeri a szöveg műfaját, közlésmódját és stílusát

Feladat

Olvasd el figyelmesen az alábbi szöveget, majd karikázd be a helyes válasz előtti betűt!

Kedves Laci!

Leveledet megkaptam, örülünk, hogy válaszoltál kérdéseimre. A nyári szünetet a nagyszüleimnél töltöm, tehát egész nyáron együtt lóghatunk. Tervezheted, mit fogunk csinálni. Június végén érkezem. Magammal hozzam a horgászfelszerelést és a gitárt is?

Válaszolj minél hamarabb!
Zoli

2010. június 11.

a) társalgási stílus
b) tudományos stílus
c) publicisztikai stílus

Megoldás

a) társalgási stílus

MNY.1.1.6. megkülönbözteti a szöveg és a könyv szerkezeti egységeit: főcím, alcím, szövegtest, fejezet, bekezdés, lábjegyzet, tartalom, előszó, utószó

Feladat

Írd be a buborékokba, hogyan nevezzük a szöveg szerkezeti egységeit!

a)

A szirén mint jelkép

b)

Apokaliptikus szimbólumrendszer elemei a református ábrázolásokon

Szacsvay Éva

c)

Egy korábbi előadásomban a protestáns ördögképzeteket tekintettem át[1] azzal a céllal, hogy egy 1760-ból származó debreceni matrikula címlapján ábrázolt patás angyal jelentését feltárjam. Az áttekintésben olyan képeket mutattam be, amelyek az ördög vagy sátán megjelenítésére törekedtek anélkül, hogy egy uniformizált ördögöt ábrázoltak volna. A hangsúly ezeknél az ábrázolásoknál a rejtezésen volt, azaz a különféle álcák mögött rejtező ördögalakok bemutatásán. A különböző ember- és állatalakok között meglepően nagy számban fordultak elő azok, amelyek kapcsolatba hozhatók voltak az Apokalipszis bibliai szövegével. A sátánt vagy annak cselekedeteit felidéző legkedveltebb figura a kígyó vagy sárkány volt, és kapcsolatát a bibliai szöveggel nem csak a hétfejű, koronás sárkány alak düreri előképe adta, hanem pl. a csengersimai templom mennyezetén 1761-ből származó feliratos ábrázolás közvetlen utalása is: *„Az asszonyállatnak magva megrontja az kígyónak fejét."* Ez az apokaliptikus félelmek és a kísértő ördög legyőzésére alkalmazott ige pl. az apokaliptikus, kígyón taposó Mária-ábrázolások értelmező idézete egyszersmind. Ezen a festett képen a protestáns szokásoknak megfelelően egy ige van a középpontban, amelynek a kígyó emblematikus keretezést ad: az ördög távoltartásának legfontosabb módja protestáns hagyomány szerint is a gyakori imádkozás, az imaszövegek kézközelben tartása, falakra, mennyezetekre való felírása. Bornemisza Péter *Ördögi kísértetek* című munkájában megemlékezik erről. *„Ennek házába, mikor bementem volna, láték az falon nagy sok szép szent és bölcs írásokat, ... és kérdem mi dolog volna, ... végre jelentgette nagy csudálatos kisértetit amiatt az fertelmes lélektül, de ő ellene azokkal az írásokkal harcolt volna, kiket azért írt a falra, hogy mindenkor szeme előtt forognának."*[2]

d)

A templommennyezet készítésének időszakából egy halotti prédikáció-gyűjtemény megerősíti a Genezisből vett ige erejébe mint az ördög kísértései elleni hathatós segítségbe vetett hitet; a végrendelet készítésére szorító ördög elűzésére egy iskolamester is ezt az igét idézi: *„Az asszonyállatnak magva megrontja a kígyónak fejét, mire az ördög durrogni, dörömbölni kezde, és nagy zörgéssel és durrogással elméne onnan, rút szagot hagyván maga után."*[3]

A református ábrázolások között jól elkülöníthető egy csoport, amely az apokaliptikus félelmekkel kapcsolatosan keletkezett jelképes ábrázolásokat foglalja egybe, és a János Jelenése megfelelő idézeteivel van összefüggésben.

e)

1 „Protestáns ördögképzetek" (1996, előadás a „Lélek-halál-túlvilág" c. konferenciáé), in print.
2 Bornemisza 1578 (1980):989.
3 Veresiói 1783:148.

200

Megoldás

a) cím
b) alcím
c) szerző
d) bekezdés
e) lábjegyzet

MNY.1.1.7. felismeri az idézeteket

Feladat

1. Olvasd el figyelmesen az alábbi szöveget, majd húzd alá az idézetet!

Örkény a novella műfajáról eleinte teljesen hagyományos értelemben gondolkodik. Amikor 1952-ben, a *Csillagban* közölt *Lila tinta* című elbeszélését súlyos támadások érik, a következőket írja: "A novella félelmetes műfaj. A novella majdnem olyan kényes, mint a vers. Egy jó regénynek meg sem kottyan néhány elhibázott részlet, akár egy vagy két rosszul sikerült fejezet. A novella más. A novella sűrít, nem jelképesen, hanem valóságosan sűríti néhány száz sorba az egész világot; érthető, hogy /…/ egy hamis párbeszéd, egy homályos jellemzés, a cselekménynek egy hazug fordulata a robbanás veszélyével fenyeget. Egy hiba elég, hogy agyonverje azt is, ami nem hibás..."
Az író azonban nem horgonyzott le a hagyományos irodalomfölfogásnál, műfajértelmezésnél. Azzal a változással párhuzamosan, amely a hatvanas és a hetvenes években a magyar társadalomban és a magyar irodalomban lezajlott, a novella műfaja Örkény írásművészetében átalakult.

2. Kinek a szavait idézi a szerző? _____

Megoldás

1. "A novella félelmetes műfaj. A novella majdnem olyan kényes, mint a vers. Egy jó regénynek meg sem kottyan néhány elhibázott részlet, akár egy vagy két rosszul sikerült fejezet. A novella más. A novella sűrít, nem jelképesen, hanem valóságosan sűríti néhány száz sorba az

egész világot; érthető, hogy /…/ egy hamis párbeszéd, egy homályos jellemzés, a cselekménynek egy hazug fordulata a robbanás veszélyével fenyeget. Egy hiba elég, hogy agyonverje azt is, ami nem hibás..."

2. Örkény István szavait.

MNY.1.1.8. adott szempontok szerint válogató olvasással képes adatokat kiszűrni a szövegből

Feladat

Olvasd el az alábbi szöveget, és felelj a kérdésekre!

Jókai Mór

Az irodalom iránti érdeklődés, az alkotómunkával való kísérletezés korábban sem volt ismeretlen a Jókai családban. Eszter nővére visszaemlékezéseiből tudjuk, hogy édesapjuk szép könyvtárat gyűjtött össze, benne kéziratos kötetekkel, melyeket a kor nyomtatásban nehezen vagy egyáltalán nem hozzáférhető szerzőitől saját maga másolt és gyűjtött össze.
Jókai legendásan sokat olvasott, búvárolt természettudományos könyveket, útleírásokat, cikkeket éppen úgy, mint történeti műveket; erre azért volt szükség, hogy tápot adjon fantáziájának, hogy ő maga megpillanthassa azt, amit olvasói számára szavaival láthatóvá tett. Első erdélyi tárgyú regényeinek nagyszabású tájleírásai akkor készültek, amikor még nem járt Erdélyben, csak olvasott róla. Az érett Jókai-szövegek által megtermékenyített, majd szövegekbe foglalt képi fantáziája működésének tipikus példája a Vaskapu leírása *Az arany ember* (1872) elején. A mű születése idején Jókai itt sem járt még, de olvasmányai nyomán a személyes élmény hatását keltő, a táj monumentalitását és fenségességét kiválóan érzékeltető leírást adott róla. A Vaskapu ábrázolásával kapcsolatos az a nagyon jellemző anekdota, amelyet Hegedűs Lóránt tett közzé 1925-ben a Pester Lloyd hasábjain. Eszerint néhány évvel később Jókai valóban végighajózott az Al-Dunán, de amikor arra kérték, írná most le, milyen az valójában, így válaszolt: "Nem tudom leírni, mert már láttam."

Magyarázd el, mit jelent a szövegben a "tápot adjon fantáziájának" szerkezet!

_____

Megoldás

Fejlessze/bővítse/tágítsa/alapozza meg fantáziáját/képzeletét és hasonló megoldások.

MNY.1.1.9. képes lényeges és lényegtelen elkülönítésére,

MNY.1.1.10. képes az összefüggések feltárására (időrend, ok-okozati viszonyok, következmény stb.)

Feladat

Hova tűnt a városháza keresztje?

A szerda délutáni viharos szél felszaggatta a zentai városháza bádogtetejének egy részét, és a tornyán lévő kereszt is eltűnt. Az önkormányzatnál utánanéztünk, hogy mi történt a kereszttel, de a kérdésünkre nem tudtak válaszolni. Megkérdeztük a község polgármesterét is, aki éppen hivatali úton volt, ő kérdésünkre elmondta, nem értesült a kereszt eltűnéséről. Ekkor tudtuk meg tőle egyébként azt is, hogy a megsérült tetőrészt ideiglenesen nejlonnal burkolták be, a napokban pedig mindenképpen kijavítják a szél okozta kárt. Egy-két óra múlva egy újabb telefonálás során kiderült, hogy minden jel szerint a keresztet is az erős szél döntötte le, megtalálták városháza udvarában, és hamarosan visszahelyezik az épület tornyának legtetejére.

1. Állapítsd meg, milyen fontos eseményről számol be az újsághír! Keretezd be a helyes válasz előtti betűt!

a) A polgármester hivatali úton volt.

b) A polgármester nem értesült a kereszt eltűnéséről.

c) Az elsodort keresztet megtalálták a városháza udvarában.

d) A megsérült tetőrészt ideiglenesen nejlonnal burkolták be.

2. A szöveg alapján állapítsd meg az események időrendjét! Keretezd be a helyes válasz előtti betűt!

a) A keresztet megtalálták a városháza udvarában.

b) A viharban eltűnt a városháza keresztje.

c) Nagy vihar tombolt Zentán.

d) A keresztet hamarosan visszahelyezik az épület tornyára.

3. Az újsághír mely állításai között fedezhetsz fel ok-okozati viszonyt? Írd a mondat elé, hogy igaz vagy hamis az állítás! (Igaz - I, hamis - H)

____ a) A keresztet megtalálták a városháza udvarában, ezért hamarosan visszahelyezik az épület tetejére.

____ b) A viharban megsérült az épület bádogteteje, ezért ideiglenesen beburkolták.

____ c) Viharos szél tombolt Zentán, ezért eltűnt a városháza tornyán lévő kereszt.

____ c) Az újságíró sokat telefonált, ezért előkerült a kereszt.

Megoldás

1. c)
2. c), b), a), d)
3. H - a), I - b), H - c)

MNY.1.1.10. képes az összefüggések feltárására (időrend, ok-okozati viszonyok, következmény stb.)

Feladat

Hova tűnt a városháza keresztje?

A szerda délutáni viharos szél felszaggatta a zentai városháza bádogtetejének egy részét, és a tornyán lévő kereszt is eltűnt. Az önkormányzatnál utánanéztünk, hogy mi történt a kereszttel, de a kérdésünkre nem tudtak válaszolni. Megkérdeztük a község polgármesterét is, aki éppen hivatali úton volt, ő kérdésünkre elmondta, nem értesült a kereszt eltűnéséről. Ekkor tudtuk meg tőle egyébként azt is, hogy a megsérült tetőrészt ideiglenesen nejlonnal burkolták be, a napokban pedig mindenképpen kijavítják a szél okozta kárt. Egy-két óra múlva egy újabb telefonálás során kiderült, hogy minden jel szerint a keresztet is az erős szél döntötte le, megtalálták a városháza udvarában, és hamarosan visszahelyezik az épület tornyának legtetejére.
1. A szöveg alapján állapítsd meg az események időrendjét! Keretezd be a helyes válasz előtti betűt!

a) A keresztet megtalálták a városháza udvarában.

b) A viharban eltűnt a városháza keresztje.

c) Nagy vihar tombolt Zentán.

d) A keresztet hamarosan visszahelyezik az épület tornyára.

2. Az újsághír mely állításai között fedezhetsz fel ok-okozati viszonyt? Írd a mondat elé, hogy igaz vagy hamis az állítás! (Igaz - I, hamis - H)

____ a) A keresztet megtalálták a városháza udvarában, ezért hamarosan visszahelyezik az épület tetejére.

____ b) A viharban megsérült az épület bádogteteje, ezért ideiglenesen beburkolták.

____ c) Viharos szél tombolt Zentán, ezért eltűnt a városháza tornyán lévő kereszt.

____ d) Az újságíró sokat telefonált, ezért előkerült a kereszt.

Megoldás

1. c), b), a), d)
2. H - a), I - b), I - c), H - d)

MNY.1.1.11. képes a következtetések levonására (egyszerű szövegben)

Feladat

Olvasd el figyelmesen az alábbi részletet!

Az idő szép verőfényes volt, s a fahordás is úgy megindult, hogy alig győztem kormányozni a sok szekeres embert, aki mind kevesebbet akart a kiszabott árnál fizetni, de többet akart a rendesnél a szekérre rakni. Az én emberem is visszajött, vagyis ama szekeres, aki a bútorzatot hozta volt, s akinek fát ígértem olvasmányok ellenében. A tarisnyájából néhány könyvet és füzeteket vett elé, s így szólt:

- Ez sok fát ér, hé!
Azt feleltem neki, hogy várjon, amíg mindenki elmegy, mert meg akarom apróra nézni a lelki táplálékot. Valójában azonban marasztottam a végire, mert mások előtt nem akartam vásárolni véle. Amikor aztán mindenki elment, megnéztem a könyveket.

(Tamási Áron: *Ábel a rengetegben*)

a) Magyarázd meg saját szavaiddal a **verőfényes** szó jelentését!

_____
_____

b) Írd le, hogy szerinted miért nevezte Ábel a könyveket **lelki tápláléknak**?

_____
_____
_____
_____

Megoldás

a) pl. ragyogó, napsütéses idő
b) pl. mert szeretett olvasni, a könyvek közt érezte jól magát, a könyvek szórakoztatnak, a könyvek élményben részesítik az olvasót vagy hasonló jó megoldások

MNY.1.1.12. képes a szövegbe iktatott táblázatok, grafikonok, diagramok felismerésére

Feladat

Vizsgáld meg az alábbi táblázatot, és végezd el a feladatot!

	Magas magánhangzók				Mély magánhangzók			
	Széles ajaknyílással képzettek		Ajakkerekítéssel képzettek		Széles ajaknyílással képzettek		Ajakkerekítéssel képzettek	
	Rövidek	Hosszúak	Rövidek	Hosszúak	Rövidek	Hosszúak	Rövidek	Hosszúak
Felső nyelvállásúak	**i**	**í**	**ü**	**ű**			**u**	**ú**
Középső nyelvállásúak	**ë**	**é**	**ö**	**ő**			**o**	**ó**
Alsó nyelvállásúak	**e**					**á**	**a**	

Írd ki a táblázatból az alsó nyelvállású, széles ajaknyílással képzett, hosszú mély magánhangzót! _____

Megoldás

á

2. SZÖVEGALKOTÁS (ÍRÁSBELI)

A *SZÖVEGALKOTÁS (ÍRÁSBELI)* részterületein a tanuló:

MNY.1.2.1. érthető, nyelvtanilag kifogástalan mondatokat szerkeszt

Feladat

Bizonyára neked is furcsák az alábbi mondatok. Keresd meg a hibákat, majd írd le a kijavított mondatokat!

a) Úgy elkéstem, hogy már futólag se fogok időben odaérni.

_____

b) Most jelenleg nem érek rá.

_____

c) Sanyi a kutyájával jött az állomásra. Amikor észrevett minket, elkezdett ugatni.

_____

Megoldás

a) Úgy elkéstem, hogy futva se fogok időben odaérni.
b) Most (vagy jelenleg) nem érek rá.
c) Sanyi a kutyájával jött az állomásra. Amikor a kutyus észrevett minket, elkezdett ugatni.

MNY.1.2.2. egyszerű elbeszélő, leíró szövegeket alkot

Feladat

Fejezd be a történetet! Írásod tartalmazzon elbeszélő és leíró részeket!

Amikor Apu egy hideg, esős, késő őszi délutánon beállított a hóna alatt egy ijedten gágogó libával, amelyet fizetés gyanánt adtak neki az iskolában, Anyu idegösszeroppanást kapott.

(Szakmány György: *Apu nem megy sehová*)

_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____

_____
_____

Megoldás

Elfogadható minden olyan megoldás, amely megfelel a megadott kritériumoknak.

Feladat

Írj 6-8 mondatos leíró szöveget az alábbi témáról a megadott szavak segítségével!

Elgondolkozva néztem ki a szobám ablakán

szemben, jobbra, balra, arrébb, távolabb

_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____

Megoldás

A szöveg elfogadható, ha
- megfelel a követelményeknek a szöveg tartalma,
- a mondatok egymással összefüggnek,
- a köznyelvinek megfelelő a stílus és szóhasználat,
- nyelvhelyességi szempontból elfogadható,
- hibátlan helyesírású,
- terjedelme megfelelő.

MNY.1.2.3. elkülöníti a szöveg szerkezeti egységeit (hármas tagolás)

Feladat

Figyeld meg az alábbi **bevezetéseket!** Állapítsd meg, melyik típushoz melyik szövegrészlet tartozik! (Írd a megfelelő helyre a megfelelő számot!)

1. Az előzmények közlése
2. In medias res (a dolgok közepébe vágva)
3. Visszakövetkeztetés
4. Párbeszédes forma

a) ____ Csattanás, csörömpölés, hangos jajkiáltás hallatszott a szobából. András a fenyőfa alól kiabált az anyukájának. Mire az anyja beért, András már több törött dísszel megsebezte magát.

b) _____ András az utolsó ragtapaszt nyomta a karjára. Barátja csodálkozva kérdezte tőle:

- Veled meg mi történt?

c) ____ A szoba közepén feldíszítve állt a karácsonyfa. Csillogott-villogott rajta a sok dísz. András egyre közelebb lépett a fához.

d) _____ - Örülök, hogy végre visszajöttünk. Hogy teltek el az ünnepek?

- Nem fogod elhinni! Éppen karácsony este történt.

Megoldás

a) 2.
b) 3.
c) 1.
d) 4.

MNY.1.2.4. képes a szövegek összefoglalására

Feladat

A rajzlap

A rajzlap fehér volt, téglalap alakú és jó papírszagú. Húsz fillérbe került; úgynevezett feles rajzlap.
Lehetett negyedes rajzlapot is kapni a trafikban, tíz fillérért, feleakkorát.
A trafik az iskolával éppen szemben. Károlyka megvette magának a feles rajzlapot, nagyot köszönt, aztán jött kifelé a boltból. Utolérte a

többieket. Jobb kezében fogta a rajzlapot, még nem volt ideje elrakni a hóna alatt levő rajztáblatokba. Bal kezében vitte iskolatáskáját. Egészen új, csillogó-villogó, szép fekete, nagyszerű táska. Tegnap kapta. Féltette, éppen ezért vitte külön kézben. (Máskor a rajztáblát és a táskát egy kézben fogta, most azonban nem akarta, hogy összeérjenek.)
Hirtelen mintha megszázszorozódott volna a súlya, rándult a karja, elejtette a táskát.
Hátranézett, mögötte Bors állt és vigyorgott.
Bors lerúgta a táskáját. A lerúgás abból állt, hogy az áldozat mögé lopódzva hirtelen rálépünk annak táskájára, közvetlenül a fogantyú mögött, mire az illető leejti. Ennyi az egész.
A dolog igen dühítő, mert váratlanul éri az embert, s hátranézve a kiszolgáltatottság érzését kelti.
De ebben az esetben (figyelembe véve a fekete táska állagát) még sokkal nagyobb volt a méreg. Károlyka paprikavörös arccal emelte föl a táskát.
- Kaphatsz egy pofont! - hadarta.
- Tőled? - kérdezte gúnyosan, és felpöckölte Károlyka állát.
A verekedés rövid volt. Károlyka az első erősebb ütés után elbátortalanodott. Bors belekapott az orrába, és a kezét is megkarmolta. Az új rajzlap összegyűrődött, el kellett dobni.
Olvasd el figyelmesen a szöveget, majd foglald össze öt-hat mondatban, mi történt!

_____
_____
_____
_____
_____

Megoldás

Ilyen és ehhez hasonló megoldásokat lehet elfogadni:
Károlyka vett egy rajzlapot. Vadonatúj táskájával együtt büszkén vitte az iskolába. Osztálytársa, Bors belekötött, és megrugdosta a táskáját. Károlyka nem hagyta annyiban, vissza akart vágni az őt ért sérelemért. Erre Bors jól megverte, és még a rajzlap is összegyűrődött.

MNY.1.2.5. szövegeit a beszédhelyzetnek megfelelően fogalmazza meg

Feladat

A rajzlap

A rajzlap fehér volt, téglalap alakú és jó papírszagú. Húsz fillérbe került; úgynevezett feles rajzlap.
Lehetett negyedes rajzlapot is kapni a trafikban, tíz fillérért, feleakkorát.
A trafik az iskolával éppen szemben. Károlyka megvette magának a feles rajzlapot, nagyot köszönt, aztán jött kifelé a boltból. Utolérte a többieket. Jobb kezében fogta a rajzlapot, még nem volt ideje elrakni a hóna alatt levő rajztáblatokba. Bal kezében vitte iskolatáskáját. Egészen új, csillogó-villogó, szép fekete, nagyszerű táska. Tegnap kapta. Féltette, éppen ezért vitte külön kézben. (Máskor a rajztáblát és a táskát egy kézben fogta, most azonban nem akarta, hogy összeérjenek.)
Hirtelen mintha megszázszorozódott volna a súlya, rándult a karja, elejtette a táskát.
Hátranézett, mögötte Bors állt és vigyorgott.
Bors lerúgta a táskáját. A lerúgás abból állt, hogy az áldozat mögé lopódzva hirtelen rálépünk annak táskájára, közvetlenül a fogantyú mögött, mire az illető leejti. Ennyi az egész.
A dolog igen dühítő, mert váratlanul éri az embert, s hátranézve a kiszolgáltatottság érzését kelti.
De ebben az esetben (figyelembe véve a fekete táska állagát) még sokkal nagyobb volt a méreg. Károlyka paprikavörös arccal emelte föl a táskát.
- Kaphatsz egy pofont! - hadarta.
- Tőled? - kérdezte gúnyosan, és felpöckölte Károlyka állát.
A verekedés rövid volt. Károlyka az első erősebb ütés után elbátortalanodott. Bors belekapott az orrába, és a kezét is megkarmolta. Az új rajzlap összegyűrődött, el kellett dobni.

Te is szemtanúja voltál a fenti eseménynek. Tanárod felszólítására le kell írnod röviden, mi történt:
_____
_____
_____
_____
_____

Megoldás

Az értékeléskor a tömörséget kell figyelembe venni, valamint azt, hogy a fogalmazó alkalmazza-e az eltérő beszédhelyzetnek megfelelő szókincset, stílust. Az eredetiséget mindig értékelni kell!

MNY.1.2.6. alkalmazza az írásbeli kommunikáció műfajait (levélírás, űrlapok kitöltése stb.)

Feladat

A rajzlap

A rajzlap fehér volt, téglalap alakú és jó papírszagú. Húsz fillérbe került; úgynevezett feles rajzlap.
Lehetett negyedes rajzlapot is kapni a trafikban, tíz fillérért, feleakkorát.
A trafik az iskolával éppen szemben. Károlyka megvette magának a feles rajzlapot, nagyot köszönt, aztán jött kifelé a boltból. Utolérte a többieket. Jobb kezében fogta a rajzlapot, még nem volt ideje elrakni a hóna alatt levő rajztáblatokba. Bal kezében vitte iskolatáskáját. Egészen új, csillogó-villogó, szép fekete, nagyszerű táska. Tegnap kapta. Féltette, éppen ezért vitte külön kézben. (Máskor a rajztáblát és a táskát egy kézben fogta, most azonban nem akarta, hogy összeérjenek.)

Hirtelen mintha megszázszorozódott volna a súlya, rándult a karja, elejtette a táskát.
Hátranézett, mögötte Bors állt és vigyorgott.
Bors lerúgta a táskáját. A lerúgás abból állt, hogy az áldozat mögé lopódzva hirtelen rálépünk annak táskájára, közvetlenül a fogantyú mögött, mire az illető leejti. Ennyi az egész.
A dolog igen dühítő, mert váratlanul éri az embert, s hátranézve a kiszolgáltatottság érzését kelti.
De ebben az esetben (figyelembe véve a fekete táska állagát) még sokkal nagyobb volt a méreg. Károlyka paprikavörös arccal emelte föl a táskát.
- Kaphatsz egy pofont! - hadarta.
- Tőled? - kérdezte gúnyosan, és felpöckölte Károlyka állát.
A verekedés rövid volt. Károlyka az első erősebb ütés után elbátortalanodott. Bors belekapott az orrába, és a kezét is megkarmolta. Az új rajzlap összegyűrődött, el kellett dobni.

Írj egy rövid (négy-öt mondatos) levelet a résztvevők egyikének, Károlykának vagy Borsnak! A levélben mondd el a véleményed is a történtekkel kapcsolatban!

_____
_____
_____
_____

Megoldás

Értékeléskor a levél formai követelményeinek betartását kell szem előtt tartani (megszólítás, aláírás, dátum). Az eredeti gondolatot vagy nyelvi fordulatot mindig méltányolni kell!

MNY.1.2.7. ismeri a Helyesírási szabályzat használati módját

Feladat

Nem vagy biztos a *Duna-part / Duna part / Dunapart/ duna-part* írásmódjában.

a) Melyik kézikönyvben nézheted meg, hogyan írják helyesen? Írd a vonalra a címét! _____

b) Melyik megoldás helyes a fentiek közül? Írd a vonalra!

_____

Megoldás

a) Szótárcímnek többféle jó megoldás is elfogadható: pl. A magyar helyesírás szabályai, Helyesírási kéziszótár, Magyar helyesírási szótár, Helyesírási diákszótár, Diákszótár, Helyesírás, Helyesírásunk

b) Duna-part

MNY.1.2.8. ismeri a helyesírási alapelveket és a legfontosabb helyesírási szabályokat (írásjelek, a tulajdonnevek - személynevek, állatnevek, intézménynevek, márkanevek - írásmódja)

Feladat

Pótold az **ír** ige alábbi származékaiban a hiányzó **i** vagy **í** betűt!

a) A régi iskolában a gyerekek __rkáit is láthatjuk.
b) A testvére sikeres __ró.
c) Mari az igazgató __rásával megy __ratkozni.
d) Tudod-e mi a különbség az __rat és az __romány között?

Megoldás

a) arkáit
b) író
c) írásával ... iratkozni
d) irat ... irromány

MNY.1.2.9. tudatában van a nyelvi tolerancia fontosságának.*

3. NYELVI SZINTEK GRAMMATIKÁJA, JELENTÉSTAN, A NYELV RÉTEGZŐDÉSE, A MAGYAR NYELV TÖRTÉNETE

A *NYELVI SZINTEK GRAMMATIKÁJA* részterületein a tanuló felismeri az alábbi nyelvtani jelenségeket:

MNY.1.3.1. fel tudja sorolni a magánhangzókat és mássalhangzókat

Feladat

Írd be a megadott betűk szomszédjait! Pótold azokat a betűket, amelyek megelőzik és követik a már meglévőket az idegen betűket is tartalmazó teljes ábécében!

____ dz ____ ,	_____ l _____,	_____ p _____,	_____ v _____

Megoldás

d, dz, dzs, k, l, ly, ő, p, q ű, v, w

MNY.1.3.2. fel tudja osztani a mássalhangzókat a zöngésség szempontja szerint

Feladat

A legtöbb zöngés mássalhangzónak van zöngétlen párja. Egészítsd ki a párok hiányzó tagjait!

zöngés	b			m	n	ny	v			l	j		dz	dzs	gy	r
zöngétlen		t	k					sz	s			h	c	cs		

Megoldás

zöngés	b	d	g	m	n	ny	v	z	zs	l	j	-	dz	dzs	gy	r
zöngétlen	p	t	k	-	-	-	f	sz	s	-	-	h	c	cs	ty	-

MNY.1.3.3. tud szótagolni

Feladat

Húzd alá, melyik szó elválasztása hibás!

u-bor-ka, And-rás, meg- ír-ja, bod-za

Megoldás

bod-za

MNY.1.3.4. felismeri az alapszófajokat

Feladat

Elemezd szófajilag az alábbi mondatot! Írd a vonalra a szófaj nevét!

Az Afrika belsejében húzódó hatalmas Kongó-medence évszázadokon át csábította az idegen hódítókat.

az _____
Afrika _____
belsejében_____
húzódó _____
hatalmas _____
Kongó-medence _____
évszázadokon _____
át _____
csábította _____
idegen _____
hódítókat _____

Megoldás

az - (határozott) névelő
Afrika - főnév
belsejében - főnév
húzódó - (folyamatos) melléknévi igenév
hatalmas - melléknév
Kongó-medence - főnév
évszázadokon - főnév
át - névutó
csábította - ige
idegen - melléknév
hódítókat - főnév

MNY.1.3.5. le tudja választani a toldalékot a szótőtől

Feladat

Olvasd el az alábbi szólásokat! Elemezd a kiemelt szavakat szóelemek szerint! Jelöld számokkal a szóelemek típusát! 1 4

Pl. szél/nek

szótő - 1, képző - 2, jel - 3, rag - 4

Ismeri a **szelek** járást. _____

Kedvező szél fújja a vitorláját. _____

Szélnek eresztetted a **szót.** _____

Megoldás

1 3 1 2 2 1 4

szel/(e)k, kedv/ez/ő, szó/t

MNY.1.3.6. felismeri az egyszerű és összetett szavakat

Feladat

Húzd alá az összetett szavakat!

a) fémcső, üvegcső, bölcső
b) aláír, papír, gyógyír
c) napló, hintaló, istálló

Megoldás

a) fémcső, üvegcső
b) aláír, gyógyír
c) hintaló

MNY.1.3.7. ismeri a szótárak és kézikönyvek használati módját

Feladat

Nem tudod, mit jelent az *intertextus* szó. Melyik kézikönyvben nézheted meg a jelentését? Írd a vonalra!

_____

Megoldás

Az idegen szavak szótárában.

MNY.1.3.8. meg tudja különböztetni az egyszerű és összetett mondatot

Feladat

Olvasd el az alábbi szöveget! Hány összetett mondatot tartalmaz a szöveg?

Kosztolányi Dezső megrendítő vallomásban ír magyarságélményéről. Arra figyelmezetet, hogy elkényeztetett gyerekként észre sem vesszük gazdagságunkat. Az idegen nyelvekre, az izgalmasabbnak tetszőkre kacsingatunk. Pedig más kultúrák megértéséhez is nélkülözhetetlen az anyanyelv.

Az összetett mondatok száma: _____

Megoldás

Az összetett mondatok száma: 1

MNY.1.3.9. felismeri a beszélő szándéka szerint elkülöníthető mondatokat (kijelentő, felkiáltó, felszólító, óhajtó, kérdő)

Feladat

Tedd ki a mondatok végére a hiányzó írásjeleket! Írd az üres vonalra, hogy a beszélő szándéka szerint milyen mondatokat kaptál!

a) Ma reggel te hozz kenyeret és tejet __ _____

b) Jaj, ma estig rettentően sok a dolgom __ _____

c) Elmegyek gyümölcsért a közeli piacra __ _____

d) Kinek vigyem el a csomagot __ _____

e) Bárcsak hamar június lenne __ _____

Megoldás

a)	!	felszólító mondat
b)	!	felkiáltó mondat
c)	.	kijelentő mondat
d)	?	kérdő mondat
e)	!	óhajtó mondat

MNY.1.3.10. mondatelemzéskor fölismeri a következő szintagmákat: predikatív szerkezet (igei állítmány, határozott alany), tárgyas szerkezet, határozós szerkezet (hely-, idő-, mód-, eszköz-), jelzős szerkezet (minőség-, mennyiség)

Feladat

Olvasd el figyelmesen az alábbi szöveget, majd húzd alá a jelzős szószerkezeteket!

Mátyás király trónra lépése után tíz évre találta fel Gutenberg a könyvnyomtatást. Mátyás király magánkönyvtára fejlesztésénél előnyben részesítette a drága kézírásos könyveket. Hamarosan azonban érdeklődése az új művészet, a könyvnyomtatás felé fordult. Nemsokára az első magyar nyomda felállítása után a király meghívására Budára érkezett Hess András, aki Rómában volt nyomdász.

Megoldás

Jelzős szószerkezetek: tíz évre,

Mátyás király magánkönyvtára,
drága, kézírásos könyveket,
új művészet,
első magyar nyomda

A *JELENTÉSTAN részterületein a tanuló* felismeri az alábbi jelenségeket:

MNY.1.3.11. fölismeri az egyjelentésű, a többjelentésű, a rokon értelmű szavakat a jel és a denotátum viszonya alapján.

Feladat

Az alábbi sorok rokon értelmű szavakat tartalmaznak. Mindegyik sorban található egy kakukktojás. Keresd meg a nem odaillő szót, majd húzd alá!

a) örül, örvendezik, borzad, repes, vigad, ujjong
b) fösvény, szűkmarkú, zsugori, anyagias, krajcároskodó, lusta

Megoldás

a) borzad
b) lusta

A *NYELV RÉTEGZŐDÉSÉNEK* részterületein a tanuló felismeri az alábbi nyelvtani jelenségeket:

MNY.1.3.12. felismeri a nyelvi rétegeket

Feladat

Hányféle magyar nyelvet beszélünk? Olvasd el az alábbi szöveget, és írd be az üresen hagyott helyekre a nyelvváltozatok pontos megnevezését!

Az elmúlt évszázadok során sok híres magyar író, költő foglalkozott nyelvünk ápolásával. Sokat tettek azért, hogy kialakuljon egy olyan egységes magyar nyelvváltozat, amely lehetővé tette, hogy különféle életkorú, foglalkozású, más-más tájakon élő emberek ki tudják cserélni gondolataikat. Nekik köszönhetően alakult ki az egységes magyar nyelv, illetve a _____, mely beszélt és írott változatban él a nyelvhasználatban, ennek választékos formáját _____ nyelvnek nevezzük. Ha összehasonlítjuk a különféle vidékeken élő emberek beszédét, azt tapasztaljuk, hogy másképpen nevezik ugyanazt a dolgot (pl. krumpli, pityóka), gyakran különbségek vannak a kiejtésben is. Ezeket a területi nyelvváltozatokat _____ nevezzük.

Megoldás

köznyelv
irodalmi
nyelvjárásoknak

MNY.1.3.13. felismeri a stílusrétegeket

Feladat

1. Egy folyó tűnt fel a mélyben, amely kanyarogva futott a vasúti töltés mellett. Gyakran csak fekete árnyéka látszott a folyónak, mint az esti országúton poroszkáló juhászkutyának. De a kanyarodóknál, ahol a folyó kibújt az árnyékból, ezüstös karikák, fehér halpénzek ringatóztak a folyó hátán, hogy gyorsan eltűnjenek a messziségben. Egy fekete, nyurga híd, mint valami hosszú lábú bogár állott a folyó vizében.

2. A folyók szakaszjellege attól függ, milyen a felszín. A folyók hegyvidéki szakaszain mélyítik a völgyet, ez a bevágódó szakasz. Vízszinteshez közeli területeken feltöltik a területet, ez a feltöltő szakasz. A kettő közötti mérsékelt lejtésnél a folyó kanyarogva szélesíti völgyét, ez az oldalazó szakasz.

3. A múlt héten Magyarkanizsa alatt is megduzzadt a folyó. Eddig magas volt a vízállás, de tegnap már a Tisza-parti üdülők kerítéséig ért a folyó.

- Lelassult az áradás, mert nem jött le a Maroson a várt hullám, ezért eltolódik nálunk a tetőzés, várhatóan a jövő hét közepére. Az előrejelzések szerint Szegednél még egy métert fog emelkedni a vízállás, tehát nálunk körülbelül 650 centiméteren fog tetőzni a Tisza - közölte Ördög Rudolf, a DTD vízügyi vállalat magyarkanizsai részlegének vezetője.

Milyen stílusban íródtak a fenti szövegek a folyóról?
Írd a vonalra a megfelelő számot!

a) A ____ számú szöveget a publicisztikai stílus jellemzi.
b) A ____ számú szöveget a tudományos stílus jellemzi.
c) A ____ számú szöveget az irodalmi stílus jellemzi.

Megoldás

a) - 3; b) - 2; c) - 1.

4. IRODALOM

Az *IRODALOM* részterületein a tanuló:

MNY.1.4.1. felismeri a tantervben előírt szövegek címét és szerzőjét

Feladat

Kösd össze a szerzőt és a címet!

1. Vörösmarty Mihály	a) Tűz
2. Kertész Imre	b) Kakuk Marci ifjúsága
3. Spiró György	c) Csongor és Tünde
4. Háy János	d) Esti műsor
5. Nagy László	e) Dzsigerdilen
6. Tersánszky Józsi Jenő	f) Sorstalanság

Megoldás

1 - c); 2 - f); 3 - d); 4 - e); 5 - a); 6 - b)

MNY.1.4.2. megkülönbözteti a szóbeli és az írásbeli irodalom műfajait

Feladat

Lázár Ervin:

A legkisebb boszorkány

Ott állt a vén boszorkány a világvégi háza előtt, a tornácnak támasztva egy elhasznált villám, cipője mellett egy elrongyolódott égiháború, cakkos szegélyű, csak azért nem dobta a szemétdombra, mert fösvény volt az istenadta, hátha jó lesz még valamire.
Most éppen kiabált.
- Rilla! Marilla! Amarilla!
A lányait hívta. A fekete, tenyeres-talpas Rillát, a szőke nádszál Marillát, és a vörös, szeplős kis vakarcsot, Amarillát.
- Hé, kezdődik a tanítás.
Mert egy valamirevaló boszorkánytanoncnak ugyanúgy végig kell járnia az iskolát, mint a magunkfajta embergyereknek az általánost meg a gimnáziumot. Csak azután jöhet az érettségi. Hogy az embergyerek mit tud érettségi után, arról fogalmam sincs, de az biztos, hogy az érettségizett boszorkány már tudja a helyes testtartást a seprűn, s ha összeszedi magát, bűvöl, bájol és igéz.
Futott a három lány.
- Milyen óra lesz az első? - tudakolta Amarilla.
Marilla rádörrent:
- Tessék megtanulni az órarendet!
- Gyerünk gyorsan - figyelmeztette őket Rilla. - Anya-Banya ma nagyon türelmetlen. És ha nem tudnád, az első óra igézés lesz.
Marilla pergő nyelvvel folytatta:
- A második rontás, a harmadik átváltozás, a negyedik… Hopp, mi is a negyedik?
- A negyedik gyakorlati. Helyes tartás a seprűn.

Állapítsátok meg a fenti szöveg műfaját! Keretezzétek be a megfelelő választ!

a) novella
b) népmese
c) műmese
d) népballada

Megoldás

c)

MNY.1.4.3. (megkülönbözteti a műnemeket: líra, epika, dráma)

Feladat

Melyik műnemhez sorolnád a következő szövegtípusokat?

elbeszélés, dal, komédia, tragédia, regény, óda, mese, karcolat, elégia, farsangi alakoskodás

líra	epika	dráma

Megoldás

líra	epika	dráma
dal óda elégia	elbeszélés regény mese karcolat	komédia tragédia farsangi alakoskodás

MNY.1.4.4. felismeri a rímfajtákat és a refrént,

Feladat

Olvasd el Petőfi Sándor versének első két verszakát!

Petőfi Sándor: Pató Pál úr

Mint elátkozott királyfi
Túl az Óperencián,
Él magában a falujában
Pató Pál úr mogorván.
Be más lenne most az élet,
Ha egy ifjú feleség...
Közbevágott Pató Pál úr:
"Ej, ráérünk arra még!"

Roskadófélben van a ház,
Hámlik le a vakolat,
S a szél egy darab födéllel
Már tudj isten hol szalad;
Javítsuk ki, mert maholnap
Pallásról néz be az ég...
Közbevágott Pató Pál úr:
"Ej, ráérünk arra még!"

Minek nevezzük a versszakok végén ismétlődő sorokat?_____

Megoldás

refrénnek

Feladat

Jelöld, nevezd és határozd meg Varró Dániel következő versének rímképletét!

sms

azt írom + most 1 smsbe
hogy beléd vagyok kedvesem esve
vágyak dobálnak partra kivetnek
billentyűzárát oldd ki szívednek

Rímképlet:_____
A rím megnevezése:_____
Meghatározása:_____

Megoldás

Rímképlet: a a b b
A rím megnevezése: páros rím.
Meghatározása: a szomszédos sorok rímelnek.

Feladat

Olvasd el a következő verspuzzle-t! Alakítsd át a szöveget oly módon, hogy ölelkező rím (végrím) keletkezzen! Jelöld is a rímképletet!

Kényes, büszke pávák, Nap-szédítő tollak,
Tiszai hajók, néma társatok!
Ez más, mint otthon. Bús komédia,
Ily gyorsan betelik a nyaram.

Átalakított szöveg:

_____
_____
_____
_____

Megoldás

Pl.	Kényes, büszke pávák, Nap-szédítő tollak,	a
	Tiszai hajók, néma társatok!	b
	Ez más, mint otthon. Bús komédiátok,	b
	Ily gyorsan betelő nyarak.	a

MNY.1.4.5. ismeri a következő fogalmakat: elbeszélő, lírai beszélő (lírai én), mese, történet, elbeszélés

Feladat

Ki mondja el az előző történetet? Keretezd be!

a) A vén boszorkány.
b) Amarilla, az egyik szereplő.
c) Az egyes szám harmadik személyű elbeszélő.
d) Lázár Ervin.

Megoldás

c)

MNY.1.4.6. képes a következő stilisztikai eszközök felismerésére: hasonlat, költői jelző, megszemélyesítés, ismétlés, költői kérdés, ellentét, hangutánzás és hangulatfestés, fokozás

Feladat

Húzd alá a versrészletben a költői jelzőket!

Bűvölten állt az utca. Egy sovány
Akác részegen szítta be a drága
Napfényt, és zöld kontyában tétován
Rezdült meg csüggeteg és halovány
Tavaszi kincse: egy-két fürt virága.

(Tóth Árpád: *Körúti hajnal*)

Megoldás

sovány, drága, zöld, csüggeteg, halovány, tavaszi

Feladat

Petőfi Sándor: Szeptember végén
(részlet)

Még nyílnak a völgyben a kerti virágok,
Még zöldel a nyárfa az ablak előtt,
De látod amottan a téli világot?
Már hó takará el a bérci tetőt.
Még ifju szivemben a lángsugarú nyár
S még benne virít az egész kikelet,
De íme sötét hajam őszbe vegyűl már,
A tél dere már megüté fejemet.

Olvasd el figyelmesen Kosztolányi Dezső műelemzését, majd írd be az üresen hagyott helyre, melyik költői alakzatra gondolt!

"Haladjunk rendre. Az első szak kezdő négy sorában kemény, határozott kijelentéseket hallunk a virágzó völgyről és a hókoszorús bércekről. Az 1. és 2., a 3. és 4. sor párhuzamosan fest egy _____. Ezt az _____ festi az 1. és 3. sor különben szokott-kopott ríme is, mely azonban helyzeténél fogva súlyossá és jellemzővé válik: *virágok és téli világot.* Ösztönösen, a művészi érzékünkkel sejtjük, hogy a *virágok* voltaképpen az élet, s a *téli tájkép* voltaképpen a halál."

Megoldás

ellentétet, ellentétet

MNY.1.4.7. képes a következő szépirodalmi szövegelemek felismerésére: motívum, téma, fabula, a cselekmény helye és ideje, hős stb.

Feladat

1. Húzd alá *A legkisebb boszorkány* című szövegben a cselekmény helyére vonatkozó szavakat!

A legkisebb boszorkány

Ott állt a vén boszorkány a világvégi háza előtt, a tornácnak támasztva egy elhasznált villám, cipője mellett egy elrongyolódott égiháború, cakkos szegélyű, csak azért nem dobta a szemétdombra, mert fösvény volt az istenadta, hátha jó lesz még valamire.
Most éppen kiabált.
- Rilla! Marilla! Amarilla!
A lányait hívta. A fekete, tenyeres-talpas Rillát, a szőke nádszál Marillát, és a vörös, szeplős kis vakarcsot, Amarillát.
- Hé, kezdődik a tanítás.
Mert egy valamirevaló boszorkánytanoncnak ugyanúgy végig kell járnia az iskolát, mint a magunkfajta embergyereknek az általánost meg a gimnáziumot. Csak azután jöhet az érettségi. Hogy az embergyerek mit tud érettségi után, arról fogalmam sincs, de az biztos, hogy az érettségizett boszorkány már tudja a helyes testtartást a seprűn, s ha összeszedi magát, bűvöl, bájol és igéz.
Futott a három lány.
- Milyen óra lesz az első? - tudakolta Amarilla.
Marilla rádörrent:
- Tessék megtanulni az órarendet!
- Gyerünk gyorsan - figyelmeztette őket Rilla. - Anya-Banya ma nagyon türelmetlen. És ha nem tudnád, az első óra igézés lesz.
Marilla pergő nyelvvel folytatta:
- A második rontás, a harmadik átváltozás, a negyedik… Hopp, mi is a negyedik?
- A negyedik gyakorlati. Helyes tartás a seprűn.

2. Melyik nem illik a sorba? Találd meg a kakukktojást!

a) A vén boszorkány.
b) Az elbeszélő.
c) Rilla.
d) Amarilla.
e) Marilla

Megoldás

1. A vén boszorkány világvégi háza.
2. b)

MNY.1.4.8. a szépirodalmi művek tudatos, igényes olvasója*
MNY.1.4.9. tiszteli a nemzeti irodalom és kultúra hagyományát*
MNY.1.4.10. képes esztétikai élmény átélésére*

Az alábbi meghatározások a tanulók középszintű tudását és készségeit határozzák meg.

1. OLVASÁSI KÉSZSÉG ÉS SZÖVEGÉRTÉS

Az *OLVASÁSI KÉSZSÉG ÉS SZÖVEGÉRTÉS* részterületein a tanuló:

MNY.2.1.1. eljut a hosszabb szövegek megértéséig

Feladat

Olvasd el az alábbi szöveget és felelj a kérdésekre!

Jókai Mór

Az irodalom iránti érdeklődés, az alkotómunkával való kísérletezés korábban sem volt ismeretlen a Jókai családban. Eszter nővére visszaemlékezéseiből tudjuk, hogy édesapjuk szép könyvtárat gyűjtött össze, benne kéziratos kötetekkel, melyeket a kor nyomtatásban nehezen vagy egyáltalán nem hozzáférhető szerzőitől saját maga másolt és gyűjtött össze.
Jókai legendásan sokat olvasott, búvárolt természettudományos könyveket, útleírásokat, cikkeket éppen úgy, mint történeti műveket; erre azért volt szükség, hogy tápot adjon fantáziájának, hogy ő maga megpillanthassa azt, amit olvasói számára szavaival láthatóvá tett. Első erdélyi tárgyú regényeinek nagyszabású tájleírásai akkor készültek, amikor még nem járt Erdélyben, csak olvasott róla. Az érett Jókai-szövegek által megtermékenyített, majd szövegekbe foglalt képi fantáziája működésének tipikus példája a Vaskapu leírása *Az arany ember* (1872) elején. A mű születése idején Jókai itt sem járt még, de olvasmányai nyomán a személyes élmény hatását keltő, a táj monumentalitását és fenségességét kiválóan érzékeltető leírást adott róla. A Vaskapu ábrázolásával kapcsolatos az a nagyon jellemző anekdota, amelyet Hegedűs Lóránt tett közzé 1925-ben a Pester Lloyd hasábjain. Eszerint néhány évvel később Jókai valóban végighajózott az Al-Dunán, de amikor arra kérték, írná most le, milyen az valójában, így válaszolt: "Nem tudom leírni, mert már láttam."

Melyik a hamis állítás? Karikázd be a megfelelő betűt!

a) Jókai természettudományos könyveket és útleírásokat olvasott.
b) Hegedűs Lóránt Jókai-anekdotája a Vaskapuhoz kapcsolódik.
c) Az író Eszter nevű nővére szép családi könyvtárat gyűjtött össze.
d) A Jókai család könyvtárában másolt kéziratos kötetek sorakoztak.

Megoldás

c)

Feladat

Olvasd el a szöveget figyelmesen! Minek a metaforája Palics?

Csáth gyerekkori és ifjúkori naplójegyzetei (többnyire tavasztól őszig) a palicsi kivonulásra, az oda-vissza mozgásra koncentrálnak, és ilyenkor meghatározóvá válik a jármű kiválasztása. Eleinte vonattal utazik, később általában a villamos vagy a bicikli emelkedik ki a lehetőségek közül. Palics felé haladni a rutinszerűből, a sémából való átmeneti kibillenést, a társas érintkezés megváltoztatását, legtöbbször a fürdővendég státust jelenti, vagyis mindig az *átmenetiséget*. A nagymama jóvoltából a naplóíró én maradhatna is ott, gyerekkori naplójában azonban elkeseredett palicsi sorokat találunk például eső esetén, ilyenkor nem tud mit kezdeni önmagával, mintalakó sohasem válik belőle, megmarad idegennek. Palics esetében kiemelkedik a név szerepe, a gyermekkori feljegyzésektől kezdve a képi viszonyok, látott és látvány differenciáinak megközelítései dominálnak. Palics a *játék* metaforája. Sigmund Freud szerint felesleges a játék esetében a különleges utánzóösztön kiemelése. A játék egy eset analízisében összefügghet azzal a kultúrteljesítménnyel, amelynek alapján a gyermek anyja távozását tűrte. A játék tehát kárpótlásként is interpretálható. A csáthi játék szempontjából még fontosabb a gyermekre vonatkozó következő megállapítás: "az eltávozást az örömmel üdvözölt hazatérés előfeltételeként kellett eljátszania, és az utóbbiban rejlik a játék valódi értéke"."endezte meg.gyal önmaga az eltűnést és visszatérést minden Palics neve nem választható el az általa felidézett kulturális környezettől, a népünnepélyektől, az Anna-báltól, a diákkori tornaversenyektől, ahol a tűzoltó zenekar játszott, a nemeket elkülönítő, télen pedig (korcsolyázás idején) melegedőként szolgáló női strandtól, az allétól, a villamos üzembe helyezésétől stb.

a) a tóé
b) a játéké
c) a labdázásé
d) a szépségé

Megoldás

b)

MNY.2.1.2. különböző olvasási stratégiákat alkalmaz

Feladat

Az esőerdők irtása

Az esőerdőket jelenleg óriási mértékben irtják, ami az üvegházhatás egyik fő okozója. Az őserdők égetéses irtása során az égéssel nagy mennyiségű szén-dioxid jut a levegőbe. Amikor az erdőket kivágják és fölégetik, az elraktározott szén szén-dioxid formájában kerül vissza a levegőbe. Az utóbbi 10-15 év során átlagosan évente 1 milliárd tonnával kerül több szén-dioxid a légkörbe. Az erdőirtás miatt keletkezett szén-dioxid mennyiségét a légkör teljes szén-dioxid mennyiségének egyharmadára becsülik. Tudvalevő, hogy a szén-dioxid koncentrációjának megnövekedése az üvegházhatás egyik kiváltója.
A Földre a Nap hőenergiát sugároz. Az energia egy részét a Föld elnyeli, más részét újra kisugározza a világűr felé. Mindez a légkörön át történik. A Föld által elnyelt és a világűr felé kisugárzott energia évi mérlege nulla. Az üvegházhatású gázok - ezek közé tartozik a szén-dioxid is - egyfajta falat alkotnak a Föld felszíne és a világűr közt, visszaverve a világűr felé kisugárzódó energiát, ezzel melegedést okozva. Vagyis "lefelé" átengedik a napsugárzást, de nem engedik át a földfelszínről "felfelé" haladó hősugárzást.
Az esőerdő fái a csapadékképzésben is fontos szerepet játszanak, ugyanis a gyökereiken keresztül magukba szívott talajvizet folyamatosan párologtatják. Az ebből keletkező esőfelhők az egész Földön szétterülnek, például még Észak-Európa fölé is eljutnak. Az esőerdők irtásával a nekik köszönhető csapadék- és felhőképződés is elvész a Föld számára, ami tovább növeli az üvegházhatást, ezzel együtt pedig hozzájárul a globális felmelegedéshez.
Az erdőirtás a fakitermelés, a mezőgazdasági területek növelése, az urbanizáció növekedése miatt világszerte gyorsul. A trópusi esőerdők égetése nemcsak az adott területen vezet ökológiai katasztrófához, hanem a felszabaduló szén-dioxid nagyban hozzájárul a globális felmelegedési válsághoz.
A világméretű ökológiai katasztrófa elkerülése érdekében le kellene állítani a további erdőirtást.

Olvasd el a fenti szöveget, és állapítsd meg, hogy az állítás igaz vagy hamis! Jelöld a vonalon! (I - igaz; H - hamis)

a) _____ Az esőerdők irtása üvegházhatást okoz.

b) _____ Az üvegházhatás hozzájárul a globális felmelegedéshez.

c) _____ Az erdőirtás miatt keletkezett szén-dioxid mennyisége évről évre csökken.

d) _____ A szén-dioxid nagyarányú koncentrációja nem okoz globális felmelegedést.

Megoldás

1. a) - I
   b) - I
   c) - H
   d) - H

MNY.2.1.3. felismeri a nem szépirodalmi szövegek fajtáit (használati utasítás, reklám, vitaanyag, hozzászólás stb.)

Feladat

A kézi mixer részei:

1 - Sebességszabályozó kapcsoló
2 - Turbókapcsoló
3 - A keverőszárak kioldó gombja
4 - A kézi mixer törzse
5 - Habverő keverőszárak
6 - Tésztagyúró keverőszárak
6 - Hálózati kábel

A legelső használat előtt egy nedves törlőkendővel tisztítsa meg a készülék külső részeit és az alkatrészeket! Ezt a tevékenységet minden használat után ismételje meg!
FONTOS: 5 percnyi folyamatos használat után mindig pihentesse a készüléket 10 percig!
• A készülék legyen áramtalanítva és a sebességszabályozó álljon a "0" feliratnál!
• Az egyik kezével fogja meg a készüléket, a másik kezével a habverő/tésztagyúró keverőszárat, és illessze be a fogazott részt a megfelelő helyre. A másik habverővel/tésztagyúróval ismételje meg a műveletet!
• Csatlakoztassa a készüléket a hálózatba!
• Helyezze a habverőket/tésztagyúrókat a keverék közepébe!
• Állítsa a sebességszabályozót "1" fokozatba, majd az eljáráshoz szükséges sebességre!
• Ha keverés közben nagyobb sebességre van szüksége, rövid ideig használhatja a turbó fokozatot (legfeljebb 1 percig)!
• A keverés befejezésével állítsa a kapcsolót a "0" fokozatra, és várja meg, míg a keverőszárak forgása teljesen megszűnik!
• Áramtalanítsa a készüléket!
• A kioldó gomb megnyomásával távolítsa el a habverőket/tésztagyúrókat!
• Törölgesse meg a készülék törzsét, és mossa el a keverőszárakat!

Olvasd el a szöveget, majd keretezd be a megfelelő választ!
A fenti szöveg:

a) A kézi mixer reklámszövege.
b) A kézi mixer műszaki rajza és szerelési utasítása.
c) A kézi mixerről szóló tudományos leírás.
d) A kézi mixer használati utasítása.

Megoldás

d)

MNY.2.1.4. meg tudja nevezni az olvasott szöveg témáját, képes rövid tartalomismertetésre

Feladat

Az esőerdők irtása

Az esőerdőket jelenleg óriási mértékben irtják, ami az üvegházhatás egyik fő okozója. Az őserdők égetéses irtása során az égéssel nagy mennyiségű szén-dioxid jut a levegőbe. Amikor az erdőket kivágják és fölégetik, az elraktározott szén szén-dioxid formájában kerül vissza a levegőbe. Az utóbbi 10-15 év során átlagosan évente 1 milliárd tonnával kerül több szén-dioxid a légkörbe. Az erdőirtás miatt keletkezett szén-dioxid mennyiségét a légkör teljes szén-dioxid mennyiségének egyharmadára becsülik. Tudvalevő, hogy a szén-dioxid koncentrációjának megnövekedése az üvegházhatás egyik kiváltója.
A Földre a Nap hőenergiát sugároz. Az energia egy részét a Föld elnyeli, más részét újra kisugározza a világűr felé. Mindez a légkörön át történik. A Föld által elnyelt és a világűr felé kisugárzott energia évi mérlege nulla. Az üvegházhatású gázok - ezek közé tartozik a szén-dioxid is - egyfajta falat alkotnak a Föld felszíne és a világűr közt, visszaverve a világűr felé kisugárzódó energiát, ezzel melegedést okozva. Vagyis "lefelé" átengedik a napsugárzást, de nem engedik át a földfelszínről "felfelé" haladó hősugárzást.
Az esőerdő fái a csapadékképzésben is fontos szerepet játszanak, ugyanis a gyökereiken keresztül magukba szívott talajvizet folyamatosan párologtatják. Az ebből keletkező esőfelhők az egész Földön szétterülnek, például még Észak-Európa fölé is eljutnak. Az esőerdők irtásával a nekik köszönhető csapadék- és felhőképződés is elvész a Föld számára, ami tovább növeli az üvegházhatást, ezzel

együtt pedig hozzájárul a globális felmelegedéshez.
Az erdőirtás a fakitermelés, a mezőgazdasági területek növelése, az urbanizáció növekedése miatt világszerte gyorsul. A trópusi esőerdők égetése nemcsak az adott területen vezet ökológiai katasztrófához, hanem a felszabaduló szén-dioxid nagyban hozzájárul a globális felmelegedési válsághoz.
A világméretű ökológiai katasztrófa elkerülése érdekében le kellene állítani a további erdőirtást.

1. Mi az előző szöveg témája?

_____

2. Ismertesd röviden a tartalmát!

_____
_____
_____
_____
_____

Megoldás

1. Értékelés: A témára vonatkozóan: fontos az esőerdők irtásának megemlítése, ezenkívül az annak hatására vonatkozó megállapítás (globális felmelegedés), esetleg a kettő kölcsönhatásának kiemelése.
2. A tartalmi ismertető tartalmazza a következő összefüggéseket/elemeket: esőerdő - megnövekedett szén-dioxid, kevesebb eső - üvegházhatás - globális felmelegedés. Esetleg kitérhet az esőerdők kiirtásának okaira is.

MNY.2.1.5. a tankönyvben, munkafüzetben lévő szómagyarázatokat segítség nélkül értelmezi

Feladat

Olvasd el figyelmesen az alábbi szöveget és a szómagyarázatokat! Hogyan értelmezed a szövegben a **lúdbőrös** és a **stiláris** szavakat?

Gépünk alig emelkedett fel a Charles de Gaulle repülőtérről, máris közeledünk Európa határához. A felszakadozó felhők alól előtűnik Franciaország normandiai partszegélye, sárga "talapzata" - aztán egy darabka Anglia, aztán a tenger lúdbőrös végtelenje…
Előttünk-fölöttünk ég és víz közös kékjében szinte mozdulatlanul lángol hat órán keresztül a nap. Futunk a világosság mezejében! Gépünk 12-kor emelkedett fel, s kettőkor már Bostonban landolunk. Tér, idő és sebesség boszorkányos összjátékát követve.
Amerikának ebben az északnyugati csücskében a legkevésbé érzi az utas a hirtelen kontinensváltozást, legalábbis "stilárisan" nem. Boston nyugodtan lehetne afféle amerikanizált angliai nagyváros. Ugyanazok a vörös téglából épült házak, házsorok fogadnak, mint Londonban. Legfeljebb a hatásuk más, nyersebb és személytelenebb.
Az igazi meglepetés, az igazi döbbenet: New York. Szép vagy rút? Vonzó vagy riasztó? Ma sem tudom. Valósága ezervoltos valóság és ezerszeres erejű álom.

(Pilinszky János: *Amerikai képeslap, részletek*)

Szómagyarázat:

stiláris: nyelvi stílussal kapcsolatos, stílusbeli
lúdbőr/libabőr: a libahúson levő bőr, borzongó embernek apró dudorokkal sűrűn borított bőre
lúdbőrös/libabőrös: a libabőr tüneteit mutató

a) lúdbőrös (a tenger végtelenje)

_____

b) stilárisan (nem érzi a hirtelen kontinensváltozást)

_____

Megoldás

c) Hullámzó, mozgó, haladó, az ismeretlentől való borzongásra utaló stb. (többféle megfogalmazás elfogadható).
d) Nincs jelentős változás, hirtelen stílustörés, az európai nagyvárosok stílusához hasonló stb. (többféle megfogalmazás elfogadható).

MNY.2.1.6. felismeri a szöveg műfaját, közlésmódját és stílusát

Feladat

Olvasd el Petőfi Sándor Kerényi Frigyesnek címzett úti levelét! Húzd alá a szövegben a leíró részeket!

Szalonta, június 7. 1847.
Szatmáron, Nagykárolyon, az Érmelléken és Nagyváradon keresztül Szalontára értem e hónap elsején. Utamról nem sok jut eszembe. Szatmár és Károly között van Majtény. Kis falu, de környéke nevezetes: itt volt Rákóczi utolsó csatája. Egy verset írtam az egykori csatatéren, melynek vége ez: "elmondtam legszörnyűbb átkomat s elsírtam legszentebb könnyemet." Úgy volt, átkozódtam és sírtam. Az Érmellék kellemes, szelíd völgy, a hegyoldalon ama híres bortermő szőlők, a hegy alatt pedig gazdag szántóföldek. Székelyhídon etettünk, éppen azon fogadóban, hol 1843-ban mint színész játszottam hatodmagammal. Megnéztem a nagy ivószobát is, hol színpadunk állott. Halovány, örömtelen, száraz ködalakok vettek körül, [...] itt töltött napjaim szellemei. Hosszan beszélgettem velök, beszédünk komoly, merengő volt, csak néha mosolyogtam bágyadtan, fájdalmasan. Szomorú, nagyon szomorú időkről beszélgettünk.

Megoldás

Szalonta, június 7. 1847.

Szatmáron, Nagykárolyon, az Érmelléken és Nagyváradon keresztül Szalontára értem e hónap elsején. Utamról nem sok jut szembe. Szatmár és Károly között van Majtény. Kis falu, de környéke nevezetes: itt volt Rákóczi utolsó csatája. Egy verset írtam az egykori csatatéren, melynek vége ez: "elmondtam legszörnyűbb átkomat s elsírtam legszentebb könnyemet." Úgy volt, átkozódtam és sírtam. Az Érmellék kellemes, szelíd völgy, a hegyoldalon ama híres bortermő szőlők, a hegy alatt pedig gazdag szántóföldek. Székelyhídon etettünk, éppen azon fogadóban, hol 1843-ban mint színész játszottam hatodmagammal. Megnéztem a nagy ivószobát is, hol színpadunk állott.

Halovány, örömtelen, száraz ködalakok vettek körül, [...] itt töltött napjaim szellemei. Hosszan beszélgettem velök, beszédünk komoly, merengő volt, csak néha mosolyogtam bágyadtan, fájdalmasan. Szomorú, nagyon szomorú időkről beszélgettünk.

MNY.2.1.8. adott szempontok szerint válogató olvasással képes adatokat kiszűrni a szövegből és szövegközi összefüggéseket keresni

Feladat

Az esőerdők irtása

Az esőerdőket jelenleg óriási mértékben irtják, ami az üvegházhatás egyik fő okozója. Az őserdők égetéses irtása során az égéssel nagy mennyiségű szén-dioxid jut a levegőbe. Amikor az erdőket kivágják és fölégetik, az elraktározott szén szén-dioxid formájában kerül vissza a levegőbe. Az utóbbi 10-15 év során átlagosan évente 1 milliárd tonnával kerül több szén-dioxid a légkörbe. Az erdőirtás miatt keletkezett szén-dioxid mennyiségét a légkör teljes szén-dioxid mennyiségének egyharmadára becsülik. Tudvalevő, hogy a szén-dioxid koncentrációjának megnövekedése az üvegházhatás egyik kiváltója.
A Földre a Nap hőenergiát sugároz. Az energia egy részét a Föld elnyeli, más részét újra kisugározza a világűr felé. Mindez a légkörön át történik. A Föld által elnyelt és a világűr felé kisugárzott energia évi mérlege nulla. Az üvegházhatású gázok - ezek közé tartozik a szén-dioxid is - egyfajta falat alkotnak a Föld felszíne és a világűr közt, visszaverve a világűr felé kisugárzódó energiát, ezzel melegedést okozva. Vagyis "lefelé" átengedik a napsugárzást, de nem engedik át a földfelszínről "felfelé" haladó hősugárzást.
Az esőerdő fái a csapadékképzésben is fontos szerepet játszanak, ugyanis a gyökereiken keresztül magukba szívott talajvizet folyamatosan párologtatják. Az ebből keletkező esőfelhők az egész Földön szétterülnek, például még Észak-Európa fölé is eljutnak. Az esőerdők irtásával a nekik köszönhető csapadék- és felhőképződés is elvész a Föld számára, ami tovább növeli az üvegházhatást, ezzel együtt pedig hozzájárul a globális felmelegedéshez.
Az erdőirtás a fakitermelés, a mezőgazdasági területek növelése, az urbanizáció növekedése miatt világszerte gyorsul. A trópusi esőerdők égetése nemcsak az adott területen vezet ökológiai katasztrófához, hanem a felszabaduló szén-dioxid nagyban hozzájárul a globális felmelegedési válsághoz.
A világméretű ökológiai katasztrófa elkerülése érdekében le kellene állítani a további erdőirtást.
Keresd ki a szövegből! Válaszolj a kérdésekre!

1. Mi történik a napsugárral, amikor a Földre érkezik?

a) _____
b) _____
2. Mennyi az elnyelt és visszasugárzott energia évi mérlege?
_____
3. Mi történik, ha megbomlik ez az egyensúly?
_____
4. A szöveg alapján magyarázd meg, mit jelent a globális felmelegedés kifejezés!
_____

Megoldás

1. a) Elnyeli a Föld.
b) A Föld kisugározza a világűrbe.
2. Nulla.
3. Üvegházhatás jön létre. Ehhez a következő elemek összekapcsolására van szükség: nemcsak az adott területen; hanem… nagyban hozzájárul a globális felmelegedési válsághoz; világméretű.
4. Az egész Földre kiterjedő felmelegedés.

Feladat

Olvasd el figyelmesen a szöveget, majd felelj a kérdésre: Mit jelent *medvést* játszani?
A *Vackor medvést játszik* című költemény úgy indul, hogy Kormos István általánosságban jellemzi, Vackor épp hol tartózkodik, mit csinál. A verstörténet a Balaton partján játszódik, mókásan-tréfásan festi meg a költő a történet körülményeit, helyszínét. Itt is, mint majdnem minden Vackor-darabban, a halmozás, a metafora, a megszemélyesítés, a rím- és motívumismétlés, valamint a hang- és hangulatfestés eszközeivel találkozhatunk: "a szél a vitorlákat / fújja, / fújja; / és a túlsó parton nagy-nagy / hegyek állnak, / akik csöndben, / mozdulatlan / a Balatonra vigyáznak." A verstörténet sodra a játék, a fesztelen, önfeledt játszadozás - a megfestett helyzet- és tájképiség mellett ez uralhatja a gyermek fantáziavilágát a költemény elejének olvastán.
Az ötlet trükkje az, hogy egy medvének (mackónak) kell medvést játszania. Ezt tekinthetjük akár versmagnak is, az ebből kibontakozó, újabb szálon szövődő történést pedig jellemezhetjük akár játékos belemélyedésként is a szituáció és az önmagaság (ezúttal medveség) megélésébe, amely ugyanakkor utánzó képességek próbatételét igényli a gyermekolvasó részéről.

(Valastyán Tamás nyomán)

Karikázd be a helyes felelet előtti betűt!
a) a mókásan-tréfásan megfestett balatoni körülmények részletes és hangulatos bemutatása,
b) a halmozás, a jelző, a metafora, a megszemélyesítés és más alakzatok általános alkalmazása,
c) az olvasót is próbára teszi, hogy a medvének kell ezt játszania, önmaga medveségét megélnie,
d) más állatok játszanak medvét, utánozzák a medvék önfeledt, ötletes és sodró játszadozását.

Megoldás

c)

MNY.2.1.10. képes a táblázatok, grafikonok, diagramok áttekintésére és értelmezésére

Feladat

Vizsgáld meg az alábbi táblázatot, és válaszolj a kérdésre!

Mód	Idő	Személy	Igei állítmány	Névszói állítmány	Névszói-igei állítmány
Kijelentő	Jelen	3.	Pista dolgozik. Testvérei is dolgoznak.	A diák szorgalmas.	-
		2.	Te is dolgozol. Ti is dolgoztok.	-	Te szorgalmas vagy.
		1.	Én is dolgozom. Mi is dolgozunk.	-	Én szorgalmas vagyok.
	Múlt			-	A diák szorgalmas volt.
	Jövő			-	A diák szorgalmas lesz.
Feltételes				-	A diák szorgalmas (lett) volna.
Felszólító				-	A diák szorgalmas legyen.

Írd ki a táblázatból a kijelentő módú, jövő idejű névszói-igei állítmányt szemléltető példamondatot!

_____

Megoldás

A diák szorgalmas lesz.

2. SZÖVEGALKOTÁS (ÍRÁSBELI)

A *SZÖVEGALKOTÁS (ÍRÁSBELI)* részterületein a tanuló:

MNY.2.2.1. képes koherens, egyedi, kreatív szöveg összeállítására

Feladat

Képzeld el, hogy hajótörött vagy egy lakatlan szigeten. Írj egy levelet, amelyet palackba zársz, és küldeményedet a tengerre bízod!

_____

Megoldás

Kritérium: kreatív szövegalkotás, megfelelő stílus és szóhasználat, nyelvhelyességi szempontból elfogadható, hibátlan helyesírású, megfelelő terjedelmű szöveg.

MNY.2.2.2. képes hír, beszámoló és jelentés összeállítására,

Feladat

Állíts össze képzeletbeli jelentést az állatművésszel történtekről, amelyet elektronikus úton is szétküldhetsz! Jelentésedben egyéni módon utalj az aláhúzott mondatra, az állatművész érvelésére! A jelentés körülményeit és a címzettet te válaszd meg!

Szakmai önérzet

Engem kemény fából faragtak!

Tudok magamon uralkodni.

Nem látszott rajtam semmi, pedig hosszú évek szorgalmas munkája, tehetségem elismerése, egész jövőm forgott kockán.

- Állatművész vagyok - mondtam.
- Mit tud? - kérdezte az igazgató.
- Madárhangot utánzok.
- Sajnos - legyintett -, ez kiment a divatból.
- Hogyhogy? A gerle búgása? A nádiveréb cserregése? A fürj pitypalattyolása? A sirály vijjogása? A pacsirta éneke?
- Passzé - mondta unottan az igazgató.

Ez fájt. De azt hiszem, nem látszott rajtam semmi.

(Örkény István)

Jelentés: _____

Megoldás

Kreatív, frappáns szövegalkotás a kritérium. A tanulónak ismernie kell a jelentésről tanultakat. Utalnia kell a kijelölt mondatra.

MNY.2.2.3. képes rövidebb és/vagy egyszerűbb szöveg rezüméjének összeállítására

Feladat

Olvasd el figyelmesen az alábbi szöveget, és állíts össze egy rövid hírszöveget az adott témáról! A hírt konkrét szituációhoz kötheted. Címet is adj a szövegnek!

Gépünk alig emelkedett fel a Charles de Gaulle repülőtérről, máris közeledünk Európa határához. A felszakadozó felhők alól előtűnik Franciaország normandiai partszegélye, sárga "talapzata" - aztán egy darabka Anglia, aztán a tenger lúdbőrös végtelenje…
Előttünk-fölöttünk ég és víz közös kékjében szinte mozdulatlanul lángol hat órán keresztül a nap. Futunk a világosság mezejében! Gépünk 12-kor emelkedett fel, s kettőkor már Bostonban landolunk. Tér, idő és sebesség boszorkányos összjátékát követve.
Amerikának ebben az északnyugati csücskében a legkevésbé érzi az utas a hirtelen kontinensváltozást, legalábbis "stilárisan" nem. Boston nyugodtan lehetne afféle amerikanizált angliai nagyváros. Ugyanazok a vörös téglából épült házak, házsorok fogadnak, mint Londonban. Legfeljebb a hatásuk más, nyersebb és személytelenebb.
Az igazi meglepetés, az igazi döbbenet: New York. Szép vagy rút? Vonzó vagy riasztó? Ma sem tudom. Valósága ezervoltos valóság és ezerszeres erejű álom.

(Pilinszky János: *Amerikai képeslap, részletek*)

A hírszöveg címe:_____

Állíts össze a fenti szöveg alapján egy rövid hírszöveget!

Megoldás

A hír összeállításában a tanult műfaji jegyeket és a kreativitást értékeljük. A cím találékonyságára és a tömörségre különösen figyelünk. Pl. Ezervoltos tapasztalat, Lúdbőrös végtelen, Ezerszeres Amerika-álom, Felhőkarcoló és boszorkányos sebesség, Futás a világosságba, Európa határán stb. A szituáció megközelítése ugyancsak fontos szempont, pl. az olimpiai vagy a világbajnok csapat megérkezik, a színházi társulat vendégszerepel New Yorkban, gazdasági tárgyalásra vagy ifjúsági találkozóra kerül sor stb.

MNY.2.2.4. ismeri a szóbeli és írásbeli közlés alapvető kritériumait

Feladat

Olvasd el a mondatokat!

A medve bánatos.
A medve erdőt cserélt.
A medvét bocsok veszik körül.
A medvét mézvágy hajtja.
A medve csalódottan néz maga elé.
A medve pipacsot tűz az egyik medvegyerek füle mögé.
A medve csak medve módra álmodozik.
A medvebocsok békésen játszadoznak a fa alatt.
A medve látja, hogy nincs oka búslakodásra.

a) Szerkessz szöveget a *rendezetlen* mondatokból! A mondatokon ne változtass, csak a sorrenden (kötőszókat adhatsz hozzá)! Írd le a szöveget!

_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____

b) Adj címet a szövegnek!

_____

Megoldás

Többféle megoldás elfogadható. a) Pl.: A medvét mézvágy hajtja. A medve erdőt cserélt. A medve csalódottan néz maga elé. A medve csak medve módra álmodozik. A medvét bocsok veszik körül. A medvebocsok békésen játszadoznak a fa alatt. A medve látja, hogy nincs oka búslakodásra. A medve pipacsot tűz az egyik medvegyerek füle mögé.
b) Pl. Medveálom, Bocs, pipacsos stb.

MNY.2.2.5. ismeri és legtöbb esetben alkalmazza a helyesírási alapelveket, valamint a legfontosabb helyesírási szabályokat. (Helyesen jelöli a hangkapcsolatokat a részleges hasonulás, az írásban jelölt teljes hasonulás és az összeolvadás eseteiben, a tulajdonnevekre vonatkozó helyesírási szabályokat tudatosan alkalmazza. Helyesen írja a személyneveket, az állatneveket, a címeket, a márkaneveket, az intézményneveket és a földrajzi nevek egyszerűbb eseteit. Az igekötős igék, a névutós szerkezetek egybe- és különírását, az -i képzős melléknevek egyszerűbb eseteit nem téveszti el.)

Feladat

Melyik tulajdonnév írásmódja hibás? Karikázd be a megfelelő betűt!

a) Duna-part
b) Duna melléki
c) Duna Tisza csatorna
d) Duna Menti Erőmű Rt.

Megoldás

c)

MNY.2.2.6. jártas a vázlatkészítésben

Feladat

Az esőerdőket jelenleg óriási mértékben irtják, ami az üvegházhatás egyik fő okozója. Az őserdők égetéses irtása során az égéssel nagy mennyiségű szén-dioxid jut a levegőbe. Amikor az erdőket kivágják és fölégetik, az elraktározott szén szén-dioxid formájában kerül vissza a levegőbe. Az utóbbi 10-15 év során átlagosan évente 1 milliárd tonnával kerül több szén-dioxid a légkörbe. Az erdőirtás miatt keletkezett szén-dioxid mennyiségét a légkör teljes szén-dioxid mennyiségének egyharmadára becsülik. Tudvalevő, hogy a szén-dioxid koncentrációjának megnövekedése az üvegházhatás egyik kiváltója.
A Földre a Nap hőenergiát sugároz. Az energia egy részét a Föld elnyeli, más részét újra kisugározza a világűr felé. Mindez a légkörön át történik. A Föld által elnyelt és a világűr felé kisugárzott energia évi mérlege nulla. Az üvegházhatású gázok - ezek közé tartozik a szén-dioxid is - egyfajta falat alkotnak a Föld felszíne és a világűr közt, visszaverve a világűr felé kisugárzódó energiát, ezzel melegedést okozva. Vagyis "lefelé" átengedik a napsugárzást, de nem engedik át a földfelszínről "felfelé" haladó hősugárzást.
Az esőerdő fái a csapadékképzésben is fontos szerepet játszanak, ugyanis a gyökereiken keresztül magukba szívott talajvizet folyamatosan párologtatják. Az ebből keletkező esőfelhők az egész Földön szétterülnek, például még Észak-Európa fölé is eljutnak. Az esőerdők irtásával a nekik köszönhető csapadék- és felhőképződés is elvész a Föld számára, ami tovább növeli az üvegházhatást, ezzel együtt pedig hozzájárul a globális felmelegedéshez.
Az erdőirtás a fakitermelés, a mezőgazdasági területek növelése, az urbanizáció növekedése miatt világszerte gyorsul. A trópusi esőerdők égetése nemcsak az adott területen vezet ökológiai katasztrófához, hanem a felszabaduló szén-dioxid nagyban hozzájárul a globális felmelegedési válsághoz.
A világméretű ökológiai katasztrófa elkerülése érdekében le kellene állítani a további erdőirtást.

Állítsd össze a fenti szöveg vázlatát!

_____
_____
_____
_____

_____
_____
_____
_____
_____
_____

Megoldás

Ismerje fel, és különítse el a szöveg lényeges szerkezeti részeit!

3. NYELVI SZINTEK GRAMMATIKÁJA, JELENTÉSTAN, A NYELV RÉTEGZŐDÉSE, A MAGYAR NYELV TÖRTÉNETE

A *NYELVI SZINTEK GRAMMATIKÁJA* részterületein a tanuló felismeri az alábbi nyelvtani jelenségeket:

MNY.2.3.1. felismeri a magas és mély magánhangzókat

Feladat

A mássalhangzók ugyanazok, csak a magánhangzók térnek el a következő szavakban. Az egyik alakban csak magas, a másikban csak mély hangok szerepelnek. Egészítsd ki a hiányzó hangokat!
Pl. szuszog - sziszeg

ballag - b__ll__g, ny__rg__l - nyergel, d__r__mb__l - dörömböl,
l__b__g - lobog

Megoldás

ballag - billeg, nyargal - nyergel, dorombol - dörömböl, libeg - lobog

MNY.2.3.2. felismeri és megnevezi a részleges hasonulás, a teljes hasonulás és az összeolvadás egyszerűbb eseteit

Feladat

Olvasd el figyelmesen az alábbi szöveget! Írd a táblázat megfelelő helyére a kiemelt szavakat!

A tiszavirág valójában igen kevés ideig él, mindössze néhány órát. A fejlődése **azonban** hosszú ideig tart. A kifejlett állat vízbe **bocsátja** petéit. A peték ragadós **burokkal** tapadnak az iszaphoz vagy a kövekhez.

írásban jelölt teljes hasonulás	
részleges hasonulás	
összeolvadás	

Megoldás

írásban jelölt teljes hasonulás	burokkal
részleges hasonulás	azonban
összeolvadás	bocsátja

MNY.2.3.3. fölismeri és megnevezi az alapszófajokat, a határozószókat és az igeneveket

Feladat

Elemezd szófajilag az alábbi mondatot! Írd a vonalra a szófaj nevét!

A földrengésben a tengerparti nyaralók nagy része elpusztult.

a _____
földrengésben _____
tengerparti _____
nyaralók _____
nagy _____
része _____
elpusztult _____

Megoldás

a - (határozott) névelő
földrengésben - főnév

tengerparti - melléknév
nyaralók - főnév
nagy - melléknév
része - főnév
elpusztult - (igekötős) ige

Feladat

Keresd ki a főnévi igenevet! Karikázd be a helyes válasz előtti betűt!
Jókai így felelt: "Nem tudom leírni, mert már láttam."

a) láttam
b) tudom
c) leírni
d) felelt

Megoldás

c)

MNY.2.3.4. ismeri a szótő+toldalékok fogalmát

Feladat

Milyen toldalékokat fedeztél fel a *szerzőktől* szóban? Karikázd be a helyes válasz előtti betűt!

a) jel + rag
b) rag + jel
c) jel + jel
d) rag + rag

Megoldás

3. a)

MNY.2.3.5. fölismeri és megnevezi a szóelemek könnyebb elemeit

Feladat

Nevezd meg az alábbi szavak elemeit!

a) ház + -ban

_____ _____

b) zseb + óra

_____ _____

c) ablak + (o) + -k

_____ _____ _____

Megoldás

a) szótő + rag
b) előtag + utótag
c) szótő + kötőhangzó + jel

MNY.2.3.6. felismeri az egyszerű és összetett szavakat, és megnevezi fajtáit

Feladat

1. Csoportosítsd a képzett és az összetett szavakat!

szemű, gyöngyszem, borsószem, szemorvos, szemtelen, szempillafesték, szemlélhet, szembogár, szemceruza, szemez, szemüveg, szemecske, pápaszem, szemüveglencse, szemtelenség, láncszem

Képzett szavak	Összetett szavak

2. Emeld ki a többszörösen összetett szavakat!

_____

Megoldás

1. Képzett szavak: szemű, szemtelen, szemlélhet, szemez, szemecske, szemtelenség
Összetett szavak: gyöngyszem, borsószem, szemorvos, szempillafesték, szembogár, szemceruza, szemüveg, pápaszem, tengerszem, szemüveglencse
2. szempillafesték, szemüveglencse

MNY.2.3.7. ismeri a szótárak és kézikönyvek használati módját

Feladat

Melyik szótárban találod meg a *nevet* szó rokon értelmű megfelelőit? Húzd alá a megfelelő választ!

a) Szinonima szótár
b) Értelmező kéziszótár
c) Helyesírási szótár

Megoldás

a)

MNY.2.3.8. meg tudja különböztetni az egyszerű és az összetett mondatok fajtáit

Feladat

Állapítsd meg az összetett mondatok fajtáját (alárendelőek vagy mellérendelőek)! Válaszod írd is le!

A családi harmóniának akkor lehetsz legokosabb előmozdítója, ha mindent ráhagysz szüleidre. _____ És időnként csinálsz szódát, vagy elhozod a testvéredet az óvodából. _____

Megoldás

alárendelő mondat
mellérendelő mondat

MNY.2.3.9. fel tudja ismerni és megnevezni a beszélő szándéka szerint elkülönülő mondatokat

Feladat

Olvasd el figyelmesen az alábbi mondatokat!

Jaj, de nehéz a matematika!
Bárcsak meg tudnám tanulni a matematikát!
Nem értem a matematikát!

a) Húzd alá a felkiáltó mondatokat!

b) Mi jellemzi a felkiáltó mondatot! Egészítsd ki a vázlatot!

A felkiáltó mondattal elsősorban _____ fejezzük ki.
A felkiáltó mondat hanglejtése _____.

Megoldás

a) Jaj, de nehéz a matematika!
Nem értem a matematikát!

b) A felkiáltó mondattal elsősorban <u>érzelmeinket (indulatainkat)</u> fejezzük ki.
A felkiáltó mondat hanglejtése <u>enyhén ereszkedő</u>.

MNY.2.3.10. felismeri és megnevezi a mondatokat logikai minőségük szerint (állító, tagadó)

Feladat

Olvasd el figyelmesen az alábbi mondatokat!

Gizinek nincs szüksége segítségre.
Peti nem akarta megtudni az eredményeket.
A tanár nem szokott elkésni az iskolából.

a) Karikázd be a tagadást kifejező módosítószókat a mondatokban!
b) Írjátok le még egyszer az utolsó mondatot, de most úgy, hogy a határozót tagadjátok!

_____

Megoldás

a) nem, nem
b) A tanár nem az iskolából szokott elkésni.

MNY.2.3.11. mondatelemzéskor fölismeri és megnevezi a következő szintagmákat: predikatív szerkezet (igei állítmány, határozott alany), tárgyas szerkezet, határozós szerkezet (hely-, idő-, mód-, eszköz-, társ-), jelzős szerkezet (minőség-, mennyiség-, birtokos)

Feladat

Keresd meg a következő mondatokban az alany-állítmányi (predikatív) szószerkezetet! Írd a megfelelő helyre, majd nevezd is meg fajtájukat!

a) Apám szájából szép volt az igaz.

alany: _____, fajtája: _____

állítmány: _____, fajtája: _____

b) Nem hiszem el.

alany: _____, fajtája: _____

állítmány: _____, fajtája: _____

Megoldás

a/alany: az igaz fajtája: határozott

állítmány: szép volt fajtája: névszói-igei

b/alany: (én) fajtája: rejtett

állítmány: nem hiszem el fajtája: igei

A *JELENTÉSTAN* részterületein a tanuló felismeri az alábbi jelenségeket:

MNY.2.3.12. fölismeri és megnevezi az egyjelentésű, a többjelentésű, az azonos alakú és a rokon értelmű szavakat a jel és a denotátum viszonya alapján

Feladat

Karikázd be, mi a humor forrása a Romhányi Józseftől származó sírfeliratban!

Zebra:
Tévedés áldozata vagyok.
Az elefánt átkelt rajtam gyalog.

a) rokon értelmű szó
b) hasonló alakú szó
c) azonos alakú szó
d) többjelentésű szó

Megoldás

d) többjelentésű szó

A *NYELV RÉTEGZŐDÉSÉNEK* részterületein a tanuló felismeri az alábbi nyelvtani jelenségeket:

MNY.2.3.13. felismeri, megnevezi a nyelvi rétegeket

Feladat

Készíts diáknyelvi értelmező szótárt! Az alábbi szavaknak írd le a köznyelvi és diáknyelvi jelentéseit!

	Köznyelvi jelentése	Diáknyelvi jelentése
állati		
puska		

Megoldás

	Köznyelvi jelentése	Diáknyelvi jelentése
állati	állatokhoz tartozó	nagyon jó
puska	kézi lőfegyver	tiltott iskolai segédeszköz

vagy hasonló jó megoldások.

MNY.2.3.14. felismeri, megnevezi a stílusrétegeket

Feladat

- Így ültünk akkor is - kezdte az apa. - Nagykovács Pál bátyám mesélt. Mikor ő Boszniába járt. Az okkupációkor. Hogy micsoda görbe hegyek vótak ott… Meg ilyesmit. Tanított. Hogy kell hadakozni a háborúba… De én nem arra ügyeltem, csak a begyes kisjányra, amék sehogy se akart olyan közel jönni, hogy megfoghassam a kis kezit… Úgy beült, jó távol a falig… Én meg nem akartam meg se moccanni. Hát csak hallgattam… A nagyapó meg csak mesélt, mesélt, retteneteseket, hogy beszorították üket eccer egy pajtába, osztán rájuk gyújtották, és a bosnyákok kint vótak tőtött puskával az udvaron… Még magam is megijedtem. Miatta. Csak azt gondoltam, hogy ki kellett neki szabadulni, ha most is itt ül, s mesél.
A szobában mindenki feszülten figyelt, vártak, hogy szabadult ki az öreg Nagykovács Pál fiatal korában a bosnyákok égő pajtájából. Még Juli is úgy meg vót illetődve, hogy odahúzódott a Jóskához. Egész testével ráborult, úgy hallgatta az apját. Igaz, a kályha se világított már megint. Elégett a rőzse, és a parázs már nem világít, kivált, hogy az akácfának nincs is parazsa.

Ültek a setétben.
- Mikor a legjobban drukkolunk, mi lesz má: ég a pajta, hogy gyün ki Nagykovács Pál belőle, kinyújtom a kezem a setétbe. Megfogom a kis Vicát… Haggya… Mán jó… Most mán azt se bánom, ha beleég az öreg…
Nevettek.

1. Olvasd el a fenti szöveget! Mely stílusfajtához tartozik? Keretezd be!

a) tudományos
b) szépirodalmi
c) publicisztikai

2. A párbeszédes részben főként milyen nyelvi réteghez tartozó szavakat találsz?

a) tájnyelvi
b) köznyelvi
c) szleng
d) irodalmi nyelvi

Megoldás

1. b)
2. a)

A *MAGYAR NYELV TÖRTÉNETE* részterületein a tanuló felismeri és megnevezi:

MNY.2.3.15. felismeri és megnevezi a nyelvtörténeti korszakokat

Feladat

Egészítsd ki a hiányzó adatokat!

Korszak	Mettől meddig?
	a kezdetektől 896-ig
ómagyar kor	
	1526-1772
újmagyar kor	

Megoldás

Korszak	Mettől meddig?
ősmagyar kor	
	896-tól (honfoglalástól) 1526-ig (mohácsi vészig)
középmagyar kor	
	1772 (magyar felvilágosodás) napjainkig

4. IRODALOM

Az *IRODALOM* részterületein a tanuló:

MNY.2.4.1. el tudja különíteni epikus művekben (a meséket és mítoszokat leszámítva) a mű időviszonyait (az elbeszélt időt; az elbeszélés idejét; az elbeszélt események időtartamát), valamint a befogadás idejét

Feladat

Állapítsd meg az előző szövegben az elbeszélt idő sorrendjét! Jelen - J, múlt - M, régmúlt - RM.

a) _____ A szobában mindenki feszülten figyelt, vártak, hogy szabadult ki az öreg Nagykovács Pál fiatal korában a bosnyákok égő pajtájából.
b) _____ Így ültünk akkor is. Nagykovács Pál bátyám mesélt.
c) _____ Mikor ő Boszniába járt. Az okkupációkor.
d) _____ Mikor a legjobban drukkolunk, mi lesz má: ég a pajta, hogy gyün ki Nagykovács Pál belőle, kinyújtom a kezem a setétbe.
e) _____ Nevettek.

Megoldás

a) __J___ A szobában mindenki feszülten figyelt, vártak, hogy szabadult ki az öreg Nagykovács Pál fiatal korában a bosnyákok égő pajtájából.
b) __M___ Így ültünk akkor is. Nagykovács Pál bátyám mesélt.
c) _RM___ Mikor ő Boszniába járt. Az okkupációkor.
d) __M___Mikor a legjobban drukkolunk, mi lesz má: ég a pajta, hogy gyün ki Nagykovács Pál belőle, kinyújtom a kezem a setétbe.
e) __J___ Nevettek.

MNY.2.4.2. felfedezi a cím, a műnem, a műfaj és a szereplő közötti összefüggéseket

Feladat

Olvasd el figyelmesen az alábbi részletet!

Október 12. Szerda.
Ezen a napon már olyan a vár, mint a rosta.
Harminckét napja, hogy lövik szünet nélkül, hol elöl, hol hátul, hol az egyik oldalon, hol a másikon.
A török ágyúgolyó annyi már a várban, hogy úton-útfélen botlanak bele. A parasztok nyírfaseprővel verik félre az apraját az útból, nehogy az ostrom alatt bukdossanak rajtuk. A nagyját az ágyúkhoz meg a falakra hordják.
Az Újbástya meg a földbástya között V betű alakú nyílás tátong a falon. A tömlöcbástya oldala leomlott a mélybe. A földbástya csupa lyuk, mint a darázsfészek. A Bolyky toronynak csak a két fala áll. A szeglettorony olyan, mint a fölülről földig odvas fa. Palánk csak itt-ott. A belső épületek is kidőlt-bedőlt, tetőtlen falak. A palotában csak épp három szoba lakható még, azokba is beesik az eső.

1. A részlet alapján nevezd meg a mű szerzőjét és címét!
Szerző: _____
Cím: _____

2. A részlet első sorában olvasható dátumból hiányzik az évszám. Karikázd be az alábbiak közül a megfelelő évszám előtti betűt!
a) 1452
b) 1552
c) 1652

Megoldás

1. Gárdonyi Géza: Egri csillagok

2. b) 1552

Feladat

Pótold a táblázat hiányzó részeit!

SZERZŐ	A MŰ CÍME	MŰFAJA
Arany János		életkép
	János vitéz	
	Tüskevár	
ismeretlen	Kőmíves Kelemenné	
	Az utolsó nomád pulijai	riport
Nick Hornby		esszé

Megoldás

Családi kör
Petőfi Sándor, elbeszélő költemény
Fekete István, regény
ballada

Németh István
Csak egy újabb szombat

MNY.2.4.3. a szövegrészletek, a hősök és a helyzetek alapján felismeri a műnemet és a műfajt

Feladat

Olvasd el figyelmesen a szöveget!

1. Mely műfajokhoz és műnemhez kötődnek Grendel Lajos szerint Tolnai Ottó versciklusai? Nevezd meg a két műfajt és azt a műnemet, amelybe az adott két műfaj tartozik!

Tolnai Ottó korai költészete a 20. századi líra széles skáláján szólal meg. Verseinek uralkodó tónusát az élőbeszéd spontaneitására való ráhangolódás határozza meg, továbbá a versmondatok fellazítása, a merész képzettársítások, az írásjelek és a rím kiküszöbölése.
Az életmű további szakaszában, különösen a kilencvenes évektől, bár a nyelv, a versbeszéd alapjaiban nem változik, egy mikrorészletekben mérhetetlenül gazdag magánmitológiát épít fel, szűkebb pátriájának, Észak-Bácskának valóságelemeiből, ha úgy tetszik, a vidék vidékéből. A ciklusteremtés szándéka korábban sem volt idegen művészi világától, ezekben a kötetekben azonban egy lehetséges regény töredékeivé állnak össze a szövegek, melyeket egy-egy regényfőszereplőnek is tekinthető személy (Wilhelm, Csáth Géza) és a mindegyikben azonos epikai tér forraszt össze. Wilhelm amolyan falubolondja, alakja és az őt körülvevő figurák megközelítése lefokozó, a szöveg anekdotaszerű.

(Grendel Lajos nyomán)

Műfaj: _____ _____ Műnem: _____

2. Nevezz meg egy versciklust! A szerző nevét és a ciklus címét írd a vonalra!

_____

Megoldás

1. Regény (egy lehetséges regény töredékei) és anekdota. Műnem: epika
2. Pl. Tolnai Ottó: *Wilhelm-dalok* (a szövegből), Kosztolányi Dezső: *A szegény kisgyermek panaszai stb*.

Feladat

Olvasd el figyelmesen az alábbi részletet!

Az idő szép verőfényes volt, s a fahordás is úgy megindult, hogy alig győztem kormányozni a sok szekeres embert, aki mind kevesebbet akart a kiszabott árnál fizetni, de többet akart a rendesnél a szekérre rakni. Az én emberem is visszajött, vagyis ama szekeres, aki a bútorzatot hozta volt, s akinek fát ígértem olvasmányok ellenében. A tarisnyájából néhány könyvet és füzeteket vett elé, s így szólt:
- Ez sok fát ér, hé!
Azt feleltem neki, hogy várjon, amíg mindenki elmegy, mert meg akarom apróra nézni a lelki táplálékot. Valójában azonban marasztottam a végire, mert mások előtt nem akartam vásárolni véle. Amikor aztán mindenki elment, megnéztem a könyveket.

(Tamási Áron: *Ábel a rengetegben*)

A részlet alapján határozd meg a szöveg műnemét és műfaját!
Műneme: _____
Műfaja: _____

Megoldás

Műneme: epika
Műfaja: regény

MNY.2.4.4. megkülönbözteti az átmeneti műfajokat (ballada)

Feladat

Rózsa Sándor Bársony lovát nyergeli,
Harminchárom lovas zsandár keresi;
Rózsa Sándor se veszi ezt tréfára,
Felugrik a Bársony nevü lovára.

- Korcsmárosné, adjon isten jó napot!
Nem jártak itt magyar lovas zsandárok?
- Nem jártak itt magyar lovas zsandárok,
Most mentek el a szegedi betyárok.

- Korcsmárosné, töltsön bort a kupába,
Szolgálóját küldje ki istrázsára!
Szolgálója fut be egyszer nagy ijedve:
- Kilenc zsandár jő fel ezen sietve! -

Rózsa Sándor se veszi ezt tréfára,
Kiugrik a kamarici pusztába;
Lova lába megbotlik egy gödörbe,
Ott fogták el Rózsa Sándort fektébe.

- Azon kérem zsandárkáplár uramot:
Szabaditsa bár a jobbik karomot! -
De a káplár nem hallgatott szavára,
Mind a kilenc belelőtt a karjába.

Rózsa Sándort viszik, viszik felfelé,
Kamarica gyászos kapuja felé.
Város, város, sárga város, de sárga!
Abba vagyon Rózsa Sándor bezárva.

Állapítsd meg, mi a műfaja a fenti szövegnek! Keretezd be a helyes választ!

a) műballada
b) népballada
c) hősi ének
d) elbeszélő költemény

Megoldás

b)

MNY.2.4.5. felismeri az irodalomtudományi szempontból vizsgált műfajokat (emlékirat, életrajz, önéletrajz, napló, útirajz, sci-fi, fantasy)

Feladat

József Attila: *Curriculum vitae*

1905-ben születtem, Budapesten, görögkeleti vallású vagyok. Apám - néhai József Áron - háromesztendős koromban kivándorolt, engem pedig az Országos Gyermekvédő Liga Öcsödre adott nevelőszülőkhöz. Itt éltem hétéves koromig, már ekkor dolgoztam, mint általában a falusi szegény gyerekek - disznópásztorkodtam. Hétesztendős koromban anyám - néhai Pőcze Borbála - visszahozott Budapestre, s beíratott az elemi iskola II. osztályába. Anyám mosással és takarítással tartott el bennünket, engem és két nővéremet. Házaknál dolgozott, odajárt reggeltől estig, s én szülői felügyelet nélkül iskolát kerültem, csibészkedtem. A harmadikos olvasókönyvben azonban érdekes történeteket találtam Attila királyról, és rávetettem magam az olvasásra. Nem csupán azért érdekeltek a hun királyról szóló mesék, mert az én nevem is Attila, hanem azért is, mert Öcsödön nevelőszüleim Pistának hívtak. A szomszédokkal való tanácskozás után a fülem hallatára megállapították, hogy Attila név nincsen. Ez nagyon megdöbbentett, úgy éreztem, hogy a létezésemet vonták kétségbe. Az Attila királyról szóló mesék fölfedezése, azt hiszem, döntően hatott ettől kezdve minden törekvésemre, végső soron talán ez az élményem vezetett el az irodalomhoz, ez az élmény tett gondolkodóvá, olyan emberré, aki meghallgatja mások véleményét, de magában fölülvizsgálja; azzá, aki hallgat a Pista névre, míg be nem igazolódik az, amit ő maga gondol, hogy Attilának hívják.
Kilencéves koromban kitört a világháború, egyre rosszabbul ment a sorunk. Kivettem a részemet az üzletek előtt való álldogálásokból - volt úgy, hogy este kilenc órakor odaálltam az élelmiszerüzem előtt várakozó sorba és reggel fél nyolckor, mikor már sorra kerültem volna, jelentették ki az orrom előtt, hogy nincs több zsír. Úgy segítettem anyámnak, ahogyan tudtam. Vizet árultam a Világ moziban. Fát és szenet loptam a Ferencvárosi pályaudvarról, hogy legyen fűteni valónk. Színes papírforgókat csináltam és árusítottam a jobb sorsban élő gyerekeknek. Kosarakat, csomagokat hordtam a vásárcsarnokban stb. 1918 nyarán Abbáziában üdültem a Károly király féle gyermeknyaraltatási akció jóvoltából. Anyám már betegeskedett, méhdaganata támadt, s ekkor én magam jelentkeztem a Gyermekvédő Ligánál - így rövid időre Monorra kerültem. Visszatérvén Budapestre újságot árultam, bélyegekkel, majd kék, fehér és postapénzzel kereskedtem, mint egy kis bankár. A román megszállás alatt kenyeresfiú voltam az Emke kávéházban.
1919 karácsonyán meghalt anyám. Gyámommá az árvaszék sógoromat, a most elhunyt Makai Ödön doktort nevezte ki. (…) Már megjelentek első verseim is, 17 éves koromban írt költeményeimet a Nyugat publikálta. Csodagyereknek tartottak, pedig csak árva voltam.
Keretezd be, mely műfajhoz tartozik a fenti szövegrészlet!
a) önéletrajz
b) levél
c) életrajz
d) emlékirat

Megoldás

a)

MNY.2.4.6. felismeri a következő alakzatokat: metafora, szimbólum, allegória, áthajlás

Feladat

A "képletes beszéd" paródiája fedezhető fel Varró Dániel Metró című versének következő két versszakában. Írd be a megfejtést (a kettős jelentésre utaló alakzat nevét) a kihagyott helyre! (A rímképlet segít a feladat megoldásában).

S míg kattog egyre távolabb
haladva lent a metró,
halkan kattog a bőr alatt
az ember szíve dettó.

Ó, bár ne kéne lógnia,
föladva minden elvét!

Ez itt egy ……,
ha nem tűnt volna fel még.

Megoldás

allegória

MNY.2.4.7. felismeri a motívumokat, a kompozíciót, a formai jegyeket, a hősök jellemét és a szereplők rendszerét, a párbeszédet, a monológot, belső monológot (önjellemző beszéd)

Feladat

- Így ültünk akkor is - kezdte a történetet az apa. - Nagykovács Pál bátyám mesélt. Mikor ő Boszniába járt. Az okkupációkor. Hogy micsoda görbe hegyek vótak ott… Meg ilyesmit. Tanított. Hogy kell hadakozni a háborúba… De én nem arra ügyeltem, csak a begyes kisjányra, amék sehogy se akart olyan közel jönni, hogy megfoghassam a kis kezit… Úgy beült, jó távol a falig… Én meg nem akartam meg se moccanni. Hát csak hallgattam… A nagyapó meg csak mesélt, mesélt, rettenteseket, hogy beszorították üket eccer egy pajtába, osztán rájuk gyújtották, és a bosnyákok kint vótak tőtött puskával az udvaron… Még magam is megijedtem. Miatta. Csak azt gondoltam, hogy ki kellett neki szabadulni, ha most is itt ül, s mesél.
A szobában mindenki feszülten figyelt, vártak, hogy szabadult ki az öreg Nagykovács Pál fiatal korában a bosnyákok égő pajtájából. Még Juli is úgy meg vót illetődve, hogy odahúzódott a Jóskához. Egész testével ráborult, úgy hallgatta az apját. Igaz, a kályha se világított már megint. Elégett a rőzse, és a parázs már nem világít, kivált, hogy az akácfának nincs is parazsa.
Ültek a setétben.
- Mikor a legjobban drukkolunk, mi lesz má: ég a pajta, hogy gyün ki Nagykovács Pál belőle, kinyújtom a kezem a setétbe. Megfogom a kis Vicát… Haggya… Mán jó… Most mán azt se bánom, ha beleég az öreg…
Nevettek.

1. Keretezd be, hányféle közlésmód található a fenti szövegben!

a) elbeszélő
b) leíró
c) párbeszéd

2. Kik a jelenbeli történet szereplői?

a) Nagykovács Pál
b) a bosnyákok
c) Juli
d) Jóska
e) az apa

3. Beszéde alapján jellemezd az apát!
_____
_____
_____
_____

Megoldás

1. a), c)
2. c), d), e)
3. Jó kedélyű, megértő, őszinte, egyszerű, de jószívű. De mindenfajta eredeti meglátást is el kell fogadni.

MNY.2.4.8. különbséget tesz a szöveg cselekményének összefoglalása és a szöveg értelmezése között

Feladat

1. A regény Ábel sorsát kíséri végig, s így fejlődésregény, ugyanakkor pikareszk is. Ábel napjait az elemi létküzdelem, a megmaradásért való harc mozgatja, de az elemi kalandvágy is munkál benne. Csavaros észjárású ember, s ez a legfőbb fegyvere a kiszolgáltatottságban. Egyszerre hat rá a tisztességes munka morálja és az ügyeskedésé, s egyszerre kamasz és felnőtt ember.

2. Szakállas Ábelt, egy tizenöt éves székely fiút édesapja elszegődteti erdőpásztornak a Hargitára. Az a feladata, hogy őrizze a kivágott fát, és ha vásárlók jönnek, számla ellenében adja el nekik. A fiú talált kutyájával, két tyúkkal, egy kecskével és egy macskával tölti napjait. Egyik erdei sétája alkalmával puskákat és nagy vaskörtéket talál. Az egyik vaskörte alá tüzet rak, majd nemsokára hatalmas robbanást hall. Visszatérve a helyszínre nagy pusztítást lát. De nem bánkódik, hanem örül, mert a viharban kidőlt fákat eladhatja, és a pénzt megtarthatja.

Olvasd el a fenti szöveget, és állapítsd meg, melyik szól Tamási Áron *Ábel a rengetegben* című regényének cselekményéről, és melyik értelmezi azt! Írd be a számot a megfelelő helyre!

A regény cselekményét a(z) ____ számú részlet ismerteti, a(z) ____ számú részlet pedig a szöveget értelmezi.

Megoldás

A regény cselekményét a(z) **1.** számú részlet ismerteti, a(z) **2.** számú részlet pedig a szöveget értelmezi.

MNY.2.4.9. képes olvasmánynapló vezetésére *

MNY.2.4.10. felismeri a komikum változatait (humor, irónia)

Feladat

Olvasd el Petőfi Sándor versének első két versszakát!

Petőfi Sándor: *Pató Pál úr*

Mint elátkozott királyfi	Roskadófélben van a ház,
Túl az Óperencián,	Hámlik le a vakolat,
Él magában a falujában	S a szél egy darab födéllel
Pató Pál úr mogorván.	Már tudj isten hol szalad;
Be más lenne most az élet,	Javítsuk ki, mert maholnap
Ha egy ifjú feleség...	Pallásról néz be az ég...
Közbevágott Pató Pál úr:	Közbevágott Pató Pál úr:
"Ej, ráérünk arra még!"	"Ej, ráérünk arra még!"

1. Milyen tulajdonságát ismerjük meg a versből Pató Pál úrnak?
_____

2. A komikumnak mely változata jelenik meg a versben?
_____

3. Mi a komikum forrása?
_____

Megoldás

1. restség, lustaság
2. szatíra
3. túlzás

MNY.2.4.11. felismeri a szonettet és a képverset

Feladat

Olvasd el figyelmesen Vargha Ágnes képversét!

```
                    *
                 *    **
                **   **      *
               **   **   *   **
              **   **   **   **
               **   **   **   **
                *    *   *    *
~\_____________________________/~
  egy   csésze   forró   fekete   lé
 gőzölgő *** illatos *** áhítat   oo
  zamatos  pára  száll  fölfelé    oo
  mely  tetőtől  talpig  átitat    oo
   zsibbad  lüktet  és  sajdul    oo
    a száj perzseli forró fekete  oo
     tűz  alázatos  kis  néger
      lakáj gondot  bánatot
           messzire űz
```

a) Mi a kapcsolat az alábbi képvers "tartalma" és a szöveg megjelenítése között?
_____

b) Milyen jelzővel tudnád jellemezni legjobban a költemény hangulatát?
_____

Megoldás

a) A szövegforma egy kávéscsészét ábrázol, a vers a kávézás örömeiről szól.

b) megnyugtató, örömteli, gondtalan stb.

Feladat

A versszakok és a verssorok száma alapján határozd meg Babits Mihály versének versformáját!

Csak én birok versemnek hőse lenni,
első s utolsó mindenik dalomban:
a mindenséget vágyom versbe venni,
de még tovább magamnál nem jutottam.

S már azt hiszem: nincs rajtam kívül semmi,
de hogyha van is, Isten tudja hogy' van?
Vak dióként dióban zárva lenni
s törésre várni beh megundorodtam.

Bűvös körömből nincsen mód kitörnöm.
Csak nyílam szökhet rajta át: a vágy -
de jól tudom, vágyam sejtése csalfa.

Én maradok: magam számára börtön,
mert én vagyok az alany és a tárgy,
jaj én vagyok az ómega s az alfa.

(Babits Mihály: *A lírikus epilógja*)

Versformája: _____

Megoldás

szonett

Az alábbi meghatározások a tanulók haladó szintű tudását és készségeit határozzák meg.

1. OLVASÁSI KÉSZSÉG ÉS SZÖVEGÉRTÉS

Az *OLVASÁSI KÉSZSÉG ÉS SZÖVEGÉRTÉS* részterületein a tanuló:

MNY.3.1.1. eljut a hosszabb és összetettebb szövegek megértéséig

Feladat

Olvasd el az alábbi szöveget, majd felelj a kérdésre!
Ladó János

Ödön vagy *Jenő*?
(részlet)

Pár évvel ezelőtt a műsorújság A persely című tévékomédia szerzőjét *Ödön* Labiche néven tüntette fel, s ezt a beharangozóban meg is indokolta, a következőképp: "Ha már mindenkit honosítottunk, a szerzőt sem hagyhatjuk ki a sorból: *Eugène*-ből *Ödön*-re kereszteltük, mivel eredetileg ez volt a magyar megfelelője." Ez a megjegyzés több rádióhallgatót felbolydított. Telefonok, levelek sokasága emelt szót a nyelvművelő közönségszolgálatnál az ellen, hogy a francia *Eugène* keresztnevet a színműfordító az *Ödön*-nel azonosította.
Ám a névkutató szerint neki volt igaza! Az *Eugén* magyar megfelelője eredetileg valóban az *Ödön* volt, csak később kapcsolták a törzsnévi eredetű *Jenő* utónévhez. Az *Ödön* eredetije ugyanis egy *Ewden*-nek írt név volt, melyet egy Anjou-korabeli okiratból bányásztak elő. Ekkori ejtése valószínűleg *Eugyén* volt, s így a későbbi *Eugén*-nel azonosnak tekinthető. Az *Ewden* nevet Széchenyi István *Ödön*-nek olvasta, és 1839-ben született fiának ezt az Ödön nevet régi magyar névként adta keresztnévül. Széchenyi ugyanis híve volt a régebben Bod Péter által kezdeményezett keresztnév-magyarító mozgalomnak. Ezzel az *Ewden* név elszakadt az *Eugén*-től. Az *Ödön*-nel ezután az *Edmond, Edmund* nevet magyarították, az *Eugén*-t pedig a *Jenő*-vel. Így kapcsolódik tehát az Ödön a Jenőhöz, s ez az alapja a névtévesztésnek, amely Jókai hőseinél, a Baradlay fiúknál végzetes tévedés okozójává válik. Liska Dénes fordítása tehát megfelel a névtörténeti tényeknek.

Írd le a szöveg alapján, miért lett az Ödön helyett az Eugén magyar megfelelője a Jenő!

_____
_____
_____
_____
_____

Megoldás

Eredetileg az Ödön volt az Eugén megfelelője, de Széchenyi István az Anjou-korabeli okiratból előkerült *Ewden* nevet, amelyet valószínűleg *Eugyénként* ejtettek, Ödönnek olvasta. Eddig az *Ewden* és az *Eugyén* ugyanaz a név volt, 1839-től azonban az *Ewden* név elszakadt az *Eugén*-től. Az *Edmond, Edmund* neveket *Ödön*nel, az *Eugént* pedig a *Jenő*vel magyarították.

MNY.3.1.2. felismeri a szöveg műfaját, közlésmódját és stílusát

Feladat

Olvasd el az alábbi meghatározást, és állapítsd meg, melyik műfajra vonatkozik! A műfaj nevét vonallal helyettesítettük. Mit írnál a vonalra?

Rövid, egyszerű szerkesztésű lírai költemény, egyetlen érzelmet (vidámság, bánat, hazaszeretet, bátorság stb.) fejez ki, gyakori benne a visszatérő, refrénszerű sor, s végződhet váratlan fordulattal (csattanóval). Témáit tekintve van vallásos, hazafias, szerelmi, csata és bor, vagy betyár_____, sőt diák_____, bölcső_____, katona_____ stb. Eredet szerint létezik nép____ (szerzője ismeretlen) és mű____, amely ismert szerző érzelmeit fejezi ki.

(Szilágyi V. Ferenc: *Irodalmi alapfogalmak*)

A műfaj neve: _____

Megoldás

dal

MNY.3.1.3. képes a kulcsszavak, tételmondatok kiemelésére, rezümé összeállítására

Feladat

Olvasd el Örkény István következő egypercesét!

a) Állapítsd meg az egyperces novella kulcsszavait! Válassz ki közülük kettőt, amelyet leírsz!

Szakmai önérzet

Engem kemény fából faragtak!
Tudok magamon uralkodni.
Nem látszott rajtam semmi, pedig hosszú évek szorgalmas munkája, tehetségem elismerése, egész jövőm forgott kockán.

Állatművész vagyok - mondtam.

- Mit tud? - kérdezte az igazgató.
- Madárhangot utánzok.
- Sajnos - legyintett -, ez kiment a divatból.
- Hogyhogy? A gerle búgása? A nádiveréb cserregése? A fürj pitypalattyolása? A sirály vijjogása? A pacsirta éneke?
- Passzé - mondta unottan az igazgató.
Ez fájt. De azt hiszem, nem látszott rajtam semmi.
A viszontlátásra - mondtam udvariasan, és kirepültem a nyitott ablakon.

Kulcsszavak: _____ _____

b) Írd le néhány mondatban, hogyan értelmezed az egyperces zárómondatát, a kirepülés mozzanatát!

_____
_____
_____
_____
_____
_____

Megoldás

a) Pl. állat(művész), madárhang, repülés, tehetség, elavultság stb.
b) Pl. az elbeszélő azonosul művészetével, madárrá változik, szakmai önérzetének következménye stb.

MNY.3.1.4. adott szempontok szerint válogató olvasással képes adatokat kiszűrni összetettebb és hosszabb szövegből, valamint szövegközi összefüggéseket keresni

Feladat

Arany János a Toldit a Kisfaludy Társaság pályázatára 1846-ban írta meg. 1847-ben kötött életre szóló barátságot Petőfi Sándorral, aki így látta Arany János elbeszélő költeményét:
(…) Dalod, mint a puszták harangja, egyszerű,
De oly tiszta is, mint a puszták harangja,
Melynek csengése a rónákon keresztül
Vándorol, s a világ zaja nem zavarja. (…)
Arany János műve Toldi Lőrinc fiairól, az ő ellentétükről szól. Megtudjuk, hogy Miklóst "rókalelkű" bátyja paraszti sorba taszítja. A kisebbik gyermek legfőbb vágya: vitézzé lenni. Sok viszontagságot kell leküzdenie Miklósnak, míg Lajos király vitézei közé fogadja.
Felvetődik a kérdés: honnan, miféle forrásokból merített a Toldi írója? Ilosvai Selymes Péter históriás éneke mellett a Nagyszalontán hallott édes rege, a Toldi család története is hatással lehetett rá.
Olvasd el a fenti szöveget, és válaszolj a kérdésekre:

1. Toldi megírása után hány évvel kötött barátságot Petőfi és Arany János?
_____

2. Mire vonatkozik a következő állítás: "Dalod, mint puszták harangja, egyszerű"? Keretezd be!

a) Petőfi költészetére.
b) Arany János egész költészetére.
c) A Toldi című elbeszélő költeményre.

3. Milyen források alapján írta meg Arany János a Toldit? Sorold fel mindkettőt!

_____
_____

4. Ki állítja, hogy a Toldi család története "édes rege"? Keretezd be!

a) Petőfi Sándor
b) Ilosvai Selymes Péter
c) Arany János
d) A fenti tanulmány írója.

Megoldás

1. Egy évvel.
2. c)
3. Ilosvai Selymes Péter históriás éneke, a Toldi család története.
4. d)

MNY.3.1.5. képes összetettebb táblázatok, grafikonok, diagramok vizsgálatára és értelmezésére

Feladat

Az alábbi ábra azt mutatja, milyen szóalkotási módokkal jöttek létre legújabb magyar szakszavaink. Vizsgáld meg figyelmesen a grafikont, és állapítsd meg, melyik szóalkotási móddal jött létre legtöbb és melyikkel a legkevesebb új szakszavunk!

(Minya Károly: *Mai magyar szaknyelvújítás*)

Legtöbb új szakszó _____ jött létre.

(milyen szóalkotási móddal?)

Legkevesebb új szakszó_____ jött létre.

(milyen szóalkotási móddal?)

Megoldás

szóösszetétellel
betűszóalkotással

2. SZÖVEGALKOTÁS (ÍRÁSBELI)

A *SZÖVEGALKOTÁS (ÍRÁSBELI)* részterületein a tanuló:

MNY.3.2.1. képes érvelő szöveg alkotására

Feladat

Győzd meg a barátodat (barátnődet) három érvvel, hogy érdemes elolvasnia az általad ajánlott könyvet! Nevezd meg az általad választott könyv szerzőjét és címét is!

"Nekem nagyon tetszett, olvasd el te is!"

A könyv szerzője és címe: _____
Érveid: _____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____

Megoldás

A szöveg elfogadható, ha
- a feladatnak megfelelő a szöveg tartalma,
- a tanuló érvelése eredeti, ötletes, egyéni,
- stílusa, szóhasználata megfelel a köznyelvinek,
- mondatai nyelvhelyességi szempontból elfogadhatóak.

MNY.3.2.2. képes könyv-, filmismertető, színházkritika, riport és interjú írására

Feladat

Olvasd el figyelmesen az alábbi szöveget, majd karikázd be a helyes válasz előtti betűt!

Tolnai Ottó hétfőn lesz 70 éves. Születésnapja előtt, az idei ünnepi könyvhétre jelent meg a zEtna-Basiliscus kiadásában Világítótorony eladó című kötete, amelyben az alábbi mondat is olvasható: Nézni az Adriát - mint radikális program.

- A könyv mintha ezen költői program prózai apológiájaként íródott volna, egy Tolnairól készülő portréfilm (Hartyándi Jenő és Villányi László) adriai forgatását nyomon kísérő elbeszélésben és csapongó vallomásban - az életmű tömbjéből kiemelt "festett-víz prózá"-ban a költő vízélményét, a forrás, a Tisza, a delta, az Adria iránti szimbiotikus kapcsolatigényét és ezek művészi, valamint alkotásra ösztönzően erotikus vonzatait fogalmazza meg - írja egyebek között Fekete J. József irodalomkritikus a Nagyítás 2010/26-os számában.

(Magyar Szó)

A fenti szöveg:

a) filmismertető,
b) riport,
c) könyvismertető.

Megoldás

c)

MNY.3.2.3. képes hosszabb és/vagy összetettebb szövegek rezüméjének összeállítására

Feladat

Olvasd el a következő szövegrészleteket, majd állítsd össze a rezüméjét!

Forgács Tamás: Macska

1. Akárcsak a kutya, a macska is igen sok szólásmondásban szerepel. Wander ötkötetes német nyelvű frazeológiai szótára több mint 1000 olyan szólást, illetve közmondást sorol fel, amelyekben a macska előfordul, de O. Nagy Gábor szólás- és közmondásgyűjteményében is 87, Margalitsnál pedig 174 szótári egység található a macska címszó alatt. Ezek egy része a macskának tulajdonított jellemvonásokkal kapcsolatos.
2. A macskának rendkívüli képességeket is tulajdonítanak, így azt is, hogy képes előre megérezni bizonyos események bekövetkeztét. Győr környékén például azt tartják, hogy ha mosdik a macska, vendég megy a házhoz, a Szilágyságban pedig kedvező előjel, ha a lányos házhoz látogatóba érkező fiatalemberhez hozzádörgölőzik a macska. A macska mosdását egyébként Németországban is látogató érkeztének tudják be: attól függően, hová néz, illetve hogy melyik testrészét tisztogatja, arra is lehet következtetni, hogy női vagy férfi vendég jön, illetve hogy váratlan vagy messzi vendég.
A macska tehát "képes előre jelezni az esőt". A zivatart és az égzengést viszont nem szereti, ilyenkor eléggé ijedt képet vág. Ezért is mondják, ha valakinek különös fintor van az arcán, hogy úgy néz, mint a macska, amikor mennydörög.
3. Mindezek mellett a macskát rendkívül szívós és ügyes állatnak tartják. Amennyire általános az a vélekedés, hogy ha leejtünk egy szelet vajas kenyeret, akkor szinte biztos, hogy a megkent fele fordul a föld felé, legalább annyira általános az a vélemény is, hogy a macska viszont mindig a talpára esik. Ezt a tételt egyébként Limpach-Hoffmann szerint állítólag először i. e. 300-ban egy hindu bölcselő állapította meg.
4. Az, hogy a macskának ennyi élete van, talán azzal is összefügg, hogy nagyon óvatos. Például ha forró ételt adnak eléje, nem esik neki falánk módon, hanem csak járkál körbe, és szagolgatja…
5. Mivel a fekete macska az ördög cimborájának számított, a megjelenését rossz ómennek tartották. Ha tehát átmegy előttünk egy fekete macska, az rosszat jelent, aznap nem lesz szerencsénk (igaz, egyes vélemények szerint csak a balról jobbra tartó fekete macska jelent igazi bajt). Maga a hiedelem azonban nem kötődik szorosan a macskához, a németben a nyúllal való találkozást is rossz ómennek értékelik.

_____
_____
_____
_____
_____

Megoldás

Szűrje ki a szöveg lényeges információit!

MNY.3.2.4. helyesen alkalmazza a bekezdéseket, ismeri a cím- és alcímadás stratégiáit, a szöveg részei közötti logikai kapcsolatokat

Feladat

Olvasd el a következő szövegrészleteket, majd felelj a kérdésekre!

Forgács Tamás: *Macska*

1. Akárcsak a kutya, a macska is igen sok szólásmondásban szerepel. Wander ötkötetes német nyelvű frazeológiai szótára több mint 1000 olyan szólást, illetve közmondást sorol fel, amelyekben a macska előfordul, de O. Nagy Gábor szólás- és közmondásgyűjteményében is 87, Margalitsnál pedig 174 szótári egység található a macska címszó alatt. Ezek egy része a macskának tulajdonított jellemvonásokkal kapcsolatos.

2. A macskának rendkívüli képességeket is tulajdonítanak, így azt is, hogy képes előre megérezni bizonyos események bekövetkeztét. Győr környékén például azt tartják, hogy ha mosdik a macska, vendég megy a házhoz, a Szilágyságban pedig kedvező előjel, ha a lányos házhoz látogatóba érkező fiatalemberhez hozzádörgölőzik a macska. A macska mosdását egyébként Németországban is látogató érkeztének tudják be: attól függően, hová néz, illetve hogy melyik testrészét tisztogatja, arra is lehet következtetni, hogy női vagy férfi vendég jön, illetve hogy váratlan vagy messzi vendég. A macska tehát "képes előre jelezni az esőt". A zivatart és az égzengést viszont nem szereti, ilyenkor eléggé ijedt képet vág. Ezért is mondják, ha valakinek különös fintor van az arcán, hogy *úgy néz, mint a macska, amikor mennydörög*.

3. Mindezek mellett a macskát rendkívül szívós és ügyes állatnak tartják. Amennyire általános az a vélekedés, hogy ha leejtünk egy szelet vajas kenyeret, akkor szinte biztos, hogy a megkent fele fordul a föld felé, legalább annyira általános az a vélemény is, hogy a macska viszont mindig a talpára esik. Ezt a tételt egyébként Limpach-Hoffmann szerint állítólag először i. e. 300-ban egy hindu bölcselő állapította meg.

4. Az, hogy a macskának ennyi élete van, talán azzal is összefügg, hogy nagyon óvatos. Például ha forró ételt adnak eléje, nem esik neki falánk módon, hanem csak járkál körbe, és szagolgatja...

5. Mivel a fekete macska az ördög cimborájának számított, a megjelenését rossz ómennek tartották. Ha tehát átmegy előttünk egy fekete macska, az rosszat jelent, aznap nem lesz szerencsénk (igaz, egyes vélemények szerint csak a balról jobbra tartó fekete macska jelent igazi bajt). Maga a hiedelem azonban nem kötődik szorosan a macskához, a németben a nyúllal való találkozást is rossz ómennek értékelik.

Bibliográfia

Dömötör Tekla 1981: *A magyar nép hiedelemvilága*. Corvina Kiadó, Budapest
Hadrovics László 1995: *Magyar frazeológia. Történeti áttekintés*. Akadémiai Kiadó, Budapest
Kiss Gábor 1999: *Magyar szókincstár*. Tinta Könyvkiadó, Budapest
Magay Tamás 1999: *Angol és amerikai kifejezések szótára*. Akadémiai Kiadó, Budapest
O. Nagy Gábor 1979: *Mi fán terem*? Gondolat Kiadó, Budapest
Paczolay Gyula 1997: *Európai közmondások 55 nyelven arab, perzsa, szanszkrit, kínai és japán megfelelőkkel*. Veszprémi Nyomda Rt., Veszprém
Smith, William George szerk. 1963: *Oxford Dictionary of English Proverbs*. Oxford at the Clarendon

Tóth Béla 2002. *Szájrul szájra: a magyarság szálló igéi*. Reprint kiadás. Akadémiai Kiadó, Budapest
Vikár Béla 1899: *Somogy megye népköltése*. Ethnographia X. 25-34.
Wander, Karl Friedrich Wilhelm 1867-1880: *Deutsches Sprichwörter-Lexikon*. Leipzig

Kérdések:
1. Melyik megszámozott szerkezeti egységhez kapcsolódnak a következő szólások? Írd a szólás mellé a megfelelő szövegegység számát!

a) Kerülgeti, mint macska a forró kását. _____

b) Mosdik a macska, eső lesz. _____

c) A macska mindig a talpára esik. _____

d) Minden macska fekete éjszaka. _____

e) Alamuszi macska nagyot ugrik. _____

2. Mit fedeztél fel a fenti szövegben? Karikázd be a helyes válasz előtti betűt!

a) lábjegyzet
b) bibliográfia
c) alcím
d) cím

3. Keresd ki, hogy mikor jelent meg Tóth Béla könyvének reprint, azaz hasonmás kiadása!
A kiadás éve: _____

4. Keresd ki, hogy ki a szerzője a *Mi fán terem*? című könyvnek!
A könyv szerzője: _____

Megoldás

1. a) 4., b) 2., c) 3., d) 5., e) 1.
2. b, d
3. 2002.
4. O. Nagy Gábor

MNY.3.2.5. ismeri és következetesen alkalmazza a helyesírási alapelveket, valamint a helyesírási szabályok többségét (Helyesen jelöli a hosszú és rövid hangokat a tőhangváltást mutató főnevek és igék esetében is, a hangkapcsolatokat, helyesen írja a tulajdonneveket, a földrajzi nevek bonyolultabb eseteit, az -i képzős melléknevet, az igekötős igék, a névutós szerkezetek, az alanyos, tárgyas, határozós és birtokos szószerkezetek, összetételek helyesírását nem véti el, összetett mondatok írásakor többnyire jól központoz.)

Feladat

Írd helyesen a vonalra a tagolatlanul írt tulajdonneveket, valamint -i vagy -beli képzős alakjukat!

magyarnyelvtudományitársaság, nyelvművelőkéziszótár, azest (folyóirat), velencecukrászda, bagolyutca, aranyjános

tulajdonnév	**-i vagy -beli képzős alak**
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

Megoldás

Magyar Nyelvtudományi Társaság	magyar nyelvtudományi társasági
Nyelvművelő kéziszótár	Nyelvművelő kéziszótár-beli
Az Est	Az Est-beli
Velence cukrászda	Velence cukrászdai
Bagoly utca	Bagoly utcai
Arany János	Arany János-i

3. NYELVI SZINTEK GRAMMATIKÁJA, JELENTÉSTAN, A NYELV RÉTEGZŐDÉSE, A MAGYAR NYELV TÖRTÉNETE

A *NYELVI SZINTEK GRAMMATIKÁJA* részterületein a tanuló felismeri az alábbi nyelvtani jelenségeket:

MNY.3.3.1. reprodukálja a magánhangzók felosztását az időtartam, az ajakműködés és a nyelv vízszintes mozgása szerint

Feladat

Töltsd ki a táblázatot!

A MAGÁNHANGZÓK FELOSZTÁSA A KIEJTÉS IDŐTARTAMA SZERINT	
RÖVID	HOSSZÚ

Megoldás

A MAGÁNHANGZÓK FELOSZTÁSA A KIEJTÉS IDŐTARTAMA SZERINT	
RÖVID	HOSSZÚ
a, e, i, o, ö, u, ü	**á, é, í, ó, ő, ú, ű**

Feladat

Töltsd ki a táblázatot!

A MAGÁNHANGZÓK FELOSZTÁSA AZ AJAKMŰKÖDÉS SZERINT	
AJAKKEREKÍTÉSES	AJAKRÉSES

Megoldás

A MAGÁNHANGZÓK FELOSZTÁSA AJAKMŰKÖDÉS SZERINT	
AJAKKEREKÍTÉSES	AJAKRÉSES
a, o, ó, ö, ő, u, ú, ü, ű	**á, e, é, i, í**

Feladat

Töltsd ki a táblázatot!

A MAGÁNHANGZÓK FELOSZTÁSA A NYELV VÍZSZINTES MOZGÁSA SZERINT	
MAGAS	MÉLY

Megoldás

A MAGÁNHANGZÓK FELOSZTÁSA A NYELV VÍZSZINTES MOZGÁSA SZERINT	
MAGAS	MÉLY
e, é, i, í, ö, ő, ü, ű	**a, á, o, ó, u, ú**

MNY.3.3.2. ismeri és alkalmazza a hangrend és illeszkedés törvényét

Feladat

A felsorolt toldalékokat kapcsold a szavakhoz!

	-ig,	-nak, -nek,	-ról, -ről,	-hoz, -hez, -höz,
veréb:	_____	_____	_____	_____
sirály:	_____	_____	_____	_____
sólyom:	_____	_____	_____	_____

Miután megoldottad a feladatot, egészítsd ki a szabályt!

A toldalékok lehetnek egyalakúak (pl. _____), vagy _____ alakúak (pl. -ról, -ről), és _____ alakúak (pl. _____). A többalakú toldalékok közül a magas hangrendű szavakhoz a _____ hangrendű, a mély hangrendű szavakhoz _____hangrendű, a vegyes hangrendű szavakhoz többnyire _____ hangrendű toldalék járul.

Megoldás

veréb:	verébig,	verébnek,	verébről,	verébhez
sirály:	sirályig,	sirálynak,	sirályról,	sirályhoz
sólyom:	sólyomig,	sólyomnak,	sólyomról,	sólyomhoz

A toldalékok lehetnek egyalakúak (pl. -ig), vagy kétalakúak (pl. -ról, -ről), és háromalakú- ak (pl. -hoz, -hez, -höz). A többalakú toldalékok közül a magas hangrendű szavakhoz a magas hangrendű, a mély hangrendű szavakhoz mély hangrendű, a vegyes hangrendű szavakhoz többnyire mély hangrendű toldalék járul.

MNY.3.3.3. felismeri a részleges hasonulás (zöngésedés, zöngétlenedés, képzés helye szerinti részleges hasonulás), a teljes hasonulás (jelölt és jelöletlen teljes hasonulás), összeolvadás, mássalhangzó-rövidülés, mássalhangzó-kiesés eseteit

Feladat

Képezz párokat az alábbi szavakból az alapján, hogy milyen helyesírási szabályok szerint írandók!

Móriczcal, játssza, barátja, Babitscsal, Kanári-szigetek, jegygyűrű, eddze, padja

_____ és _____

_____ és _____

_____ és _____

_____ és _____

Megoldás

Móriczcal - Babitscsal
eddze - játssza
Atlanti-óceán - Kanári-szigetek
jegygyűrű - kulcscsomó
padja - barátja

MNY.3.3.4. ismeri és alkalmazza a szótagolás és elválasztás szabályait

Feladat

Másold le a következő szavakat úgy, hogy válaszd el őket minden lehetséges helyen!

színházig,	szépirodalom,	maximum,	lajstrom

Megoldás

szín-há-zig,	szép-i-ro-da-lom,	ma-xi-mum,	lajst-rom

MNY.3.3.6. felismeri a többszófajúságot

Feladat

A következő mondatokban kiemelt szavak közül kettő-kettő azonos alakú, de szófajuk különböző. Állapítsátok meg a kiemelt szavak szófaját mondatbeli szerepük alapján!

a) Sára egy kesztyűt **horgolt** a húgának. _____

b) Milyen szép ez a **horgolt** sál! _____

c) Fiúk, gyertek **utánam**! _____

d) Suli **után** megvárlak! _____

Megoldás

a) horgolt: ige
b) horgolt: melléknévi igenév
c) utánam: határozószó
d) utánam: névutó

MNY.3.3.7. felismeri, megnevezi és alkalmazza a tanult szóelemeket (képző, jel, rag)

Feladat

Töltsd ki a táblázat hiányos részeit!

alapszó	**képző**	**képzett ige**	**a képzett ige fajtája**
ír	-at, -et	_____	_____
_____	-atik, -etik	kéretik	_____
olvas	_____	_____	ható ige
sétál	_____	_____	gyakorító ige
_____	_____	éled	kezdő ige

Megoldás

alapszó	**képző**	**képzett ige**	**a képzett ige fajtája**
ír	-at, -et	írat	műveltető ige
kér	-atik, -etik	kéretik	szenvedő ige
olvas	-hat	olvashat	ható ige
sétál	-gat	sétálgat	gyakorító ige
él	-(e)d	éled	kezdő ige

Feladat

Írd az alábbi szavakat a táblázat megfelelő helyére! Vigyázz, egy szó kimarad a táblázatból! Miért?

vasaló, óraalkatrész, boldogtalan, képkeretező, szétoszt, kerékgyártómester

képzett szavak	*összetett szavak*	*többszörösen összetett szavak*

A _____ marad ki a táblázatból, mert _____ szó.

Megoldás

képzett szavak	*összetett szavak*	*többszörösen összetett szavak*
boldogtalan	képkeretező	kerékgyártómester
	szétoszt	óraalkatrész

A vasaló marad ki a táblázatból, mert egyszerű szó.

MNY.3.3.8. felismeri az egyszerű, összetett és többszörösen összetett szavakat

Feladat

Mi a különbség a szószerkezetek és az összetett szavak között? Melyik mondatot írtuk helyesen? Karikázd be a helyes válasz előtti betűt!

1.

a) Az oroszlán a nagy macskák családjába tartozik.
b) Robi egyre gyakoribb hízelgése mézes madzag.
c) Influenza idején a kórházban beteg ápoló is akad.

d) Az utazó távoli erdőből hallatszó vadbőgést figyeli.
e) A háziszarka házi tolvajt jelent a magyar nyelvben.
f) A szomszédom kisfiát sokan jó madárnak nevezik.
g) A küszöbön álló vizsga miatt nem ment el a bulira.

2. Melyik többszörösen összetett szót írtuk helyesen? Karikázd be a helyes válasz előtti betűt!

a) A vágottvirág-árusítás sikeresnek bizonyult.
b) Megvettem a CD-t a hanglemez boltban.
c) A cukornádültetvényen sokan dolgoztak.
d) Időben gondoskodott a baleset biztosításról.
e) Külföldről rendelte meg a fül-hallgatókészüléket.
f) A turistaidényben megnyílt az új határátkelőhely.
g) A könyvkötősegéd kötötte be a szakdolgozatot.

Megoldás

1. c, d, e

2. a, c, f, g

MNY.3.3.9. felismeri és megnevezi a mellérendelő és alárendelő szóösszetételeket

Feladat

Hol a helyük?

Csoportosítsd az alábbi összetett szavakat aszerint, hogy milyen nyelvtani viszony van az összetételi tagok között, majd írd be őket a megfelelő helyre!

citromhéj, békeszerető, sokszög, dércsípte, ágrólszakadt, sötétzöld, érzelemgazdag

alanyos szóösszetételek: _____
tárgyas szóösszetételek: _____
határozós szóösszetételek: _____
jelzős szóösszetételek: _____

Megoldás

Alanyos szóösszetételek: dércsípte
Tárgyas szóöszetételek: békeszerető
Határozós szóösszetételek: ágrólszakadt, érzelemgazdag
Jelzős szóösszetételek: citromhéj, sokszög, sötétzöld

MNY.3.3.10. felismeri és megnevezi a ritkább szóalkotási módokat

Feladat

Alkoss különböző szavakat a megadott szerkezeti mintára!

a) összetett szó: melléknév + főnév: _____
b) képzett szó: ír + képző: _____
c) mozaikszó: Magyar Tudományos Akadémia: _____
d) szóösszevonás: ordít + kiabál: _____

Megoldás

a) pl. kisasszony
b) pl. írogat
c) MTA
d) ordibál

MNY.3.3.11. felismeri és alkalmazza az állandósult szókapcsolatokat

Feladat

1. Melyik közmondás illik a következő történetre?

Első alkalommal nagyon rokonszenvesnek tűnt nekem, de a következő találkozóra elhozta a barátait is, akik udvariatlanul sőt durván viselkedtek. Ha valóban ezekkel a személyekkel érzi jól magát, kissé megváltozik a véleményem róla.

A közmondás:

_____

2. Az alábbi közmondás jelentését pedig te magyarázd meg egy rövid történettel!

Okos ember a más kárán tanul.

_____

Megoldás

1. Madarat tolláról, embert barátjáról.
2. Minden helyesen megfogalmazott válasz, rövid történet elfogadható, ami utal a közmondás tartalmára.

MNY.3.3.12. használja a szótárakat és kézikönyveket

Feladat

Kösd össze!

Megoldás

- helyesírási szótár: a szavak, kifejezések helyes írását mutatja be,
- szakszótár: egy szakterületet tárgyal,
- történeti-etimológiai szótár: a szavak történetét, eredetét vizsgálja,
- szinonimaszótár: a rokon értelmű szavakat tartalmazza,
- értelmező szótár: megmagyarázza a szavak jelentését

MNY.3.3.13. felismeri és elkülöníti a mondatfajtákat szerkezetük szerint (egyszerű mondat: tőmondat, bővített mondat, hiányos mondat, összetett mondat: alárendelő, mellérendelő), ismeri az összetett mondat szerkezetét, a tagmondatok sorrendjét, a többszörösen összetett mondatot, ábrázolja az egyszerű és összetett mondatok szerkezetét

Feladat

Alkoss összetett mondatokat az alábbi tagmondat kiegészítésével!

Hétfőn olvastam, ...

Pl. 1. ↔ 2. (ellentétes) Hétfőn olvastam, de mára már el is felejtettem.

a) 1. → 2. (következtető)

b) Tárgyi mellékmondat:

Megoldás

a) bármely jó válasz elfogadható kötőszóval (pl. tehát, ezért, ennélfogva stb.) vagy nélküle

b) bármely jó válasz elfogadható kötőszóval (pl. hogy) vagy nélküle

Feladat

Jelöld az alábbi mondatokban függőleges vonallal a tagmondatok határát, majd írd be a mondat utáni zárójelbe a tagmondatok számát!

Egy bölcs ember úgy éli az életét, hogy cselekszik, nem pedig a cselekvésről gondolkodik.

(____)

A boldogság titkát nem akkor lehet megtalálni, ha többre törsz, hanem hogyha kifejleszted a képességet, hogy élvezd a kevesebbet. (____)

Titkos írás az arc, de annak, aki a kulcsát bírja, nyitott könyv. (___)

Megoldás

Egy bölcs ember úgy éli az életét, / hogy cselekszik,/ nem pedig a cselekvésről gondolkodik. (3)
A boldogság titkát nem akkor lehet megtalálni, / ha többre törsz, / hanem hogyha kifejleszted a képességet, / hogy élvezd a kevesebbet. (4)
Titkos írás az arc, / de annak, / aki a kulcsát bírja, / nyitott könyv. (3)

MNY.3.3.14. mondatelemzéskor fölismeri a következő szintagmákat: predikatív szerkezet (igei állítmány, névszói állítmány, névszói-igei állítmány, határozott alany, határozatlan alany, általános alany, hiányos alany), tárgyas szerkezet (kettős tárgy), határozós szerkezet (hely-, idő-, mód-, eszköz-, társ-, állapot, ok-, cél-, vonzat), jelzős szerkezet (minőség-, mennyiség-, birtokos, értelmező), alárendelő és mellérendelő (halmozott) szintagma

Feladat

Elemezd a mondatot aláhúzással, és rajzold meg az ágrajzát!

A kalandozó magyarok szívesen csapták be az ellenséget színlelt meghátrálással.

Megoldás

A kalandozó magyarok szívesen csapták be az ellenséget színlelt meghátrálással.
miJ mH miJ eH

A *JELENTÉSTAN* részterületein a tanuló felismeri az alábbi jelenségeket:

MNY.3.3.15. fölismeri az egyjelentésű, a többjelentésű, az azonos alakú, hasonló alakú, ellentétes jelentésű, hangutánzó- és hangulatfestő valamint a rokon értelmű szavakat a jel és a denotátum viszonya alapján

Feladat

Melyek a következő szavak ellentétei?

a) száraz idő - _____
b) száraz bőr - _____
c) száraz kenyér - _____
d) száraz ruha - _____

Megoldás

a) esős idő
b) zsíros bőr
c) friss kenyér
d) nedves ruha

Feladat

Kösd össze nyilakkal az ellentétes jelentésű szavakat! Pl. szubjektív → tárgyilagos

reális	legkevesebb
pesszimista	valószínűtlen
maximum	derűlátó

agresszív	szelíd

Megoldás

reális	→	valószínűtlen
pesszimista	→	derűlátó
maximum	→	legkevesebb
agresszív	→	szelíd

A *NYELV RÉTEGZŐDÉSÉNEK* részterületein a tanuló felismeri az alábbi nyelvtani jelenségeket:

MNY.3.3.16. felismeri, megnevezi és alkalmazza a nyelvi rétegeket

Feladat

Olvasd el figyelmesen az alábbi szöveget!

A diák egy különleges faja az élővilágnak. Külső és belső jegyeiben az emberhez hasonlít, de a viselkedése, gondolkodása, beszédmódja merőben eltér a megszokottól.
A diák nemek szerint két csoportra osztható, úgy mint LÁNY (csaj, spiné, IQharcos, szatyor, _____) és FIÚ (pali, srác, izomagyú mikiegér, fickó, _____). Egyszerű lelke a dolgokat, amik vele történnek, a világot két részre osztja. Úgymint JÓ (buli, babás, nyerő, _____) és ROSSZ (redvás, lekvár, _____).
Ha ÖSSZEJÖNNEK (összeröffennek, buliznak, _____) valahol, akkor MEGBESZÉLIK (elrizsázzák, eldumálják, kinyögik, _____) a nap eseményeit. De vannak olyan napok, amikor kénytelenek bemenni az ISKOLÁBA (szigorított, zártosztály, _____), ilyenkor a TANÁR (fegyőr, smasszer, törekvő tanerő, tanbá, _____) kihasználja az alkalmat és FELELTETI (kínoz, kifacsar agyilag, tapos, szembesít, _____) őket.

1. Biztosan te is ismersz hasonló szavakat. Olvasd el az alábbi szavakat, majd írd be őket a megfelelő üres helyre!

tancsi, csesznye, hepájkodnak, csávó, suli, vallat, csirke, elpampogják, menő

2. Szerinted mi lehet a címe annak a szövegnek, amelyből ez a részlet származik? Húzd alá!

a) Egy orvos feljegyzései a diákok viselkedéséről
b) Egy nevelőtanár gyűjteménye a diákok szleng szótárából
c) Egy szülő észrevételei a diákok időtöltéséről

Megoldás

1. csirke, csávó, menő, csesznye, hepajkodnak, elpampogják, suli, tancsi, vallat
2. b) Egy nevelőtanár gyűjteménye a diákok szleng szótárából

MNY.3.3.17. felismeri, megnevezi és alkalmazza a stílusrétegeket

Feladat

A hóval borított, befagyott folyón csak itt-ott akadt falvak közelében valamely kékes színű lék, amelyben kivillant a folyó acélos vize, amint fagyosan, frissen suhant tovább a jegek alá.
A néma, néptelen, mozdulatlan tájon utazó Szindbádnak mégis jólesett az a gondolat, hogy mellette, a mély partok között versenyt futnak szánjával a folyó és a hideg habok, a pisztránghalak a falvak alatt a jég alól kipillantanak a folyóba vágott lékeken, és ismerősen látják viszont fenn az országúton a háromlovas szánt, amely órákon, mérföldeken át követte a folyó futását.
A fennsík szélén, mint valami álombeli ország falai, emelkednek szinte merőlegesen a Kárpát sötétkék és vakító fehérségű hegyei. Itt-ott a hegyhátak nyergében olyan ragyogó fehérségűnek látszik a Kárpát hava, mintha nem is hó volna az, hanem valami természeti csoda. Az olvasztott acélnak van ilyen színe néha éjszaka, mély, sötét hegyek között a vashámorban. A hegyek kéksége pedig megközelíti a tenger kékségét, amidőn Trieszt felé jövet, késő őszi délután megpillantjuk a vasúti kocsi ablakából az Adriai-öblöt. Balról, a folyó túlsó partjáról egy darabig sötét, szinte gyászfekete fenyves erdő kíséri a csengős szánt. A fenyves teteje fehér a leesett hótól, de bévül, az erdő belsejében látni feketéllő tájakat, ahová a fák sűrűsége miatt még a hó sem esik be.
Így utazott Szindbád, a hajós, egy télen a kárpáti fennsíkon, mindig felfelé, észak felé, mintha egyenesen a Kárpát kellős közepébe akarna felvágtatni csengős lovaival.
A meredek hegyek mind fehérebbek lettek, mint az öregember szakálla és haja, amint megközelítjük.

1. Melyik stílusréteghez sorolható be a fenti szöveg?
a) publicisztikai
b) szépirodalmi
c) tudományos

2. Olvasd el a fenti szöveget, és húzz alá benne legalább három hasonlatot!

3. Írd le, milyennek látja az elbeszélő a hegyek színét! Hányféle kéket ír le?

_____
_____

Megoldás

1. b)
2. Az értékelés alapja: valóban hasonlatot kell aláhúzni.
3. fehér és kék; sötétkék, tengerkék, a feketéhez hasonló kék

A *MAGYAR NYELV TÖRTÉNETE* részterületein a tanuló felismeri és megnevezi:

MNY.3.3.18. felismeri és megnevezi a nyelvtörténeti korszakokat

Feladat

Írd a név mellé a hozzáillő mondat számát!

Anonymus _____

Károli Gáspár _____

Pázmány Péter _____

Kazinczy Ferenc _____

a) Az első teljes magyar nyelvű Biblia-fordítás elkészítője.
b) A 19. században magukat neológusoknak nevező nyelvújítók csoportosultak köréje.
c) A Gesta Hungarorum írója.
d) 1635-ben Nagyszombaton egyetemet alapított teológiai és bölcsészeti karral, prédikációi, vitairatai és imádságai fontos szerepet játszottak a magyar irodalmi nyelv megteremtésében.

Megoldás

Anonymus c)

Károli Gáspár a)

Pázmány Péter d)

Kazinczy Ferenc b)

MNY.3.3.19. felismeri és megnevezi az első nyelvemlékeket

Feladat

Írd le az alábbi nyelvemlék címét és keletkezési idejét!

Megoldás

Halotti Beszéd és Könyörgés, 1200 körül

Feladat

Írd le az alábbi nyelvemlék címét és keletkezési idejét!

Megoldás

Ómagyar Mária-siralom, 1300 körül

Feladat

Egészítsd ki a táblázat hiányzó részeit!

1200 körül	Gesta Hungarorum		származástörténet
	Tihanyi alapítólevél	szórványemlék	birokösszeírás
1200 körül		szövegemlék	gyászbeszéd
1300 körül	Ómagyar Mária-siralom		himnusz

Megoldás

1200 körül	Gesta Hungarorum	**szórványemlék**	származástörténet
1055	Tihanyi alapítólevél	szórványemlék	birokösszeírás
1200 körül	**Halotti Beszéd és Könyörgés**	szövegemlék	gyászbeszéd
1300 körül	Ómagyar Mária-siralom	**szövegemlék**	himnusz

MNY.3.3.20. ismerettel rendelkezik a 19. század nyelvújító mozgalmáról

Feladat

Sorolj fel a nyelvújítás módszerei közül hármat! Mutasd be példával is, hogyan bővítették szókincsünket a nyelvújítás korában! Pl. szóelvonással - árny (árnyék)

_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____

Megoldás

- Jelentős számú szót vettek át a népnyelvből (tájnyelvekből) pl. badar, betyár, csalit, csokor, csupasz, doboz, érdes, falánk, hullám, iker, laza, meder, sajnos, silány stb.
- Régi, elavult szót elevenítettek fel pl. év, őr, hölgy (régen: 'nő' és 'menyét' - a két régi jelentés közül az egyikkel vezették be újra a szót) stb.
- Szóösszetétellel pl. bonckés, ékszer, gyógyfű stb.
- Szóképzéssel: pl. -ály,-ély (apály, szenvedély, viszály, ünnepély),
  -da, -de (mosoda, bölcsöde),
  -nok, -nök (írnok, hírnök),
  -onc, -enc (tanonc, lelenc),
  -ma, -me (játszma, eszme),
  - ár (tanár, szakadár).
- Más nyelvekből szó szerint fordítottak szavakat pl. jármű, korhű, dúsgazdag, elmebeteg, vérszegény, harcképes stb.

4. IRODALOM

Az *IRODALOM* részterületein a tanuló:

MNY.3.4.1. a kiemelt szövegrészletek/szöveghelyek, hősök, helyzetek, témák és motívumok alapján felismeri a műnemet és a műfajt

Feladat

Fejtsd meg a következő verspuzzle-t! Milyen szövegekből állt össze?

Kényes, büszke pávák, Nap-szédítő tollak,
Tiszai hajók, néma társatok!
Ez más, mint otthon. Bús komédia,
Ily gyorsan betelik a nyaram.

a) Melyik műnembe tartoznak a felhasznált szövegek? _____

b) Pótold a hiányzó adatokat!

1. sor: Szerző:_____ Verscím: _____
2. sor: Szerző:_____ Verscím: _____
3. sor: Szerző:_____ Verscím: _____
4. sor: Szerző:_____ Verscím: _____

Megoldás

a) líra
b) A sorok a következő szövegekből származnak:

1. Ady Endre: *Fölszállott a páva*
2. Juhász Gyula: *Tiszai csönd*
3. Kosztolányi Dezső: *Aziskolában hatvanan vagyunk… (A szegény kisgyermek panaszai)* - mindkét megoldás elfogadható.
4. József Attila: *Nyár*

MNY.3.4.2. felismeri a konkrét szöveg műnemét és műfaját

Feladat

Döntsd el az első bekezdés alapján, hogy melyik műnembe és műfajba tartozik a következő szöveg?

Tudjátok ti, hogyan lesz valakiből boszorkány? Persze honnan is tudnátok, mikor arról sincs sejtelmetek, hogyan lesz valakiből holló, csóka, kormos varjú vagy Füvetrágó Erdei Csuda! Bár az igaz, hogy amikor a madarak kidugják fejüket a tojásból, könnyű megállapítani

róluk, mifélék. Még véletlenül se lehet összetéveszteni a hollót a verébbel, a csókát a lappantyúval, a kormos varjút a citromsármánnyal. A születése pillanatában Füvetrágó Erdei Csudáról is mindenki tudta, hogy ő Füvetrágó Erdei Csuda, nem pedig - teszem azt - levelibéka.

(Boldizsár Ildikó: *A szomorú boszorkány,* részlet)

Műnem: _____
Műfaj: _____

Megoldás

Műnem: epika
Műfaj: (mű)mese

MNY.3.4.4. felismeri a különböző verselési formákat (ütemhangsúly, időmérték) és a következő alapfogalmakat: alliteráció, belső rím, szinesztézia, tőismétlés, halmozás, illetve felsorolás, versciklus, látomás, ars poetica, gondolati líra

Feladat

Nevezd meg a versrészletben kiemelt költői kifejezőeszközt!

"lud-felhő zubban körültünk, **barnán gágog** vissza tülkünk"

(Babits Mihály: *Vasárnapi impresszió, autón*)

Megoldás

szinesztézia

MNY.3.4.5. ismeri a lírai, epikai és drámai műfajokat

Feladat

1. Olvasd el figyelmesen az alábbi szöveget!

Örkény a novella műfajáról eleinte teljesen hagyományos értelemben gondolkodik. Amikor 1952-ben, a *Csillagban* közölt *Lila tinta* című elbeszélését súlyos támadások érik, a következőket írja: "A novella félelmetes műfaj. A novella majdnem olyan kényes, mint a vers. Egy jó regénynek meg sem kottyan néhány elhibázott részlet, akár egy vagy két rosszul sikerült fejezet. A novella más. A novella sűrít, nem jelképesen, hanem valóságosan sűríti néhány száz sorba az egész világot; érthető, hogy /…/ egy hamis párbeszéd, egy homályos jellemzés, a cselekménynek egy hazug fordulata a robbanás veszélyével fenyeget. Egy hiba elég, hogy agyonverje azt is, ami nem hibás..."
Az író azonban nem horgonyzott le a hagyományos irodalomfölfogásnál, műfajértelmezésnél. Azzal a változással párhuzamosan, amely a hatvanas és a hetvenes években a magyar társadalomban és a magyar irodalomban lezajlott, a novella műfaja Örkény írásművészetében átalakult.

Hogy nevezzük Örkény István rövid szövegeit, illetve "átalakult novelláit"?
_____

Megoldás

Egyperces novelláknak.

MNY.3.4.6. képes egyéni álláspont, kritikus szemléletmód és kreatív értelmezés kialakítására.

Feladat

CSONGOR Megállj.

KALMÁR Pénz kell-e? izzadj; járj utána, s lesz. -
Tőlem csak annak jut, ki dolgozik.

CSONGOR Más az, mit kérek: tedd le gondodat.
Te sokfelé jársz dús hajóidon,
Ahol kel és száll, láttad a napot,
Szólj, Tündérhonban üdlak merre van?

KALMÁR Ah, hát beteg vagy! Ódd magad, hogy a
Tündérhazában éhen el ne vessz
Itt van zsebemben a tündérvilág,
Itt láthatod meg, jersze, légy buvár. (Megy)
Ez a fiú megunta étkeit,

S most csillagokra éhezik szegény.

Nagyon mohón! a csillag messze van,

És fenn, igen fenn! - s színezüst-e vajjon?

Visszakiált, zsebére ütve

Itt a Tündérhon, itt van, nézd, viszem.

CSONGOR Hideg pénzbánya! minden kincsedért

Az egy szerelmet, még nevét sem adnám:

Jobb, égjen a szív, mint fagy ölje meg.

A fenti részleg Vörösmarty Mihály *Csongor és Tünde* című mesedrámájából való. Csongor, aki Tündérhont keresi, hogy megtalálja Tündét és a boldogságot, útján találkozik a Kalmárral.

1. Mit mond a Kalmár, hol van Tündérhon? Mi a boldogság forrása?

_____

_____

_____

2. Milyennek tartja a Kalmár Csongort?

_____

_____

_____

3. Milyennek tarja Csongor a Kalmárt?

_____

_____

_____

_____

4. Fogalmazd meg véleményed erről a kijelentésről: A boldogság forrása egyedül a pénz lehet! Indokold meg!

_____

_____

Megoldás

1. A Kalmár szerint Tündérhon a zsebében van, vagyis a pénz a boldogság forrása.
2. Előbb útonállónak nézi, majd nagyratörőnek, álmodozónak tartja. ("Csillagokra éhezik".)
3. Hideg pénzbányának nevezi, számítónak, pénzsóvárnak.
4. A válasz elfogadható akkor is, ha egyetértenek, és akkor is, ha nem. Az értékelés alapja nem a tartalom, hanem az érvelés helyessége. A tanulókat ösztönözni kell arra, hogy őszintén és egyéni módon fogalmazzák meg véleményüket, még akkor is, ha az eltér a többség álláspontjától.

Oktatási tudásszintek a kötelező (általános) iskolai oktatás végén magyar nyelv és irodalomból, amelyek felmérése ismeretlen feladatokkal történik

MNY.2.1.7.megkülönbözteti a szöveg és a könyv szerkezeti egységeit (főcím, alcím, szövegtest, fejezet, bekezdés, lábjegyzet, tartalom, előszó, utószó, névmutató, tárgymutató, bibliográfia)

Feladat

Állapítsd meg, hogyan nevezzük a szöveg alább látható szerkezeti egységét!

A

Aáry-Tamás Lajos 59
Ádám Sándor 321, 337
Adler, T. 66
Aebli, H. 105, 134, 221, 240
Ágoston György 433, 443
Allen, W. 23, 34
Allport, G. 66, 250
Anderson, L. W. 255, 293
Andor Csaba 44, 55, 67
Andor Mihály 75
Apáczai Csere János 197
Aquinói Tamás 134, 188
Arends, R. I. 247, 273, 288, 293, 315
Aries, P. 59, 75
Arisztotelész 107
Armstrong, S. 262, 293
Aronson, E. 283
Aszmann Anna 61, 75
Atkinson, R. C. 236, 240
Atkinson, R. L. 64, 65, 66, 73, 74, 76, 240
Atkinson, T. 91, 100
Ausubel, D. P. 121, 125, 134, 248, 293
Auxné Bánfi Ilona 56, 78, 416

B

Babanszkij, J. K. 256, 267, 276, 277, 289, 290, 293
Bábosik István 12, 34, 147, 163, 341, 342, 358, 375, 383, 387, 414, 453, 466
Babusik Ferenc 453, 466
Bácskai Júlia 76
Baeriswyl, F. J. 222, 223, 241
Bagdy Emőke 76
Baillargeon, R. 76, 119, 134
Ballér Endre 9, 34, 82, 100, 145, 151, 163, 193, 208, 213, 214, 217, 383, 414, 474, 475, 476, 485
Balogh Gézáné 372, 383
Balogh László 436, 437, 441, 443, 444
Bandura, A. 111, 240, 249
Bánfi Ilona 78, 416
Bárdossy Ildikó 283, 293
Barett, K. C. 229, 240
Barkóczi Ilona 104, 109, 110, 134
Barrow, R. 285, 293
Barry, M. 124, 135, 315
Bartal Andrea 329, 337
Barth, S. 347, 358
Bartha Csilla 454, 466
Bartlett, F. Ch. 72
Bastian, J. 354, 358
Báthory Zoltán 25, 34, 49, 50, 66, 67, 76, 113, 134, 145, 148, 150, 151, 163, 193, 194, 210, 217, 222, 240, 245, 246, 253, 255, 293, 319, 327, 337, 347, 358, 387, 394, 405, 408, 409, 410, 414, 485
Bayliss, P. 420, 444
Beal, J. 299, 315
Becchi, E. 451, 466
Bednar, A. K. 169, 189
Bee, H. 59, 65, 76
Beer, S. 496
Bell, A. 349
Bellack, A. A. 263, 296
Bem, D. J. 240
Ben-Peretz, M. 489, 511
Bennet, N. 512
Bentzien, K. 354, 359
Bergson, H. L. 26
Berliner, D. C. 240, 261, 294, 489, 511
Bernstein, B. 200, 217
Berry, J. P. 451, 466
Beverly, J. 490, 512

(Falus Iván szerk.: *Didaktika*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2003.)

Megoldás

Névmutató

Feladat

Állapítsd meg, hogyan nevezzük a szöveg alább látható szerkezeti egységét!

tudásterület-függőség 121, 172, 173
tudásterület-specifikus 119, 120, 121, 133, 186
tudomány 117, 118, 122, 123, 129, 172, 176, 177, 178, 179, 187
tudományelmélet 108, 117, 118, 177
tudományfilozófia 118
tudománykép 177
tudomány-központúság 171, 172, 176, 178, 179, 180
tudományos forradalom 118, 129
tudományos kutatási program 118
tudományosság 171, 172, 177, 178
tudománytörténet 176
tulajdonságok 117
túlterhelés 173, 306
tutorrendszer 342, 372, 437, 507
TQM 26
Tyler értékelési modellje 395, 396
Tyler-féle racionális cél-eszköz modell 470, 472

U

Új Iskola 375
új ismeret közlése 256, 258, 277, 332
Új Nevelés Ligája 345
unalom 306, 365
uralkodó eljárások 313
utánzás, utánzásos tanulás 111, 153

Ü

ültetési rend 340, 341
ünnepnapi tudás 176, 180, 184

V

válasz 109, 110, 253, 269, 270, 271
validitás (érvényesség) 409, 410
változatosság 260, 306
Varga Katalin Gimnázium 26
vegyes életkorú osztályok 342
verbális információk 83, 155, 166, 256
verbalizáció 83
vertikális megközelítés 198
veszélyeztetett gyerekek 71
vetítőgép 321, 323
vezérlés 114
videó 323
videofelvétel 319, 324
világbanki modell 208
világkép 200, 213
világnézet 212
virtuális valóság 210, 334
viselkedés 109, 110, 117, 306, 308, 309
viselkedés szabályozása 306, 309, 312
viselkedési cél(ok) 158, 159, 160
viselkedésrepertoár 84, 85
visszacsatolás 210, 222, 250, 255, 269, 271, 272, 276, 288, 332, 333, 387, 388, 390, 396, 501
visszajelzés 83, 111, 374
viszonyítás 399, 400
vita 71, 247, 251, 259, 272, 273, 274, 291
vizuális 324, 331
vizuális eszközök 331
vizuális preferencia 119
vizsga 208, 215, 257, 389, 392, 397, 398, 410
vizsgabizottságok 389
vizsgarendszer 389, 394, 398, 410
vizsgáztató szerep 411
vizsgáztatógépek 322, 332

W

Waldorf-iskola 27, 28, 29, 199, 341, 349, 352, 354, 406, 425
World Wide Web 326, 334

Z

zárt oktatás 63, 355, 362, 366, 368, 369, 372, 380, 381
Zsolnai József-féle általános iskolák 27, 28

(Falus Iván szerk.: *Didaktika*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2003.)

Megoldás

tárgymutató

MNY.2.1.9. megkülönbözteti a tényanyagot a reflexióktól, kommentároktól

Feladat

Az esőerdők irtása

Az esőerdőket jelenleg óriási mértékben irtják, ami az üvegházhatás egyik fő okozója. Az őserdők égetéses irtása során az égéssel nagy mennyiségű szén-dioxid jut a levegőbe. Amikor az erdőket kivágják és fölégetik, az elraktározott szén szén-dioxid formájában kerül vissza a levegőbe. Az utóbbi 10-15 év során átlagosan évente 1 milliárd tonnával kerül több szén-dioxid a légkörbe. Az erdőirtás miatt keletkezett szén-dioxid mennyiségét a légkör teljes szén-dioxid mennyiségének egyharmadára becsülik. Tudvalevő, hogy a szén-dioxid koncentrációjának megnövekedése az üvegházhatás egyik kiváltója.
A Földre a Nap hőenergiát sugároz. Az energia egy részét a Föld elnyeli, más részét újra kisugározza a világűr felé. Mindez a légkörön át történik. A Föld által elnyelt és a világűr felé kisugárzott energia évi mérlege nulla. Az üvegházhatású gázok - ezek közé tartozik a szén-dioxid is - egyfajta falat alkotnak a Föld felszíne és a világűr közt, visszaverve a világűr felé kisugárzódó energiát, ezzel melegedést okozva. Vagyis "lefelé" átengedik a napsugárzást, de nem engedik át a földfelszínről "felfelé" haladó hősugárzást.
Az esőerdő fái a csapadékképzésben is fontos szerepet játszanak, ugyanis a gyökereiken keresztül magukba szívott talajvizet folyamatosan párologtatják. Az ebből keletkező esőfelhők az egész Földön szétterülnek, például még Észak-Európa fölé is eljutnak. Az esőerdők irtásával a nekik köszönhető csapadék- és felhőképződés is elvész a Föld számára, ami tovább növeli az üvegházhatást, ezzel együtt pedig hozzájárul a globális felmelegedéshez.

Az erdőirtás a fakitermelés, a mezőgazdasági területek növelése, az urbanizáció növekedése miatt világszerte gyorsul. A trópusi esőerdők égetése nemcsak az adott területen vezet ökológiai katasztrófához, hanem a felszabaduló szén-dioxid nagyban hozzájárul a globális felmelegedési válsághoz.
A világméretű ökológiai katasztrófa elkerülése érdekében le kellene állítani a további erdőirtást.
Jelöld keretezéssel azt a mondatot, amely **Az esőerdők irtása** című szövegben nem tényanyagot közöl, hanem kommentárt tartalmaz.

a) Az esőerdő fái a csapadékképzésben is fontos szerepet játszanak, ugyanis a gyökereiken keresztül magukba szívott talajvizet folyamatosan párologtatják.

b) Az utóbbi 10-15 év során átlagosan évente 1 milliárd tonnával kerül több szén-dioxid a légkörbe.

c) A világméretű ökológiai katasztrófa elkerülése érdekében le kellene állítani a további erdőirtást.

d) Az erdőirtás a fakitermelés, a mezőgazdasági területek növelése, az urbanizáció növekedése miatt világszerte gyorsul.

Megoldás

c)

MNY.3.1.6. képes az olvasott szövegekkel kapcsolatban kérdéseket feltenni, véleményt, kritikai nézőpontú hozzászólást formálni, érvelni, összehasonlító észrevételeket tenni

Feladat

Olvasd el Örkény István következő egyperces novelláját, majd oldd meg a feladatokat!

Emlékkönyvbe

- Ki vagy, te hosszúhajú, sudár, szép, fiatal lány?
- Az én teljes nevem Vorazlicki Klára Nóra Annamária Olga, de csak úgy becéznek: Kuksi. És a bácsi kicsoda?
- Az én nevem is Vorazlicki Klára Nóra Annamária Olga, és engem is Kuksinak szoktak becézni.
- Érdekes. De hiszen a bácsi öreg, kopasz és a jobb szeme fenn van akadva … Én ezt nem egészen értem.
- Tanuld meg Kuksi, hogy nincs két egyforma Vorazlicki Klára Nóra Annamária Olga a világon.
- Milyen kár!
- Bizony, ez nincs másképp.

1. Hogyan kapcsolódik a cím a szöveghez és a beszélők nézőpontjához?

_____
_____
_____
_____

2. Mi a különös a Vorazlicki Klára Nóra Annamária Olga névhasználatban? Említs meg legalább két szempontot!

_____
_____

3. Állíts össze egy rövid érvelő szöveget a következő címek egyikével! Válassz egyet a címek közül!
- A név és az ember - Örkény nyomán
- Névdivat és irodalom
- Nincs két egyforma novella (Örkény István emlékkönyvébe)
- Kuksol-e Kuksi?

Megoldás

1. Pl. arra utal, hogy nincs két egyforma egyén, az idősebb férfi nézőpontja érvényesül stb.
2. Pl. a nevek halmozása, a nemek nem különülnek el, a novella szereplői sem, elhomályosul a tulajdonnév nyelvtani funkciója, a stílushatás fontossága stb.
3. A kreatív érvelést, az egyéni nézőpont érvényesülését értékeljük.

MNY.3.3.5. felismeri a tanult szófajokat

Feladat

Változtasd meg az ige jelentését az igekötő kicserélésével, és írj egy-egy mondatot az igékkel!

eljátssza - _____

_____ - _____

_____ - _____

Megoldás

Pl. A színész eljátssza a szerepét.
Elképzelhető megoldások pl. lejátssza, kijátssza, visszajátssza, megjátssza, végigjátssza

MNY.3.4.3. felfedezi a szerző és a lírai beszélő (lírai én), valamint a szerző és az elbeszélő közötti különbségeket

Feladat

Olvasd el az alábbi szövegrészletet, és állapítsd meg, ki nem vesz részt a beszélgetésben! Ki lehet az elbeszélő?

Gion Nándor: **Sortűz egy fekete bivalyért**

- Sortüzet temetéseken szoktak adni - okoskodott Szivel Sanyi, merthogy ő értett az ilyesmihez. - Főleg amikor katonákat temetnek.
- A Bódi nevű bivaly is megérdemel egy sortüzet - mondta Burai J. - Ha nem a temetésekor, hát utólag. Me éppen erre való este lesz.
- Mivel adnánk sortüzet? - kérdezte Szivel Sanyi.
- Tamásnak van még puskagolyója - mondta Burai J. - Rendes puskagolyók. Olyanok, mint az, amivel meglőttük Kanegért.
- Igaz ez? - fordult hozzám Szivel Sanyi.
- Van még tizennyolc puskagolyóm - mondtam. - De nem tudom, hogy éppen egy bivalyra kell-e áldozni.
- Ne felejtsd el, hogy a téglagyáriak ennek a bivalynak köszönhetik, hogy megtalálják Schank Frici pálinkáját - heveskedett Burai J.
- Fenét a bivalynak - mondtam. - Ácsi Lajosnak köszönhetik.

Karikázd be a helyes válasz előtti betűt!

A beszélgetésben nem vesz részt:

a) Gion Nándor
b) Szivel Sanyi
c) Burai J.
d) Tamás

Megoldás

d) Tamás

Követelményrendszer a kötelező oktatás végére matematikából, megadott minta feladatokkal

MA.1.1.1. A tanuló tudja a különböző típusú számokat elolvasni és leírni (természetes, egész, racionális)

Feladat

Kösd össze vonallal az egyenlő számokat hasonlóképpen, mint ahogy elkezdtük:

Megoldás

MA.1.1.2. A tanuló tudja a tizedes törtet átalakítani törtté és fordítva.

Feladat
A felkínált számok közül melyik egyenlő a 0,3 számmal? Karikázd be a helyes válasz előtti betűt. a) 10/3 b) 3/10 c) 1/3 d) 3/1
Megoldás
b) 3/10

MA.1.1.3. A tanuló tudja az ugyanolyan alakban felírt számokat nagyság szerint összehasonlítani, szükség esetén rajz segítségével.

Feladat	
Adottak a következő számok:	
-3,1 -12,2 0,03 0,3	
a) Az adott számok közül a legkisebb:	
b) Az adott számok közül a legnagyobb:	
Megoldás	
a) Az adott számok közül a legkisebb:	-12,2
b) Az adott számok közül a legnagyobb:	0,3

MA.1.1.4. A tanuló tudja ugyanolyan alakban felírt számok között az alapműveleteket elvégezni, szükség esetén rajz segítségével (törtek összeadása és kivonása esetén csak közös nevezőjű törtekkel); tudja például az n 1/5 részét kiszámolni, ahol n adott természetes szám.

Feladat

Végezd el a műveletet és írd fel a megfelelő eredményt:

a) - 6 : 2 = _____

b) - 6 - 2 = _____

c) - 6 · 2 = _____

d) - 6 + 2 = _____

Megoldás

a) - 6 : 2 = −3

b) - 6 - 2 = −8

c) - 6 · 2 = −12

d) - 6 + 2 = −4

MA.1.1.5. A tanuló tud egyjegyű számmal maradékosan osztani és tudja, hogy egy szám mikor osztható egy másikkal.

Feladat

Töltsd ki a következő táblázatot az elkezdett módon:

osztandó	osztó	maradék
21376	10	6
123	2	
237	3	
128	5	

Megoldás

osztandó	osztó	maradék
21376	10	6
123	2	1
237	3	0
128	5	3

MA.1.1.6. A tanuló tudja használni az egész számokat és a velük kapcsolatos egyszerűbb kifejezéseket vizuális ábrázolás segítségével.

Feladat

Julcsi, akinek ma van a születésnapja, így szólt:
"Három év múlva 18 éves leszek". Hány éves ma Julcsi?

Karikázd be a helyes válasz előtti betűt.

a) 12

b) 15

c) 18

d) 21

Megoldás

b) 15

MA.1.2.1. A tanuló tudja a leegyszerűsített és interpretációtól függő formális műveleteket elvégezni; képes olyan lineáris egyenleteket megoldani, amelyekben az ismeretlen csak egy tagban fordul elő.

Feladat
Melyik szám az $x/2 + 2 = 8$ egyenlet megoldása? Karikázd be a helyes válasz előtti betűt. a) 5 b) 6 c) 12 d) 20
Megoldás
c) 12

MA.1.2.2. A tanuló tudja a leegyszerűsített és interpretációtól függő formális műveleteket elvégezni; képes adott szám hatványát kiszámolni, tudja a hatványokkal kapcsolatos alapműveleteket.

Feladat
Karikázd be a helyes válasz előtti betűt. A $2^{10} \cdot 2^2$ szorzat felírható, mint: a) 2^5 b) 2^8 c) 2^{12} d) 2^{20}
Megoldás
c) 2^{12}

Feladat
Karikázd be a helyes válasz előtti betűt. A $0{,}3^2$ hatvány értéke: a) 0,06 b) 0,6 c) 0,09 d) 0,9
Megoldás
c) 0,09

MA.1.2.3. A tanuló tudja a leegyszerűsített és interpretációtól függő formális műveleteket elvégezni; képes egytagú kifejezéseket (monomokat) összeadni, kivonni és szorozni.

Feladat
Rendezd a következő kifejezéseket: $5a^3 + 7a^3 =$ _____ $9x^2 - 4x^2 =$ _____ $2b \cdot 3b^2 =$ _____
Megoldás
$5a^3 + 7a^3 = 12a^3$ $9x^2 - 4x^2 = 5x^2$ $2b \cdot 3b^2 = 6b^3$.

MA.1.2.4. A tanuló tudja a leegyszerűsített és interpretációtól függő formális műveleteket elvégezni; képes a táblázattal vagy képlettel megadott függvény adott helyen felvett értékét meghatározni.

Feladat

A függvény az y = 2x + 1 formulával adott. Határozd meg az x és y változók mefelelő értékeit és töltsd ki a táblázatot.

x	0		4
y		5	

Megoldás

x	0	2	4
y	1	5	9

MA.1.3.1. A tanuló ismerje a: szakasz, félegyenes, egyenes, sík és szög fogalmát (felismerje azok modelljeit a valós világban és tudja őket megfelelő eszközök segítségével lerajzolni; tudja megkülönböztetni az egyes szögfajtákat, valamint a párhuzamos és merőleges egyeneseket).

Feladat

Kösd össze a képet a képen látható alakzat nevével.

Megoldás

MA.1.3.2. A tanuló ismerje a: háromszög, négyszög, négyzet és téglalap fogalmát (felismerje azok modelljeit a valós világban és tudja őket megfelelő eszközök segítségével lerajzolni; a tanuló tudja megkülönböztetni a háromszögek alapvető fajtáit, ismerje a háromszög alapvető alkotóelemeit és tudja a háromszög, négyzet és téglalap kerületét és területét kiszámolni a feladatban közvetlenül megadott adatok alapján; tudja a derékszögű háromszög ismeretlen oldalát kiszámolni a Pitagorasz tétel segítségével).

Feladat
Mekkora területet fed be a padlón a 3,5 m hosszúságú és 2 m szélességű szőnyeg? Karikázd be a helyes válasz előtti betűt: a) 11 m^2 b) 7 m^2 c) 5,5 m^2 d) 3,5 m^2
Megoldás
b) 7 m^2

Feladat
Számold ki a képen látható derékszögű háromszög átfogóját.
c = _____cm
Megoldás
c = 10 cm

MA.1.3.3. A tanuló ismerje a: kör, körvonal fogalmát (tudja alapvető alkotóelemeiket megkülönböztetni, felismerje azok modelljeit a valós világban és tudja őket megfelelő eszközök segítségével lerajzolni; tudja adott sugarú kör kerületét és területét kiszámolni).

Feladat
Mekkora annak a körnek kerülete, amelynek sugara 7 cm? Karikázd be a helyes válasz előtti betűt. a) 14 cm b) 49 cm c) 14π cm d) 49π cm
Megoldás
c) 14π cm

MA.1.3.4. A tanuló ismerje a: kocka és téglatest fogalmát (felismerje azok modelljeit a valós világban, ismerje azok alkotóelemeit és tudja felszínüket és térfogatukat kiszámolni).

Feladat
A szabályos négyoldalú hasáb alapéle 6 cm, a hasáb magassága pedig 10 cm. Mekkora az adott hasáb felszíne?

A hasáb felszíne _____ cm^2.

Megoldás

$F = 2 \cdot 36\ cm^2 + 4 \cdot 60\ cm^2 = 312\ cm^2$

A hasáb felszíne 312 cm^2.

MA.1.3.5. A tanuló ismerje a: kúp, henger és gömb fogalmát (felismerje azok modelljeit a valós világban, ismerje azok alkotóelemeit).

Feladat

Minden hengerre írd rá az 1-es számot, minden kúpra a 2-es számot, és minden gömbre a 3-as számot.

Megoldás

MA.1.3.6. A tanuló tudja az egybevágó alakzatokat felismerni (lefedésig való elmozgatással).

Feladat

A képen látható alakzatok közül melyik egybevágó az

A alakzattal?

Karikázd be a helyes válasz feletti betűt.

a)

b)

c)

d)

Megoldás

c)

Feladat

Adott az F alakzat. Fesd be a szükséges részt úgy, hogy a G alakzat egybevágó legyen (lefedhető legyen) az F alakzattal.

Megoldás

MA.1.4.1. A tanuló tudja a megfelelő mértékegységeket használni a hosszúság, terület, térfogat, tömeg, idő és szög mérésére.

Feladat

Töltsd ki a táblázat üres helyeit a megfelelő mértékegységekkel.

	Mérőszám	Mértékegység
Egy tanterem területe	50	
A Belgrád és Niš közötti távolság	220	
Egy alma tömege	120	
A Belgrád és Athén közötti repülőút hossza	2	

Megoldás

	Mérőszám	Mértékegység
Egy tanterem területe	50	m^2
A Belgrád és Niš közötti távolság	220	km
Egy alma tömege	120	g
A Belgrád és Athén közötti repülőút hossza	2	óra vagy h

MA.1.4.2. A tanuló tudja a nagyobb hosszúság, tömeg és idő mértékegységeket kisebbekké átalakítani.

Feladat

Melyik időtartam a leghosszabb?

Karikázd be a helyes válasz előtti betűt.

a) három hónap

b) 100 nap

c) 10 hét

d) egy negyedév

Megoldás

b) 100 nap

MA.1.4.3. A tanuló tudja a különböző váltópénzeket használni.

Feladat

Ha 3 darab 200 dináros bankjegyet felváltasz 50 dináros bankjegyekre, akkor hány darab bankjegyet fogsz kapni?

_____ darab 50 dináros bankjegyet fogok kapni.

Megoldás

12 darab 50 dináros bankjegyet fogok kapni.

MA.1.4.4. A tanuló tudja a mérés során a megfelelő mértékegységet kiválasztani; tudja az adott mértékegységben kiszámolt értéket kerekíteni.

Feladat

Írd be az üres helyre a megfelelő mértékegységet: km, cm, *l*, kg vagy g.

	Mérőszám	Mértékegység
Egy gépkocsi tartályában levő benzin mennyisége	50	
A Belgrád és Kruševac közötti távolság i Novog Sada	200	
Egy körte tömege	120	
A teniszlabda átmérője	8	
Egy kutya tömege	12	

Megoldás

	Mérőszám	Mértékegység
Egy gépkocsi tartályában levő benzin mennyisége	50	*l*
A Belgrád és Kruševac közötti távolság i Novog Sada	200	km
Egy körte tömege	120	g
A teniszlabda átmérője	8	cm
Egy kutya tömege	12	kg

MA.1.5.1. A tanuló tudja az objektumok helyzetét sorokba és oszlopokba rendezve kifejezni; tudja a pont helyzetét meghatározni a koordinátarendszer első síknegyedében, ha adottak a pont koordinátái és fordítva.

Feladat

A képen az ODEON mozi ülőhelyeinek alaprajza látható. Marci a hatodik sorban, bal oldalon a

3-as ülőhelyre kapott jegyet.

Fesd be (satírozd be) Marci ülőhelyét.

Megoldás

MA.1.5.2. A tanuló tudja a grafikonról, diagrammról vagy táblázatból az adatokat leolvasni, tudja őket értelmezni és tudja a függő mennyiség minimumát vagy maximumát meghatározni.

Feladat

A napsütéses napok száma egy évben havi felbontásban a következő diagramon látható:

a) Legkevesebb napsütéses nap az év _____ hónapjában volt.

b) Legtöbb napsütéses nap az év _____ hónapjában volt.

Megoldás

a) Legkevesebb napsütéses nap az év december hónapjában volt.

b) Legtöbb napsütéses nap az év augusztus hónapjában volt.

MA.1.5.3. A tanuló tudja a táblázat adatait grafikonnal ábrázolni és fordítva.

Feladat

A tanulók írásbeli vizsgán való teljesítményének táblázata segítségével

A tanulók teljesítménye az írásbeli vizsgán	
osztályzat	**tanulók száma**
5	3
4	6
3	12
2	7

fejezd be a következő grafikont ugyanolyan módon, mint ahogy elkezdtük.

Megoldás

MA.1.5.4. A tanuló tudja egy mennyiség előfordulásának adott százalékát meghatározni.

Feladat

Marika elhatározta, hogy vesz egy 4000 dináros tornacipőt. A vásárlás során 10% kedvezményt kapott az eladótól. Mennyi ez a kedvezmény dinárban kifejezve?

Marika _____ dinár kedvezményt kapott.

Megoldás

Marika 400 dinár kedvezményt kapott.

MA.2.1.1. A tanuló tudja a különböző alakban felírt számokat nagyság szerint összehasonlítani.

Feladat

Adottak a következő számok:

-1/2	0,2	-1,2	1½.

Az adott számok közül melyik a legkisebb, és melyik a legnagyobb?

A legkisebb szám _____, a legnagyobb szám pedig _____.

Megoldás

A legkisebb szám -1,2, a legnagyobb szám pedig 1½..

MA.2.1.2. A tanuló tudja az ellentett számot, szám reciprok értékét és abszolút értékét meghatározni; több műveletből álló és különböző prioritású egyszerűbb számkifejezések értékét kiszámolni ugyanolyan alakban felírt számok esetében, beleértve a zárójelek elhagyását is.

Feladat

Számold ki mennyi:

a) (3/4 - 1/2) · 4 =

b) 3,2 · (4,3 + 5,7) =

Megoldás

a) (3/4 - 1/2) · 4 = 1

b) 3,2 · (4,3 + 5,7) = 32

Feladat

Töltsd ki a következő táblázatot:

x szám	5/2		1/5	
Az *x* szám reciprok értéke	2/5			-1
Az *x* szám ellentett száma	-5/2	2		

Megoldás

x szám	5/2	-2	1/5	-1 vagy 1/-1
Az *x* szám reciprok értéke	2/5	-1/2	5 vagy 1/(1/5)	-1
Az *x* szám ellentett száma	-5/2	2	-1/5	1

MA.2.1.3. A tanuló tudja a 2, 3, 5, 9 számokra, valamint a 10 hatványaira vonatkozó oszthatósági szabályokat alkalmazni.

Feladat

Kösd össze a megadott számokat a megfelelő mondatokkal:

3030305

A szám osztható 3-mal.

3030302

A szám osztható 2-vel.

2020203

A szám osztható 5-tel.

3050503

Megoldás

MA.2.1.4. A tanuló tudja a számokat és számkifejezéseket használni egyszerűbb valós helyzetekben.

Feladat

25 füzetért 750 dinárt fizettek. Egy füzet 20 dinárral drágább, mint egy ceruza. Hány ceruzát lehetett volna vásárolni ugyanezért a pénzért? Írd le a számolás folyamatát.

750 dinárért _____ ceruzát lehetett volna vásárolni.

Megoldás

750 : 25 = 30
Egy füzet ára 30 dinár.
Egy ceruza ára 30 - 20 = 10 dinár
750 : 10 = 75

750 dinárért 75 ceruzát lehetett volna vásárolni.

MA.2.2.1. A tanuló tudja a számolási műveleteket elfogadható szinten elvégezni; tud lineáris egyenleteket és kétismeretlenes lineáris egyenletrendszereket megoldani

Feladat

Karikázd be a helyes válasz előtti betűt.

A $\frac{2x - 3}{3} - \frac{5x - 6}{6} = -2$ egyenlet megoldása a következő számok közé esik:

a) -20 és -10

b) -10 és 10

c) 10 és 20

d) 20 és 30

Megoldás

c) 10 és 20

MA.2.2.2. A tanuló tudja a számolási műveleteket elfogadható szinten elvégezni; tud hatványokkal számolni és tudja mi a négyzetgyök.

Feladat

Az igaz állítások esetében karikázd be az IGAZ szót, a hamis állítások esetében pedig a HAMIS szót.

$5^4 \cdot 5^3 = 5^{12}$	IGAZ	HAMIS
$(2^3)^4 = (2^4)^3$	IGAZ	HAMIS
$3^5 : 3^4 = 3$	IGAZ	HAMIS
$\sqrt{9} + \sqrt{16} = \sqrt{9+16}$	IGAZ	HAMIS

Megoldás

$5^4 \cdot 5^3 = 5^{12}$	IGAZ	HAMIS
$(2^3)^4 = (2^4)^3$	IGAZ	HAMIS
$3^5 : 3^4 = 3$	IGAZ	HAMIS
$\sqrt{9} + \sqrt{16} = \sqrt{9+16}$	IGAZ	HAMIS

MA.2.2.3. A tanuló tudja a számolási műveleteket elfogadható szinten elvégezni; tud polinomokat összeadni és kivonni, két binomot összeszorozni és binomot négyzetre emelni.

Feladat

Az $(1/2 \cdot m - n)^2$ binom négyzete:

a) $1/2 \cdot m^2 + 2mn + n^2$

b) $1/4 \cdot m^2 - mn + n^2$

c) $1/2 \cdot m^2 - mn + n^2$

d) 1/4 • m^2 - n^2

Megoldás

b) 1/4 • m^2 - mn + n^2

MA.2.2.4. A tanuló tudja a számolási műveleteket elfogadható szinten elvégezni; ismerje fel a változók közötti függőséget, ismerje az y=ax függvényt és tudja grafikusan ábrázolni a tulajdonságait; tudja ezeket a tulajdonságokat összekötni az egyenes arányossággal és a fordított arányossággal, valamint tudja az aránypár ismeretlen tagját meghatározni.

Feladat

A következő rajzok egyikén grafikusan ábrázoltuk az ólom (x) és a cink (y) közötti függőséget egy olyan ötvözetben, amelyben az ólom és a cink 2:1 arányban fordulnak elő.

Karikázd be a grafikon feletti betűt, amely pontosan mutatja be az adott ötvözetben az ólom és a cink közötti függőséget.

a)

b)

c)

d)

Megoldás

c)

Feladat

8 m vászonért 2 400 dinárt kell fizetni.

a) Mennyibe kerül ugyanebből a vászonból 12 m?

b) Hány métert lehet vásárolni ugyanebből a vászonból 750 dinárért?

a) 12 m vászon _____ dinárba kerül.

b) 750 dinárért _____ méter vásznat lehet vásárolni.

Megoldás

a) 12 m vászon 3 600 dinárba kerül.

b) 750 dinárért 2,5 méter vásznat lehet vásárolni.

MA. 2.2.5. A tanuló tudja a számolási műveleteket elfogadható szinten elvégezni; tudja az egyenleteket egyszerűbb szöveges feladatokban alkalmazni.

Feladat

Amikor Péter elköltötte megtakarított pénze egy harmadát mobiltelefonja feltöltésére, akkor összesen 800 dinárja maradt. Mennyi volt Péter megtakarított pénze a vásárlás előtt?

Péter megtakarított pénze a vásárlás előtt _____ dinár volt.

Megoldás

Péter megtakarított pénze a vásárlás előtt 1200 dinár volt.

MA.2.3.1. A tanuló tudja a kiegészítő szögeket és pótszögeket, mellékszögeket és csúcsszögeket meghatározni; tudjon számolni velük, ha azok egész fokokban vannak kifejezve.

Feladat

Határozd meg a képen látható α szög nagyságát.

α = _____

Megoldás

α = 80°

MA.2.3.2. A tanuló tudja a háromszög szögeinek és oldalainak viszonyát meghatározni, tudja a háromszög és négyszög belső szögeinek összegét, valamint tudjon feladatokat megoldani a Pitagorasz tétel segítségével.

Feladat

Mekkora a képen látható vitorla területe?

Írd le a számolás folyamatát.

A vitorla területe _____ m^2.

Megoldás

Ha a vitorla magasága x, akkor $x^2 = 13^2 - 5^2 = 169 - 25 = 144$.

A vitorla magassága 12 m. A vitorla területe $T = 1/2 \cdot 12 \cdot 5 = 30$ m^2.

A vitorla területe 30 m^2.

MA.2.3.3. A tanuló tudja képletek segítségével a kör és körgyűrű kerületét és területét kiszámolni.

Feladat

A kisebb kör területe 9π cm^2. A körgyűrű területe 16π cm^2.
Számold ki a nagyobb kör sugarát.

A nagyobb kör sugara ____ cm.

Megoldás

$T_{nk} = (9\pi + 16\pi)\ cm^2 = 25\pi\ cm^2$
$r^2\pi = 25\pi\ cm^2$
$r = 5\ cm$

A nagyobb kör sugara 5 cm.

MA.2.3.5. A tanuló tudja a henger, kúp és gömb felszínét és térfogatát kiszámolni, ha a szükséges adatok közvetlenül meg vannak adva a feladatban.

Feladat

A képen két henger látható, melyeknek térfogata V_1 és V_2.

Karikázd be a helyes válasz előtti betűt.

a) $V_1 > V_2$

b) $V_1 < V_2$

c) $V_1 = V_2$

Megoldás

c) $V_1 = V_2$

MA.2.3.6. A tanuló ismerje fel a tengelyesen szimmetrikus alakzatokat és tudja az alakzat szimmetriatengelyét meghatározni; tudja alkalmazni az egybevágóságot és tudja azt az alakzat jellegzetes tulajdonságaival összekötni (például a párhuzamosságot a paralelogramma oldalainak egyenlőségével).

Feladat

Satírozz be négy négyzetet a rajzon úgy, hogy a p egyenesre szimmetrikus alakzatot kapj.

Megoldás

MA.2.4.1. A tanuló tudja a hosszúság és tömeg mérése esetében a különböző mértékegységben megadott értékeket összehasonlítani.

Feladat

A tanárnő felírta a táblára négy tárgy tömegét.
Karikázd be a legnehezebb tárgy alatti betűt.

1kg 20g	1,2kg	1022g	1,002kg
a)	b)	c)	d)

Megoldás

1,2 kg
b)

Feladat

Az eladó három, egészben felbontott csirkét árul a boltban, melyeknek tömege 1340 g, 1,35 kg, valamint 1kg 290 g. Rendezd nagyság szerint sorba ezeket a tömegeket, a legnagyobbtól a legkisebbig.

Válasz: _____ > _____ > _____

Megoldás

1,35 kg > 1340 g > 1kg 290 g

MA.2.4.2. A tanuló tudja az egyik pénznemben megadott összeget a másik pénznembe átalakítani, helyesen használva a megfelelő aránypárokat.

Feladat

Marcsi az újévi ünnepeket Olaszországban töltötte. Az út és az ott-tartózkodás 200 euróba került. Mekkora összeget fizetett be Marcsi dinárban, ha a befizetés napján 1 euró 105 dinárt ért?

Marcsi _____ dinárt fizetett be.

Megoldás

Marcsi 21000 dinárt fizetett be.

Feladat

Ha egy norvég korona 12,50 dinárt ér, egy euró pedig 105 dinárt, akkor mennyit ér 10 euró norvég koronában?
Írd le a számolás folyamatát.

10 euró _____ norvég koronát ér.

Megoldás

10 euró 105 • 10 = 1050 dinár. 1050 : 12,5 = 84

10 euró 84 norvég koronát ér.

MA.2.4.3. A tanuló tudja egy adott mennyiség közelítőértékét meghatározni.

Feladat

A virágárusnak a legközelebbi egész számra kell kerekítenie a külföldről beszállított virágok árát. Írd be az új árakat.

Növény	A	B	C
Az új ár			

Megoldás

Növény	A	B	C
Az új ár	8	9	6

MA.2.5.1. A tanuló képes a koordinátarendszerben való ábrázolásra (tudja a tengelyesen szimmetrikus vagy középpontosan szimmetrikus pont koordinátáit meghatározni, stb.).

Feladat

Az adott *A* pont koordinátái alapján rajzold be a derékszögű Descartes-féle koordinátarendszer y-tengelyét.

Megoldás

MA.2.5.2. A tanuló tudja az egyszerűbb diagramokat és táblázatokat leolvasni és az adatokat egy adott kritérium alapján feldolgozni (például meghatározni egy adathalmaz aritmetikai középértékét; összehasonlítani a minta értékét a középértékkel).

Feladat

Adott a következő táblázat, amely városok közötti távolságokat mutat be kilométerben kifejezve.

Belgrád							
Čačak	144						
Kragujevc	120	87					
Nikšić	536	395	482				
Niš	239	186	143	576			
Újvidék	81	225	219	616	314		
Nagybecskerek	80	224	200	616	319	50	
A távolságok kilométerben	**Belgrád**	**Čačak**	**Kragujevc**	**Nikšić**	**Niš**	**Újvidék**	**Nagybecskerek**

A táblázat alapján egészítsd ki a következő mondatokat úgy, hogy igazak legyenek az állítások.

a) A Čačak és Nikšić közötti távolság _____ kilométer.
b) Nikšić és _____ között ugyanakkora a távolság,
mint Nikšić és _____ között.

Megoldás

a) A Čačak és Nikšić közötti távolság 395 kilométer.
b) Nikšić és Újvidék között ugyanakkora a távolság, mint Nikšić és Nagybecskerek között.

MA.2.5.3. A tanuló tudja az összegyűjtött adatokat feldolgozni, tudja azokat táblázattal vagy grafikusan ábrázolni; tudja a középértéket és a mediánt meghatározni.

Feladat

Egy osztály tanulóinak matematikateszten elért eredménye az alábbi diagramon látható.

a) Hasonlóan, mint ahogy elkezdtük, töltsd ki a fenti diagramnak megfelelően a táblázatot:

A tanulók matematikateszten elért eredményei	
osztályzat	tanulók száma
5	
4	
3	
2	
1	3

b) Számold ki a matematikateszten elért átlagosztályzatot.
A matematikateszten elért átlagosztályzat _____

Megoldás

a)

A tanulók matematikateszten elért eredményei	
osztályzat	tanulók száma
5	5
4	7
3	10
2	5
1	3

b) A matematikateszten elért átlagosztályzat 3,2.

MA.3.1.2. A tanuló tudja az oszthatóság fogalmát alkalmazni a problémamegoldásban.

Feladat

Írj fel három olyan számot, amelyek az ötödik ezresben vannak és a tizeseket jelölő számjegyük 2, de 9-cel is oszthatóak.

Ezek a számok: _____, _____, _____.

Megoldás

Bármelyik három szám a következő halmazból {4023, 4122, 4221, 4320, 4329, 4428, 4527, 4626, 4725, 4824, 4923}.

MA.3.1.3. A tanuló tudja a számokat és számkifejezéseket használni valós helyzetekben.

Feladat

A virágárus csokrokat készít és árul. Minden csokor 4 rózsát és 3 fehér liliomot tartalmaz. Ha a virágárus minden eladott rózsán 35 dinárt keres, minden eladott fehér liliomon 25 dinárt, minden csokor elkészítésén pedig 60 dinárt, akkor legalább hány csokrot kell elkészítenie, hogy több, mint 1500 dinárt keressen?

Írd le a számolás folyamatát.

A virágárusnak legalább _____ csokrot kell eladnia.

Megoldás

A kereset egy csokor esetén: 4 • 35 + 3 • 25 + 60 = 140 + 75 + 60 = 275

275 • 5 = 1375, 275 • 6 = 1650 vagy 1500 : 275 = 5,45…

A virágárusnak legalább 6 csokrot kell eladnia.

MA.3.2.2. A tanuló a számolási műveleteket megfelelő biztonsággal tudja elvégezni, alkalmazza és kihangsúlyozza a műveleti azonosságokat; tudja a hatvány és a négyzetgyök tulajdonságait alkalmazni.

Feladat

Ha tudjuk, hogy $32^2 = 1024$, számold ki mennyi:

a) $\sqrt{10,24}$ = _____

b) $\sqrt{102400}$ = _____

c) $\sqrt{0,1024}$ = _____

Megoldás

a) $\sqrt{10,24} = 3,2$

b) $\sqrt{102400} = 320$

v) $\sqrt{0,1024} = 0,32$

MA.3.2.3. A tanuló a számolási műveleteket megfelelő biztonsággal tudja elvégezni, alkalmazza és kihangsúlyozza a műveleti azonosságokat; tudja a négyzetek különbsége és a binom négyzete képleteket felismerni és alkalmazni; az algebrai kifejezéseket megfelelő biztonsággal átalakítani és azokat a legegyszerűbb alakra hozni.

Feladat

Karikázd be a helyes válasz előtti betűt.
Az $(a - 1)(2a + 1) - (a - 6)(a + 6)$ polinom egyenlő a következő polinommal:

a) $a^2 - a + 35$

b) $a^2 - a - 37$

c) $a^2 + 35$

d) $a^2 - 37$

Megoldás

a) $a^2 - a + 35$

Feladat

Számold ki:

a) a 7 és 3 számok négyzeteinek különbségét: _____

b) a 7 és 3 számok különbségének négyzetét: _____

c) a 7 és 3 számok négyzeteinek összegét: _____

d) a 7 és 3 számok összegének négyzetét: _____

Megoldás

a) $7^2 - 3^2 = 49 - 9 = 40$

b) $(7 - 3)^2 = 4^2 = 16$

c) $7^2 + 3^2 = 49 + 9 = 58$

d) $(7 + 3)^2 = 10^2 = 100$

MA.3.2.4. A tanuló a számolási műveleteket megfelelő biztonsággal tudja elvégezni, alkalmazza és kihangsúlyozza a műveleti azonosságokat; tudja az egyenesen arányos és a fordítottan arányos mennyiségeket megkülönböztetni és tudja ezeket a megfelelő módon felírni; ismerje a lineáris függvényt és tudja a tulajdonságait grafikusan ábrázolni.

Feladat

Melyik rajz ábrázolja az $y = -x + 3$ függvény grafikonját?
Karikázd be a helyes válasz előtti betűt.

a)

b)

c)

d)

Megoldás

c)

Feladat

Egy kilenc emberből álló baráti társaság a medencét négy nap alatt tisztítaná ki. Hány barátjukat kellene még a baráti társaságnak bevonni a munkába, hogy a medencetisztítást három nap alatt elvégezzék?

A medencét három nap alatt tisztítanák ki, ha még ____ barátjuk segítene a munkában.

Megoldás

9 : x = 3 : 4 vagy x : 9 = 4 : 3
x = 12
12 - 9 = 3
A medencét három nap alatt tisztítanák ki, ha még 3 barátjuk segítene a munkában.

MA.3.2.5. A tanuló a számolási műveleteket megfelelő biztonsággal tudja elvégezni, alkalmazza és kihangsúlyozza a műveleti azonosságokat; tudja az egyenleteket és egyenlőtlenségeket, valamint egyenletrendszereket alkalmazni összetettebb szöveges feladatok megoldásában.

Feladat

A nyaralás ideje alatt Nelli a házban lakó 9 barátjának vagy borítékban írt levelet vagy képeslapot küldött. A képeslapokra 10 dináros, a borítékokra pedig 15 dináros bélyeget kellett vásárolnia. Hány borítékot és hány képeslapot küldött el Nelli, ha bélyegekre összesen 110 dinárt költött el?
Írd le a számolás folyamatát.

Nelli _____ borítékot és _____ képeslapot küldött el.

Megoldás

x - borítékok száma
y - képeslapok száma

$$x + y = 9$$

$$\underline{10x + 15y = 110}$$

Az egyenletrendszer megoldása x = 5 és y = 4, a megoldási módszertől függetlenül.

Nelli 5 borítékot és 4 képeslapot küldött el.

MA.3.3.1. A tanuló tudjon szögekkel számolni beleértve a szögmérték átalakítását is, tudjon következtetéseket levonni a párhuzamos és merőleges egyenesek tulajdonságainak segítségével, beleértve a transzverzálison fekvő szögeket is.

Feladat

Ha *a* és *b* párhuzamos egyenesek, határozd meg mekkora az *α* szög.

A keresett szög: *α* =____

Megoldás

A keresett szög: *α* =48°10´

MA.3.3.2. A tanuló tudja a háromszög, négyszög, paralelogramma és trapéz alapvető tulajdonságait alkalmazni, kerületüket és területüket kiszámolni olyan adatok segítségével, amelyek nincsenek közvetlenül megadva a feladat szövegében; tudja ezeket az alakzatokat megszerkeszteni.

Feladat

Hány méter drótra van szükség a képen látható derékszögű trapéz alakú udvar bekerítéséhez?

Írd le a számolás folyamatát.

_____ méter drót szükséges.

Megoldás

$c^2 = 12^2 + 9^2$

$c^2 = 225$

$c = 15$

$K = 12 + 15 + 15 + 6$

$K = 48$ m

48 méter drót szükséges.

MA.3.3.3. A tanuló tudja a középponti és kerületi szöget meghatározni, a körcikk területét, valamint a körív hosszúságát kiszámolni.

Feladat

Ha az *AB* húr hossza egyenlő a kör sugarával, számold ki az *ACB* szöget.

$\angle ACB$ = _____

Megoldás

$\angle ACB = 30°$

Feladat

Hányszor kisebb a 30°-os középponti szögű körcikk területe a kör területétől?

____ -szer/szor/ször kisebb.

Megoldás

12-szer kisebb.

MA.3.3.4. A tanuló tudja a hasáb és gúla felszínét és térfogatát kiszámolni, beleértve azokat az eseteket, ahol a szükséges adatok nincsenek közvetlenül megadva.

Feladat

Számold ki a szabályos négyoldalú gúla térfogatát, ha alapéle a = 10 cm, oldallapjának magassága pedig h = 13 cm.

Írd le a számolás folyamatát.

A gúla térfogata _____ cm^3.

Megoldás

$H^2 = h^2 - (a/2)^2$, $H^2 = 13^2 - 5^2$, $H^2 = 169 - 25$, $H^2 = 144$, $\boldsymbol{H = 12}$ **cm**

$V = 1/3 \cdot B \cdot H$, $V = 1/3a^2 \cdot H$, $V = 1/3 \cdot 100 \cdot 12$, $\boldsymbol{V = 400}$ **cm^3**

A gúla térfogata 400 cm^3.

MA.3.3.5. A tanuló tudja a henger, kúp és gömb felszínét és térfogatát kiszámolni, beleértve azokat az eseteket, ahol a szükséges adatok nincsenek közvetlenül megadva

Feladat
Karikázd be a helyes válasz előtti betűt. A derékszögű háromszöget, melynek befogói a = 9 cm, b = 12 cm, a b befogó körül forgatjuk. A kapott kúp alapterületének és palástfelszínének aránya: a) 1 : 1 b) 3 : 4 c) 3 : 5 d) 4 : 5
Megoldás
c) 3 : 5

Feladat
Mekkora a legnagyobb olyan labdának a felszíne, amelyet belecsomagolhatunk egy 20 cm oldalélű kocka alakú dobozba? A labda felszíne ____ cm^2.
Megoldás
A labda felszíne 400π cm^2.

MA.3.3.6. A tanuló tudja a háromszögek egybevágóságát és hasonlóságát alkalmazni, összekötve így a mértani alakzatok különböző tulajdonságait.

Feladat
Az *MN* szakasz párhuzamos az *AB* szakasszal. Ha *MN* : *AB* = 2 : 3, mekkora a *CM : MA* arány?
Karikázd be a helyes válasz előtti betűt. a) 2 : 1 b) 3 : 1 c) 3 : 2 d) 2 : 3
Megoldás
a) 2 : 1

Feladat		
Igaz állítások esetén karikázd be az Igaz szót, a hamis állítások esetében pedig a Hamis szót.		
Bármely két egyenlőoldalú háromszög hasonló egymással	Igaz	Hamis
Bármely két hasonló háromszög kerülete egyenlő	Igaz	Hamis
Ha két egyenlőszárú háromszög csúcsánál levő szöge 36°, akkor a háromszögek hasonlóak	Igaz	Hamis
Minden derékszögű háromszög hasonló egymással	Igaz	Hamis

Megoldás

Bármely két egyenlőoldalú háromszög hasonló egymással	Igaz	Hamis
Bármely két hasonló háromszög kerülete egyenlő	Igaz	Hamis
Ha két egyenlőszárú háromszög csúcsánál levő szöge 36°, akkor a háromszögek hasonlóak	Igaz	Hamis
Minden derékszögű háromszög hasonló egymással	Igaz	Hamis

MA.3.4.2. A tanuló tudja a megadott adatokat becsülni és kerekíteni, tudjon az így kapott közelítő-értékekkel tovább számolni; tudjon a hibára becslést adni (például kisebb, mint 1 dinár, 1cm, 1g).

Feladat

Az *A* és *D* helységek közötti távolságot az alábbi térkép szemlélteti.

Dóra úgy adott becslést az A és D helységek közötti távolságra, hogy mindegyik távolságot a legközelebbi egész számú kilométerre kerekítette, majd a kerekített számokat összeadta. Vera összeadta a térképen látható távolságokat, majd a kapott számot a legközelebbi egész kilométerre kerekítette.

Karikázd be a helyes válasz előtti betűt.

a) Dóra nagyobb számot kapott, mint Vera.

b) Dóra és Vera egyenlő számokat kaptak.

c) Dóra kisebb számot kapott, mint Vera.

Megoldás

a) Dóra nagyobb számot kapott, mint Vera.

MA.3.5.1. A tanuló tudja összetettebbb feltételeknek eleget tevő pont helyzetét (koordinátáit) meghatározni.

Feladat

Rajzold be a koordináta-rendszerbe mindazokat a pontokat, amelyek ugyanolyan távolságra vannak az *x* tengelytől, mint az A pont, az *y* tengelytől való távolságuk pedig kétszer akkora, mint az *A* pont *y* tengelytől való távolsága.

Megoldás

MA.3.5.2. A tanuló tudja a diagramokat és táblázatokat értelmezni.

Feladat

A táblázatban néhány város közötti távolság adott kilométerekben.

km	Belgrád	Kragujevac	Niš	Újvidék	Novi Pazar	Szabadka	Zaječar
Belgrád	–	115	239	82	271	178	236
Jagodina	165	42	104	217	196	319	117
Kragujevac	115	–	146	197	160	299	159
Kraljevo	192	54	152	251	106	353	193
Kruševac	192	70	91	274	167	376	132

a) Melyik város van Belgrádtól 115 km távolságra? .....

b) Melyik két város közötti távolság 353 km? .....

c) Melyik két város közötti távolság kisebb, mint 50 km? .....

d) Hány olyan város van a táblázatban, amely több, mint 200 km távolságra van Belgrádtól? .....

Megoldás

a) Kragujevac

b) Kraljevo és Szabadka

c) Jagodina és Kragujevac

d) három

MA.3.5.3. A tanuló képes az adatokat összegyűjteni, belőlük önállóan diagramot vagy táblázatot elkészíteni; tudja a grafikont lerajzolni, amelynek segítségével tudja a mennyiségek közötti függőséget ábrázolni.

Feladat

Kata 45 percig kerékpározott. Az első 10 perc után elérte a 10 km/h sebességet. Ezzel a sebességgel további 20 percig folytatta, ezután pedig fokozatosan lassított mindaddig, amíg meg nem állt. Folytasd az elkezdett módon a diagramot, amely leírja Kata kerékpározásának menetét.

Megoldás

MA.3.5.4. A tanuló tudja a százalékszámítást alkalmazni összetettebb problémákban.

Feladat

A könyv árát először felemelték 10%-kal, majd leengedték 10%-kal, így most 198 dinárba kerül. Mennyi volt a könyv ára a drágulás előtt?

Karikázd be a helyes válasz előtti betűt.

a) 198 dinár

b) 200 dinár

c) 202 dinár

d) 196,02 dinár

Megoldás

b) 200 dinár

Követelményrendszer a kötelező oktatás végére matematikából, ahol a számonkérés ismeretlen feladatokon keresztül történik

MA.2.3.4. A tanuló ismerje a: hasáb és gúla fogalmát; tudja felszínüket és térfogatukat kiszámolni, ha a szükséges adatok közvetlenül meg vannak adva a feladatban.

Feladat

Egy szabályos háromoldalú egyenlőélű gúla alapéle 8 cm. Mekkor a gúla felszíne?
Írd le a számolás folyamatát.

A gúla felszíne _____ cm^2

Megoldás

$T_A = a^2/4 \cdot \sqrt{3} = 16\sqrt{3}$ cm²

$F = 4 \cdot T_A = a^2\sqrt{3} = 64\sqrt{3}$ cm²

vagy

$F = 4 \cdot (a^2/4)\sqrt{3} = a^2\sqrt{3} = 64\sqrt{3}$ cm²

A gúla felszíne $64\sqrt{3}$ cm².

MA.2.5.4. A tanuló tudja a százalékszámítást alkalmazni az egyszerűbb valós problémákban (például, adott termék árát adott százalékkal megváltoztatni).

Feladat

Gabriella fagylaltot árul. Minden eladott 60 dináros fagylalton, ő maga 6 dinárt keres. Mennyi Gabriella keresete egy fagylalton százalékban kifejezve?
Karikázd be a helyes válasz előtti betűt.

a) 6 %

b) 1 %

c) 54 %

d) 10 %

Megoldás

d) 10 %

MA.3.1.1. A tanuló tudja az összetettebb számkifejezések értékét meghatározni.

Feladat

Számold ki az A és B számkifejezések szorzatát, ha $A = 1 + 3 : (6/5) - 2/5 \cdot 5/4$ és $B = 8/3 - 7/3 \cdot 6/7$.

A = _____ , B = _____ , szorzatuk $A \cdot B$ = _____

Megoldás

$A = 3$, $B = 2/3$, szorzatuk $A \cdot B = 2$

MA.3.2.1. A tanuló a számolási műveleteket megfelelő biztonsággal tudja elvégezni, alkalmazza és kihangsúlyozza a műveleti azonosságokat; tudja a lineáris egyenleteket és egyenlőtlenségeket, valamint a kétismeretlenes lineáris egyenletrendszereket felállítani és megoldani.

Feladat

A számegyenesen ábrázolt halmazok közül melyik a megoldáshalmaza a $4 - (6 - 2x)/3 > 4$ egyenlőtlenségnek?

Karikázd be a helyes válasz előtti betűt.

Megoldás

MA.3.4.1. A tanuló tudja a mértékegységeket szükség szerint átváltani, képes velük számolni.

Feladat

A film 22 óra 10 perckor fejeződött be. Mikor kezdődött a film, ha 115 percig tartott?

Karikázd be a helyes válasz előtti betűt.

a) 20 óra és 55 perc

b) 20 óra és 45 perc

c) 20 óra és 15 perc

d) 20 óra és 5 perc

Megoldás

c) 20 óra 15 perc

Programul examenului final în învăţământul şi educaţia generală

Scopul programului examenului final

Scopul programului examenului final în învăţământul şi educaţia generală este, conform Legii privind bazele sistemului de învăţământ şi educaţie ("Monitorul oficial al RS, nr. 72/09), pregătirea elevilor pentru susţinerea examenului final la sfârşitul învăţământului general obligatoriu.

Structura programului examenului final

La examenul final se evaluează în ce măsură elevul, în timpul şcolarizării de opt ani, şi-a însuşit cunoştinţele şi abilităţile din limba sârbă, respectiv limba maternă, matematică, istorie, geografie, biologie, fizică şi chimie. La examenul final, după terminarea clasei a opta, se prezintă toţi elevii. Elevii se vor prezenta la examenul final în şcolile generale în care au terminat clasa a opta. Elevii susţin examenul final în scris, rezolvând testele.

La examenul final în anul şcolar 2010/2011 prin folosirea testelor se verifică cunoştinţele elevilor din obiectul limba sârbă, respectiv limba maternă, şi matematică potrivit programului examenului final pentru anul şcolar menţionat.

Elevii care frecventează cursurile de învăţământ în limba minorităţii naţionale în loc de limba sârbă au dreptul să se prezinte la examenul de limba maternă.

Conţinutul examenului final după programele examenului final pentru anii şcolari 2011/2012, 2012/2013, 2013/2014 se schimbă treptat până la anul şcolar 2013/2014, după volum şi structură şi prin majorarea numărului de obiecte la care se prezintă şi creşterea numărului de exerciţii necunoscute în teste.

Elevii care susţin examenul final după terminarea anului şcolar 2011/2012, se prezintă la două obiecte, şi anume, limba sârbă, respectiv limba maternă, şi matematică, iar testele vor avea 25% de exerciţii pe deplin cunoscute, publicate anterior în culegerea de exerciţii, 25% de exerciţii cunoscute parţial care au fost alcătuite prin schimbarea parţială a exerciţiilor deja publicate în culegerea de exerciţii şi 50% din exerciţiile ale căror conţinuturi şi rezolvări nu sunt cuprinse în culegere.

Examenul final pentru elevii care se prezintă la acest examen după terminarea anului şcolar 2012/2013 va fi alcătuit din două obiecte, şi anume, limba sârbă, respectiv limba maternă, şi matematică, iar testele examenului final vor avea 25% de exerciţii parţial cunoscute şi 75% de exerciţii complet necunoscute.

Elevii care termină clasa a opta în anul şcolar 2013/2014 se prezintă la examenul final prin folosirea testelor pentru obiectul limba sârbă, respectiv limba maternă, matematică şi prin folosirea testului combinat din următoarele obiecte de învăţământ: istorie, geografie, biologie, fizică şi chimie. Testele examenului final sunt alcătuite din exerciţii necunoscute.

Prezenţa obiectelor luate fiecare aparte în testul combinat este structurată după procentul prezenţei în planul de învăţământ de la clasa a cincea şi până la clasa a opta.

Prima testare de probă finală din testul combinat se va face în cursul anului şcolar 2010/2011.

A doua testare de probă din testul combinat cu exerciţii complet necunoscute se va face în cursul anului 2013.

Programul examenului final descrie lista şi structura succeselor care se aşteaptă de la elevi la sfârşitul învăţământului general. Aceste succese se întemeiază pe programele pentru limba sârbă, respectiv limba maternă, şi matematică, precum şi pe documentul privind standardele pentru finalizarea învăţământului obligatoriu pe care, în acord cu Legea privind bazele sistemului de învăţământ şi educaţie le stabileşte Consiliul Naţional de Învăţământ.

Standardele de învăţământ pentru finalizarea învăţământului obligatoriu sunt definite la trei niveluri de succes - de bază, mediu şi avansat. Nivelurile standardelor de învăţământ descriu cerinţe de greutate, complexitate cognitivă şi volum de cunoştinţe diferite, de la cele mai simple până la cele mai complexe. Fiecare nivel următor presupune că elevul şi-a însuşit cunoştinţele şi abilităţile de la nivelul anterior.

Nivelul de bază al succesului este alcătuit din cunoştinţe, abilităţi şi capacităţi pe care şi le-au însuşit peste 80% din elevi, nivelul mediu al succesului este alcătuit din cunoştinţe, abilităţi şi capacităţi pe care şi le-au însuşit circa 50% din elevi, iar nivelul avansat al succesului şi l-au însuşit circa 20% din elevi, cei mai buni.

În testele pe care elevii le rezolvă la examenul final se vor afla exerciţii în care se examinează nivelul de realizare a standardelor de învăţământ, începând cu nivelul de bază, apoi cel mediu şi avansat. Testele sunt astfel concepute ca să cuprindă toate nivelurile de cunoştinţe şi toate conţinuturile care au fost apreciate drept conţinuturi de bază şi de însemnătate esenţială pentru continuarea şcolarizării.

În Programul examenului final, alături de fiecare standard sunt date exerciţii care în mod concret reprezintă ce se aşteaptă de la elevul care şi-a însuşit un anumit standard. Unele standarde sunt ilustrate cu un exemplu, iar altele, cu mai multe exemple.

Standardele de învăţământ cuprinse în Programul pentru anul şcolar 2010/2011 care sunt notate cu steluţă nu sunt supuse verificării cu exerciţiile prevăzute la examenul final pentru anul şcolar menţionat.

În baza programului examenului final în învăţământul şi educaţia generală pentru anul şcolar 2010/2011, va fi tipărită o culegere de exerciţii. Exerciţiile din acest program vor fi parte componentă a culegerii. Testele pe care le rezolvă elevii sunt alcătuite din exerciţii din culegere şi exerciţii noi, pe care elevii le vor vedea pentru prima dată la testare. La examenul final în faţa elevilor se vor afla 50% de exerciţii pe deplin cunoscute, anterior publicate în culegerea de exerciţii, 25% din exerciţii vor fi "parţial cunoscute" (iau naştere prin modificarea parţială a exerciţiilor care deja au fost publicate în culegerea de exerciţii), în timp ce 25% din exerciţii vor fi pe deplin necunoscute elevilor (elevii vor şti dinainte ce se poate examina prin aceste exerciţii, le vor fi date şi exemple de exerciţii, dar nu şi exerciţii care vor fi incluse în teste). Din numărul total de exerciţii necunoscute, 40% vor fi de la nivelul mediu, iar 60% de exerciţii vor fi de la nivelul avansat. Exerciţiile necunoscute se valorifică ca şi exerciţiile cunoscute.

Pe baza succesului general şi a succesului la examenul final elevul trebuie să realizeze în total 100 de puncte, şi anume cel mult 60 de puncte pe baza succesului general, iar pe baza succesului la examenul final cel mult 40 de puncte.

Elevii cu dizabilităţi se prezintă la examenul final în conformitate cu posibilităţile lor motrice şi senzitive, respectiv cu condiţiile pe care le necesită un anumit fel de invaliditate.

Adaptarea examenului final pentru elevii cu dizabilităţi se face potrivit planului individual de învăţământ.

Standarde de învăţământ pentru finalizarea învăţământului obligatoriu la limba română cu exemple de exerciţii

NIVELUL DE BAZĂ

Următoarele enunţuri descriu ce trebuie elevul/eleva să ştie şi să realizeze la nivelul de bază

1. ABILITĂŢI DE CITIRE ŞI ÎNŢELEGEREA TEXTULUI CITIT

În domeniul *ABILITĂŢI DE CITIRE ŞI ÎNŢELEGEREA TEXTULUI CITIT* elevul/eleva:

LR.1.1.1. înţelege textul pe care îl citeşte cu voce tare şi în sine

Exerciţiu

Citeşte cu atenţie următorul text:

Echipa trebuie să facă mai mult decât ceea ce a realizat la Paris. Cu Paris-Saint Germain, calificarea se va juca până în ultimul minut. Francezii joacă mai bine în deplasare şi de aceea va trebui să avem o răbdare diabolică. Nu trebuie să le creăm spaţii de manevră, deoarece au jucători foarte tehnici şi speculativi. Vrem să ne fructificăm şansa şi ne aşteptăm cu toţii ca stadionul să fie arhiplin.

(Libertatea nr.3394/25 septembrie 2001)

1. Transcrie din text trei termeni din domeniul sportiv:
……

2. Specifică naţionalitatea echipei străine:
…….

3. Notează două caracteristici ale jucătorilor străini:
……..

Răspuns

1. echipă, calificare, jucători, stadion

2. naţionalitatea : franceză

3. jucători tehnici, speculativi

LR.1.1.2. face diferenţa dintre un text artistic şi neartistic, ştie să stabilească felul textului: expoziţiunea, descripţia, naraţiunea, argumentarea

Exerciţiu

Una dintre cele mai reprezentative creaţii literare cu care I. L. Caragiale a îmbogăţit literatura română *este O scrisoare pierdută* jucată pe scenă pentru prima dată la 13 noiembrie 1884 pe scena Teatrului Naţional din Bucureşti.

Argumentaţi că această creaţie aparţine operei dramatice înconjurând răspunsurile exacte:

a) este scrisă cu scopul de a fi prezentată pe scenă;
b) este structurată în acte şi scene;
c) descrierea şi naraţiunea sunt prezente ca moduri de expunere;
d) sunt prezente indicaţii de regie;
e) se dezvoltă un conflict dramatic.

Răspuns

a), b), d), e)

LR.1.1.3. recunoaşte stiluri funcţionale diferite în exemple simple

Exerciţiu

Dacă textul este de ordin administrativ, scrie în urma lui "A", dacă este publicistic, scrie "P", iar dacă este ştiinţific, scrie "Ş":

a) Anunţurile pentru sezonul din acest an al taberelor de vară la noi şi în lume a început la sfârşitul lunii martie şi până în prezent, după cum am aflat de la coordonatorii schimburilor de voluntari ai asociaţiei "Tinerilor cercetători ai Serbiei", deja s-au anunţat 430 de voluntari. Încă există în jur de 1700 de locuri libere, iar anunţurile se pot face până la completarea taberelor. _____
b) Propoziţia atributivă determinativă nu se desparte, prin virgulă, de regentă, iar cea explicativă se desparte de regentă prin semne de punctuaţie (virgulă, linie de pauză). Atributivele intercalate nu se despart, în general, prin virgule, ci numai când se insistă asupra lor. _____
c) Protectorul cetăţenilor este un organ de stat independent care apără drepturile cetăţenilor şi supraveghează activitatea organului administraţiei de stat, organului competent pentru protecţia juridică a dreptului de proprietate şi a intereselor Republicii Serbia, precum şi a altor organe şi organizaţii, întreprinderi şi instituţii cărora le-au fost încredinţate atribuţii publice. _____

Răspuns

a) P; b) Ş; c) A

LR.1.1.4. face diferenţa dintre părţile de bază ale textului şi ale cărţii (titlul, subtitlul, textul de bază, capitolul, alineat, notiţe de subsol, cuprins, prefaţă, postfaţă); recunoaşte citatul

Exerciţiu

În faţa ta este o parte a cuprinsului unei cărţi. Priveşte-o cu atenţie şi răspunde la întrebări.

CUPRINS

Clasa a II-a

PROPOZIŢIA
Ce este propoziţia? 5
Scurtea propoziţiei 8
TEXTUL 11
Titlul 12
SEMNE DE PUNCTUAŢIE 14
Punctul 14
Semnul întrebării 16
Semnul exclamării 18
Linia de dialog 20
Două puncte 21
Virgula 22
CUVÂNŢUL SILABA LITERA ALFABETUL 24
Cuvântul 24
Silaba 25
Sunetul şi litera 25
Vocale şi consoane 27
Folosirea cuvintelor în vorbire şi scriere 28
Folosirea cuvintelor în vorbire şi scriere 29
Scrierea unor cuvinte cu consoană dublă 30
Despărţirea cuvintelor în silabe 31
Grupurile de litere 32
Alte grupuri de litere 33
Linioţa de unire (cratima) 34

Clasa a III-a

SĂ RECAPITULĂM CUNOŞTINŢELE DIN CLASA A II-A! 39
PROPOZIŢIA 40
Părţile de propoziţie 41
Părţile principale de propoziţie 42
Subiectul 42
Predicatul 44
Subiectul şi predicatul 46

a) Pe care pagini poţi citi despre semnele de punctuaţie?
b) Scrie numărul paginii pe care începe textul despre semnul exclamării.

Răspuns

a) 14-24
b) 18

LR.1.1.5. găseşte informaţiile de bază din text după criterii date

Exerciţiu

Citiţi cu atenţie următorul text:

SEDNA - A ZECEA PLANETĂ A SISTEMULUI SOLAR?

Cercetătorii americani au descoperit, la peste 10 miliarde de kilometri de Pământ, un nou corp ceresc, care ar putea fi recunoscut drept a zecea planetă a sistemului solar. Botezată Sedna, noua planetă are un diametru de 2.000 de kilometri, cu puţin mai mică decât Pluto şi are o suprafaţă din gheaţă şi rocă. Potrivit astronomului Michael Brown de la Institutul Tehnologic din California, cel care a descoperit Sedna cu ajutorul telescopului Spitzer Space, ar putea fi multe alte asemenea lumi îngheţate pe orbita soarelui, care aşteaptă să fie descoperite. "Sedna este foarte mare şi mult mai departe decât descoperirile anterioare. Sunt aproape sigur că mai sunt şi alte tărâmuri undeva acolo", a spus cercetătorul american. El crede că temperatura pe Sedna este de circa 200 de grade sub zero, ceea ce înseamnă că este cea mai rece planetă din sistemul solar. Sedna are nevoie de 10.500 de ani pentru a se roti odată în jurul soarelui. În punctul său extrem, orbita pe care este înscrisă planeta ajunge până la 135 de miliarde de kilometri departe de soare, adică de 900 de ori distanţa dintre Pământ şi astrul său. Sedna este cel mai mare obiect cosmic descoperit după 1930, când a fost identificată planeta Pluto, a cărei orbită eliptică merge până la 7,5 miliarde km de soare. Până acum, acest titlu era deţinut de planetoidul Quauar, cu un diametru de 1300 km, descoperit în 2002, la 6,5 miliarde km de Pământ, în interiorul centurii Kuper, un brâu de asteroizi îngheţaţi care orbitează până la 11 miliarde km dincolo de orbita lui Neptun, aflată la 4,5 miliarde km de soare.
Dr. Michael Brown, de la Institutul pentru Tehnologie din California şi echipa sa de astronomi au descoperit planeta, pe care au denumit-o Sedna, în cadrul unor cercetări demarate în urmă cu trei ani în spaţiul de dincolo de sistemul nostru solar. Sedna este cel mai mare obiect descoperit în jurul Soarelui din 1930, când cercetătorii au aflat de existenşa planetei Pluto. Potrivit unor prime informaţii furnizate de echipa condusă de dr. Brown, Sedna este formată din piatră şi gheaţă iar dimensiunile sale sunt mai mici decât ale lui Pluto, diametrul ei fiind de 2.000 de kilometri.

Dimensiunea noului corp ceresc este:

a) de 900 de ori mai mică decât a lui Pluto
b) cu puţin mai mică decât a lui Pluto
c) cu un sfert mai mare decât a lui Pluto
d) de 10.500 de ori mai mică decât a lui Pluto

Încercuiţi litera din faţa răspunsului corect.

Răspuns

b) cu puţin mai mic decât a lui Pluto

LR.1.1.6. face distincţia dintre informaţiile importante şi cele neimportante dintr-un text

Exerciţiu

Alegeţi dintre sensurile cuvintelor subliniate în versurile de mai jos pe cel care corespunde contextului.

"Plouă.....
Şi-n oraşul nostru ploaia cântă,
Cântă ca un fonograf stricat...
De trei zile şi trei nopţi neîncetat
Un tenor cu vocea falsă se frământă
Şi pe străzi.... şi-n curte la palat....."

(Ploaie urbană, I. Minulescu)

Stricat - defect, corupt, alterat
Fals - mincinos, nearmonios, făţarnic
Tenor - cântăreţ, ploaie, instrument de suflat
Frământa - a preface aluatul, a se agita, a se nelinişti

Răspuns

Stricat - defect	fals - nearmonios
Tenor - cântăreţ	frământa - a se agita

LR.1.1.7. face corelaţia dintre informaţiile şi ideile prezentate în text, sesizează relaţiile temporale, de scop, cauză - consecinţă etc. şi trage concluzia pornind de la conţinutul şi mesajul din text

Exerciţiu

Citeşte cu atenţie frazele reproduse şi stabileşte ordinea lor, scriind pe linia din faţa fiecăreia numărul 1, 2 sau 3.

_____ După două mari inundaţii care au distrus aproape întregul fond de plante, Grădina Botanica Regală a fost mutată la locaţia actuală, pe proprietatea pe care regele Milan Obrenović a moştenit-o de la bunicul său Jevrem, după care şi grădina actuală poartă numele de Jevremovac.

_____ La mai puţin de trei ani după trecerea în noua locaţie, în grădina botanică a fost ridicată prima seră, grădină de sticlă, care pe atunci reprezenta una dintre cele mai mari şi mai frumoase sere din această parte a Europei.

_____ La propunerea lui Josif Pancić, prin decizia Ministerului Învăţământului al Regatului Serbiei, a fost înfiinţată Grădina Botanică Regală din Belgrad ca prima grădină botanică din Serbia, lângă malul Dunării din cartierul Dorćol.

Răspuns

2,3 1

2. EXPRIMAREA ÎN SCRIS

În domeniul EXPRIMAREA ÎN SCRIS elevul/eleva:

LR.1.2.1. ştie să scrie corect

Exerciţiu

Completaţi spaţiile goale cu formele corespunzătoare ale cuvântului **copil:**

a) Nişte _____ sunt harnici.
b) Aceşti _____ sunt harnici.
c) _____ aceştia sunt harnici.

Răspuns

a) copii
b) copii
c) Copiii

LR.1.2.2. alcătuieşte o propoziţie corectă din punct de vedere gramatical

Exerciţiu

În ce enunţ adverbul este folosit greşit?
a) Acestea sunt intenţii uşor de realizat.
b) Nu sunt destul de buni pentru tine.
c) Caii sunt grei de pornit.
d) Ei erau proaspăt sosiţi.

Încercuiţi litera din faţa răspunsului corect.

Răspuns

d) Ei erau proaspăt sosiţi.

LR.1.2.3. alcătuieşte un text simplu narativ şi descriptiv care să aibe toate elementele necesare (introducere, cuprins, încheiere)

Exerciţiu

Alcătuieşte o compunere cu titlul: **A fost aceasta o neînţelegere**

Elementele în baza cărora se valorifică lucrarea sunt:

- să conţină elementele necesare unei compuneri (introducere, cuprins, încheiere)
- stilul narativ
- stilul descriptiv

Răspuns

LR.1.2.4. ştie să povestească textul citit

Exerciţiu

"Dintre cele 22 de specii de albatros din întreaga lume, 18 sunt în pericol şi unele, precum albatrosul din insula Macquarie şi albatrosul călător de Amsterdam, au populaţii atât de reduse, încât dispariţia ar putea fi iminentă. Albatroşii sunt păsări oceanice longevive, maiestuoase, care zboară pe distanţe uriaşe pe deasupra oceanelor planetei.

În secolul al XIX-lea, albatroşii erau împuşcaţi de marinari pentru divertisment, iar penele erau apoi vândute. În prezent, albatroşii sunt ameninţaţi de o serie de activităţi umane, în special pescuitul pe distanţe lungi, pescuitul la curent şi cu plase.

Cu populaţii deja reduse, schimbările climatice ar putea face situaţia mult mai gravă pentru albatroşii de pe planetă, mai ales pentru acele specii cu arie geografică de acoperire restrânsă. De fapt, păsările sunt un bun indicator al schimbărilor climatice, căci ciclurile lor de viaţă deseori depind de condiţiile meteorologice şi climatice".

(Ioana Beţieanu, ***Albatroşii în mare primejdie***, în revista *Bioplanet*, nr. 13, martie 2010)

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerinţele de mai jos

a) revista din care a fost selectat articolul
_____

b) numărul speciilor de albatros aflate in pericol
_____

c) a ctivitatea umană ce ameninţă dispariţia albatroşilor
_____

B. Scrie definiţia albatroşilor

_____
_____

Răspuns

A.

a) Bioplanet
b) 18
c) pescuitul pe distanţe lungi, pescuitul la curent şi cu plase

B. Albatroşii sunt păsări oceanice longevive, maiestuoase, care zboară pe distanţe uriaşe pe deasupra oceanelor planetei.

LR.1.2.5. ştie să redacteze texte cu conţinut divers: să alcătuiască o scrisoare, să completeze diferite acte şi formulare folosite în viaţa de zi cu zi

Exerciţiu

Completaţi telegrama următoare cu datele necesare, pentru a putea ajunge la persoana căreia îi este destinată (destinatar); scrieţi clar şi corect numele şi adresa voastră (a expeditorului), iar conţinutul prezentaţi-l cât mai pe scurt şi cât mai clar.

TELEGRAMĂ

TAXA	Transmis _____
Cuvinte _____	Data_____ Ora_____
Dinari_____	
Primitor_____	Transmiţător_____

==========

Din._____ No. _____ ctg. _____ cuv. _____ Data _____ ora ___

_____ **Adresa** _____

(Indicaţii speciale: Urgent, fulger etc.)

Conţinut:

_____

_____

(Adresa expeditorului) _____

Răspuns

(Completaţi numai adresa şi conţinutul!)

LR.1.2.6. ştie să folosească dicţionare şi îndreptare ortografice

Exerciţiu

Transcrieţi următoarele versuri înlăturând greşelile:

"Vam spus, cum m-i se pare, de nu î-ţi fi uitat,
Că lupul sentâmplase sajungă împărat.
Dar fincă v-am spuso voi încă să v-a spui
Ceace s-a urmat sub stăpînirea lui."

.....
.....
.....
.....

Răspuns

"V-am spus cum mi se pare, de nu îţi fi uitat,
Că lupul se-ntâmplase s-ajungă împărat
Dar fiindcă v-am spus-o, voi încă să vă spui
Ceea ce s-a urmat sub stăpânirea lui."

LR.1.2.7. aplică normele ortografice în exemple simple

Exerciţiu

Transcrie corect textul:

dimineaţa este bine ân pădure soarele luminează să găsesc flori şi âţ vine se strigi şi să cînţi te salut soare şi frumoasă primăvară

Răspuns

Dimineaţa este bine în pădure. Soarele luminează, se găsesc flori şi îţi vine să strigi şi să cânţi:
- Te salut soare şi frumoasă primăvară!

LR.1.2.8. identifică valorile artistice, etice şi culturale dintr-un text citit

Exerciţiu

Citeşte cu atenţie textul următor:

Perioada cuprinsă între 1880 şi 1887, anul când apar primele crize acute ale bolii de ochi, a fost considerată de către mulţi critici şi istorici de artă perioada de maturitate artistică a lui Grigorescu. Dintre lucrările datate sau asupra cărora există informaţii sigure în legătură cu data la care au fost terminate, aparţin acestei etape din creaţia grigorescană titluri precum Profil de fată (1878), Evreul cu gâsca (1880), La mare (1881), Cap de fetiţă (1881), Bătrâna din Brolle (1885), Nud (1886), la care se adaugă multe alte opere importante - portrete, peisaje şi scene de la Vitré sau de pe malul mării, din Bretania, nuduri, peisaje inspirate din frumuseţile naţionale.
[…] pictorul a fost mereu un explorator al lumii din jur, având dorinţa, dar şi darul de a vedea ceea ce se află "înăuntrul" lucrurilor, ceea ce stă închis într-un peisaj, în privirea "tăcută" a unei ţărăncuţe, în mersul molcolm al animalelor împovărate, în adierea unui crâng sau a unui luminiş de pădure.

(*Viaţa şi opera lui Grigorescu,* Adevărul.Biblioteca de artă, Bucureşti, 2009)

_____
Vitré - localitate din Franţa
Bretania - regiune din Franţa

I. Transcrie un enunţ în care se precizează valoarea artistică a tablourilor în discuţie.

_____
_____
_____
_____

Răspuns

Perioada cuprinsă între 1880 şi 1887, anul când apar primele crize acute ale bolii de ochi, a fost considerată de către mulţi critici şi istorici de artă perioada de maturitate artistică a lui Grigorescu.

3. GRAMATICA, LEXICUL, LIMBA ROMÂNĂ LITERARĂ

În domeniul GRAMATICA elevul/eleva trebuie:

LR.1.3.1. să formuleze propoziţii corecte din punct de vedere gramatical

Exerciţiu

Faceţi acordul corect al cuvintelor din paranteze în următoarele enunţuri:

1. Bunicii, părinţii şi nepoţii (va pleca) în concediu.
2. Pământul, apa şi oamenii păreau (nemişcat).
3. Parcul (acest) este foarte vechi.

Răspuns

1. vor pleca
2. nemişcaţi
3. acesta

LR.1.3.2. să identifice în propoziţii scurte părţile de vorbire învăţate

Exerciţiu

Maria a plecat încet în pădurea deasă; ea a auzit uuuuh! şi s-a întors pe cel mai apropiat drum.
Maria _____
a plecat _____
încet_____
în _____
pădurea _____
deasă_____
ea_____
a auzit _____
uuuuh! _____
şi _____
s_____
a întors _____
pe _____
cel _____
mai _____
apropiat _____
drum_____

Răspuns

Maria - substantiv propriu
a plecat - verb
încet - adverb
în - prepoziţie
pădurea - substantiv comun
deasă - adjectiv
ea - pronume personal
a auzit - verb
uuuuh! - interjecţie
şi - conjuncţie
s - pronume reflexiv
a întors - verb
pe - prepoziţie
cel - articol demonstrativ
mai - adverb
apropiat - adjectiv
drum - substantiv comun

LR.1.3.3. să respecte regulile de punctuaţie în scris şi în citire

Exerciţiu

Introduceţi semnele de punctuaţie omise în propoziţiile de mai jos:

a) Sunt oameni care linguşesc pe omul de merit când îl recunosc fiindcă nu-l înţeleg.
b) Pe lanuri dorm spicele grele
Asupra pădurii veghează de sus
Cetatea eternelor stele
c) -Aşa-i măi Niculae? D-aia eşti tu trist …lasă că te facem noi popă nu învăţător

Răspuns
a) Sunt oameni care linguşesc pe omul de merit când îl recunosc, fiindcă nu-l înţeleg. b) Pe lanuri dorm spicele grele, Asupra pădurii veghează de sus Cetatea eternelor stele. c) -Aşa-i, măi Niculae? D-aia eşti tu trist?... lasă că te facem noi popă, nu învăţător.

LR.1.3.4. să aplice regulile de ortografie în scris

Exerciţiu
Patru dintre cuvintele de mai jos sunt scrise greşit. Pe liniile alăturate scrieţi forma corectă a tuturor cuvintelor date: ortodocs _____ greşală _____ socetate _____ batjocură _____ conştinţă _____ cumsecade _____
Răspuns
ortodox, greşeală, societate, batjocură, conştiinţă, cumsecade

LR.1.3.5. să scrie citeţ şi corect după dictare şi în compunere

Exerciţiu
Corectaţi textul: Învăţătoarea î-şi amintii cum la luat de mână şi la dus să vadă o sală de clasă. Băiatul sa aşezat întro bancă şi a stat ca un şcolar adevărat. L-a plecare ea ia dat o carte cu multe ilustraţi.
Răspuns
Învăţătoarea îşi aminti cum l-a luat de mână şi l-a dus să vadă o sală de clasă. Băiatul s-a aşezat într-o bancă şi a stat ca un şcolar adevărat. La plecare ea i-a dat o carte cu multe ilustraţii.

LR.1.3.6. să cunoască părţile de vorbire flexibile şi neflexibile

Exerciţiu
Subliniaţi cuvintele neflexibile din text: Ploaia de toamnă cade repede pe acoperiş, când din văzduh se aude bum! bum! şi brâul cerului se desface.
Răspuns
Ploaia <u>de</u> toamnă cade <u>repede</u> pe acoperiş, <u>când</u> <u>din</u> văzduh se aude <u>bum! bum! şi</u> brâul cerului se desface.

LR.1.3.7. să cunoască categoriile gramaticale ale părţilor de vorbire flexibile

Exerciţiu
Precizaţi genul, numărul şi cazul substantivelor din enunţul: Valurile apei se izbeau de mal cu zgomot, oferind peisajului muzica tipică de după furtună.
Răspuns
Valurile - neutru, pl., N apei - fem., sg., G mal - neutru, sg., Ac. zgomot - neutru, sg., Ac. peisajului - neutru, sg., D muzica - fem., sg., Ac. furtună - fem., sg., Ac.

LR.1.3.8. să identifice şi să folosească corect modurile şi timpurile verbelor

Exerciţiu
Citiţi cu atenţie următoarele versuri: "Căci te iubeam cu ochi păgâni Şi plini de suferinţi, Ce mi-i **lăsară** de bătrâni, Părinţii din părinţi".

Modul verbului subliniat este _____ iar timpul este _____
Răspuns
indicativ, perfect simplu

LR.1.3.9. să identifice unităţile sintactice dintr-o propoziţie sau frază

Exerciţiu
Scrieţi pe liniile corespunzătoare ce părţi de propoziţie sunt cuvintele din propoziţia de mai jos, scrisă vertical: Ioana _____ aleargă _____ prin parcurile _____ verzi _____
Răspuns
subiect, predicat, complement circumstanţial de loc, atribut adjectival

LR.1.3.10. să-şi însuşească raportul dintre propoziţii în frază

Exerciţiu
Precizaţi felul propoziţiilor coordonate din următoarele fraze: a) Lucrează mult şi câştigă bine. b) E lung pământul, dar e lat.
Răspuns
a) coordonare copulativă b) coordonare adversativă

LR.1.3.11. să sesizeze raportul de coordonare şi subordonare în frază

Exerciţiu
Stabiliţi raporturul propoziţiilor din fraza: Ştiam şi înţelegeam ce e de făcut.
Răspuns
Raport de coordonare

LR.1.3.12. să aplice normele morfosintactice în comunicarea scrisă şi orală

Exerciţiu
Analizaţi sintactic propoziţia de mai jos şi scrieţi prin ce părţi de vorbire sunt exprimate părţile de propoziţie: Georgeta _____ expune _____ la o masă _____ rotundă _____
Răspuns
subiect-substantiv, predicat-verb, complement circumstanţial de loc-substantiv cu prepoziţie, atribut-adjectiv

În domeniul LEXICUL elevul/eleva trebuie:

LR.1.3.13. să identifice sensul cuvintelor (sinonime, antonime, omonime, paronime)

Exerciţiu
Subliniază paronimul corect: critic literar / literal persoană inervantă / enervantă cărţi distributive / distribuite în şcoli
Răspuns

literar
enervantă
distribuite

LR.1.3.14. să-şi îmbogăţească vocabularul cu cuvinte şi expresii noi

Exerciţiu

Dezvoltaţi verbele date în locuţiuni verbale corespunzătoare:

a se plimba - _____

a observa - _____

a batjocori - _____

Răspuns

a face o plimbare
a băga de seamă
a-şi bate joc

LR.1.3.15. să găsească sinonime pentru cuvintele din textul citit

Exerciţiu

Cuplaţi sinonimele:

1. timp	a) zăpadă
2. milos	b) sfadă
3. încântător	c) vreme
4. ceartă	d) caritabil
5. nea	e) admirabil

Răspuns

1. - c); 2. - d); 3. - e); 4. - b); 5. - a)

LR.1.3.16. să aplice procedeele de îmbogăţire a vocabularului pentru a forma cuvinte noi

Exerciţiu

Arată prin ce mijloc de îmbogăţire a vocabularului s-au format cuvintele:
gură-cască _____
şcolărime _____
binele _____
untdelemn _____

Răspuns

compunere prin alăturare
derivare cu sufix
schimbarea categoriei gramaticale
compunere prin contopire

LR.1.3.17. să ştie să folosească dicţionare, îndreptare şi enciclopedii

Exerciţiu

Cartea care se ocupă de regulile de scriere şi exprimare în limba română se numeşte:

a) Îndreptar ortografic şi de punctuaţie
b) Îndreptar de punctuaţie şi ortoepic
c) Îndreptar ortografic, ortoepic şi de punctuaţie

Răspuns

c)

În domeniul LIMBA ROMÂNĂ LITERARĂ elevul/eleva trebuie:

LR.1.3.18. să utilizeze corect limba română literară în diferite situaţii

Exerciţiu

Subliniaţi varianta corectă din următoarele propoziţii:

a) În vacanţă m-au vizitat / ma vizitat o mulţime de prieteni.

b) O parte dintre aceştia / acestea vor deveni specialişti.

c) Fratele, mama şi sora mea au fost chemaţi / a fost chemate la serbare.

d) În ce privesc examenele, nu-mi face / nu-mi fac prea multe griji.

Răspuns

a) m-au vizitat

b) aceştia

c) au fost chemaţi

d) nu-mi fac

LR.1.3.19. să sesiseze abaterile de la normele gramaticale într-un mesaj oral şi scris

Exerciţiu

Acordul predicatului cu subiectul este greşit în următoarele enunţuri. Scrieţi forma corectă:

1. Noi aţi fi mers dacă a fi ştiut.
2. Ion şi Maria vom merge la mare.
3. Elevii pleca în excursie.

Răspuns

1. am fi mers, am fi ştiut
2. vor merge
3. plecau

LR.1.3.20. să facă distincţia dintre formele de exprimare în limba română literară şi dialectală

Exerciţiu

Transcrieţi propoziţiile în limba literară standard:

Io mis cel mai bun la matematică.
O fost fain la munte.

Răspuns

Eu sunt cel mai bun la matematică
A fost frumos la munte.

LR.1.3.21. să cunoască evoluţia limbii române şi dezvoltarea limbii române literare

Exerciţiu

Majoritatea cuvintelor din vocabularul limbii române sunt de origine:

a) latină
b) slavă
c) germană
d) de provenienţă eterogenă

Răspuns

a) latină

LR.1.3.22. să înţeleagă importanţa variantei literare a limbii române faţă de exprimarea dialectală

Exerciţiu

Citeşte cu atenţie versurile următoare:

"Prân imala dân avlie
soarilie cât o scovarză
să ascunge în coşie
roşu ca o părădaisă.

Io ghingesc că-i mâniat
până zâua lo aflat
toată noapcea o colindat..."

(Lavinia Pospesch, *Toamna*)

Poezia este scrisă în grai bănăţean. Transcrie varianta literară a următoarelor cuvinte:

Prân _____
Imală _____
Dân_____
Scovarză _____
Părădaisă_____
Zâua_____

Răspuns

Prin
Noroi
Din
Clătită
Roşie
Ziuă

4. LITERATURA

În domeniul LITERATURA elevul/eleva trebuie:

LR.1.4.1. să facă legătura dintre titlurile operelor literare citite (prevăzute în programa şcolară pentru clasele V-VIII) şi numele scriitorilor

Exerciţiu

Lângă numele scriitorului scrieţi titlul operei literare care-i aparţine: *Proştii, Bunica Safta, Cireşarii, Iarna, Vrăjitorul din Oz, Gândăcelul*

a) Liviu Rebreanu _____

b) Emil Gârleanu _____

c) Constantin Chiriţă _____

d) Vasile Alecsandri
_____

e) Ion Agârbiceanu
_____

f) Frank Baum
_____

Răspuns

a) Proştii

b) Gândăcelul

c) Cireşarii

d) Iarna

e) Bunica Safta

f) Vrăjitorul din Oz

LR.1.4.2. să recunoască genurile literare de bază (genul liric, epic şi dramatic)

Exerciţiu

Înconjoară răspunsul exact:

Comedia este specie a genului dramatic cu conflict comic, ce satirizează viciile omeneşti şi sociale având deznodământ vesel şi caracter moralizator.

DA	NU

Răspuns

DA

LR.1.4.3. să identifice noţiunile elementare de versificaţie (versul, strofa, rima, ritmul)

Exerciţiu

Strofa formată din patru versuri se numeşte:

a) monostih;
b) terţină;

c) catren:
d) octet.

Încercuieşte răspunsul exact.

Răspuns

c)

LR.1.4.4. să facă distincţia dintre textele narative, descriptive şi dialogate

Exerciţiu

Se dă fragmentul:
"În arşiţa neclintită a după-amiezii, sporea zăpuşeala. Din miazăzi creşteau nouri, dezvoltându-se spre înălţimea cerului. Un vântişor iute fâlfâi pămătufurile trestiilor... Soarele se stinse, balta se întunecă şi se zimţui de creţuri fine... Se auzi în depărtare sunând ploaia, sau vântul, sau un şuvoi de apă..."

(*Ploaie la Nada Florilor,* M. Sadoveanu)

Alege răspunsul corect din variantele următoare.

Modul de expunere predominant este:

a) naraţiunea;
b) dialogul;
c) descrierea.

Răspuns

c)

LR.1.4.5. să recunoască figurile de stil de bază (epitetul, comparaţia, onomatopeea)

Exerciţiu

"Avea un glas dulce, melancolic....."

Cuvintele subliniate au valoare artistică de:

a) hiperbolă
b) epitet
c) comparaţie

Răspuns

b) epitet

LR.1.4.6. să facă rezumatul unui text narativ, după un plan simplu de idei

Exerciţiu

Cu ajutorul planului de idei alcătuiţi rezumatul nuvelei Scormon de I.Slavici:

Introducera:

- înfiriparea dragostei dintre doi tineri de la sat, Sanda şi Pascu

Cuprinsul:

- atmosfera idilică de la sat
- personajul în jurul căruia se desfăşoară acţiunea
- câinele îşi găseşte un alt stăpân în casa fetei Sanda
- ea îl adăposteşte şi are grijă de el
- câinele îşi arată sentimentele sale faţă de fată
- după câtva timp Scormon dispare
- întâlnirea duioasă dintre Sanda şi Pascu
- trezirea sentimentelor de dragoste

Încheierea:

- minunatele peisaje mioritice şi starea sufletească a celor doi îndrăgostiţi rezultă cu o viaţă nouă, venirea pe lume a unui nou-născut

Răspuns

LR.1.4.7. să recunoască ideile principale şi secundare dintr-un text; observă elementele importante dintr-un text literar (timpul şi locul acţiunii, personajele...)

Exerciţiu

Fii atent la următorul fragment:

"Aşa, fără frunze, seamănă cu un om. Stă în livadă ascultând parcă o voce lăuntrică.

- Ciudat stejar! - îi spusei mamei, care aduna de zor crengi uscate pentru foc. Şi eu adunam, însă m-am îndreptat de spate să-l privesc."

Unde se petrece acţiunea din fragment:

a) în livadă;
b) în pădure;
c) în casă.

Înconjoară răspunsul exact.

Răspuns

a)

LR.1.4.8. să stabilească trăsăturile fizice şi morale ale personajelor principale din text

Exerciţiu

Citeşte atent fragmentul:

"Bunica Safta era văduvă de zece ani şi împlinea în vara asta, la Sfânta-Mărie-Mare, şaptezeci şi cinci. Toată viaţa ei era o femeie înaltă, uscăţivă, iute în mişcări, neodihnită la lucru, pornită spre mânie repede, învolburată, dar îi trecea degrabă, se liniştea şi izbucnea în râs."

(Bunica Safta, I.Agârbiceanu)

Recunoaşte trăsăturile fizice ale personajului din fragment:

a) văduvă, înaltă, uscăţivă
b) văduvă, scundă, uscăţivă
c) văduvă, scundă, gârbovită

Încercuiţi răspunsul exact.

Răspuns

a) văduvă, înaltă, uscăţivă

LR.1.4.9. să indentifice momentele subiectului unui text literar (expoziţiunea, intriga, desfăşurarea acţiunii, punctul culminant şi deznodământul)

Exerciţiu

Subiectul operei literare are mai multe momente, care sunt acestea?

1._____
2._____
3._____
4._____
5._____

Răspuns

1. expoziţiunea (expoziţia)
2. intriga
3. desfăşurarea acţiunii
4. punctul culminant
5. deznodământul

Următoarele enunţuri descriu ce trebuie elevul/eleva să ştie şi să realizeze la nivelul mediu.

1. ABILITĂŢI DE CITIRE ŞI ÎNŢELEGEREA TEXTULUI CITIT

În domeniul *ABILITĂŢI DE CITIRE ŞI ÎNŢELEGEREA TEXTULUI CITIT* elevul/eleva:

LR.2.1.1. citeşte corect, fluent şi expresiv textul

Exerciţiu

Citeşte textul care urmează. Diferenţiază secvenţele de: dialog, naraţiune (povestire), descriere.

A fost odată un împărat. El trăia, în bună înţelegere, alături de împărătească şi de fiica lor. Treburile împărăţiei mergeau bine, iar împăratul era mulţumit de supuşii săi.
Într-o zi împăratul o chemă pe fată la el. O privi cu drag. /_____/ Fata avea părul auriu ca spicul grâului, ochii mari şi negri ca adâncurile pădurii, faţa albă ca neaua şi obrajii roşii ca bujorii. /_____/

- M-ai chemat, tată?
- Da, fata mea, vreau să te întreb un lucru.
- Întreabă-mă, tată!
- Şi ai să-mi răspunzi fără ascunzişuri?
- Desigur, tată! /_____/

Răspuns

naraţiune, descriere, dialog

LR.2.1.2. diferenţiază un text artistic şi neartistic pe baza cunoştinţelor şi abilităţilor însuşite

Exerciţiu

Alege textul nonliterar:

A) reclama	B) basmul	C) poezia

Răspuns

A)

LR.2.1.3. identifică textele scrise în diferite stiluri funcţionale

Exerciţiu

Citiţi cu atenţie următorul text, apoi precizaţi stilul în care este scris:

Limba literară este o sintetizare a posibilităţilor de exprimare a limbii întregului popor, destinată în special exprimării în scris, ca mijloc de comunicare a celor mai de seamă manifestări culturale, caaracterizată prin existenţa unui sistem de norme care îi conferă o anumită stabilitate şi unitate.

a) stil beletristic

b) stil publicistic

c) stil administrativ

Încercuiţi răspunsul exact.

Răspuns

a) stil beletristic

LR.2.1.5. face paralelă între informaţiile din mai multe texte

Exerciţiu

Citeşte cu atenţie textele date şi determină ce este comun în ele.

Textul nr. 1

Ursul este animalul care mănâncă miere. Se ştie că ursul nu mănâncă numai miere, el "mănâncă totul", este şi ierbivor şi carnivor. Şi totuşi, ursul este în toate limbile slave numit după miere (medved - urs, med - miere) deoarece dintre toate alimentele cel mai mult îi place mierea. Iar în patria străveche a slavilor, în pădurile de după Carpaţi, acolo era multă miere.
Nu este numai ursul - urs. Şi omului îi zic urs uneori - dacă este corpulent, sau dacă este dur, stângaci, neîndemânatic, grosolan.

Textul nr. 2

1. Ursul face parte din specia de mamifere Ursidae, animal sălbatic mare, cu trup îndesat, neîndemânatic, cu blană deasă, cu părul scurt şi creţ, cu ochi mici, cu urechi mici, cu coada scurtă şi ghiare puternice la picioare, diferitele specii de urşi trăind cel mai mult în pădurile Europei, Asiei şi Americii (în regiunile noastre ursul brun Ursus Arctos). 2. fig. om stângaci, necioplit, respectiv bădăran, limitat, prost. Din ambele texte se poate afla:

a) cum a obţinut numele ursul în limbile slave
b) pe ce continente trăiesc urşii astăzi
c) căror feluri de oameni le spunem urşi
d) care este mâncarea preferată a urşilor

Încercuieşte litera din faţa răspunsului exact.

Răspuns

c)

LR.2.1.7. recunoaşte atitudinea scriitorului pe baza informaţiilor, ideilor şi mesajelor prezentate în text

Exerciţiu

Citeşte cu atenţie următorul text şi determină atitudinea autorului textului.

VIOLENŢA ÎN ŞCOLI

Recent au fost organizate în 40 de şcoli cercetări referitoare la violenţa în rândurile elevilor. S-a constatat că în relaţia victimă-agresor nu participă 58% din elevi. Cu alte cuvinte, doar 58% nu sunt nici victime, nici agresori. Înseamnă că ceva mai puţin de jumătate din numărul total al elevilor, mai exact 42%, apar în "cercul violenţei", fie ca victime, fie ca agresori. În rolul de victime ale violenţelor numărul elevilor este prea mare, chiar 37%.
Unele victime în acelaşi timp sunt şi agresori. În grupul anchetat sunt 8% de astfel de elevi. În acel grup, cele mai frecvente forme de comportament violent sunt jignirea şi luarea în derâdere. Aşadar, aceşti elevi atacă cu ajutorul cuvintelor, nesimţind că şi cuvintele pot provoca tot atât de mare durere ca loviturile, ba poate mai mult. Comportamentul violent al elevilor din acest grup persoanele în vârstă cel mai des îl numesc ştrengărie, vioiciune sau altceva asemănător, în acest mod diminuând seriozitatea actului de violenţă pe care sunt în stare să-l facă aceşti copii.
Care este atitudinea autorului acestui text faţă de comportamentul violent al celor tineri?

Încercuieşte litera din faţa răspunsului exact.

a) Este indiferent faţă de violenţa celor tineri.
b) Îl interesează date suplimentare.
c) Este îngrijorat.
d) Este furios din cauza violenţei celor tineri.

Răspuns

c)

2. EXPRIMAREA ÎN SCRIS

În domeniul EXPRIMAREA ÎN SCRIS elevul/eleva:

LR.2.2.1. ştie să alcătuiască un text narativ sau descriptiv original

Exerciţiu

Se sugerează titlul *O furtună în miez de vară.* Alcătuiţi un text folosind descrierea.

Răspuns

LR.2.2.2. ştie să scrie o ştire, referat, raport

Exerciţiu

Şcoala ta a fost vizitată de un sportiv cunoscut. Scrie în câteva propoziţii **ştirea** despre această vizită pentru revista şcolară. Ţine cont de datele care trebuie să le conţină ştirea.

_____
_____
_____
_____
_____

Răspuns

Ştirea conţine informaţii la întrebările: cine, ce, unde, când, cum (de ce)

LR.2.2.3. ştie să alcătuiască un rezumat al unui text simplu şi scurt

Exerciţiu

Scrie rezumatul următorului text astfel ca să afli cele mai importante idei din el şi să le concentrezi în două sau trei propoziţii (fraze):
În cea mai mare parte a istoriei lor, romanii - e aproape incredibil - au avut doar 18 (şi cu litere) optsprezece nume personale diferite. Chiar şi mai mult, dintre aceste optsprezece nume, în folosinţă mai largă erau doar unsprezece: Aul, Decim, Gaius, Gneius, Lucius, Marcus, Publius, Quintus, Sextus, Tiberius şi Titus. Celelalte şapte nume - Apius, Qeson, Mamerc, Manius, Numerius, Servius, Spurius - le primeau doar membrii anumitor familii de aristocraţi. Alte nume nu au existat. Unele nume care au fost înregistrate în prima fază a istoriei romane sau în legende, ca de exemplu Romulus, Remus, Numa, Amulius etc. mai târziu au ieşit din uz.
Bine, dar femeile? - a întrebat cineva. Toate exemplele date până acum se referă la bărbaţi, dar în orice caz şi femeile trebuia să aibă nume personale! Şi în acest caz răspunsul este oarecum incredibil, din punctul de vedere de azi, dar, fireşte, şi din punctul de vedere al romanilor antici: nu au avut nume. În Roma antică nu putea fi vorba de egalitatea sexelor, femeia era proprietate a tatălui până la căsătorie, iar a soţului după aceea, astfel că se considera că nici nu are nevoie de nume "propriu". În loc de acest nume, ea purta doar numele neamului (gintei) în formă feminină: "Livia" se numeau femeile din neamul Livienilor, "Cornelia" din ginta Cornelienilor etc.

(Ivan Klajn, *Nume interesante,* adaptat)

Răspuns

Romanii antici aveau doar optsprezece nume personale pentru bărbaţi dintre care se foloseau mai mult doar unsprezece. Femeile nu aveau nume personale, deoarece ele au fost considerate drept proprietate. Toate purtau numele neamului (gintei) în formă feminină.

LR.2.2.4. aplică normele ortografice ale limbii literare

Exerciţiu

Varianta corectă este....:

a) alex s-a dus la vecinii săi.
b) Alex s-a dus la vecinii săi.
c) Alecs s-a dus la vecinii săi.
d) Alex sa dus la vecinii săi.
e) Alex s-a dus la vecini săi.

Înconjoară răspunsul exact.

Răspuns

b)

LR.2.2.5. recunoaşte valorile artistice ale unui text

Exerciţiu

Citeşte cu atenţie textul dat:

"Afară, în faţa palatului, era o grădină mare cu copacii roşii şi albaştri;poalele străluceau ca aurul şi florile ca focul şi tulpinile şi frunzele se mişcau întruna. Pe jos era un nisip foarte fin şi albastru ca o flacără de pucioasă. Peste tot plutea un soi de lumină albastră, încât ai fi crezut că eşti sus în văzduh cu cerul deasupra şi dedesubt şi nu că eşti în fundul mării. Când apa era liniştită se putea zări soarele ca o floare mare, roşie din care se revărsa lumina."

(H. Andresen, *Zâna mării*)

A. Înconjoară răspunsurile exacte pentru a arăta că acest fragment este o descriere literară:

a) se prezintă imagini, culori (tablou);
b) se sugerează vizual atmosfera descrisă;
c) ca mod de expunere predomină dialogul.

B. Rescrie enunţul în care apar trei epitete

_____
_____

Răspuns

A. a), b)
B. Afară, în faţa palatului, era o grădină mare cu copacii roşii şi albaştri;

LR.2.2.6. face analiza simplă a unui text literar

Exerciţiu

Citeşte cu atenţie textul următor:

Perioada cuprinsă între 1880 şi 1887, anul când apar primele crize acute ale bolii de ochi, a fost considerată de către mulţi critici şi istorici de artă perioada de maturitate artistică a lui Grigorescu. Dintre lucrările datate sau asupra cărora există informaţii sigure în legătură cu data la care au fost terminate, aparţin acestei etape din creaţia grigorescană titluri precum *Profil de fată* (1878), *Evreul cu gâsca* (1880), *La mare* (1881), *Cap de fetiţă* (1881), *Bătrâna din Brolle* (1885), *Nud* (1886), la care se adaugă multe alte opere importante - portrete, peisaje şi scene de la Vitré sau de pe malul mării, din Bretania, nuduri, peisaje inspirate din frumuseţile naţionale.
[…] pictorul a fost mereu un explorator al lumii din jur, având dorinţa, dar şi darul de a vedea ceea ce se află "înăuntrul" lucrurilor, ceea ce stă închis într-un peisaj, în privirea "tăcută" a unei ţărăncuţe, în mersul molcolm al animalelor împovărate, în adierea unui crâng sau a unui luminiş de pădure.

(*Viaţa şi opera lui Grigorescu,* Adevărul.Biblioteca de artă, Bucureşti, 2009)

_____
Vitré - localitate din Franţa
Bretania - regiune din Franţa

I. Precizează următoarele elemente care privesc textul de mai sus:

a) Menţionează titlul cărţii din care este selectat fragmentul.
b) Ce tablouri ale pictorului Nicolae Grigorescu sunt enumerate în text?
c) Transcrie un fragment care arată interesul pictorului pentru lumea ţărănească.

_____
_____
_____
_____
_____

Răspuns

a) Viaţa şi opera lui Grigorescu
b) Profil de fată, Evreul cu gâsca, La mare, Cap de fetiţă, Bătrână din Brolle, Nud
c) (...) pictorul a fost mereu un explorator al lumii din jur, având dorinţa, dar şi darul de a vedea ceea ce se află "înăuntrul" lucrurilor,

ceea ce stă închis într-un peisaj, în privirea "tăcută" a unei ţărăncuţe, în mersul molcolm al animalelor împovărate, în adierea unui crâng sau a unui luminiş de pădure.

3. GRAMATICA, LEXICUL, LIMBA ROMÂNĂ LITERARĂ

În domeniul GRAMATICA elevul/eleva trebuie:

LR.2.3.1. să respecte regulile de despărţire a cuvintelor în silabe

Exerciţiu

Încercuind litera din faţa răspunsului corect, alege seria cuvintelor corect despărţite în silabe:

a) cab-lu, jert-fă, e-xa-men
b) somp-tu-os, linc-şii, ca-blu
c) som-ptu-os, jert-fă, a-cru
d) jert-fă, a-cru, fun-cţi-e
e) func-ţi-e, ac-ru, ex-a-men

Răspuns

b)

LR.2.3.2. să aplice regulile de scriere corectă a unităţilor fonetice proprii limbii române (diftongi, triftongi...)

Exerciţiu

Încercuiţi litera din faţa răspunsului corect:

În cuvintele **vioară, gângăniile, duduie** există:

a) diftong, diftong, triftong
b) hiat, diftong, triftong
c) diftong, diftong, diftong
d) triftong, hiat, triftong
e) diftong, hiat, diftong

Răspuns

e)

LR.2.3.3. să identifice în propoziţii părţile de vorbire

Exerciţiu

Încercuiţi litera din faţa răspunsului corect:

Cuvintele subliniate în enunţul
"Grâul, auriu **şi** el, îmi **va** aminti **de** tine" sunt, în ordine:

a) adverb, pronume, prepoziţie
b) adverb, verb auxiliar, prepoziţie
c) conjuncţie, pronume, conjuncţie
d) alt răspuns

Răspuns

b)

LR.2.3.4. să aplice regulile de ortografie şi de punctuaţie

Exerciţiu

În versurile de mai jos s-au strecurat câteva greşeli de ortografie şi de punctuaţie. Transcrieţi textul pe liniile corespunzătoare înlăturând greşelile comise:

O furnică mică mică
Dar înfiptă vasă-zică,
Ieri la prînz, mi sa urcat
Depe vişinul uscat
Pe picioare pentru căci
Mi lea luat drept nişte crăci

_____
_____
_____
_____
_____
_____

Răspuns

O furnică mică, mică,
Dar înfiptă, vasăzică,
Ieri, la prânz, mi s-a urcat
De pe vişinul uscat,
Pe picioare, pentru căci
Mi le-a luat drept nişte crăci.

LR.2.3.5. să identifice şi să analizeze părţile de vorbire flexibile şi neflexibile

Exerciţiu

Citiţi cu atenţie propoziţiile de mai jos:

Altădată aici creşteau păduri.
Demult aici trăiau dacii.
Am rezolvat **numai** o problemă.

I. Cuvintele subliniate în aceste propoziţii sunt părţi de vorbire:

a) flexibile
b) neflexibile

Răspuns

b)

LR.2.3.6. să folosească corect categoriile gramaticale ale părţilor de vorbire flexibile

Exerciţiu

Determinaţi gradele de comparaţie ale adjectivelor din următoarele propoziţii:

Fata este mai harnică decât băiatul. _____

Uşile sunt mai puţin curate decât ferestrele. _____

Cristi este tot aşa de frumuşel ca mama. _____

Răspuns

comparativ de superioritate, comparativ de inferioritate, comparativ de egalitate

LR.2.3.7. să alcătuiască paradigma verbelor după modurile şi timpurile însuşite

Exerciţiu

Se dă textul:

"Vulpea se întoarse la gândurile sale:

- Viaţa mea e veşnic aceeaşi. Eu vânez găinile, pe mine mă vânează oamenii. Toate găinile se aseamănă între ele, şi toţi oamenii se aseamănă între ei. Aşa că mă cam plictisesc. Dacă tu mă îmblânzeşti, viaţa mi se va însemna. Voi cunoaşte sufletul unor paşi deosebit de-al tuturora. Paşii altora mă fac să intru sub pământ. Ai tăi mă vor chema din vizuină, ca o melodie".

Timpul verbelor: **vei fi îmblânzit** şi se **întoarse** este:

a) viitor simplu, perfect simplu
b) viitor simplu, perfect compus
c) viitor anterior, mai-mult-ca-perfectul
d) viitor anterior, perfect simplu
e) viitor simplu, prezent

Răspuns

c)

LR.2.3.8. să facă distincţia dintre unităţile sintactice în propoziţie şi frază

Exerciţiu

Încercuiţi litera din faţa răspunsului corect:

În enunţul **Copacii din pădurea vrăjită se văietau,** schema corectă este:

a) S+C+A+P
b) C+C+A+P
c) S+A+A+P
d) S+A+C+P
e) C+A+A+P

Răspuns
c)

LR.2.3.9. să ştie felurile propoziţiilor din frază

Exerciţiu
Determinaţi felul propoziţiilor din fraze: Cine munceşte, are de toate. _____ Ce-ar zice unii oameni, aflând ce idei trec prin mintea sa. _____ Ana este cât se poate de frumoasă. _____ S-a dus în satul unde s-a născut. _____
Răspuns
propoziţia subiectivă, propoziţia completivă, propoziţia predicativă, propoziţia atributivă

În domeniul LEXICUL elevul/eleva trebuie:

LR.2.3.10. să aplice normele morfosintactice în comunicare scrisă şi orală

Exerciţiu

Se dă textul:

"**Fiecare** îşi face **despre tine** icoana **de care** este capabil, dar de aici nu urmează că tu eşti dator să te recunoşti **în toate.**"

I. Analizează pronumele din textul de mai sus după modelul:

pronume	persoana	gen	număr	caz	funcţie sintactică

Răspuns

pronume	persoana	gen	număr	caz	funcţie sintactică
Fiecare		masculin	singular	nom.	subiect
despre tine	pers. a II-a		singular	ac.	compl. indirect
de care				ac.	compl. indirect
în toate			plural	ac.	compl indirect

LR.2.3.11. să identifice sensul unui cuvânt necunoscut

Exerciţiu

În căsuţa din faţa cuvintelor din coloana stângă puneţi numărul din faţa cuvântului din coloana dreaptă care îi corespunde după înţeles:

____ cuvânt	1- bucate
____ dulciuri	2- abatere
____ tablou	3-rotitură
____eroare	4-termen

____omenie	5-bunătate 6-bomboană 7-prudenţă 8-cadru

Răspuns

4-cuvânt, 6-dulciuri, 8-tablou, 2-eroare, 5-omenie

LR.2.3.12. să-şi îmbogăţească vocabularul cu expresii şi cuvinte noi

Exerciţiu

Citiţi cuvintele de mai jos şi subliniaţi varianta corectă:

Plămân / plomân
Pătrunjel / pătrănjel
Strimt / strâmt
Trimete / trimite
Cuprinde / coprinde
Dominică / duminică

Răspuns

Plămân; pătrunjel; strâmt; trimite; cuprinde; duminică

LR.2.3.13. să recunoască omonimele, antonimele şi paronimele din textele literare

Exerciţiu

Se dă textul:

"Ca să judeci omul, caută să-l vezi cum iubeşte. Nu poţi greşi."

I. Citiţi textul cu atenţie şi găsiţi antonimele pentru cuvintele subliniate:

_____

Răspuns

a căuta - a ignora,
a iubi - a urî,
a greşi - a îndrepta

În domeniul LIMBA ROMÂNĂ LITERARĂ elevul/eleva trebuie:

LR.2.3.14. să folosească dicţionare pentru înţelegerea neologismelor din textele citite

Exerciţiu

Citiţi cu atenţie versul de mai jos şi identificaţi numărul neologismelor care apar în el, încercuind litera din faţa răspunsului corect:

"Tu ai putea îndupleca o nouă eră glaciară cu şarmul tău".

a) trei
b) două
c) unul
d) patru
e) niciunul

Răspuns

a)

LR.2.3.15. să respecte normele gramaticale într-un mesaj oral şi scris

Exerciţiu

Faceţi acordul adjectivului cu substantivul determinat în propoziţiile:

a) (Cenuşi)……nori vor aduce ploaie.

b) Imi plac (veseli)…… oameni de acolo.

c) (Frumos)…… bujori au înflorit.

Răspuns
a) Cenuşiii; b) veselii c) Frumoşii

LR.2.3.16. să facă distincţia dintre formele de exprimare în limba română literară şi dialectală

Exerciţiu
Citeşte cu atenţie următoarele versuri:

/_____/ "Nu ninge mi-ai spus
Totul este o închipuire
Cu noi era cuvântul şi mărul său pietrificat
Azi pe bulevarde trec
Şi doar visez că ninge
Cum ningea odată în Banat".

/_____/ "Ninge-afară, ninge-ntruna
Prăstă tot parcă-i pămucă,
Nu vedz soare nu vedz luna
Nu vedz sta ca să strălucă.
Prăstă satu ce-i pră ducă".

În căsuţa din faţa versurilor scrise în *grai bănăţean* scrie numărul 1, iar în faţa versurilor scrise în *limba română literară* scrie numărul 2.

Răspuns
2, 1

LR.2.3.17. să cultive varianta literară a limbii române în toate situaţiile de comunicare

Exerciţiu
În textul de mai jos se găsesc cuvinte aparţinând graiului bănăţean. Subliniaţi cuvintele şi scrieţi varianta lor literară. "După un dărap de drum, vede sus pe geal, lumină. Se îndreaptă într-acolo şi ajunge la o casă. - Ia să văd eu ce e înuntru. O probit să se bage pe uşă, apoi pe fereastră dar nu a putut să se bage. După câtva timp, tăbărât, a căutat un loc de ogină."
Răspuns

Un dărap - o bucată	să se bage - să intre
Geal - deal	înuntru - înăuntru
O probit - a încercat	tăbărât - obosit
Ogină - odihnă	

4. LITERATURA

În domeniul LITERATURA elevul/eleva trebuie:

LR.2.4.1. să facă legătura dintre operele literare obligatorii cu perioada în care au fost scrise şi perioada care a fost descrisă

Exerciţiu
În nuvela *Proştii* scriitorul Liviu Rebreanu ne oglindeşte clar relaţia dintre oamenii care aveau poziţie diferită în societate. A. Ce societate o descrie Liviu Rebreanu _____ B. El descrie societatea de la sfârşitul secolului _____ Scrie răspunsul pe liniile alăturate.
Răspuns

A. societate burgheză

B. sfârşitul sec. al XIX - lea

LR.2.4.2. să recunoască genurile literare pe baza fragmentelor, personajelor şi situaţiilor caracteristice

Exerciţiu

Citeşte cu atenţie fragmentul următor:

"V-am spus, cum mi se pare, de nu îţi fi uitat,
Că lupul se-ntâmplase s-ajungă împărat.
Dar fiindcă v-am spus-o, voi încă să vă spui
Ceea ce s-a urmat sub stăpânirea lui.

Auzind împăratul că-n staturile sale

Fac năpăstuiri multe păroşii dregători,
Că pravila stă-n gheare, că nu e deal sau vale
Unde să nu vezi jertfe mai mulţi prigonitori,
Porunci să se strângă lângă obştească adunare,

Lângă un copac mare;

Că vrea pe unii-alţii să-i cam dojenească

Şi-n puţine cuvinte,
Să le-aducă aminte
Datoriile lor..."

Urmăreşte cerinţele:

Titlul poeziei este ..... scrisă de ..... şi aparţine genului ..... literar, iar ca specie este..... .

Răspuns

"Lupul moralist"; Grigore Alexandrescu; epic; fabulă.

LR.2.4.3. să facă distincţia dintre scrierile lirice şi epice (baladă şi poem)

Exerciţiu

Cărei specii literare aparţine poezia *Nunta Zamfirei:*

a) poezie lirică

b) poem

c) baladă cultă

d) tragedie

Răspuns

c) baladă cultă

LR.2.4.4. să facă distincţia textelor ştiinţifico-literare: biografia, autobiografia, jurnal, note de drum

Exerciţiu

Scrierea în care o persoană îşi notează cu regularitate acţiunile şi reacţiile în legătură cu evenimente la care a fost martoră se numeşte:

a) biografie;
b) autobiografie;
c) jurnal;
d) note de drum.

Înconjoară răspunsul exact

Răspuns

c)

LR.2.4.5. să recunoască figurile de stil (personificarea, metafora, hiperbola, etc.)

Exerciţiu

Scrie în spaţiul punctat din faţa fiecărei figuri de stil din coloana A, litera corespunzătoare exemplului din coloana B:

A	B

..... 1. epitet	a) neguri albe, strălucite
..... 2. hiperbolă	b) se-mbracă satu-n sărbătoare
..... 3. metaforă	c) "Cât mac e prin livezi Atâţia ani la miri urez"
..... 4. personificare	d) aoreolă de sfânt (păpădia)

Răspuns

a) 1.
c) 2.
d) 3.
b) 4.

LR.2.4.6. să facă analiza unui text narativ

Exerciţiu

Citiţi cu atenţie următorul text:

"Într-adevăr în arşiţa neclintită a după-amiezii, sporea zăpuşeala. Din miazăzi creşteau nouri, dezvoltându-se spre înălţimea cerului. Un vântişor iute fâlfâi în pămătufurile trestiilor, - trecu. Balta şi stufării rămaseră iar neclintite. Soarele se stinse, balta se întunecă şi se zimţui de creţuri fine. În umbra care căzuse deodată peste strălucirea zilei, se întinse o linişte mare. Şi se auzi în depărtare sunând ploaia, sau vântul, sau un şuvoi de apă.... Era ploaia. Venea împotriva noastră ca un păinjeniş. În curând sticli în mărgele oblice. Trestiile tresăriră frământându-se. Balta scăpăra de bulbuci. Şi pânza de stropi ne învălui brusc - apoi rămase curgând asupra noastră, călduţă şi totuşi răcoritoare."

(*Ploaie la Nada florilor - M.Sadoveanu*)

Faceţi rezumatul acestui fragment.

Răspuns

LR.2.4.7. să facă distincţia dintre descriere, povestire, monolog şi dialog

Exerciţiu

Citeşte fragmentul:

"- Taci că-i bine! - răsuflă Nicolae, oprindu-se oleacă sub felinar.
- Oare, n-o fi trecut? - bâlbâi feciorul, ca să zică şi el ceva.
- Da'de unde! Doar l-am fi auzit şuierând! făcu bătrânul cu mândrie, urnindu-se iar înainte.
Gara era pustie toacă. Numai într-un ochi de fereastră clipocea! - flacăra bolnavă a unei lămpi de veghere. Cele trei perechi de şine licăreau ca nişte dungi de argint sub pâlpăierea luminii chircite."

(L. Rebreanu, *Proştii*)

În acest fragment se îmbină două moduri de expunere:

a) dialogul, monologul;
b) dialogul, descrierea;
c) dialogul, naraţiunea;

Înconjoară răspunsul exact

Răspuns

b)

LR.2.4.8. să stabilească trăsăturile fizice şi morale ale personajelor din text

Exerciţiu

Citeşte cu atenţie fragmentul din nuvela *Scormon* de I.Slavici.

"Din vale vine, abia târându-se, un câne flocan, pe mijlocul uliţei. Câteva sute de paşi de la cotitură, el zăreşte o clipă pe Sanda, se opreşte, ridică capul, ciuleşte şi începe a scheuna încet.....
Cânele tresare, prinde viaţă şi, cu ochii aţintiţi la Sanda, se repede în sus.....
Ca o şopârlă însă, cu labele întinse colbăind cu coada şi scheunând, se târâie cânele până în apropierea ei. Acolo apoi rămase turtit la pământ, privind fata speriată, scheunând iar cu frică şi mişcându-şi coada neîncetat."

A. extrage patru expresii care fixează trăsăturile fizice ale câinelui Scormon: _____

B. extrage patru expresii care demonstrează starea morală a câinelui: _____

Răspuns

A. flocan, târându-se, cu labele întinse, colbăind cu coada, turtit la pământ

B. zăreşte, prinde viaţă, tresare, scheunând iar cu frică

LR.2.4.9. să ştie să alcătuiască un jurnal despre operele literare citite

Exerciţiu

Redactează un jurnal în care să-ţi exprimi părerile personale despre opera literară *Nunta Zamfirei* de George Coşbuc. Data utilizării va fi 22 iunie 2011, iar locul unde te afli este localitatea ta natală.

Vei ţine cont de următoarele:
- redactarea caracteristicilor unui jurnal;
- transmiterea unor opinii, păreri personale despre această creaţie în versuri;
- respectarea regulilor ortografiere şi de punctuaţie şi utilizarea unui limbaj adecvat;
- aşezarea în pagină şi scrisul.

_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____

Răspuns

Următoarele enunţuri descriu ce trebuie elevul/eleva să ştie şi să realizeze la nivelul avansat.

1. ABILITĂŢI DE CITIRE ŞI ÎNŢELEGEREA TEXTULUI CITIT

În domeniul *ABILITĂŢI DE CITIRE ŞI ÎNŢELEGEREA TEXTULUI CITIT* elevul/eleva:

LR.3.1.1. citeşte expresiv un text literar mai lung

Exerciţiu

Citeşte cu atenţie fragmentul din povestirea "Alte vremuri" de Emil Gârleanu:

"În seara asta, ca şi în celelalte toate, de zece ani în şir, conul Vasile stă la aceeaşi măsuţă murdară, din colţ în fundul cafenelii, unde altădată nu-şi bea decât cafeaua neagră, căpătată degeaba, şi-şi fumează mucurile de ţigară, culese de pe marginile meselor de alături.
Conul Vasile e scund şi slab; are nasul ascuţit, iar umerii obrajilor îi lasă, în urmă de tot, ochii adânciţi în fundul capului, înconjuraţi de cearcăne întunecate; mustăţile îi sunt pe jumătate pârlite de ţigară.
Da în iarnă, copacii şi-au strecurat frunzele, serile-s întunecate într-o pâclă care cerne mereu picături mici, ce-ţi umezesc straiele până la piele, şi conul Vasile umblă cu un pardesiu fereniţit, pe dedesuptul căruia, cine ştie, dacă mai are altceva decât cămaşa; în picioare poartă nişte galoşi rupţi. Pălăria, pusă lângă el, pe masă, e mototolită de ploi şi ninsori, parcă e o petică.
Conul Vasile stă cu ochii închişi, pierdut în gânduri. Când cineva intră sau iese din cafenea, dânsul deschide repede ochii, se uită sperios spre uşă, apoi îi închide iar ca şi când lumina slabă, ce abia străbate de la lampă prin norii de fum, iar face rău…
Da, nu se aşteptase; auzi, după şaptesprezeceani, să-l întâlnească, să mănânce cu el, aici la masă, în cafeneaua asta unde nimeni nu-l mai bagă în seamă, unde aproape e tot aşa de neînsemnat, ca şi cânele ce se furişează, din când în când, printe picioarele muşteriilor…
Nu se aştepta să-l vadă… îl avusese vichil, de mult… tare de mult; îl văzuse curăţel, deştept, îl luase la moşie, şi l-a ţinut vreo cinci - şase ani; când a început să piardă din avere, a dat drumul la toţi, - i-a dat şi lui. Şi poftim, îl ascultase cum i-a povestit, că acum avea moşioara lui, că e însurat, are copii, - gospodărie în regulă…
Cum intrase pe uşă, l-a cunoscut şi s-a vârât mai tare în colţ, doar nu l-o găsi; fostul vichil a venit până în mijlocul cafenelii, s-a uitat în toate părţile şi s-a oprit cu ochii la el; îl zărise. S-a apropiat de masă şi a rămas înmărmurit, uitându-se la dânsul. Într-un târziu i-a spus, cu glasul mişcat:
- Cum, dumneata eşti, coane Vasile?
Conul Vasile părea că se-neacă, voi să se scoale în picioare, să-i întindă mâna şi nu putu de abia
îngână:
- Da, eu sunt."

I. Găseşte şi subliniază fragmentul în care este reprezentat portretul fizic al conului Vasile.
II. Pe linia de mai jos scrie cum se numeşte specia genului epic în proză, de dimensiuni reduse, care înfăţişează un singur episod caracteristic din viaţa unuia sai mai multor personaje.
_____

Răspuns

I. Conul Vasile e scund şi slab; are nasul ascuţit, iar umerii obrajilor îi lasă, în urmă de tot, ochii adânciţi în fundul capului, înconjuraţi de cearcâne întunecate; mustăţile îi sunt pe jumătate pârlite de ţigară.
II. Schiţa

LR.3.1.2. analizează textele scrise în diferite stiluri funcţionale

Exerciţiu

În limba română se deosebesc diferite stiluri funcţionale. Pe baza noţiunilor date descoperă stilul.

Se utilizează în lucrările care conţin informaţii asupra unor obiecte, fenomene, fapte, investigaţii, cercetări, caractere tehnice, cu alte cuvinte, în lucrările ştiinţifice; comunicarea este lipsită de încărcătură afectivă; accentul cade pe comunicare de noţiuni, cunoştinţe, idei.

Stilul _____

Răspuns

Stilul ştiinţific

LR.3.1.3. face rezumarea orală a unui text narativ la prima vedere

Exerciţiu

Citiţi cu atenţie următorul fragment, apoi faceţi rezumarea orală în câteva propoziţii:

"A patra casă din capul uliţii era clădită în fundul unei ogrăzi largi. Era o clădire mare şi grea din piatră şi cărămidă, care părea puţin intrată în pământ, cu acoperişul de ţiglă, înnegrit de vechime şi bătucit cu negi mari de muşchi suri. Către uliţă avea trei ferestre, către curte două, cu ramele nevopsite de brad, bătute de ploi şi căldură, cu geamuri mici şi somnoroase, ca şi când s-ar fi ostenit să privească de atât amar de ani aceeaşi uliţă şi aceeaşi ogradă.
Uşa de lemn vechi, cu zăvor lustruit şi mâncat de atâta slujbă, se deschidea în tindă, unde coborai un pas. În tindă era cuptorul de pâne, cu o vatră mare, unde se făcea mâncarea iarna-vara, de unde fumul era sorbit de un horn larg la poale şi subţire mai sus, luminat tot de un lustru negru."

(Bunica Safta, I. Agârbiceanu)

Răspuns

2. EXPRIMAREA ÎN SCRIS

În domeniul EXPRIMAREA ÎN SCRIS elevul/eleva:

LR.3.2.1. alcătuieşte un text original

Exerciţiu

Alcătuiţi o compunere scurtă despre muzica preferată.

_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____

Răspuns

LR.3.2.2. alcătuieşte un rezumat al unui text mai complex

Exerciţiu

Citeşte cu atenţie textul dat:

"Când am ajuns apoi acasă, la Seca Lenca, dascălul era mişcat, Budulea iarăşi râdea în el. Seca Lenca stătea cu fetele ei privind ca la o minune: iară eu nu o cunoşteam pe mama lui Huţu, fiindcă n-o văzusem niciodată.
Huţu o cunoştea şi s-a dus să-i sărute mâna, dar ea n-a primit, ci i-a zis că s-a făcut mare şi s-a uitat la el. Şi el s-a uitat la ea şi i-a zis că a îmbătrânit. Apoi n-au mai zis nimic ci au stat faţă în faţă şi s-au uitat aşa amândoi în vânt.
- Nu-ţi pare bine că vezi pe maică-ta?! a grăit Budulea apropiindu-se.
- Îmi pare bine, taică, a răspuns Huţu şi şi-a băgat mâna în buzunarul pantalonilor.
După aceea Huţu a ieşit afară şi a început să plângă, iar maică-sa a ieşit după el, ca să plângă şi ea: am început să plâng şi eu, fiindcă nu mai văzusem pe Huţu niciodată plângând. Dar Budulea râdea acum şi se uita la noi; pentru aceea am ieşit şi eu afară şi când am văzut că Huţu plânge, iar mamă-sa îl ţine în braţe şi-l sărută, m-am oprit cuprins de fiori înaintea lor."

(I.Slavici, *Budulea Taichii*)

Scrie rezumatul textului citat, respectând regulile de alcătuire a unui asemenea tip de compunere.

_____
_____
_____
_____
_____

Răspuns

LR.3.2.3. aplică normele ortografice ale limbii literare

Exerciţiu

Corectaţi textul:

Copii sau întors în grădină şi au văzut că petalele flori lor preferate se ofilesc. Alina la întrebat pe profesorul de ştinţe naturale care e cauza, de-şi l-a ora de botanică au învăţat. Iera deja târziu când au plecat a casă.
- Tu şti ce temă avem pentru mâine la istorie? zi-se Mircea.
- Da, ştiu, avem de făcut o compunere despre perioada lui Mircea cel bătrân.

Răspuns

Copiii s-au întors în grădină şi au văzut că petalele florii lor preferate se ofilesc. Alina l-a întrebat pe profesorul de ştiinţe naturale care e cauza, deşi la ora de botanică au învăţat. Era deja târziu când au plecat acasă.
- Tu ştii ce temă avem pentru mâine la istorie? zise Mircea.
- Da, ştiu, avem de făcut o compunere despre perioada lui Mircea cel Bătrân.

LR.3.2.4. identifică şi analizează valorile artistice ale unui text

Exerciţiu

Citeşte cu atenţie textul următor:

"Perioada cuprinsă între 1880 şi 1887, anul când apar primele crize acute ale bolii de ochi, a fost considerată de către mulţi critici şi istorici de artă perioada de maturitate artistică a lui Grigorescu. Dintre lucrările datate sau asupra cărora există informaţii sigure în legătură cu data la care au fost terminate, aparţin acestei etape din creaţia grigorescană titluri precum Profil de fată (1878), Evreul cu gâsca (1880), La mare (1881), Cap de fetiţă (1881), Bătrâna din Brolle (1885), Nud (1886), la care se adaugă multe alte opere importante - portrete, peisaje şi scene de la Vitré sau de pe malul mării, din Bretania, nuduri, peisaje inspirate din frumuseţile naţionale.
[…] pictorul a fost mereu un explorator al lumii din jur, având dorinţa, dar şi darul de a vedea ceea ce se află "înăuntrul" lucrurilor, ceea ce stă închis într-un peisaj, în privirea "tăcută" a unei ţărăncuţe, în mersul molcolm al animalelor împovărate, în adierea unui crâng sau a unui luminiş de pădure."

I. Redactează un text de 10-15 rânduri, în care să exprimi opinia ta în legătură cu valoarea

picturii lui Nicolae Grigorescu, utilizând informaţiile din textul dat.

În compunerea ta, trebuie:
- să-ţi prezinţi opinia despre valoarea picturii lui Nicolae Grigorescu;
- să valorifici secvenţele din text care ilustrează valoarea picturii lui N. Grigorescu;
- să ai o structură adecvată tipului de text şi cerinţei formulate;
- să te înscrii în limitele de spaţiu indicate.

Răspuns

În redactarea lucrării trebuie respectate următoarele cerinţe: *unitatea compoziţiei, coerenţa textului, registrul de comunicare, stilul şi vocabularul adecvate conţinutului, ortografia, punctuaţia, aşezarea corectă a textului în pagină, lizibilitatea.*

LR.3.2.5. ştie să scrie texte cu conţinut funcţional (cerere, invitaţie, curriculum vitae, prezentare de carte, reportaj etc.)

Exerciţiu

La şcoala ta are loc săptămâna viitoare un carnaval. La acest carnaval pot participa şi elevi din alte şcoli. Redactează o invitaţie pentru aceştia.

Răspuns

3. GRAMATICA, LEXICUL, LIMBA ROMÂNĂ LITERARĂ

În domeniul GRAMATICA elevul/eleva trebuie:

LR.3.3.1. să aplice regulile de despărţire a cuvintelor în silabe

Exerciţiu

Completaţi următoarea regulă privitoare la despărţirea cuvintelor în silabe, încercuind una din variantele date sub a, b sau c:

a) cuvântul **jertfă** se desparte: **jert-fă,** pentru că pronunţarea grupului **tf** în aceeaşi silabă nu este posibilă.
b) cuvântul **jertfă** se desparte: **jer-tfă,** pentru că pronunţarea grupului **tf** în aceeaşi silabă este posibilă.
c) în acest grup consoanele nu se despart în două silabe diferite, ci ambele trec la prima silabă.

Răspuns

a)

LR.3.3.2. să cunoască noţiunile de fonetică a limbii române

Exerciţiu

Citiţi cu atenţie următoarele cuvinte:
floare, iubire, alianţă, geograf, animale, leoaică, beai, ideolog

Scrieţi care din aceste cuvinte au în componenţa lor:
Triftongi _____
Diftongi _____
Hiat _____

Răspuns

Triftongi: leoaică, beai
Diftongi: floare, iubire
Hiat: alianţă, geograf, ideolog

LR.3.3.3. să analizeze părţile de vorbire ţinând cont de categoriile gramaticale

Exerciţiu

Analizaţi cuvintele subliniate prin intermediul tuturor categoriilor gramaticale pe care le au:

Dar fiindcă mi-au ieşit până acum înainte încă doi spâni şi cu tine al treilea, apoi mai îmi vine a crede că aceasta-i ţara spânilor şi n-am încotro.

Răspuns

au ieşit - verb predicativ, modul indicativ, timpul perfect compus, persoana a treia, plural
spâni - substantiv comun, genul masculin, plural, nominativ
al treilea - numeral ordinal, masculin, nominativ
a crede - verb predicativ, infinitiv
aceasta - pronume demonstrativ, feminin, singular, nominativ

LR.3.3.5. să scrie felurile propoziţiilor coordonate şi subordonate în frază şi ortografia lor

Exerciţiu

Determinaţi felul propoziţiilor subliniate:

Am făcut o greşeală care nu se mai repară.
Nu lăsa pe mâine ce poţi face astăzi.
Am răspuns cum am ştiut mai bine.

Răspuns

- propoziţie subordonată atributivă

- propoziţie completivă directă

- propoziţie circumstanţială de mod

LR.3.3.6. să ştie să găsească sensul unui cuvânt necunoscut şi să-l aplice în vorbirea cotidiană

Exerciţiu

Se dă textul:

"Să râzi, nu de greşelile pe care nu le faci, ci de acelea pe care nu le-ai făcut niciodată, deşi ai fi avut prilej să le faci."

I. Citiţi textul cu atenţie şi găsiţi sinonime şi omonime pentru trei cuvinte din text;

_____
_____

Răspuns

Sinonime: a râde - a se bucura, greşeală - eroare, niciodată - nicicând
Omonime: care, ai, deşi

În domeniul LEXICUL elevul/eleva trebuie:

LR.3.3.7. să folosească cuvintele şi expresiile însuşite în toate situaţiile de comunicare

Exerciţiu
Alegeţi antonimul cuvântului subliniat din propoziţia: "Glasul său **ascuţit** străbate valea." a) strident b) bont c) neascuţit d) tocit e) pierit
Răspuns
c)

LR.3.3.8. să recunoască termenii lexicali utilizaţi în diferite texte literare şi neliterare

Exerciţiu
A fost odată ca niciodată (…) A fost un împărat şi se numea împăratul Roşu. El era foarte mâhnit că-n zilele lui nişte zmei furaseră soarele şi luna de pe cer. Trimise deci oameni prin toate ţările şi răvaşe prin oraşe, ca să dea de ştire tuturor că oricine se va găsi să scoată soarele şi luna de la zmei, acela va lua pe fiie-sa de nevastă şi jumătate din împărăţia lui, iară cine va umbla şi nu va izbândi nimic, acela să ştie că va fi pedepsit tăindu-i-se capul. Mulţi voinici se potricăliseră semeţindu-se cu uşurinţă că va scoate la capăt o asemenea însărcinare; şi când la treabă, hâţ în sus, hâţ în jos, da din colţ în colţ şi nu ştia de unde să înceapă şi unde s-o sfârşească, vezi nu toate muştele fac miere… (Greuceanu) I. Identificaţi în text un cuvânt omonim şi precizaţi sensurile lui. II. Extrageţi arhaismele din text. Precizaţi forma lor literară. III. Alcătuiţi un enunţ cu paroniml unui cuvânt din text. _____ _____ _____
Răspuns

LR.3.3.9. să distingă formele de exprimare literară şi dialectală

Exerciţiu
Transcrieţi propoziţiile în limba română standard: Iei or fost la scăldat în Dunăre. Mo fost tare frig. Doamna profesoară, voi aţi fost la ducian?
Răspuns
Ei au fost să facă baie în Dunăre. Mi-a fost foarte frig. Doamna profesoară, dumneavoastră aţi fost la magazin?

În domeniul LIMBA ROMÂNĂ LITERARĂ elevul/eleva trebuie:

LR.3.3.10. să cultive varianta literară a limbii române în toate situaţiile de comunicare

Exerciţiu	
Completaţi spaţiile punctate cu forma corectă a cuvintelor:	
Păreţi.....	coloarea.....
Adecă.....	supt.....
Cetit.....	fereştile.....
Câne.....	până.....
Răspuns	
Păreţi - pereţi	coloarea - culoarea
Adecă - adică	supt - sub

Cetit - citit	fereştile - ferestrele
Câne - câine	până - până

4. LITERATURA

În domeniul LITERATURA elevul/eleva trebuie:

LR.3.4.1. să recunoască titlul operei literare, autorul, genul şi speciile literare pe baza fragmentelor date, personajelor caracteristice, temelor şi motivelor

Exerciţiu

În baza numelui autorului şi personajelor care sunt date în paranteză scrieţi pe linie titlul operei literare:
I.L.Caragiale; (Nae Caţavencu, Tipătescu, Trahanache) _____
Ion Creangă; (Smărăndiţa popii, bădiţa Vasile, moş Fotea)_____
Mihai Eminescu; (personaje fabuloase şi mitologice, luna, Sfânta Miercuri)_____

Răspuns

. O scrisoare pierdută

Amintiri din copilărie
Crăiasa din poveşti

LR.3.4.2. să recunoască caracteristicile esenţiale ale genurilor literare într-un anumit text

Exerciţiu

Urmăriţi cu atenţie fragmentul din *Ploaie la Nada Florilor* de Mihail Sadoveanu:

"Soarele a pălit cam tare, îmi zise Culai, peştele a fost destul de spuzit de sare, aşa încât îmi închipui că ţi-i este..... Îmi era sete, se uscase limba în gură; însă îmi făceam socoteala că trebuie să mai rabd. Apa din jurul ostrovului era plină de gângănii mari şi mărunte, pe care le vedeam cu ochii; şi de altele şi mai mărunte pentru care, ca să le deosebesc, aş fi avut nevoie de instrumentele din laboratorul gimnaziului nostru."

Răspundeţi pe liniile alăturate:

A. Cărui gen literar aparţine opera:
_____

B. Modul de expunere prin care scriitorul ne dezvăluie ideile şi sentimentele sale cu ajutorul acţiunii şi personajelor se numeşte
_____

Răspuns

A) genul epic

B) naraţiune

LR.3.4.3. să determine figurile de stil în operele literare

Exerciţiu

Citeşte fragmentul de mai jos:

"Conul Vasile e **scund şi slab;** are nasul **ascuţit,** iar umerii obrajilor îi lasă, în urmă de tot, ochii **adânciţi** în fundul capului, înconjuraţi de cearcăne **întunecate.**"

Cu ajutorul cărei figuri de stil este realizată descrierea acestui personaj?
_____

Răspuns

epitet

LR.3.4.4. să analizeze operele literare citite

Exerciţiu

Stau câteodată şi-mi aduc aminte ce vremi şi ce oameni mai erau în părţile noastre pe când începusem şi eu, drăgăliţă-Doamne, a mă ridica băieţaş la casa părinţilor mei, în satul Humuleşti, din târg drept peste apa Neamţului; sat mare şi vesel, împărţit în trei părţi, care se ţin tot de una: Vatra satului, Delenii şi Bejenii. Ş-apoi Humuleştii, şi pe vremea aceea, nu erau numai aşa, un sat de oameni fără căpătâi, ci sat vechi răzăşesc, întemeiat în toată puterea cuvântului: cu gospodari tot unul şi unul, cu flăcăi voinici şi fete mândre, care ştiau a învârti şi hora, dar şi suveica, de vuia satul de vatale în toate părţile; cu biserică frumoasă şi nişte preoţi şi dascăli şi poporeni ca aceia, de făceau mare cinste satului lor. Şi părintele Ioan de sub deal, Doamne, ce om vrednic şi cu bunătate mai era! Prin îndemnul său, ce mai pomi s-au pus în ţintirim, care era îngrădit cu zăplaz de bârne, streşinit cu şindilă, şi ce chilie durată s-a făcut la poarta bisericii pentru şcoală; ş-apoi, să fi văzut pe neobositul părinte cum umbla prin sat din casă în casă, împreună cu bădiţa Vasile a Ilioaei, dascălul bisericii, un holtei zdravăn, frumos şi voinic, şi sfătuia pe oameni să-şi dea copiii la învăţătură. Şi unde nu s-au adunat o mulţime de băieţi şi fete la şcoală, între care eram şi eu, un băiat prizărit, ruşinos şi fricos şi de umbra mea. Şi cea dintâi şcolăriţă a fost însăşi Smărăndiţa popii, o zgâtie de

copilă ageră la minte şi aşa de silitoare, de întrecea mai pe toţi băieţii şi din carte, dar şi din nebunii. Însă părintele mai în toată ziua da pe la şcoală şi vedea ce se petrece... Şi ne pomenim într-una din zile că părintele vine la şcoală şi ne aduce un scaun nou şi lung, şi după ce-a întrebat de dascăl, care cum ne purtăm, a stat puţin pe gânduri, apoi a pus nume scaunului Calul Balan şi l-a lăsat în şcoală. În altă zi ne trezim că iar vine părintele la şcoală, cu moş Fotea, cojocarul satului, care ne aduce, dar de şcoală nouă, un drăguţ de biciuşor de curele, împletit frumos, şi părintele îi pune nume Sfântul Nicolai, după cum este şi hramul bisericii din Humuleşti... Apoi pofteşte pe moş Fotea că, dacă i-or mai pica ceva curele bune, să mai facă aşa, din când în când, câte unul, şi ceva mai grosuţ, dacă se poate... Bădiţa Vasile a zâmbit atunci, iară noi, şcolarii, am rămas cu ochii holbaţi unii la alţii. Şi a pus părintele pravilă şi a zis că în toată sâmbăta să se procitească băieţii şi fetele, adică să asculte dascălul pe fiecare de tot ce-a învăţat peste săptămână; şi câte greşeli va face să i le însemne cu cărbune pe ceva, iar la urma urmelor, de fiecare greşeală să-i ardă şcolarului câte un sfânt-Nicolai. Atunci copila părintelui, cum era sprinţară şi plină de incuri, a bufnit în râs. Păcatul ei, sărmana!

- Ia, poftim de încalecă pe Balan, jupânească! zise părintele, de tot posomorât, să facem pocinog sfântului Nicolai cel din cui. Şi cu toată stăruinţa lui Moş Fotea şi a lui bădiţa Vasile, Smărăndiţa a mâncat papara…Noi, când am văzut asta, am rămas înlemniţi. Iar părintele, ba azi, ba mâine, aducând pitaci şi colaci din biserică, a împărţit la fiecare, de ne-a îmblânzit, şi treaba mergea strună; băieţii schimbau tabla în toate zilele, şi sâmbăta procitanie. Nu-i vorbă, că noi tot ne făceam felul, aşa, câteodată; căci, din băţul în care era aşezată fila cu cruce-ajută şi buchile scrise de bădiţa Vasile pentru fiecare, am ajuns la trătaji, de la trătaji la ceaslov, ş-apoi, dă, Doamne, bine! în lipsa părintelui şi a dascălului intram în ţinterim, ţineam ceaslovul deschis, şi, cum erau filele cam unse, trăgeau muştele şi bondarii la ele, şi, când clămpăneam ceaslovul, câte zece-douăzeci de suflete prăpădeam deodată; potop era pe capul muştelor! Într-una din zile, ce-i vine părintelui, ne caută ceasloaveleşi, când le vede aşa sângerate cum erau, îşi pune mâinile în cap de necaz.

Răspundeţi la următoarele întrebări:

1. Scrieţi titlul operei literare din care este fragmentul dat.
2. Spuneţi dacă în acest fragment avem momente autobiografice ale autorului.
3. Subliniaţi propoziţiile unde se dau trăsăturile fizice şi morale ale autorului şi ale Smărăndiţei.

Răspuns

1. Amintiri din copilărie
2. Da, avem
3. Şi unde nu s-au adunat o mulţime de băieţi şi fete la şcoală, între care eram şi eu, un băiat prizărit, ruşinos şi fricos şi de umbra mea. Şi cea dintâi şcoliriţă a fost însăşi Smărăndiţa popii, o zgâtie de copilă ageră la minte şi aşa de silitoare, de întrecea mai pe toţi băieţii şi din carte, dar şi din nebunii.

LR.3.4.6. să prezinte atitudinea personală despre textele citite şi să o prezinte argumentat

Exerciţiu

Citeşte cu atenţie colindul următor:

"În vârfuţul muntelui,
Hia, lerui doamne,
Tot sunt trei păcurăraşi
Tot pe unul l-au mânat
Să întoarcă oile.
Pân' oile le-ntorcea,
Cei doi legea i-o făcea:
Ori să-l puşte, ori să-l taie.
"Ho,ho, ho, nu mă puşcaţi,
Ci pe mine m-astupaţi
În turişul oilor,
În jocuţul mieilor;
S-aud oile zbierând
Şi mieluţii tropotând.
Pe mine pământ nu puneţi,
Numa draga gluga mea,
Fluierul, după curea:
Când vântul o vâjâi,
Fluierul meu o hori,
Când vântul o sufla,
Fluierul meu o cânta.
Cele două oi cornute,
Mândru mi-or cânta pe munte;
Oile cele bălai,
Mândru mi-or cânta pe vai."

(*Mioriţa,* colind din Transilvania)

Scrie o compunere în care să argumentezi faptul că creaţia *Mioriţa* este un colind şi nu o baladă populară.
În redactarea compunerii vei avea în vedere:
- titlul, tema;
- precizarea caracteristicelor specifice colindelor;
- motivele populare care compun creaţia;
- strucutra, compoziţia;
- planul epic (naraţiunea propriu-zisă);
- planul lirico-epic (atitudinea păcurarului în faţa morţii)

Răspuns

LR.3.4.7. să respecte metodologia lucrărilor scrise

Exerciţiu

Aranjaţi enunţurile de mai jos astfel încât să alcătuiască un text.

Am scos din pachet un sandviş şi i l-am dat. * Mergeam spre şcoală. * Avea o Blăniţă tărcată şi mustăţile mari i se mişcau încet. * Am înţeles imediat că familia noastră o să se mărească în curând. * Am vrut să îmi continuu drumul, dar am constatat că mă urmează cuminte. *
*Deodată, mi-a apărut în faţă o pisică. * Privirile noastre s-au întâlnit uimite. * Mă privea galeş şi torcea încet.

Răspuns

Mergeam spre şcoală. Deodată, mi-a apărut în faţă o pisică. Avea o blăniţă tărcată şi mustăţile mari i se mişcau încet. Am scos din pachet un sandviş şi i l-am dat. Am vrut să îmi continuu drumul, dar am constatat că mă urmează. Mă privea galeş şi torcea încet. Privirile noastre s-au întâlnit uimite. Am înţeles imediat că familia noastră o să se mărească în curând.

Standarde de învăţământ pentru finalizarea învăţământului obligatoriu la limba română care vor fi examinate cu exerciţii necunoscute

LR.2.1.4. face diferenţa dintre toate părţile textului şi ale cărţii, inclusiv indicele de nume, literatura de specialitate şi dicţionarul de terminologie literară

Exerciţiu

În faţa ta se află o pagină a indicelui de cuvinte din Dicţionarul frazeologic al limbii române. Priveşte cu atenţie şi răspunde la întrebarea pusă.

Ce înseamnă numărul de după noţiunea din indice?
Încercuieşte litera din faţa răspunsului exact.

a) numărul paragrafului în care se vorbeşte despre acea noţiune
b) numărul paginii în care se vorbeşte despre acea noţiune
c) numărul de ordine al noţiunii din indice
d) numărul capitolului în care se vorbeşte despre acea noţiune

Răspuns

b)

LR.2.1.6. face distincţia dintre subiectivitatea şi obiectivitatea informaţiilor dintr-un text citit

Exerciţiu

Citiţi cu atenţie textul de mai jos şi subliniaţi fragmentul în care informaţiile sunt redate într-un mod argumentat:

"Soarele scapătă spre asfinţit. Crestele munţilor par aprinse. Încet, se desfac şi s-aştern pe văi perdele de umbră.
Înaintea noastră, pe luciul plumburiu al apei, se iveşte-n curmeziş mai întâi o dungă, o coamă gălbuie şi creaţă. Ne apropiem de pragul gherdapurilor. Dunărea începe să vâjâie mânioasă, - e un zbucium ş-un clocot de valuri dintr-un mal în altul. Peste-adâncimi se fac ochiuri mari, cari rotesc în loc. Ici apa se scufundă bolborosind, ca suptă de gura unei vâltori, colo se umflă,se burduşeşte şi urlă făcând clăbuci, bătându-se de atunci cari nu se văd.

Frumuseţea şi caracterul maiestuos al Dunării au constituit frecvent surse de inspiraţie pentru poeţi, pictori, muzicieni şi alţi oameni de cultură? Cea mai cunoscută creaţie culturală dedicată fluviului este "Dunărea albastră", un vals vienez creat de Johan Strauss Tânărul în 1886 care a devenit un imn neoficial al Vienei Imperiale.
Vaporul merge mai încet, mai cu pază. Patru oameni stau la roata de la cârmă; amândoi comandanţii sunt pe punte, în picioare, cu ochii aţinţiţi înainte: trecem printre gherdapuri. Dunărea mugeşte mai tare. Cu ochii închişi, te-ai crede într-un codru pe-o vijelie cumplită. Din fundul ei se-ntind, pe sub valuri, nenumărate braţe de piatră, gata s-apuce vasul şi să-l farme-n bucăţi la cea mai mică nebăgare de seamă. Aici, sub volbura asta de valuri, e încheietura Balcanilor cu Carpaţii.

Răspuns

Frumuseţea şi caracterul maiestuos al Dunării au constituit frecvent surse de inspiraţie pentru poeţi, pictori, muzicieni şi alţi oameni de cultură? Cea mai cunoscută creaţie culturală dedicată fluviului este "Dunărea albastră", un vals vienez creat de Johan Strauss Tânărul în 1886 care a devenit un imn neoficial al Vienei Imperiale.

LR.3.1.4. face paralelă între informaţiile din mai multe texte de structură mai complexă

Exerciţiu

Citeşte cu atenţie două texte scrise de autori diferiţi despre comportamentul violent al tinerilor. Compară atitudinile lor referitoare la violenţă.

Autorul 1:

Recent au fost organizate în 40 de şcoli cercetări referitoare la violenţa în rândurile elevilor. S-a constatat că în relaţia victimă-agresor nu participă 58% din elevi. Cu alte cuvinte, doar 58% nu sunt nici victime, nici agresori. Înseamnă că ceva mai puţin de jumătate din numărul total al elevilor, mai exact 42%, apar în "cercul violenţei", fie ca victime, fie ca agresori. În rolul de victime ale violenţelor numărul elevilor este prea mare, chiar 37%.
Unele victime în acelaşi timp sunt şi agresori. În grupul anchetat sunt 8% elevi. În acel grup, cele mai frecvente forme de comportament violent sunt jignirea şi luarea în derâdere. Aşadar, aceşti elevi atacă cu ajutorul cuvintelor.

Autorul 2:

Cel mai mare număr de elevi au declarat că în timpul şcolarizării lor, în timpul cursurilor sau după ore, au fost supuşi luării în derâdere, jignirilor, li s-au dat porecle prin care erau dispreţuiţi. Ei amintesc de asemenea şi alte neplăceri: luarea necuviincioasă peste picior, răspândirea minciunilor despre ei, convingerea altor elevi să nu fie prieteni cu ei.
Şi profesorii, şi alţi angajaţi ai şcolii confirmă că jignirea şi lovirea sunt forme zilnice de comportament violent în şcoli. Doar înregistrarea problemelor nu înseamnă că avem motive de a respira uşuraţi. Din contră, aceste forme de violenţă, se camuflează uşor, sunt înţelese cu uşurinţă şi suportate şi "vindecate" mai uşor, deşi pot fi foarte serioase şi cu urmări foarte complexe.

Încercuieşte litera din faţa afirmaţiei exacte.

a) ambii autori doar au expus date, fără atitudine în legătură cu problema cercetată
b) autorul 1 este mai îngrijorat decât autorul 2
c) autorul 2 este mai îngrijorat decât autorul 1
d) ambii autori sunt la fel de îngrijoraţi din cauza violenţei în şcoli

Răspuns

c)

LR.3.3.4. să facă distincţia dintre unităţile sintactice în propoziţie şi frază

Exerciţiu

1. Analizaţi cuvântul subliniat din următoarele versuri:
"Semănat-am **grâu** de vară
A ieşit numai negară."

ţinând cont de:
a) cuvântul pe care îl determină: _____
b) întrebarea la care răspunde: _____
c) prin ce parte de vorbire este exprimat: _____

Acest cuvânt ca parte de propoziţie este un_____ şi el determină un verb _____

Răspuns

a) am semănat
b) Ce?
c) Substantiv

Acest cuvânt ca parte de propoziţie este un complement direct şi el determină un verb tranzitiv.

LR.3.4.5. să analizeze trăsăturile fizice şi morale ale personajelor din text

Exerciţiu

Citeşte fragmentul dat şi răspunde la următoarele cerinţe:
"Şi din zi în zi fata se făcea tot mai tăcută, mai galbenă şi mai gânditoare. Îi plăcea să iasă seara afară numai cu Scormon. Acesta, peste câteva zile, încetă a mai urla când îl întreba unde e Pascu, ci scheauna numai privind împrejur, ca şi când l-ar aştepta."

1) Fata amintită este personajul literar _____ din nuvela _____ de scriitorul _____.

2) Extrage din fragment cuvintele prin care ni se redă înfăţişarea fizică şi morală a personajului.
_____

Răspuns

1) Sanda; *Scormon;* Ioan Slavici
2) tăcută, galbenă, gânditoare

Normele nivelului de cunoştinţe pentru matematică, cu exemple de probleme, care se plică la sfârşitul ciclului de învăţământ obligatoriu

MA.1.1.1. Elevul trebuie să ştie să citească şi să scrie diferite feluri de numere (naturale, întregi, raţionale).

Problema

Leagă prin linii numerele egale, aşa cum prezintă imaginea:

Soluţia

MA.1.1.2. Elevul trebuie să ştie să transcrie numărul din forma zecimală în formă de fracţie.

Problema

Care dintre numerele date este egal cu numărul 0,3?

Înconjoară litera din faţa răspunsului corect.

a) $\frac{10}{3}$

b) $\frac{3}{12}$

c) $\frac{1}{3}$

d) $\frac{3}{1}$

Soluţia

b) $\frac{3}{12}$

MA.1.1.3. Elevul trebuie să ştie să compare, după mărime, numerele scrise în aceeaşi formă, cu ajutorul reprezentărilor grafice necesare.

Problema

Fie numerele:

-3,1	-12,2	0,03	0,3

a) Cel mai mic dintre numerele date este: ☐

b) Cel mai mare dintre numerele date este: ☐

Soluţia

a) Cel mai mic dintre numerele date este: -12,2

b) Cel mai mare dintre numerele date este: 0,3

MA.1.1.4. Elevul trebuie să ştie să efectueze o operaţie elementară de calcul cu numere scrise în aceeaşi formă, folosind reprezentările grafice, atunci când este necesar (adunarea şi scăderea fracţiilor numai dacă au acelaşi numitor); să calculeze, de exemplu: 1/5 din n, dacă n este un număr natural dat.

Problema

Calculează şi scrie rezultatul corespunzător:

a) - 6 : 2 = _____

b) - 6 - 2 = _____

c) - 6 · 2 = _____

d) - 6 + 2 = _____

Soluţia

a) - 6 : 2 = -3

b) - 6 - 2 = -8

c) - 6 · 2 = -12

d) - 6 + 2 = -4

MA.1.1.5. Elevul trebuie să ştie să efectueze împărţirea cu rest printr-un număr de o cifră şi să ştie când este un număr divizibil cu alt număr.

Problema

Completează tabelul care urmează aşa cum este indicat:

Deîmpărţitul	Împărţitorul	Câtul

21376	10	6
123	2	
237	3	
128	5	

Soluţia

Deîmpărţitul	Împărţitorul	Câtul
21376	10	6
123	2	1
237	3	0
128	5	3

MA.1.1.6. Elevul trebuie să ştie să folosească numerele întregi şi expresii mai simple care conţin numere întregi, aplicând reprezentări vizuale.

Problema

Astăzi este ziua de naştere a Ioanei şi ea zice: "Peste trei ani, voi avea 18 ani."
Câţi ani are Ioana astăzi?

Înconjoară litera din faţa răspunsului corect.

a) 12

b) 15

c) 18

d) 21

Soluţie

b) 15

MA.1.2.1. Elevul trebuie să efectueze operaţii formale reduse care depind de interpretare; trebuie să ştie să rezolve ecuaţii liniare, în care necunoscuta apare numai într-un membru.

Problema

Ce număr este soluţia ecuaţiei $\frac{x}{2}+2=8$?

Înconjoară litera din faţa răspunsului corect.

a) 5

b) 6

c) 12

d) 20

Soluţia

c) 12

MA.1.2.2. Elevul trebuie să efectueze operaţii formale reduse care depind de interpretare; trebuie să ştie să calculeze puterea unui număr dat şi să ştie operaţiile de bază cu puteri.

Problema

Înconjoară litera din faţa răspunsului corect.
Produsul $2^{10} \cdot 2^{2}$ este egal cu:

a) 2^{5}

b) 2^{8}

c) 2^{12}

d) 2^{20}

Soluţia

c) 2^{12}

Problema

Înconjoară litera din faţa răspunsului corect.
Valoarea puterii $0,3^2$ este:

a) 0,06

b) 0,6

c) 0,09

d) 0,9

Soluţia

c) 0,09

MA.1.2.3. Elevul trebuie să efectueze operaţii formale reduse care depind de interpretare; să adune, să scadă şi să înmulţească monoame.

Problema

Scrie mai simplu expresiile:

$5a^3 + 7a^3 =$ _____

$9x^2 - 4x^2 =$ _____

$2b \cdot 3b^2 =$ _____

Soluţia

$5a^3 + 7a^3 = 12a^3$

$9x^2 - 4x^2 = 5x^2$

$2b \cdot 3b^2 = 6b^3$

MA.1.2.4. Elevul trebuie să efectueze operaţii formale reduse care depind de interpretare; să determine valoarea funcţiei care este dată prin tabel sau formulă.

Problema

Funcţia este dată prin formula $y = 2x + 1$. Determină valorile corespunzătoare ale variabilelor x şi y şi completează tabelul.

x	0		4
y		5	

Soluţia

x	0	2	4
y	1	5	9

MA.1.3.1. Elevul trebuie să dispună de noţiunile: segment, semidreaptă, dreaptă, plan şi unghi (să recunoască modelele acestora în situaţii reale şi să ştie să le deseneze cu ajutorul instrumentelor; să facă diferenţa între unghiuri şi între dreptele paralele şi perpendiculare).

Problema

Leagă imaginea şi denumirea figurii pe care o reprezintă.

Soluţia

MA.1.3.2. Elevul trebuie să dispună de noţiunile de: triunghi, patrulater, pătrat şi dreptunghi (să recunoască modelele acestora în situaţii reale şi să ştie să le deseneze cu ajutorul instrumentelor; elevul trebuie să facă diferenţa între diferite feluri de triunghiuri şi să ştie să calculeze perimetrul şi aria triunghiului, a pătratului şi a dreptunghiului cu ajutorul elementelor care figurează direct în problema dată; să ştie să calculeze latura necunoscută a triunghiului dreptunghic, aplicând teorema lui Pitagora).

Problema

Care este aria suprafeţei de pardoseală pe care o acoperă un covor a cărui lungime are 3,5 m iar lăţimea are 2 m?

Înconjoară litera din faţa răspunsului corect.

a) 11 m^2

b) 7 m^2

c) 5,5 m^2

d) 3,5 m^2

Soluţia

б) 7 m^2

Problema

Calculează ipotenuza triunghiului dreptunghic desenat în imagine.

c = _____cm

Soluţia

c = 10 cm

MA.1.3.3. Elevul să dispună de noţiunea de cerc şi linie circulară (să distingă elementele lor de bază, să recunoască modelele acestora în situaţii reale şi să ştie să le deseneze cu ajutorul instrumentelor; să ştie să calculeze lungimea circumferinţei şi aria cercului de rază dată).

Problema

Care este lungimea cercului a cărui rază are 7 cm?

Înconjoară litera din faţa răspunsului corect.

a) 14 cm

b) 49 cm

c) 14π cm

d) 49π cm

Soluţia

c) 14π cm

MA.1.3.4. Elevul să dispună de noţiunile de cub şi paralelipiped (să recunoască modelele acestora în situaţii reale, să ştie elementele de bază şi să ştie să calculeze ariile şi volumele acestora).

Problema

Muchia bazei unei prisme patrulatere regulate are 6 cm, iar inălţimea prismei are 10 cm. Care este aria prismei respective?

Aria prismei este _____ cm^2.

Soluţia

$A = 2 \cdot 36\ cm^2 + 4 \cdot 60\ cm^2 = 312\ cm^2$
Aria prismei este 312 cm^2.

MA.1.3.5. Eevul trebuie să dispună de noţiunile de con, cilindru şi sferă (să recunoască modelele acestora în situaţii realesă şi ştie elementele lor de bază).

Problema

Scrie numărul 1, pe fiecare cilindru, numărul 2, pe fiecare con şi numărul 3, pe fiecare sferă.

Soluţia

MA.1.3.6. Elevul să înţeleagă intuitiv noţiunea de figuri congruente (prin aducerea la suprapunere).

Problema

Care figură din imagine este congruentă cu figura A?

Înconjoară litera deasupra de răspunsul corect.

a) b) c) d)

Soluţia

c)

Problema

Fie figura F. Colorează ce mai este necesar pentru ca figura G să fie congruentă (să se poată suprapune) cu figura F.

Soluţia

MA.1.4.1. Elevul trebuie să ştie să folosească măsurile adecuate cu care măsurăm lungimea, aria, volumul, masa, timpul şi unghiurile.

Problema

Completează spaţiul liber, din tabel, cu unitatea corespunzătoare.

	Măsura	Unitatea de măsură
Aria unei săli de clasă	50	
Distanţa dintre Belgrad şi Niš	220	
Masa unui măr	120	
Durata zborului unui avion de la Belgrad la Atena	2	

Soluţia

	Măsura	Unitatea de măsură
Aria unei săli de clasă	50	m^2
Distanţa dintre Belgrad şi Niš	220	km
Masa unui măr	120	g
Durata zborului unui avion de la Belgrad la Atena	2	ora sau h

MA.1.4.2. Elevul trebuie să ştie să transforme unităţile pentru lungime, masă şi timp în unităţi mai mici.

Problema

Care perioadă de timp este cea mai lungă?

Înconjoară litera din faţa răspunsului corect.

a) trei luni;

b) 100 de zile;

c) 10 săptămâni;

d) un sfert din an.

Soluţia

b) 100 de zile.

MA.1.4.3. Elevul trebuie să ştie să folosească apoene băneşti diferite.

Problema

3 bancnote a câte 200 de dinari, le schimbi în bancnote a câte 50 de dinari. Câte bancnote vei avea?

Voi avea _____ bancnote a câte 50 de dinari.

Soluţia

Voi avea 12 bancnote a câte 50 de dinari.

MA.1.4.4. Elevul ştie să aleagă unitatea de măsură corspunzătoare atunci când trebuie să efectueze o măsurare; să aproximeze mărimile exprimate printr-o măsură anume.

Problema

În spaţiul liber, scrie unitatea de măsură corespunzătoare (km, cm, l, kg sau g).

	Măsura	Unitatea de măsură
Cantitatea de benzină din rezervorul unui autoturism	50	
Distanţa de la Belgrad la Kruševac	200	
Masa unei pere	120	
Diametrul unei mingi de tenis	8	
Masa unui câine	12	

Soluţia

	Măsura	Unitatea de măsură
Cantitatea de benzină din rezervorul unui autoturism	50	l
Distanţa de la Belgrad la Kruševac	200	km
Masa unei pere	120	g
Diametrul unei mingi de tenis	8	cm
Masa unui câine	12	kg

MA.1.5.1. Elevul trebuie să ştie să exprime poziţia obiectelor sortându-le pe linii şi coloane; să determine poziţia unui punct din primul cadran dacă se ştiu coordonatele şi reciproc.

Problema

În imagine este redat planul cinematografului "Odeon". Mircea ş-a cumpărat un bilet în rândul al şaselea, locul 3, din stânga. Colorează (umbreşte) locul lui Mircea.

Soluţia

STÂNGA																DREAPTA
I	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	I
II	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	II
III	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	III
IV	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	IV
V	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	V
VI	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	VI
VII	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	VII
VIII	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	VIII
IX	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	IX
X	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	X
XI	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	XI
XII	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	XII
XIII	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	XIII

MA.1.5.2. Elevul trebuie să ştie să citească datele de pe reprezentarea grafică, de pe diagramă sau din tabel şi să determine valoareaa minimă sau maximă a unei mărimi.

Problema

Numărul de zile cu soare dintr-un an este reprezentat în diagramă.

a) Cele mai puţine zile cu soare au fost în luna _____.

b) Cele mai multe zile cu soare au fost în luna _____.

Soluţia

a) Cele mai puţine zile cu soare au fost în luna decembrie.

b) Cele mai multe zile cu soare au fost în luna august.

MA.1.5.3. Elevul treuie să ştie să reprezinte datele, din tabel, pe grafic şi invers.

Problema

Cu ajutorul tabelului care reprezintă succesul la o teză,

Succesul elevilor la teză

nota	numărul de elevi
5	3
4	6
3	12
2	7

completează repezentarea grafică, aşa cum este indicat.

Soluţia

MA.1.5.4. Elevul ştie să determine procentul dat dintr-o anumită mărime.

Problema

Marcela a hotărât să-şi cumpere abţibilduri cu preţul de 4 000 de dinari. La magazin, vânzătorul i-a acordat o reducere de 10%. Cât este reducerea exprimată în dinari?

Marcela a avut o reducere de _____ dinari.

Soluţia
Marcela a avut o reducere de 400 de dinari.

MA.2.1.1. Elevul trebue să ştie să compare, după mărime, numerele scrise în forme diferite.

Problema
Fie numerele
-1/2 0,2 -1,2 1 1/2 .
Care este cel mai mic dintre numerele date? Dar cel mai mare? Cel mai mic număr este _____, iar cel mai mare număr este _____.
Soluţia
Cel mai mic număr este -1,2, iar cel mai mare număr este 1 1/2.

MA.2.1.2. Elevul trebue să ştie să determine numărul opus, valoarea reciprocă şi valoarea absolută a numărului dat, să calculeze valoarea unei expresii mai simple cu numere scrise în aceeaşi formă şi care conţine mai multe operaţii de rang diferit, inclusiv eliberarea de paranteze.

Problema
Calculează: a) $\left(\frac{3}{4}-\frac{1}{2}\right)\cdot 4 =$ b) $3{,}2\cdot(4{,}3+5{,}7) =$
Soluţia
a) $\left(\frac{3}{4}-\frac{1}{2}\right)\cdot 4 = 1$ b) $3{,}2\cdot(4{,}3+5{,}7) = 32$

Problema
Completează tabelul ce urmează.

Numărul *x*	*5/2*		1/5	
Valoarea reciprocă a numărului *x*	2/5			-1
Numărul opus numărului *x*	- 5/2	2		

Soluţia

Numărul *x*	5/2	-2	1/5	-1 sau 1/-1
Valoarea reciprocă a numărului *x*	2/5	-1/2	$\frac{1}{5}$ sau $\frac{1}{5}$	-1
Numărul opus numărului *x*	-5/2	2	-1/5	1

MA.2.1.3. Elevul trebue să ştie să aplice regulile de divizibilitate cu 2, 3, 5, 9 şi cu unităţile zecimale.

Problema
Leagă numerele cu propoziţiile corespunzătoare.
3030305

3030302	Numărul este divizibil cu 3.
2020203	Numărul este divizibil cu 2.
3050503	Numărul este divizibil cu 5.

Soluţia

MA.2.1.4. Elevul trebue să ştie să aplice numerele şi expresiile numerice în situaţii reale mai simple.

Problema

Pentru 25 de caiete s-au plătit 750 de dinari. Un caiet este cu 20 de dinari mai scump decât un creion. Câte creioane se puteau cumpăra cu aceeaşi sumă de bani?
Scrie modul de rezolvare.

Cu 750 de dinari se puteau cumpăra _____ creioane.

Soluţia

750 : 25 = 30
Preţul unui caiet este 30 de dinari.
Preţul unui creion este 30 - 20 = 10 dinari.
750 : 10 = 75

Cu 750 de dinari se puteau cumpăra 75 de creioane.

MA.2.2.1. Elevul a atins un nivel solid în aplicarea procedeelor de calcul şi poate să rezolve ecuaţii liniare şi sisteme de ecuaţii liniare cu două necunoscute.

Problema

Înconjoară litera din faţa răspunsului corect.

Soluţia ecuaţiei $\frac{2x-3}{3}-\frac{5x-6}{6}=-2$ este între numerele:

a) -20 şi-10;

b) -10 şi 10;

c) 10 şi 20;

d) 20 şi 30.

Soluţia

c) 10 şi 20.

MA.2.2.2. Elevul a atins un nivel solid în aplicarea procedeelor de calcul şi poate să opereze cu puteri şi să ştie ce este radicalul de ordinul doi.

Problema

Înconjoară cuvântul ADEVĂRAT, dacă afirmaţia este corectă sau FALS, dacă afirmaţia este incorectă.

$5^4 \cdot 5^3 = 5^{12}$	ADEVĂRAT	FALS

$(x^3)^4 = (x^4)^3$	ADEVĂRAT	FALS
$x^5 \cdot x^4 = x^9$	ADEVĂRAT	FALS
$\sqrt{9} + \sqrt{16} = \sqrt{9+16}$	ADEVĂRAT	FALS

Soluţia

$x^4 \cdot x^3 = x^{12}$	ADEVĂRAT	FALS
$(x^3)^4 = (x^4)^3$	ADEVĂRAT	FALS
$x^5 \cdot x^4 = x^9$	ADEVĂRAT	FALS
$\sqrt{9} + \sqrt{16} = \sqrt{9+16}$	ADEVĂRAT	FALS

MA.2.2.3. Elevul a atins un nivel solid în aplicarea procedeelor de calcul şi poate să adune şi să scadă polinoame, să ştie să înmulţească două binoame şi să determine pătratul unui binom.

Problema

Pătratul binomului $(\frac{1}{2}m - n)^2$ este:

a) $\frac{1}{2}m^2 + 2mn + n^2$

b) $\frac{1}{4}m^2 - mn + n^2$

c) $\frac{1}{2}m^2 - mn + n^2$

d) $\frac{1}{4}m^2 - n^2$

Soluţia

b) $\frac{1}{4}m^2 - mn + n^2$

MA.2.2.4. Elevul a atins un nivel solid în aplicarea procedeelor de calcul şi poate să remarce dependenţa variabilelor, să ştie funcţia y=ax şi să interpreteze grafic proprietăţile ei, să facă legătura între aceste proprietăţi şi noţiunea de proporţionalitate directă şi să determine membrul necunoscut al proporţiei.

Problema

Pe unul dintre desene este reprezentată grafic dependenţa dintre cantitatea de plumb (x) şi cantitatea de zinc (y) dintr-un aliaj, în care plumbul şi zincul sunt în raportul de 2:1.

Înconjoară litera care este deasupra de graficul care reprezintă corect dependenţa dintre plumbul şi zincul din aliaj.

a) b) c) d)

Soluţia

c)

Problema

8 m de pânză costă 2 400 de dinari.
a) Cât costă 12 m de aceeaşi pânză?
b) Câţi metri, din pânza respectivă, se pot cumpăra cu 750 de dinari?

a) 12 m de pânză costă _____ de dinari.
b) Cu 750 de dinari se pot cumpăra_____ metri de pânză.

Soluţia

a) 12 m de pânză costă 3600 de dinari.
b) Cu 750 de dinari se pot cumpăra 2,5 metri de pânză.

MA.2.2.5. Elevul a atins un nivel solid în aplicarea procedeelor de calcul şi poate să remarce dependenţa variabilelor şi să aplice ecuaţiile în rezolvarea problemelor textuale mai simple.

Problema

După ce şi-a plătit creditul pentru telefonul mobil, cu o treime din economiile pe care le-a făcut, lui Petru i- au mai rămas 800 de dinari. Cât au fost economiile pe care le-a făcut Petru?

Economiile lui Petru au fost de _____ dinari.

Soluţia

Economiile lui Petru au fost de 1200 dinari.

MA.2.3.1. Elevul trebuie să ştie să determine unghiurile suplimentare şi complementare, unghiurile cu laturi paralele şi unghiurile opuse la vârf; să efectueze calculele dacă unghiurile sunt exprimate în grade întregi.

Problema

Determină unghiul α din imagine.

α = _____

Soluţia

α = 80°

MA.2.3.2. Elevul trebuie să ştie să determine relaţiile între unghiurile şi laturile unui triunghi, suma unghiurilor unui triunghi şi ale unui patrulater şi să rezolve probleme aplicând teorema lui Pitagora.

Problema

Care este aria velei din imagine?

Scrie modul de rezolvare.

Aria velei este _____ m^2.

Soluţia

Dacă catargul are înălţimea x, atunci $x^2 = 13^2 - 5^2 = 169 - 25 = 144$.

Înălţimea velei are 12 m. Aria velei este $A = \frac{1}{2} 12 \cdot 5 = 30\ m^2$

Aria velei este 30 m^2.

MA.2.3.3. Elevul trebuie să ştie să folosească formulele pentru a calcula lungimea circumferinţei, aria cercului şi a inelului circular.

Problema

Cercul mai mic are aria de 9π cm^2. Inelul circular are aria de 16π cm^2.

Calculează raza cercului mare.

Raza cercului mare are____ cm.

Soluţia

$A_{cM} = (9\pi + 16\pi)\ cm^2 = 25\pi\ cm^2$

$r^2\pi = 25\pi\ cm^2$

$r = 5$ cm

Raza cercului mare are 5 cm.

MA.2.3.5. Elevul trebuie să ştie să calculeze aria şi volumul cilindrului, conului şi sferei, dacă elementele necesare sunt date direct în problemă.

Problema

În imagine sunt două cilindre care au volumele V_1 şi V_2.

Înconjoară litera din faţa răspunsului corect.

a) $V_1 > V_2$

b) $V_1 < V_2$

c) $V_1 = V_2$

Soluţia

c) $V_1 = V_2$

MA.2.3.6. Elevul trebuie să ştie să remarce figurile axial-simetrice şi să determine axa de simetrie; să folosească congruenţa şi să o asocieze cu proprietăţile caracteristice ale figurilor (de exemplu: paralelismul şi egalitatea laturilor paralelogramului).

Problema

Umbreşte patru pătrate din imagine, astfel încât să obţii o figură simetrică în raport cu dreapta *p*.

Soluţia

MA.2.4.1. Elevul trebuie să ştie să compare mărimile care sunt exprimate prin unităţi de măsură diferite pentru lungime şi masă.

Problema

Profesoara a scris, pe tablă, masele a patru obiecte.
Înconjoară litera dedesubt de obiectul cel mai greu.

1kg 20g	1,2kg	1022g	1,002kg
a)	b)	c)	d)

Soluţia

1,2kg
b)

Problema

Vânzătorul are trei pui în magazin. Masele lor sunt 1340 g, 1,35 kg şi respectiv 1kg 290 g. Scrie masele celor trei pui, în ordine, de la cea mai mică, la cea mai mare.

Răspuns: _____ > _____ > _____

Soluţia

1,35 kg > 1340 g > 1kg 290 g

MA.2.4.2. Elevul trebuie să ştie să transforme o valută, în alta, aplicând corect proporţia necesară.

Problema
Maria şi-a petrecut sărbătorile de iarnă în Italia. Cheltuielile de călătorie au fost 200 de euro. Cât a plătit Maria, în dinari, dacă la data achitării cheltuielilor 1 euro a avut valoarea de 105 dinari? Maria a plătit_____ dinari.
Soluţia
Maria a plătit 21000 de dinari.

Problema
O coroană norvegiană are valoarea de 12,50 dinari, iar un euro are valoarea de 105 dinari. Ce valoare au 10 euro, exprimată în coroane norvegiene. Scrie modul de rezolvare. 10 euro au valoarea de_____coroane norvegiene.
Soluţia
10 euro au valoarea de 105 · 10 = 1050 dinari, 1050 : 12,5 = 84. 10 euro au valoarea de 84 de coroane norvegiene.

MA.2.4.3. Elevul trebuie să ştie să exprime mărimea dată prin valoarea aproximată.

Problema

La florărie trebuie să aproximeze preţurile pentru florile din import, la cel mai apropiat număr întreg. Scrie preţurile noi.

Planta	A	B	C
Preţul nou			

Soluţia

Planta	A	B	C
Preţul nou	8	9	6

MA.2.5.1. Elevul trebuie să stăpânească descrierea sistemului de coordonate (să determine coordonatele unui punct, ale punctului axial-simetric sau central-simetric etc).

Problema
Desenează axa *y*, în baza coordonatelor punctului *A* care sunt date în sistemul cartezian de coordonate.

Soluţia

MA.2.5.2. Elevul trebuie să ştie să citească diagrame şi tabele, iar în baza lor să prelucreze datele, respectând un criteriu (de exemplu: să determine media aritmetică pentru o mulţime de date; să compare valorile unui eşantion cu valoarea medie).

Problema

În tabel sunt date distanţele dintre oraşe exprimate în kilometri.

Belgrad							
Čačak	144						
Kragujevac	120	87					
Nikšić	536	395	482				
Niš	239	186	143	576			
Novi Sad	81	225	219	616	314		
Zrenjanin	80	224	200	616	319	50	
Distanţa în kilometri	**Belgrad**	**Čačak**	**Kragujevac**	**Nikšić**	**Niš**	**Novi Sad**	**Zrenjanin**

În baza datelor din tabel, completează afirmaţiile care urmează, astfel încât ele să fie adevărate.

a) Distanţa de la Čačak, la Nikšić este _____kilometri.
b) Distanţa de la Nikšić, la_____este aceeaşi ca distanţa de la Nikšić, la_____.

Soluţia

a) Distanţa de la Čačak, la Nikšić este 395 kilometri.
b) Distanţa de la Nikšić, la Novi Sad este aceeaşi ca distanţa de la Nikšić, la Zrenjanin.

MA.2.5.3. Elevul trebuie să prelucreze datele acumulate şi să le reprezinte tabelar sau grafic; să reprezinte valoarea medie prin mediană.

Problema

În imagine, diagrama reprezintă succesul unei clase obţinut la testul de matematică.

a) Completează tabelul care corespunde diagramei, aşa cum este indicat.

Succesul elevilor la testul de matematică	
nota	numărul de elevi
5	
4	
3	
2	
1	3

b) Calculează nota medie la testul de matematică.

Nota medie la testul de matematică este_____.

Soluţia

a)

Succesul elevilor la testul de matematică	
nota	numărul de elevi
5	5
4	7
3	10
2	5
1	3

b) Nota medie la testul de matematică este 3,2.

MA.3.1.2. Elevul trebuie să ştie să opereze cu noţiunea de divizibilitate în situaţii problemă.

Problema

Scrie trei numere din mia a cincea care au cifra zecilor 2 şi sunt divizibile cu 9.

Acestea sunt numerele: _____, _____, _____.

Soluţia

Trebuie scrise trei dintre numerele: {4023, 4122, 4221, 4320, 4329, 4428, 4527, 4626, 4725, 4824, 4923}.

MA.3.1.3. Elevul trebuie să ştie să aplice numerele şi expresiile numerice în situaţii reale.

Problema

O florăreasă face şi vinde buchete de flori. În fiecare buchet sunt 4 trandafiri şi 3 margarete. Să presupunem că florăreasa ar câştiga câte 35 de dinari la fiecare trandafir şi câte 25 de dinari la fiecare margaretă. Care este cel mai mic număr de buchete pe care trebuie să le vândă florăreasa, pentru a câştiga mai mult de 1500 de dinari?

Scrie modul de rezolvare.

Florăreasa trebuie să vândă cel puţin _____ buchete.
Soluţia
Câştigul la un buchet este: 4 • 35 + 3 • 25 + 60 = 140 + 75 + 60 = 275 275 • 5 = 1375, 275 • 6 = 1650 sau 1500 : 275 = 5,45… Florăreasa trebuie să le vândă cel puţin 6 buchete.

MA.3.2.2. Elevul a atins un nivel superior în efectuarea de operaţii, prin sublinierea proprietăţilor care se aplică şi ştie să folosească proprietăţile puterilor şi ale radicalilor de ordinul doi.

Problema
Se ştie că $32^2 = 1024$. Calculează: a) $\sqrt{10,24}$ = _____ b) $\sqrt{102400}$ = _____ c) $\sqrt{0,1024}$ = _____
Soliţia
a) $\sqrt{10,24} = 3,2$ b) $\sqrt{102400} = 320$ c) $\sqrt{0,1024} = 0,32$

MA.3.2.3. Elevul a atins un nivel superior în efectuarea de operaţii, prin sublinierea proprietăţilor care se aplică şi ştie să aplice formulele pentru diferenţa de pătrate şi pentru pătratul binomului, să transforme eficient expresiile algebrice şi să le aducă la forma cea mai simplă.

Problema
Înconjoară ltera din faţa răspunsului corect. Polinomul $(a - 1)(2a + 1) - (a - 6)(a + 6)$ este egal cu polinomul: a) $a^2 - a + 35$ b) $a^2 - a - 37$ c) $a^2 + 35$ d) $a^2 - 37$
Soluţia
a) $a^2 - a + 35$

Problema
Calculează: a) diferenţa pătratelor 7 şi 3; _____ b) pătratul diferenţei numerelor 7 şi 3; _____ c) suma pătratelor numerelor 7 şi 3;_____ d) pătratul sumei numerelor 7 şi 3; _____
Soluţia
a) $7^2 - 3^2 = 49 - 9 = 40$ b) $(7 - 3)^2 = 4^2 = 16$ c) $7^2 + 3^2 = 49 + 9 = 58$

d) $(7 + 3)^2 = 10^2 = 100$

MA.3.2.4. Elevul a atins un nivel superior în efectuarea de operaţii, prin sublinierea proprietăţilor care se aplică şi ştie să facă diferenţa dintre mărimile direct proporţionale şi cele invers proporţionale şi să le exprime în forma corespunzătoare. Ştie funcţia liniară şi ştie să exprime grafic proprietăţile ei.

Problema

Care dintre graficele care urmează este graficul funcţiei $y = -x + 3$?
Înconjoară ltera deasupra răspunsului corect.

a) b) c) d)

Soluţia

c)

Problema

Nouă prieteni ar fi curăţat un bazin în patru zile. Câţi prieteni ar trebui să-i ajute pentru ca bazinul să fie curăţat în trei zile?

Bazinul va fi curăţat în trei zile dacă îi ajută încă ____ prieteni.

Soluţia

$9 : x = 3 : 4$ sau $x : 9 = 4 : 3$.
$x = 12$
$12 - 9 = 3$

Bazinul va fi curăţat în trei zile dacă îi ajută încă 3 prieteni.

MA.3.2.5. Elevul a atins un nivel superior în efectuarea de operaţii, prin sublinierea proprietăţilor care se aplică şi ştie să aplice ecuaţiile, inecuaţiile şi sistemele da ecuaţii liniare în rezolvarea problemelor textuale mai complexe.

Problema

Cât timp a fost în vacanţă, Cornelia le-a trimis celor 9 prietene, din bloc, câte o scrisoare sau ilustrată. Timbrele pentru ilustrate sunt de câte 10 dinari, iar cele pentru scrisori sunt de câte 15 dinari. Câte ilusteate şi câte scrisori a expediat Cornelia dacă, pentru timbre, a plătit în total 110 dinari.
Scrie modul de rezolvare.

Cornelia a expediat_____scrisori şi_____ilustrate.

Soluţia

x - numărul de scrisori
y - numărul de ilustrate

$$x + y = 9$$
$$\underline{10x + 15y = 110}$$

Soluţia sistemului este $x = 5$ şi $y = 4$, oricare ar fi metoda de rezolvare.

Cornelia a expediat 5 scrisori şi 4 ilustrate.

MA.3.3.1. Elevul trebuie să ştie să efectueze calcule cu unghiuri, inclusiv cazul în care măsura unghiului trebuie transformată; să conchidă, aplicând proprietăţile dreptelor paralele şi perpendiculare, inclusiv proprietăţile unghiurilor formate de o secantă.

Probleme

Determină cât este unghiul α, dacă sunt paralele dreptele *a* şi *b*.

Unghiul α =____

Soluţia

Unghiul α =48°10´

MA.3.3.2. Elevul trebuie să ştie să aplice proprietăţile de bază ale triunghiului, patrulaterului, paralelogramului şi ale trapezului; să calculeze perimetrele şi ariile acestora cu ajutorul elementelor care nu sunt date, neapărat, direct în textul problemelor; să ştie să construiască figurile amintite mai sus.

Problema

Câţi metri de sârmă sunt necesari pentru a împrejmui o curte care are forma de trapez dreptunghic ca cel din imagine?

Scrie modul de rezolvare.

Sunt necesari_____metri de sârmă.

Soluţia

$c^2 = 12^2 + 9^2$

$c^2 = 225$

$c = 15$

$P = 12 + 15 + 15 + 6$

$P = 48$ m

Sunt necesari 48 metri de sârmă.

MA.3.3.3. Elevul trebuie să ştie să determine unghiul la centru şi unghiul înscris în cerc, să calculeze aria sectorului de cerc şi lungimea arcului de cerc.

Problema

Calculează unghiul ACB dacă raza cercului este egală cu coarda AB.

$\angle ACB$ = _____

Soluţia

$\angle ACB = 30°$

Problema

De câte ori este mai mică aria sectorului de cerc decât aria cercului, dacă unhiul la centru are 30°?

Este mai mică de____ori.

Soluţia

Este mai mică de 12 ori.

MA.3.3.4. Elevul trebuie să ştie să calculeze ariile şi volumele prismelor şi piramidelor, inclusiv cazurile când elementele necesare nu sunt date direct în problemă.

Problema

Calculează volumul piramidei patrulatere regulate dacă se ştie că muchia bazei este a = 10 cm, iar înălţimea feţei laterale este h = 13 cm.

Scrie modul de rezolvare.

Volumul piramidei este de_____ cm^3.

Soluţia

$H^2 = h^2 - \left(\frac{a}{2}\right)^2$, $H^2 = 13^2 - 5^2$, $H^2 = 169 - 25$, $H^2 = 144$, $H = 12$ cm

$V = \frac{1}{3} B \cdot H$, $V = \frac{1}{3} a^2 \cdot H$, $V = \frac{1}{3} \cdot 100 \cdot 12$, $V = 400$ cm^3

Volumul piramidei este de 400 cm^3.

MA.3.3.5. Elevul trebuie să ştie să calculeze aria şi volumul cilindrului, conului şi sferei, inclusiv cazurile în care elementele necesare nu sunt date direct în problemă.

Problema

Înconjoară ltera din faţa răspunsului corect.

Triunghiul dreptunhic, ale cărui catete sunt a = 9 cm şi b = 12 cm, se roteşte în jurul catetei b. Raportul dintre aria bazei şi aria laterală a conului obţinut prin rotaţie este:

a) 1 : 1;

b) 3 : 4;

c) 3 : 5;

d) 4 : 5.

Soluţia

c) 3 : 5

Problema

Care este aria mingii celei mai mari pe care o putem împacheta într-o cutie care are forma de cub cu muchia de 20 cm?

Aria mingei este____cm.

Soluţia

Aria mingei este 36π cm.

MA.3.3.6. Elevul trebuie să ştie să aplice congruenţa şi asemănarea triunghiurilor, legând, în felul acesta, proprietăţile diferite ale obiectelor geometrice.

Problema

Segmentul *MN* este paralel cu segmentul *AB*. Cât este raportul *CM : MA*, dacă se ştie că *MN : AB* = 2 : 3?

Înconjoară ltera din faţa răspunsului corect.

a) 2 : 1;

b) 3 : 1;

c) 3 : 2;

d) 2 : 3.

Soluţia

a) 2 : 1

Problema

Înconjoară cuvântul Adevărat, dacă afirmaţia este adevărată, iar dacă este falsă, atunci înconjoară cuvântul Fals.

Oricare ar fi două triunghiuri echilaterale, ele sunt asemenea între ele.	Adevătat	Fals
Oricare ar fi două triunghiuri asemenea, ele au perimetrele egale.	Adevătat	Fals
Oricare ar fi două triunghiuri isoscele cu unghiul opus bazei de 36°, ele sunt triunghiuri asemenea.	Adevătat	Fals
Toate triunhiurile dreptunghice sunt asemenea.	Adevătat	Fals

Soluţia

Oricare ar fi două triunghiuri echilaterale, ele sunt asemenea între ele.	Adevătat	Fals
Oricare ar fi două triunghiuri asemenea, ele au perimetrele egale.	Adevătat	Fals
Oricare ar fi două triunghiuri isoscele cu unghiul opus bazei de 36°, ele sunt triunghiuri asemenea.	Adevătat	Fals
Toate triunhiurile dreptunghice sunt asemenea.	Adevătat	Fals

MA.3.4.2. Elevul trebuie să ştie să estimeze, să aproximeze datele şi să efectueze calcule cu valori aproximate; să exprime aprecierea erorii (de axemplu: mai puţin de 1 dinar, 1 cm, 1 g etc).

Problema

Distanţa de la localitatea A, la localitatea D este reprezentată pe desenul ce urmează.

Gloria a estimat distanţa dintre localităţile A şi D, prin aproximarea fiecărei dintre distanţe, la cel mai apropiat număr de kilometri întregi şi le-a adunat. Cornelia a adunat distanţele de pe desen, iar rezultatul l-a aproximat la numărul cel mai apropiat de kilometri întregi.

Înconjoară ltera din faţa răspunsului corect.

a) Gloria a obţinut un număr mai mare decât Cornelia.

b) Gloria şi Cornelia au obţinut numere egale.

c) Gloria a obţinut un număr mai mic decât Cornelia.

Soluţia

a) Gloria a obţinut un număr mai mare decât Cornelia.

MA.3.5.1. Elevul trebuie să ştie să determine poziţia (coordonatele) punctelor care satisfac condiţii mai complexe.

Problema

Desenează, pe sistemul de coordonate, toate punctele care sunt la aceeaşi distanţă, faţă de axa x, ca şi punctul A şi a căror distanţă faţă de axa y este de două ori mai mare decât distanţa punctului A faţă de axa y.

Soluţia

MA.3.5.2. Elevul trebuie să ştie să interpreteze diagrame şi tabele.

Problema

În tabel sunt date distanţele, dintre unele oraşe, exprimate în kilometri.

km	Belgrad	Kragujevac	Niš	Novi Sad	Novi Pazar	Subotica	Zajčar
Belgrad	-	115	239	82	271	178	236
Jagodina	165	42	104	217	196	319	117
Kragujevac	115	-	146	197	160	299	159
Kraljevo	192	54	152	251	106	353	193
Kruševac	192	70	91	274	167	376	132

a) Care oraş este la distanţa de 115 km faţă de Belgrad?.....

b) Distanţa dintre care oraşe este 353 km?.....

c) Distanţa dintre care oraşe este mai mică de 50 km?.....

d) Câte oraşe din tabel sun la mai mult de 200 km faţă de Belgrad?.....

Soluţia

a) Kragujevac;

b) Kraljevo şi Subotica;

c) Jagodina şi Kragujevac;

d) Trei.

MA.3.5.3. Elevul trebuie să ştie să acumuleze şi să prelucreze datele şi să alcătuiască singur/singură diagrame sau tabele; să ştie să deseneze graficul prin care se exprimă dependenţa mărimilor.

Problema

Maria a mers cu bicicleta 45 de minute. După 10 minute de mers a ajuns la viteza de 10 km/h. A mers cu această viteză următuarele 20 de minute, iar apoi a încetinit uniform până la oprire. Completează digrama ce reprezintă mişcarea Mariei, aşa cum este indicat.

Soluţia

MA.3.5.4. Elevul trebuie să ştie să aplice calculul procentual în situaţii complexe.

Problema

Preţul unei cărţi este mărită cu 10%, mai întâi, iar apoi este micşorat cu 10% şi acum este 198 de dinari. Cât a fost preţul cărţii înainte de scumpire?

Înconjoară ltera din faţa răspunsului corect.

a) 198 de dinari;

b) 200 de dinari;

c) 202 dinari; d) 196,02 dinari.
Soluţia
b) 200 de dinari.

Normele pentru nivelul de cunoştinţe care se plică la sfârşitul ciclului de învăţământ obligatoriu pntru matematică se vor aplica prin probleme neunoscute.

MA.2.3.4. Elevul trebuie să ştie să dispună de noţiunile de prizmă şi piramidă; să calculeze ariile şi volumele acestora, dacă elementele necesare sunt date direct în problemă.

Problema
Muchia bazei unei piramide triunghiulare echilatere are 8 cm. Care este aria acesei piramide? Scrie modul de rezolvare. Aria piramidei are _____ cm²
Soluţia
$A_f = \frac{a^2}{4}\sqrt{3} = 16\sqrt{3}$ cm² $A = 4 \cdot A_f = a^2\sqrt{3} = 64\sqrt{3}$ cm² sau $A = 4 \cdot \frac{a^2}{4}\sqrt{3} = a^2\sqrt{3} = 64\sqrt{3}$ cm² Aria piramidei ete de $64\sqrt{3}$ cm².

MA.2.5.4. Elevul trebuie să aplice calculul procentual în situaţii reale simple (de exemplu: schimbarea preţului unui produs cu un procent dat).

Problema
Gloria vinde îngheţată. Preţul unei îngheţate este 60 de dinari. Câştigul Gloriei este de 6 dinari la fiecare îngheţată. Care este câştigul la fiecare îngheţată exprimat în procente? Înconjoară răspunsul din faţa răspunsului corect. a) 6 % b) 1 % c) 54 % d) 10 %
Soluţie
d) 10 %

MA.3.1.1. Elevul trebuie să ştie să determine valoarea numerică a unei expresii numerice mai complexe.

Problema
Calculează podusul expresiilor A şi B, dacă $A = 1 + 3 : \frac{6}{5} - \frac{2}{5} \cdot \frac{5}{4}$ ¡ $B = \frac{8}{3} - \frac{7}{3} \cdot \frac{6}{7}$.

A = _____, B = _____, produsul A · B = _____

Soluţia

A = 3, B = 2/3, produsul A · B = 2.

MA.3.2.1. Elevul a atins un nivel superior în efectuarea operaţiilor, prin sublinierea proprietăţilor care se aplică şi ştie să compună şi să rezolve ecuaţii, inecuaţii şi sisteme de ecuaţii liniare cu două necunoscute.

Problema

Care este mulţimea de numere, de pe dreapta numerică, care sunt soluţiile inecuaţiei: $4-\frac{6-2x}{3}>4$?

Înconjoară litera din faţa răspunsului corect.

Soluţia

MA.3.4.1. Elevul trebuie să ştie să transforme unităţile de măsură, atunci când efectuează calcule cu ele.

Problema

Un film s-a terminat la ora 22 şi 10 minute. Când a început filmul dacă se ştie că el a durat 115 minute?

Înconjoară litera din faţa răspunsului corect.

a) la ora 20 şi 55 de minute;

b) la ora 20 şi 45 de minute;

c) la ora 20 şi 15 minute;

d) la ora 20 şi 5 minute.

Soluţia

c) la ora 20 şi 15 minute.

Програм закончуюцого испиту у основним образованю и воспитаню

Циль програму закончуюцого испиту

Циль програму закончуюцого испиту у основним образованю и воспитаню то согласно зоз Законом о основох система образованя и воспитаня ("Службени гласнїк РС", число 72/09) пририхтованє школярох за покладанє закончуюцого испиту на концу обовязного основного образованя.

Структура програму закончуюцого испиту

Зоз закончуюцим испитом оценює ше же кельо школяр у цеку осемрочного школованя овладал зоз знанями и схопносцами зоз руского язика, математики, историї, ґеоґрафиї, биолоґиї, физики и хемиї. Закончуюци испит после законченей осмей класи, покладаю шицки школяре. Закончуюци испит школяре буду покладац у основних школох у котрих закончели осму класу. Школяре покладаю закончуюци испит у писаней форми, з ришованьом тестох.

На закончуюцим испиту у школским 2010/11. року з хаснованьом тестох преверює ше знанє з предмету сербски язик, односно мацеринski язик и математика, по програму закончуюцого испиту за наведзени школски рок.

Школяре котри здобуваю основне образованє на язику националней меншини, наместо сербского язика маю право покладац испит на своїм мацеринским язику.

Змист закончуюцого испиту по програмох закончуюцого испиту за школски 2011/12, 2012/13. и 2013/14. рок поступнє ше меня по школски 2013/14. рок по обсягу и структури и то зоз звекшованьом числа предметох котри ше покладаю як и з повекшованьом числа нєпознатих испитних задаткох у тестох.

Школяре котри закончуюци испит покладаю после законченя наставного 2011/12. року, тот испит покладаю з двох предметох и то сербского, односно мацеринского язика и математики, а тести буду мац 25% подполно познати задатки предходно обявени у збирки задаткох, 25% часточно познати задатки котри составени з часточнима пременками задаткох обявених у збирки задаткох и 50% задаткох чий змист и ришеня нє обявени у збирки.

Закончуюци испит за школярох котри тот испит покладаю по законченю наставного 2012/13. року будзе мац два предмети, и то сербски, односно мацеринski язик и математику, а тести закончуюцого испиту буду мац 25% часточно познати задатки и 75% подполно нєпознати задатки.

Школяре котри законча осму класу у школским 2013/14. року буду покладац закончуюци испит з ришованьом тестох зоз предметох сербски язик односно мацеринski язик, математика и з ришованьом комбинованого тесту з наставних предметох и то: историї, ґеоґрафиї, биолоґиї, физики и хемиї. Тести закончуюцого испиту буду составени з нєпознатих задаткох.

Заступеносц поєдиних предметох у комбинованим тесту структована спрам проценту заступеносци у наставним плану од пиятей по осму класу.

Перше пробне закончуюце тестованє з комбинованого тесту будзе у цеку школского 2011/12. року.

Друге пробне тестованє з комбинованого тесту з подполно нєпознатима задатками будзе у цеку 2013. року.

Програм закончуюцого испиту описує образовни посцигнуца котри ше очекую од школяра на концу основного школованя. Тоти посцигнуца фундаментовани у програму за сербски язик, односно мацеринski язик и математику, а тиж так и у документу о стандардох за конєц обовязного образованя котри утвердзує, согласно Закону о основох система образованя и воспитаня, Национални просвитни совит.

Образовни стандарди за конєц обовязного образованя дефиновани на трох уровньох посцигнуца - основним, стреднїм и напредним уровню. Уровнї образовних стандардох описую поглєдованя розличней чежини, коґнитивней комплексносци и обсягу знаня, од єдноставнєйших ґу зложеншим. Кажди шлїдуюци уровень подрозумює же школяр овладал зоз знанями и схопносцами з предходного уровня.

Основни уровень посцигнуца творя знаня, схопносци и способносци з котрима овладали вецей як 80% школярох, стреднї уровень посцигнуца творя знаня, схопносци и способносци з котрима овладали коло 50% школярох, а з напредним уровньом посцигнуца овладали коло 20% найлєпших школярох.

Тести котри школяре ришую на закончуюцим испиту маю задатки з котрима ше випитує витвореносц образовних стандардох з основного, стреднього и напредного уровня. Тести конциповани так же би облапели шицки уровнї знаня и шицки змисти за котри ше трима же су фундаментални и маю сущне значенє за предлуженє школованя.

Програм закончуюцого испиту, при каждим стандарду ма и задатки котри на конкретни способ указую же цо ше очекує од школяра котри овладал з одредзеним стандардом. Даєдни стандарди илустровани з єдним прикладом, а даєдни з вецей прикладами.

Образовни стандарди котри у програму за школски 2010/11. рок означени зоз гвиздочку нє буду ше випитовац зоз задатками котри предвидзени за закончуюци испит за наведзени школски рок.

На основи програму закончуюцого испиту у основним образованю и воспитаню за школски 2010/11. рок, друкує ше збирка задаткох. Задатки з програму состойна часц збирки. Тести котри школяре ришую составени зоз задаткох зоз збирки и нових задаткох котри школяре увидза по перши раз на тестованю. На закончуюцих тестох школяре ришую 50% подполно познати задатки, предходно обявени у збирки задаткох, 25% задаткох "часточно познатих" (наставаю з часточну вименку задаткох котри обявени у збирки задаткох), а 25% подполно нєпознатих задаткох (школяр напредок упознати з тим же цо ше може випитовац з тима задатками - односно з прикладами задаткох, алє нє и зоз самима задатками котри укапчани до тесту). Од укупного числа нєпознатих задаткох 40% задатки зоз стреднього уровня, а 60% задатки з напредного уровня. Нєпознати задатки вредную ше на исти способ як и познати задатки.

Школяр на основи общого успиху и успиху на закончуюцим испиту може витвориц укупно 100 поени, и то найвецей 60 поени на основи общого успиху, а на основи успиху на закончуюцим испиту найвецей 40 поени.

Школяре зоз завадзанями у розвою и инвалидитетом покладаю закончуюци испит у складзе з їх моторичнима и чулнима можлївосцами, односно условиями котри глєда одредзена файта инвалидитету.

Прилагодзованє закончуюцого испиту школяром зоз завадзанями у розвою верши ше спрам индивидуалного образовного плану.

Образовни стандарди за конєц обовязного образованя за руски язик зоз прикладами задаткох

Шлїдуюци вирази описую цо школяр/школярка зна на основним уровню:

1. СХОПНОСЦ ЧИТАНЯ И РОЗУМЕНЄ ПРЕЧИТАНОГО

РЯ.1.1.1. розуми текст котри чита наглас и у себе

Задаток
Кельо єст хлапцох, а кельо дзивчата? На екскурзию нє пошли: троме школяре зоз шестей класи, двойо зоз седмей и пейц школярки зоз осмей класи. Напиш же кельо єст медзи тима цо нє пошли на екскурзию: хлапцох _____; дзивчата _____
Ришенє
хлапцох штирме (4); дзивчата шейсц (6)

РЯ.1.1.2. розликує уметнїцки и нєуметнїцки текст

Задаток
Дати два виривки, а єден з нїх з уметнїцкого тексту. Котри и прецо? А) У глєданю нових слунечних драгох Бандурик заорал глїбоки бразди до шивожелєного асфалту, купаного у неону, позаґажованого з вельочисленима ґумами плехових жвиринох котри як зоз клїщами облапели чловека випиваюци му добродзечно дату крев. Б) Нова драга ше будзе правиц на слунечним боку, процивним од Бандуриковей хижи. Предходни асфалт нєобходно преорац понеже є очкодовани и на векшей поверхносци завалєни од прициску ґумох транспортних машинох и металного одпаду котри за преходнїкох представя опасносц и може спричинїц повредзованє людзох котри по тей драги ходза добродзечнє и на свою одвичательносц. Виривок котри вжати з уметнїцкого тексту означени з букву **А** або **Б**? Заокруж. Як уметнїцки, текст препознатлїви по шлїдуюцих прикметох: а) звекшане число прикметнїкох б) похасновани слова з пренєшеним значеньом в) краткосц виражованя г) описує тото чого нєт у правдивим швеце ґ) уметнїцким текстом нє припадаю теми о будовательству Заокруж букву опрез точних одвитох.
Ришенє
а) а, б

РЯ.1.1.3. виразно чита текст и розликує значенє спрам интонациї

Задаток
Як треба пречитац часц текста котри вигваря Маря? **Юла:** А дзе же є тераз? Дзе же ци Янко? **Маря:** Та дзе? Од самого рана ходзи по дворе, а лає и грожи… Гвари: Укажем я им; чижми, кед треба, добри купим солґабировови, и так их научим шора. Житко пошал на нашо польо коло пажици, а тоти, ни, пущели швинї, та цалком польо прерили. Кед го слухаш и патриш, та думаш - пол валала лєм з очми запалєл, а кед там - воно - чвирк! **Часц текста котри вигваря Маря треба пречитац:** а) без окремного наглашованя понеже то звичайни диялог б) зоз святочним тоном, понеже бешеда о почитованю в) иронично, понеже бешеда о подценьованю г) зоз тоном щирого Марйового одушевия з мужом

Заокруж букву опрез точного одвиту.

Ришенє

в)

РЯ.1.1.4. препознава розлични функционални стили на єдноставних прикладох

Задаток

З котрим **стилом** написани шлїдуюци текст?

Артикулована бешеда то лєм чловекова прикмета. То му оможлївює же би комуниковал зоз себе подобнима, же би их информовал о своїх реакцийох на розлични ситуациї свойого живота и же би од других приїмал идентични информациї. Артикулована бешеда виражує искуство особи котра бешедує и ма индивидуални характер. Вон служи як средство комуникациї медзи членами истей социялней ґрупи або медзи членами розличних ґрупох та ма социялни прикмети. ("Обща енциклопедия Ларус")

Текст написани зоз _____

Ришенє

З науковим стилом

РЯ.1.1.5. Розликує основни часци текста и кнїжки

Задаток

Препознай часци текста

(а) Академик Юлиян Тамаш

(б) ГЛЄДАЮЦИ РОДНИ КРАЙ[1]

(в) Од поняца по филозофию безпечносци

(г) Аґнеш Хелер, цо за нашу тему барз важне, трима же тота история котру жимєме правдиво дава можлївосц **(ґ)** "же би каждодньови живот каждого чловека постал за нас иснуюци и же би зоз тим Жем насправди постала дом чловечества."

(д)[1] Робота пречитана на науковей конференциї

У наведзеним тексту зоз букву у заградзеню означене:
1) фуснота означена з букву ( )
2) автор текста означени з букву ( )
3) поднаслов изначени з букву ( )
4) наслов означени з букву ( )
5) початок пасуса означени з букву ( )
6) цитат означени з букву ( )

Ришенє

1) фуснота означена з букву (д)
2) автор текста означени з букву (а)
3) поднаслов изначени з букву (в)
4) наслов означени з букву (б)
5) початок пасуса означени з букву (г)
6) цитат означени з букву (ґ)

РЯ.1.1.6. пренаходзи и видзелює основни информациї з тексту спрам задатого критериюму

Задаток

Одвитуй на питаня на основи приложеного упутства за хаснованє

Упутство за хаснованє миксера

Надпомнуце 1.
Нє кладзце апарат на влажне место. Апарат виключце зоз струї кед го нє хаснуєце, кед го чухаце або го сцеце оправяц. Кед апарат очкодовани, або очкодовани електрични шнур, нє хаснуйце го. Нє квачце апарат за електрични шнур и меркуйце же би ше шнур нє операл на горуци поверхносци. Руки тримайце далєй од ножикох апарата. При хаснованю, закривка треба же була на своїм месце. Кед у миксеру мишаце горуцу чечносц, знєйце верх закривки.

Надпонуце 2.
Скорей хаснованя преверце же чи апарат виклйючени (офф).Уключце апарат до струї. Положце поживу до судзини. Положце закривку. Преверце же чи закривка добре поставена. Кед мишаце цепли напитки, верх закривки знєйце. Положце судзину на верх

мотора так же би часци котри ше укладаю добре пасовали на своїм месце. Одредзце жадану швидкосц: ЛО - менша швидкосц, благе мишанє; ХИ- векша швидкосц, за швидке мишанє. Поживу (продукти) мож додавац през отвор на верху закривки. После хаснованя виключце апарат. (офф). Продукти треба же би були порезани у зависносци од велькосци и твардосци. Максимални капацитет судзини 1 литра рахуюци ту и коцки ляду.

Надпонуце 3.
Апарат ма сиґурносни претарговач котри онєможлївює уключованє апарата кед судзина нє поставена правилно.
Отримованє
Апарат треба умиц такой после хаснованя. До половки судзини усипце цеплей води. Уключце апарат.

Надпомнуце 4.
Менша и векша швидкосц предвидзени за континуоване мишанє. ПУЛСЕ предвидзене за швидке мишанє з претаргованьом.
Одвитуй на питаня:
1) Апарат би требал стац на месце дзе ше помива судзини:
а) гей, же би ше до апарату лєгчейше сипало воду;
б) нє, бо нє шме стац на влажним месце;
в) шицко єдно дзе апарат будзе стац.

Ришенє

б)

РЯ.1.1.7. розликує у тексту сущне од другорядного, главне од побочного

Задаток

а) Подцагнї виреченє котре представя главну думку у тексту.
б) На линию препиш виреченє котре нє ма сущне значенє за главну думку.

Виривок зоз интервюа з карикатуристом, писательом, новинаром Любомиром Сопком:
"Мойо животне правило даскельо децениї глаши: анї єден дзень без смужки! Кед идзем на роботу та у лифту чухам окуляри. Значи же сом кажди дзень дацо нарисовал. Алє, я ше и зоз другима стварами занїмал, нє лєм зоз карикатуру як самостойним проєктом, та мож повесц же од 365 дньох я у 150 направим карикатуру. То тераз помножице зоз вецей як 40 роки та достанєце приблїжне число карикатурох котри сом направел. На тисячи, и нє було би смисла водзиц о тим евиденцию".

Ришенє

а) Мойо животне правило даскельо децениї глаши: анї єден дзень без смужки!
б) Кед идзем на роботу та у лифту чухам окуляри.

РЯ.1.1.8. повязує информациї и идеї винєшени у тексту...

Задаток

Цо карикатуристу Любомира Сопку прешвечело же мож направиц стотки рисунки дньово?

"Могол Любомир Сопка буц почитоване мено у швеце анимированого филма. Алє нє случело ше так. Бо теди, кед Сопка требал принєсц одлуку же свою кариєру завяже за анимировани филм, мал 38 роки. Претолковал же за таку одлуку требало буц шалєно шмели, а вон бул лєм шмели. Остал карикатуриста зоз искуством на анимациї филма. Тото искуство го прешвечело же може направиц стотки рисунки и дзешатки карикатури дньово."

а) Искуство 38-рочного чловека
б) Искуство карикатуристи
в) Искуство рисовача анимированого филма
г) Искуство же шмелосц даремна
ґ) Искуство же шмелосц дава добри резултат
Заокруж букву опрез точного одвиту.

Ришенє

в) Искуство рисовача анимированого филма

РЯ.1.1.9. чита єдноставни и нєлинеарни елементи текста: леґенди, дияґрами, табели

Задаток

Дата мешачне предвидзованє хвилї. З меркованьом ю опатри и одвитуй на питаня.

гирменє диждж молга шнїг итор максимална темп. минимална темп.	

1. Наведз датуми кед ше очекує молга.
_____

2. Наведз датуми кед температура будзе попод 12 ступнї.
_____

Ришенє

1. 5, 6, 7, 8 (5-8), 16, 21, 27.
2. 1, 2, 3.

2. УСНЕ ВИСЛОВЙОВАНЄ

У подручу *УСНЕ ВИСЛОВЙОВАНЄ* школяр/школярка:

РЯ.1.2.1. правилно артикулує гласи руского язика, окреме г-х, дз-ц, дж-ч, и склади зоз ю, є, ї, ю и мегким знаком *

РЯ.1.2.2. почитує кнїжовноязичну норму у бешеди

Задаток

У шлїдуюцим вреченю похасновани и слова котри нє припадаю рускому язику. Поведз исте вреченє хаснуюци руски слова так же би ше зачувала основна информация:
На телевизиї приказовали цртани филм о тим як людзе у каменим добу ловели животинї у лєше и занїмали ше з польоприврeду.

Ришенє

На телевизиї указовали рисовани филм о том як людзе у каменим чаше ловели животинї и занїмали ше з польоділством.

РЯ.1.2.3. формулує ясне преширене и зложене вреченє

Задаток

а) Зоз шлїдуюцих словох состав преширене вреченє: лїсце, падац, єшень, древо. (Слова дати у першим припадку и инфинитиву а ти их похаснуй у такей форми яка ци одвитує же би вреченє мало смисла; кед ци потребне, додай злучнїки або и даєдни други слова.)

б) Зоз шлїдуюцих словох состав зложене виреченє: лїсце, падац, єшень, древо, зберац, зметац, дражка.
(Слова дати у першим припадку и инфинитиву а ти их похаснуй у такей форми яка ци одвитує же би виреченє мало смисла; кед ци потребне, додай злучнїки або и даєдни други слова.)

Ришенє

а) Можлївосц: *Вєшенї лїсце пада з древа.*
(Шор словох нє важни под условийом же виреченє ма смисла.)

б) Можлївосц: *Вєшенї лїсце опадує з древа та го збераме и зметаме з дражки.*
(Шор словох нє важни под условийом же виреченє ма смисла и же похасновани обидва дїєслова.)

РЯ.1.2.4. зна преприповедац текст, подїю, информацию

Задаток

Зоз шлїдуюцих информацийох состав и виприповедай подїю:
Дати шлїдуюци информациї:
хто: бачи Михал,
цо: влапена лїшка у загради;
кеди: пред двома днями
дзе: у своєй загради
як: случайно

Ришенє

Основу ришеня творя пейц одвити на пейц питаня уклопени до єдинственей приповедней цалосци, медзисобно повязаних висловох котри творя закончену приповедну цалосц; без вихабяня важних елементох.

РЯ.1.2.5. виразно чита и бешедує текст научени напамят *

РЯ.1.2.6. розликує значенє заснованє на интонациї виповедзеного

Задаток

Випитовач чита вецей виреченя. Котре виреченє ма ироничне значенє?

а) Целє патри на нову капуру.
б) Пред нову капуру стої целє и патри.
в) Патри як целє на нову капуру.
г) Шедзи страка на конаре и шпива.
ґ) На конаре шедзи страка и шпива.
д) Вон шпива як страка на конаре.

Ришенє

в) Патри як целє на нову капуру.
д) Вон шпива як страка на конаре.

РЯ.1.2.7. преприповедує текст зоз скрацованьом и преширйованьом

Задаток

а) Преприповедай шлїдуюци текст и то так же го зведзеш на 3-4 виреченя а же би ше нє страцело основне порученє.
б) Преприповедай шлїдуюци текст и то так же го прешириш, окреме гевту часц у котрей унук задумує же як на лєгки способ постанє богати.
Єдней нєдзелї под час полудзенку, док му ище танєр бул празни, а за столом у хижи було чуц виграбованє резанкох з миски, Харитон опар ухо на мур, а з другу руку заткал друге ухо и прислуховал. Напевно пре причину же його унук вше вецей питал пенєжи, а вше менєй доставал, вше частейше приходзело до звади, а Харитонови поставало вше чежше.
- Дармо тельо робице! Та гоч и добре зродзи, треба дацо знац предац, тарґовиц, черац, а нє лєм до задруґи, та гоч и кельо раз туньше, вше там винєшеце шицко. Чекаце за пенєжом, а кед го и достанєце, теди уж половку менєй вредзи!
- До того ше нє мишай! То моя ствар! Ти нє можєш порозумиц же я то шицко знам напредок, алє я на тот способ заш лєм помагам другим цо маю ище менєй, помагам держави!
- Вец лєм помагай и далєй, а вона це будзе вше баржей хасновац, кажди дзень цо ґод купиш зоз задруґи вше драгше, так ци то вона признава же ше ти спрам нєй так совисно справуєш.
- Гварел сом ци: до того ше нє мишай, алє пать цо и як ти будзеш ютре робиц!
- Я? Я ше за себе нє старам! Прешол я уж досц швета, а ище сом анї нє одслужел войско. Знам я як будзем после. Мудри людзе у Италиї предаваю жито туристом котри з нїм кармя на площох голуби. З єдного меха заробя як ти од задруґи за урожай з єдного ланца!

Ришенє

а) Харитонов унук ше у нєпорозуменю зоз родичами. Пригваря оцови же як розполага зоз роботу и заробком. Унук задумує же би могол вельо вецей заробиц и витвориц на лєгки способ, з мало роботи вельо заробку.
б) Унук задумує же пойдзе до Италиї бо чул же мож заробиц пенєжи зоз предаваньом поживи за голуби на вельких городских площох...
(Сущносц у задумки же ше може вельо заробиц а зоз мало роботи... Очекує ше же школяр будзе цо вецей приповедац як вон задума себе у истей ситуациї, допущиц най приповеда односно розроби задумку о предаваню покарми за птици.)

РЯ. 1.2.8. зна приповедац о видуманей и правдивей подїї у першей и трецей особи

Задаток

Шлїдуюци текст о єдней події виприповедай як кед би ше случела дакому другому, у трецим лїцу.

Мала вона право. Алє мал сом го и сам! Нашо права одношели ше на исту ствар. Лєм вона знала драгу, а я верел же знам циль. Знал сом же єдного дня зруцам кукуричанку зоз своєй хижи, же зруцам над зоз своєй хижи, же ше на закрицу зачервенї нови череп, а одроснути кайси и вишнї скрию до своїх лїсцох наш дом, уцагнути зоз шора за длужину дражки у приємним хладку. Шедзим так дакеди на грунчку оброснутим з траву при студнї и роздумуєм: Ей, бул сом млади, способни за вельки пременки. А вец сом ше мушел єднац з часом, нєобачлїво, за тоту робу. Алє и коштало ме. Вона млада, вельо младша як цо стварно була, иншак задумовала и драгу и циль. Тото друге сом єй нїґда нє припознал. У шицким другим власни успих мерал сом зоз єй задовольством.
Нє твердзим же нєшка жиєм зоз свою подполносцу. Обколєшени сом можебуц з нєдословенима словами и нєдодуманима думками. Алє вецей о тим нє водзим рахунку, нє обачуєм их. На щесце, и моя жена вецей нє млада. Символика з уцагнуту хижу ище вше нє превозидзена, место розконареного ореха зажелєнєла друга овоц, алє и вона вецей нє дословює и нє додумує, на щесце, вецей и вона нє така млада.
(Л. Сопка, Нови живот)

Ришенє

Ришенє у преношеню приповедки зоз особного плану у першим лїцу на приповеданє у трецим.

РЯ. 1.2.9. приповеда по хронолоґийним и ретроспективним поступку

Задаток

Виприповедай яким шором назадок предходзели події пред тим як цо Дюра задумал єден винїмок за будучносц.
По валалє ключкали зачатки нових огнїскох. Ключкали по задуманих шорох, ключкали и росли печарки глїняней фарби зоз швижима червенима закрицами. Ярнї дижджик им обачлїво помагал, наганял до швидкого росту. Ярнї диждж ище вше нє доходзел до їх краю. Вилял би ше дзешка на стред валала и, капку по капку, страцел би ше на приходзе ґу їх загради. Прешла и яр, а влєце припекло.. Вєшенї ше зляло и на нїх. Лєм тераз то бул обезхрабруюци жимни диждж, котри пред собу ношел чарну лїпкацу жем, дижджовка ше ляла по зоз коляями розпараним дильове.
Дюра нє знал потолковац значенє тих дижджох анї прецо ше проциви своєй младей жени же би засадзели орех до голого двора, алє ше моцно процивел.
- Кед ше орех приме, то будзе добри знак - гуторела. - Кед ше орех приме, будземе як и шицки други; нє маме ше вецей цо бац - навальовала. - Кед вон пущи корень, коренїско - модлєла.
Алє, вон нє правел рахунки. Вон, єдноставно, рахунок у котрим ше як нєпознатосц зявйовала будучносц нє сцел правиц. Тото исте важело и за прешлосц. Кед ше уж ошлєбодзел тих двох стварох, остало му ше сконцентровац на терашньосц. Од нєй ообчековал и нєможлїви ствари; яки то були комбинациї зоз хвильковим дїйством! У ствари, кед слово о будучносци, ту треба обовязно навесц єден винїмок; винїмок з тим же ше ствар одноши на гевто цо ма присц, а нєвинїмок з тим же ше и ту нє робело о рахунку, алє готовим резултату.

Ришенє

Виприповедац подїю назадок, по обратним шоре. Приповеданє треба же би провадзело шлїдзенє подїйох по принципу предходносци.

РЯ. 1.2.10. зна усно обавесциц дакого о дачим и пренєсц точну информацию и усно самостойно направиц увод и составиц опис

Задаток

Зоз шлїдуюцого тексту замеркуй и виприповедай шлїдуюци елементи:
а) По чим ше видзело же диждж заобиходзи єден край валала?
б) Прецо Дюра нє сцел посадзиц орех у дворе?
По валалє ключкали зачатки нових огнїскох. Ключкали по задуманих шорох, ключкали и росли печарки глїняней фарби зоз швижима червенима закрицами. Ярнї дижджик им обачлїво помагал, наганял до швидкого росту. Ярнї диждж ище вше нє доходзел до їх краю. Вилял би ше дзешка на стред валала и, капку по капку, страцел би ше на приходзе ґу їх загради. Прешла и яр, а влєце припекло.. Вєшенї ше зляло и на нїх. Лєм тераз то бул обезхрабруюци жимни диждж, котри пред собу ношел чарну лїпкацу жем, дижджовка ше ляла по зоз коляями розпараним дильове.
Дюра нє знал потолковац значенє тих дижджох анї прецо ше проциви своєй младей жени же би засадзели орех до голого двора, алє ше моцно процивел.
- Кед ше орех приме, то будзе добри знак - гуторела. - Кед ше орех приме, будземе як и шицки други; нє маме ше вецей цо бац - навальовала. - Кед вон пущи корень, коренїско - модлєла.
Алє, вон нє правел рахунки. Вон, єдноставно, рахунок у котрим ше як нєпознатосц зявйовала будучносц нє сцел правиц. Тото исте важело и за прешлосц. Кед ше уж ошлєбодзел тих двох стварох, остало му ше сконцентровац на терашньосц. Од нєй ообчековал и нєможлїви ствари; яки то були комбинациї зоз хвильковим дїйством! У ствари, кед слово о будучносци, ту треба обовязно навесц єден винїмок; винїмок з тим же ше ствар одноши на гевто цо ма присц, а нєвинїмок з тим же ше и ту нє робело о рахунку, алє готовим резултату.

Ришенє

а) Видзело ше по тим же диждж падал у шицких крайох валала лєм нє и там дзе Дюрово обисце; диждж спаднул аж вєшенї.
б) Нє сцел плановац будучносц, нє задумовал нїч напредок.

РЯ.1.2.11. зна водзиц диялоґ и участвовац у розправи *

РЯ.1.2.12. зна формуловац свойо думанє и становиска и явно их сообщиц

Задаток
Формулуй свойо становиско о зявеню котре описане у шлїдуюцим виривку: Кед сом це збачела, вецей нє на склєняних ногох, одведла сом це у напряме гевтого другого дзвона: до тей малей валалскей церквочки, о котрей сом слухала же ше стотки младих винчаю у нєй. Чуєм паноца: "Скорей як цо рушице, нєвеста ма чесц поцагнуц штранґ церковного дзвона." Поцагуєш зоз шицку моцу же биш чежки дзвон порушала и такой похопюєш же нє маш досц моци. Теди священїк поволує Теда най ци помогнє. Вєдно поцагуєце штранґ и дзвон почина одгуковац: "Док так рушаце до живота, нїґда нє забудзце же вас радосни звуки буду провадзиц лєм потамаль покля будзеце вєдно дзвонїц... (Мария Яким, За дзвонами)
Ришенє
Оценює ше схопносц интерпретациї, заключованя, повязованя думкох у рамикох идеї, а нє вредносни катеґориї; школяр може мац и цалком процивну думку од думки заєднїцтва двох особох алє оценює ше ше схопносц формулованя а нє похопенє.

РЯ.1.2.13. ма вибудовану культуру комуникациї (чуц цудзе думанє, формуловац свойо, виражиц складанє и нєскладанє, почитовац право на иншаке думанє) *

3. ПИСАНЕ ВИСЛОВЙОВАНЄ

У подручу *ПИСАНЕ ВИСЛОВЙОВАНЄ* школяр/школярка:

РЯ.1.3.1. позна и хаснує руску кирилку и позна розлику од сербскей кирилки

Задаток
Шлїдуюци вислови и назви препиш по руски: а) Радио Телевизија Војводине _____ б) Ђура Папхархаји _____ в) Нова мајица и нови компјутер _____ г) Јанко Јанковић _____
Ришенє
а) Радио Телевизия Войводини б) Дюра Папгаргаї в) Нова маїца и нови компютер г) Янко Янкович

РЯ.1.3.2. составя розумлїве и ґраматично и правописно правилне виреченє

Задаток
Напиш єдно виреченє о своєй школи або оддзелєню, котре будзе составене зоз голєм дзешец словох. Виреченє треба же би було розумлїве и ґраматично правилне. _____ _____ _____
Ришенє
Виреченє треба же би мало голєм 10 слова, же би було ґраматично и правописно правилно написане.

РЯ.1.3.3. составя єдноставни текст орґанизовани до цалосцох (увод, централна часц, закончєнє)

Задаток
Кажде з нас ма даяке свойо место, свой куцик котри люби. То место на котрим ше чувствує добре, безпечно, на котрим є щешлїви и задовольни. Тото место може буц блїзко або далєко, може буц правдиве або задумане. Твой задаток же биш описал/описала тото свойо место и то так же би нам ше видзело же и ми там були. За тот задаток маш на розполаганю 90 минути. За тот час треба ше одлучиц же о чим будзеш писаца, зоз келїма и котрима деталями нам го опишеш и представиш нам же цо це на тим месце радує, як ци там. Потим здумай же по яким шоре будзеш описовац, потим шицко напишеш, ознова пречиташ, превериш чи єст даяки гришки та их виправиш (кед треба та и ознова препиш). Нє забудз свойому составу дац наслов, спрам своєй дзеки. Твоя роботу будземе оценьовац на основи шлїдуюцого: - у якей мири твоя робота ясна, смислово обдумана и повязана; - як и котри деталї вибрани же би и ми здобули упечаток и слику того места; - кельо почитуєш правописни правила.

Модлїме же би ши писал/ла домерковано и крашнє. Жичиме ци щешлїву роботу.
Ришенє
Оценює ше ясносц висловйованя, повязаносц думкох, структура текста (увод, розробок, заключенє), як одвитоване на тему, вибор, артикулация и повязаносц детальох, правописна коректносц.

РЯ.1.3.4. свой язик прилагодзує медиюму комуникациї (бешеда, писанє), теми, нагоди; препознава и хаснує вариянти (бешедни, урядови, кнїжовни)

Задаток
Шлїдуюце виреченє написане зоз бешедним стилом. Твой задаток же би ши преписал/ла тото виреченє алє з таким стилом (з такима похаснованима словами) же би ше могло похасновац и у урядовей бешеди або писаню. *Од старого сом дзвигнул фото апарат и направел фотки котри випадли супер.*
Ришенє
Од оца сом вжал фото апарат и направел даскельо слики котри випадли одлични.

РЯ.1.3.5. зна хасновац основни жанри писаней комуникациї: состави писмо приватне и урядово, напише молбу, поглєдованє, пополнює образци и формулари

Задаток	
Пополнї формулар прияви за интернат:	
Мено и презвиско школяра	
Мено мацери	
Мено оца	
Датум родзеня	
Место родзеня	
Школа котру школяр/ка закончел/а	Стредня школа до котрей ше жада уписац
Оцена з руского язика на концу рока	
До школи жада путовац: (заокружиц)	а) на автобусу б) на гайзибану в) нє жада путовац
Чи ма особну карту	Чи ма свой пасош
гей нє	гей нє
Датум пополньованя прияви	Власноручни подпис
Ришенє	

РЯ.1.3.6. служи ше з правописом як кнїжку

Задаток
У сербско-руским Словнїку (виданє Беоґрад 1997, редактор Ю. Рамач) найдз преклад и толкованє за слово: **пробити се.** Препиш преклад и толкованє: _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____
Ришенє
Словнїк сербско-руски, том 2, бок 381.

РЯ.1.3.7. применює правописну норму на звичайних прикладох

Задаток

Заокруж букву опрез виреченя котре написане спрам правописних правилох. а) Приповедал ми нє знам анї я о чим. б) У найлєпшим задатку нє було нє правилносци. в) Грушки цо зме их назберали нєбули за єдзенє. г) Нїхто нє одустал, нє знаюци же нєпридзем.
Ришенє
а) Приповедал ми нє знам анї я о чим.

4. ҐРАМАТИКА, ПРАВОПИС, ЛЕКСИКА, НАРОДНИ И КНЇЖОВНИ ЯЗИК

У подручу *ҐРАМАТИКА, ПРАВОПИС, ЛЕКСИКА, НАРОДНИ И КНЇЖОВНИ ЯЗИК* школяр/школярка:

РЯ.1.4.1. позна гласи и пременки гласох

Задаток:
Заокруж букву опрез точних висловох: а) Мегки знак ма гласовну вредносц гоч котрого вокала. б) Мегки знак нє ма гласовну вредносц. в) Мегки знак може стац на початку слова опрез консонанта. г) Мегки знак ма вредносц єдного складу кед є наглашени. ґ) Мегки знак ношитель наглашки у слову. д) Мегки знак стої лєм опрез вокалох. е) Мегки знак може стац на концу слова.
Ришенє
е)

РЯ.1.4.2. зна одредзиц место наглашки

Задаток	
Подцагнї **наглашени склад** у шлїдуюцих словох:	
а) читац	б) пречитац
в) попречитовац	г) однїмац
Ришенє	
а) -чи; б) -чи; в) - то; г) -нї	

РЯ.1.4.3. препознава файти словох ...

Задаток
За шлїдуюци приклади **одредз файту словох и напиш то** на линиї: а) два _____ б) двойнїсти _____ в) двойнята _____
Ришенє
а) числовнїк; б) прикметнїк; в) меновнїк

РЯ.1.4.4. розликує основу, корень слова, суфикси и префикси

Задаток
На линию напиш же як ше наволує додаток на основу та достати шлїдуюци слова: а) когуцик _____ б) столчок _____ в) розгварка _____
Ришенє
а) суфикс; б) суфикс; в) префикс

РЯ.1.4.5. препознава синтаксични єдинки, розликує просте и преширене виреченє, предикатову и субєктову ґрупу

Задаток
Дати три виреченя. До заградзеня опрез простого виреченя напиш число 1, опрез преширеного число 2, а опрез зложеного виреченя напиш число 3. ( ) Похмарело ше, будзе дижджу. ( ) Михал знял калап. ( ) Янко Надь сцигол.
Ришенє
(3) Похмарело ше, будзе дижджу. (2) Михал знял калап. (1) Янко Надь сцигол.

РЯ.1.4.6. розликує основни файти нєзависно зложених виреченьох и зависно зложених виреченьох на школских прикладох

Задаток
На линию за каждим виреченьом напиш же котрей файти нєзависно зложених виреченьох припада. а) **Або идз, або шеднї.** ---------- б) **Я виробел задатки и научел писню.** ---------- в) **Вон красше пише, я красше рисуєм.** ----------
Ришенє
а) роздзельне, б) составне, в) процивне

РЯ.1.4.7. правилно хаснує припадки у виреченю и синтаґми

Задаток	
Одредз припадки наглашених меновнїкох у виреченьох.	
а) Хмарки пламенїсти по **нєбе** плїваю.	_____
б) Вонка и далєй рошел **диждж.**	_____
в) Ґаздиня нє мала **солї.**	_____
г) А вец шеднул ґу **пецу.**	_____
ґ) **Дармоєдох** знїщиц треба.	_____
Ришенє	
а) локатив, б) номинатив, в) ґенитив, г) датив, ґ) акузатив	

РЯ.1.4.8. правилно хаснує дїєсловни форми

Задаток
Шлїдуюце виреченє препиш так же шицки дїєслова похаснуєш у презенту. **"Слухал сом и патрел як ше вода злївала и правела чурок."** _____ _____
Ришенє
Слухам и патрим як ше вода злїва и прави чурок.

Подруче *Лексика*

РЯ.1.4.9. позна єднозначносц и вецейзначносц словох, пренєшене значенє словох

Задаток
Обрац увагу на значенє слова "крижи". "Нє жал ши сто дзеведзешат ґаздови же биш осемнац достал. Тебе уж спадли з рукох окови, Ти шлєбодни постал."

И я розумел:
тисячи крижи на єдних крижох лєжали.

Слово **крижи** у наведзеним виривку з писнї (М. Будинского) похасновани у шлїдуюцих значеньох:

а) як символ християнства
б) як часц цела
в) як способ складаня жита
г) як знак одношеня медзи ґаздом и бирешом
ґ) як знак крижаня двох драгох у живоце

Заокруж букви опрез точних одвитох.

Ришенє

б), в)

РЯ.1.4.10. позна лексични одношеня: синонимию, антонимию, гомонимию, поровнанє, метафору

Задаток

а) Слова котри розлично глаша, а исте знача то: _____

б) Слова котри розлично глаша, а процивне знача то: _____

в) Слова котри исто глаша, а розличне знача то: _____

Ришенє

а) Слова котри розлично глаша, а исте знача то: *синоними*
б) Слова котри розлично глаша, а процивне знача то: *антоними*
в) Слова котри исто глаша, а розличне знача то: *гомоними*

РЯ.1.4.11. Висловйованє афирмациї и неґациї

Задаток

Кед афирмацию (потвердзенє) означиме зоз ***гей***, а неґацию зоз ***нє***, ґу каждому вислову до заградзеня напиш або ***гей***, або ***нє***.

а) Придзем до вас док ше на верби зродзи грозно. ( )
б) Придзем до вас гоч буду шекери падац. ( )
в) Йому гуториц то як на гуску води сипац. ( )
г) Придзем до вас док одвитуєце же чом чомка нє ма уха. ( )

Ришенє

а) нє
б) гей
в) нє
г) нє

РЯ.1.4.12. Розуми вецейзначносц обсягу значеня слова, хасноване значеня у каждодньовей бешеди

Задаток

Повяж, тє. препознай согласносц виразу и його значеня. У єдней колони написани вираз, у другей колони можлїве значенє. На линию препиш значенє за котре думаш же ше одноши на вираз.

а) Вон нє ма стилу _____
б) Вон наступел у вельким стилу. _____
в) Вон пришол у своїм стилу _____

- нє зна ше справовац
- барз успишно
- на свой способ

Ришенє

а) Вон нє ма стилу. (*нє зна ше справовац*)
б) Вон наступел у вельким стилу. (*барз успишно*)
в) Вон пришол у своїм стилу. (*на свой способ*)

РЯ.1.4.13. препознава локални, територияльни, фахови контекст

Задаток

Особни характеристики у приповеданю можу буц
(шлїдуюци слова напиш там дзе припадаю: дияґноза, губаба, ґенция, видзелї, фаул):
а) територияльни: _____

б) професионални: _____
в) ґенерацийни: _____

Ришенє

а) територияльни: видзелї
б) професионални: дияґноза, фаул
в) ґенерацийни: ґенция, губаба

РЯ.1.4.14. розуми фразеолоґизми, смисел и хасноване присловкох

Задаток

Ґу каждому з наведзених виразох допиш на линию по єдно слово за котре думаш же ше по смислу або значеню склада зоз тим виразом. Слова за дописоване шлїдуюци: **вистатосц, молба, знаходлївосц, нєсхопносц.**

а) спаднуц з ногох _____ .

б) спаднуц под ноги _____ .

в) спаднуц пред ноги _____.

г) спаднуц на ноги _____ .

Ришенє

а) вистатосц
б) нєсхопносц
в) молба
г) знаходлївосц

РЯ.1.4.15. може одредзиц значенє слова у зависносци од конструкциї виреченя и контексту

Задаток

У котрим виреченю поведзене же особа нє зна плївац? Заокруж букву опрез того виреченя.

а) Вона плїва по псовски.
б) Вона плїва як делфин.
в) Вона плїва як шекерка
г) Вона плїва як початнїк.

Ришенє

в) Вона плїва як шекерка

РЯ.1.4.16. хаснує словнїки, приручнїки, енциклопедиї

Задаток

У сербско-руским словнїку найдз толковане значеня слова **скуцати** и препиш тото толковане и напиш на котрим боку у словнїку ше тото слово находзи.

скуцати:

_____
_____
_____
_____
_____

Ришенє

Сербско-руски словнїк, том 2, бок 617

5. КНЇЖОВНОСЦ

У подручу *КНЇЖОВНОСЦ* школяр/школярка:

РЯ.1.5.1. розликує усну традицию и уметнїцку кнїжовносц

Задаток

Народни приповедки ше дакеди давно видумовало, приповедало, паметало, на нови ґенерациї преношело прето же:

а) худобни людзе нє мали цо робиц та им то було и забавка и вешелє,
б) богати людзе на таки способ, з приповеданьом, виполньовали час,
в) на таки способ ше преношело искуство и поуки за живот,

г) на таки способ худоба могла без страху вишмейовац богачох,
ґ) на таки способ поєдинци доказовали свойо способносци.

Заокруж букву опрез точного одвиту.

Ришенє

в)

РЯ.1.5.2. розликує основни кнїжовни роди: лирику, епику, драму

Задаток

Зоз лївого боку наведзени три кнїжовни роди. Зоз правого боку наведзени шейсц общи прикмети кнїжовней уметносци. На линию при кнїжовним роду напиш тоти букви котри опрез общих прикметох характеристичних за одредзени род.

1. лирика: _____	а) субєктивносц
2. епика: _____	б) зраженє
3. драма: _____	в) приповеданє
	г) дїя
	ґ) нєпостредносц
	д) обєктивносц

Ришенє

1. лирика: а, ґ
2. епика: в, д
3. драма: б, г

РЯ.1.5.3. розликує файти стиха: римовани, нєримовани, шлєбодни

Задаток

Пречитай стихи:

кед би блата нє було,
як бизме спознали красу бисера,
його вигляд, чистоту, любов през нашу свидомосц и цело

алє блато ше шири, рошнє як цесто
до хторого сам бог руцел квас

шири ше блато, квитнє, дави пажици и лєси
и чорти у його утроби танцую, славя цара гаврана,
родзенє жими

(В. Ґарянски)

За тоту писню характеристичне:
а) шлєбодна форма
б) єднаке число складох
в) правилна женска рима
г) строфа як ношитель ритма
ґ) правилне зменьованє акцента

Заокруж букву опрез точного одвиту.

Ришенє

а)

РЯ.1.5.4. препознава розлични висловйованя: нарация, дескрипция, диялог, монолог

Задаток

Пречитай шлїдуюци виривок.
"Миклошевци, сримски валал, змесцени на ровнї котру ту и там презезую улєгнуца зоз жридлами чистей, питкей води. Тоти улєгнуца пре тирваце присуство води, богати зоз мочарнима рошлїнами и животиньским шветом. Над, шаш, дикинь, бодов квет и други мочарни рошлїни, добра защита дзивим качком, фазаном, чиряком, лебедом, а вельочислени, зоз воду напавани верби, їх велїчезни коруни, мале царство рижнородного лєтацого швета."
(Штефан Гудак)

Найрозвитша форма уметнїцкого висловйованя у наведзеним тексту то:

1. монолог,
2. диялог,

3. нарация (приповеданє)
4. дескрипция (описованє)

Заокруж число опрез точного одвиту.

Ришенє

4. дескрипция

РЯ.1.5.5. препознава стилски фиґури: епитет, поровнанє, ономатопея

Задаток

Препознай стилске висловне средство у наглашеней часци шлїдуюцого виреченя:
"По ровним як длань ярашу котрому очи нє могли влапиц
конєц, розлял ше пах желєней трави."
Похасноване стилске средство то:
_____.

Ришенє

поровнанє

РЯ.1.5.6. Замерковює важни елементи уметнїцкого текста: мотив, тему, фабулу, место и час случованя події, главни и побочни подоби

Задаток

"кед би блата нє було,
як бизме спознали красу бисера,
його вигляд, чистоту, любов през нашу свидомосц и цело"

(В. Ґарянски, *Бисер и блато*)

Под бисером и блатом подрозумюєме:

а) розлику яри и єшенї,
б) розлику медзи приємним и нєприємним,
в) розлику медзи тунїм и драгим,
г) розлику медзи добрим и нєдобрим

Заокруж букву опрез точного одвиту.

Ришенє

г)

РЯ.1.5.7. зна початки кнїжовносци на руским язику

Задаток

Гавриїл Костельник 1904. року, о своїм трошку, у Жовкви, обявел кнїжочку за котру сам гварел же є "идилски венєц". Тоти 680 штернац складово стихи позберани до 170 строфох, обєдинєни до 5 шпиваньох - то перша авторска кнїжка на руским язику.

Наведз **наслов тей кнїжки:** _____

Ришенє

З мойого валала

РЯ.1.5.8. повязує дїло и автора на прикладох програма кнїжовносци од пиятей по осму класу

Задаток

До заградзеня **опрез наслова кнїжовного дїла напиш число** котре при мену його автора.

( ) З мойого валала	1. Михал Ковач
( ) Ораче	2. Митро Надь
( ) Ту, такой при шерцу	3. Юлиян Тамаш
( ) Михалово лєто	4. Дюра Папгаргаї
( ) Паразити	5. Гавриїл Костельник
	6. Михал Рамач
	7. Мирослав Стрибер

Ришенє

(5) З мойого валала
(1) Ораче
(4) Ту, такой при шерцу
(6) Михалово лєто
(2) Паразити

РЯ.1.5.9. ма вибудовану потребу за читаньом и почитованє усней и уметнїцкей кнїжовносци на руским язику и почитованє творчосци других народох*

Шл ї дуюци вирази описую цо школяр/школярка зна на стреднїм уровню:

1. СХОПНОСЦ ЧИТАНЯ И РОЗУМЕНЄ ПРЕЧИТАНОГО

РЯ.2.1.1. чита текст хаснуюци розлични способи читаня: дияґоналне читанє, читанє з подцагованьом або маркированьом и записованьом з цильом ученя, читанє преглядно-информативне, читанє пре дожице*

РЯ.2.1.2. позна файти нєуметнїцких текстох: поволанка, викладанє, звит, технїчни опис и упутство, упутства за хасноване лїкох, рекламни поруки

Задаток
Зоз шлїдуюцого тексту препиш часци виреченя котри характеристични за поволанку, технїчни опис, рекламну поруку. Поволуєме вас же бисце каждого першого пондзелку у мешацу присуствовали промоциї новей ґенерациї миксерох за правенє соку зоз швижей овоци и желєняви. Миксер котри будзе указани ма електрични мотор од 500 вати. Купце наш миксер з котрим пременїце свойо костиранє и ушпоруєце пенєжи. а) Поволанки припада: б) Технїчному опису припада: в) Рекламней поруки припада:
Ришенє
а) поволанка: поволуєме вас...же бисце присуствовали б) миксер...ма ел. мотор од 500 вати в) рекламна порука: купце наш миксер...

РЯ.2.1.3. препознава и розликує язични средства характеристични за рижни функционални стили

Задаток
На линию за каждим пасусом напиш же котрому стилу припада. а) Цинка припада фамилиї дробних лєсових птицох шпивачкох. Карми ше зоз инсектами. Од горе є жовто-желєна, часц глави, шия и єдна линия прейґ бруха єй чарни. Добри є лєтач, з розпоном кридлох коло 12 цм, витримує нїзки континентални температури и нє селї ше. _____ б) Цинка малючка як тащок, прекрита зоз жовкастим пирйом як гадвабним плащом. Коло шиї и по ногох є чарна, як кед би мала елеґантну, чарну з лєгка преруцену хусточку. _____ в) Янко Янкович ше обрацел тей станїци полициї з прияву же му нєпозната особа украдла птицу цинку жовто желєней фарби, з єдну чарну линию прейґ глави, шиї и бруха. Иста украдзена стреду, 6. фебруара чечуцого року, у ранших годзинох. Виглєдованє у цеку. _____
Ришенє
а) науково популарни б) уметнїцки в) административни

РЯ.2.1.4. розликує шицки часци текста у кнїжки (индекс менох и поняцох, библиоґрафия, фусноти, цитати, толкованя, увод, епилоґ, упутство)

Задаток
Одредз рядошлїд поняцох на тексту єдного романа. Препиш поняца по правилним рядошлїду. **автор, пролоґ, цитат, епилоґ, наслов, фуснота**
Ришенє
автор, наслов, пролоґ, цитат, фуснота, епилоґ

РЯ.2.1.5. пренаходзи, видзелює и поровнує информациї з двох або вецей кратших розличних текстох (спрам заданих критериюмох)

Задаток
Зоз трох кратких текстох одредз же котра информация точна и заокруж букву опрез нєй.

Цинка припада фамилиї дробних лєсових птицох шпивачкох. Карми ше зоз инсектами. Од горе є жовто-желєна, часц глави, шия и єдна линия прейґ бруха єй чарни. Добри є лєтач, з розпоном кридлох коло 12 цм, витримує нїзки континентални температури и нє селї ше.
Цинка малючка як тащок, прекрита зоз жовкастим пирйом як гадвабним плащом. Коло шиї и по ногох є чарна, як кед би мала елеґантну, чарну з лєгка преруцену хусточку.
Янко Янкович ше обрацел тей станїци полициї з прияву же му нєпозната особа украдла птицу цинку жовто-желєней фарби, з єдну чарну линию прейґ глави, шиї и бруха. Иста украдзена стреду, 6. фебруара чечуцого року, у ранших годзинох. Виглєдованє у цеку.

а) цинка припада фамилиї котра ше о нєй стара
б) цинка ма пирє зоз гадвабу
в) цинка шпива кед ше ше селї
г) цинка ма чарни ноги
ґ) цинки ше вжиме вяже хусточку коло шиї

Ришенє

г) цинка ма чарни ноги

РЯ.2.1.6. розликує дїйсносц од кнїжовней фикциї, субєктивне од обєктивного и од пропаґандного, преверлїви факти од авторских коментарох, на єдноставних прикладох

Задаток:

У шлїдуюцим тексту описане єдно зявенє и реакция людзох. Цо субєктивне, а цо обєктивне? Подцагнї у тексту лєм обєктивни факт.

Перше ше пред вечаром нєбо на заходзе гаши, як и звичайно, а нєодлуга потим сиверовосточна часц нєба достанє пламенїсту фарбу. Престрашени дзеци доволую родичох, котри з обисцох вибегую на улїцу. Шицким заєднїцки страх у очох.
- Конєц швета! - повторюєуж на вецей заводи андя Пепа.
- Суднї дзень, людзе!... Модлїме ше.- Вона клєка и почина з молитву.
Младша челядз, нєзадовольна з поєдноставеним толкованьом феномена, пробує одгаднуц його природу.
- Война, война будзе!
- Суднї дзень!
- Нє суднї дзень, алє приказанє!

Ришенє

Перше ше пред вечаром нєбо на заходзе гаши, як и звичайно, а нєодлуга потим сиверовосточна часц нєба достанє пламенїсту фарбу.

РЯ.2.1.7. препознава становиско автора нєуметнїцкого текста и розликує од иншаких або процивних становиских

Задаток

З котрим словом автор текста виражел власне становиско у шлїдуюцей информациї. Подцагнї тото слово.

Хвиля припада ґу найзначнєйшим фактором успишносци у польодїлстве. Лєтнї горучави ше дзекеди знаю закончиц зоз паданьом каменцу котри преполови аби дакеди и цалком знїчтожи урожай. Хвилю мож предвидзиц за даскельо днї напредок. То вец значи и же ше мож напредок порихтац и пробовац зопрец вельки чкоди. На тим плану вельо поробене як правенє файтох защити урожайох. Тоти пробованя ограничени и даваю ограничени резултат. Так ше, наприклад, вельо бешедує о ракетох котри кед ше виштреля на час, нїби, розбию каменєц ище кед є у хмарох та нє пада каменєц алє дижд.

Ришенє

нїби (уруцене слово як нєдовириє)

РЯ.2.1.8. ма вибудоване критицке одношенє ґу информациї*

2. УСНЕ ВИСЛОВЙОВАНЄ

У подручу *УСНЕ ВИСЛОВЙОВАНЄ* школяр/школярка:

РЯ.2.2.1. ма вибудовану ясну артикулацию гласох, слова, виреченя*

РЯ.2.2.2. розликує значенє того цо слуха и того цо бешедує у зависносци од интонациї*

РЯ.2.2.3. ма розвиту конґруенцию словох у виреченю*

РЯ.2.2.4. у бешеди хаснує увод, розробок, заключенє*

РЯ.2.2.5. розуми и хаснує розличносц значеня слова у зависносци од контекста*

РЯ.2.2.6. ма розвите хасноване синонимох*

РЯ.2.2.7. розуми територияльни и архаїчни слова*

3. ПИСАНЕ ВИСЛОВЙОВАНЄ

У подручу *ПИСАНЕ ВИСЛОВЙОВАНЄ* школяр/школярка

РЯ.2.3.1. Зна составиц експозиторни, наративни и дескриптивни текст котри єдинствени и знука себе повязани текст

Задаток

Шицки гваря же товаришство важне, алє розлични людзе на розлични способи толкую вираз "праве товаришство". Винєш свойо думанє о товаришству. Пояшнї же цо за тебе товаришство, по чим розликуєш правого товариша од гевтих других.
За тот задаток маш на розполаганю 90 минути. Кед перше добре роздумаш, "зложиш шицко у глави" вец напиш, ознова превер, виправ гришки котри обачиш. И нє забудз написац наслов своєй писаней роботи.
Твоя робота будзе оценьована на основи того же:
- кельо твой текст ясни, цалосни, добре поскладани;
- як ясно ши винєсол свойо становиско о приятельству;
у якей мири почитуєш правописни правила.
Пиш шорово.
Жичиме ци щешлїву роботу.

Ришенє

Оценює ше ясносц текста, доконченосц думки и становиска котре ше виноши, прегляднoсц текста по пасусох, нукашня повязаносц текста и правописна правилносц.

РЯ.2.3.2. составя вистку, звит, реферат

Задаток

Дата новинска вистка. Котри елемент єй нєдостава же би вистка була подполна?

Петро Павлович, син Янков и унук Ферков, путовал вчера пред самим вечаром, уж скоро по ноци и вельким дижджу.

Ришенє

дзе; прецо

РЯ.2.3.3. пише виводи зоз ширшого текста на задани критериюм

Задаток

Найдз у тексту и препиш тоту часц у котрей ше конїкови приписую позитивни прикмети.

Дараз по линийох и дєпох, конїк шлєпи на єдно око, вецей зоз копитом як зоз тим оком, драгу, шарпаюци ше, глєдал, щешлїви кед ґазда, шедзаци у кочу, заспал. Батог би теди на покровцу скоравеним безживотно лєжал.
А син, пан почитовани, конїка власного, шлєпого на єдно око, нє ма.
Власни конїк, мудри гоч и шлєпи на єдно око, богатство нєпреповедзене. Кед нє пре инше, а воно же ше и ти маш на кого вилярмац, маш кого повицинац, полїн зоз шерца на хрибет чийшик пренєсц, а и миле, цеплючке слово повесц и порадзиц ше. Правда, нє озве ше вон, нє пове вон слово жадне, алє слуха, и розуми. Шицко розуми, будзе же ше прето и нє оздзива, нє бешедує. Бидло! Бидло!
Власни конїк, нєсиґурни до виду, котри прейґ штранджґох гони длугоки и днї безкрайни вицагнул, розвил у себе чувство якешик, котре му як компас напрям на крижних драгох указовало. Най би го сам господь бог знал як, алє указовало. Зоз копитом потапкал, даскельо раз форкнул, попатрел зоз тим єдним оком на ґазду пияного у кочу, котри храпел як кед би лєжал под власним комарнїком, и рушел. Пред капуру прицагнул коч - ґазду у нїм.

Ришенє

... а и миле, цеплючке слово повесц и порадзиц ше. Правда, нє озве ше вон, нє пове вон слово жадне, алє слуха, и розуми. Шицко розуми, будзе же ше прето и нє оздзива, нє бешедує.
Пред капуру прицагнул коч - ґазду у нїм.

РЯ.2.3.4. пише резиме пречитаного

Задаток

Напиш резиме шлїдуюцого тексту так же у нїм пренайдзеш найважнєйши идеї и запишеш их як резиме у 3-5 виреченьох.

У цеку векшей часци своєй историї Римянє - верели ви або нє - мали лєм 18, и зоз словами, лєм осемнац, розлични власни мена. Аж и з тих 18 нє хасновали шицки та у масовнєйшим хаснованю були лєм єденац: Аул, Децим, Ґай, Ґней, Луциє, Марко, Публиє, Квинт, Секст, Тибериє и Тит. Преостали седем власни мена - Апиє, Кесон, Мамерк, Маниє, Нумериє, Сервиє, Спуриє - доставали лєм члени поєдиних аристократских фамилийох. Други мена нє були. Даєдни котри ше находза по леґендох, з часом ше страцели. А жени? - опитаце ше. Шицки винєшени приклади одноша ше на хлопох, алє озда и жени мушели мац власни мена! Одвит и у тим случаю нєвироятни, з нашого и нєшкайшого становиска, алє з римского - жени мена нє мали! У Старим Риму ровноправносци полох нє було, жена була власнїцтво оца док ше нє одала а вец була власнїцтво мужа, та ше раховало же єй власне мено анї нє потребне. Наместо власного мена, жена мала лєм презвиско свойого роду а у форми женского. Та так "Ливия" ше волали жени з роду Ливиєвцох, "Корнелия" шицки жени з роду Корнелиєвцох итд.

(Иван Клайн, *Цикави мена*)

Ришенє

Наводза ше найважнєйши елементи: число менох, розлика хлопских и женских, резиме ше пише у 3-5 виреченьох.

РЯ.2.3.5. позна и применює правописни норми за стандардни случаї

Задаток

На линийох правилно напиш з **писанима буквами** шлїдуюце виреченє:

аматерски драмски театер дядя дава претставу ровняцки соблазнї у новим орахове.

_____
_____
_____
_____

Ришенє:

Аматерски драмски театер "Дядя" дава представу "Ровняцки соблазнї" у Новим Орахове.

4. ҐРАМАТИКА, ПРАВОПИС, ЛЕКСИКА, НАРОДНИ И КНЇЖОВНИ ЯЗИК

У подручу *ҐРАМАТИКА, ПРАВОПИС, ЛЕКСИКА, НАРОДНИ И КНЇЖОВНИ ЯЗИК* школяр/школярка:

РЯ.2.4.1. препознава гласовни пременки

Задаток

Знаме за вецей пременки консонантох. На линиї за каждим словом напиш назву пременки котра окончена.

а) чловек - чловече _____

б) плакац - плачем _____

г) бог - боже _____

д) писац - пишем _____

Ришенє

а) палатализация, б) йотованє, в) палатализация, г) йотованє

РЯ.2.4.2. розликує писане од вигвареного у смислу характеристики фонетско-морфолоґийного правопису руского язика

Задаток

У руским язику ше вигварянє и писанє:
а) вше складаю пре правило "пиш як бешедуєш и читай як написане",
б) вше складаю пре правило "єдна буква єден глас",
в) нїґда нє складаю прето же бешеда то єдно, а писанє то цалком друге зявенє,
г) у даєдних случайох ше складаю у даєдних ше нє складаю.

Заокруж букву опрез точного одвиту.

Ришенє

г)

РЯ.2.4.3. препознава файти пременлївих и нєпременлївих словох и препознава форму

Задаток

Одредз **файту каждого слова** у шлїдуюцим виреченю.
"Два вельки рики мирно чечу коло того городу."

а) два ---------- б) вельки ---------- в) рики ----------

г) мирно ---------- ґ) чечу ---------- д) коло ----------

ж) того ---------- з) городу ----------

Ришенє

а) числовнїк, б) прикметнїк, в) меновнїк, г) присловнїк, ґ)дїєслово, д) применовнїк, ж) заменовнїк, з) меновнїк

РЯ.2.4.4. позна основни файти твореня словох

Задаток

Напиш **прикметнїки** виведзени зоз шлїдуюцих меновнїкох:

а) Милош ---------- б) Нови Сад ----------

в) Любица ---------- г) людзе ----------

Ришенє

Милошов, новосадски, Любицов, людски

РЯ.2.4.5. препознава виреченя виведзени зоз додаткох

Задаток

Додаток у преширеним виреченю напиш як зависне виреченє у зложеним:

а) Любим читац кнїжки на шедзацо.

_____

б) Любим читац кнїжки у шлєбодним чаше.

_____

Ришенє

а) Любим читац кнїжки кед шедзим
б) Любим читац кнїжки кед мам часу.

РЯ.2.4.6. розликує зависни виреченя у зложених виреченьох

Задаток

У шлїдуюцих двох прикладох одредз зависне виреченє и подцагнї го.

а) На авту пукла ґума, та злєцел до ярку.

б) Авто злєцел до ярку, бо му пукла ґума.

Ришенє

а) На авту пукла ґума, та злєцел до ярку.

б) Авто злєцел до ярку, бо му пукла ґума.

РЯ.2.4.7. препознава главни значеня припадкох

Задаток

У шлїдуюцим виреченю **одредз припадок и значенє припадка** за наглашени вираз у виреченю.

а) Шедзи голуб **на високей вербини.**

Припадок: _____

Значенє: _____

Ришенє

локатив, додаток за место

РЯ.2.4.8. препознава главни значеня и функциї дїєсловних формох

Задаток

Шлїдуюци дїєслова препиш на линию до ґрупи котрей припадаю.
- **квитнуц, спац, копац, орац, гнїц** -
1. дїєслова цо означую роботу:
_____
2. дїєслова цо означую стан:
_____
3. дїєслова цо означую случованє:
_____

Ришенє

1) копац, орац; 2) спац; 3) квитнуц, гнїц

РЯ.2.4.9. розликує територияльни, фахово, колоквияльни слова

Задаток

На линию напиш котрей катеґориї словох припада (колоквияльни слова, фахово, територияльни) подцагнуте слово:

ище, ещи, щенє _____

хорота, история хороти, анамнеза:_____

наисце, насправди, бизовно, баяко _____

Ришенє
ещи: териториялни; анамнеза: фахово; баяко: колоквиялни

РЯ.2.4.10. розликує аргаїчни и пожичени слова

Задаток
На линию напиш же котрей катеґориї припада подцагнуте слово (аргаїчни слова, пожичени слова): станїца, ґенция, аеродром _____ файта, катеґория _____
Ришенє
ґенция: архаїчне слово; катеґория: пожичене слово

РЯ:2.4.11. зна значеня словох и фразеолоґизмох яки ше зявюю у школских текстох

Задаток
Роздумай о значеню шлїдуюцих вирекнуцох и напиш їх значенє на линию. а) З єдну ногу там, з єдну назад. _____ б) Патри як целє на нову капуру. _____ в) Ма два лїви руки. _____ г) Ходзи як пуляк. _____
Ришенє
а) швидко, б) збунєтосц, в) нєсхопносц, г) пишносц

РЯ.2.4.12. зна вивесц значенє слова у зависносци од контексту у яким слово похасноване (зложенши приклад)

Задаток	
З лївого боку дати штири поняца. При каждому поняцу написани по три слова а **лєм єдно з нїх найблїзше одредзує поняце з лївей колони.** Подцагнї тото слово.	
а) **моралне:**	етнїчне, етичне, естетичне, елеґичне,
б) **рациоралне:**	мозґово, роботнїцке, розумне, значне,
в) **декоративне:**	украсне, красне, нєкрасне, шорове,
г) **систематичне:**	державне, дошлїдне, поєдинєчне, нєушорене
Ришенє	
а) етичне, б) розумне, в) украсне, г) дошлїдне	

5. КНЇЖОВНОСЦ

У подручу *КНЇЖОВНОСЦ* школяр/школярка:

РЯ.2.5.1. повязує кнїжовни твор з обовязней лектири з часом наставаня

Задаток
"Ґеорґий: Петре? (*Петро цихо*) Чул ши, Петре, цо гвари оцец Иларион? Яке то препреченє стої ґу вашому заєднїцкому животу? Петро: То озда лєм вон зна. Иларион: Знаш и ти. И тоти фалшиви шведкове. Питайце ше му. Питайце ше му, оче Ґеорґиє, кому ше то вон висповедал, и дзе то вон святи тайни Христово приял. Петро: Шицко єдно дзе. Церква Христова вшадзи иста. За шицких християнох бог лєм єден. Иларион: Младенєц Петро приял святи тайни од пиньвицкого оца Димитрия! Ґеорґий: Так, значи? Петре? Може то буц?" **А)** 1. Наслов драми: _____ 2. Автор драми: _____ **Б)** Драма ше одноши на:

а) час вирских зраженьох нєпоштредно по приходу Руснацох до Керестура
б) час мадяризациї пред першу шветову войну
в) час гартушеня вирских шлєбодох после другей шветовей войни

Напиш одвити и заокруж точни одвит.

Ришенє

1) Ровняцки соблазнї; 2. Дюра Папгаргаї; а)

РЯ.2.5.2. зна повязац автора зоз кнїжовним родом, кнїжовну файту на основи характеристичних виривкох, описаних подобох и ситуацийох

Задаток

Кнїжовни твор Силвестера Саламона **"Од шнїгу нєшка били верхи горох",** припада єдней зоз шлїдуюцих кнїжовних файтох:

а) балада
б) славянска антитеза
в) писня у прози
г) описова писня
ґ) поема

Заокруж букву опрез точного одвиту.

Ришенє

в)

РЯ.2.5.3. розликує баладу, поему, сонет

Задаток:

Як ше наволує форма писнї составеней зоз 14 стихох розпоредзених до двох катренох (строфа составена зоз штирох стихох) и двох терцинох (строфа составена зоз трох стихох)?

Така форма писнї ше наволує: _____

Ришенє

сонет

РЯ.2.5.4. розликує кнїжовно-науково файти: биоґрафию, автобиоґрафию, дньовнїк, драгопис и науково-популарни тексти

Задаток

Пречитай шлїдуюци виривок:

"Пондзелок, вечар, 8. новембер 1943. рок.
Вчера, док Ели ище була ту, зачуло ше длуге, моцне бренканє на дзверох. Шицка сом преблядла у єдней хвильки - од страху. Вноци видзим себе у цемнїци, без оца и мацери."

Наведзени виривок зоз:

а) репортажи,
б) драгопису,
в) дньовнїка,
г) звиту,
ґ) записнїка

Заокруж букву опрез точного одвиту.

Ришенє

в) дньовнїка

РЯ.2.5.5. препознава и розликує одредзени стилски фиґури: епитет, персонификация, гипербола, поровнанє, контраст, метафора

Задаток

При шлїдуюцих стилских фиґурох напиш їх назви.

а) мирне морйо _____
б) заспале морйо _____
в) капка у морю _____
г) подобне морю _____

ґ) морйо слизох _____
д) морйо живота _____

Ришенє

а) епитет, б) епитет, в) гипербола, г) поровнанє, ґ) гипербола, д) метафора

РЯ.2.5.6. одредзує мотиви, идеї, композицию, форму кнїжовного дїла

Задаток

Пречитай текст:

"На ровнїни шицки боки швета до ґузла звязани, а ґузел у твоїх очох. Над ню и витри и хмари, кед преходза, нє застановюю ше длуго. Нє маю дзе ше одпочинуц анї з чим ше моцовац, а богове нє лєжа на голей жеми." (Ю. Тамаш, "О ровнїни")

Кед повеме же **"у чловекови шицок смисел"**, вец то виповедзене зоз:

а) "богове нє лєжа на голей жеми"
б) "на ровнїни шицки боки швета до ґузла звязани"
в) "ґузел у твоїх очох"
г) "над ню и витри и хмари нє застановюю ше длуго"

Заокруж букву опрез точного одвиту.

Ришенє

в)

РЯ.2.5.7. препознава характеристики кнїжовней подоби (психолоґийни, социялни, морални) и їх медзисобну повязаносц

Задаток

Характер подоби мож описовац на вецей способи, а найчастейше на два: директни и индиректни. На котри способ описани характер у шлїдуюцих виривкох?

а) Остоїч бул у своїх хлапцовских рокох пребарз стари, задумани, цихи и, якош, вистати.

То _____ способ.

б) Бульба бул страшнє твардоглави. То бул єден з таких характерох яки ше могол зявиц лєм у чежким 15. сторочу у полудзивяцким куцику Европи.

То _____ способ.

в) Алє перши на кого наишли бул єден Запорожец котри спал на штред драги з розруценима руками и ногами. Як лєв, розширел ше на драже, а надраґи зоз драгей чої були замасцени з катраном, озда як потвердзенє подполней нєнависци ґу нїм.

То _____ способ.

Ришенє

а) директни, б)директни, в) индиректни

РЯ.2.5.8. розликує форми викладаня: приповеданє, преприповедованє, описованє, монолог, диялог

Задаток

Приповеданє, описованє и диялог то три основни файти висловйованя. На линиї при каждим пасусу напиш же котрей файти висловйованя припада.

а)Спрам слунка ше дзвигала цма, оловна маса.
На нєй ше з часу на час зявйовала червена блїскавка. Тота оловна громада поставала вше векша, вше цмейша и вше баржей грожаца. _____

б)Видзаци хмару, дзивче бежало вше швидше и швидше. Нєпреривно ше обрацало, глєдало з очми ципелара Терентия. _____

в)- Дзе бачи Терентиє?

- У заградi! - одвитовал хлапец. _____

Ришенє

а) описованє, б) приповеданє, в) диялог

РЯ.2.5.9.прави розлику медзи преприповедованьом и анализу текста

Задаток

Сторочни дубе при драги (Силвестер Саламон)
"Розповедз нам казку о часу, претолкуй чом днї преходза як вдереня шерца и чом страшне то усвидомиц себе преходлївосц шицкого.
О красшей прешлосци приповедай: кед ище нє били громи до твоєй високей чулки, кед бурї нє таргали твойо кридла и кед феї-вили танцовали у полноцних годзинох.
О своєй младосци приповедай кед ши спознал слунко, белаве нєбо, далєки гори и стриберни гвизди наших ноцох. Цо приповедали пташки цо на твоїх конарох звивали гнїзда. О чим думал вандровнїк, цо у цинї твоєй глєдал сили за нову драгу. Чи людзе цо преходзели коло тебе були вецей щешлїви, - поведз, же так!"
А. Прецо поета бешедує зоз дубом, а нє зоз чловеком?

а) Дуб длуготирвацши як чловек та вецей зна;
б) Дуб вше зоз истого места видзи швет та нє меня думанє;
в) Дуб високи та видзи далєй од чловека;
г) Дубу ше символично придава значенє мудросци.

Б. Одвитованє на предходни питаня подрозумює же ми:
а) преприповедуєме текст
б) анализуєме текст

Ришенє

А. г; Б. б

РЯ.2.5.10. зна водзиц резиме и призначки о пречитаним дїлу

Задаток

Цо представя резиме наведзеного виривку з тексту?

Пречитай виривок з приповедки Ш. Гудака.
"Патрел вон до жвератка, ужерал ше, а зоз жвератка на ньго тиж так ше ужерала, такповесц, нєпозната особа.
- Та то ти, Славку?! Дзе же ци гевти швицаци, красни, кандрасти власи? Тот голи лоповик, то ци тот красни, лєгчейши живот? Товарише ци, га гей, Микола, Дюра, Михал, бунду на глави маю. Дзеци полне обисце, трактор под шопу... А ти? Тот голубарнїк!... З власну жену нєт кеди прегвариц слово... И нє викривяй тоту твар; могол биш ше и скриц. Цо ци хиби?"

Мера успишносци у живоце, спрам того виривку, то першенствено:

а) цо лєпши физични випатрунок кед чловек у рокох
б) велькосц квартеля у варошу
в) цо вецей почитованя з боку тих цо нас познаю
г) лєгки живот
ґ) фамилия и маєток
д) чувство любови ґу другим
е) цо лєпши трактор
ж) буйносц власох
з) количество шлєбодного часу
и) власне чувство задовольства

Заокруж букву опрез точного одвиту.

Ришенє

и) власне чувство задовольства

Шл ї дуюци вирази описую цо школяр/школярка зна на напредним уровню:

1. СХОПНОСЦ ЧИТАНЯ И РОЗУМЕНЄ ПРЕЧИТАНОГО

У подручу *СХОПНОСЦ ЧИТАНЯ И РОЗУМЕНЄ ПРЕЧИТАНОГО* школяр/школярка:

РЯ.3.1.1. пренаходзи, видзелює и поровнує информациї з двох або вецей длугших текстох зложеншей структури спрам задатого критериюму

Задаток

Обєдинь два пасуси до заєднїцкого заключеня:

"Вше частейше будзела ше у нїм жажда же би наисце требал буц од даякей помоци и же голєм яки-таки хасен унєше на хвильку мир до обисца. Днями роздумовал цо би вон то могол зробиц и вше кед дацо поробел, видзел и сам же му то уж нє идзе од рук и кажде пробованє ше закончело зоз зваду лєбо зоз нєпреривнима надпомнуцами: "Та зохабце ше тей роботи, то вецей нє за вас, ви свойо одробели! Лєм чкоди правице."
Длуго ноцами нє могол спац. Нє помагали нїяки пилулки, нїяки молитви, розум вше баржей прицискала думка з яку то роботу вон тераз пред конєц будзе ище голєм раз од хасну."

Глїбши смисел того опису розумиме першенствено як:

а) описованє звичайного одношеня старих и младих
б) жажду за животом єдного старика
в) добродушносц старого чловека

г) розуменє потреби младих же би напредовали
ґ) нєзнаходлївосц у животних чежкосцох

Заокруж букву опрез точного одвиту.

Ришенє

б) Заєднїцки смисел обидвох пасусох то жажда за животом єдного старика.

РЯ.3.1.2. видзелює ключни слова и прави резиме тексту

Задаток

Одредз ключни, главни стих за розуменє того тексту.

Кед я одходзел, вона стала при капури.

А вец одразу рушела.

Була дзивче и мнє було жаль.

"Прецо тебе, мила моя,
очка виплакани"?

Кед пришла, пажерно сом патрел на єй твар.

Давно ю я нє видзел, а бал сом ше же стретнуце

будзе кратке.

Ошмиховала ше, алє зоз зармуценим и благим

ошмихом.

Обачел сом ранци коло єй очох и похопел же уж

велї роки прешли.

Була ище красна.

И так почал вельки боль розходу.

Ришенє

И так почал вельки боль розходу.

РЯ.3.1.3. видзелює з тексту арґументацию на одредзену задану тему або як доказ за або процив одредзеней идеї; виводзи заключеня засновани на зложеншим тексту

Задаток

Одредз символику словох *бисер и блато*

Бисер и блато

кед би блата нє було,
як бизме спознали красу бисера,
його вигляд, чистоту, любов през нашу свидомосц и цело

алє блато ше шири, рошнє як цесто
до хторого сам бог руцел квас

шири ше блато, квитнє, дави пажици и лєси
и чорти у його утроби танцую, славя цара гаврана,
родзенє жими (В. Ґарянски, Бисер и блато)

Блато настава як мишанїна жеми и води. Блато ма двойну символику, зависно од того як настало.

а) кед сипеме жем до води,
вец таке блато символизує _____

б) кед сипеме воду на жем,
вец таке блато символизує _____

Ришенє

а) бруд, заґадзенє
б) живот

РЯ.3.1.4. чита, розуми и потолкує зложенши нєлинеарни елементи текста: табели, ґрафикони, дияґрами

Задаток

Чи двозначни знаки маю глас без гласовней вредносци?

Без гласовней вредносци	ь	-	-
Двозначни знаки	я: й + а;	є: й+е	ї: й+и
Зляти	дз	дж	-

Ришенє

нє

РЯ.3.1.5. розуми и хаснує слова у пренєшеним значеню и у иншаким контексту

Задаток

З помоцу мотива птици можлїве витвориц вецей символични значеня.
То указую и шлїдуюци вислови:

а) Птица кед лєци -_____

б) Птица над звалєним знїздом - _____

в) Птица у клїтки - _____

г) Птица карми млади - _____

д) Птица зоз зламаним кридлом - _____

Ґу каждому вислову допиш на линию слово вибераюви медзи шлїдуюцима можлївосцами: *рабство, любов, шлєбода, насилство, смуток.*

Ришенє

а) шлєбода
б) насилство
в) рабство
г) любов
ґ) смуток

2. УСНЕ ВИСЛОВЙОВАНЄ

У подручу *УСНЕ ВИСЛОВЙОВАНЄ* школяр/школярка:

РЯ.3.2.1. зна препознац и приповедац хронологґийно и ретроспективно

Задаток

Давно уж прешол час кед ше Харитон могол укушиц з гоч даскелїма зубами за язик, нукашню часц лїца, влапиц верх церня и вицагнуц го з дланї лєбо пальца, одкушиц заламани нохец, прекушиц тварди орех на мегкей оранїни котри врана випущела. Одкеди остал сам при синови котри го з єдним полним наручом пирнаґох преселєл до бочней хижки и ґу тому му на нїзки столїк положел плехови танєр и ложку и єден поллитрови обити белави гарчичок, Харитон теди уж видзел свойо "добре рано". Час у котрим поняце о пенєжу вше баржей начина здрави розум, а жажда за лагодним животом без роботи вше векша, вше частейше Харитон чувствовал у своїм плеховим танєру до котрого му, кед ше уж шицки наєдли, виграбали и висипали тото цо кус остало. Прето вше частейше, кельо му то слух допущовал, операл ухо на мур гевтей хижи у котрей жил син з фамилию. Зуб часу вше баржей начинал и цело котре ше вше баржей зогинало ґу жеми, руки поставали вше длугши, ноги вше кривши, боляци и кратши, похребцина вше баржей викривена и вше далєй од пеца кед ше на ньго вжиме операл, алє жалудок таки здрави же ище вше глєдал вецей од того цо му давали. Давно уж прешол час кед ше Харитон могол укушиц з гоч даскелїма зубами за язик, нукашню часц лїца, влапиц верх церня и вицагнуц го з дланї лєбо пальца, одкушиц заламани нохец, прекушиц тварди орех на мегкей оранїни котри врана випущела. Одкеди остал сам при синови котри го з єдним полним наручом пирнаґох преселєл до бочней хижки и ґу тому му на нїзки столїк положел плехови танєр и ложку и єден поллитрови обити белави гарчичок, Харитон теди уж видзел свойо "добре рано". Час у котрим поняце о пенєжу вше баржей начина здрави розум, а жажда за лагодним животом без роботи вше векша, вше частейше Харитон чувствовал у своїм плеховим танєру до котрого му, кед ше уж шицки наєдли, виграбали и висипали тото цо кус остало. Прето вше частейше, кельо му то слух допущовал, операл ухо на мур гевтей хижи у котрей жил син з фамилию. Зуб часу вше баржей начинал и цело котре ше вше баржей зогинало ґу жеми, руки поставали вше длугши, ноги вше кривши, боляци и кратши, похребцина вше баржей викривена и вше далєй од пеца кед ше на ньго вжиме операл, алє жалудок таки здрави же ище вше глєдал вецей од того цо му давали.

А: Хто приповедач?
- дїдо Харитон давно приповедал свою автобиоґрафию
- дїдов син и нєвеста тераз приповедаю дїдову биоґрафию
- приповедач з боку приповеда тераз а о прешлосци

Ришенє

Приповедач з боку приповеда тераз а о прешлосци

РЯ.3.2.2. зна приповедац на основи характеристикох портрета, пейзажу, екстериєра и ентериєра*

РЯ.3.2.3. зна приповедац у релацийох причина-пошлїдок, арґумент за и процив*

РЯ.3.2.4. зна формуловац и конзистентно виражиц складанє и процивенє, афирмацию и неґацию, толковац власне становиско, завжац критицки став

Задаток
Наведз цо векше число синонимох, словох з истим або подобним значеньом: а) складам ше _____ _____ б) можебуц придзем _____ _____
Ришенє
а) *согласни/а сом, нє процивим ше, приставам* б) *и гей и нє, нє бизовне, увидзим ище, яґбачу, озда,*

РЯ.3.2.5. зна виражиц у форми бонтона добру дзеку, винчованку, компромис, толерантне становиско, нєскладанє, протест

Задаток Наведз цо векше число словох з котрима виражиш:
Наведз цо векше число словох з котрима виражиш: а) добру дзеку б) компромис
Ришенє
а) *дзечнє поможем, будзе ми мило, будзе ми на радосц, зоз задовольством,* б) *догвариме ше, поведзме же то так, най будзе же то так,*

РЯ.3.2.6. зна виражиц релациї: можлїве-нєможлїве, условносц, можлївосц, сиґурносц и нєсиґурносц

Задаток
Напиш цо вецей слова и вирази з котрима виражиш: а) условносц: б) сиґурносц:
Ришенє
а) *и гєй и нє, гей алє кед, кед же, накельо, кед би,* б) *боме, гей, знеже же гей, яґ да нє, бизовно, вшелїяк, баяко, наисце, насправди,*

РЯ.3.2.7. ма розвите богатство синонимох, гомонимох, антонимох

Задаток: пополнї таблїчку

животиня	*звук*	*чловек и значенє*
пес	бреханє, бреше	спреведа
крава	мурчанє, мурчи	нєрозумлїво бешедує
буяк		
ластовка		
мачка		
когут		
квочка		
	общи звук	
	гук	
	галайк	
	гирменє	

	треск	

Ришенє

вибрани синоними

РЯ.3.2.8. зна составиц конструкциї зоз ауґументативами, деминутивами, дац свойому вислову емоционалну офарбеносц

Задаток

Состав виреченя на задани слова:

слово	виреченє
хлапчик	
хлапец	
хлапчиско	

Кед кажде з наведзених словох похасноване у виреченю, тераз можеш потолковац подобносц и розлику у обсягу значеня - од хлапца по хлапчиска.

слово	виреченє
дзивчатко	
дзивче	
дзивчина	
дзивка	

Ришенє

Же би ше направело виреченє муши ше познац обсяг значеня заданих словох. Кед виреченя зоз заданима словами маю лоґични смисел вец тримаме же задаток успишно поробени.

РЯ.3.2.9. зна хасновац слова и конструкциї з пренєшеним значеньом

Задаток

Дати три виреченя з неґативним пренєшеним значеньом. Ти направ и напиш нови три виреченя истого змисту алє з таку пременку даєдного слова же ше достанє позитивне пренєшене значенє. Перше виреченє дате як приклад:

0) Кед моя дзивка приповеда, як да чвиринка. Кед моя дзивка приповеда, як да коткода.

1) Мой брат плїва як шекера.

1а) _____

2) Сушеда шпива як страка.

2а) _____

3) Наш брацик копе у загради як мачка з лабу.

3а) _____

Ришенє

Можлїви вариянти:
1а) Мой брат плїва як делфин.
2а) Сушеда шпива як шкорванчок.
3а) Наш брацик копе у загради як вельки.

Припознац кажди приклад котри ма пренєшене значенє спрам задатого правила же би виреченє мало позитивну конотацию.

3. ПИСАНЕ ВИСЛОВЙОВАНЄ

У подручу *ПИСАНЕ ВИСЛОВЙОВАНЄ* школяр/школярка:

РЯ.3.3.1. орґанизує текст до лоґичних и правилно розподзелєних пасусох; одредзує прикладни наслов за текст, наднаслов, поднаслов

Задаток

Препознай текст, дай му наслов, подзель го на лоґични часци по пасусох.

Мала вона право. Алє мал сом го и сам! Нашо права одношели ше на исту ствар. Лєм вона знала драгу, а я верел же знам циль. Знал сом же єдного дня зруцам кукуричанку зоз своєй хижи, же зруцам над зоз своєй хижи, же ше на закрицу зачервенї нови череп, а одроснути кайси и вишнї скрию до своїх лїсцох наш дом, уцагнути зоз шора за длужину дражки у приємним хладку. Шедзим так дакеди на грунчку оброснутим з траву при студнї и роздумуєм: Ей, бул сом млади, способни за вельки пременки. А вец сом ше мушел єднац з часом, нєобачлїво, за тоту робу. Алє и коштало ме. Вона млада, вельо младша як цо стварно була, иншак задумовала и драгу и циль. Тото друге сом єй нїґда нє припознал. У шицким другим власни успих мерал сом зоз єй задовольством. Нє твердзим же нєшка жиєм зоз свою подполносцу. Обколєшени сом можебуц з нєдословенима словами и нєдодуманима думками. Алє вецей о тим нє водзим рахунку, нє обачуєм их. На щесце, и моя жена вецей нє млада. Символика з уцагнуту хижу ище вше нє превозидзена, место розконареного ореха зажелєнєла друга овоц, алє и вона вецей нє дословює и нє додумує, на щесце, вецей и вона нє така млада.

Ришенє

Други пасус почина зоз: Шедзим так дакеди... Треци пасус почина зоз: Нє твердзим же нєшка жиєм...

РЯ.3.3.2. составя арґументативни текст

Задаток

Напиш текст з котрим наведзеш 5 причини процив куреня догану.

Ришенє

Прилапиц ясни вислов як доконченy думку котра арґумент; прилапиц кед написани голєм 5 арґументи.

РЯ.3.3.3. пише приказ (кнїжка лектири, филм, концерт)

Задаток

Написац приказ остатнього филма котри школяр патрел або того котри на нього охабел моцни упечаток.

Ришенє

Прилапиц роботу кед ма елементи приказу, тє. кед назначени основни податки о филму, кратки змист и препознате порученє филма и власни упечаток.

РЯ.3.3.4. пише резиме длугшого або зложеншого текста

Задаток

Напиш резиме у 3-5 виреченьох.

Наведзени чежкосци дефинованя обачлїви и на прикладу есея. Зоз бизовносцу ше може повесц же есей нє наукови текст бо нє ма науково методи и науково преверлїви резултати; есей нє лирска писня бо нє ма потребну музикалносц и сликовитосц висловйованя; есей анї нє вистка бо нє одвитує на пейц характеристични питаня за вистку (хто, цо, кеди, дзе, як або прецо); есей анї нє драма бо нє ма подзелєни улоги, диялог або монолог, заплєт, кулминацию и розплєт и подобне. Есей, медзитим, ма зоз шицкого покус алє нїчого достаточно. Есей ма елементи наукового текста бо ше опера на фахово и науково преверлїви арґументи; есей ма елементи поезиї бо зна хасновац пренєшене значенє словох; есей ма елементи вистки бо заш лєм гутори о даяким зявеню з даякей нагоди; есей ма и даяки елементи драмского бо виношенє особного думаня вше з єдней часци значи и зраженє з думаньом других.
Зоз шицкого наведзеного обачуєш же есей досц помишана, гибридна файта.

Ришенє

Резиме треба же би облапел же цо есей "гей", а нє же цо є "нє"

РЯ.3.3.5. зна и дошлїдно применює правописну норму

Задаток

На линию препиш шлїдуюце виреченє. Препиш го так же виправиш шицки правописни гришки и положиш знаки интерпункциї.

Паметам йак да ми терас мац моя гвари Нєкраднї нї чий мир заслужени.

_____
_____

Ришенє

Паметам як да ми тераз мац моя гвари: Нє краднї нїчий мир заслужени.

4. ҐРАМАТИКА, ПРАВОПИС, ЛЕКСИКА, НАРОДНИ И КНЇЖОВНИ ЯЗИК

У подручу *ҐРАМАТИКА, ПРАВОПИС, ЛЕКСИКА, НАРОДНИ И КНЇЖОВНИ ЯЗИК* школяр/школярка:

РЯ.3.4.1. Дзелї зложенши слова на склади

Задаток

Роздзель слова на склади:

Попречитовац
Зверху
Кровни
Дефиниция

Ришенє

По-пре-чи-то-вац
Звер-ху
Кров-ни
Де-фи-ни-ци-я

РЯ.3.4.2. позна гласовни пременки (зна их препознац, пояшнїц и меновац)

Задаток

Кед од меновнїка **"брег"** справиме меновнїк **"брещок"** вец ше у стику

консонантох случа шлїдуюци пременки:

а) єдначенє по месце вигваряня,
б) палатализация,
в) єдначенє по дзвонкосци,
г) йотованє.

Заокруж букву опрез точних одвитох.

Ришенє

а), в)

РЯ.3.4.3. дошлїдно хаснує акцент на предостатнїм складу и у пожичених словох

Задаток

Полож наглашки на шлїдуюци слова:

а) язик, кнїжка, шветло
б) новела, посцелка, бизовно
в) помаранчецова, каждодньовосц, закончуюци
г) баяко,
ґ) романтизем, романтизм, символизем, символизм
д) сцена, сценоґраф, сценоґрафия

Ришенє

Обрациц увагу на:
г) баяко, романтизм, символизм

РЯ.3.4.4. Хаснує терминолоґию о файтох словох и їх ґраматични катеґориї

Задаток:

Заокруж букву опрез точного вислову.

а) Прикметнїк ше вше склада з меновнїком так же ше прикметнїк присподобює ґу меновнїку.
б) Меновнїк ше вше склада з прикметнїком так же ше присподобює у роду, числу и припадку ґу прикметнїку.
в) И прикметнїки и меновнїки то полнозначни и самостойни слова.
г) Прикметнїк котри ше склада з меновнїком у истим виреченю муши стац после меновнїка.
ґ) На єден меновнїк у истим виреченю може ше одношиц лєм єден прикметнїк.

Ришенє

а) Прикметнїк ше вше склада з меновнїком так же ше прикметнїк присподобює ґу меновнїку.

РЯ.3.4.5. позна и менує синтаксични єдинки

Задаток

Од двох виреченьох лєм єдно зложене.

Препиш зависне и напиш котре є спрам служби.
Хмари ше рушали як кед били овечку пашу на пажици.
Хмари ше рушали як били овечки на пажици.
а) Зависне: _____
б) Файта: _____

Ришенє

а) як кед били овечки пашу на пажици, б) способово

РЯ.3.4.6. позна главни значеня припадкох и главни значеня дїєсловних формох

Задаток

Напиш за меном припадка одвитуюце число котре опрез значеня припадкох наведзених з правого боку.

а) Номинатив	_____	1. доволованє
б) Ґенитив	_____	2. обєкт, место
в) Датив	_____	3. дружтво, средство
г) Акузатив	_____	4. место, дальши обєкт
ґ) Вокатив	_____	5. припаданє, часц
д) Инструментал	_____	6. наменєтосц, напрям рушаня
е) Локатив	_____	7. субєкт у вреченю

Ришенє

7, 5, 6, 2, 1, 3, 4

РЯ.3.4.7. зна одредзиц значеня словох и виразох и нєпознатих словох у зависносци од контекста у котрим су похасновани, або на основи їх походзеня

Задаток

Одредз значеня поєдинєчних наглашених словох.

Ана, Таня и я
Сцела сом ше ище опитац же як мойо пайташки Ана и Таня. Алє зме ше нє ***згварели*** *о нїх, або ме* ***загварели*** *з дачим иншим та ми зишло з розума. Лєм ми з пар словами* ***гварели*** *же ше* ***догварели*** *та* ***одгварели*** *Ану од дальшей звади. Вони два ше, випатра, цошка* ***прегварели****. Ани* ***пригварели*** *же є звадлїва, а Таню* ***нагварели*** *же най пребачи. Так ми шицко пояшнєли. Або ше лєм* ***вигварели.***

слово	и його значенє; дополнї вихабене
згварели	у тим вреченю слово похасноване зоз значеньом: *розгварка о тим нє пришла на шор*
загварели	
гварели	*поведли*
догварели	
одгварели	
прегварели	
пригварели	
нагварели	
вигварели	*заобишли правду*

Ришенє

смислово значење

РЯ.3.4.8. зна значеня словох, виразох и фразеолоґизмох у науковопопуларних текстох наменєних младим и правилно их хаснує

Задаток

Похаснуй слова у вреченю и потолкуй значенє:

а) брундза

б) набрундзани

в) геверни

г) геверує

Ришенє

а) дудре и нєрозумлїво бешедує
б) нагнївани, дури ше
в) шлєбодни, нєзаняти
г) одпочива, нїч нє роби

РЯ.3.4.9. зна значеня словох у информацийней технолоґиї

Задаток

Потолкуй основни значеня словох:

а) шорткат _____

б) имейл _____

в) сервер _____

г) дисплей _____

Ришенє

а) скрацена драга
б) електронска пошта
в) електронски постреднїк за пренос
г) екран

РЯ.3.4.10. препознава стилску офарбеносц у обсягу значеня словох и виразох

Задаток:

слова	**похаснуй у виреченю**
модлїм це	
гайде	
послухай ме	
пристань	
увидзиш як добре	
нє будз таки	
чом нє пристанєш	
цо це спера	
мнє за любов	
кед нє придзеш	

Ришенє

правилно написане вирекнуце

5. КНЇЖОВНОСЦ

У подручу *КНЇЖОВНОСЦ* школяр/школярка:

РЯ.3.5.1. Наводзи наслов дїла, автора, кнїжовну подобу, род и файту на основи вибраного виривка, подоби або теми и мотива

Задаток:

Пречитай шлїдуюци строфи и пробуй ше здогаднуц цалей писнї.

Моква розмака бувши салаши.
Шиво у цалим голим базкраю.
Капу у баркох давни чапаши,
сни мацерово мира нє маю.

Прешол октобер. Шнїг здибал дижджи.
Михалового давно нєт лєта.
Лєм мац самучка док жима гвижджи
чека путнїка з широго швета.

А. Наведз мено и презвиско поети и наслов писнї.
Поета: _____; наслов: _____

Б. Тота писня:

а) любовна
б) рефлексивна
в) социялна
г) родолюбива

Заокруж букву опрез точного одвиту.

Ришенє:

А. Михал Рамач, *Михалово лєто*, Б. б)

РЯ.3.5.2. Видзелює основни характеристики кнїжовних родох и файтох на конкретним тексту

Задаток:

"Бул єден чловек - Чаловка Петро. Мал єдну краву. Предал ю, пошол до карчми та заплацел качмарови най му да єсц и пиц наютре. Пошол и до другей, и там заплацел: кед придзе ютре, най ше задармо нає и напиє. Пошол и до трецей. И там заплацел най може ютре пиц."

За народни приповедки характеристичне:

а) нагромадзованє епитетох
б) прецизне одредзенє часу збуваня події
в) прецизне одредзенє места збуваня події
г) нєодредзеносц часу и места події

Заокруж букву опрез точного одвиту.

Ришенє:

г)

РЯ.3.5.3. розликує автора дїла од лирского субєкта и приповедача у кнїжовним дїлу

Задаток:

У котрим прикладу лирски субєкт препознатлїви?

Приклад 1.
Розменка
Пришол сом на рику вчас рано.
Коло поладня сом влапел потьку стреднєй велькосци.
Руцел сом ю на камені даскельо метери од води и лапал далєй.
До вечара ше вецей нє лапела анї єдна риба. А потька загинула на каменю.
Вец сом вошол до рики и задавел ше.

(А. Лаврик)

Приклад 2.
Кед фляша вируцена на побрежє...
Кед фляша вируцена на побрежє, у нєй ше находзел океан. Чловек нашол фляшу и отворел ю. Океан плюснул вонка, а фляша випадла з його руки и розбила ше. Цали континент бул потопени.

Ришенє

У прикладу 1.

РЯ.3.5.4. розликує композицию кнїжовного дїла, поетичну слику

Задаток:

Пречитай виривок з приповедки "Рядошлїд часу", Любомира Сопки.

"На нєзвичайносц, уж даскельо днї, нє застановйовал сушедских леґиньчкох або нєпознатих одроснутих преходзацих питац циґар, дакеди просто питац ше: "Кельо тераз годзин"?
Даскельо днї уж нє зявйовал ше.
Кажди раз кед ше застановел зоз здирвету канту, на углє, на драги ґу пумпи, Петро го могол видзиц на стред драги же з гевтима нї дзецми нї людзми бави якешик бависко. Кажди з нїх з половку цегли цилює єдну цалу на трицец-штерацец крочаї од смуги, пре котру ше цалком озбильно вадзи же чи "преступ", чи нє. У Петровим чаше ше на таким дачим час нє трацело."

Приповедка компонована:
а) спрам звичайней шеми: увод, заплєт, розплєт
б) як цек свидомосци, думкох и асоцияцийох
в) зоз комбинациї пейзажох и портретох
г) без главней подоби и розплєту
ґ) без фабули и заплєту
д) зоз одсуством часу и простору

Заокруж букву опрез точного одвиту.

Ришенє:

б)

РЯ.3.5.5. Пренаходзи и менує стилски фиґури, одредзує функцию стилскей фиґури або другого средства у датим виривку

Задаток:

За каждим виреченьом на линию напиш назву стилскей фиґури котра наглашена у тим виреченю.

а) Указовал хлапчик з пальчиком на чарни калапи на хторих **як челїчни шерпи** блїщали пирка.

_____

б) Долу клокоцела швидка ричка бо **сцела однєсц** свойо води до узкого медзигоря.

_____

в) Шицки ше дзеци порозходзели дзешка ширцом швета. Сам сом, **багрен стари**, под тоту стреху старенкей хижи.

_____

Ришенє:

а) поровнанє, б) персонификация, в) метафора

РЯ.3.5.6. одредзує файту стиха и строфи

Задаток:

Одвитуй на питаня:

Цихи и цми спуща ше вечар,
на западу нєбо ше червенї...
Хмарки пламенїсти на нєбе плїваю.
Висти ше глаша першей єшенї...

Кочи валалом лєца, гурча,
а змерк ше на нїх спуща,
вше менєй чує ше бешеда,
лєм лїсточка на яблоньох суща.

а) Кельо єст стихи у тей писнї ( )
б) Кельо єст строфи у тей писнї ( )
в) Котри ше стихи вяжу з риму ( )

Ришенє

а) Кельо єст стихи у тей писнї (8)
б) Кельо єст строфи у тей писнї (2)
в) Котри ше стихи вяжу з риму (2-4)

РЯ.3.5.7. одредзує место, час, тему и идею дїла; психолоґийни, социялни и морални профил подоби

Задаток:

Одредз место, час, тему и идею дїла.

Трафело ше раз таке нєщесце у єдним валалє, у Бач Бодроґу, у Керестуре. Бул єден майстор, сабол, мал шеґерта.
- Пан майстор, нїґда сце нє чулї такого глухого чловека, як я бешедовал на драже. Питал сом ше му же дзе идзе, а вон на мнє лєм патри. Я дораз знал же є барз глухи, та сом на нього барз кричел. Вон ми гварел же идзе до сабола и нєше шиц надраґи. Дораз ма присц до нас. - гвари шеґерт майстрови. Чловек уж бул такой при дзверох. Задуркал, майстор добре чул, алє чловек думал же майстор глухи та барз задуркал. А майстор думал же чловек глухи та барз кричел:
- Шлєбодно! - Вошол чловек нука та скричел як найбаржей могол:
- Дай Боже добре поладнє! - А майстор ещи баржей:
- Дай Боже и вам!
- Принєсол сом поставу на надраґи! Чи досц будзе?
- Ойей, будзе досц - одвитовал майстор з вельким криком. А поцихи, сам за себе, гварел:
- Ещи и останє.
А чловекй дораз гуторел:
- Тото цо останє даце назад!
Майстор попатрел на шеґерта и такой вирозумел же их вон обидвох глухима направел, а анї єден глухи нє булї.

а) место події: _____
б) час случованя події _____
в) тема події _____
г) идея події _____

Ришенє

а) место події: Бач Бодроґ, Керестур, роботня
б) час случованя події: поладнє

в) тема події: нєпорозуменє
г) идея події: знаходлївосц шеґерта

РЯ.3.5.8. виражує свойо становиско о конкретним дїлу або зявеню и идеї у дїлу

Задаток:

У шлїдуюцим виривку описана одношеня медзи чловеком и птицу. Єст и думанє же кажде ма свою птицу чувала и глашнїка, алє и же кажди чловек ма зачувац або охранїц птицу. Таким роздумованьом мож додац и дакус фантазиї и мистериї, уж спрам жаданя. Напиш свойо становиско, веренє, або нєдовириє, прешвеченє и вообще, свойо думанє о описаней події з приповедки.

Понеже и його учели же ту було Панонске морйо, вон часто бешедовал же ґалеби, у ствари, били врани, якаш файта цо жиє на води, нєдалєко од вельких варошох. Е, ту, на уходзе, тей жими, дочековали их ґалеби. Зоз своїм криком знємирйовали конї. Прадїдо моцно тримал дєплови же би даяким концом знємирени конї нє скруцели з драги. Ґалеби ше спущовали так нїзко понад глави же требало лєм подзвигнуц руку и долапиц даєдного. Нєсподзивано ше єден вислабнути, млади и замарзнути спущел на шороґлї санкох. Дїдо швидко розвязал платняни парток у котрим була порихтана пожива за драгу, винял єден вельки фалат печеней риби котри остал од Крачуна, положел го на длань и, ниа, ґалеб ше приблїжел, почал джубац рибу. Дїдо з другу руку вжал батог и знал з верха малу металну каричку на котрей уписане нашо фамилийне число и рок, исти яки бул виписани и на мехох за жито и кукурицу, и тоту каричку здзал, тримаюци ґалеба за кридла, на його праву ногу, на исти способ на котри ю кладол и голубчатом на пойдзе. Ґалеб, як кед би нє почувствовал каричку на ноги, поєдол рибу з дланї и одлєцел вєдно з другима кед прадїдо замахнул з батогом понад конї. Е, од того седмого дня после Крачуна ми маме свойого фамилийного ґалеба. Правда, нє стретаю ше шицки з нїм так часто, алє я го з часу на час пренайдзем и препознам док лєци. У ствари, тот тераз уж стари ґалеб, єдна файта моста медзи нашу фамилию и варошом бо тераз ґалеби часто заходза на нашу швижо зорану чарнїцу.
(Кочиш, *Дунайски ґалеб*)

Ришенє

Прилапиц описани ясни становиска без огляду на котри бок су унапрямени кед су препознатлїви як становиска, алє и як часц фантазиї кед є дошлїдно виведзена.

РЯ.3.5.9. повязує тему и идею у вецей уметнїцких реализацийох: малярству, музики, филму*

Образовни стандарди за конєц обовязного образованя за руски язик котри буду випитовани з нєпознатима задатками

РЯ.2.1.6. розликує дїйсносц од кнїжовней фикциї, субєктивне од обєктивного и од пропаґандного, преверлїви факти од авторских коментарох, на єдноставних прикладох

Задаток

Пречитай виривок зоз тексту *Уметносц и єй история.* У тексту автор бешедує о єдним старогреческим релєфу даюци и свой коментар. Подцагнї виреченє у котрим висловени коментар.

"На тим релєфу Атлас указани як ше враца зоз златнима яблуками по Геракла, котри твардо стої под свою огромну терху. Атина му подложела заглавчок на плєца. У правей руки дакеди тримала металну копию. Цала приповедка виприповедана зоз прекрасну єдноставносцу и ясносцу. Атина обрацена ґу нам и лєм єй глава обрацена на бок ґу Гераклови."

Ришенє

Цала приповедка виприповедана зоз прекрасну єдноставносцу и ясносцу.

РЯ.2.1.7. препознава становиско автора нєуметнїцкого текста и розликує од иншаких або процивних становиских

Задаток

З котрим словом автор текста виражел власне становиско у шлїдуюцей информациї. Подцагнї тото слово.

Хвиля припада ґу найзначнєйшим фактором успишносци у польодїлстве. Лєтнї горучави ше дзекеди знаю закончиц зоз паданьом каменцу котри преполови аби дакеди и цалком знїчтожи урожай. Хвилю мож предвидзиц за даскельо днї напредок. То вец значи и же ше мож напредок порихтац и пробовац зопрец вельки чкоди. На тим плану вельо поробене як правенє файтох защити урожайох. Тоти пробованя ограничени и даваю ограничени резултат. Так ше, наприклад, вельо бешедує о ракетох котри кед ше виштреля на час, нїби, розбию каменєц ище кед є у хмарох та нє пада каменєц алє дижд.

Ришенє

нїби (уруцене слово як нєдовириє)

РЯ.3.1.3. видзелює з тексту арґументацию на одредзену задану тему або як доказ за або процив одредзеней идеї; виводзи заключеня засновани на зложеншим тексту

Задаток

Одредз символику словох *бисер и блато*

Бисер и блато

кед би блата нє було,
як бизме спознали красу бисера,
його вигляд, чистоту, любов през нашу свидомосц и цело

але блато ше шири, рошнє як цесто
до хторого сам бог руцел квас

шири ше блато, квитнє, дави пажици и лєси
и чорти у його утроби танцую, славя цара гаврана,
родзенє жими (В. Ґарянски, Бисер и блато)

Блато настава як мишанїна жеми и води. Блато ма двойну символику, зависно од того як настало.

а) кед сипеме жем до води,
вец таке блато символизує _____

б) кед сипеме воду на жем,
вец таке блато символизує _____

Ришенє

а) бруд, заґадзенє
б) живот

РЯ.3.4.4. Хаснує терминолоґию о файтох словох и їх ґраматични катеґориї

Задаток:

Заокруж букву опрез точного вислову.

а) Прикметнїк ше вше склада з меновнїком так же ше прикметнїк присподобює ґу меновнїку.
б) Меновнїк ше вше склада з прикметнїком так же ше присподобює у роду, числу и припадку ґу прикметнїку.
в) И прикметнїки и меновнїки то полнозначни и самостойни слова.
г) Прикметнїк котри ше склада з меновнїком у истим виреченю муши стац после меновнїка.
ґ) На єден меновнїк у истим виреченю може ше одношиц лєм єден прикметнїк.

Ришенє

а) Прикметнїк ше вше склада з меновнїком так же ше прикметнїк присподобює ґу меновнїку.

РЯ.3.5.7. одредзує место, час, тему и идею дїла; психолоґийни, социялни и моални профил подоби

Задаток:

Одредз место, час, тему и идею дїла.

Трафело ше раз таке нєщесце у єдним валалє, у Бач Бодроґу, у Керестуре. Бул єден майстор, сабол, мал шеґерта.
- Пан майстор, нїґда сце нє чулї такого глухого чловека, як я бешедовал на драже. Питал сом ше му же дзе идзе, а вон на мнє лєм патри. Я дораз знал же є барз глухи, та сом на ньго барз кричел. Вон ми гварел же идзе до сабола и нєше шиц надраґи. Дораз ма присц до нас. - гвари шеґерт майстрови. Чловек уж бул такой при дзверох. Задуркал, майстор добре чул, алє чловек думал же майстор глухи та барз задуркал. А майстор думал же чловек глухи та барз кричел:
- Шлєбодно! - Вошол чловек нука та скричел як найбаржей могол:
- Дай Боже добре поладнє! - А майстор ещи баржей:
- Дай Боже и вам!
- Принєсол сом поставу на надраґи! Чи досц будзе?
- Ойей, будзе досц - одвитовал майстор з вельким криком. А поцихи, сам за себе, гварел:
- Ещи и останє.
А чловекй дораз гуторел:
- Тото цо останє даце назад!
Майстор попатрел на шеґерта и такой вирозумел же их вон обидвох глухима направел, а анї єден глухи нє булї.

а) место подїї: _____
б) час случованя подїї _____
в) тема подїї _____
г) идея подїї _____

Ришенє

а) место подїї: Бач Бодроґ, Керестур, роботня
б) час случованя подїї: поладнє
в) тема подїї: нєпорозуменє
г) идея подїї: знаходлївосц шеґерта

Образовни стандарди за конєц обовязного образованя за математику зоз прикладами задаткох

МА.1.1.1. Школяр зна пречитац и записац розлични файти числох (природни, цали, рационални).

Задаток

Повяж з линиями єднаки числа так як започате:

Ришенє

МА.1.1.2. Школяр зна превесц децимални запис числа до розламка и обратно.

Задаток

Котре зоз понукнутих числох єднаке числу 0,3?

Заокруж букву опрез точного одвита.

а) 10/3

б) 3/10

в) 1/3

г) 3/1

Ришенє

б) 3/10

МА.1.1.3. Школяр зна поровнац по велькосци числа истого записа, помагаюци ше зоз слику кед то потребне.

Задаток

Дати числа:

-3,1	-12,2	0,03	0,3

а) Найменше од тих числох то: ☐

б) Найвекше од тих числох то: ☐

Ришенє

а) Найменше од тих числох то: -12,2

б) Найвекше од тих числох то: 0,3

МА.1.1.4. Школяр зна окончиц єдну основну рахункову операцию зоз числами истого запису, помагаюци ше зоз слику кед то потребне (у случаю здаваня и однїманя розламкох лєм зоз истим меновательом); вираховац, наприклад 1/5 од n, дзе n дате природне число.

Задаток

Вирахуй и напиш одвитуюци резултат:

а) - 6 : 2 = _____

б) - 6 - 2 = _____

в) - 6 • 2 = _____

г) - 6 + 2 = _____

Ришенє

а) - 6 : 2 = −3

б) - 6 - 2 = −8

в) - 6 • 2 = −12

г) - 6 + 2 = −4

МА.1.1.5. Школяр зна дзелїц зоз остатком з єдноцифровим числом и зна кеди єдно число дзелїве зоз другим.

Задаток

Пополнї шлїдуюцу таблїчку так як цо започате:

Дзелєнїк	дзелїтель	остаток
21376	10	6
123	2	
237	3	
128	5	

Ришенє

Дзелєнїк	дзелїтель	остаток
21376	10	6
123	2	1
237	3	0
128	5	3

МА.1.1.6. Школяр зна хасновац цали числа и єдноставни вирази зоз нїма помагаюци ше з визуелнима представами.

Задаток
Нєшка родзени дзень Йовани и вона гвари: "О три роки будзем мац 18 роки ". Кельо ма роки Йована нєшка? Заокруж букву опрез точного одвита. а) 12 б) 15 в) 18 г) 21
Ришенє
б) 15

МА.1.2.1. Школяр окончує формални операциї хтори редуковани и завиша од интерпретациї; зна ришиц линеарни єдначини у котрих ше нєпозната зявює лєм у єдним члену.

Задаток
Хторе число ришенє єдначини x/2+2=8? Заокруж букву опрез точного одвита. а) 5 б) 6 в) 12 г) 20
Ришенє
в) 12

МА.1.2.2. Школяр окончує формални операциї хтори редуковани и завиша од интерпретациї; зна вираховац ступень датого числа, зна основни операциї зоз ступнями.

Задаток
Заокруж букву опрез точного одвита. Продукт $2^{10} \cdot 2^{2}$ єднаки: а) 2^{5} б) 2^{8} в) 2^{12} г) 2^{20}
Ришенє
в) 2^{12}

Задаток
Заокруж букву опрез точного одвита. Вредносц ступня $0,3^{2}$ виноши: а) 0,06 б) 0,6 в) 0,09 г) 0,9
Ришенє
в) 0,09

МА.1.2.3. Школяр окончує формални операциї хтори редуковани и завиша од интерпретациї; зна здавац, однїмац и множиц мономи.

Задаток

Ушор шлїдуюци вирази:

$5a^3 + 7a^3 =$ _____

$9x^2 - 4x^2 =$ _____

$2b \cdot 3b^2 =$ _____

Ришенє

$5a^3 + 7a^3 = 12a^3$

$9x^2 - 4x^2 = 5x^2$

$2b \cdot 3b^2 = 6b^3$

МА.1.2.4. Школяр окончує формални операциї хтори редуковани и завиша од интерпретациї; зна одредзиц вредносц функциї дати з таблїчку або з формулу.

Задаток

Функция дата з формулу $y = 2x+1$. Одредз одвитуюци вредносци пременлївих x и y и пополнї таблїчку.

x	0			4
y			5	

Ришенє

x	0	2	4
y	1	5	9

МА.1.3.1. Школяр влада з поняцами: длуж, полупроста, проста, ровня и угел (обачує їх модели у реалних ситуацийох и зна их нарисовац хаснуюци прибор; розликує даєдни файти углох и паралелни и нормални прости).

Задаток

Повяж слику зоз назву фиґури котру тота слика представя.

Ришенє

МА.1.3.2. Школяр влада з поняцами: троугелнїк, штироугелнїк, квадрат и правоугелнїк (обачує їх модели у реалних ситуацийох и зна их нарисовац хаснуюци прибор; школяр розликує основни файти троугелнїкох, зна основни елементи троугелнїка и зна вираховац обсяг и поверхносц троугелнїка, квадрата и правоугелнїка на основи елементох котри нєпостредно фиґурую у датим задатку; зна вираховац нєпознату страну правоуглового троугелнїка применююци Питаґорову теорему.

Задаток
Яку поверхносц патоса закрива тепих длужини 3,5 m и ширини 2 m? Заокруж букву опрез точного одвита.: а) 11 m^2 б) 7 m^2 в) 5,5 m^2 г) 3,5 m^2
Ришенє
б) 7 m^2

Задаток
Вирахуй гипотенузу правоуглого троугелнїка нарисованого на слики.   c = _____cm
Ришенє
c = 10 cm

МА.1.3.3. Школяр влада з поняцами: круг, кружна линия (видвоює їх основни елементи, обачує їх модели у реалних ситуацийох и зна их нарисовац хаснуюци прибор; зна вираховац обсяг и поверхносц круга датого полупречнїка).

Задаток

Яки обсяг круга чий полупречнїк 7 cm?

Заокруж букву опрез точного одвита.

а) 14 cm

б) 49 cm

в) 14π cm

г) 49π cm

Ришенє

в) 14π cm

МА.1.3.4. Школяр влада з поняцами: коцка и квадер (обачує їх модели у реалних ситуацийох, зна їх основни елементи и рахує їх поверхносц и волумен).

Задаток

Рубец основи правилней штиространей призми виноши 6 cm, а висина призми 10 cm. Яка поверхносц датей призми?

Поверхносц призми виноши _____ cm^2.

Ришенє

$P = 2 \cdot 36cm^2 + 4 \cdot 60cm^2 = 312cm^2$

Поверхносц призми виноши 312 cm^2.

МА.1.3.5. Школяр влада з поняцами: копа, роля и лабда (обачує їх модели у реалних ситуацийох, зна їх основни елементи).

Задаток

На кажду ролю упиш число 1, на кажду копу число 2, а на кажду лабду число 3.

Ришенє

МА.1.3.6. Школяр интуитивно похопює поняце конґруентних фиґурох (з рушаньом до поклопйованя).

Задаток

Котра фиґура на слики конґруентна зоз фиґуру А?
Заокруж букву опрез точного одвита.

Ришенє

в)

Задаток

Дата фиґура F. Офарб тото цо потребне же би фиґура G була конґруентна (най ше може поклопиц) зоз фиґуру F.

Ришенє

МА.1.4.1. Школяр зна хасновац одвитуюци єдинки за меранє длужини, поверхносци, волумена, маси, часу и углох.

Задаток

Празне польо у таблїчки пополнї з одвитуюцу мерну єдинику.

	Мерне число	Мерна єдинка
Поверхносц єдней учальнї	50	
Розстоянє медзи Беоґрадом и Нишом	220	

Маса єдного яблука	120	
Путованє на авиону од Беоґраду до Атини тирва	2	

Ришенє

	Мерне число	Мерна єдинка
Поверхносц єдней учальнї	50	m^2
Розстоянє медзи Беоґрадом и Нишом	220	km
Маса єдного яблука	120	g
Путованє на авиону од Беоґраду до Атини тирва	2	годзина або h

МА.1.4.2. Школяр зна претвориц векши єдинки длужини, маси и часу до менших.

Задаток

Котри часови период найдлугши?

Заокруж букву опрез точного одвита.

а) три мешаци

б) 100 днї

в) 10 тижнї

г) штварцина рока

Ришенє

б) 100 днї

МА.1.4.3. Школяр зна хасновац розлични апоени пенєжу.

Задаток

Кед розменїш 3 банкноти од 200 динари з банкнотами од 50 динари, кельо банкноти достанєш?

Достанєм _____ банкноти од 50 динари.

Ришенє

Достанєм 12 банкноти од 50 динари.

МА.1.4.4. Школяр зна при мераню вибрац одвитуюцу мерну єдинку; заокружовац велькосци виражени з дату меру.

Задаток

До празного поля упиш одвитуюцу мерну єдинку: km, cm, l, kg або g.

	Мерне число	Мерна єдинка
Количество бензину у резервоару автомобила	50	
Розстоянє медзи Беоґрадом и Крушевцом	200	
Маса єдней грушки	120	
Пречнїк тенискей лабдочки	8	
Маса єдного пса	12	

Ришенє

	Мерне число	Мерна єдинка
Количество бензину у резервоару автомобила	50	l
Розстоянє медзи Беоґрадом и Крушевцом	200	km
Маса єдней грушки	120	g
Пречнїк тенискей лабдочки	8	cm

Маса єдного пса	12	kg

МА.1.5.1. Школяр зна виражовац положенє обєктох класификуюци их до шорох и колонох; одредзиц положенє точки у першим квадранту координатней системи кед дати координати и обратно.

Задаток

На слики приказани план биоскопа ОДЕОН. Марко купел карту у шестим шоре ліво шедзиско 3.
Офарб (означ) Марково шедзиско.

ЛЇВО															ПРАВО	
I	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	I
II	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	II
III	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	III
IV	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	IV
V	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	V
VI	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	VI
VII	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	VII
VIII	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	VIII
IX	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	IX
X	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	X
XI	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	XI
XII	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	XII
XIII	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	XIII

Ришенє

ЛЇВО															ПРАВО	
I	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	I
II	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	II
III	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	III
IV	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	IV
V	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	V
VI	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	VI
VII	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	VII
VIII	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	VIII
IX	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	IX
X	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	X
XI	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	XI
XII	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	XII
XIII	1	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5	4	3	2	1	XIII

МА.1.5.2. Школяр зна пречитац и розумиц податок зоз ґрафикону, дияґраму або зоз табели, и одредзиц минимум або максимум зависней велькосци.

Задаток

Число слунечних дньох у року по мешацох дати зоз дияґрамом:

а) Найменєй слунечни днї у року було у мешацу _____

б) Найвецей слунечни днї у року було у мешацу _____

Ришенє

а) Найменєй слунечни днї у року було у мешацу децембру.

б) Найвецей слунечни днї у року було у мешацу авґусту.

МА.1.5.3. Школяр зна податки зоз табели приказац з ґрафиконом и обратно.

Задаток

Хаснуюци таблїчку успиху школярох на писменим задатку

Успих школярох на писменим задатку	
оцена	число школярох
5	3
4	6
3	12
2	7

доконч шлїдуюци ґрафикон, так як цо започате.

Ришенє

МА.1.5.4. Школяр зна одредзиц задати процент даякей велькосци.

Задаток

Милена одлучела купиц патики по цени од 4 000 динари. Под час купованя предавач єй одобрел попуст од 10%. Кельо виноши попуст у динарох?

Милена достала попуст _____ динари.

Ришенє

Милена достала попуст 400 динари.

МА.2.1.1. Школяр зна поровнац по велькосци числа записани у розличних формох.

Задаток

Дати шлїдуюци числа

-1/2	0,2	-1,2	1 1/2.

Хторе число зоз датих числох найменше, а хторе найвекше?

Найменше число _____, а найвекше число _____.

Ришенє

Найменше число -1,2, а найвекше число 1 1/2.

МА.2.1.2. Школяр зна одредзиц процивне число, реципрочну вредносц и абсолутну вредносц числа; вираховац вредносц єдноставнєйшого виразу зоз вецей рахунковима операциями розличного приоритету, уключуюци ошлєбодзованє од заградзеньох, зоз числами истого запису.

Задаток

Вирахуй:

а) $\left(\frac{3}{4}-\frac{1}{2}\right)\cdot 4 =$

б) $3{,}2\cdot(4{,}3+5{,}7) =$

Ришенє

а) $\left(\frac{3}{4}-\frac{1}{2}\right)\cdot 4 = 1$

б) $3{,}2\cdot(4{,}3+5{,}7) = 32$

Задаток

Дополнї шлїдуюцу таблїчку:

Число x	$\frac{5}{2}$		$\frac{1}{5}$	
Реципрочна вредносц числа x	$\frac{2}{5}$			-1
Число процивне числу x	$-\frac{5}{2}$	2		

Ришенє

Число x	$\frac{5}{2}$	-2	$\frac{1}{5}$	-1 або $\frac{1}{-1}$
Реципрочна вредносц числа x	$\frac{2}{5}$	$-\frac{1}{2}$	5 або $\frac{1}{\frac{1}{5}}$	-1
Число процивне числу x	$-\frac{5}{2}$	2	$-\frac{1}{5}$	1

МА.2.1.3. Школяр зна применїц основни правила дзелївосци зоз 2, 3, 5, 9 и декаднима єдинками.

Задаток

Повяж дати числа зоз одвитуюцима виреченями:

3030305

Число дзелїве зоз 3.

3030302

Число дзелїве зоз 2.

2020203

Число дзелїве зоз 5.

3050503

Ришенє

МА.2.1.4. Школяр зна хасновац числа и числово вирази у єдноставних реалних ситуацийох.

Задаток
За 25 теки плацене 750 динари. Тека за 20 динари драгша од клайбаса. Кельо клайбаси ше могло купиц за тоти пенєжи? Прикаж поступок. За 750 динари могло ше купиц _____ клайбаси.
Ришенє
750 : 25 = 30 Цена теки 30 динари. Цена клайбаса 30 - 20 = 10 динари 750 : 10 = 75 За 750 динари могло ше купиц 75 клайбаси.

МА.2.2.1. Школяр рахунково операциї приведол до солидного ступня увежбаносци; зна ришиц линеарни єдначини и системи линеарних єдначинох зоз двома нєпознатима.

Задаток
Заокруж букву опрез точного одвиту. Ришенє єдначини $\frac{2x-3}{3}-\frac{5x-6}{6}=-2$ ше находзи помедзи числох а) -20 и -10 б) -10 и 10 в) 10 и 20 г) 20 и 30
Ришенє
в) 10 и 20

МА.2.2.2. Школяр рахунково операциї приведол до солидного ступня увежбаносци; зна оперовац зоз ступнями и зна що то квадратни корень.

Задаток
При точним твердзеню заокруж слово ТОЧНЕ, а при нєточним твердзеню слово НЄТОЧНЕ.

$5^4 \cdot 5^3 = 5^{12}$	ТОЧНЕ	НЄТОЧНЕ
$(2^3)^4 = (2^4)^3$	ТОЧНЕ	НЄТОЧНЕ
$3^5 : 3^4 = 3$	ТОЧНЕ	НЄТОЧНЕ
$\sqrt{9}+\sqrt{16}=\sqrt{9+16}$	ТОЧНЕ	НЄТОЧНЕ

Ришенє

$5^4 \cdot 5^3 = 5^{12}$	ТОЧНЕ	НЄТОЧНЕ
$(2^3)^4 = (2^4)^3$	ТОЧНЕ	НЄТОЧНЕ
$3^5 : 3^4 = 3$	ТОЧНЕ	НЄТОЧНЕ
$\sqrt{9} + \sqrt{16} = \sqrt{9+16}$	ТОЧНЕ	НЄТОЧНЕ

МА.2.2.3. Школяр рахунково операциї приведол до солидного ступня увежбаносци; зна здавац и однїмац полиноми, зна помножиц два биноми и квадрирац бином.

Задаток

Квадрат бинома $(1/2\ m - n)^2$ то:

а) $1/2\ m^2 + 2mn + n^2$

б) $1/4\ m^2 - mn + n^2$

в) $1/2\ m^2 - mn + n^2$

г) $1/4\ m^2 - n^2$

Ришенє

б) $1/4\ m^2 - mn + n^2$

МА.2.2.4. Школяр рахунково операциї приведол до солидного ступня увежбаносци; зна обачиц зависносц медзи пременлївима, зна функцию y=ax и ґрафично интерпретує єй свойства; повязує за тоти свойства поняце директней пропорционалносци и одредзує нєпознати член пропорциї.

Задаток

На єдним зоз датих рисункох ґрафично приказана зависносц медзи количеством олова (x) и цинка (y) у леґури, у котрей олово и цинк заступени у одношеню 2:1.

Заокруж букву понад ґрафикона на котрим точно приказана зависносц олова и цинка у тей леґури.

Ришенє

Задаток

За 8 m платна треба плациц 2 400 динари.

а) Кельо кошта 12 m истого платна?

б) Кельо метери истого платна мож купици за 750 динари?

а) 12 m платна кошта _____ динари.

б) За 750 динари мож купиц _____ метери платна.

Ришенє

а) 12 m платна кошта 3 600 динари.

б) За 750 динари мож купиц 2,5 метери платна.

МА. 2.2.5. Школяр рахунково операциї приведол до солидного ступня увежбаносци; зна хасновац єдначини у єдноставних текстуалних задаткох.

Задаток

Кед Петро потрошел трецину своїх ушпорованих пенєжох на купованє кредита за мобилни телефон, остало му 800 динари. Кельо Петро мал ушпоровани пенєжи?

Петро мал ушпороване _____ динари.

Ришенє

Петро мал ушпороване 1200 динари.

МА.2.3.1. Школяр зна одредзиц суплементни и комплементни угли, паралелни и накрижни угли; раховац зоз нїма кед су виражени у цалих ступньох.

Задаток

Одредз угел α на слики.

α = _____

Ришенє

α = 80°

МА.2.3.2. Школяр зна одредзиц одношенє углох и странох у троуглу, суму углох у троуглу и штироуглу и ришовац задатки хаснуюци Питаґорову теорему.

Задаток

Яка поверхносц плахти на слики?
Прикаж поступок.

Поверхносц плахти _____ m^2.

Ришенє

Кед висина ярбола x, вец $x^2 = 13^2 - 5^2 = 169 - 25 = 144$.

Висина ярбола 12 m. Поверхносц плахти $P = 1/2\ 12 \cdot 5 = 30\ m^2$

Поверхносц плахти 30 m^2.

МА.2.3.3. Школяр зна хасновац формули за обсяг и поверхносц круга и кружного персценя.

Задаток

Поверхносц меншого круга 9π cm^2. Поверхносц персценя 16π cm^2.
Вирахуй полупречнїк векшого круга.

Полупречнїк векшого круга ____ cm.

Ришенє

$P_{vk} = (9\pi + 16\pi)\ cm^2 = 25\pi\ cm^2$
$r^2\pi = 25\pi\ cm^2$
$r = 5$ cm

Полупречнїк векшого круга 5 cm.

МА.2.3.5. Школяр зна вираховац поверхносц и волумен ролї, копи и лабди кед нєобходни елементи нєпостредно дати у задатку.

Задаток

На слики два ролї чийо волумени V_1 и V_2.

Заокруж букву опрез точного одвита.

а) $V_1 > V_2$

б) $V_1 < V_2$

в) $V_1 = V_2$

Ришенє

в) $V_1 = V_2$

МА.2.3.6. Школяр зна обачиц осносиметрични фиґури и одредзиц осу симетриї; хасновац конґруентносц и вязац ю зоз характеристичнима свойствами фиґурох (напр. паралелносц и єднакосц странох паралелоґрама).

Задаток

Зацинь штири поля на слики так же биш достал фиґуру симетричну у одношеню на просту *p*.

Ришенє

МА.2.4.1. Школяр зна поровновац велькосци котри виражени з розличнима мернима єдинками за длужину и масу.

Задаток

Наставнїца на табли виписала масу штирох предметох.
Заокруж букву под предметом котри найчежши.

1kg 20g	1,2kg	1022g	1,002kg
а)	б)	в)	г)

Ришенє

1,2kg
б)

Задаток

Предавач у предавальнї ма три обрани курчата чийо маси 1340 g, 1,35 kg, односно 1kg 290 g. Пошоруй тоти маси по велькосци, од найвекшей до найменшей.

Одвит: _____ > _____ > _____

Ришенє

1,35 kg > 1340 g > 1kg 290 g

МА.2.4.2. Школяр зна претвориц суму єдней валути до другей и правилно поставиц одвитуюцу пропорцию.

Задаток
Мая новорочни швета препровадзела у Италиї. Путованє и пребуванє коштало 200 евра. Кельо Мая уплацела, у динарох, кед на дзень уплацованя 1 евро вредзел 105 динари? Мая уплацела_____ динари.
Ришенє
Мая уплацела 21000 динари.

Задаток
Кед єдна норвежска коруна вредзи 12,50 динари, а єден евро 105 динари, кельо вредзи 10 еври у норвежских корунох? Прикаж поступак. 10 еври вредзи _____ норвежски коруни.
Ришенє
10 еври то 105 • 10 = 1050 динари. 1050 : 12,5 = 84 10 еври вредзи 84 норвежски коруни.

МА.2.4.3. Школяр зна дату велькосц виказац з приблїжну вредносцу.

Задаток

Квецар ма заокружиц цени квеца зоз увозу на найблїзше цале число. Упиш нови цени.

Рошлїна	A	B	C
Нова цена			

Ришенє

Рошлїна	A	B	C
Нова цена	8	9	6

МА.2.5.1. Школяр влада з описом координатней системи (одредзує координати точкох, осно або централно симетричних итд).

Задаток
На основи датих координатох точки А урисуй у-осу правоуглого Декартового координатного система.

Ришенє

МА.2.5.2. Школяр зна читац єдноставни дияґрами и табели и на основи нїх обробиц податки по єдним критерию (напр. одредзиц аритметични стредок за дате множество податкох; поровновац вредносци образца зоз стредню вредносцу).

Задаток

Дата таблїчка котра представя медзисобни разстояня городох виражени у километрох.

Беоґрад							
Чачак	144						
Крагуєвац	120	87					
Никшич	536	395	482				
Ниш	239	186	143	576			
Нови Сад	81	225	219	616	314		
Зреняанин	80	224	200	616	319	50	
Оддалєносц у километрох	**Беоґрад**	**Чачак**	**Крагуєвац**	**Никшич**	**Ниш**	**Нови Сад**	**Зренянин**

На основи таблїчки допиш шлїдуюци виреченя так же би твердзенє було точне.

а) Разстоянє медзи Чачком и Никшичом _____ километри.

б) Разстоянє медзи Никшичом и _____ исте як и разстоянє медзи Никшичом и _____.

Ришенє
а) Разстоянє медзи Чачком и Никшичом 395 километри. б) Разстоянє медзи Никшичом и Новим Садом исте як и разстоянє медзи Никшичом и Зренянином.

МА.2.5.3. Школяр зна обробиц позберани податки и представиц их табеларно або ґрафично; представиц стредню вредносц з медияну.

Задаток
Приказани з дияґрамом успих школярох єдного оддзелєня на тесту зоз математики.   а) Дополнї, так як цо започате, таблїчку котра одвитує датому дияґраму:

Успих школярох на тесту з математики	
оцена	число школярох
5	
4	
3	
2	
1	3

б) Вирахуй стредю оцену на тесту з математики.

Стредня оцена на тесту з математики _____

Ришенє
а)

Успих школярох на тесту з математики	
оцена	число школярох
5	5
4	7
3	10
2	5
1	3

б) Стредня оцена на тесту з математики 3,2.

МА.3.1.2. Школяр зна оперовац зоз поняцом дзелївосци у проблемских ситуацийох.

Задаток

Напиш три числа пиятей тисячи чия цифра дзешаткох 2, а котри дзелїви зоз 9?

То числа _____, _____, _____.

Ришенє

Написани гоч хтори три числа зоз множества {4023, 4122, 4221, 4320, 4329, 4428, 4527, 4626, 4725, 4824, 4923}.

МА.3.1.3. Школяр зна хасновац числа и числово вирази у реалних ситуацийох.

Задаток

Квецарка прави и предава букети. Кажди букет ма 4 ружи и 3 марґитки. Кед квецарка на каждей предатей ружи зароби 35 динари, а на каждей предатей марґитки 25 динара и на правеню букета 60 динари, кельо єй найменєй букети треба предац же би заробела вецей од 1500 динари?

Прикаж поступок.

Квецарка треба же би предала найменєй _____ букети.

Ришенє

Заробок по єдним букету: 4 • 35 + 3 • 25 + 60 = 140 + 75 + 60 = 275

275 • 5 = 1375, 275 • 6 = 1650 або 1500 : 275 = 5,45…

Квецарка треба же би предала найменєй 6 букети.

МА.3.2.2. Школяр досягол високи ступень увежбаносци виводзеня операцийох зоз наглашованьом свойствох котри ше применюю; зна хасновац прикмети ступня и квадратного кореня.

Задаток

Кед ше зна же $32^2 = 1024$, вирахуй:

а) $\sqrt{10,24}$ = _____

б) $\sqrt{102400}$ = _____

в) $\sqrt{0,1024}$ = _____

Ришенє

а) $\sqrt{10,24} = 3,2$

б) $\sqrt{102400} = 320$

в) $\sqrt{0,1024} = 0,32$

МА.3.2.3. Школяр досягол високи ступень увежбаносци виводзеня операцийох зоз наглашованьом свойствох котри ше применюю; зна и применює формули за розлику квадрата и квадрат биномох; увежбано трансформує алґебарски вирази и зводзи их на найєдноставнєйшу форму.

Задаток

Заокруж букву опрез точного одвита.

Полином $(a - 1)(2a + 1) - (a - 6)(a + 6)$ єднаки полиному:

а) $a^2 - a + 35$

б) $a^2 - a - 37$

в) $a^2 + 35$

г) $a^2 - 37$

Ришенє

а) $a^2 - a + 35$

Задаток

Вирахуй:

а) розлику квадрата числох 7 и 3: _____

б) квадрат разлики числох 7 и 3: _____

в) суму квадратох числох 7 и 3: _____

г) квадрат суми числох 7 и 3: _____

Ришенє

а) $7^2 - 3^2 = 49 - 9 = 40$

б) $(7 - 3)^2 = 4^2 = 16$

в) $7^2 + 3^2 = 49 + 9 = 58$

г) $(7 + 3)^2 = 10^2 = 100$

МА.3.2.4. Школяр досягол високи ступень увежбаносци виводзеня операцийох зоз наглашованьом свойствох котри ше применюю; зна розликовац директно и обратно пропорционални велькосци и то виражує з одвитуюцим записом; зна линеарну функцию и ґрафично интерпретує єй свойства.

Задаток

Хтори зоз ґрафикох представя ґрафик функциї $y = -x + 3$?
Заокруж букву опрез точного одвита.

Ришенє

в)

Задаток

Дзевецме товарише би очисцели базен за штири днї. Кельо ище товаришох треба же би им помогли же би базен бул очисцени за три днї?

Базен будзе очисцени за три днї кед им помогню ище ____ товарише.

Ришенє

$9 : x = 3 : 4$ або $x : 9 = 4 : 3$
$x = 12$
$12 - 9 = 3$

Базен будзе очисцени за три днї кед им помогню ище 3 товарише.

МА.3.2.5. Школяр досягол високи ступень увежбаносци виводзеня операцийох зоз наглашованьом свойствох котри ше применюю; зна хасновац єдначини, нєєдначини и системи єдначинох ришуюци и зложенши текстуални задатки.

Задаток

Док була на лєтованю Надя ше каждому од своїх 9 приятельох зоз будинку явела лєбо з писмом лєбо з погляднїцу. Марки за погляднїци плацела по 10 динари а марки за писма по 15 динари. Кельо писама и кельо погляднїци Надя послала кед за марки вєдно потрошела 110 динари?
Прикаж поступок.

Надя послала _____ писма и _____ погляднїци.

Ришенє

x - число писмох
y - число погляднїцох

$$\begin{aligned} x + y &= 9 \\ \underline{10x + 15y} &\underline{= 110} \end{aligned}$$

Ришенє системи $x = 5$ и $y = 4$, без огляду на метод ришованя.

Надя послала 5 писма и 4 погляднїци.

МА.3.3.1. Школяр зна раховац зоз углами уключуюци и претворйованє углових мерох; заключовац хаснуюци прикмети паралелних и нормалних простих, уключуюци угли на трансверзали.

Задаток

Кед прости a и b паралелни, одредз яки угел α.

Угел α =____

Ришенє

Угел α =48°10´

МА.3.3.2. Школяр зна хасновац основни свойства троугелнїка, штироугелнїка, паралелоґрама и трапеза, раховац їх обсяги и поверхносци на основи елементох котри нє обовязно нєпостредно дати у формулациї задатка; зна их конструовац.

Задаток

Кельо метери дроту треба же би ше оградзело двор хтори ма форму правоуглого трапеза як на слики?

Прикаж поступок.

Потребне _____ метери дроту.

Ришенє

$c^2 = 12^2 + 9^2$
$c^2 = 225$
$c = 15$

$O = 12 + 15 + 15 + 6$
$O = 48$ m

Потребне 48 метери дроту.

МА.3.3.3. Школяр зна одредзиц централни и периферийни угел, раховац поверхносц вирезка, як и длужину лука.

Задаток

Кед тетива *AB* єднака полупречнїку круга, вирахуй угел *ACB*.

$\angle ACB$ = _____

Ришенє

$\angle ACB = 30°$

Задаток

Кельо раз поверхносц кружного вирезка, чий централни угел 30°, менша од поверхносци круга?

Менша є ____ раз.

Ришенє

Менша є 12 раз.

МА.3.3.4. Школяр зна вираховац поверхносц и волумен призми и пирамиди, уключуюци случаї кед нєобходни елементи нє дати нєпостредно.

Задаток

Вирахуй волумен правилней штиространей пирамиди кед рубец основи a = 10 cm, а висина бочней страни h = 13 cm.
Прикаж поступок.

Волумен пирамиди _____ cm^3.

Ришенє

$$H^2 = h^2 - \left(\frac{a}{2}\right)^2, \quad H^2 = 13^2 - 5^2, \quad H^2 = 169 - 25, \quad H^2 = 144, \quad \boldsymbol{H = 12\ \mathrm{cm}}$$

$$V = \frac{1}{3}B \cdot H, \quad V = \frac{1}{3}a^2 \cdot H, \quad V = \frac{1}{3} \cdot 100 \cdot 12, \qquad \boldsymbol{V = 400\ \mathrm{cm}^3}$$

Волумен пирамиди 400 cm^3.

МА.3.3.5. Школяр зна вираховац поверхносц и волумен ролї, копи и лабди, уключуюци случаї кед нєобходни елементи нє дати нєпостредно.

Задаток

Заокруж букву опрез точного одвита.

Правоуглови троугелнїк, чийо катети *a* = 9 cm, *b* = 12 cm, ротира коло катети *b*. Одношенє поверхносцох основи и обмотку достатей копи:

а) 1 : 1

б) 3 : 4

в) 3 : 5

г) 4 : 5

Ришенє

в) 3 : 5

Задаток

Яка поверхносц найвекшей лабди котра ше може спаковац до шкатули
У форми коцки з рубцом 20 cm?

Поверхносц лабди ____ cm.

Ришенє

Поверхносц лабди 36π cm.

МА.3.3.6. Школяр зна применїц конґруентносц и подобносц троугелнїкох, повязуюци так рижни свойства ґеометрийних обєктох.

Задаток

Длуж *MN* паралелна з длужу *AB*. Кед *MN* : *AB* = 2 : 3, яка розмира *CM* : *MA*?

Заокруж букву опрез точного одвита.

а) 2 : 1

б) 3 : 1

в) 3 : 2

г) 2 : 3

Ришенє

а) 2 : 1

Задаток

При точному твердзеню заокруж слово Точне, а при нєточним твердзеню слово Нєточне.

Кажди два єднакострани троугелнїки подобни медзи собу	Точне	Нєточне
Кажди два подобни троугелнїки маю єднаки обсяги	Точне	Нєточне
Два єднакокраки троугелнїки зоз углом при верху од 36° подобни троугелнїки	Точне	Нєточне
Шицки правоугли троугелнїки подобни медзи собу	Точне	Нєточне

Ришенє

Кажди два єднакострани троугелнїки подобни медзи собу	Точне	Нєточне
Кажди два подобни троугелнїки маю єднаки обсяги	Точне	Нєточне
Два єднакокраки троугелнїки зоз углом при верху од 36° подобни троугелнїки	Точне	Нєточне
Шицки правоугли троугелнїки подобни медзи собу	Точне	Нєточне

МА.3.4.2. Школяр зна преценїц и заокружиц дати податки и раховац зоз такима приблїжнима вредносцами; виражовац оцену гришки (напр. менєй од 1 динара, 1cm, 1g).

Задаток

Розстоянє медзи местом *A* и местом *D* приказане на шлїдуюцей мапи.

Мира преценєла розстоянє медзи местом *A* и местом *D* так же заокружела кажде зоз розстояньох на найблїзше цале число километрох и поздавала их. Вера поздавала розстояня назначени на мапи, и достати резултат заокружела на найблїзше цале число километрох.

Заокруж букву опрез точного одвита.

а) Мира достала векше число од Вери.

б) Мира и Вера достали єднаки числа.

в) Мира достала менше число од Вери.

Ришенє

а) Мира достала векше число од Вери.

МА.3.5.1. Школяр зна одредзиц положенє (координати) точкох котри задоволюю зложенши условия.

Задаток

Урисуй до координатней системи шицки точки котри на истом розстояню од *x* оси як и точка *A*, а котрим розстоянє од *y* оси два раз векше як розстоянє точки *A* од *y* оси.

Ришенє

МА.3.5.2. Школяр зна толковац дияґрами и табели.

Задаток

У табели дати розстояня даєдних городох у километрох.

km	Беоґрад	Крагуєвац	Ниш	Нови Сад	Нови Пазар	Суботица	Заєчар
Беоґрад	-	115	239	82	271	178	236
Яґодина	165	42	104	217	196	319	117
Крагуєвац	115	-	146	197	160	299	159
Кралєво	192	54	152	251	106	353	193
Крушевац	192	70	91	274	167	376	132

а) Хтори город од Беоґраду оддалєни 115 km?.....

б) Хтори два городи оддалєни 353 km?.....

в) Хтори два городи оддалєни менєй од 50 km?.....

г) Кельо городи у табели од Беоґрада оддалєни вецей од 200 km?.....

Ришенє

а) Крагуєвац

б) Кралєво и Суботица

в) Ягодина и Крагуєвац

г) три

МА.3.5.3. Школяр зна позберац и обробиц податки и сам составиц дияґрам або таблїчку; рисовац ґрафик з котрим представя медзизависносц велькосцох.

Задаток

Мая вожела бициґлу 45 минути. После перших 10 минутох воженя досцигла швидкосц од 10 km/h. Вожела з тоту швидкосцу шлїдуюци 20 минути, а потим почала равномирно зменшовац швидкосц док ше нє застановела. Дополнї дияґрам котри приказує Майово воженє, так як цо започате.

Ришенє

МА.3.5.4. Школяр зна применїц процентни рахунок у зложенших ситуацийох.

Задаток

Цена кнїжки перше звекшана за 10%, а потим зменшана за 10% и тераз виноши 198 динари. Яка була цена кнїжки пред подрагшеньом?

Заокруж букву опрез точного одвита.

а) 198 динари

б) 200 динари

в) 202 динари

г) 196,02 динари

Ришенє

б) 200 динари

Образовни стандарди за конєц обовязного образованя за математику котри буду випитани з нєпознатима задатками

МА.2.3.4. Школяр влада з поняцами: призма и пирамида; рахує їх поверхносц и волумен кед нєобходни елементи нєпостредно дати у задатку.

Задаток

Основни рубец правилней тространей єднакорубцовей пирамиди 8 cm. Яка єй поверхносц?
Прикаж поступок.

Поверхносц пирамиди _____ cm²

Ришенє

$$P_s = \frac{a^2}{4}\sqrt{3} = 16\sqrt{3}\ \text{cm}^2$$

$$P = 4 \cdot P_s = a^2\sqrt{3} = 64\sqrt{3}\ \text{cm}^2$$

або

$$P = 4 \cdot \frac{a^2}{4}\sqrt{3} = a^2\sqrt{3} = 64\sqrt{3}\ \text{cm}^2$$

Поверхносц пирамиди $64\sqrt{3}\ \text{cm}^2$.

МА.2.5.4. Школяр зна применїц процентни рахунок у єдноставних реалних ситуацийох (наприклад, пременка цени даякого продукта за дати процент).

Задаток

Ґордана предава сладоляд. За кажди предати сладоляд по цени од 60 динари, вона зарабя 6 динари. Яки єй заробок по једним сладоляду виражени у процентох?

Заокруж букву опрез точного одвиту.

а) 6 %

б) 1 %

в) 54 %

г) 10 %

Ришенє

г) 10 %

МА.3.1.1. Школяр зна одредзиц вредносц зложеншого числового виразу.

Задаток

Вирахуй продукт виразу А и В, кед $A = 1 + 3 : \frac{6}{5} - \frac{2}{5} \cdot \frac{5}{4}$ и $B = \frac{8}{3} - \frac{7}{3} \cdot \frac{6}{7}$.

A = _____, *B* = _____, продукт *A* · *B* = _____

Ришенє

$A = 3$, $B = \frac{2}{3}$, продукт $A \cdot B = 2$

МА.3.2.1. Школяр досягол високи ступень увежбаносци виводзеня операцийох зоз наглашованьом свойствох котри ше применюю; зна составяц и ришовац линеарни єдначини и нєєдначини и системи линеарних єдначинох зоз двома нєпознатима.

Задаток

Хторе множество числох приказане на числовей простей ришенє нєєдначини $4 - \frac{6-2x}{3} > 4$?

Заокруж букву опрез точного одвита.

Ришенє

МА.3.4.1. Школяр зна по потреби претворйовац єдинки мири, рахуюци зоз нїма.

Задаток

Филм ше закончел на 22 годзин и 10 минути. Кеди филм почал кед тирвал 115 минути?

Заокруж букву опрез точного одвита.

а) 20 годзин и 55 минути

б) 20 годзин и 45 минути

в) 20 годзин и 15 минути

г) 20 годзин и 5 минути

Ришенє

в) 20 годзин и 15 минути

Program záverečnej skúšky v rámci základného vzdelávania a výchovy

Cieľ programu základnej výchovy

Cieľom programu záverečnej skúšky v rámci základného vzdelávania a výchovy je v súlade so Zákonom o základoch systému vzdelávania a výchovy žiakov (Úradný vestník RS, číslo 72/09) príprava žiakov na skladanie záverečnej skúšky na konci povinného základného vzdelávania.

Štruktúra programu záverečnej skúšky

Na záverečnej skúške sa posudzuje, nakoľko žiak v priebehu osemročného školenia zvládol vedomosti a zručnosti zo srbského, respektíve materinského jazyka, matematiky, dejepisu, zemepisu, biológie, fyziky a chémie. Záverečnú skúšku po skončení ôsmeho ročníka, skladajú všetci žiaci. Žiaci budú záverečnú skúšku skladať v základných školách, v ktorých skončili ôsmy ročník. Žiaci skladajú záverečnú skúšku písomne, riešením testov.

Na záverečnej skúške v školskom roku 2010/2011 prostredníctvom testov preverujú sa vedomosti žiakov z predmetov srbský jazyk, respektíve materinský jazyk a matematika podľa programu záverečnej skúšky na uvedený školský rok.

Žiaci, ktorí získavajú základné vzdelávanie v jazyku národnostnej menšiny namiesto srbského jazyka majú právo skladať materinský jazyk.

Obsah záverečnej skúšky podľa programov záverečnej skúšky na školský rok 2011/2012, 2012/2013 a 2013/2014 postupne sa menia po školský rok 2013/2014 podľa rozsahu a štruktúry, a to zvyšovaním počtu predmetov, ktoré sa skladajú a zväčšovaním počtu neznámych skúšobných úloh v testoch.

Žiaci, ktorí záverečnú skúšku skladajú po skončení školského roku 2011/2012 túto skúšku budú skladať z dvoch predmetov, a to zo srbského, respektíve materinského jazyka a matematiky a v testoch bude 25 % úplne známych úloh, predtým už uverejnených v zbierke úloh, 25 % úloh bude "čiastočne známych", teda čiastočne pozmenených úloh už uverejnených v zbierke úloh a 50 % úloh budú také, že sa ich obsah a ani výsledky nenachádzajú v zbierke.

Záverečná skúška pre žiakov, ktorí ju skladajú po skončení školského roku 2012/2013 bude z dvoch predmetov, a to zo srbského, respektíve materinského jazyka a matematiky a v testoch bude 25 % úloh "čiastočne známych" a 75 % úplne neznámych úloh.

Žiaci, ktorí skončia ôsmy ročník v školskom roku 2013/2014 skladajú záverečnú skúšku prostredníctvom testov z predmetov srbský jazyk, respektíve materinský jazyk, matematiky a prostredníctvom kombinovaného testu z vyučovacích predmetov, a to: dejepisu, zemepisu, biológie, fyziky a chémie. Testy na záverečnú skúšku budú zostavené z neznámych úloh.

Zastúpenie jednotlivých predmetov v kombinovanom teste bude zostavené podľa percentuálneho zastúpenia v učebných osnovách od piateho po ôsmy ročník.

Prvé skúšobné testovanie kombinovaného testu vykoná sa v priebehu školského roku 2011/2012.

Druhé skúšobné testovanie kombinovaného testu s úplne neznámymi úlohami vykoná sa v priebehu roku 2013.

Program záverečnej skúšky uvádza výsledky vzdelania, ktoré sa očakávajú od žiakov na konci základného školenia. Tie výsledky sú zahrnuté v programe pre srbský jazyk, respektíve materinský jazyk a matematiku, rovnako ako v dokumente o štandardoch na konci povinného vzdelávania, ktoré určuje v súlade so Zákonom o základoch systému vzdelávania a výchovy Nacionálny výbor pre vzdelávanie.

Vzdelávacie štandardy pre koniec základného školenia sú definované na troch stupňoch zvládnutia - na základnej, strednej a pokročilej úrovni. V úrovniach vzdelávacích štandardov sa opisujú požiadavky rozličnej ťažkosti, kognitívnej komplexnosti a rozsahu vedomostí, od jednoduchších k zložitejším. Každá ďalšia úroveň predpokladá, že žiak ovláda vedomosti a zručnosti predchádzajúcej úrovne.

Základnú úroveň výsledkov tvoria vedomosti, zručnosti a schopnosti, ktoré zvládlo vyše 80 % žiakov, strednú úroveň výsledkov tvoria vedomosti, zručnosti a schopnosti, ktoré zvládlo okolo 50 % žiakov a na pokročilú úroveň sa dostalo okolo 20 % najlepších žiakov.

V testoch, ktoré žiaci budú riešiť na záverečnej skúške, budú úlohy na hodnotenie realizácie vzdelávacích štandardov zo základnej, strednej a pokročilej úrovne. Testy sú koncipované tak, že v sebe obsahujú všetky stupne vedomostí a všetky obsahy, ktoré sa považujú za základné a podstatné na pokračovanie v školení.

V predostretom Programe záverečnej skúšky pri každom štandarde sú dané úlohy, ktoré konkrétne znázorňujú, čo sa očakáva od žiaka, ktorý zvládol daný stupeň. Niektoré štandardy sú ilustrované jednou ukážkou, pri iných sa uvádza viac príkladov s odpoveďami.

Na základe programu záverečnej skúšky v rámci základného vzdelávania na školský rok 2010/2011 schvaľuje sa zbierka úloh. Zložkou zbierky budú aj všetky úlohy z programu. Testy, ktoré žiaci budú riešiť, budú pozostávať z úloh zo zbierky a z nových úloh, ktoré žiaci uvidia prvýkrát na testovaní. Na záverečných testoch žiaci budú riešiť 50 % úplne známych úloh, predtým uverejnených v zbierke úloh, 25 % úloh bude "čiastočne známych" (tu sa čiastočne zmenia úlohy už uverejnené v zbierke úloh) a 25 % úloh bude neznámych žiakom (žiaci budú vopred vedieť, čo sa bude skúšať v týchto úlohách, dostanú aj vzory úloh, ale nie aj samotné úlohy, ktoré budú zaradené do testu). Z úhrnného počtu neznámych úloh 40 % úloh bude zo strednej úrovne a 60 % úloh z pokročilej úrovne. Neznáme úlohy sa budú hodnotiť rovnako ako známe úlohy.

Žiak na základe všeobecného prospechu a prospechu na záverečnej skúške môže získať úhrnne 100 bodov, a to maximálne 60 bodov zo všeobecného prospechu a maximálne 40 bodov na záverečnej skúške.

Žiaci s rozvojovými poruchami a s invaliditou skladajú záverečnú skúšku v súlade s ich motorickými a zmyslovými možnosťami či podmienkami, ktoré si vyžaduje určitý druh invalidity.

Prispôsobenie záverečnej skúšky žiakom s rozvojovými poruchami koná sa podľa individuálnych plánov vzdelávania.

Vzdelávacie štandardy na konci základného vzdelávania zo slovenského jazyka s ukážkovými úlohami

Nasledujúce výroky opisujú, čo má žiak/žiačka vedieť a môcť na základnej úrovni.

1. ČÍTANIE S POROZUMENÍM

V oblasti *ČÍTANIA S POROZUMENÍM* žiak/žiačka:

SJ.1.1.1. rozumie hlasne a potichu prečítaný text

Úloha

Pozorne prečítaj báseň a zakrúžkuj správnu odpoveď. Ak bude treba, vráť sa, a znova prečítaj jednotlivé verše.

Vybrané slová

Dívam sa z okna našej triedy,
vonku zas kvitnú agáty
a ja sa cítim ako vtedy,
keď som bol chlapec strapatý

Spomienky vo mne tíško driemu,
iste to dobre poznáte,
mám presne takú istú trému
ako pri prvom diktáte.

Jano sa vozil na bicykli,
psy zlostne vyli na mesiac,
kým si naň trochu nenavykli,
a hrúbok bolo čoraz viac.

Tri mladé chichotavé sysle
chystali útok na sýpky,
raz-dva však bolo po úmysle,
keď jeden chytil osýpky.

V hlave mi víria ypsilony,
od ktorých život závisí,
a na chodbe zas zvonec zvoní,
celkom tak ako kedysi.

A. Autor sedí v lavici a píše diktát.
B. Autor si spomína na školské roky.
C. Autor nepočuje školský zvonec.
D. Autor si nespomína na školské roky.

Správna odpoveď

B. Autor si spomína na školské roky.

SJ.1.1.2. odlišuje umelecký text od vecného, odlišuje výkladový text od opisného a od rozprávania, od vynášania faktov (argumentácie) a propagovania

Úloha

Prečítaj pozorne nasledujúci text a zakrúžkuj správnu odpoveď.

Vianočný koncert "Deti deťom"

Decembrový vianočný koncert "DETI DEŤOM" sa uskutoční 17. decembra 2010 o 15.00 hod. na ihriskách Základnej školy Jána Čajaka v Báčskom Petrovci.

Na koncerte účinkujú žiaci folklórnej a tanečnej skupiny a literárno-dramatického a hudobného krúžku.

Vstup na koncert je voľný!

Uvedeným textom sa:

a) opisuje

b) komentuje

c) definuje

d) oznamuje

Správna odpoveď

d) oznamuje

SJ.1.1.3. odlišuje rozdielne štýly na jednoduchých príkladoch

Úloha

Napíš, akým štýlom píšeme:

a) list starým rodičom _____

b) román _____

c) správu do novín _____

d) vedeckú prednášku _____

Správna odpoveď

a) hovorovým štýlom

b) umeleckým štýlom

c) publicistickým štýlom (novinárskym, žurnalistickým)

d) odborným štýlom

SJ.1.1.4. odlišuje základné časti textu a knihy (názov diela, podnázvy, kapitolu, celok, odsek, poznámku pod čiarou, predslov, doslov)

Úloha

Pozorne prečítaj nasledujúci text.

Slávik a Zornička (1864 - 1865)

Ján Kopál považuje za prvé detské časopisy *Slávika a Zorničku*, ktoré vychádzali vo vojvodinskom prostredí: "So skutočnou podobou slovenských časopisov pre deti a mládež sa prvý raz stretávame mimo etnického územia Slovenska, čo je síce paradoxné, ale pre minulosť nášho národa príznačné."[1]

[1] Kopál, Ján: *Literatúra pre deti v procese,* 1984, s. 111.

Čo označuje číslica [1] v texte? Zakrúžkuj správnu odpoveď.

a) číslo odseku
b) číslo strany
c) poznámku pod čiarou

Správna odpoveď

c) poznámku pod čiarou

SJ.1.1.5. vie vyhľadať a vyčleniť základné údaje z textu podľa zadaných kritérií

Úloha

V istom denníku v rubrike *Veda a technológia* uverejnili nasledujúci článok. Pozorne ho prečítaj a odpovedz na položené otázky.

DESIATA PLANÉTA SLNEČNEJ SÚSTAVY?
BEZMENNÁ VÄČŠIA

Od Pluta je v páse hrubšia o 700 kilometrov

V renomovanom vedeckom časopise Príroda práve uverejnili, že bolo objavené najvzdialenejšie nebeské teleso slnečnej sústavy, väčšie od Pluta. Kým nedostane pravé meno, má značku UB313. Novoobjavené teleso prvýkrát spozorovali ešte 31. októbra 2004, ale sa so správou nenáhlilo. Odpoveď na otázku, či je, alebo nie je okolo našej hviezdy, Slnka, desať planét, závisí od toho, čí odborný názor prijmete.
Na verejné uznanie a potvrdenie sa čaká požehnanie Medzinárodného združenia astronómov (IAU). ktoré je jediné splnomocnené posudzovať a arbitrovať v takýchto prípadoch. Priemer záhadného nebeského telesa je o takých 700 kilometrov väčší od priemeru Pluta a odhaduje sa, že činí medzi 2859 a 3094 kilometrami. Otáča sa okolo Slnka orbitou, ktorá je až 97-krát vzdialenejšia od zemskej orbity a je zložkou Kuperovho pásma pozostávajúceho z ľadových zvyškov, utvorených po vzniku slnečnej sústavy.
Patrí k planetárnemu kŕďu, ale nevieme, či ide o planétu, alebo o planetoid (planétku). Astronómovia vedú ostré spory okolo toho, pripomínajúc nám dávne nedorozumenia ohľadom toho, čo pod pojmom planéta (ne)chápeme. Totiž po roku 1992 bolo registrovaných viac ako tisíc nebeských telies za dráhou Pluta.
Ináč pátranie po desiatej planéte trvá pod roku 1930. Niekoľkokrát bolo zverejnené, že ju videli, a potom to popierali. Vlani bola objavená aj Sedna, nebeské teleso asi o štvrtinu menšie od Pluta, čo pre niektorých astronómov bolo dôkazom, že ide o planétu. Predsa prevážil názor, že žiadne teleso menšie od deviatej planéty (Pluta) nemožno považovať za planétu.
Lenže ešte vždy nie je zistené, či je veľkosť nebeského telesa postačujúce kritérium na to, aby sme ho vyhlásili za planétu.
Astronóm Michael Brown z Kalifornského ústavu pre technológiu (USA), ktorý objavil UB313, sa vášnivo zasadzuje za to, aby novoobjavené teleso bolo vyhlásené za planétu. Hoci donedávna tento status popieral dokonca Plutu, odrazu volá na všetky strany: "Desiata planéta!"
Novoobjavené nebeské teleso má:
a) priemer väčší od Pluta zhruba o 2900 km
b) priemer menší od Pluta približne o jednu štvrtinu
c) priemer väčší od Pluta približne o 700 km
d) priemer väčší od Pluta 97-krát
Zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou.

Správna odpoveď

c) priemer väčší od Pluta približne o 700 km

SJ.1.1.6. odlišuje podstatu textu

Úloha

Prečítaj nasledujúci text Desanky Maksimovićovej *Snímky zo Švajčiarska* (Snimci iz Švajcarske). Rozmysli si, ktorá idea/informácia je najdôležitejšia na pochopenie úryvku (všimni si poslednú vetu).

"Neočakávaný hluk zúrivej vody, ktorý sme počuli, nás informoval, že vodopád musí byť tu blízko. Vtom sme spozorovali stánok a na jeho dverách šípku *Vodopád Rýna*. Len cez ten stánok ocukrený, pestrý, plný drahých suvenírov a fotografií peniaceho sa Rýna sa mohlo dostať k terasám a chodníčkom, skadiaľ sa pekne videli vodopády. Márne sa ľudia, ktorí nemali dosť peňazí, žiaci a študenti, pokúšali nejako obchôdzkou, z nevyspytateľných chodníčkov, aspoň len nakuknúť do toho hluku, ktorý ich lákal a ľakal, ani jeden taký punkt, takú trhlinu nemohli nájsť. A nepúšťali ich bezplatne. Lebo vodopády Rýna patria medzi exploatované krásy, medzi krásy, ktoré sa predávajú: za začiatočnú cenu ich môžeš vidieť celé, z prvej terasy; ale ak ich chceš vidieť zblízka, skadiaľ sú aj krajšie, aj strašnejšie, musíš dostatočne zaplatiť.

Zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou.
a) Vodopády Rýna nadchnú každého návštevníka vo Švajčiarsku.
b) Na krásach vodopádov Rýna Švajčiari zarábajú peniaze.
c) Návštevníci sa pozerajú na vodopády Rýna z rôznej vzdialenosti.
d) Mnohí návštevníci sa tlačia, aby videli vodopády Rýna.
e) Vodopády Rýna patria medzi najväčšie a najsilnejšie vo Švajčiarsku.

Riešenie

b) Na krásach vodopádov Rýna Švajčiari zarábajú peniaze.

SJ.1.1.7. spája informácie a idey formované v texte, všíma si zrozumiteľne vyjadrené vzťahy (časové poradie, prostriedok - cieľ, príčinu - následok a pod.) a odvodzuje záver z jednoduchšieho textu.

Úloha

Pozorne prečítaj úryvok z knihy Nikolu Teslu *Moje vynálezy.*

Často sa ma ľudia, ktorých to zaujímalo, opytovali, ako a kedy som sa začal zaoberať vynálezcovstvom. To sa stalo takto.
Istý priateľ, s ktorým som sa hrával, dostal rybárske náčinie, čo spôsobilo opravdivý rozruch v dedine, a už zajtra ráno sa všetci pobrali loviť žaby. Iba ja som zostal sám a opustený, lebo som sa povadil s tým chlapcom. Nikdy predtým som nevidel opravdivú udicu a predstavoval som si ju, ako čosi zázračné, čosi so svojráznymi vlastnosťami a privádzalo ma do zúfalstva, že nie som s ostatnými. Rozhodol som sa zaobstarať si kus železného drôtu, dvoma kameňmi som vyhrotil jeden jeho vrchol, prehol som ho príslušne a pripevnil o silný motúz. Potom som odsekol dlhú palicu, našiel niekoľko vnadidiel a zostúpil k potoku, kde bolo mnoho žiab. Nepodarilo sa mi uloviť ani jednu a takmer som sa znechutil, kým mi nenapadlo na um rozkývať prázdnu udicu pred žabu, ktorá sedela na pni. Spočiatku sa trochu zľakla, ale čoskoro sa jej oči skrvavili, žaba sa nafúkla, takmer zdvojnásobnila a chamtivo zahryzla do udice. Hneď som ju vytiahol. Zopakoval som natešený ten istý pokus niekoľkokrát a spôsob sa osvedčil. Keď moji kamaráti napriek dobrému vybaveniu neulovili nič, prišli ku mne zblednutí od závisti.
Dlho som chránil svoje tajomstvo, až kým som pred vianočnými sviatkami nepoľavil. Potom každý chlapec mohol robiť to isté, nuž ďalšie leto sa stalo katastrofálnym pre žaby.

Zakrúžkuj písmeno pred množinou slov, ktoré vyjadrujú nálady a pocity hlavnej postavy.

a) osamelosť, zúrivosť, závistlivosť
b) strach, hnev, lásku
c) závistlivosť, zúfalstvo, strach
d) osamelosť, zúfalstvo, radosť

Správna odpoveď

d) osamelosť, zúfalstvo, radosť

SJ.1.1.8. číta jednoduché nelineárne prvky textu: tabuľky, diagramy, grafikony, legendy

Úloha

Nasledujúca tabuľka ukazuje teplotu nameranú od pondelka do štvrtka v rozličných častiach dňa. Odpovedz na otázky podľa tabuľky zakrúžkovaním správnych odpovedí.

Teplota

	o 6.00 h.	**o 9.00h.**	**o 12.00 h.**	**o 15.00 h.**	**o 18.00 h.**
Pondelok	15 °C	17 °C	20 °C	21 °C	18 °C
Utorok	14 °C	16 °C	18 °C	19 °C	17 °C
Streda	9 °C	10 °C	16 °C	17 °C	16 °C
Štvrtok	12 °C	16 °C	19 °C	20 °C	18 °C

A. V ktorý deň namerali najvyššiu teplotu?
a) v pondelok o 12.00 hodine
b) v pondelok o 15.00 hodine
c) v utorok o 12.00 hodine
d) v stredu o 12.00 hodine

B. Koľko stupňov Celzia namerali v stredu ráno o 6.00 hodine?
a) 14 °C
b) 11 °C

c) 9 °C
d) 15 °C

C. V jeden deň teplota prudko klesla. V ktorý deň to bolo?
a) v pondelok dopoludnia
b) v utorok dopoludnia
c) v utorok popoludní
d) v stredu dopoludnia

Správna odpoveď

A. b) v pondelok o 15.00 hodine
B. c) 9 °C
C. d) v stredu dopoludnia

2. PÍSOMNÉ VYJADROVANIE

V oblasti *PÍSOMNÉHO VYJADROVANIA* žiak/žiačka:

SJ.1.2.1. používa slovenskú abecedu

Úloha

Zoraď názvy mesiacov podľa abecedy:
____ Január
____ Február
____ Marec
____ Apríl
____ Máj
____ Jún
____ Júl
____ August
____ September
____ Október
____ November
____ December

Správna odpoveď

__5.__ Január
__4.__ Február
__9.__ Marec
__1.__ Apríl
__8.__ Máj
__7.__ Jún
__6.__ Júl
__2.__ August
__12.__ September
__11.__ Október
__10.__ November
__3.__ December

SJ.1.2.2. tvorí zrozumiteľnú gramaticky správnu vetu

Úloha

Z uvedených slov utvor zrozumiteľnú gramaticky správnu vetu.

zaškúlil, stisol, nepovedal, Jerguš, zuby, nič

_____

Správna odpoveď

Jerguš zaškúlil, zuby stisol, nič nepovedal. (Slovosled môže byť aj iný:
Jerguš stisol zuby, zaškúlil, nepovedal nič a pod.)

SJ.1.2.3. tvorí do celkov jednoduchý expozičný, deskriptívny alebo naratívny text (úvodná, hlavná a záverečná časť)

Úloha

Pozorne prečítaj uvedený text. Je to poviedka Jána Fábryho *Trpká voda*. Poradie udalostí je pozmenené. Tvojou úlohou je Označiť číslicami a napísať na čiaru - 1. úvodná časť, 2. hlavná časť a 3. záverečná časť, tak aby to bol súvislý naratívny text, v ktorom sa udalosti podávajú takým poradím, ako sa stali.
Keď starý otec odišiel, prikradol som sa k sudu a obskakoval som okolo neho. Voda cez škáry vytekala a v očakávaní, že všetka naozaj

vytečie, začal som nakúkať dnu, aby som sa o tom aj presvedčil.
Voda bola priezračná, takže som na dne suda zočil slimáka. Rozhodol som sa, že si ho vyberiem. Načahoval som sa rukou, ale slimáka nie a nie dočiahnuť. Pri tej námahe som sa odrazil nohami od zeme a čľup dolu hlavou do suda. Kričať sa nedalo, len nohami som hompáľal a voda sa mi hrdlom tlačila a dusila ma.
a) _____

"Starký, už je tu jeseň, bude nám načim nakvasiť kapustu. Kapustný sud treba dať zapučať," navrhla stará mama starému otcovi povinnú robotu.
Kapustný sud bol v komore, vykotúľal ho k studni. Tam ho postavil, naplnil vodou a sud sa zapučiaval. Zvedavosť ma začala trápiť, lebo som si nevedel predstaviť, ako sa môže drevený sud vodou zapučať. Starký ma dobre poznal a poznamenal, že pri sude nemám čo hľadať.
b) _____

Pomrcvolil som sa, otvoril očká a nado mnou stáli obaja starí rodičia. Starký sa zmohol na pár slov:
"Čo si v sude hľadal? Zasa si nás postrašil, ty netopierik!"
Keď videli, že som úplne prišiel k sebe, odišli za svojou robotou s poznámkou, že "je ich vnúčik zasa bohatší o jednu skúsenosť."
c) _____

Správna odpoveď

a) 2. hlavná časť
b) 1. úvodná časť
c) 3. záverečná časť

SJ.1.2.4. vie vyrozprávať daný text

Úloha

Pozorne prečítaj poviedku Jána Fábryho *Trpká voda*.

"Starký, už je tu jeseň, bude nám načim nakvasiť kapustu. Kapustný sud treba dať zapučať," navrhla stará mama starému otcovi povinnú robotu.
Kapustný sud bol v komore, vykotúľal ho k studni. Tam ho postavil, naplnil vodou a sud sa zapučiaval. Zvedavosť ma začala trápiť, lebo som si nevedel predstaviť, ako sa môže drevený sud vodou zapučať. Starký ma dobre poznal a poznamenal, že pri sude nemám čo hľadať.
Keď starý otec odišiel, prikradol som sa k sudu a obskakoval som okolo neho. Voda cez škáry vytekala a v očakávaní, že všetka naozaj vytečie, začal som nakúkať dnu, aby som sa o tom aj presvedčil.
Voda bola priezračná, takže som na dne suda zočil slimáka. Rozhodol som sa, že si ho vyberiem. Načahoval som sa rukou, ale slimáka nie a nie dočiahnuť. Pri tej námahe som sa odrazil nohami od zeme a čľup dolu hlavou do suda. Kričať sa nedalo, len nohami som hompáľal a voda sa mi hrdlom tlačila a dusila ma.
Pomrcvolil som sa, otvoril očká a nado mnou stáli obaja starí rodičia. Starký sa zmohol na pár slov:
"Čo si v sude hľadal? Zasa si nás postrašil, ty netopierik!"
Keď videli, že som úplne prišiel k sebe, odišli za svojou robotou s poznámkou, že "je ich vnúčik zasa bohatší o jednu skúsenosť."

Zaraď dané vety, ktoré sú skráteným vyrozprávaním udalosti z uvedeného textu tak, že budeš prihliadať na časovú postupnosť, ako skutočne prebiehala. Na čiary napíš poradové čísla, ktoré sú pred bodmi osnovy rozprávania.

1. úvod _____ Slimák je na dne suda.
2. zápletka _____ Chlapec spadol dolu hlavou do suda.
3. stupňovanie napätia _____ Vnuk je bohatší o jednu skúsenosť.
4. vyvrcholenie príbehu _____ Starký zapučiava sud.
5. rozuzlenie a záver _____ Chlapec chce vidieť, ako sa sud zapučiava.

Správna odpoveď

___3.___ Slimák je na dne suda.
___4.___ Chlapec spadol dolu hlavou do suda.
___5.___ Vnuk je bohatší o jednu skúsenosť.
___1.___ Starký zapučiava sud.
___2.___ Chlapec chce vidieť, ako sa sud zapučiava.

SJ.1.2.5. štýl prispôsobuje spôsobu vyjadrovania (ústne alebo písomné vyjadrovanie), téme a okolnostiam (formálne a neformálne vyjadrovanie)

Úloha

Keď svojho priateľa pozývaš SMS na narodeniny, napíšeš mu:

a) Príď zajtra o 15. h. na moje narodeniny
b) Pozvánka na narodeniny: Milá Ivana, pozývam Ťa na oslavu mojich narodenín, ktoré sa uskutočnia u mňa doma v nedeľu, 15. mája o 15. h. S pozdravom, Malvína

Správna odpoveď

a) Príď zajtra o 15. h na moje narodeniny

SJ.1.2.6. ovláda základné žánre písomnej komunikácie: zostavuje list, vypĺňa tlačivá rôzneho druhu

Úloha

Pozorne čítaj úryvok z knihy Našim deťom. Všimni si, ako zvieratká komunikovali s chlapcom.

1) "Veľmi ma potešilo, čo som sa o tebe dozvedel.
Pozdravujem Ťa a posielam Ti prvou loďou desať pomarančov a ešte jeden navyše.

Malý krokodíl, čo sa kúpe v rieke Níl."

2) Mnoho pozdravov zo Severného pólu. Dozvedel som sa o tej veľkej udalosti, stískam Ti ruku a srdečne gratulujem. Dostaneš odo mňa plný sud vanilkovej zmrzliny.

Medveď biely ako smotana, čo sa po snehových poliach preháňa.

3) Veľa zdravia. Stop! Som hrdý na teba. Stop! Chcel by som, aby aj moje sloníčence nasledovali Tvoj príklad. Stop! Posielam Ti ryžu, uvar si ju v mlieku. Stop!

Starý slon, veľký ako dom

Zaraď správne tieto štyri spôsoby komunikácie. Na linajku napíš číslo uvedené pred každým textom.
___ výňatky z listu ___ telegram ___ blahoželanie

Správna odpoveď

1 výňatky z listu 3 telegram 2 blahoželanie

SJ.1.2.7. pri písaní pozná základy slovenského pravopisu

Úloha

A. Môžeme rozdeliť na konci riadka dvojhlásky ia, ie, iu a spoluhlásky dz, dž, ch?

a) áno b) nie

B. Zakrúžkuj jedno z dvoch podčiarknutých slov, ktoré je správne napísané.

Neviem aké sú Tvoje túžby, neviem, čo Ti všetko <u>priať/prijať</u>, iba ak zdravie, šťastie, lásku, to je najkrajšie, čo Ti život môže dať.

Správna odpoveď

A. b) nie
B. priať

SJ.1.2.8. má vybudovanú jazykovú toleranciu a záporne sa postavuje proti diskriminácii jazykov

Úloha

A. Podčiarkni slová, v ktorých sa hovorí o zákaze diskriminácie na <u>národnom podklade</u>.

Zakázaná je každá priama alebo nepriama diskriminácia - na akomkoľvek podklade - rasy, farby pleti, pohlavia, nacionálnej príslušnosti, spoločenského pôvodu, vierovyznania, politického alebo iného presvedčenia, majetkového stavú, kultúry, jazyka, veku alebo psychicckej, resp. Fyzickej invalidity.

B. Zakrúžkuj odpoveď, čo vyjadrujú tieto Kollárove verše:

Sám svobody kdo hoden,
svobodu zná vážiti si každou,
kdo do pout jíma otroky,
sám je otrok.

a) Máme byť intolerantní.
b) Máme byť tolerantní.
c) Máme znevažovať iných.

Správna odpoveď

A. <u>nacionálnej príslušnosti</u>
B. b) Máme byť tolerantní.

3. GRAMATIKA, LEXIKA, SPISOVNÁ A NESPISOVNÁ PODOBA JAZYKA, ZVUKOVÁ STRÁNKA JAZYKA, PRAVOPIS, MORFOLÓGIA, SYNTAX

V oblasti *GRAMATIKA* žiak/žiačka:

SJ.1.3.1. pozná vlastnosti a druhy hlások (samohlásky - krátke a dlhé, y/i, ä; spoluhlásky, dvojhlásky); vie rozdeliť spoluhlásky na tvrdé, mäkké a obojaké

Úloha

Rozdeľ hlásky do skupín.

ô, ä, e, ý, ia, a, o, m, ó, ie, iu, á, š, k, g, ú, ch, d, t, ľ, č

Krátke samohlásky	
Dlhé samohlásky	
Spoluhlásky	
Dvojhlásky	

Správna odpoveď

Krátke samohlásky	ä, e, a, o
Dlhé samohlásky	ý, ó, ú, á
Spoluhlásky	m, š, k, g, ch, d, t, ľ, č
Dvojhlásky	ô, ia, ie, iu,

SJ.1.3.2. správne vyslovuje a píše slová so slabikami de, te, ne, le, di, ti, ni, li; správne napíše a rozozná slová so slabičnými hláskami r/ŕ a l/Ĺ

Úloha

A. Zatrieď do jednej skupiny tie slová, v ktorých písmená d, t, n, l čítame ako

ď, ť, ň, ľ a do druhej skupiny tie, v ktorých ich vyslovujeme ako d, t, n, l:

ď, ť, ň, ľ	
d, t, n, l	

deti, tichý, tešiť sa, leto, polia, divadlo, vlastný, jeden, ten, tí, tieto, vtedy.

B. Vysvetli, prečo vyslovujeme v nasledujúcich slovách spoluhlásky d, t, n, l, a nie ď, ť, ň, ľ, hoci po nich nasledujú samohlásky e a i: dirigent, prezident, dekagram, Tibet, tiger, fotel, diktát.

_____

Správna odpoveď

A. **ď, ť, ň, ľ:** deti, tichý, tešiť sa, medvedík, polia, divadlo

d, t, n, l: vlastný, jeden, ten, títo, tí, vtedy

B. sú to slová cudzieho pôvodu

SJ.1.3.3. správne píše základné vybrané slová

Úloha

Doplň chýbajúce i/í, y/ý.

1. Nep....š sa cudzím per....m. Niečo ma p....chá v topánke.
2. V....r je druh sovy. Dostal sa do vodného v....ru.
3. M....š sa skr....la do diery. M.....ško zvíťazil na pretekoch.
4. Ruky si um..... m....dlom! M....lka sa naňho m....lo usmiala.

Správna odpoveď

1. Nepýš sa cudzím perím. Niečo ma pichá v topánke.
2. Výr je druh sovy. Dostal sa do vodného víru.
3. Myš sa skryla do diery. Miško zvíťazil na pretekoch.
4. Ruky si umy mydlom! Milka sa naňho milo usmiala.

SJ.1.3.4. člení slová na slabiky v jednoduchých prípadoch

Úloha

Z uvedenej vety vypíš do tabuľky slová.

Malý Jerguš sa prebudil na príjemné zvonenie hrkálok.

A.	

a) jednoslabičné	
b) dvojslabičné	
c) viacslabičné	

B.

Na koľko slabík sa dajú rozčleniť viacslabičné slová z uvedenej vety?

a) tri
b) tri a štyri
c) štyri
Zakrúžkuj správnu odpoveď.

Správna odpoveď

A.

a) jednoslabičné: sa, na
b) dvojslabičné: malý, Jerguš,
c) viacslabičné: prebudil, príjemné, zvonenie, hrkálok

B. a) tri

SJ.1.3.5. správne vyslovuje a píše predložky s/so, z/zo

Úloha

Doplň do viet chýbajúce predložky s/so, z/zo.

a) Ťažko sa zaspáva ..... zlým svedomím.
b) ..... tašky si vybral chlieb ..... maslom
c) Mám rád halušky ..... smotanou.
d) Sneh spadol ..... strechy.
e) Rád sa hrávam ..... kamarátmi.

Správna odpoveď

a) Ťažko sa zaspáva so zlým svedomím.
b) **Z** tašky si vybral chlieb **s** maslom
c) Mám rád halušky **so** smotanou.
d) Sneh spadol **zo** strechy.
e) Rád sa hrávam **s** kamarátmi.

SJ.1.3.6. správne vyslovuje a píše slová, v ktorých dochádza k spodobovaniu spoluhlások v jednoduchých príkladoch

Úloha

A.
Zakrúžkuj písmeno pred riadkom, v ktorom nastáva spodobovanie spoluhlások v každom slove:

a) včera, včela, večera
b) hrudka, hrúbka, trúbka
c) retiazka, rezerva, repa
d) podpis, podmet, podnik

B. Napíš na čiaru, ako vyslovujeme slová včera, včela, podpis.
_____ _____ _____

Správna odpoveď

A.
b) hrudka, hrúbka, trúbka

B.
fčela, fčera, potpis

SJ.1.3.7. ovláda delenie slovných druhov na ohybné a neohybné; ovláda skloňovanie podstatných a prídavných mien, určuje gramatické kategórie (rod, pád, číslo, vzor)

Úloha

Pozorne prečítaj uvedený text.
Len čo vyjde slnko, nie je už u nás zo spánku nič. Kohúty sa rozkikiríkali a pozobúdzali sliepky. Tie sa vždy rozkrákoria ako dievčatá, keď čakajú pri zastávke. Potom prídu husi. Otec totiž pravidelne zabudne zatvoriť bránku, za ktorou husi nocúvajú. Potom im už nič nebráni pritiahnuť cez dvor až ku kuchyni. Začnú ďobať zobákmi do dverí.
Čo však je u nás najhoršie, to sú muchy. A ešte navyše patria medzi ten najtrpezlivejší hmyz. Stokrát môžete muchu odfúknuť, sto ráz ju môžete odohnať rukou, ona sa vždy vráti. Asi štyri práve krúžia ponad perinu. Nenechám sa tu ja takto zožierať. Odhodím zo seba perinu a hybaj dolu z postele.

A. Podčiarknuté slová zapíš do tabuľky.

Ohybné slovné druhy	
Neohybné slovné druhy	

B. Zakrúžkuj, ktorá z viet je utvorená iba z ohybných slovných druhov.

a) Z chodníka si všímali mesto.
b) Mama jej ušila sviatočné šaty.
c) Na rozlúčku nám zakývala.
d) Zvyšok cesty prešli pešo.

Správna odpoveď

A.
Ohybné slovné druhy: pozobúdzali, muchy, najtrpezlivejší, ju, štyri
Neohybné slovné druhy: pri, totiž, vždy, a, hybaj

B. Mama jej ušila sviatočné šaty.

SJ.1.3.8. ovláda písanie i/í, y/ý v pádových príponách vzorov podstatných a prídavných mien

Úloha

Slová v zátvorkách daj do správneho tvaru a napíš na čiaru.

a) (žena - genitív j. č.) .....
b) (pekná žena - inštrumentál m. č.) .....
c) (cudzí - datív m. č.) .....
d) (dub - inštrumentál m. č.) .....

Správna odpoveď

a) ženy
b) peknými ženami
c) cudzím
d) dubmi

SJ.1.3.9. vie stupňovať prídavné mená

Úloha

Napíš druhý a tretí stupeň uvedených prídavných mien v tabuľke.

	Druhý stupeň (komparatív)	**Tretí stupeň** (superlatív)
ľahký		
dobrý		
silný		
zlý		

Správna odpoveď

ľahký - ľahší, najľahší
dobrý - lepší, najlepší
silný - silnejší, najsilnejší
zlý - horší, najhorší

SJ.1.3.10. ovláda delenie zámen, vie zámená skloňovať, určovať gramatické kategórie (rod, pád, číslo)

Úloha

A.
Správne doplň vety:

Zámená odkazujú na ..... mená a ..... mená.
Slová ja, ty, on, ona, ono, my, vy, ony, oni sú ..... zámená.
Slová ten, tá, to, tí, tie sú ..... zámená.

B.
Pozorne prečítaj uvedený text.

Kocúr bol dokonale čistý; nemal blchy, nepĺzol a neprejavoval žiaden z tých hrozných návykov, ktoré som u mačiek spoznal neskôr. Vedel sa napríklad dôstojne pýtať von, a potom ticho škrabkal na dvere, aby sme ho vpustili dnu.

Nikola Tesla: *Moje detstvo*

V druhej vete podčiarkni osobné zámeno, ktoré je v 3. osobe jednotného čísla, a napíš na čiaru, v ktorom je páde.
Pád: _____

Správna odpoveď

A.
Zámená odkazujú na **podstatné** mená a **prídavné** mená.
Slová ja, ty, on, ona, ono sú **osobné** zámená.
Slová ten, tá, to sú **ukazovacie** zámená.

B.
ho akuzatív

SJ.1.3.11. ovláda delenie číslovíek, vie skloňovať číslovky, určuje gramatické kategórie číslovíek

Úloha:

A. Do štvorčeka pred každou skupinou slov napíš písmeno **R**, ak je v nej radová číslovka alebo písmeno **Z**, ak je v nej základná číslovka.

- [ ] prvý pretekár
- [ ] sedem orechových koláčov
- [ ] piaty školský rok
- [ ] sto kilogramov
- [ ] dvanásť drevených stoličiek
- [ ] štvrté poschodie

B.
Napíš, v ktorom páde je číslovka v uvedenej vete.
Jankina teta býva na piatom poschodí. _____

Správna odpoveď:

A.
R - prvý pretekár
Z - sedem orechových koláčov
R - piaty školský rok
Z - sto kilogramov
Z - dvanásť drevených stoličiek
R - štvrté poschodie

B.
Lokál (5. pád)

SJ.1.3.12. ovláda delenie slovies, vie určovať gramatické kategórie (osoba, číslo, čas, spôsob)

Úloha

A. V ktorej z možností sú len plnovýznamové slovesá? Zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou.

a) som, chcieť, krútiť, pomáhať
b) pískať, spievať, umývať sa, spať
c) môcť, biť, vrátiť, kresliť

B. V ktorej z možností sú len zvratné slovesá? Zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou.

a) umývam sa, umývam si ruky, umývam okno
b) utieram sa, utieram si ruky, utieram taniere
c) učím sa, píšem si úlohu, češem si vlasy

C. Vyber možnosť, ktorá zahŕňa všetky stavové slovesá. Zakrúžkuj písmeno pred tou možnosťou.

a) rozprávať, písať, blednúť, lámať
b) starnúť, kvitnúť, opeknievať, chudnúť
c) tmavnúť, pískať, chudnúť,

Správna odpoveď

A. b) pískať, spievať, umývať sa, spať
B. c) učím sa, píšem si úlohu, češem si vlasy
C. b) starnúť, kvitnúť, opeknievať, chudnúť

SJ.1.3.13. vie rozoznať jednoduchý a zložený slovesný tvar

Úloha

Do štvorčeka vedľa slovesného tvaru napíš písmeno **J**, ak je jednoduchý alebo písmeno **Z**, ak je zložený.

- [ ] skáče
- [ ] bude cvičiť
- [ ] napísala som
- [ ] sedím

Správna odpoveď

skáče - (jednoduchý) J
bude cvičiť - (zložený) **Z**
napísala som - (zložený) **Z**
sedím - (jednoduchý) **J**

SJ.1.3.14. formálne rozozná príslovky v texte so zameraním na najfrekventovanejšie

Úloha

Podčiarknuté príslovky v daných vetách odpíš do tabuľky na zodpovedajúce miesto.

Napísala si to <u>správne</u>. - Mali by sme ísť <u>domov</u>. - Odišiel <u>preč</u>. - Dieťa spalo <u>pokojne</u>. - Domov sa vrátil až <u>večer</u>. - Máš čas napísať to <u>úhľadne</u>. - <u>Dnes</u> to už nemôžem napísať. - Vojdite <u>dnu</u>! - Pôjde tam <u>zajtra</u>.

Príslovky času			
Príslovky spôsobu			
Príslovky miesta			

Správna odpoveď

Príslovky času: večer, dnes, zajtra

Príslovky spôsobu: správne, pokojne, úhľadne,

Príslovky miesta: domov, preč, dnu

SJ.1.3.15. formálne rozozná predložky v texte so zameraním na prvotné predložky

Úloha

Doplň do viet náležité predložky.

a) Nábytok vyrábajú ..... dreva, syr ..... mlieka, prstene ..... zlata.
b) Chodíme ..... knižnice.
c) Boli sme ..... škole.
d) Hrali sme sa ..... loptou.
e) Dievčatá sedeli v chládku ..... stromom.

Správna odpoveď

a) Nábytok vyrábajú **z** dreva , syr **z** mlieka, prstene **zo** zlata.
b) Chodíme **do** knižnice.
c) Boli sme **v** škole.
d) Hrali sme sa **s** loptou.
e) Dievčatá sedeli v chládku **pod** stromom.

SJ.1.3.16. formálne rozozná spojky v texte so zameraním na najfrekventovanejšie spojky

Úloha

Pozorne prečítaj uvedené vety. Všimni si podčiarknuté slová.

Niekedy si myslím, že mám vo všetkom smolu.
Kamarátka sa vždy len smeje a z ničoho si nič nerobí.
Nemôžem ti poradiť, lebo to sám neviem.
Vezmi si ešte peniaze, aby ti nechýbalo.

Podčiarknuté slová sú:

a) predložky
b) príslovky
c) častice
d) citoslovcia
e) spojky

Zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou.

Správna odpoveď

e) spojky

SJ.1.3.17. vie vyhľadať častice v texte

Úloha

Pozorne prečítaj uvedené vety. Všimni si podčiarknuté slová.

Asi dnes nepôjdem do kina. Vraj bude pršať.
Azda si nezablúdil?
No to je dobré! Aj ty si tomu uveril?

a) častice
b) príslovky
c) spojky
d) prídavné mená
e) zámená

Zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou.

Správna odpoveď

a) častice

SJ.1.3.18. rozozná v texte citoslovcia ako slová citu, vôle a rôznych zvukov

Úloha

Roztrieď citoslovcia na vlastné a zvukomalebné.

joj, cink, hurá, žblnk, fíha, ach, tik-tak, bum

vlastné	**zvukomalebné**

Správna odpoveď

vlastné	**zvukomalebné**
joj	cink
hurá	žblnk

fíha	tik-tak
ach	bum

SJ.1.3.19. vie charakterizovať jednoduchú vetu, vymenúva základné a rozvíjacie vetné členy a určuje ich v jednoduchej vete

Úloha

Urč vetné členy vo vete a zapíš ich do tabuľky.

Malý Peter sa motal po dvore.

Podmet	Prísudok	Prívlastok	Príslovkové určenie miesta

Správna odpoveď

Podmet	Prísudok	Prívlastok	Príslovkové určenie miesta
Peter	sa motal	malý	po dvore

SJ.1.3.20. ovláda delenie viet podľa obsahu a členitosti

Úloha

A. Zakrúžkuj písmeno pred jednočlennou vetou.

a) Blýskalo sa každú minútu.
b) Nehádajte sa!
c) Ešte stále píšeš?
d) Hurá, vyhrali sme!

B. Zakrúžkuj písmeno pred vetou, v ktorej by si doplnil otáznik.

a) Pozri sa, či sa už vrátila domov
b) Odchádza domov, či zostáva tu
c) Či chceš, či nechceš, bude to tak
d) Spýtaj sa, či smieš ísť so mnou

Správna odpoveď

A. a) Blýskalo sa každú minútu.
B. b) Odchádza domov, či zostáva tu

SJ.1.3.21. vie vymenovať vetné sklady

Úloha

A. V uvedenej skupine slovných spojení podčiarkni určovací sklad.

mäkká tráva, pastier odchádza, otec je spokojný, chlapci a dievčatá, tabuľa sa ligoce

B. Pomenuj uvedené vetné sklady.

a) vodič zabrzdil _____ sklad
b) šaty a topánky _____ sklad
c) vyžehlila košeľu _____ sklad

Správna odpoveď

A. <u>mäkká tráva</u>

B.
a) prisudzovací sklad
b) priraďovací sklad
c) určovací sklad

SJ.1.3.22. vie odlíšiť jednoduchú vetu od súvetia; vie odlíšiť zložené súvetie od jednoduchého súvetia a jednoduchej vety

Úloha

Zakrúžkuj písmeno pred jednoduchou vetou.

a) Obleč si tie šaty, ktoré si dostala na narodeniny.
b) Cez vodu od Hate prešla Anna s košíčkom a hrabľami.
c) Opýtaj sa ho, či sa cíti dobre.
d) Prídem, keď ma pozveš.

Správna odpoveď
b) Cez vodu od Hate prešla Anna s košíčkom a hrabľami.

SJ.1.3.23. ovláda a charakterizuje členenie slovnej zásoby na spisovné a nespisovné slová, zastarané a nové slová, domáce a cudzie slová

Úloha

Pozorne prečítaj uvedené slová a zapíš ich do tabuľky do zodpovedajúceho stĺpca. (Každé slovo zapíš iba raz.)

knihy, šuster, počítač, sympatia, bicigľa

Spisovné slová	Nespisovné slová	Zastarané slová	Nové slová	Cudzie slová

Správna odpoveď

Spisovné slovo	Nespisovné slovo	Zastarané slovo	Nové slovo	Cudzie slovo
knihy	bicigľa	šuster	počítač	sympatia

SJ.1.3.24. vie vysvetliť pojmy: základové slovo, odvodené slovo, základ slova, predpona, prípona

Úloha

A. Zakrúžkuj písmeno pred tou skupinou slov, v ktorej sú všetky slová odvodené predponou.

a) vyľakať, rozbiť, podpísať
b) zaspať, jazdiť, rozbaliť
c) vybrať, predpísať, sadiť

B. Zakrúžkuj písmeno pred tou skupinou slov, v ktorej sú všetky slová odvodené príponou.

a) zemný, drevený, slamený
b) hodvábny, medený, modrý
c) remeň, jačmeň, koreň

C. Základové slovo v uvedenej skupine slov *stroj, nástroj, prístroj, strojník, strojáreň* je:

a) strojník

b) nástroj

c) prístroj

d) stroj

Zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou.

Správna odpoveď

A. a) vyľakať, rozbiť, podpísať

B. a) zemný, drevený, slamený

C. d) stroj

SJ.1.3.25. ovláda delenie slov podľa významu: gramatický a vecný, jednovýznamové a viacvýznamové, jednoslovné a združené pomenovania

Úloha

Zakrúžkuj písmená pred združenými pomenovaniami:

a) základná škola
b) modré oči
c) triedna kniha
d) prečítaná kniha
e) biela káva
f) vodovod

Správna odpoveď

a) základná škola
c) triedna kniha
e) biela káva

SJ.1.3.26. pozná homonymá, synonymá, antonymá (opozitá)

Úloha

Pospájaj slová s podobným významom.

1. chalupa	_____ dom
2. radovať sa	_____ písanka
3. studený	_____ tešiť sa
4. zošit	_____ chladný

Správna odpoveď

__1___ dom

__4___ písanka

__2___ tešiť sa

__3___ chladný

SJ.1.3.27. pozná nepriame pomenovania: metaforu a personifikáciu

Úloha

Pozorne prečítaj úryvok z básne Ivana Krasku Otcova roľa:

Pokojný večer na vŕšky padal,
na sivé polia.
V poslednom lúči staroocovská
horela roľa.
Z cudziny tulák kročil som na ňu
bázlivou nohou.
Slnko jak koráb v krvavých vodách
plá pod oblohou.

Pomenuj básnické ozdoby:

Pokojný večer na vŕšky padal,
na sivé polia. _____

Slnko jak koráb _____

Správna odpoveď

Pokojný večer na vŕšky padal,
na sivé polia. metafora

Slnko jak koráb prirovnanie

SJ.1.3.28. vie pracovať s pravopisným, výkladovým, synonymickým, frazeologickým slovníkom, slovníkom cudzích slov

Úloha

Pozorne prečítaj text z *Krátkeho slovníka slovenského* jazyka.

dobrota -y -rôt ž.
1. iba jedn. ľudské dobro vo vzťahu k iným ľuďom, láskavosť, dobrotivosť, op. zloba: *rodičovská d.; z očí mu vyžaruje d.*
2. iba jedn. dobrý stav vecí, blahobyt, prospech: *užiť si dobroty; od dobroty priberá*
3. pochúťka, lahôdka, maškrta: *najesť sa dobrôt, predložiť na stôl samé dobroty*
• *je samá dobrota* je veľmi láskavý; *robiť dobrotu byť dobrý; nevie, čo má od samej dobroty robiť* je nerozvážny; **dobrôtka** -y -tok ž. zdrob.

Doplň uvedené vety pomocou uvedeného textu.
a) Podstatné meno dobrota je _____ rodu.
b) Prvý a druhý význam tohto podstatného mena sa používa iba v _____ čísle.
c) *Výraz: nevie, čo má od samej dobroty robiť* používame, keď chceme o niekom povedať , že je _____.
d) Opozitum (antonymum) k slovu dobrota je _____.

Správna odpoveď

a) Podstatné meno dobrota je **ženského** rodu.
b) Prvý a druhý význam tohto podstatného mena sa používa iba v **jednotnom** čísle.
c) Výraz: *nevie, čo má od samej dobroty robiť* používame, keď chceme o niekom povedať, že je **nerozvážny**.
d) Opozitum (antonymum) k slovu dobrota je **zloba**.

SJ.1.3.29. vie pracovať s rôznymi príručkami, encyklopédiami a s internetom

Úloha

Keď si potrebuješ overiť nejaké pravopisné pravidlo, pomôže ti:
a) Frazeologický slovník
b) Pravidlá slovenského pravopisu
c) Detská encyklopédia

Zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou.

Správna odpoveď

b) Pravidlá slovenského pravopisu

SJ.1.3.30. odlišuje spisovnú od nespisovnej podoby národného jazyka (vie nahradiť v texte nespisovné tvary spisovnými)

Úloha

Uvedené slová napíš spisovne.

a) tepich _____
b) autobuská karta _____
c) trpezarija _____
d) položiť skúšku _____

Správna odpoveď

a) koberec
b) autobusový lístok
c) jedáleň
d) zložiť skúšku

SJ.1.3.31. vie vysvetliť pojmy: praslovančina - praslovanský jazyk, staroslovienčina - staroslovienský jazyk

Úloha

Pozorne prečítaj uvedený text a doplň vynechané slová.

a) O tom, že sa dnešné slovanské jazyky vyvinuli zo spoločného prajazyka _____, svedčia mnohé slová. Ich vývin skúmajú jazykovedci. Pri skúmaní pôvodu slova sa vychádza aj z významovej, aj z hláskoslovnej stránky. Najmä slová z jadra slovnej zásoby typu *brat, sestra, otec, mama, ruka, noha, oko, neho* atď. sú si v slovanských jazykoch navzájom priam totožné.
b) Prvým slovanským spisovným jazykom bola _____ či _____ jazyk. Bola to macedónske nárečie z okolia Solúna v Grécku, v tom čase veľmi podobné reči našich predkov. V tom jazyku boli napísané cirkevné knihy, ktoré priniesli Cyril a Metod do Veľkomoravskej ríše roku 863.

Správna odpoveď

a) praslovančiny

b) staroslovienčina či staroslovienský

SJ.1.3.32. vie základné poznatky o vývine slovenčiny od 10. do 18. Storočia

Úloha

Pozorne prečítaj uvedené vety a doplň vynechané slová.

Začiatky spisovnej slovenčiny datujú od konca 18. storočia. Jej skutočným uzákoniteľom (kodifikátorom) sa stal až _____ (1762 - 1813), rodák zo Slanice na Orave. Potrebu a naliehavosť slovenského spisovného jazyka odôvodnil v spise písanom po latinsky: *Rozprava filologicko-kritická o písmenách Slovákov* (1787).

Správna odpoveď

Anton Bernolák

SJ.1.3.33. vie základné údaje o vzniku a vývine spisovnej slovenčiny

Úloha

Pozorne prečítaj uvedený text a doplň vynechané slová.

Celonárodný slovenský spisovný jazyk uviedla do života až mladá štúrovská generácia. Vodcovia tejto generácie _____ (1815 - 1856), Jozef Miloslav Hurban (1817 - 1888) a Michal Miloslav Hodža (1811 - 1870) sa roku 1843 na schôdzke v Hlbokom rozhodli založiť celoslovenský spisovný jazyk na stredoslovenskom nárečí. _____ odôvodnil toto

rozhodnutie v spise Nárečja slovenskuo alebo potreba písaňja v tomto nárečí (1846) a napísal aj sústavnú gramatiku *Náuka reči slovenskej* (1846).

Správna odpoveď

Ľudovít Štúr

(Ľudovít) Štúr

SJ.1.3.34. pozná slovenské nárečia; má kladný vzťah k svojmu nárečiu a zároveň aj k nárečiu a jazyku iných ľudí

Úloha

Zakrúžkuj písmeno pred správnou vetou.

Slovenské nárečia sú:

a) východoslovenské, západoslovenské, stredoslovenské
b) západoslovenské, severoslovenské, stredoslovenské
c) západoslovenské, stredoslovenské, južnoslovenské

Správna odpoveď

a) východoslovenské, západoslovenské, stredoslovenské

SJ.1.3.35. vie základné údaje o jazykoch národnostných menšín

Úloha

Podčiarkni slovo, ktoré do uvedenej skupiny jazykov nepatrí.

V Srbsku sa používajú ako úradné spisovné jazyky aj jazyky národnostných menšín:
slovenský, maďarský, rumunský, rusínsky, chorvátsky, albánsky, anglický.

Správna odpoveď

anglický

SJ.1.3.36. chápe význam spisovného jazyka pre život spoločnosti a vlastný rozvoj*

4. LITERATÚRA

V oblasti *LITERATÚRY* žiak/žiačka:

SJ.1.4.1. rozlišuje základné literárne druhy (lyriku, epiku a drámu) a ich základné prvky

Úloha

Pozorne prečítaj nasledujúce úryvky z literárnych diel a každý z nich zaraď do zodpovedajúceho literárneho druhu.

Zuza (hrdo): Tu som, čo ste ma volali?

Botár: Áno. Počuj, Zuza *(sadne si k stolu a zavalí sa rukami na našuchorený obrus).*

To, čo som Ti včera večer vravel, vieš?

Zuza *(vie, o čom bola reč)*: Čo ste vraveli? A čo ja viem? *(Trucovito.)* Neviem.

a) _____

Spomínam na svoju lásku vrelú,
stále mám v srdci nádej smelú
v diaľke, než sa niekde stratím,
že sa svojej láske ešte vrátim.

b) _____

Maťko Rafikovie je teda preto ako umučený, že prvý raz v svojom živote dostal čižmy. Nuž toto bolo by ešte len ešte, dalo by sa i to nejako zmôcť: ale - čo horšie - zvliekli mu predošlé, sedliacke šaty a obliekli ho do nových, panských.

c) _____

Správna odpoveď

a) dráma
b) lyrika
c) epika

SJ.1.4.2. k názvom prečítaných literárnych diel (ktoré sú predpísané učebnými osnovami od 5. po 8. ročník) vie správne priradiť autora

Úloha

Ku každému literárnemu dielu napíš meno autora.

a) Zbojnícka mladosť _____
b) Jednoduché slová _____
c) Jediná _____
d) Zem _____

Správna odpoveď

a) Ľudo Ondrejov
b) Juraj Tušiak
c) Klára Jarunková
d) Vladimír Hurban Vladimírov (VHV)

SJ.1.4.3. rozlišuje formy literárnej tvorby (ústna a autorská)

Úloha

Pozorne prečítaj nasledujúce texty a ku každému napíš, do ktorej formy literárnej tvorby patrí (do ľudovej slovesnosti, alebo ide o autorské dielo).

a) Kačička divoká
letela zvysoka:
šuhaj, dobrý strelec,
strelil jej do boka. _____

b) Medardova kvapka, štyridsať dní kvapká. _____

c) ROZPRÁVAČ. Pred vchodom do rozhlasu naša basa zastala, zhlboka si vdýchla, pozbierala tak všetku odvahu, ktorá jej ešte zostala, a potom zamierila dnu.
BASA. Dobrý deň, súdružky dvere ... ja ... totiž ... prišla som.
DVERE. Dobrý deň, basička, čo ťa dobré k nám priviedlo? Máš nejakú nahrávku?

Počkaj chvíľočku, telefón sa hneď opýta.

_____

Správna odpoveď

a) ľudová slovesnosť
b) ľudová slovesnosť
c) autorské dielo

SJ.1.4.4. vie vymenovať literárne žánre, ktoré zaraďujeme k ľudovej slovesnosti

Úloha

Do štvorčeka pred každým názvom alebo vetou vpíš poradové číslo literárneho žánru, do ktorého patrí.

☐	Kačička divoká	1. ľudová rozprávka
☐	Soľ nad zlato	2. ľudová balada
☐	Anička, dušička	3. príslovie
☐	Záplata na záplate a švíka niet.	4. ľudová pieseň
☐	Kto do mlyna chodí, ľahko sa zamúči.	5. hádanka

Správna odpoveď

2. Kačička divoká
1. Soľ nad zlato
4. Anička dušička
5. Záplata na záplate a švíka niet
3. Kto do mlyna chodí, ľahko sa zamúči.

SJ.1.4.5. vie vyhľadať a určiť hlavné a vedľajšie postavy v texte

Úloha

Pozorne prečítaj uvedený text.

Chlapci zastali v kruhu skraja priehlbne, Jakub Fekiač Škuliba vyhodil grajciar:
- Písmo, či koruna?
Červenák volil písmo. Uhádol. Vybral si Imra Triesku Kľavoša, Fekiač zas Joža Košaľkuľu.
Vyhadzovali, volili. Všetkých, po najmenšieho Gusta Peknušiaka. Jerguš sa dostal Jakubovi Fekiačovi ako posledný. Nepoznali ho. Fekiač Škuliba vyhodil grajciar ešte raz. Červenák neuhádol, musel ísť pásť.
Hra sa začala. Jerguš chytil drúčik, loptu nadhodil, udrel. Vyletela do výšky, spadla ďaleko za lúku, do úbočia, kotúľala sa. Chlapci pozerali, čudovali sa. Jerguš obišiel métu voľným behom, vrátil sa. Červenákovci ešte vždy hľadali loptu. Fekiač Škuliba prižmúril jedno oko, usmial sa priateľsky.
- Mocný si, - povedal, - budeš zarážať trojku ....
- Podaj! Udri! Utekaj! - ozývali sa výkriky. Jakub Fekiač zarážal len na koniec lúčky, pod briežok. A bolo to najďalej zo všetkých. Jerguš zarážal dva razy tak ďaleko. Červenák sa hneval, nemohol dochytiť loptu. Zarážal Adam Telúch Brušman, krčmárov syn. Lopta padla červenákovcom do rúk. Jerguš mal obehnúť métu, nedať sa trafiť. Metal sa po zemi, odskakoval, kľučkoval - netrafili ho.
- Nehrám sa! - zvolal Červenák zlostne. - Nebudem do noci pásť. Vybral si si najlepších! - vyčítal Jakubovi Fekiačovi.
- Znova vyberať! Znova voliť! - pokrikovala Červenákova skupina.
Jerguš stal sa vodcom namiesto Červenáka. Vyberal s Jakubom Fekiačom. Zarážal tuho, behal ako vták, nebolo možno trafiť ho. Ak skríkol na chlapcov: bežať! Leteli opreteky ako slepí. Báli sa, počúvali. Aj Fekiač Škuliba, ktorý sa nikoho nebál, pozeral na neho krotko. Pásol trpezlivo, nič nevravel. Červenák, ktorý bol pri Jergušovi, držal sa úctivo. Zarážal loptu ledva za métu.
Na poľnej ceste, poza cintorín, zaháňal pastierik Paľo Stieranka svoje ovce a kozy. S ľútosťou pozeral na rozihraných chlapcov. Zakýval Jergušovi klobúčikom, zmizol v závoze za cintorínom.

Ľudo Ondrejov: *Hra*

a) Ktorý chlapec je hlavnou postavou v uvedenom úryvku? _____
b) Ktorý z chlapcov bol pred Jergušom vodcom skupiny? _____

Správna odpoveď

a) Jerguš
b) Červenák

SJ.1.4.6. vie určiť základné prvky umeleckého literárneho diela: tému, fabulu, čas a miesto deja

Úloha

Prečítaj text a urč jeho základnú tému:

"Vo vede sa dnes predpokladá, že v rámci arabského jazykového spoločenstva od najdávnejšej minulosti po prítomnosť boli výrazne prítomné (formálne a prakticky) dve rôzne varianty toho istého jazyka. Spisovná arabčina sa zrodila v 5 storočí a jasnejšie formy nadobúda v 6. storočí nášho letopočtu. Osobitný význam v jeho rozvoji má vznik islamu v 7 storočí a jeho neskoršie šírenie medzi okolité národy. Plne sa uplatnila spisovná arabčina v predislamskej poézii a v Koráne, svätej knihe. Keďže koránsky text predstavoval vzor jazykovej čistoty a dokonalosti, na základe neho bola vypracovaná v 8. a 9. storočí gramatická norma spisovného jazyka, spoločného pre celý arabský svet.

Zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou.

a) arabské písmo
b) šírenie islamu
c) arabská poézia
d) spisovná arabčina
e) svätá kniha Korán
f) hovorená arabčina

Správna odpoveď

d) spisovná arabčina

SJ.1.4.7. vie určiť slová, ktoré vytvárajú rým a pomenovať združený a striedavý rým

Úloha

Prečítaj pozorne nasledujúce úryvky z básní. Zakrúžkuj správnu odpoveď.
A.

A ľalia smutno vzdychá:
hlávku moju tŕnie pichá
a nožičky oheň páli -
pomôžte mi v mojom žiali.
V uvedenej strofe je rým:

a) obkročný abba	b) združený aabb	c) striedavý abab

B.

Jemné a čisté ako striedky chleba
driemali v snehu rozprestreté diale,
keď krásna deva pozrela do neba
a tmavým zrakom dotkla hviezdy malé.
V uvedenej strofe je rým:

a) združený aabb	b) obkročný abba	c) striedavý abab

Správna odpoveď

A. b) združený aabb

B. c) striedavý abab

SJ.1.4.8. pozná rôzne druhy literárnych postupov (rozprávanie, opis, dialóg a monológ)

Úloha

Pozorne prečítaj nasledujúce texty a pri každom urč druh literárneho postupu tak, že zakrúžkuješ správnu odpoveď.

A.
Jar nastala. Lúče slnca otepleli; zem zohriata vydáva paru a vôňu. Povetrie klzké, sťaby hladilo, a plné sviežosti. Tráva na lúkach tisne sa von, vŕby a rakyty začínajú pučiť pri potokoch. Všetko budí sa k životu a hýbe k činu.

a) rozprávanie b) opis c) dialóg d) monológ

B.
Turistom ukazujú, aby aj oni hodili mince do vody. Turisti to aj robia a medzi deťmi nastáva neslýchaný zhon, kto si ich vyloví z kalnej vody, lebo mincí je menej ako detí! Pravda, doplavia sa ďalšie skupiny, ale mince si najčastejšie vylovia predsa len tí najlepší potápači.

a) rozprávanie b) opis c) dialóg d) monológ

C.

"Máš zákaz?"
"Ale, nie. Vieš, že nám učiteľka dala na domácu aj slohovú prácu."
"Viem, no a?"
"A vieš, že ja neviem písať."

a) rozprávanie b) opis c) dialóg d) monológ

Správna odpoveď

A. b) opis
B. a) rozprávanie
C. c) dialóg

SJ.1.4.9. vie určiť jazykové prostriedky v literárnom umeleckom diele (epiteton, prirovnanie, onomatopoju)

Úloha

A. Pozorne prečítaj uvedené verše.

- Šš-šš-šš - vlak hne, utrie zrak žena,
úradník vedľa nej bočí...
- Nevedia, prosím? - vraví mu svoje.
Nevie tiež: - "Možno, že v noci!"

Zakrúžkuj správnu odpoveď. Podčiarknutý básnický prostriedok v uvedených veršoch je:

a) personifikácia b) prirovnanie c) onomatopoja

B. Pozorne prečítaj uvedený text.

Tajomný je jarný večer, tajomnejšia noc. Zakabaní sa čiernym súknom, ticho sedí, ani sa nepohne. Keď tu spoza Voliarky vygúli sa mesiac. Plnučičký-plný, nič z neho nechýba. Narástlo a zahojilo sa, čo mu bolo odrezali. Žeravý je ako platňa na sporáku. Presvitá ružovým smiechom medzi stromami.

Zakrúžkuj správnu odpoveď. Podčiarknuté básnické prostriedky v uvedenom texte sú:

a) personifikácia a prirovnanie
b) prirovnanie a onomatopoja
c) epiteton a prirovnanie

Správna odpoveď

A. c) onomatopoja

B. c) epiteton a prirovnanie

SJ.1.4.10. vie vymenovať druhy dramatických umení

Úloha

A.
Ak má v divadelnej hre jedna postava dlhší prehovor, hovoríme o

a) dialógu b) dejstve c) výstupe d) monológu

B. Ktorý z uvedených literárnych útvarov v rámci druhu nepatrí medzi ostatné?

a) činohra	b) tragédia	c) veselohra	d) balada

Správna odpoveď

A. d) monológu
B. d) balada

Nasledujúce výroky opisujú, čo má žiak/žiačka vedieť a môcť na strednej úrovni.

1. ČÍTANIE S POROZUMENÍM

V oblasti *ČÍTANIA S POROZUMENÍM* žiak/žiačka:

SJ.2.1.1. číta text, používajúc rôzne stratégie pri čítaní: čítanie letmo, s podčiarkovaním podstatného, čítanie na zábavu

Úloha

Pozorne si prečítaj nasledujúci text.

Rajčiak je mohutná jednoročná bylina. V zemi má koreň a nad zemou rozkonárenú byľ so striedavými perovitými listami. Žlté kvety sú zoskupené do súkvetia. Sú pravidelné a majú päťzubý kalich, päťcípnu korunu, päť tyčiniek a jeden piestik. Počet kališných zubov aj korunných cípov však často býva väčší ako päť. Peľnice tyčiniek sú sklonené k sebe. Piestik má vrchný semenník, dlhú čepieľku a kyjačikovitú bliznu. Po opelení sa vyvinie veľká bobuľa - rajčina. Rajčiak pochádza z Južnej Ameriky. Jedlé bobule obsahujú vitamíny osožné nášmu zdraviu.

A. Aký druh rastliny je opísaný v texte? _____
B. Odkiaľ pochádza opísaná rastlina? _____
C. Zakrúžkuj správnu odpoveď.
Uvedený text slúži na:

a) zábavu
b) obohacovanie slovnej zásoby
c) získavanie vedomostí

Správna odpoveď

A. rajčiak
B. z Južnej Ameriky
C. c) získavanie vedomostí

SJ.2.1.2. pozná druhy neumeleckého textu (rozprávanie, technický opis, rozbor, reklama)

Úloha

Pozorne prečítaj text a zakrúžkuj správnu odpoveď.

(Fén na sušenie vlasov)
•• VAROVANIE: Nepoužívajte zariadenie v blízkosti vody.
•• Ak zariadenie používate v kúpeľni, hneď po použití ho odpojte zo siete, pretože voda v jeho blízkosti predstavuje nebezpečenstvo, aj keď je zariadenie vypnuté.
•• Toto zariadenie nepoužívajte v blízkosti vaní, spŕch, umývadiel ani iných nádob obsahujúcich vodu.
•• Zariadenie nepoužívajte na úpravu umelých vlasov.
•• Keď je zariadenie pripojené k elektrickej sieti, nikdy ho nenechávajte bez dozoru.
•• Po použití vždy odpojte zariadenie zo siete.
•• Sieťový kábel nenavíjajte okolo zariadenia.

Tento neumelecký text je:
a) technický opis
b) reklama
c) rozbor
d) návod na použitie

Správna odpoveď

d) návod na použitie

SJ.2.1.3. odlišuje jazykové prostriedky charakteristické pre jednotlivé štýly

Úloha

Pozorne si prečítaj nasledujúci text.

Rajčiak je mohutná jednoročná bylina. V zemi má koreň a nad zemou rozkonárenú byľ so striedavými perovitými listami. Žlté kvety sú zoskupené do súkvetia. Sú pravidelné a majú päťzubý kalich, päťcípnu korunu, päť tyčiniek a jeden piestik. Počet kališných zubov aj korunných cípov však často býva väčší ako päť. Peľnice tyčiniek sú sklonené k sebe. Piestik má vrchný semenník, dlhú čepieľku a kyjačikovitú bliznu. Po opelení sa vyvinie veľká bobuľa - rajčina. Rajčiak pochádza z Južnej Ameriky. Jedlé bobule obsahujú vitamíny osožné nášmu zdraviu.

A. Aký jazykový štýl je použitý v uvedenej ukážke? _____
B. Čo nie je znakom odborného opisu ?
Zakrúžkuj písmeno pred tým znakom.

a) podstatné mená
b) prídavné mená
c) časová postupnosť
d) odborné názvy

Správna odpoveď

A. odborný

B. c) časová postupnosť

SJ.2.1.5. vyhľadáva, vyčleňuje a porovnáva informácie z dvoch alebo viacerých kratších textov

Úloha

Pozorne prečítaj uvedené texty o rastlinstve a živočíšstve Austrálie.

Fauna a flóra
Nie je možné popísať celú tú nádheru, jedinečnú, rôznorodú a farebnú... Austrália totiž nie sú len púšte a planiny, najmä v blízkosti miest nájdete aj mnoho zelených oblastí. Vďaka tomu, že Austrália sa ako kontinent oddelila od iných kontinentov pred 50 miliónmi rokov, vyvinulo sa tu množstvo jedinečných živočíšnych a rastlinných druhov, a Austrália sa môže popýšiť mimoriadne bohatou faunou flórou. Najtypickejšími predstaviteľmi austrálskej jedinečnosti sú istotne kengura, medvedík koala, vombat, vtákopysk, vták emu alebo pes dingo. Milovníci vtákov ocenia 800 druhov operencov, z čoho 400 tvoria unikátne druhy.

Austrálska fauna a flóra
Zvieratá a rastliny majú starobylý a zvláštny ráz. Takmer 75 % všetkých druhov rastlín je endemických. Nachádzame tu napríklad tropické lesy, krovinaté formácie tvrdolistej vegetácie - scrubu, akácie a prasličky - slanomilná buš. Oceánia obecne vyniká množstvom paliem a tiež pralesmi so vzácnymi drevinami. Zo zvierat najznámejšie sú vačkovce, predovšetkým kengura, koala, ježura, z vtákov emu, Novozélandské kiwi, vtákopysk, plaz Hatteria, na Novej Guinei množstvo hmyzu a vzácne rajky.

V oboch textoch sa spomína, že v Austrálii žijú:
kengura, ježura, vtákopysk, emu
kengura, koala, emu, vombat
vtákopysk, emu, kengura, koala
dingo, kengura, koala, vtákopysk

Zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou.

Správna odpoveď

vtákopysk, emu, kengura, koala

SJ.2.1.7. vníma postoj autora neumeleckého textu

Úloha

Pozorne prečítaj text a urč *postoje* jeho autora.

NÁSILIE V ŠKOLÁCH

Nedávno v 40 školách skúmali násilie medzi žiakmi. Zistilo sa, že do vzťahu obeť-násilník nie je zapojených 58 % žiakov. Teda iba 58 % žiakov nie sú ani obete ani násilníci. Trochu menej ako polovica žiakov, presnejšie 42 %, je v "kruhu násilia", buď v role obete alebo v role násilníka. V role obete násilia je príliš veľký počet žiakov, až 37 %.
Niektoré obete sú súčasne násilníkmi. V skúmanej skupine je 8 % takých žiakov. V nej sú najčastejšie formy násilného správania urážanie a vysmievanie. Teda títo žiaci útočia na iných slovami, pričom si neuvedomujú, že aj slovami možno spôsobiť rovnakú bolesť ako údermi, možno aj väčšiu. Násilnícke správanie žiakov tejto skupiny dospelí najčastejšie charakterizujú ako samopaš, čulosť a podobne, čím zmierňujú závažnosť násilného činu, ktorého sú tieto deti schopné.
Aký je postoj autora textu k násilnému správaniu mladých?
Zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou.

a) Je ľahostajný k násiliu mladých.
b) Zaujímajú ho ďalšie údaje.
c) Je znepokojený.
d) Zúri pre násilie mladých.

Správna odpoveď

c) Je znepokojený.

2. PÍSOMNÉ VYJADROVANIE

V oblasti *PÍSOMNÉHO VYJADROVANIA* žiak/žiačka:

SJ.2.2.1. tvorí ucelený expozičný, naratívny a deskriptívny text s obsahovou náplňou

Úloha

Pozorne prečítaj text Jána Fábryho Prvá gumipuška. Jednotlivé časti textu sú popresúvané. Tvojou úlohou je číslami od 1 až 5 označiť poradie častí tak, aby tvorili ucelené rozprávanie príbehu.

_____ Z povaly zniesol starú topánku a odstrihol jazyk, znalecky z neho vystrihol kožku, na tej zasa vystrihol dve dieročky na dve gumičky. "Starká, daj mi kúsok motúza a pomôž mi pripevniť gumičky o rázsošky a kožku," požiadal starkú o pomoc, aby aj ona mala účasť na mojej radosti. Gumipuška bola raz-dva zhotovená, a to nie hocaká. Pyšne som si ju zavesil okolo krku, vyšiel na ulicu a ocitol som sa medzi staršími deťmi.

_____ "Tebe niečo vŕta v hlave, keď si taký zamyslený. Povedz, aký červík ti vošiel do mozgu?" dobiedzal do mňa starý otec, keď zistil, že sa dotieravo motám okolo neho. Hneď som aj odpovedal:

"Mišo má gumipušku. Aj vrabca môže trafiť, keď chce."

"Ty ešte nie si súci na gumipušku," znela odmietajúca odpoveď starého otca.

"Veď ja strieľať z nej nebudem, chcem ju mať len zavesenú okolo krku, ako má Mišo. Mišovi ju urobil jeho starý otec a teraz sa ňou po ulici hrdí..." naliehal som veľmi presvedčivo.

Starý otec vošiel do kuchyne, zobral veľký nôž a vysvetľoval: "Na dobrú gumipušku sú potrebné dobré rázsošky, a také rastú na orgovánových konárikoch. Tak poďme do záhrady do orgovánových kríkov."

_____ "Pozrime sa, vari má už aj Janko gumipušku? A vari by sme mohli aj vyskúšať, čia nosí najďalej? Tu máš skalku a strieľajme!" provokoval ma Števo.

O mohutnosti svojej gumipušky nás hneď chcel aj presvedčiť - naplnil kožku nábojom - skalkou, roztiahol gumičky, pustil kožku. Skalka preletela strechy dvoch domov a spadla na škridly tretieho. Rad-radom všetci vystrieľali svoje náboje a prišiel rad aj na mňa. Obával som sa, lebo som z gumipušky nevystrelil ešte ani skalku, veď mi ju starý otec zhotovil iba pred chvíľkou, aj to len na ukážku. Ale nechcel som byť chlapcom na posmech, tak som naplnil kožku kamienkom, natiahol som gumičky, koľko mi sily dovolili, pustil a očakával výsledok. Skalka do niečoho trafila, to niečo zacvendžalo a stalo sa to, čo sa stať nesmelo... Oproti na susedovie dome sa zosypalo sklo v okne. Kým som sa spamätal, mojich spolusúťažiacich už nebolo. Gumipušku som zastrčil pod košeľu a vtom už na ulicu vybehla Miškova mama a zamierila prezrieť okná. Zbadala škodu, zlostne sa rozkričala, ale moju vinu vylúčila, lebo ma ešte s gumipuškou nevidela.

_____ Starý otec výrobu gumipušky chápal až príliš vážne. Tváril som sa, že sa v rázsoškách vyznám, a preto som dôkladne prezeral všetky konáriky.

"Tieto budú akurát do tvojej dlane," odrezal starý otec konárik a začal z neho tvarovať drobné rázsošky. Keď ich zhotovil, podal mi ich. Boli akurát. Z komory vyniesol gumovú dušu, ktorá sa už na bicykel nehodila, a odstrihol dve rovnaké gumičky.

Správna odpoveď

__ 3__

__ 1__

__ 4 __

__2 __

SJ.2.2.2. zostavuje správu a referát

Úloha

Zostav správu o realizácii pracovnej akcii Upratujme Srbsko na tvojej ZŠ.

_____
_____
_____
_____
_____

Správna odpoveď

- pravopis
- prvky správy: Kto? Čo? Kde? Kedy? Ako?

SJ.2.2.3. píše resumé kratšieho alebo jednoduchšieho textu

Úloha

Napíš resumé (zhrnutie) nasledujúceho textu tak, že uvedieš najdôležitejšie myšlienky v ňom v dvoch alebo troch vetách:

Vo svojich dejinách veľmi dlho Rimania mali (či tomu uveríte alebo nie) len 18 (aj slovami osemnásť) rozličných rodných (krstných) mien. Ba aj z tých 18 mien sa širšie používalo 11: Aul, Decim, Gaius, Gneus, Lucius, Marcus, Publius, Kvintus, Sextus, Tiberius a Titus. Zvyšných 7 mien - Appius, Keson, Mamerk, Manius, Numerius, Servatius, Spurius - dostávali iba členovia jednotlivých aristokratických rodín. Iné mená neexistovali. Niektoré z nich zapísané v najstarších dejinách Ríma alebo v legendách, ako sú Romulus, Remus, Numa, Amulius, sa neskôr nepoužívajú ako rodné mená.

"A ako to bolo so ženami?" opýta sa niekto. Všetky príklady, ktoré sme uviedli, sa týkajú mužov; lenže aj ženy museli mať rodné mená! Odpoveď aj v tomto prípade znie neuveriteľne z dnešného hľadiska, ale normálne z rímskeho hľadiska: nemali rodné meno. V starovekom Ríme rovnoprávnosť medzi pohlaviami bola nemysliteľná, žena bola otcovým vlastníctvom až po vydaj a mužovým vlastníctvom potom, nuž sa predpokladalo, že "vlastné" meno ani nepotrebuje. Namiesto toho mala len meno rodu v ženskom tvare; "Lívia" sa nazývali všetky ženy z rodu Líviovcov, "Kornélia" z rodu Korneliovcov a tak ďalej.

(Ivan Klajn, *Zanimljiva imena, upravené*)

Správna odpoveď

Starí Rimania mali len 18 rodných mien pre chlapcov, z čoho sa širšie používalo 11. Ženy nedostávali rodné mená, lebo boli považované za vlastníctvo mužov. Mali len meno rodu v ženskom tvare.

SJ.2.2.4. pozná základné vlastnosti hovoreného slova a písomného vyjadrovania

Úloha
Zakrúžkuj pravidlá, ktoré by ste si so spolužiakmi vytýčili v učebni: a) Hlásime sa k slovu. b) Hovorím vždy, keď sa mi zachce. c) Pozorne počúvam toho, kto hovorí. d) Keď niekto hovorí, pozerám mu na nohy. e) Hovorím, keď ma vyvolajú. f) Neskáčem do reči tomu, kto hovorí. g) Keď niekto so mnou hovorí, zväčša telefonujem.
Správna odpoveď
a) Hlásime sa k slovu. c) Pozorne počúvam toho, kto hovorí. e) Hovorím, keď ma vyvolajú. f) Neskáčenm do reči tomu, kto hovorí.

SJ.2.2.5. pozná pravopisné normy a uplatňuje ich vo väčšine prípadov

Úloha
Podčiarkni z daných dvoch slov jedno, aby boli vety napísané správne. a) Usmieval sa priateľský/<u>priateľ</u>sky. b) Rozprávala plynule po anglický/anglicky. c) Starec kráčal pomalý/pomaly. d) Dedov krok bol pomalý/pomaly.
Správna odpoveď
a) Usmieval sa priateľský/ <u>priateľsky</u>. b) Rozprávala plynule po anglický/ <u>anglicky</u>. c) Starec kráčal pomalý/ <u>pomaly</u>. d) Dedov krok bol <u>pomalý</u>/pomaly.

3. GRAMATIKA, LEXIKA, SPISOVNÁ A NESPISOVNÁ PODOBA JAZYKA, ZVUKOVÁ STRÁNKA JAZYKA, PRAVOPIS, MORFOLÓGIA, SYNTAX

V oblasti *GRAMATIKA* žiak/žiačka:

SJ.2.3.1. správne píše základné a odvodené vybrané slová

Úloha
Doplň do viet vynechané y/ý alebo i/í Na veži odb____li dve hodiny. - Kob___la vyr____la kop___tom plytkú jamku. - Rozm____šľal, ako sa stať víťazom. - Brzdy na rušňoch zap____skali. - P___tliaci skr___li korisť v kríkoch a r___chlo odišli. - S___pký sneh im šľahal do očí. - Špinavé m____dliny vyliali na dvor. - Šupiny z r___b vyhodili do koša. - M___ sme jedli tekvicový prívarok lyžicami.
Správna odpoveď
Na veži odbili dve hodiny. - Kobyla vyryla kopytom plytkú jamku. - Rozmýšľal, ako sa stať víťazom. - Brzdy na rušňoch zapískali. - Pytliaci skryli korisť v kríkoch a rýchlo odišli. - Sypký sneh im šľahal do očí. - Špinavé mydliny vyliali na dvor. - Šupiny z rýb vyhodili do koša. - My sme jedli tekvicový prívarok lyžicami.

SJ.2.3.2. člení slová na slabiky a vie určiť predponu

Úloha
A. Podčiarknuté slová vo vete rozpíš na slabiky. *<u>Dedinka</u> sa <u>rozprestierala</u> pri <u>Dunaji</u>.*

a) Dedinka _____
b) rozprestierala _____
c) Dunaji _____

B. V daných slovách podčiarkni predponu.
výpis, zápis, dopísať, prenajať, odlomiť

Správna odpoveď

A.

a) De-din-ka
b) roz-pre-stie-ra-la
c) Du-na-ji

B. výpis, zápis, dopísať, prenajať, odlomiť

SJ.2.3.3. delí spoluhlásky podľa výslovnosti na párové znelé, párové neznelé a nepárové zvučné; správne vyslovuje a píše slová, v ktorých dochádza k spodobovaniu spoluhlások na začiatku a vo vnútri slova

Úloha

Danú množinu spoluhlások roztrieď na tri skupiny.
b, c, č, d, ď, dz, dž, f, g, h, ch, j, k, l, ľ, m, n, ň, p, r, s, š, t, ť, v, z, ž

Párové znelé	b									
Párové neznelé	p									
Nepárové vučné	j						r			

Správna odpoveď

Párové znelé:	b, d, ď, dz, dž, g, h, z, ž, v
Párové neznelé:	p, t, ť, c, č, k, ch, s, š, f
Nepárové zvučné:	j, l, ľ, m, n, ň, r

(Poradie nie je dôležité.)

SJ.2.3.4. ovláda delenie slovných druhov podľa vecného významu (plnovýznamové - neplnovýznamové)

Úloha

Zakrúžkuj písmeno pred riadkom, v rámci ktorého sú len plnovýznamové slová.
a) podstatné mená, prídavné mená, častice, číslovky, slovesá, spojky
b) prídavné mená, zámená, číslovky, príslovky, citoslovcia, predložky
c) podstatné mená, prídavné, zámená, číslovky, slovesá, príslovky
d) zámená, číslovky, slovesá, príslovky, predložky, častice

Správna odpoveď

c) podstatné mená, prídavné, zámená, číslovky, slovesá, príslovky

SJ.2.3.5. určuje zhodu medzi podstatným a prídavným menom

Úloha

Na základe príkladov napíš, v ktorých gramatických kategóriách sa zhoduje prídavné meno s podstatným menom.

dobrý žiak	dobrá žiačka	dobré dieťa
dobrého žiaka	dobrej žiačky	dobrého dieťaťa
dobrému žiakovi	dobrej žiačke	dobrému dieťaťu...
dobrí žiaci	dobré žiačky	dobré deti
dobrých žiakov	dobrých žiačok	dobrých detí
dobrým žiakom	dobrým žiačkam	dobrým deťom

Prídavné mená sa zhodujú s podstatným menom v týchto troch kategóriách:
a) _____
b) _____
c) _____

Správna odpoveď

rod, číslo a pád (poradie nie je dôležité)

SJ.2.3.6. ovláda písanie i/í, y/ý v pádových príponách podstatných a prídavných mien; pozná pravidelné a nepravidelné stupňovanie

Úloha

Slová v zátvorkách daj do správneho tvaru a napíš na čiaru.

a) Hukot (voda - genitív j. č.) ..... ledva počuť.
b) Jerguš s (plané svedomie - inštrumentál j. č.) ..... , s klobúkom na očiach, zastal opodiaľ.
c) K oblokom poprichodili (nový chlapec - nominatív m. č.) ..... , medzi nimi Červenák a ešte jeden známy.
d) Aj potok sa už naplnil (krava - inštrumentál m. č.) ..... .

Správna odpoveď

a) Hukot (voda - genitív j. č.) **vody** ledva počuť.
b) Jerguš s (plané svedomie - inštrumentál j. č.) **planým svedomím**, s klobúkom na očiach, zastal opodiaľ.
c) K oblokom poprichodili (nový chlapec - nominatív m. č.) **noví chlapci**, medzi nimi Červenák a ešte jeden známy.
d) Aj potok sa už naplnil (krava - inštrumentál m. č.) **kravami**.

SJ.2.3.7. pozná základný/slovníkový tvar zámen N sg., vie ho utvoriť

Úloha

Vedľa každého zámena napíš jeho základný tvar (pri rodových zámenách aj v zodpovedajúcom rode). Uveď pád daného tvaru.

Od neho som to neočakával. _____

Mňa sa nemusíš báť. _____

Tebe skutočne dôverujem. _____

Opýtal som sa jej. _____

Správna odpoveď

on; od neho - G sg.
ja; mňa - G sg.
ty; tebe - D sg.
ona; jej - G sg. ž. rodu

SJ.2.3.8. ovláda pravopis základných, radových a násobných čísloviek

Úloha

Napíš slovami:

25. žiak _____

od 25 žiakov _____

o 29 pretekárkach _____

pri 99. kilometri _____

Správna odpoveď

dvadsiaty piaty žiak
od dvadsaťpäť/dvadsiatich piatich žiakov
o dvadsaťdeväť/dvadsiatich deviatich pretekárkach
pri deväťdesiatom deviatom kilometri

SJ.2.3.9. vie určovať gramatické kategórie slovies: slovesný rod a slovesný vid; vie určovať plnovýznamové slovesá (činnostné - stavové)

Úloha

Dané slovesá rozdeľ na činnostné a stavové.
hovoriť, schudnúť, svitať, čítať, behať, šedivieť, skákať, pršať, červenať sa, telefonovať

činnostné slovesá: _____

stavové slovesá: _____

Správna odpoveď

činnostné slovesá: *hovoriť, čítať, behať, skákať, telefonovať*
stavové slovesá: *schudnúť, svitať, šedivieť, pršať, červenať sa*

SJ.2.3.10. správne píše príponu *-li* v minulom čase

Úloha

Slovesá tretej osoby jednotného čísla minulého času pozmeň na tretiu osobu množného čísla.

Nakoniec sa prikorčuľoval k brehu. S veľkou námahou sa prezul, zviazal korčule, prehodil si ich cez plece, topánky si ani nezašnuroval a rozbehol sa domov.

Sem napíš len slovesné tvary: _____
_____

Správna odpoveď

Prikorčuľovali sa, prezuli sa, zviazali, prehodili, nezašnurovali, rozbehli sa

SJ.2.3.11. ovláda stupňovanie prísloviek spôsobu

Úloha

Vedľa každej príslovky spôsobu napíš jej 2. stupeň (komparatív) a 3. stupeň (superlatív).

pekne	_____	_____
vysoko	_____	_____
jemne	_____	_____
rozumne	_____	_____
šikmo	_____	_____

Správna odpoveď

pekne	krajšie	najkrajšie
vysoko	vyššie	najvyššie
jemne	jemnejšie	najjemnejšie
rozumne	rozumnejšie	najrozumnejšie
šikmo	šikmejšie	najšikmejšie

SJ.2.3.12. určuje väzbu predložky s daným pádom na konkrétnych príkladoch

Úloha

Dané predložkové spojenia zaraď do skupín podľa pádov
za pec, pod posteľ, k bratovi, proti nepriateľom, na stole, na rebríku, zo stromu, od brata, pod posteľou, nad stolom

- Genitív: _____
- Datív: _____
- Akuzatív: _____
- Lokál: _____
- Inštrumentál: _____

Správna odpoveď

• Genitív:	zo stromu, od brata
• Datív:	k bratovi, proti nepriateľom
• Akuzatív:	za pec, pod posteľ
• Lokál:	na stole, na rebríku
• Inštrumentál:	pod posteľou, nad stolom

SJ.2.3.13. ovláda delenie spojok na priraďovacie, podraďovacie

Úloha

V uvedených vetách podčiarkni spojky. Potom vypíš do tabuľky priraďovacie spojky a podraďovacie spojky.

Jerguš vyliezol na vrchovec a rozkolísal sa ako vták. - Nad ránom si všetci ľahli, ale Jerguš nezaspal. Povedal, že nemá času. - Odkázal mu, aby prišiel čím skôr.

Priraďovacie spojky		
Podraďovacie spojky		

Správna odpoveď

Jerguš vyliezol na vrchovec a rozkolísal sa ako vták. - Nad ránom si všetci ľahli, ale Jerguš nezaspal. Povedal, že nemá času. - Odkázal mu, aby prišiel čím skôr.

Priraďovacie spojky: a, ale
Podraďovacie spojky: že, aby

SJ.2.3.14. ovláda podstatu neplnovýznamovosti a neohybnosti častíc

Úloha

A. Zakrúžkuj správnu odpoveď. Častice sú:

a) neplnovýznamový a ohybný slovný druh
b) plnovýznamový a neohybný slovný druh
c) neplnovýznamový a neohybný slovný druh
d) plnovýznamový a ohybný slovný druh

B. V nasledujúcich vetách podčiarkni častice.

Možno odišiel. - Od únavy sotva vidí. - Stalo sa to tuším v sobotu. - Už sa hádam vrátia.

Správna odpoveď

A.
c) neplnovýznamový a neohybný slovný druh

B.
Možno odišiel. - Od únavy sotva vidí. - Stalo sa to tuším v sobotu. - Už sa hádam vrátia.

SJ.2.3.15. ovláda podstatu neplnovýznamovosti a neohybnosti citosloviec

Úloha

A. V nasledujúcich vetách podčiarkni citoslovcia.

Och, ale som sa zľakla.
Z diaľky zaznelo mohutné hurá.

Správna odpoveď

Och, ale som sa zľakla.
Z diaľky zaznelo mohutné hurá.

SJ.2.3.16. ovláda delenie vetných členov (holý, rozvitý, viacnásobný) a určuje ich vo vete

Úloha

A. Zakrúžkuj písmeno pred vetou s rozvitým podmetom.

a) Žiaci sa usilovne učia.
b) Usilovní žiaci boli odmenení.
c) Dievčatá a chlapci hrabali lístie.

B. Zakrúžkuj vetu s viacnásobným predmetom.

a) Spomenul som si na nákup.
b) Uvideli krásnu krajinu.
c) Priniesli mačiatka a šteňa.

Správna odpoveď

A. b) Usilovní žiaci boli odmenení.

B. c) Priniesli mačiatka a šteňa.

SJ.2.3.17. vie tvoriť a určovať vety podľa obsahu a členitosti

Úloha

A. Doplň interpunkčné znamienko na konci daných viet a ku každej z nich napíš druh podľa obsahu.

a) Neviem, kedy prídeš _____

b) Kedy prídeš domov _____

c) Prestaň sa už zhovárať _____

B. Zakrúžkuj písmeno pred jednočlennou vetou.

a) Teplota sa vyšplhala na 32 stupňov Celzia.
b) Neskôr sa zamračilo.
c) Žiarivý blesk preťal oblohu.

Správna odpoveď:

A.

a) **.** oznamovacia veta
b) **?** opytovacia veta
c) **!** rozkazovacia veta

B. b) Neskôr sa zamračilo.

SJ.2.3.18. pozná a určuje vetné sklady vo vete

Úloha

Pozorne prečítaj uvedené vety a všimni si podčiarknuté vetné sklady.

Môj otec odišiel do práce.
Drevo rýchlo zhorelo.
Váš pes ma uhryzol.
Jarný dážď prišiel nečakane.

Zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou. Podčiarknuté vetné sklady sú:

a) priraďovacie
b) určovacie
c) prisudzovacie
d) určovacie a prisudzovacie

Správna odpoveď

b) určovacie

SJ.2.3.19. ovláda delenie jednoduchého súvetia na priraďovacie a podraďovacie; pozná a určuje druh priraďovacieho súvetia a druh vedľajšej vety v podraďovacom súvetí

Úloha

Pozorne prečítaj uvedené vety a všimni si podčiarknutú vetu.

Jana sa pohodlne sa usadila do prúteného kresla, ktoré stálo pri okne. Potom sa zadívala na chodník. Sledovala slimáka, ktorý si písal cestopis celým svojím telom. Z chodníka viedla trávnatá cestička, ktorá sa mierne zvažovala k potoku.

Podčiarknutá veta je:

a) Podraďovacie súvetie s vedľajšou vetou predmetovou.
b) Podraďovacie súvetie s vedľajšou vetou podmetovou.
c) Podraďovacie súvetie s vedľajšou vetou príslovkovou.
d) Podraďovacie súvetie s vedľajšou vetou prívlastkovou.

Správna odpoveď:

d) Podraďovacie súvetie s vedľajšou vetou prívlastkovou.

SJ.2.3.20. určuje počet viet v zloženom súvetí

Úloha

Pozorne prečítaj uvedené vety a do štvorčeka vedľa každého súvetia napíš číslo, z koľkých viet je utvorené.

a) ☐ Vrabce sa zavŕtali do lyka, povadili sa, zbili nekresťansky, Jerguša nezbadali.

b) ☐ A keď vyšlo slnko, zatrepotali zvonce, zaštekal pastierov korbáč.

c) ☐ Utekali dlho, zadychčali sa, potom šli krokom a zas utekali.

d) ☐ Chvostík oňuchal bránu, zdrobčil, scupotal z mosta, spustil sa do jarku a preplával cez vodu.

Správna odpoveď:

a) 4
b) 3
c) 4
d) 5

SJ.2.3.21. ovláda a charakterizuje členenie slovnej zásoby na hovorové a knižné (odborné, básnické), spisovné a nespisovné slová (slangové, nárečové), citovo zafarbené a bez citového zafarbenia

Úloha

Pozorne prečítaj uvedené vety a do tabuľky zapíš podčiarknuté slová.

Pravouhlý rovnoramenný trojuholník má obsah 32 cm^2. - Vymeňte starý foťák za nový digitálny fotoaparát. - Položil malého chlapčeka na trávu, sadol si a oddychoval.

Odborné	
Slangové	
Citovo zafarbené	
Bez citového zafarbenia	

Správna odpoveď

Odborné	obsah
Slangové	foťák
Citovo zafarbené	chlapčeka
Bez citového zafarbenia	trávu

SJ.2.3.22. ovláda tvorenie podstatných mien, prídavných mien, slovies predponou a príponou; tvorenie zdrobnenín a zveličujúcich slov príponou; tvorenie slov skladaním

Úloha

Pozorne prečítaj uvedený text. Podčiarkni všetky slová, ktorým koreň slova je kráľ.

Kedysi žilo na svete veľa kráľov. V každej krajine si jeden z nich aspoň krátko zakraľoval. Žili vo veľkých kráľovských palácoch spolu so svojimi manželkami. Ak sa kráľovnej nenarodil malý kráľovič alebo kráľovnička, nemal kto dediť kráľovstvo a kráľovskú korunu. O také kráľovstvo potom bojovali králi zo susedných kráľovstiev.

Teraz podčiarknuté slová roztrieď na:
podstatné mená: _____

prídavné mená: _____
slovesá: _____

Správna odpoveď

Kedysi žilo na svete veľa kráľov. V každej krajine si jeden z nich aspoň krátko zakraľoval. Žili vo veľkých kráľovských palácoch spolu so svojimi manželkami. Ak sa kráľovnej nenarodil malý kráľovič alebo kráľovnička, nemal kto dediť kráľovstvo a kráľovskú korunu. O také kráľovstvo potom bojovali králi zo susedných kráľovstiev.

podstatné mená: kráľov, kráľovnej, kráľovič, kráľovnička, kráľovstvo, kráľ, kráľovstiev

prídavné mená: kráľovských, kráľovskú

slovesá: zakraľoval

SJ.2.3.23. rozoznáva príslovia, porekadlá, pranostiky, prirovnania

Úloha

Pozorne prečítaj uvedené vety a na čiaru vedľa každej z nich napíš, do ktorého druhu ľudovej slovesnosti patrí.

a) Vtáka poznáš po perí, človeka po reči. _____
b) Medardova kvapka štyridsať dní kvapká. _____
c) Dobrý je ako kus chleba. _____

Správna odpoveď
a) porekadlo b) pranostika c) prirovnanie

SJ.2.3.24. vie vyhľadať homonymá, synonymá a antonymá v danom texte

Úloha	
K uvedenému slovu nájdi slovo s podobným významom z ponúknutých a podčiarkni ho.	
netrpezlivo	*závistlivo, nedočkavo, radostne*
riekla	*povedala, utiekla, nariekala*
zočil	*poskočil, otočil, zbadal*
vypratať	*upratať, vyniesť, vyprať*
Správna odpoveď	
netrpezlivo	*závistlivo, <u>nedočkavo</u>, radostne*

SJ.2.3.25. pozná a vie určiť v texte nepriame pomenovania: metaforu, metonymiu, personifikáciu

Úloha	
Pozorne prečítaj uvedené slovné spojenia a na čiaru vedľa každého napíš číslo, ktoré je pred názvom zodpovedajúceho nepriameho pomenovania.	
1. metafora	_____ čítam Jána Čajaka
2. personifikácia	_____ zelený hodváb hôr
3. metonymia	_____ kvapky dažďa tancovali
Správna odpoveď:	
___3___ čítam Jána Čajaka ___1___ zelený hodváb hôr ___2___ kvapky dažďa tancovali	

4. LITERATÚRA

V oblasti *LITERATÚRY* žiak/žiačka:

SJ.2.4.1. pozná žánre literárnych druhov (druhy lyrických básní, poviedka, novela, román, tragédia, komédia, divadelná a rozhlasová hra ...)

Úloha	
Uvedené literárne žánre zapíš do tabuľky podľa toho, do ktorého literárneho druhu patria. poviedka, ľúbostná báseň, román, veselohra, novela, rozhlasová hra, óda, serenáda	
	Literárne žánre
Lyrika	
Epika	
Dráma	
Správna odpoveď	
Lyrika: ľúbostná báseň, óda, serenáda Epika: poviedka, román, novela Dráma: veselohra, rozhlasová hra,	

SJ.2.4.2. pozná autorov v súvislosti s ich literárnou tvorbou a prečítanými dielami; vie zaradiť autora medzi básnikov, prozaikov, dramatikov

Úloha

Zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou.

A. Ktoré z diel napísal Ján Čajak ml.?

a) Zuzka Turanová b) Zypa Cupák c) Konopa d) Jednoduché slová

B. Ján Čajak ml. je

a) dramatic b) prozaik c) básnik

Správna odpoveď

A.

a) Zuzka Turanová b) Zypa Cupák

B.
b) prozaik

SJ.2.4.3. pozná rozdiely medzi lyrikou v ľudovej tvorbe a umelou poéziou

Úloha

Pozorne prečítaj uvedené verše.

A.
Zapadá slniečko za vysoké hory
a moje srdiečko za šuhajkom horí.

Srdce ma bolí, hlava sa točí,
kde ste sa podeli, milého oči.

Milého očičká peknú farbu majú
Preto sa tak pekne za mnou pozerajú.

B. Láska je strašne bohatá, láska, tá všetko sľúbi,
no ten, čo ľúbil, sklamal sa a ten, čo sklamal, ľúbi.
Prach dlhých, smutných dní na staré lístie padá,
poznala príliš neskoro, ako ho mala rada.

Zakrúžkuj písmená pred správnymi odpoveďami.

a) prvé verše patria do ľudovej lyriky
b) prvé verše patria do umelej poézie
c) druhé verše patria do umelej poézie
d) aj prvé, aj druhé verše patria do umelej poézie

Správna odpoveď

a) prvé verše patria do ľudovej lyriky

c) druhé verše patria do umelej poézie

SJ. 2.4.4. vie charakterizovať pojmy umelecká reč viazaná a neviazaná, povedať, ktorý literárny druh je najcharakteristickejší pre viazanú a neviazanú umeleckú reč

Úloha

Pozorne prečítaj báseň M. Rúfusa.

Báseň a modlitba
Čo sa ty v básni dozvedáš:
Keď plače oblak, to je dážď.
Keď nebo plače, je to rosa.
Keď plače lúka, je v tom kosa.
Keď plače strom, je priskyrica.
Keď ty plačeš - dve tvoje líca
sa rozprávajú o duši.
Modlitbička to osuší.
A ako Božie slniečko
zatlačí slzu pod viečko.
Báseň a modlitba sú sestry.
Pozvi ich k sebe, stôl im prestri.

1. Zakrúžkuj správnu odpoveď. Text, z ktorého je ukážka, je napísaný:
a) vo viazanej umeleckej reči
b) v neviazanej umeleckej reči

2. Básne, ktoré vyjadrujú pocity básnika, jeho myšlienky a nálady, sa nazývajú:
a) lyrické básne
b) epické básne

3. a) Skupina veršov sa nazýva ..... .
   b) Keď na konci veršov vzniká zvuková zhoda slabík, hovoríme o ...……...

Správna odpoveď

1. a) vo viazanej umeleckej reči
2. a) lyrické básne
3. a) strofa
   b) rýme

SJ.2.4.5. vie definovať pojem umelecká a náučná (neumelecká) literatúra na konkrétnych umeleckých textoch

Úloha

Pozorne prečítaj uvedené texty.

A. Ľudia, ranení veľkou láskou, kráčajú do veľkých životných hrdinstiev: čo je zahmlené, rozsvecujú, čo je vzdialené, približujú, čo je krehké - pozor! - toho sa dotýkajú len s nábožnou nehou, aby to nezlomili v rukách. Ale tu i tam, keď sa medzi nich votrie čo i len malé podozrenie z nevery, popášu veľa pochabostí.

B. V pátraní po Indii, významný moreplavec pôvodom z Janova, vyplával v roku 1492 zo Španielska so stovkou námorníkov a tromi loďami. Dva mesiace neskôr vyčerpaná posádka zazrela ostrov v blízkosti pobrežia dnešnej Strednej Ameriky, ktorý hneď dostal i meno - San Salvador (*Svätý Spasiteľ*). Čoskoro potom Kolumbus objavil aj rad iných ostrovov, medzi nimi Haiti a Kubu.

Zakrúžkuj písmená pred správnymi odpoveďami. Uvedené texty zaraďujeme do:

a) umeleckej literatúry
b) prvý text do umeleckej literatúry
c) druhý text do náučnej (neumeleckej) literatúry

Správna odpoveď

b) prvý text do umeleckej literatúry
c) druhý text do náučnej (neumeleckej) literatúry

SJ. 2.4.6. vie vysvetliť pojem literárna postava; dokáže charakterizovať jednotlivé postavy (kladné, záporné) z čitateľského hľadiska

Úloha

Pozorne prečítaj úryvok z románu M. Urbana *Živý bič*.

.... Ale Ilčíčka nepatrila medzi ženy, ktoré, keď sú dotknuté a ranené, utiahnu sa do kúta, aby tam zavýjali a slzami kojili svoje rany. Nie. Ilčíčka práve vtedy cítila svoju silu, ukrutnú ľudskú žlč, ktorá rozpaľovala krv a stavala ju do odbojnej polohy urazeného. Bola by vtedy vedela zatopiť hnevom pol sveta, pol sveta roztrhať v rukách na franforce.... Videla už toľko plaču, toľko sĺz okolo seba, toľko až do odpornosti rozmočených ľudských tvárí, plesnivejúcich vo vlastnom bedárstve a netečnosti, že už nevedela ľutovať nikoho. Biť, štvať ich chcela, aby konečne vstali, striasli zo seba tie putá osudnosti, ktoré ich viazali k zemi a robili z nich bábky, pobúriť ich z toho rozmočeného raja na strmé cesty, plné nahej, ohromujúcej pravdy.

Aká je Ilčíčka? Zakrúžkuj písmená pred tými vlastnosťami, ktoré mala Ilčíčka.

a) pokorná
b) nepoddajná
c) zdržanlivá
d) tvrdá
e) bojazlivá

Správna odpoveď

b) nepoddajná
d) tvrdá

SJ. 2.4.7. vie definovať literárne pojmy viažuce sa k poézii; obkročný a prerývaný rým

Úloha

Pozorne prečítaj uvedené verše. Všimni si slová, ktoré sa rýmujú.

A.
Je šťastný ten, kto veľké diela tvorí.
Už to mu silu dodáva,
Že jeho prácu každý uznáva.
No treba ctiť si i toho, kto sa morí.

Napíš schému a názov rýmu v tejto ukážke.

Schéma: _____ Rým: _____

B.
Premýšľa vladár starnúcou hlavou,
Už sa mu na nej belie srieň.

Koľko len húta, toľko ten húta,
Nepríde veci na koreň.

Ktorý z uvedených rýmov je použitý v ukážke?

a) združený	b) prerývaný	c) striedavý	d) obkročný

Správna odpoveď

A. Schéma: *abba* Rým: obkročný

B. b) prerývaný

SJ. 2.4.8. vie vysvetliť pojem monológ, dialóg a svoje vysvetlenie vie zdôvodniť pomocou príkladov z literárnych ukážok

Úloha

Doplň do uvedených viet vynechané slová.

_____ je rozhovor dvoch (prípadne viacerých) postáv diela.

Prehovor jednej postavy - sa nazýva _____ a vyjadruje sa priamou rečou.

Správna odpoveď

Dialóg je rozhovor dvoch (prípadne viacerých) postáv diela.

Prehovor jednej postavy - sa nazýva **monológ** a vyjadruje sa priamou rečou.

SJ.2.4.9. vie určiť jazykové prostriedky v literárnom umeleckom diele (metaforu, stupňovanie)

Úloha

Pozorne prečítaj uvedené verše.
A.
Horí ohník, horí na Kráľovej holi.
Ktože ho nakládol? - Dvanásti <u>sokoli</u>.

Zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou.
Podčiarknutá básnická figúra je:

a) metafora	b) personifikácia	c) stupňovanie	d) prirovnanie

B.
To sa chlapci, to sa jak oltárne sviece,
Keď idú po háji, celý sa trbliece.
(...)
Keď vatru rozložia na hronskom pohorí:
v dvanástich stoliciach biely deň zazorí.
A keď si od zeme chlapci zadupkajú:
Dvanástim stoliciam žilky zaihrajú.
Hoj, a keď nad hlavou palošík im blysne:
To až hen v Budíne srdce pánom stisne!

V uvedených veršoch je básnická figúra, ktorá spočíva v zosilňovaní toho, čo sa stáva, keď hôrni chlapci idú po háji, vatru rozložia atď.
Napíš, ako sa volá táto básnická figúra.
Je to _____

Správna odpoveď

A. a) metafora

B. stupňovanie (gradácia)

SJ.2.4.10. pozná základnú literárnu terminológiu viažucu sa k dráme

Úloha

Doplň uvedené vety tak, že na čiary napíšeš zodpovedajúce pojmy.

a) Divadelné hry sa delia na menšie celky dejstvá a _____ .
b) _____ je prvé predvedenie divadelnej hry.
c) _____ je dráma, v ktorej vystupuje len jeden herec.
d) _____ je dráma, ktorá má iba jedno dejstvo.

Správna odpoveď

a) Divadelné hry sa delia na menšie celky dejstvá a **výstupy**.
b) **Premiéra** je prvé predvedenie divadelnej hry.
c) **Monodráma** je dráma, v ktorej vystupuje len jeden herec.
d) **Jednoaktovka** je dráma, ktorá má iba jedno dejstvo.

Nasledujúce výroky opisujú, čo má žiak/žiačka vedieť a môcť na pokročilej úrovni.

1. ČÍTANIE S POROZUMENÍM

V oblasti *ČÍTANIA S POROZUMENÍM* žiak/žiačka:

SJ.3.1.1. vyhľadáva, vyčleňuje a porovnáva informácie podľa zadaných kritérií

Úloha
Pozorne prečítaj texty dvoch autorov o násilníckom správaní mladých v školách. Porovnaj ich postoje k násiliu. *Autor 1* Nedávno v 40 školách skúmali násilie medzi žiakmi. Zistilo sa, že do vzťahu obeť-násilník nie je zapojených 58 % žiakov. Teda iba 58 % žiakov nie sú ani obete ani násilníci. Trochu menej ako polovica žiakov, presnejšie 42 %, je v "kruhu násilia", buď v role obete alebo v role násilníka. V role obete násilia je príliš veľký počet žiakov, až 37 %. *Autor 2* Najviac žiakov vyhlásilo, že počas školenia, v priebehu vyučovania alebo po ňom, sa im vysmievali, urážali ich, dávali im hanlivé prímenia. Žiaci uviedli aj iné nepríjemnosti: nevkusné podpichávanie, šírenie klamstiev o nich, narádzanie iných žiakov, aby sa s nimi nekamarátili. Aj učitelia a ostatní zamestnanci tvrdia, že sú urážky a tlčenie každodenná forma násilníckeho správania v škole. Samotné evidovanie problému neznamená, že máme dôvody uspokojiť sa. Naopak, tieto formy násilia sa naľahko berú a chápu, "ľahšie" znášajú a "liečia", hoci môžu byť veľmi ťažké a mať zložité dôsledky. Zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou. a) Obaja autori iba uviedli údaje, bez postoja ku skúmanému problému. b) Autor 1 je väčšmi znepokojený ako autor 2. c) Autor 2 je väčšmi znepokojený ako autor 1. d) Obaja autori sú rovnako znepokojení ohľadom násilia v školách.
Správna odpoveď
c) Autor 2 je väčšmi znepokojený ako autor 1.

SJ.3.1.2. vyčleňuje kľúčové slová a vie vystihnúť podstatu textu

Úloha
Pozorne prečítaj uvedený text o koale. Koaly nežijú nikde inde len v Austrálii. Je to preto, že sa živia výlučne eukalyptovými listami a určité druhy eukalyptov /viac ako 200 druhov/ rastú len v Austrálii. Koala je cicavec a ako mnoho austrálskych zvierat patrí medzi vačkovce. Mláďatko koaly je pri narodení menšie ako 2 centimetre a zostáva u mamky vo vačku 5-6 mesiacov. Koala znamená "nepije" v domorodom jazyku. Koaly skutočne zvyčajne nepijú, pretože všetku potrebnú vodu dostanú z lístia, ale ak sú horúčavy zvyknú sa napiť. Podčiarkni časť viet, v ktorých sa hovorí, prečo koala žije iba v Austrálii a prečo zvyčajne nepije vodu.
Správna odpoveď
... <u>sa živia výlučne eukalyptovými listami a určité druhy eukalyptov /viac ako 200 druhov/ rastú len v Austrálii.</u> ... <u>všetku potrebnú vodu dostanú z lístia</u>...

SJ.3.1.4. číta a rozumie zložité nepísané zložky textu: zložité legendy, tabuľky, diagramy a grafikony

Úloha
Všimni si časť cestovného poriadku na novosadskej autobusovej stanici. (Skratky PD - pracovný deň, PDS - pracovný deň, sobota, PDSN - pracovný deň, sobota, nedeľa, SN - sobota, nedeľa) Je sobota a 8 hodín ráno. Žiaci zo Starej Pazovy a Lugu sú v Novom Sade a majú sa dostať do Kulpína na súťaž zo slovenčiny. Súťaž sa začína o desiatej a vítanie hostí o pol desiatej. Vyčítaj z cestovného poriadku: a) Čas odchodu autobusu, ktorým sa dostanú načas do Kulpína. _____ b) Čas príchodu toho autobusu do Kulpína. _____ c) Na ktorom nástupišti nastúpia do autobusu. _____ d) Ako dlho budú čakať na stanici. _____

Čas odchodu	Linka	Čas príchodu	Nástupište	Deň
6^{15}	Nový Sad B. Petrovec Kulpín	6^{50}	7	PDS
7^{00}	Nový Sad B. Petrovec Kulpín	7^{35}	6	PDS

8^{20}	Nový Sad B. Petrovec Kulpín	8^{55}	12	PD
8^{45}	Nový Sad B. Petrovec Kulpín	9^{20}	7	SN
9^{30}	Nový Sad B. Petrovec Kulpín	10^{05}	6	PDS
12^{10}	Nový Sad B. Petrovec Kulpín	12^{45}	12	PDSN

Správna odpoveď

a) Čas odchodu autobusu, ktorým sa dostanú načas do Kulpína. ____8^{45}_____
b) Čas príchodu autobusu do Kulpína. _____9^{20}_____
c) Na ktorom nástupišti nastúpia do autobusu. _____7_____
d) Ako dlho budú čakať na stanici. _____45 min_____

2. PÍSOMNÉ VYJADROVANIE

V oblasti *PÍSOMNÉHO VYJADROVANIA* žiak/žiačka:

SJ.3.2.1. usporadúva text do správnych celkov/odsekov, určuje vhodný názov textu ako celku a jednotlivých častí

Úloha

Pozorne prečítaj text. Urč vhodný názov každej časti textu podľa obsahu tak, že písmená pred názvami, ktoré sú pod textom napíšeš na zodpovedajúce miesto.

1. Dánsko leží na severozápade Európy na sever od Nemecka. Patrí medzi škandinávske krajiny. K Dánsku patria aj Faerské ostrovy a Grónsko. Dánsko má prístup k Severnému i Baltickému moru. _____
2. Celková rozloha Dánska je 43 069 kilometrov štvorcových. Rozloha Grónska, najväčšieho ostrova na svete, je neuveriteľných 2 175 600 kilometrov štvorcových a rozloha Faerských ostrovov je len 1 400 kilometrov štvorcových. _____
3. Podľa posledného sčítania ľudu v Dánsku žije približne 5,2 mil. obyvateľov, z toho vyše 70 percent v mestách. V Grónsku žije 53 tisíc obyvateľov a na Faerských ostrovoch asi 46-tisíc obyvateľov. _____
4. Kodaň (Kopenhagen) s takmer 1,5 miliónmi obyvateľov je hlavné mesto Dánska a zároveň aj najväčšie mesto tejto krajiny. Leží na dvoch ostrovoch - Sjaelland a Amager - vo východnej časti Dánskeho kráľovstva. Je sídlom kráľovskej rodiny. _____
5. Osídlenie Dánska sa datuje už od 10. storočia pred naším letopočtom. Vývoj kultúry v podobe prvého hláskového písma sa dokladuje počas trvania doby železnej. Výrazným posunom vpred možno nazvať obdobie od 6. storočia pred naším letopočtom, odkedy začali vznikať kráľovstvá. Dánsko je pravdepodobne najdlhšie trvajúce kráľovstvo na svete. _____

a) Obyvateľstvo
b) Hlavné mesto
c) Rozloha
d) Zemepisná poloha
e) História

Správna odpoveď

1. d)
2. c)
3. a)
4. b)
5. e)

SJ.3.2.2. zostavuje argumentovaný text

Úloha

Hrdina knihy Zbojnícka mladosť, Jerguš, vedel byť veľmi odvážny a dokázal riskovať aj vlastný život. V ktorej časti úryvku ho takto charakterizoval spisovateľ? Podčiarkni vety, ktoré to potvrdzujú.

Z druhej strany kanála, na drevených schodíkoch, podmývaných vodou, zahorekovalo malé dievčatko. Chytalo sa za tvár, kričalo, nahýbalo sa nad vodou. Pred chvíľou stál pri nej tučný malý chlapček so zelenou zásterkou. Teraz ho už tam nebolo. Jerguš šibol očami dolu kanálom. Zdalo sa mu, že vidí malú rúčku vynoriť sa z vody. Ďaleko od schodíkov. Len na chvíľku. Rúčka zmizla, viac sa neukázala. Jerguš sa rozbehol okrajom kanála, pokiaľ mu najbližší dom nezahatal cestu. Necítil zeme pod nohami. Najskôr letel ako vták. Bez rozmyslu, slepo, živelne. Ďalekým skokom švihol do kanála, ponoril sa, vyšvihol celou silou. Predháňal plávajúce drevo a smeti. S jedinou myšlienkou: zazrieť v mútnej vode zelenú zásterku. Chvatnúť ju mocne, na breh vytiahnuť...

Správna odpoveď

Jerguš sa rozbehol okrajom kanála, pokiaľ mu najbližší dom nezahatal cestu. Necítil zeme pod nohami. Najskôr letel ako vták. Bez rozmyslu, slepo, živelne. Ďalekým skokom švihol do kanála, ponoril sa, vyšvihol celou silou. Predháňal plávajúce drevo a smeti. S jedinou myšlienkou: zazrieť v mútnej vode zelenú zásterku. Chvatnúť ju mocne, na breh vytiahnuť...

SJ.3.2.3. píše slohové práce o knihe, filme, divadelnom predstavení, reportáži a debate

Úloha

Móda je jav, ktorý sa vzťahuje nierlen na odev, ale aj na iné druhy výrobkov. Napíš debatu na tému ÚLOHA MÓDY V SÚČASNOM SVETE. Prihliadaj na to, že sa debata začína konfrontáciou názorov alebo podozrenám, pokračuje uvádzaním argumentov a končí sa záverom.

Správna odpoveď

SJ.3.2.4. píše resumé dlhšieho alebo zložitejšieho textu

Úloha

Pozorne si prečítaj text zverejnený v Hlase ľudu 05.06.2010:

Jubilejná 20. republiková súťaž žiackych a mládežníckych chórov a orchestrov bola v Zreňanine od 21. do 23. mája. Organizátorom bolo združenie hudobných a baletných pedagógov Srbska a hostiteľ Kultúrne stredisko Zreňanin.
Pre predstaviteľov základných škôl so slovenskou vyučovacou rečou toto bola mimoriadne úspešná súťaž. Alebo presnejšie povedané dôkaz mimoriadne svedomitej práce našich hudobných pedagógov so svojimi žiakmi. Dôkazom je kopa prvých a druhých cien. Tak každý sa osvedčil vo svojej kategórii (nižšie a vyššie ročníky ZŠ, tzv. "malé školy" - do 300 žiakov, väčšie školy...) tohto roku excelovali Selenčania, Petrovčania, Kovačičania i Padinčania. Keď ide o súťaž orchestrov, žiacky orchester ZŠ Jána Kollára v Selenči Zvončeky pod vedním svojho profesora hudobnej kultúry PaedDr. Juraja Súdiho získal 1. miesto, orchester ZŠ maršala Tita v Padine pod taktovkou Pavla Tomáša ml. obsadil 2. miesto, rovnako aj orchester ZŠ Mladých pokolení v Kovačici pod taktovkou Pavla Tomáša st.
Naše chóry boli v ostrej konkurencii tiež úspešné. Vo svojej kategórii prvé miesto, teda v pásme zlatej plakety sa umiestnili chóry ZŠ Jána Čajaka v Bášskom Petrovci so svojou profesorkou Marienou Stankovićovou Krivákovou a ZŠ maršala Tita v Padine, ktorý viedol profesor Pavel Tomáš st.
Veríme, že tieto výnimočné úspechy budú podnetom žiakom a ich pedagógom vytrvať v tejto húževnatej práci, ktorá, hľa, nezostáva nepovšimnutá a nedocenená.

a) Vypíš mená slovenských škôl uvedených v texte a ich úspechy.

_____
_____
_____
_____

b) Uvedený text je:

1) správa
2) pozvánka
3) plagát
4) oznámenie

Zakrúžkuj správnu odpoveď.

Správna odpoveď

a) ZŠ Jána Kollára v Selenči - 1. miesto - orchester
ZŠ maršala Tita v Padine - 2. miesto - orchester a 1. miesto chór
ZŠ Mladých pokolení v Kovačici - 2. miesto - orchester
ZŠ Jána Čajaka v Báčskom Petrovci - 1. miesto - chór

b) 1) správa

SJ.3.2.5. pozná a dôsledne uplatňuje pravopisné normy

Úloha

Podčiarkni z daných dvoch slov jedno, aby boli vety napísané správne.

a) Vtom/V tom dome už dávno nikto nebýva.
b) Vtom/V tom prišiel ďalší zákazník.
c) Pricestoval na krátko/nakrátko.
d) Miško bol ostrihaný na krátko/nakrátko.

Správna odpoveď

a) Vtom/ V tom dome už dávno nikto nebýva.
b) Vtom/V tom prišiel ďalší zákazník.
c) Pricestoval na krátko/ nakrátko.
d) Miško bol ostrihaný na krátko/ nakrátko.

3. GRAMATIKA, LEXIKA, SPISOVNÁ A NESPISOVNÁ PODOBA JAZYKA, ZVUKOVÁ STRÁNKA JAZYKA, PRAVOPIS, MORFOLÓGIA, SYNTAX

V oblasti *GRAMATIKA* žiak/žiačka:

SJ.3.3.1. správne píše domáce slová, v ktorých je po obojakej spoluhláske i/í

Úloha
V ktorej možnosti sú všetky slová napísané správne? a) deti robili krik, cesto vykislo, zajac je v kríku, plná mysa, vydieť b) deti robili krik, cesto vykyslo, zajac je v kríku, plná misa, vidieť c) deti robyli krik, cesto vykyslo, zajac je v krýku, plná mysa, vidieť d) deti robili kryk, cesto vykyslo, zajac je v krýku, plná misa, vydieť
Správna odpoveď
b) deti robili krik, cesto vykyslo, zajac je v kríku, plná misa, vidieť

SJ.3.3.2. správne píše i/y, í/ý po obojakých spoluhláskach vo vnútri slova a v koncovkách

Úloha
Doplň chýbajúce i/y, í/ý v slovách a slovných spojeniach. v modernom b_te, prib_tá na múr, nabrúsená p_la, dob_jať palicou, v_jem veniec, z_vať prázdnotou, prep_chnutá lopta, potrestaná p_cha, poranený p_sk, p_skľavý hlas, pes zav_ja, v_r (sova), vodný v_r, m_ (všetci), m_ (mne), v_siaca lampa, v_behol z domu, m_lka, M_lka, poz_vať niekoho, s_čiaca para, s_piaca para, b_ť (existovať), dob_vať uhlie.
Správna odpoveď
.. byte, pribitá .., .. píla, dobíjať .., vijem .., zívať .., prepichnutá .., .. pýcha, ... pysk, piskľavý ..., ... zavýja, výr ..., ... vír, my ..., mi ..., visiaca ..., vybehol ..., mýlka, Milka, pozývať ..., syčiaca. ..., sipiaca ..., byť ..., dobývať ...

SJ.3.3.3. vie rozdeľovať viacslabičné slová na konci riadka

Úloha
V ktorej možnosti sú všetky slová správne rozdelené? Zakrúžkuj písmeno pred tou možnosťou. **A** po-skrý-va-ná, ta-jom-nej, chví-ľoč-ku **B** posk-rý-va-né, ta-jo-mnej, chví-ľo-čku **C** posk-rý-va-né, taj-om-nej, ch-ví-ľoč-ku **D** poskrý-va-né, ta-j-om-nej, ch-ví-ľo-č-ku
Správna odpoveď
A. po-skrý-va-ná, ta-jom-nej, chví-ľoč-ku

SJ.3.3.4. správne vyslovuje a píše slová, v ktorých dochádza k spodobovaniu spoluhlások na konci slova pri splývavej výslovnosti a pred pauzou

Úloha
Vo vetách podčiarkni slová, v ktorých dochádza k spodobovaniu: 1. Pes a mačka sa hrali. 2. Pred školou bolo rušno. 3. Mira prišla s bratom. 4. Vráť mi knihu!
Správna odpoveď
1. <u>pes</u> 2. <u>pred</u> 3. <u>s</u> (bratom) 4.vrá <u>ť</u>

SJ.3.3.6. pozná výnimky z rytmického krátenia na základe preberaného učiva v morfológii

Úloha
Podčiarkni slová, v ktorých neplatí rytmický zákon. nízky, tretíkrát, súci, kohútí, námietka, vysoký
Správna odpoveď

tretíkrát, kohútí, námietka

SJ.3.3.7. skloňuje pomnožné podstatné mená, zdomácnené slová cudzieho pôvodu, skloňuje neživotné podst. m. muž. r. zakončené na -l, -r

Úloha

Uvedené podstatné mená daj do určeného pádu.

a) pľúca (genitív) _____
b) gymnázium (genitív j. č.) _____
c) vírus (genitív j. č.) _____
d) tanier (lokál j. č.) _____
e) kanál (lokál j. č.) _____

Správna odpoveď

a) pľúc
b) gymnázia
c) vírusu
d) tanieri
e) kanáli

SJ.3.3.8. rozoznáva cudzie nesklonné podstatné mená jednotlivo aj v texte

Úloha

Pozorne prečítaj uvedené vety. Podčiarkni v nich cudzie nesklonné podstatné mená.

a) To ho povzbudilo, lebo sa prebojoval až do finále.
b) Po bezgólovom derby sme odchádzali plní energie.
c) Pred safari som Petrovi tvrdil, že konečne uvidí žraloka.
d) Časopis Historická revue obsahuje zaujímavé články.

Správna odpoveď

a) finále

b) derby

c) safari

d) revue

SJ.3.3.9. pozná výnimky z rytmického krátenia pri skloňovaní podstatných a prídavných mien (vzor páví: vtáčí, kohútí; vzor dlaň: G pl. básní, vzor vysvedčenie: N až I sg. a pl. prútie)

Úloha

Uvedené podstatné a prídavné mená daj do určeného pádu a napíš na čiaru.

a) prútie (inštrumentál) _____
b) lístie (lokál j. č.) _____
c) pieseň (genitív m. č.) _____
d) vtáčí spev (genitív j. č.) _____

Správna odpoveď

a) prútím
b) lístí
c) piesní
d) vtáčieho spevu

SJ.3.3.10. správne tvorí vzťahové a privlastňovacie prídavné mená z vlastných podstatných mien

Úloha

V ktorej z možností je správne uvedený druh a gramatické kategórie zvýrazneného prídavného mena v nasledujúcom texte? (Správnu odpoveď zakrúžkuj.)
Výsledky prieskumu ovládania cudzích jazykov vyvolali v Európskej únii veľký rozruch.

a) vzťahové prídavné meno, ženský rod, jednotné číslo, lokál, vzor pekný

b) vzťahové prídavné meno, ženský rod, jednotné číslo, genitív, vzor cudzí

c) privlastňovacie prídavné meno, ženský rod, jednotné číslo, datív, vzor pekný

d) akostné prídavné meno, ženský rod, množné číslo, akuzatív, vzor pekný

Správna odpoveď

b) vzťahové prídavné meno, ženský rod, jednotné číslo, lokál, vzor pekný

SJ.3.3.11. správne používa privlastňovacie zámeno svoj, pozná nesklonnosť privlastňovacích zámen jeho, jej, ich

Úloha

A. Podčiarkni jedno z uvedených dvoch privlastňovacích zámen v druhej vete, aby bola veta správna.

U susedov je pekná záhrada. Susedia sú pyšní na ich/svoju záhradu.

B. Napíš genitív, datív a inštrumentál jednotného čísla spojenia slov *jeho sestra*.

G _____
D _____
I _____

Správna odpoveď

A. svoju
B. G - jeho sestry
D - jeho sestre
I - jeho sestrou

SJ.3.3.12. pozná nesklonnosť skupinových číslovíek, správne píše jednoduché a zložené tvary základných a radových číslovíek slovom a číslicou

Úloha

Napíš slovom číslovky:

a) Kniha je rozdelená do (8) kapitol. _____

b) Úloha je na (27.) strane. _____

c) Dožil sa až (90) rokov. _____

d) Vybrala z tašky (2) nových šiat. _____

Správna odpoveď

a) ôsmich
b) dvadsiatej siedmej
c) deväťdesiat
d) dvoje

SJ.3.3.13. pozná neplnovýznamové slovesá, ich funkciu vo vete

Úloha

A. Zakrúžkuj písmeno pred tou vetou, v ktorej je neplnovýznamové sloveso, a napíš, akú má funkciu v tej vete.

a) Vari si to sám nevedel?

b) Text ste napísali o deviatej.

c) Stojím pred vážnym rozhodnutím.

d) Susedov dom je vysoký.

B. Funkcia vo vete: _____

Správna odpoveď

A. d) Susedov dom je vysoký.

B. Funkcia vo vete: časť menného prísudku. (Uznáva sa aj odpoveď - časť slovesno menného prísudku)

SJ.3.3.14. vie rozoznať druhy určitých a neurčitých slovesných tvarov

Úloha

V ktorej z možností je uvedený slovesný spôsob a čas slovesa z nasledujúcej vety?

Bol by som sa tešil.

a) podmieňovací spôsob, prítomný čas

b) podmieňovací spôsob, minulý čas

c) oznamovací spôsob, prítomný čas

d) oznamovací spôsob, budúci čas

Správna odpoveď
b) podmieňovací spôsob, minulý čas

SJ.3.3.15. vie odlíšiť vo vete príslovky od druhotných predložiek a častíc

Úloha
Pozorne prečítaj uvedené vety a zakrúžkuj písmená pred tými vetami, v ktorých sú príslovky. a) Pozeraj dole! b) Padá dole brehom. c) Bolo mi dobre. d) Dobre, nezabudnem. e) Príď skôr. f) Je skôr žltý ako oranžový.
Správna odpoveď
a) Pozeraj dole! c) Bolo mi dobre. e) Príď skôr.

SJ.3.3.16. správne používa predložkové spojenia

Úloha
K uvedeným vetám priraď správne vysvetlenie. (Zapíš zodpovedajúce číslo na čiaru.) _____ Urobím to o hodinu. _____ Urobím to za hodinu. 1. práca bude trvať hodinu 2. práca sa uskutoční o hodinu 3. práca sa začne o jednej hodine
Správna odpoveď
__2___ Urobím to o hodinu. __1___ Urobím to za hodinu.

SJ.3.3.17. ovláda písanie čiarky v súvetí

Úloha
Dopíš čiarku v nasledujúcich súvetiach: 1. Ani sa nepribližoval ani sa nevzďaľoval. 2. Povedz mi kedy pôjdeš do mesta a kúpiš tú knihu. 3. Hneď ako prišla k nám a uložila si šaty cítila sa ako doma. 4. Kým si bola malá vždy si tvrdievala že budeš lekárkou.
Správna odpoveď
1. Ani sa nepribližoval, ani sa nevzďaľoval. 2. Povedz mi, kedy pôjdeš do mesta a kúpiš tú knihu. 3. Hneď ako prišla k nám a uložila si šaty, cítila sa ako doma 4. Kým si bola malá, vždy si tvrdievala, že budeš lekárkou.

SJ.3.3.18. vie odlíšiť častice od prísloviek a druhotných predložiek

Úloha
Pozorne prečítaj uvedené vety a zakrúžkuj písmená pred tými vetami, v ktorých sú častice. a) Doslova sa triasol od strachu. b) Text treba odpísať doslova. c) Jeho hlas znel vážne. d) Vážne, otec o tom hovoril.
Správna odpoveď

b) Doslova sa triasol od strachu.
d) Vážne, otec o tom hovoril.

SJ.3.3.19. tvorí príklady na vetný sklad

Úloha

Z uvedených slov utvor vetné sklady.

zošity, na, a, knihy, stole, ležali

a) 1 prisudzovací sklad _____
b) 1 určovací sklad _____
c) 1 priraďovací sklad _____

Správna odpoveď

a) zošity a knihy ležali (zošity ležali, knihy ležali)
b) ležali na stole
c) zošity a knihy

SJ.3.3.20. pozná základy interpunkcie pri písaní priraďovacieho a podraďovacieho súvetia

Úloha

V ktorej možnosti v danom podraďovacom súvetí je správne napísaná čiarka?

a) Pred stajňou z ktorej vyšiel, boli štyri košaté javory.
b) Pred stajňou, z ktorej vyšiel boli štyri košaté javory.
c) Pred stajňou, z ktorej vyšiel, boli štyri košaté javory.
d) Pred stajňou z, ktorej vyšiel, boli štyri košaté javory.

Správna odpoveď

c) Pred stajňou, z ktorej vyšiel, boli štyri košaté javory.

SJ.3.3.21. určuje počet viet v zloženom súvetí s odlíšením hlavných a vedľajších viet; ovláda základy interpunkcie pri písaní zloženého súvetia

Úloha

Pozorne prečítaj uvedené zložené súvetia.

1. Betónové stĺpiky sa vydrobili a vyliezla hrdzavá kostra, chvostíky poodpadávali, schodíky na schodištiach sadli a čiastočne sa poprelamovali.
2. Keď starec schádzal po vyštrbených schodoch, zakaždým preklínal staviteľa, ktorý chcel mať schodište veľkolepé a nedal naň zábradlie.

A. Doplň vynechané slová do nasledujúcej vety.
Prvé súvetie je utvorené z _____ viet a druhé zo _____ viet.

B. Prvé dve vety v druhom súvetí tvoria podraďovacie súvetie s vedľajšou vetou:

a) príslovkovou miestnou
b) príslovkovou časovou
c) príslovkovou spôsobovou
d) príslovkovou príčinnou

Zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou.

Správna odpoveď

A. Prvé súvetie je utvorené z piatich viet a druhé zo štyroch viet.
B. b) príslovkovou časovou

SJ.3.3.22. rozoznáva rôzne druhy slov v texte a samostatne uvádza príklady

Úloha

Uvedené slová zapíš do tabuľky podľa dobového výskytu.
dereš, zbojník, apatieka (lekáreň), knihovňa (knižnica), programátor, sponzor

Historizmy		
Archaizmy		
Neologizmy		

Správna odpoveď

Historizmy	dereš	zbojník
Archaizmy	apatieka	knihovňa
Neologizmy	programátor	sponzor

SJ.3.3.23. ovláda bezpríponové tvorenie slov (podstatných mien od predponových slovies), tvorenie slov s opačným/protikladným významom predponami ne-, bez-, tvorenie prísloviek spôsobu od akostných prídavných mien, tvorenie skratiek, skratkových slov, značiek

Úloha

K uvedeným slovám utvor slová s opačným významom (pri tvorbe slov môžeš použiť aj predpony):
plnovýznamový _____
významný _____
veľký - _____
smutný _____

Správna odpoveď

plnovýznamový - neplnovýznamový
významný - bezvýznamný
veľký - malý
smutný - veselý

SJ.3.3.24. vie vysvetliť lexikálny význam a uviesť príklady na homonymá, synonymá, antonymá (opozitá)

Úloha

A. Zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou.

Slová, ktoré rovnako znejú, ale pomenúvajú rozdielne javy, sa nazývajú:

a) synonymá
b) homonymá
c) antonymá
d) jednovýznamové slová

B. Uveď dva významy slova čelo ako homonymá.

a) _____
b) _____

Správna odpoveď

A. b) homonymá
B. predná časť hlavy nad očami; predná, frontálna časť niečoho; vedúce, popredné miesto, postavenie; hudobný nástroj

SJ.3.3.25. vie uviesť príklady a vysvetliť obsah nepriameho pomenovania: metafory, metonymie a personifikácie

Úloha

A. Čím je slovné spojenie *čítam Tajovského*?

a) personifikácia
b) prirovnanie
c) metonymia
d) žiadna z uvedených možností

B. Vysvetli význam spojenia *recituje Rúfusa*.
_____

Správna odpoveď

A. c) metonymia
B. Recituje báseň, ktorú napísal Milan Rúfus.

SJ.3.3.26. pozná funkciu jednotlivých jazykovedných príručiek a vie si vybrať a používať vhodnú jazykovednú príručku; vie uviesť príklady na jednotlivé typy slovníkov

Úloha

Zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou.

A. Slovná zásoba slovenského jazyka je spracovaná:

1. v slovníku cudzích slov
2. v slovníkoch slovenského jazyka

3. vo frazeologickom slovníku
4. v slovensko-nemeckom slovníku

B. Význam prevzatého (cudzieho) slova zisťujeme v:

1. vo frazeologickom slovníku
2. v slovníku cudzích slov
3. v synonymickom slovníku
4. v pravidlách pravopisu

Správna odpoveď

A. 2. v slovníkoch slovenského jazyka
B. 2. v slovníku cudzích slov

SJ.3.3.27. vie vysvetliť lexikálny význam ustálených slovných spojení - prísloví, porekadiel, pranostík a prirovnaní v danom texte na základe kontextu alebo pomocou slovníkov

Úloha

Vysvetli význam porekadiel, prísloví a pranostík (môžeš použiť aj slovník):

a) Komu sa nelení, tomu sa zelení._____

b) Ak svieti slnko na Hromnice, hojnosť žita a pšenice. _____

c) Ako do hory voláš, tak sa ti z hory ozýva. _____

Správna odpoveď

a) Kto usilovne pracuje, dosahuje aj dobré výsledky. Kto robí, ten aj má.
b) Ak je na Hromnice (2. februára) pekné počasie, bude úrodný rok.
c) Či ty robíš iným, tak sa ti vracia naspäť.

4. LITERATÚRA

V oblasti *LITERATÚRY* žiak/žiačka:

SJ.3.4.2. vie uviesť názov diela, autora, literárny druh a žáner na základe úryvku, literárnych postáv, motívov

Úloha

Doplň chýbajúce údaje

	Dielo	Autor	Postava	Lit. druh	Lit. žáner
1.		František Hečko	Marek Habdža		román
2.	Rysavá jalovica		Adam Krt	epika	

Správna odpoveď

	Dielo	Autor	Postava	Lit. druh	Lit. žáner
1.	Červené víno	František Hečko	Marek Habdža	epika	román
2.	Rysavá jalovica	Martin Kukučín	Adam Krt	epika	poviedka

SJ.3.4.3. vie vysvetliť rozdiel medzi novelou a románom, románom a poviedkou (poviedkou a rozprávkou)

Úloha

Pozorne prečítaj uvedené texty a pri každom zakrúžkuj správnu odpoveď.

A. Epické dielo, ktoré má krátky až stredný rozsah, vystupuje v ňom málo postáv, rozprávanie sa sústreďuje len na jeden pútavý príbeh, bez opisných a ďalších dejových zložiek a často sa končí výrazným a prekvapujúcim záverom je:

a) poviedka b) rozprávka c) novella d) román

B. Veľké epické dielo - v ňom autor zobrazuje široký a zložitý úsek života, dej sa obyčajne odohráva v dlhšom časovom rozpätí, má veľký rozsah a zložitú kompozíciu; okrem hlavných postáv, prostredníctvom ktorých sledujeme hlavnú dejovú líniu, vystupuje tu aj mnoho vedľajších postáv, ktoré dotvárajú vedľajšie dejové línie, čiže epizódy.

Toto epické dielo je:

a) novella	b) rozprávka	c) poviedka	d) román

C. Menšie epické dielo - opisuje len jednu udalosť a predchádzajúce a nasledovné udalosti sa spomínajú len mimochodom; dej má jednoduchý a vystupuje v ňom málo postáv; hlavnou postavou je obyčajný človek, ktorý je opísaný v krátkom časovom úseku; kompozícia tohto diela znamená vytváranie jedného celku z menších častí.

Toto epické dielo je:

a) novella	b) rozprávka	c) poviedka	d) román

Správna odpoveď

A. c) novela
B. d) román
C. c) poviedka

SJ.3.4.4. dokáže charakterizovať jednotlivé postavy (kladné, záporné) z čitateľského hľadiska a svoje tvrdenie podložiť argumentmi

Úloha

Pozorne prečítajte text z poviedky Ťapákovci a všimnite si podčiarknuté skupiny slov a vety.

Nechce Iľu nik, lebo sa vyvyšuje nad všetky druhé. Je i v obecnej službe: je babicou. Bola na kurze v Sobote zo dva mesiace a odvtedy drží sa nad druhé povýšene, akoby bola nie zo sedliackeho, ale z panského rodu. Nič sa jej odvtedy nepáči v dome, s ničím nie je spokojná. Naúča, majstruje a chce zrútiť staré obyčaje, odjakživa u Ťapákov zakorenené.
(...)
Na poludnie vystúpila Iľa, že je chyža malá, nespracú sa do nej, i žiadala, aby sa postavil ešte jeden dom.
"Ale vy, čo by vás toľko bolo, že by ste jeden druhému na hlavách chodili - vy nedbáte. Druhí ľudia, aj čo ich je pomenej, hľadia sa jeden druhému vystúpiť, ale vy sa potkýnať budete jeden do druhého, a neťuchnete sa. Vy na piaď od nosa nevidíte, nehodníci!" Z chlapov boli vtedy traja v izbe, no nedbali a neohlásili sa, akoby Iľa nie im, ale ktovie komu vravela. Ani ženy sa nezastarejú. Lení sa im jazyky pohnúť...
(...)
Či je toto chyža? To je jama zdusená. Či je to zdravo? Veď vám ja len dobre chcem. Ale vy na múdrejšieho nepodbáte. Veď ste takí všetci, ako v pivnici vyrastení - bez akomak farby. Ani krvi nemáte v sebe, ale mlieko ako pavúci - cmar akýsi. Mne i v Sobote doktori vždy vravievali, že je dobré povetrie a čistota pol života, a také je i porekadlo. A toľko ľudu! Keď sa chytíme, za mesiac spravíme dom!"
"A čo ti hneď sám kráľ povedal, my vovedno ostaneme, ako bolo dosiaľ. Tu po dvadsaťdva ľudí bývalo, teraz nás je len šestnásť, a už ti je tesno!"
Večer Iľa vynašla si kázeň robiť, že chlapi oračku nezapočali. Boli všetci v izbe, no nepodbali na ňu ani teraz. Úplná nedbalosť a flegma lipela im na dušiach.

Pokúste sa nasledujúce antonymá priradiť k Ťapákovcom a Ili a zapíšte ich do tabuľky:
statickosť - dynamickosť, minulosť - budúcnosť, pasivita - aktivita, konzervatívnosť - pokrokovosť.

Ťapákovci				
Iľa				

Správna odpoveď

Ťapákovci	statickosť	minulosť	pasivita	konzervatívnosť
Iľa	dynamickosť	budúcnosť	aktivita	pokrokovosť

SJ.3.4.5. vie vysvetliť podstatu zápletky ako kompozičnej fázy deja v známom texte

Úloha

Pozorne prečítajte úryvok z poviedky Tomáša Čelovského *Ako Samo Bažaľa takmer stretol paniu, ktorú nikto nepoznal.*

Potom vzal dedo dve palice, menšiu dal Samkovi, väčšiu si ponechal pre seba a začali strážiť. Dedo s vnukom sa vybrali na opačné konce vinohradu a udierali pritom o plechovice. Dedo: tuk-tuk-tuk po konzervách na stĺpikoch a vnuk: tak-tak-tak po plechoviciach na zemi. Najprv dedo, potom vnuk, vlastne najprv vnuk, potom dedo. Tak podľa zvuku v každej chvíli vedeli, kde sa ten druhý nachádza. A už to vedeli aj škorce: dnes sa na hrozno nepôjde.
Až v jednej chvíli dedovo klopanie zatíchlo. Samo spozornel a načúval. Zaklopal silnejšie: tak-tak-tak a zasa načúval. Znehybnel a ani nedýchal. Ticho. Také ticho, že v Samovi sa náhle prebudil strach, nezadržateľne, ako keď niečo zaplavuje voda, ako keď kypí mlieko. Ale strach sa nepredral von, ostal mu trčať v hrdle ako hrča, ako zapichnutá rybia kosť. Samo sa predesil - stalo sa niečo dedovi?
Rozbehol sa za ním.
Rýchlo, ako len vládal, prebehol hore viničnou uličkou, potom sa tou istou cestou vrátil, lebo sa mu zazdalo, že dedo je na opačnom konci. Napokon sa pustil krížom pomedzi révu a celý sa pritom doškriabal. Z jedného škrabanca sa mu pustila krv, ale Samo nijakú bolesť necítil. Celý sa premenil na kôpku strachu. Jediné, čo cítil, bolo: dedo, kde si? Stalo sa ti niečo?
Potom zovretie v hrdle poľavilo a zo Sama vybuchol plač. Už ani nevedel, kde je, ani kam uteká, zdalo sa mu, akoby bežal na mieste, zdalo

sa mu, že sa pominie, že sa prepadne...
Zrazu to všetko, ako keď zľahka luskneme prstami, odniesol dedov mäkký hlas:

Podstatu zápletky deja uvedenej časti z poviedky autor podal jednou z nasledujúcich viet. Zakrúžkuj písmeno pred tou vetou.

a) Samo sa predesil - stalo sa niečo dedovi?
b) Až v jednej chvíli dedovo klopanie zatíchlo.
c) Potom zovretie v hrdle poľavilo a zo Sama vybuchol plač.
d) Také ticho, že v Samovi sa náhle prebudil strach, ...
e) Znehybnel a ani nedýchal.

Správna odpoveď

b) Až v jednej chvíli dedovo klopanie zatíchlo.

SJ.3.4.6. vie vysvetliť pojmy rým, rytmus v súvislosti s umeleckou rečou viazanou (v básni a v populárnej piesni)

Úloha

Do štvorčeka pred každým pojmom vpíš poradové číslo vysvetlenia toho pojmu.

☐	verš	1. striedanie dlhých a krátkych, prízvučných a neprízvučných slabík vo verši
☐	rým	2. zložka básne skladajúca sa z dvoch alebo viacerých veršov medzi sebou oddelené medzerou
☐	rytmus	3. rytmicky usporiadaný rad slov do jedného riadku, tvoriaci časť básne.
☐	Strofa	4. zvuková zhoda alebo podobnosť v zakončení dvoch alebo viacerých za sebou nasledujúcich veršov

Správna odpoveď

3. verš
4. rým
1. rytmus
2. strofa

SJ.3.4.7. vie vysvetliť sonet ako lyrickú básnickú formu

Úloha

Vyber správnu definíciu sonetu a zakrúžkuj písmeno pred tou definíciou.

a) Sonet je lyrickoreflexívny útvar skladajúci sa z dvoch štvorveršových a z dvoch trojveršových strof.
b) Sonet je lyrickoepický útvar opisujúci šťastný a spokojný život ľudí vo vidieckom prostredí.
c) Sonet je lyrickoepický útvar s pochmúrnym dejom a obyčajne tragickým koncom.
d) Sonet je rozsiahlejšia lyrická báseň, ktorej cieľom je osláviť nejakú osobnosť alebo udalosť.

Správna odpoveď

a) Sonet je lyrickoreflexívny útvar skladajúci sa z dvoch štvorveršových a z dvoch trojveršových strof.

SJ.3.4.8. vie vysvetliť pojem rozprávač v texte a vie identifikovať jednotlivé formy rozprávača, vie transformovať formy rozprávača z ja-formy do on-formy a naopak

Úloha

Pozorne prečítaj uvedené úryvky z poviedok J. Tušiaka a Martina Prebudilu.

A.
Samo Zloch, najobhrešnejší spomedzi nás a najnemilosrdnejší z nášho konca dediny, aj tentoraz schmatol futbalovú loptu pod pazuchu práve vtedy, keď sme to najmenej očakávali. Aby sme sa rozumeli - tá lopta nebola jeho, ale on bol z nás najzlostnejší, a preto vždy mal hlavné slovo, v hre i v bitkách.
- Poďme nahnevať Ondriša!
1. Dnes sa už priznám, že som rád pristal, no i dnes sa hanbím za tú radosť, že sa do vôle nasmejeme na úbohom hluchom kraviarovi.

B.
A naozaj to bol jeden z tých chrobákov, akých Milan doma často vídal. 2. Starec ho oklamal a Jana ho už nechce. Čo robiť? Čo len robiť? Cítil, ako sa zem pod ním otvára.
Celý deň presedel za bungalovom, aby nikto nevidel jeho hanbu a nešťastie. Neodišiel na obed, ani na pláž, ani na večeru. V hlave mal iba jednu jedinú myšlienku: musí predsa nájsť toho škorpióna. Musí!
Večer odišiel na to isté miesto, kde bol stretol starca. A naozaj - onedlho sa i on tam objavil.

a) Doplň uvedenú vetu.

V úryvku A. rozprávanie je podané v _____ osobe a v úryvku B. rozprávanie je podané v _____ osobe.

b) Ktorou z podčiarknutých viet v úryvkoch je naznačené, že rozprávač má blízky citový vzťah k hrdinovi poviedky 1. alebo 2? (zakrúžkuj číslicu)

Správna odpoveď

a) V úryvku A. rozprávanie je podané v prvej osobe a v úryvku B. rozprávanie je podané v tretej osobe.
b) 1.

SJ.3.4.9. ovláda literárnu terminológiu, vie definovať umelecké štýlové prostriedky

Úloha

Dopíš na čiary chýbajúce slová.
a) ..... - je básnický prostriedok, ktorý vzniká na základe nejakej podobnosti. Má obrazný charakter.

b) ..... - zosobnenie, vzniká prenášaním ľudských vlastností na neživé veci.

c) ..... - vzniká porovnávaním dvoch vecí alebo javov, ktoré majú niečo spoločné.

Správna odpoveď

a) metafora
b) personifikácia
c) prirovnanie

SJ.3.4.10. vie vymenovať druhy dramatických umení a uviesť rozdiely medzi nimi

Úloha

Pozorne prečítaj uvedené vety.

A. Hra s vážnou tematikou zobrazujúca človeka v zápase s nepriateľskými silami, ktoré sú však silnejšie ako on, preto musí zahynúť (hra sa končí tragicky) je:

a) komédia b) činohra c) tragédia d) opereta

B. S rozvojom rozhlasu sa vyvinul osobitný dramatický útvar, ktorý sa musí stavať na zvukovej stránke, na epickom vyrozprávaní príbehu, preto sa v nich stretávame s postavou rozprávača.

a) muzikál b) opereta c) rozhlasová hra d) televízna hra

C. Hudobno-dramatický útvar zábavného rázu, v ktorom sa strieda hudba s hovoreným slovom je:

a) komédia b) opereta c) monodráma d) jednoaktovka

Správna odpoveď

A. c) tragédia
B. c) rozhlasová hra
C. b) opereta

Vzdelávacie štandardy na konci základného vzdelávania zo slovenského jazyka, ktoré sa budú skúšať neznámymi úlohami

SJ.2.1.4. odlišuje všetky časti textu a diela (index, slovník, bibliografické záznamy a vie ich používať)

Úloha

Pozorne si prečítaj nasledujúci text.

Podľa najnovších údajov je v Afrike nad 16 miliónov stále zamestnaných detí mladších ako desať rokov. Údaje Svetovej banky ukazujú, že je v Afrike medzi tisíc zamestnancami 27 detí, ktoré pracujú v ťažkých podmienkach za mizernú mzdu. V takom rozsahu sa pracovná sila detí nevyužíva ani na jednom kontinente. V Ázii je na tisíc zamestnancov štrnásť detí, v Južnej Amerike šesť a v Európe a Spojených štátoch amerických jedno.

Vypíš z textu údaje, ktoré hovoria o tom, koľko je na ktorom kontinente medzi tisíc zamestnancami detí:

_____
_____
_____
_____

Správna odpoveď

v Afrika je medzi tisíc zamestnancami 27 detí
v Ázii je medzi tisíc zamestnancami 14 detí
v Južnej Amerike je medzi tisíc zamestnancami 6 detí
v Európe a Spojených štátoch amerických je medzi tisíc zamestnancami 1 dieťa

SJ.2.1.6. odlišuje podstatu od komentáru, objektivitu od subjektivity a propagandy na jednoduchých príkladoch

Úloha

Pozorne prečítaj úryvok z textu o krokodíloch. V úryvku sa hovorí o slanovodnom krokodílovi. Keď hovorí o tomto krokodílovi, autor uvádza základné údaje (fakty), ale na jednom mieste vsúva do vecného textu aj svoju poznámku (komentár).

Tvojou úlohou je podčiarknuť iba tú poznámku, ktorá je časťou jednej vety.

Slanovodný krokodíl je najväčší plaz na svete. Priemerná veľkosť slanovodného krokodíla sú 4 metre. Rozmnožujú sa počas obdobia dažďov, pričom samička kladie naraz až 60 kožou potiahnutých vajec. Krokodíly majú veľa prirodzených nepriateľov, a preto sa dospelosti dožije len málo jedincov.
V Austrálii však existujú krokodílie farmy, kde odchovávajú tisícky jedincov kvôli mäsu - chutí výborne /mne pripomínalo mäso z hrude moriaka/ - a pre kožu.
Slanovodný krokodíl dokáže prežiť aj celé mesiace bez potravy. V obdobiach hladu je veľmi letargický.

Záznam z dovolenky v Austrálii

Správna odpoveď

- chutí výborne /mne pripomínalo mäso z hrude moriaka/ -

SJ.3.1.3. vyčleňuje argumenty za a proti niečomu, odvodzuje uzávery založené na zložitejšom texte

Úloha

V istom denníku v rubrike *Veda a technológia* uverejnili nasledujúci článok. Pozorne ho prečítaj a odpovedz na položené otázky.

DESIATA PLANÉTA SLNEČNEJ SÚSTAVY?
BEZMENNÁ VÄČŠIA
Od Pluta je v páse hrubšia o 700 kilometrov

V renomovanom vedeckom časopise *Príroda* práve uverejnili, že bolo objavené najvzdialenejšie nebeské teleso slnečnej sústavy, väčšie od Pluta. Kým nedostane pravé meno, má značku UB313. Novoobjavené teleso prvýkrát spozorovali ešte 31. októbra 2004, ale sa so správou nenáhlilo. Odpoveď na otázku, či je, alebo nie je okolo našej hviezdy, Slnka, desať planét, závisí od toho, čí odborný názor prijmete.
Na verejné uznanie a potvrdenie sa čaká požehnanie Medzinárodného združenia astronómov (IAU). ktoré je jediné splnomocnené posudzovať a arbitrovať v takýchto prípadoch. Priemer záhadného nebeského telesa je o takých 700 kilometrov väčší od priemeru Pluta a odhaduje sa, že činí medzi 2859 a 3094 kilometrami. Otáča sa okolo Slnka orbitou, ktorá je až 97-krát vzdialenejšia od zemskej orbity a je zložkou Kuperovho pásma pozostávajúceho z ľadových zvyškov, utvorených po vzniku slnečnej sústavy.
Patrí k planetárnemu kŕďľu, ale nevieme, či ide o planétu, alebo o planetoid (planétku). Astronómovia vedú ostré spory okolo toho, pripomínajúc nám dávne nedorozumenia ohľadom toho, čo pod pojmom planéta (ne)chápeme. Totiž po roku 1992 bolo registrovaných viac ako tisíc nebeských telies za dráhou Pluta.
Ináč pátranie po desiatej planéte trvá od roku 1930. Niekoľkokrát bolo zverejnené, že ju videli, a potom to popierali. Vlani bola objavená aj *Sedna*, nebeské teleso asi o štvrtinu menšie od Pluta, čo pre niektorých astronómov bolo dôkazom, že ide o planétu. Predsa prevážil názor, že žiadne teleso menšie od deviatej planéty (Pluta) nemožno považovať za planétu.
Lenže ešte vždy nie je zistené, či je veľkosť nebeského telesa postačujúce kritérium na to, aby sme ho vyhlásili za planétu.
Astronóm Michael Brown z Kalifornského ústavu pre technológiu (USA), ktorý objavil UB313, sa vášnivo zasadzuje za to, aby novoobjavené teleso bolo vyhlásené za planétu. Hoci donedávna tento status popieral dokonca Plutu, odrazu volá na všetky strany: "Desiata planéta!"
Odpovedz, prečo je v nádnázve textu napísaný otáznik. Zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou.

a) Lebo Medzinárodné združenie astronómov až teraz má rozhodnúť, ako sa bude menovať UB313
b) Lebo UB313 je z Kuperovho pásma, ktoré vzniklo počas formovanie slnečnej sústavy.
c) Lebo Medzinárodné združenie astronómov až teraz má rozhodnúť, či je UB313 planéta alebo planetoid.

Lebo vlani bola objavená aj Sedna.

Správna odpoveď

c) Lebo Medzinárodné združenie astronómov až teraz má rozhodnúť, či je UB313 planéta alebo planetoid.

SJ.3.3.5. určuje slovný druh v jednoduchej vete ako vetný člen

Úloha

Doplň tabuľku.

	Slovný druh	Vetný člen
Hlas		
slávika		
sa ozýval		
z lesa.		

Správna odpoveď

	Slovný druh	Vetný člen
Hlas	podstatné meno	podmet
slávika	podstatné meno	nezhodný prívlastok
sa ozýval	zvratné zámeno + sloveso	prísudok
z lesa.	predložka + podstatné meno	príslovkové určenie miesta

SJ.3.4.1. vie určiť základné prvky literárnych druhov a žánrov v určitom texte

Úloha

Pozorne prečítaj uvedené texty a každý z nich zaraď do literárneho druhu a literárneho žánru.

A. Osol sa skamarátil s líškou a spolu si vyšli na lov. Do cesty sa im priplietol lev. Líška videla, že je s nimi zle, a preto podišla k levovi a zaručila sa mu, že mu pomôže dostať osla, ak jej nič nespraví. Keď jej lev sľúbil, že jej neublíži, odviedla osla k pasci a sotila ho do nej. A lev vidiac, že mu osol už nemôže ujsť, zdrapil najprv líšku a potom sa pobral za oslom.
Poučenie: Tak sa aj mnohí ľudia stávajú obeťou úkladov, ktoré strojili svojim blížnym.

B.

Stretol som dievča, keď raz snehom vialo,
ulicou išlo - mesiac ticho žiaril,
no moje srdce jej sa pousmialo,
keď som sa zrazu pri nej pozastavil.

Ja razom slovom, hľadiac v očká žhavé:
- kamže ťa biele vločky vyvábili? -
A zajtra na ňu tu som nedočkave
pod stromom čakal, kde sme šťastie snili...

A prišla smelá. Rúčku ponúkla mi,
ulicou prázdnou blúdili sme sami,
len radosť biela, čo padala z neba,

len vločky biele a šepoty devy
tu v mojom srdci prebúdzali spevy
jemné a čisté ako striedky chleba.

	Literárny druh	Literárny žáner
A.		
B.		

Správna odpoveď

	Literárny druh	Literárny žáner
A.	epika	bájka
B.	lyrika	sonet

Vzdelávacie štandardy pre koniec povinného vzdelávania z matematiky s úlohami

MA.1.1.1. Žiak vie prečítať a zapísať rôzne druhy čísel (prirodzené, celé, racionálne).

Úloha

Pospájaj čiarami rovnaké čísla tak, ako je začaté:

Riešenie

MA.1.1.2. Žiak vie previesť desatinný zápis čísla na zlomok a opačne.

Úloha

Ktoré z ponúknutých čísel sa rovná číslu 0,3?

Zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou.

a) $\frac{10}{3}$

b) $\frac{3}{10}$

c) $\frac{1}{3}$

d) $\frac{3}{1}$

Riešenie

b) $\frac{3}{10}$

MA.1.1.3. Žiak vie usporiadať podľa veľkosti čísla v tom istom zápise pričom použije obrázok, ak je to potrebné.

Úloha

Dané sú čísla:

-3,1 -12,2 0,03 0,3

a) Najmenšie z týchto čísel je:

b) Najväčšie z týchto čísel je:

Riešenie

a) Najmenšie z týchto čísel je:	-12,2	
b) Najväčšie z týchto čísel je:	0,3	

MA.1.1.4. Žiak vie vykonať jednu základnú matematickú operáciu s číslami toho istého zápisu pomocou obrázka, ak je to potrebné (v prípade sčítania a odčítania zlomkov iba zlomky s rovnakými menovateľmi); počíta, napríklad 1/5 z *n*, kde je *n* dané prirodzené číslo.

Úloha

Vypočítaj a napíš zodpovedajúci výsledok:

a) - 6 : 2 = _____

b) - 6 - 2 = _____

c) - 6 · 2 = _____

d) - 6 + 2 = _____

Riešenie

a) - 6 : 2 = −3

b) - 6 - 2 = −8

c) - 6 · 2 = −12

d) - 6 + 2 = −4

MA.1.1.5. Žiak vie deliť jednociferným číslom zo zvyškom a vie, kedy je jedno číslo deliteľné s druhým.

Úloha

Vyplň nasledujúcu tabuľku tak, ako je začaté:

delenec	deliteľ	zvyšok
21376	10	6
123	2	
237	3	
128	5	

Riešenie

delenec	deliteľ	zvyšok
21376	10	6
123	2	1
237	3	0

128	5	3

MA.1.1.6. Žiak vie použiť celé čísla a jednoduché výrazy s nimi pomocou vizuálnych predstáv.

Úloha
Janka má dnes narodeniny a hovorí: "O tri roky budem mať 18 rokov". Koľko rokov má dnes Janka? Zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou. a) 12 b) 15 c) 18 d) 21
Riešenie
b) 15

MA.1.2.2. Žiak vykonáva formálne operácie ktoré sú redukované a závisia od interpretácie; vie vypočítať mocninu daného čísla, vie základné operácie s mocninami.

Úloha
Zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou. Súčin $2^{10} \cdot 2^{2}$ sa rovná: a) 2^{5} b) 2^{8} c) 2^{12} d) 2^{20}
Riešenie
c) 2^{12}

Úloha
Zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou. Hodnota mocniny $0{,}3^{2}$ je: a) 0,06 b) 0,6 c) 0,09 d) 0,9
Riešenie
c) 0,09

MA.1.2.1. Žiak vykonáva formálne operácie ktoré sú redukované a závisia od interpretácie; vie riešiť lineárne rovnice, v ktorých je neznámy iba jeden člen

Úloha
Ktoré číslo je riešenie rovnice $\frac{x}{2}+2 = 8$? Zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou. a) 5 b) 6 c) 12 d) 20
Riešenie
c) 12

MA.1.2.3. Žiak vykonáva formálne operácie ktoré sú redukované a závisia od interpretácie; vie sčítať, odčítať a násobiť jednočleny.

Úloha

Zjednoduš nasledujúce výrazy:

$5a^3 + 7a^3 =$ _____

$9x^2 - 4x^2 =$ _____

$2b \cdot 3b^2 =$ _____

Riešenie

$5a^3 + 7a^3 = 12a^3$

$9x^2 - 4x^2 = 5x^2$

$2b \cdot 3b^2 = 6b^3$

MA.1.2.4. Žiak vykonáva formálne operácie ktoré sú redukované a závisia od interpretácie; vie určiť hodnotu funkcie danú tabuľkou alebo vzorcom.

Úloha

Funkcia je daná vzorcom y = 2x + 1. Urči zodpovedajúce hodnoty premenných x a y a vyplň tabuľku.

x	0		4
y		5	

Riešenie

x	0	2	4
y	1	5	9

MA.1.3.1. Žiak pozná pojmy: úsečka, polpriamka, priamka, rovina a uhol (všíma si ich modely v reálnych situáciách a dokáže ich narysovať použijúc pomôcky - pravítko, trojuholník a kružidlo; rozlišuje niektoré druhy uhlov a rovnobežné a kolmé priamky).

Úloha

Spoj útvar na obrázku so zodpovedajúcim pojmom (názvom).

- • úsečka
- • uhol
- • polpriamka
- • priamka

Riešenie

úsečka

uhol

MA.1.3.2. Žiak pozná pojmy: trojuholník, štvoruholník, štvorec a obdĺžnik (všíma si ich modely v reálnych situáciách a dokáže ich narysovať pomocou pravítka, trojuholníka a kružidla; žiak rozlišuje základné druhy trojuholníkov, pozná základné prvky trojuholníka a vie vypočítať obvod a plošný obsah trojuholníka, štvorca a obdĺžnika na základe údajov, ktoré sú priamo dané v úlohe; vie použiť Pytagorovu vetu na výpočet neznámej strany pravouhlého trojuholníka).

Úloha
Akú veľkosť podlahy prikrýva koberec dĺžky 3,5 m a šírky 2 m? Zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou: a) 11 m^2 b) 7 m^2 c) 5,5 m^2 d) 3,5 m^2
Riešenie
b) 7 m^2

Úloha
Vypočítaj preponu pravouhlého trojuholníka, ktorý je na obrázku.   *c* = _____cm
Riešenie
c = 10 cm

MA.1.3.3. Žiak pozná pojmy: kruh, kružnica (vie vyčleniť ich základné prvky, všíma si ich modely v reálnych situáciách a vie ich narysovať pomocou kružidla a pravítka, vie vypočítať obvod a obsah kruhu, keď je daný polomer).

Úloha
Aký je obvod kruhu ktorého polomer je 7 cm? Zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou.

a) 14 cm

b) 49 cm

c) 14π cm

d) 49π cm

Riešenie

c) 14π cm

MA.1.3.4. Žiak pozná pojmy: kocka a kváder (všíma si ich modely v reálnych situáciách, pozná ich základné prvky a vie vypočítať ich povrch a objem).

Úloha

Hrana podstavy pravidelného štvorbokého hranola je 6 cm, a výška hranola je 10 cm. Aký je povrch daného hranola?

Povrch hranola je _____ cm^2.

Riešenie

$P = 2 \cdot 36\ cm^2 + 4 \cdot 60\ cm^2 = 312\ cm^2$

Povrch hranola je 312 cm^2.

MA.1.3.5. Žiak pozná pojmy: kužeľ, valec, guľa (všíma si ich modely v reálnych situáciách, pozná ich základné prvky).

Úloha

Na každý valec napíš číslo 1, na každý kužeľ číslo 2, a na každú guľu číslo 3.

Riešenie

MA.1.3.6. Žiak intuitívne chápe pojem zhodných útvarov (jeden útvar premiestniť, aby sa kryl s druhým).

Úloha

Ktorý útvar na obrázku je zhodný s útvarom A?

Zakrúžkuj písmeno nad správnou odpoveďou.

a) b) c) d)

Riešenie

c)

Úloha

Daný je útvar F. Vyfarbi čo je potrebné, aby útvar G bol zhodný (aby sa mohol kryť) s útvarom F.

Riešenie

MA.1.4.1. Žiak vie použiť zodpovedajúce jednotky pre meranie dĺžky, plochy, objemu, hmotnosti, času a uhlov.

Úloha

Do prázdneho políčka v tabuľky napíš zodpovedajúcu mernú jednotku.

	Merné číslo	Merná jednotka
Plošný obsah jednej učebne	50	
Vzdialenosť medzi Belehradom a Nišom	220	
Hmotnosť jedného jablka	120	
Cestovanie lietadlom z Belehradu do Atén trvá	2	

Riešenie

	Merné číslo	Merná jednotka
Plošný obsah jednej učebne	50	m^2
Vzdialenosť medzi Belehradom a Nišom	220	km
Hmotnosť jedného jablka	120	g
Cestovanie lietadlom z Belehradu do Atén trvá	2	hodina alebo h

MA.1.4.2. Žiak vie premeniť väčšie jednotky dĺžky, hmotnosti a času, na menšie.

Úloha

Ktoré časové obdobie je najdlhšie?

Zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou.

a) tri mesiace

b) 100 dní

c) 10 týždňov

d) štvrť roka

Riešenie

b) 100 dní

MA.1.4.3. Žiak vie použiť rôzne apoeny peňazí.

Úloha

Ak 3 dvestodinárové bankovky zameníš 50-dinárovými bankovkami, koľko bankoviek dostaneš?

Dostanem _____ bankoviek po 50 dinárov.

Riešenie

Dostanem 12 bankoviek po 50 dinárov.

MA.1.4.4. Žiak si vie zvoliť pri meraní zodpovedajúcu mernú jednotku; zaokrúhliť veličiny vyjadrené danou mierou.

Úloha

Do prázdneho políčka vpíš zodpovedajúcu mernú jednotku: km, cm, l, kg alebo g.

	Merné číslo	Merná jednotka
Množstvo benzínu v nádrži automobilu	50	
Vzdialenosť medzi Belehradom a Kruševcom i Novog Sada	200	
Hmotnosť jednej hrušky	120	
Priemer tenisovej loptičky	8	
Hmotnosť jedného psa	12	

Riešenie

	Merné číslo	Merná jednotka
Množstvo benzínu v nádrži automobilu	50	l
Vzdialenosť medzi Belehradom a Kruševcom i Novog Sada	200	km
Hmotnosť jednej hrušky	120	g
Priemer tenisovej loptičky	8	cm

Hmotnosť jedného psa	12	kg

MA.1.5.1. Žiak vie vyjadrovať polohu objektov zoraďujúc ich do riadkov a stĺpcov; určiť polohu bodu v prvom kvadrante súradnicovej sústavy ak sú dané súradnice, a opačne.

Úloha

Na obrázku je znázornený plán kina ODEON. Marek si kúpil lístok v šiestom rade na ľavej strane, sedisko číslo 3.
Vyfarbi Marekovo sedisko.

Riešenie

MA.1.5.2. Žiak vie prečítať a pochopiť údaje z grafikonu, diagramu alebo z tabuľky, a určiť minimum a maximum závislej veličiny.

Úloha

Počet slnečných dní v roku, podľa mesiacov, daný je diagramom.

a) Najmenej slnečných dní v roku bolo v _____

b) Najviacej slnečných dní v roku bolo v _____

Riešenie

a) Najmenej slnečných dní v roku bolo v decembri.

b) Najviacej slnečných dní v roku bolo v auguste.

MA.1.5.3. Žiak vie údaje z tabuľky znázorniť grafikonom a opačne.

Úloha

Použi tabuľku úspechu žiakov

Úspech žiakov na písomnej práci	
známka	počet žiakov
5	3
4	6
3	12
2	7

adokonči započatý grafikon.

Riešenie

MA.1.5.4. Žiak vie určiť zadané percento nejakej veličiny.

Úloha
Milina sa rozhodla, že si kúpi tenisky ktoré stoja 4 000 dinárov. Pri kúpe dostala od predavača zľavu 10%. Koľko dinárov vynáša zľava ktorú Milina dostala? Milina dostala zľavu _____ dinárov.
Riešenie
Milina dostala zľavu 400 dinárov.

MA.2.1.1. Žiak vie usporiadať podľa veľkosti čísla zapísané v rôznych tvaroch.

Úloha
Dané sú nasledujúce čísla
$-\frac{1}{2}$ 0,2 - 1,2 $1\frac{1}{2}$.
Ktoré z daných čísel je najmenšie, a ktoré najväčšie? Najmenšie číslo je _____, a najväčšie číslo je _____.
Riešenie
Najmenšie číslo je -1,2, a najväčšie číslo je $1\frac{1}{2}$.

MA.2.1.2. Žiak vie určiť opačné číslo, recipročnú (prevrátenú) hodnotu a absolútnu hodnotu čísla; vypočítať hodnotu jednoduchého výrazu a viacerými matematickými operáciami rôznej priority, vrátane oslobádzania od zátvoriek, s číslami rovnakého zápisu.

Úloha
Vypočítaj:
a) $\left(\frac{3}{4}-\frac{1}{2}\right)\cdot 4 =$ b) $3{,}2 \cdot (4{,}3+5{,}7) =$

Riešenie

a) $\left(\frac{3}{4}-\frac{1}{2}\right)\cdot 4 = 1$

b) $3{,}2 \cdot (4{,}3+5{,}7) = 32$

Úloha

Doplň nasledujúcu tabuľku:

Číslo *x*	$\frac{5}{2}$		$\frac{1}{5}$	
Prevrátená hodnota čísla *x*	$\frac{2}{5}$			-1
Číslo opačné číslu *x*	$-\frac{5}{2}$	2		

Riešenie

Číslo *x*	$\frac{5}{2}$	- 2	$\frac{1}{5}$	- 1 alebo $\frac{1}{-1}$
Prevrátená hodnota čísla *x*	$\frac{2}{5}$	$-\frac{1}{2}$	5 alebo $\frac{1}{\frac{1}{5}}$	- 1
Číslo opačné číslu *x*	$-\frac{5}{2}$	2	$-\frac{1}{5}$	1

MA.2.1.3. Žiak vie uplatniť základné pravidlá deliteľnosti číslami 2, 3, 5, 9 a dekadickými jednotkami.

Úloha

Pospájaj dané čísla so zodpovedajúcimi vetami:

3030305

Číslo je deliteľné s 3.

3030302

Číslo je deliteľné s 2.

2020203

Číslo je deliteľné s 5.

3050503

Riešenie

MA.2.1.4. Žiak vie použiť čísla a číselné výrazy v jednoduchých reálnych situáciách.

Úloha
Za 25 písaniek je zaplatené 750 dinárov. Písanka je o 20 dinárov drahšia ako ceruzka. Koľko sa za tie peniaze mohlo kúpiť ceruziek? Napíš celý postup. Za 750 dinárov sa mohlo kúpiť _____ ceruziek.
Riešenie
750 : 25 = 30 Cena písanky je 30 dinárov. Cena ceruzky je 30 - 20 = 10 dinárov 750 : 10 = 75 Za 750 dinárov sa mohlo kúpiť 75 ceruziek.

MA.2.2.1. Žiak vo vykonávaní matematických operácií dosiahol slušnú úroveň; vie riešiť lineárne rovnice a sústavy lineárnych rovníc s dvoma neznámymi.

Úloha
Zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou. Daná je rovnica $\frac{2x-3}{3}-\frac{5x-6}{6}=-2$. Jej riešenie sa nachádza medzi číslami a) -20 a -10 b) -10 a 10 c) 10 a 20 d) 20 a 30
Riešenie
c) 10 a 20

MA.2.2.2. Žiak vo vykonávaní matematických operácií dosiahol slušnú úroveň; vie operácie s mocninami a vie čo je druhá odmocnina.

Úloha		
Vedľa správneho tvrdenia zakrúžkuj slovo SPRÁVNE, a vedľa nesprávneho tvrdenia slovo NESPRÁVNE.		
$5^4 \cdot 5^3 = 5^{12}$	SPRÁVNE	NESPRÁVNE
$(2^3)^4 = (2^4)^3$	SPRÁVNE	NESPRÁVNE
$3^5 : 3^4 = 3$	SPRÁVNE	NESPRÁVNE
$\sqrt{9}+\sqrt{16}=\sqrt{9+16}$	SPRÁVNE	NESPRÁVNE
Riešenie		
$5^4 \cdot 5^3 = 5^{12}$	SPRÁVNE	NESPRÁVNE

$(2^3)^4 = (2^4)^3$	SPRÁVNE	NESPRÁVNE
$3^5 : 3^4 = 3$	SPRÁVNE	NESPRÁVNE
$\sqrt{9} + \sqrt{16} = \sqrt{9+16}$	SPRÁVNE	NESPRÁVNE

MA.2.2.3. Žiak vo vykonávaní matematických operácií dosiahol slušnú úroveň; vie sčitovať a odčitovať mnohočleny, vie vynásobiť dva dvojčleny a určiť druhú mocninu dvojčlena.

Úloha

Druhá mocnina dvojčlena $(\frac{1}{2}m - n)^2$ je:

a) $\frac{1}{2}m^2 + 2mn + n^2$

b) $\frac{1}{4}m^2 - mn + n^2$

c) $\frac{1}{2}m^2 - mn + n^2$

d) $\frac{1}{4}m^2 - n^2$

Riešenie

b) $\frac{1}{4}m^2 - mn + n^2$

MA.2.2.4. Žiak vo vykonávaní matematických operácií dosiahol slušnú úroveň; vie zistiť závislosť medzi premennými, pozná funkciu y = ax a vie graficky interpretovať jej vlastnosti; na tie vlastnosti nadviazať pojem priamej úmernosti a určiť neznámy člen úmery.

Úloha

Na jednom z daných výkresov je znázornená závislosť medzi množstvom olova (*x*) a zinku (*y*) v zliatine, ktorá obsahuje olovo a zinok v pomere 2 : 1.

Zakrúžkuj písmeno nad obrázkom, na ktorom je znázornená závislosť medzi olovom a zinkom v tej zliatine.

a) b) c) d)

Riešenie

c)

Úloha
Za 8 m látky treba zaplatiť 2 400 dinárov. a) Koľko stojí 12 m takej istej látky? b) Koľko metrov takej istej látky sa môže kúpiť za 750 dinárov? a) 12 m látky stojí _____ dinárov. b) Za 750 dinárov sa môže kúpiť _____ metrov látky.
Riešenie
a) 12 m látky stojí 3600 dinárov. b) Za 750 dinárov sa môže kúpiť 2,5 metrov látky.

MA.2.2.5. Žiak vo vykonávaní matematických operácií dosiahol slušnú úroveň; vie použiť rovnice v jednoduchých slovných úlohách.

Úloha
Keď Peter strovil tretinu svojich úspor na zaplatenie kreditu pre mobilný telefón, zostalo mu ešte 800 dinárov. Aké boli Petrove úspory? Petrove úspory boli _____ dinárov.
Riešenie
Petrove úspory boli 1200 dinárov.

MA.2.3.1. Žiak vie určiť výplnkové a doplnkové uhly, susedné (vedľajšie) a vrcholové uhly; vie počítať s nimi ak sú vyjadrené celými stupňami.

Úloha
Urči veľkosť uhla α, ktorý je na obrázku.   α = _____
Riešenie
α = 80°

MA.2.3.2. Žiak vie určiť vzťah strán a uhlov trojuholníka, súčet uhlov trojuholníka a štvoruholníka a pri riešovaní úloh uplatniť Pytagorovu vetu.

Úloha
Na obrázku je plachetnica. Aký je plošný obsah plachty znázornenej na obrázku? Napíš celý postup.

Plošný obsah plachty je _____ m^2.

Riešenie

Ak je výška stožiara x, potom je $x^2 = 13^2 - 5^2 = 169 \cdot 25 = 144$.

Výška stožiara je 12 m. Plošný obsah plachty je $P = \frac{1}{2} 12 \cdot 5 = 30\ m^2$

Plošný obsah plachty je 30 m^2.

MA.2.3.3. Žiak vie použiť vzorce pre obvod a obsah kruhu a medzikružia.

Úloha

Plošný obsah menšieho kruhu je $9\pi\ cm^2$. Plošný obsah medzikružia je $16\pi\ cm^2$.

Vypočítaj polomer väčšieho kruhu.

Polomer väčšieho kruhu je ____ cm.

Riešenie

$Pvk = (9\pi + 16\pi)\ cm^2 = 25\pi\ cm^2$
$r^2\pi = 25\pi\ cm^2$
$r = 5\ cm$

Polomer väčšieho kruhu je 5 cm.

MA.2.3.5. Žiak vie vypočítať povrch a objem valca, kužeľa a gule, keď sú potrebné prvky priamo dané v úlohe.

Úloha

Na obrázku sú dva valce ktorých objemy sú V_1 a V_2.

Zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou.

a) $V_1 > V_2$

b) $V_1 < V_2$

c) $V_1 = V_2$

Riešenie

c) $V_1 = V_2$

MA.2.3.6. Žiak vie spozorovať osovo súmerné útvary a určiť os súmernosti; použiť zhodnosť a jej spätosť s charakteristickými vlastnosťami útvarov (napr. rovnobežnosť a zhodnosť strán rovnobežníka).

Úloha

Vyfarbi políčka na obrázku, tak aby sa dostal osovo súmerný útvar vzhľadom na priamku *p*.

Riešenie

MA.2.4.1. Žiak vie porovnať veličiny, ktoré sú vyjadrené rôznymi jednotkami na meranie dĺžky a hmotnosti.

Úloha

Učiteľka na tabuľu napísala hmotnosť štyroch predmetov.
Zakrúžkuj písmeno pod predmetom, ktorý je najťažší.

1kg 20g	1,2kg	1022g	1,002kg
a)	b)	c)	d)

Riešenie

1,2kg
b)

Úloha

V predajni majú tri očistené kuriatká, ktorých hmotnosť je 1340 g, 1,35 kg, respektíve 1 kg 290 g.

Usporiadaj tie hmotnosti podľa veľkosti, od najväčšej po najmenšiu.

Odpoveď: _____ > _____ > _____

Riešenie

1,35 kg > 1340 g > 1kg 290 g

MA.2.4.2. Žiak vie premeniť hodnoty jednej valuty do druhej pomocou zodpovedajúcej úmery.

Úloha

Maja novoročné sviatky strávila v Taliansku. Cena pobytu s cestou bola 200 eúr.
Akú sumu Maja zaplatila v dinároch, ak v deň platenia 1 euro malo hodnotu 105 dinárov?

Maja zaplatila _____ dinárov.

Riešenie

Maja zaplatila 21 000 dinárov.

Úloha

Ak jedna nórska koruna má hodnotu 12,50 dinárov a jedno euro 105 dinárov, akú hodnotu má 10 eúr v nórskych korunách?
Napíš celý postup.

10 eúr má hodnotu_____ nórskych korún.

Riešenie

10 eúr je 105 · 10 = 1050 dinárov. 1050 : 12,5 = 84

10 eúr má hodnotu 84 nórske koruny.

MA.2.4.3. Žiak vie danú veličinu vyjadriť približnou hodnotou.

Úloha

Kvetinár má ceny kvetov z dovozu zaokrúhliť na najbližšie celé číslo. Vpíš nové ceny do danej tabuľky.

Rastlina	A	B	C
Nová cena			

Riešenie

Rastlina	A	B	C
Nová cena	8	9	6

MA.2.5.1. Žiak pozná súradnicovú sústavu (vie určiť súradnice bodov, osovo alebo stredovo súmerných atď.).

Úloha

Na základe daných súradníc bodu A, narysuj os y Dékartovej pravouhlej súradnicovej sústavy.

Riešenie

MA.2.5.2. Žiak vie čítať jednoduché diagramy a tabuľky, a na základe nich spracovať údaje podľa jedného kritéria (napr. určiť aritmetický stred pre danú množinu údajov; porovnať hodnoty výrazu so strednou hodnotou).

Úloha

V danej tabuľky je vzdialenosť medzi jednotlivými mestami vyjadrená v kilometroch.

Belehrad							
Čačak	144						
Kragujevac	120	87					
Nikšić	536	395	482				
Niš	239	186	143	576			
Nový Sad	81	225	219	616	314		
Zreňanin	80	224	200	616	319	50	
Vzdialenosť v kilometroch	Belehrad	Čačak	Kragujevac	Nikšić	Niš	Nový Sad	Zreňanin

Na základe údajov, ktoré sú dané v tabuľke, doplň nasledujúce vety tak, aby boli správne.

a) Vzdialenosť medzi Čačkom a Nikšićom je _____ kilometrov.

b) Vzdialenosť medzi Nikšićom a _____ je rovnaká ako aj

vzdialenosť medzi Nikšićom a _____ .

Riešenie

a) Vzdialenosť medzi Čačkom a Nikšićom je 395 kilometrov.

b) Vzdialenosť medzi Nikšićom a Novým Sadom je rovnaká ako aj

vzdialenosť medzi Nikšićom a Zreňaninom.

MA.2.5.3. Žiak vie spracovať zozbierané údaje a znázorniť ich tabuľkou alebo graficky; vie určiť medián stredných hodnôt.

Úloha

Diagramom na obrázku znázornený je úspech žiakov jedného oddelenia na teste z matematiky.

a) Doplň tabuľku, ktorá zodpovedá danému diagramu, tak ako je začaté:

Úspech žiakov na teste z matematiky	
známka	počet žiakov
5	
4	
3	
2	
1	3

b) Vypočítaj strednú známku na teste z matematiky.

Stredná známka na teste z matematiky je _____

Riešenie

a)

Úspech žiakov na teste z matematiky	
známka	počet žiakov
5	5
4	7
3	10
2	5
1	3

b) Stredná známka na teste z matematiky je 3,2.

MA.3.1.2. Žiak vie vhodne používať pojem deliteľnosti v problémových situáciách.

Úloha

Napíš tri čísla piatej tisícky, ktorých číslica desiatok je 2, a ktoré sú deliteľné číslom 9.

Sú to čísla _____, _____, _____.

Riešenie

Napísané hociktoré tri čísla z množiny {4023, 4122, 4221, 4320, 4329, 4428, 4527, 4626, 4725, 4824, 4923}.

MA.3.1.3. Žiak vie použiť čísla a číselné výrazy v reálnych situáciách.

Úloha

Kvetinárka robí a predáva kytice. V každej kytici sú 4 ruže a 3 margaréty. Ak kvetinárka na každej predanej ruži zarobí 35 dinárov, na každej predanej margaréte 25 dinárov a na robení kytice 60 dinárov, koľko najmenej kytíc má predať, aby zarobila viac ako 1500 dinárov? Napíš celý postup.

Kvetinárka má predať najmenej _____ kytíc.

Riešenie

Zárobok na jednej kytici: 4 · 35 + 3 · 25+ 60 = 140 + 75 + 60 = 275

275 · 5 = 1375, 275 · 6 = 1650 alebo 1500 : 275 = 5,45…

Kvetinárka má predať najmenej 6 kytíc.

MA.3.2.2. Žiak dosiahol vysokú úroveň vo vykonávaní matematických operácií so zdôrazňovaním vlastností ktoré sa uplatňujú; vie uplatniť vlastnosti mocniny a druhej odmocniny.

Úloha

Ak sa vie, že je $32^2 = 1024$, vypočítaj:

a) $\sqrt{10,24}$ = _____

b) $\sqrt{102400}$ = _____

c) $\sqrt{0,1024}$ = _____

Riešenie

a) $\sqrt{10,24}$ = 3,2

b) $\sqrt{102400}$ = 320

c) $\sqrt{0,1024}$ = 0,32

MA.3.2.3. Žiak dosiahol vysokú úroveň vo vykonávaní matematických operácií so zdôrazňovaním vlastností ktoré sa uplatňujú; vie uplatniť vzorce pre rozdiel druhých mocnín (rozdiel štvorcov) a druhú mocninu (štvorec) dvojčlena; algebrické výrazy šikovne transformovať a upraviť na najjednoduchší tvar.

Úloha

Zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou.

Mnohočlen $(a - 1)(2a + 1) - (a - 6)(a + 6)$ sa rovná mnohočlenu:

a) $a^2 - a + 35$

b) $a^2 - a - 37$

c) $a^2 + 35$

d) $a^2 - 37$

Riešenie

a) $a^2 - a + 35$

Úloha

Vypočítaj:

a) rozdiel druhých mocnín čísel 7 a 3 : _____

b) druhú mocninu rozdielu čísel 7 a 3 : _____

c) súčet druhých mocnín čísel 7 a 3 : _____

d) druhú mocninu súčtu čísel 7 a 3 : _____

Riešenie

a) $7^2 - 3^2 = 49 - 9 = 40$

b) $(7 - 3)^2 = 4^2 = 16$

c) $7^2 + 3^2 = 49 + 9 = 58$

d) $(7 + 3)^2 = 10^2 = 100$

MA.3.2.4. Žiak dosiahol vysokú úroveň vo vykonávaní matematických operácií so zdôrazňovaním vlastností ktoré sa uplatňujú; vie rozlíšiť priamoúmerné a nepriamoúmerné veličiny a vyjadriť to zodpovedajúcim zápisom; pozná lineárnu funkciu a vie graficky interpretovať jej vlastnosti.

Úloha

Na ktorom obrázku je znázornený graf funkcie $y = -x + 3$?
Zakrúžkuj písmeno nad správnou odpoveďou.

a) b) c) d)

Riešenie

c)

Úloha

Deviati priatelia by očistili bazén za štyri dni. Koľký priatelia by im ešte mali pomôcť, aby bazén bol očistený za tri dni?

Bazén bude očistený za tri dni, ak im pomôžu ešte ____ priatelia.

Riešenie

9 : x = 3 : 4 alebo x : 9 = 4 : 3
x = 12
12 - 9 = 3

Bazén bude očistený za tri dni, ak im pomôžu ešte 3 priatelia.

MA.3.2.5. Žiak dosiahol vysokú úroveň vo vykonávaní matematických operácií so zdôrazňovaním vlastností ktoré sa uplatňujú; vie použiť rovnice, nerovnice a sústavy rovníc na riešovanie zložitejších slovných úloh.

Úloha

Kým bola na letovaní, Naďa každému zo svojich 9 priateľov poslala alebo list alebo pohľadnicu. Na pohľadnice kúpila známky po 10 dinárov a na listy známky po 15 dinárov. Koľko listov a koľko pohľadníc Naďa poslala, ak na známky strovila spolu 110 dinárov?
Napíš celý postup.

Naďa poslala _____ listov a _____ pohľadnice.

Riešenie

x - počet listov
y - počet pohľadníc

$x + y = 9$
$10x + 15y = 110$

Riešenie sústavy je $x = 5$ a $y = 4$, bezohľadu na metódu, ktorou sa sústava rieši.

Naďa poslala 5 listov a 4 pohľadnice.

MA.3.3.1. Žiak vie počítať s uhlami vrátane premieňania jednotiek pre meranie uhlov; donášať uzávery na základe vlastností rovnobežných a kolmých priamok, vrátane uhlov na priečke (transverzále).

Úloha

Ak sú priamky *a* a *b* rovnobežné, urči veľkosť uhla α.

Uhol α =____

Riešenie

Uhol α = 48°10´

MA.3.3.2. Žiak vie uplatniť základné vlastnosti trojuholníka, štvoruholníka, rovnobežníka a lichobežníka, vypočítať ich obvody a obsahy na základe údajov, ktoré nemusia byť dané priamo vo formulácii úlohy; vie ich zostrojiť.

Úloha

Koľko metrov drôtu je potrebné, aby sa ohradil dvor tvaru pravouhlého lichobežníka ako na obrázku?

Napíš celý postup.

Potrebné je _____ metrov drôtu.

Riešenie

$c^2 = 12^2 + 9^2$
$c^2 = 225$
$c = 15$

$O = 12 + 15 + 15 + 6$
$O = 48$ m

Potrebné je 48 metrov drôtu.

MA.3.3.3. Žiak vie určiť stredový a obvodový uhol, vypočítať obsah kruhového výseku ako aj dĺžku kruhového oblúka.

Úloha

Ak je tetiva *AB* zhodná s polomerom kruhu, vypočítaj uhol *ACB*.

$\angle ABC$ = _____

Riešenie

$\angle ABC = 30°$

Úloha

Koľkokrát je obsah kruhového výseku ktorého stredový uhol je 30°, menší od obsahu kruhu?

Menší je ____ krát.

Riešenie

Menší je 12-krát.

MA.3.3.4. Žiak vie vypočítať povrch a objem hranola a ihlana vrátane prípadov, keď potrebné prvky nie sú dané priamo.

Úloha

Vypočítaj objem pravidelného štvorbokého ihlana ak je hrana jeho podstavy a = 10 cm, a výška bočnej steny h = 13 cm.

Napíš celý postup.

Objem ihlana je _____ cm^3.

Riešenie

$H^2 = h^2 - (\frac{a}{2})^2$, $H^2 = 13^2 - 5^2$, $H^2 = 169 - 25$, $H^2 = 144$, $\boldsymbol{H = 12}$ **cm**

$V = \frac{1}{3} B \cdot H$, $V = \frac{1}{3} a^2 \cdot H$, $V = \frac{1}{3} \cdot 100 \cdot 12$, $\boldsymbol{V = 400}$ **cm³**

Objem ihlana je 400 cm^3.

MA.3.3.5. Žiak vie vypočítať povrch a objem valca, kužeľa a gule vrátane prípadov, keď potrebné prvky nie sú dané priamo.

Úloha

Zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou.

Pravouhlý trojuholník s odvesnami a = 9 cm, b = 12 cm, sa otáča okolo odvesny b. Plošné obsahy podstavy a plášťa vzniknutého kužeľa sú v pomere:

a) 1 : 1

b) 3 : 4

c) 3 : 5

d) 4 : 5

Riešenie

c) 3 : 5

Úloha

Aký je povrch najväčšej možnej gule ktorá sa vmestí do škatule tvaru kocky s hranou 20 cm?

Povrch gule je ____ cm^2.

Riešenie

Povrch gule je 36π cm^2.

MA.3.3.6. Žiak vie uplatniť zhodnosť a podobnosť trojuholníkov, a tak navzájom zjednotiť rôzne vlastnosti geometrických útvarov.

Úloha

Úsečka *MN* je rovnobežná s úsečkou *AB*. Ak je *MN* : *AB* = 2 : 3, aký je pomer *CM* : *MA*?

Zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou.

a) 2 : 1

b) 3 : 1

c) 3 : 2

d) 2 : 3

Riešenie

a) 2 : 1

Úloha

Vedľa správneho tvrdenia zakrúžkuj slovo Správne, a vedľa nesprávneho tvrdenia slovo Nesprávne.

Každé dva rovnostranné trojuholníky sú podobné	Správne	Nesprávne

Riešenie

Každé dva rovnostranné trojuholníky sú podobné	Správne	Nesprávne
Každé dva podobné trojuholníky majú rovnaké obvody	Správne	Nesprávne
Dva rovnoramenné trojuholníky ktorých uhol pri hlavnom vrchole má veľkosť 36° sú podobné	Správne	Nesprávne
Všetky pravouhlé trojuholníky sú podobné	Správne	Nesprávne

MA.3.4.2. Žiak vie odhadnúť a zaokrúhliť dané údaje, a počítať s tak získanými približnými hodnotami; vyjadriť hodnotu chyby (napr. menšie ako 1 dinár, 1 cm, 1 g).

Úloha

Na nasledujúcej mape je znázornená vzdialenosť medzi mestami *A* a *D*.

Mirka a Vierka určovali koľko celých kilometrov je medzi mestami *A* a *D*. Mirka určila vzdialenosť medzi mestami *A* a *D* tak, že každú z uvedených vzdialeností zaokrúhlila na najbližšie celé číslo a potom ich sčítala. Vierka sčítala vzdialenosti na mape, a získaný výsledok zaokrúhlila na najbližšie celé číslo.

Zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou.

a) Mirka dostala väčšie číslo od Vierky.

b) Mirka a Vierka dostali rovnaké čísla.

c) Mirka dostala menšie číslo od Vierky.

Riešenie

a) Mirka dostala väčšie číslo od Vierky.

MA.3.5.1. Žiak vie určiť polohu (súradnice) bodov, ktoré spĺňajú zložitejšie podmienky.

Úloha

V súradnicovej sústave označ všetky body ktoré sú od osi *x* rovnako vzdialené ako bod *A*, a ich vzdialenosť od osi *y* je dvakrát väčšia ako vzdialenosť bodu *A* od osi *y*.

Riešenie

Úloha

V tabuľke sú dané vzdialenosti medzi niektorými mestami v kilometroch.

km	Belehrad	Kragujevac	Niš	Nový Sad	Novi Pazar	Subotica	Zaječar
Belehrad	-	115	239	82	271	178	236
Jagodina	165	42	104	217	196	319	117
Kragujevac	115	-	146	197	160	299	159
Kraljevo	192	54	152	251	106	353	193
Kruševac	192	70	91	274	167	376	132

a) Ktoré mesto je od Belehradu vzdialené 115 km? .....

b) Ktoré dve mestá sú od seba vzdialené 353 km? .....

c) Ktoré dve mestá sú od seba vzdialené menej ako 50 km? .....

d) Koľko miest v danej tabuľke je od Belehradu vzdialené viacej ako 200 km? .....

Riešenie

a) Kragujevac

b) Kraljevo a Subotica

c) Jagodina a Kragujevac

d) tri

MA.3.5.2. Žiak vie vysvetliť diagramy a tabuľky.

MA.3.5.3. Žiak vie zozbierať a spracovať údaje, a samostatne urobiť diagram alebo tabuľku; vie nakresliť graf ktorým znázorní závislosť veličín.

Úloha

Maja jazdila na bicykli 45 minút. Po prvých 10 minútach jazdy dosiahla rýchlosť 10 km/h. Takou rýchlosťou jazdila nasledujúcich 20 minút, a potom začala rovnomerne spomaľovať, kým sa celkom nezastavila. Doplň diagram ktorý znázorňuje Majinu jazdu, tak ako je začaté.

Riešenie

MA.3.5.4. Žiak vie použiť percentové výpočty v zložitých situáciách.

Úloha

Cenu knihy najprv zvýšili o 10%, potom znížili o 10% a teraz vynáša 198 dinárov. Aká bola cena knihy pred zvýšením?

Zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou.

a) 198 dinárov

b) 200 dinárov

c) 202 dinárov

d) 196,02 dinárov

Riešenie

b) 200 dinárov

Vzdelávacie štandardy pre koniec povinného vzdelávania z matematiky, ktoré budú preverované neznámymi úlohami

MA.2.3.4. Žiak vie čo je hranol a ihlan (pojem); vie vypočítať ich povrch a objem, keď sú potrebné prvky priamo dané v úlohe.

Úloha

Hrana podstavy pravidelného trojbokého ihlana, ktorého všetky hrany sú rovnako dlhé, je 8 cm. Aký je jeho povrch?
Napíš celý postup.

Povrch ihlana je _____ cm^2

Riešenie

$P_s = \frac{a^2}{4}\sqrt{3} = 16\sqrt{3}\ cm^2$

$P = 4 \cdot P_s = a^2\sqrt{3} = 64\sqrt{3}\ cm^2$

alebo

$P = 4 \cdot \frac{a^2}{4}\sqrt{3} = a^2\sqrt{3} = 64\sqrt{3}\ cm^2$

Povrch ihlana je $64\sqrt{3}\ cm^2$.

MA.2.5.4. Žiak vie použiť percentové výpočty v jednoduchých reálnych situáciách (napríklad, zmena ceny nejakého tovaru o dané percento).

Úloha

Gordana predáva zmrzlinu po cene 60 dinárov. Na každej predanej zmrzline má zárobok 6 dinárov. Aký je jej zárobok na jednej predanej zmrzline vyjadrený v percentách?

Zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou.

a) 6 %

b) 1 %

c) 54 %

d) 10 %

Riešenie

d) 10 %

MA.3.1.1. Žiak vie určiť hodnotu zložitejšieho číselného výrazu.

Úloha

Vypočítaj súčin výrazov A a B, ak je $A = 1 + 3 : \frac{6}{5} - \frac{2}{5} \cdot \frac{5}{4}$ a $B = \frac{8}{3} - \frac{7}{3} \cdot \frac{6}{7}$.

A = _____ , B = _____ , súčin A · B = _____

Riešenie

$A = 3$, $B = \frac{2}{3}$, súčin A · B = 2

MA.3.2.1. Žiak dosiahol vysokú úroveň vo vykonávaní matematických operácií so zdôrazňovaním vlastností ktoré sa uplatňujú; vie postaviť a riešiť lineárne rovnice a nerovnice a sústavy lineárnych rovníc s dvoma neznámymi.

Úloha

Ktorá množina čísel, znázornená na číselnej osi, je riešenie nerovnice

$4 - \frac{6 - 2x}{3} > 4$?

Zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou.

Riešenie

MA.3.4.1. Žiak vie počítať s mernými jednotkami a premeniť ich, ak je to potrebné.

Úloha

Film sa skončil o 22 hodine 10 minúte. O koľkej film začal, ak vieme že trval 115 minút?

Zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou.

a) o 20 hodine 55 minúte

b) o 20 hodine 45 minúte

c) o 20 hodine 15 minúte

d) o 20 hodine 5 minúte
Riešenie
c) o 20 hodine 15 minúte

Program završnog ispita u osnovnom obrazovanju i odgoju

Cilj programa završnog ispita

Cilj programa završnog ispita u osnovnom obrazovanju i odgoju je sukladno zakonu o osnovama sustava obrazovanja i odgoja ("Službeni glasnik RS", broj 72/09) priprema učenika za polaganje završnog ispita na kraju obveznog osnovnog obrazovanja.

Struktura programa završnog ispita

Završnim ispitom procjenjuje se koliko je učenik tijekom osmogodišnjega školovanja ovladao znanjima i umijećima iz srpskog, odnosno materinskoga jezika, matematike, povijesti, geografije, biologije, fizike i kemije. Završni ispit nakon završenog osmog razreda polažu svi učenici. Završni ispit učenici će polagati u osnovnim školama u kojima su završili osmi razred. Učenici polažu završni ispit pismenim rješavanjem testova.

Na završnom ispitu u školskoj 2010./2011. godini uporabom testova provjerava se znanje učenika iz predmeta srpski jezik, odnosno materinski jezik i matematika po programu završnog ispita za navedenu školsku godinu.

Učenici koji osnovno obrazovanje stječu na jeziku nacionalne manjine umjesto srpskog imaju pravo polagati materinski jezik.

Sadržaj završnog ispita po programima završnog ispita za školsku 2011./2012., 2012./2013. i 2013./2014. godinu postupno se mijenja do školske 2013./2014. godine, po opsegu i strukturi, i to povećanjem broja predmeta koji se polažu i povećanjem broja nepoznatih ispitnih zadataka u testovima.

Učenici koji završni ispit polažu nakon završetka nastavne 2011./2012. godine, taj ispit polažu iz dva predmeta, i to srpski, odnosno materinski jezik i matematika, a testovi će imati 25% potpuno poznatih zadataka, prethodno objavljenih u zbirci zadataka, 25% djelomično poznatih zadataka nastalih djelomičnom izmjenom zadataka koji su već objavljeni u zbirci zadataka i 50% zadataka čiji sadržaji i rješenja nisu sadržani u zbirci.

Završni ispit za učenike koji taj ispit polažu nakon završetka nastavne 2012./2013. godine će se sastojati od dva predmeta, i to srpskog, odnosno materinskog jezika i matematike, a testovi završnog ispita će imati 25% djelomično poznatih zadataka i 75% potpuno nepoznatih zadataka.

Učenici koji završe osmi razred u školskoj 2013./2014. godini polažu završni ispit uporabom testa iz predmeta srpski jezik, odnosno materinski jezik, matematika i uporabom kombiniranog testa iz nastavnih predmeta, i to: povijesti, geografije, biologije, fizike i kemije. Testovi završnog ispita sastavljeni su od nepoznatih zadataka.

Zastupljenost pojedinačnih predmeta u kombiniranom testu strukturirana je prema postotku zastupljenosti u nastavnom planu od petog do osmog razreda.

Prvo probno završno testiranje iz kombiniranog testa će se obaviti tijekom školske 2011./2012. godine.

Drugo probno testiranje iz kombiniranog testa s potpuno nepoznatim zadatcima će se obaviti tijekom 2013. godine.

Program završnog ispita opisuje obrazovna postignuća koja se očekuju od učenika na kraju osnovnog školovanja.Ta postignuća utemeljena su u programima za srpski, odnosno materinski jezik i matematiku, kao i u dokumentu o standardima za kraj obveznog obrazovanja koje utvrđuje, sukladno Zakonu o osnovama sustava obrazovanja i odgoja, Nacionalni prosvjetni savjet.

Obrazovni standardi za kraj obveznog obrazovanja definirani su na tri razine postignuća - osnovnoj, srednjoj i naprednoj razini. Razine obrazovnih standarda opisuju zahtjeve različite težine, kognitivne kompleksnosti i opsega znanja, od jednostavnijih k složenijima. Svaka sljedeća razina podrazumijeva učenikovo ovladavanje znanjima i vještinama s prethodne razine.

Osnovnu razinu postignuća čine znanja, vještine i sposobnosti kojima je ovladalo više od 80% učenika, srednju razinu postignuća čine znanja, vještine i sposobnosti kojima je ovladalo 50% učenika, a naprednom razinom postignuća ovladalo je oko 20% najboljih učenika.

Testovi koje učenici rješavaju na završnom ispitu sadrže zadatke kojima se ispituje ostvarenost obrazovnih standarda s osnovne, srednje i napredne razine. Testovi su koncipirani tako da obuhvaćaju sve razine znanja i sve sadržaje koji su procijenjeni kao temeljni i od bitnog značaja za nastavak školovanja.

Program završnog ispita, uz svaki standard sadrži zadatke koji na konkretan način prikazuju što se očekuje od učenika koji je ovladao određenim standardom. Neki standardi su ilustrirani jednim primjerom, a neki pomoću više njih.

Obrazovni standardi koji su u programu za školsku 2010./2011. godinu označeni zvijezdicom ne ispituju se zadatcima koji su predviđeni na završnom ispitu za navedenu školsku godinu.

Na osnovi programa završnog ispita u osnovnom obrazovanju i odgoju za školsku 2010./2011. godinu, donosi se zbirka zadataka. Zadatci iz programa sastavni su dio zbirke. Testovi koje učenici rješavaju sastavljeni su od zadataka iz zbirke i novih zadataka koje će učenici prvi put vidjeti na testiranju. Na završnim testovima učenici rješavaju 50% potpuno poznatih zadataka, prethodno objavljenih u zbirci zadataka, 25% zadataka "djelomično poznatih" (nastaju djelomičnom izmjenom zadataka koji su već objavljeni u zbirci zadataka), a 25% potpuno nepoznatih zadataka (učenik je unaprijed upoznat što se može ispitivati ovim zadatcima - odnosno primjerima zadataka, ali ne i zadatcima koji su uključeni u testove). Od ukupnog broja nepoznatih zadataka 40% zadataka je sa srednje, a 60% zadataka s napredne razine. Nepoznati zadatci vrjednuju se na isti način kao i poznati zadatci.

Učenik na osnovi općeg uspjeha i uspjeha na završnom ispitu ostvaruje ukupno 100 bodova, i to najviše 60 bodova na osnovi općeg uspjeha, a na osnovi uspjeha na završnom ispitu najviše 40 bodova.

Učenici sa smetnjama u razvoju i invaliditetom polažu završni ispit sukladno svojim motoričkim i osjetilnim mogućnostima, odnosno uvjetima koje zahtijeva određena vrsta invaliditeta.

Prilagođavanje završnog ispita učenicima sa smetnjama u razvoju vrši se prema individualnom obrazovnom planu.

Obrazovni standardi za kraj obaveznog obrazovanja iz hrvatskoga jezika s primjerima zadataka

Sljedeći iskazi opisuju što učenik/učenica zna i može na osnovnoj razini.

1. VJEŠTINA ČITANJA I RAZUMIJEVANJE PROČITANOG

U području *VJEŠTINA ČITANJA I RAZUMIJEVANJE PROČITANOG* učenik/učenica:

HJ.1.1.1. razumije pročitani tekst

Zadatak
Pozorno pročitaj ulomak iz pisma koje je slikar Vincent van Gogh uputio svome bratu i u kojem govori o jednoj svojoj slici. Potom pogledaj tri poznate slike ovog umjetnika i na crtu ispod slike o kojoj je riječ stavi znak + . "Palo mi je nešto novo na pamet i, evo skice...ovoga puta to je samo moja spavaća soba, jedino što tu boja čini sve i svojom jednostavnošću daje uzvišeniji stil stvarima, ona ovdje treba nagovijesti počinak ili spavanje uopće. Riječju, pogled na sobu trebao bi odmarati mozak ili, još bolje, maštu".
 (Žitno polje s čempresima) _____   (Umjetnikova soba u Arlesu) _____   (Irisi) _____
Rješenje
Umjetnikova soba u Arlesu +

HJ.1.1.2. razlikuje umjetnički i neumjetnički tekst, može odrediti svrhu teksta: izlaganje, opisivanje, pripovijedanje, argumentaciju, propagandu

Zadatak

Pročitaj sljedeći tekst i zaokruži slovo ispred točnog odgovora:

Bašćanska se *ploča* tijekom jeseni izlaže na prvom katu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu. Prema propozicijama o izlaganju, djelo će biti dostupno građanima deset dana. Snimanje nije dozvoljeno.

Navedeni tekst:

a) opisuje

b) komentira

c) definira

d) obavještava

Zaokruži slovo ispred točnog odgovora.

Rješenje

d) obavještava

HJ.1.1.3. prepoznaje različite funkcionalne stilove na jednostavnim primjerima

Zadatak

Ako je tekst administrativni, iza njega napiši "A", ako je publicistički, napiši "P", a ako je znanstveni, napiši "Z":

a) Prijavljivanje za ovogodišnju sezonu ljetnih kampova kod nas i u svijetu počelo je krajem ožujka i dosad se, kako doznajemo od organizatora u udruženju "Mladih istraživača Srbije", prijavilo već 430 mladih volontera. Ima još oko 1 700 slobodnih mjesta, a prijavljivanje je otvoreno do popune kampova. _____

b) Po vidu su glagoli svršeni i nesvršeni. Nesvršeni glagoli izriču radnju koja u određenom vremenu još nije svršena. Svršeni glagoli izriču radnju koja je u određeneom vremenu već svršena bilo u cjelini bilo samo djelomično. Neki glagoli mogu biti dvovidni: svršeni i nesvršeni. _____

c) Poduzetnička i tržišna sloboda temelj su gospodarskog ustroja Republike Hrvatske. Država osigurava svim poduzetnicima jednak pravni položaj na tržištu. Zabranjena je zlouporaba monopolskog položaja određenog zakonom.

Država potiče gospodarski napredak i socijalno blagostanje građana i brine se za gospodarski razvitak svih svojih krajeva.

Prava stečena ulaganjem kapitala ne mogu se umanjiti zakonom niti drugim pravnim aktom. _____

Rješenje

a) P,
b) Z,
c) A

HJ.1.1.4. razlikuje osnovne dijelove teksta i knjige (naslov, nadnaslov, podnaslov, osnovni tekst, poglavlje, ulomak, sadržaj, predgovor, pogovor); prepoznaje navod; služi se sadržajem kako bi pronašao/la određeni dio teksta

Zadatak

Pred tobom je dio sadržaja jedne knjige. Pozorno ga pregledaj i odgovori na pitanja.

SADRŽAJ

	Stranica
REČENICA	**195**
GRAMATIČKO USTROJSTVO REČENICE	**197**
PREDIKAT	**197**
SUBJEKT	**198**
GLAGOLSKE DOPUNE	**199**
Objekt	**199**
Priložne oznake	**200 - 206**
PRIDJEVNE DOPUNE	**207**
IMENIČNE DOPUNE	**208**
Atribut	**209 - 211**
Apozicija	**211 - 213**
PREDIKATNI PROŠIRAK	**214**

SUBJEKTNI I PREDIKATNI SKUP	**215**
NEOGLAGOLJENA REČENICA	**216**
REČENICA S NEIZREČENIM SUBJEKTOM	**217**
BESUBJEKTNA REČENICA	**218**
REČENICA S VIŠE ISTOVRSNIH ČLANOVA	**219**
REČENICA PO PRIOPĆAJNOJ SVRSI	**220**
REČENICE PO SASTAVU	**221**
JEDNOSTAVNA REČENICA	**222**
SLOŽENA REČENICA	**223 - 226**
NEZAVISNO SLOŽENA REČENICA	**227**
Rečenični niz	**228**
Sastavne rečenice	**229 - 231**
Rastavne rečenice	**231 - 232**
Suprotne rečenice	**232 - 235**
Isključne rečenice	**235 - 237**
Zaključne rečenice	**238 - 241**

a) Na kojim stranicama možeš čitati o priložnim oznakama?

_____

b) Navedi broj stranice na ko joj počinje tekst o složenim rečenicama.

_____

Rješenje

a) 200-206 b) 223

HJ.1.1.5. pronalazi i izdvaja osnovne informacije iz teksta prema zadanim kriterijima

Zadatak

Pročitaj sljedeći tekst, a zatim riješi zadatak.

Doseljenje Hrvata u današnju postojbinu

Pitanje podrijetla Hrvata nije do danas posve objašnjeno. O najranijoj hrvatskoj povijesti sačuvano je vrlo malo povijesnih izvora na temelju kojih bi se mogli donijeti sigurni zaključci. Stoga se u proučavanje podrijetla Hrvata, osim povjesničara, često uključuju i drugi znanstvenici - arheolozi, jezikoslovci, antropolozi i dr. - koji našoj spoznaji dodaju nove podatke. Postoji nekoliko teorija o podrijetlu Hrvata. Ono što se sa sigurnošću može tvrditi jest da se Hrvati ubrajaju u skupinu slavenskih naroda, te da se ni danas ni u prošlosti niti po jeziku niti po običajima niti po imenima i nazivima mjesta nisu bitno razlikovali od pripadnika ostalih slavenskih naroda.
Hrvatska su se plemena naselila na područje današnje Hrvatske na kraju VII. i početku VIII. stoljeća. Proces doseljavanja trajao je dugo. Tijekom preseljenja Hrvatima se na putu ispriječila država Avara, nomadskoga naroda koji se nešto ranije naselio u Podunavlju. Kasnije je nastala predaja prema kojoj su se na čelu sedam hrvatskih plemena, koja se se doselila u novu postojbinu, nalazila petorica braće i dvije sestre. Oni su, navodno, vodili svoje suplemenike od ravnice Karpatskoga gorja i Panonske nizine do Jadranskoga mora. Na svome su se putu prema jugu Hrvati često sukobljavali s narodima s kojima su se susretali, napose s Avarima i Romanima, ali su ponekad i surađivali s njima.

Na putu u današnju postojbinu Hrvatima se se ispriječili:

a) Huni
b) Angli
c) Avari
d) Spartanci

Zaokruži točan odgovor.

Rješenje

c) Avari

HJ.1.1.7. povezuje informacije i ideje iznesene u tekstu, uočava jasno iskazane odnose (vremenski slijed, sredstvo - cilj, uzrok - posljedica i sl.) i izvodi zaključke zasnovane na jednostavnijem tekstu

Zadatak

Pozorno pročitaj navedene rečenice i utvrdi njihov redoslijed, upisujući na crtu ispred svake broj 1, 2 ili 3.

___ Ukupna površina svih jezera iznosi približno 2 kvadratna kilometra. Oko ¾ navedene površine otpada na dva najveća jezera: Kozjak - 81,5 ha i Prošće - 68 ha.

___ Plitvička su jezera smještena u istočnoj Lici, između planina Male Kapele i Ličke Plješivice, a neposredno uz cestu što povezuje Zagreb i Dalmaciju. Ime se odnosi ponajprije na skupinu jezera, a u širem smislu i na cijeli okolni kraj.

___ Neka su jezera površinom vrlo mala i dio su razgranatih slapišta, pa ni u narodu nemaju ustaljene nazive. Tijekom povijesti spominje se različiti broj jezera. Danas se obično navodi 16 jezera.

Rješenje

2, 3, 1

HJ.1.1.8. čita jednostavne nelinearne elemente teksta: legende, tablice, dijagrame i grafikone

Zadatak

Pred tobom je dio repertoara za prosinac zagrebačkih kazališta za djecu. Želiš svoga mlađeg brata odvesti u kazalište 23. 12. Napiši nazive triju predstava koje će toga dana biti izvedene u kazalištima:

KAZALIŠTE MALA SCENA
Medveščak 2
10000 Zagreb, tel. 01/468-3352
Radno vrijeme:
ponedjeljak, utorak, srijeda: od 8 do 16 sati
četvrtak i petak: od 8 do 18 sati
subota: od 9 do 20 sati

18. 12. u 10:30; Priča o svjetlu, Ivica Šimić
20. 12. u 10:30 i 13:00; Priča o svjetlu, Ivica Šimić
21. 12. u 9:00, 13:00 i 17:00: Rock'n'roll za dva miša, Ivor Martinić
22. 12. u 10:30 i 13:00; Priča o svjetlu, Ivica Šimić
23. 12. u 11:00 i 13:00; Priča o svjetlu, Ivica Šimić

Zagrebačko kazalište lutaka
Trg kralja Tomislava 19
10000 Zagreb, tel. +385/1 4878 444
e-mail: kazaliste.lutaka@zkl.hr
Ulaz za gledatelje: iz Ulice baruna Trenka 3

21. 12. u 10:00 i 17:00: Ježeva kućica, Branko Ćopić
22. 12. u 9:30 i 12:00; Svarožić, Ana Tonković-Dolenčić
23. 12. u 11:00 i 13:00; Svarožić, Ana Tonković-Dolenčić

Blagajna radi utorkom i srijedom od 10:00 do 13:00,
četvrtkom i petkom od 15:00 do 18:00 te sat vremena prije početka predstave.

Dječje kazalište "Smješko"
Prilaz Đure Deželića 76
10000 Zagreb, tel./fax.: 01/ 3704 377
e-mail: kazaliste-smjesko@inet.hr

20. 12. u 11:30 i 16:00 i 19:00; Bilo jednom slovo A, Mario Kovač
21. 12. u 9:00 i 17:00: Što nedostaje Djedici Mrazovskom?, L. Bittnec
22. 12. u 10:30 i 13:00; Što nedostaje Djedici Mrazovskom?, L. Bittnec
23. 12. u 11:00 i 13:00; Što nedostaje Djedici Mrazovskom?, L. Bittnec

Nazivi predstava su:
1. _____
2. _____
3. _____

Rješenje

1. Priča o svjetlu	*2. Svarožić*	*3. Što nedostaje Djedici Mrazovskom?*

Zadatak

Pred tobom je prikaz mjesečne vremenske prognoze. Pozorno pogledaj i odgovori na postavljena pitanja.

1. Kojih se datuma očekuje magla?
2. Kojih će datuma temperatura biti ispod 12 stupnjeva?

Rješenje

1. 5. - 8., 16., 21., 27.
2. od 1. do 3.

2. PISMENO IZRAŽAVANJE

U području *PISMENO IZRAŽAVANJE* učenik/učenica:

HJ.1.2.1. zna i rabi latinično pismo

Zadatak

Napiši pisanim slovima:

HRVATSKA AKADEMIJA ZNANOSTI I UMJETNOSTI

_____

KNJIGA O DŽUNGLI

_____

TRG CVIJEĆA

_____

Rješenje

Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti

Knjiga o džungli

Trg cvijeća

HJ.1.2.2. sastavlja razumljivu, gramatički točnu rečenicu

Zadatak

Napiši četiri rečenice na temu:

Vrijeme velikoga odmora

U sastavu ispričaj neki događaj koji se dogodio u školskom dvorištu tijekom velikoga odmora. Možeš izabrati događaj u kojemu si sudjelovao ili onaj kojemu si svjedočio.

Odgovor će biti vrjednovan na temelju razumljivosti i gramatičke točnosti.

Rješenje

U svakoj se rečenici vrjednuje razumljivost i gramatička točnost.

HJ.1.2.3. sastavlja jednostavan izlagački, pripovjedni i opisni tekst koji može organizirati u smislene cjeline (uvodni, središnji i završni dio teksta)

Zadatak

Tvoj je zadatak napisati sastavak na temu:

Vrijeme velikoga odmora

U sastavu trebaš opisati izgled dvorišta ili mjesta na kojem provodite odmor, ponašanje tvojih prijatelja te tvoje ponašanje. Kako izgleda taj isti prostor tijekom, prije ili poslije velikog odmora?

Rješenje

Uradak će se vrjednovati ovisno o tome koliko odgovara temi te kakva je kompozicija sastavka (uvodni, središnji i završni dio teksta).

Zadatak

Tvoj je zadatak napisati sastavak na temu:

Vrijeme velikoga odmora

U njemu objasni, tj. opiši što je veliki odmor u školi. Zamisli kako trebaš objasniti što je veliki odmor nekome tko tek treba postati učenikom, a postavlja ti pitanja: kada?, koliko?, gdje? i što?

Rješenje

Rad će biti vrjednovan ovisno o tomu odgovara li temi i kakva je kompozicija sastavka (uvodni, središnji i završni dio teksta).

HJ.1.2.4. može prepričati tekst

Zadatak

Tvoj zadatak je:

• pozorno pročitati tekst; dok čitaš, možeš podvlačiti i obilježavati tekst te praviti zabilješke, što se ne će ocjenjivati;
• kad završiš s čitanjem, tekst prepričaj svojim riječima.

Djetinjstvo i školovanje Ivice Kičmanovića

S kriškom sira i nešto kruha u torbici gegasmo mi dan na dan u seosku pučku školu. Iz kuće našega susjeda maloga "kanonika", polazili su sa mnom Miho i Pero. Miho bijaše prava slika i prilika svoga oca. Malen, jak, otresit i crnomanjast dječarac teško je učio, a još manje znao. Pero je bio bjelokos kano janje, a slabušan i mekan poput kanarinca. On je lakše učio od svoga brata Mihe, ali bijaše mlake, nemarne naravi. Kada ga učitelj oštrim glasom upita: - Zašto, Pero, danas opet ne znaš lekcije? - on ni najmanje zbunjen, hladno kao da iz njega diše led, odgovara: - Nijesam učio. - A zašto nijesi učio, majčin sine? - Nije mi se htjelo. - Kako ti se nije htjelo? - Tako! Sanjao sam da su došli anđeli po mene da me odvedu u daleku, veliku, beskrajnu livadu, punu zelenila i cvijeća. Slatko me cjelivaju i grle, te mi šapću da mi ne treba ništa učiti... Meni je tako ugodno, ugodno bilo... Ja o tom mislim, često mi srce dršće, pred očima tamni i nešto kao da će me onaj hip zaduštiti... Biva da me netko polagano podiže i vuče uvis... kao da ću poletjeti... Tako to... Ne mogu učiti, neću učiti. _ Sada bi učiteljev krupni glas omekšao, di je bio kano i Perin. - Sjedi, sjedi, Perica moj! - On ga pogladi: - Ti ćeš već drugi put naučiti. - A Perici se zarumeniše jagodice na slabašnim bijelim obraščićima. Očice bi nepomično upirao u sliku raspetoga Isusa na stijenio kano da su mu jedva vidljive kapljice znoja zaiskrile na zjenicama. Svi smo voljeli Pericu. Sažalno, sveto, duboko neko čuvstvo obuzimalo je duše naše. A ja u takvim suzama vazda tajno i kradom otirah suze.
Miho obično nije znao lekcije ili je teško odgovarao i zapinjao da je učitelj iz njega vukao riječi kao duboko zabite čavle iz tvrda drva... - Slabo, slabo, Miško moj! - uzmahne učitelj glavom... Slabo... - Ja sam učio dugo, glava me još i sad boli... - odvraća Miho okorjelo i sporo, a oči su mu neprestance uprte u zemlju. Brata Peru nije volio. Često bi ga gurnuo, bocnuo podmuklo. Ovaj mu se krotko ugibaše te ga katkad mirno opominjaše: - Miho, zašto si takav...
Pero je uvijek sanjario i zanosio se u neki nama nepoznati svijet. Često mu u takvu sanjarenju zatreptiše ušne mišice na smiješak. No hitro se ispravi i poozbilji. Dirne li ga tko, on se blago ogleda, nasmiješi i makne dalje sa svoja mjesta kano da će reći: - Izvoli, brate, ako ti je tijesno, ili ako sam ti na putu...
Ja sam vrlo napredovao u učenju, pisanju i računanju. Bijah najbolji učenik, čega, dakako, sam nijesam znao. Bilo mi je nedokučivo kako da moji drugovi ovo ili ono ne shvaćaju. Pogotovo žalih svoje susjede Mihu i Peru.

(ulomak iz romana *U registraturi* Ante Kovačića)

Rješenje

Prihvatljiv odgovor:

Tekst se može prepričati sažeto ili opširno.
a) Ukoliko učenik sažima tekst, nužno je izdvajanje glavnih dijelova teksta (informacija, ideja, zaključaka…) i povezivanje u smislenu cjelinu.
b) Ukoliko učenik prepričava tekst opširno, sastav treba sadržavati glavne informacije, uz sporedne (u većoj/manjoj mjeri), tako da čine smislenu cjelinu.
Učenik u većoj mjeri prepričava svojim riječima (npr. umjesto *arhaizama*, upotrebit će *književne izraze*)

Neprihvatljiv odgovor:

Tekst se može prepričati sažeto ili opširno:
a) Učenik sažima tekst i ne izdvaja glavne dijelove teksta (informacije, ideje, zaključke), niti ih povezuje u smislenu cjelinu.
b) Učenik prepričava tekst opširno, uglavnom prepisujući pročitani tekst.

Napomena:
Učenik može tumačiti/komentirati tekst koji prepričava (posebno ako prepričava opširno).

HJ.1.2.5. svoj jezik prilagođava mediju izražavanja (govoru i pismu), temi, prigodi i sl.; prepoznaje i rabi odgovarajuće jezične oblike (formalni ili neformalni)

Zadatak

Zadana rečenica pripada razgovornom, neformalnom stilu. Promijeni ju tako da se može rabiti i u službenim, formalnim situacijama.

Od staroga sam uzeo fotoaparat i fotke su ispale super.

_____

Rješenje

Uzeo sam očev fotoaparat i fotografije su ispale odlično.
Ili:
Od oca sam uzeo fotoaparat i fotografije su ispale odlično.

HJ.1.2.6. vlada osnovnim žanrovima pisane komunikacije: sastavlja pismo; popunjava različite obrasce i formulare s kojima se susreće u školi i svakodnevnom životu

Zadatak

Vodeći računa o pravopisu, tiskanim slovima popuni rubrike u prijavnici za upis u srednju školu. **Popuni samo one rubrike koje su napisane sivom bojom.**

Naziv srednje škole

PRIJAVNICA

na natječaj za upis u I. razred srednje škole (POPUNJAVA UČENIK)

Ime i prezime		
Datum rođenja	Mjesto	Država
Državljanstvo	Nacionalnost	
Ime i prezime roditelja	Adresa stanovanja	

Naziv i mjesto završene osnovne škole

Prijavljujem se za upis u:
a) program _____gimnazije,

b) program strukovne kvalifikacije za zanimanje_____

Ako mi škola ne može omogućiti upis u navedeni program, želim se upisati u jedan od ovih programa:

I.	**II.**

Popis dokumenata koje prilažem radi vrednovanja uspjeha ili ostvarenja dodatnih prava za upis

1. Svjedodžbe VII. i VIII. razreda osnovne škole
2.

Rješenje

Naziv srednje škole EKONOMSKA SREDNJA ŠKOLA „BOSA MILIĆEVIĆ" SUBOTICA

PRIJAVNICA

na natječaj za upis u I. razred srednje škole (POPUNJAVA UČENIK)

Ime i prezime SANJA JURČEVIĆ		
Datum rođenja 15. 6. 1996.	Mjesto SUBOTICA	Država REPUBLIKA SRBIJA
Državljanstvo	Nacionalnost	
Ime i prezime roditelja	Adresa stanovanja MAKSIMIRSKA 20	

Naziv i mjesto završene osnovne škole

Prijavljujem se za upis u:
a) program _____gimnazije,

b) program strukovne kvalifikacije za zanimanje_____

Ako mi škola ne može omogućiti upis u navedeni program, želim se upisati u jedan od ovih programa:

I.	II.

Popis dokumenata koje prilažem radi vrednovanja uspjeha ili ostvarenja dodatnih prava za upis

1. Svjedodžbe VII. i VIII. razreda osnovne škole
2.

HJ.1.2.7. zna se služiti školskim izdanjem pravopisa

Zadatak

Pred tobom je dio sadržaja *Hrvatskoga školskog pravopisa* Sande Ham. Pozorno ga pregledaj i odgovori na pitanja.

Hrvatski školski pravopis

_____

priopćavati, *priopćavam*
priopćenje
priopćiti, *priopćim*
pripeći, *pripečem*
pripovijedalac
pripovijedati, *pripovijedam*
pripovijest
pripovijetka, *pripovijedaka i pripovijetki*
pripovjedač
pripovjedačica
pripovjedački
pripovjediti, *pripovjedim*
pripovjedni
pripriječiti, *pripriječim*
priprijetiti, *priprijetim*
priprječavati, *priprječavam*
priručnik
prisjećanje
prisjećati se, *prisjećam se*
…

_____

136

Kako glasi *G mn.* imenice pripovijetka? _____

Rješenje

pripovijedaka i pripovijetki

HJ.1.2.8. primjenjuje pravopisna pravila (iz svih područja) u jednostavnim primjerima

Zadatak

Zaokruži slovo ispred rečenice koja je napisana prema pravopisnim pravilima.

a) Govorio je ne iskreno sa mnom cijelu večer.

b) U najbolje riješenom zadatku nije bilo ne pravilnosti.

c) Plodovi koje smo ubrali nisu bili ne korisni.

d) Svi su odustali od igre ne znajući gdje sam se sakrio.

Rješenje

d) Svi su odustali od igre ne znajući gdje sam se sakrio.

Zadatak

Napiši slovima sljedeće brojeve:

48		
128.		
500		
XII.		

Rješenje

četrdeset (i) osam, sto dvadeset (i) osmi, petsto (pet stotina), dvanaesti

HJ.1.2.9. ima izgrađenu jezičnu toleranciju i negativan stav prema jeziku diskriminacije i govoru mržnje*

3. GRAMATIKA, LEKSIK, RAZVOJ KNJIŽEVNOGA JEZIKA

U potpodručju GRAMATIKA učenik/učenica:

HJ.1.3.1. zna osobine i vrste glasova; dijeli riječ na slogove u jednostavnijim primjerima; primjenjuje književnojezična pravila vezana uz glasovne promjene

Zadatak

Zaokruži je li tvrdnja točna ili netočna.

a) Treperenjem glasnica nastaju zvučni glasovi.	**T**	**N**
b) Svi zvučni glasovi imaju svoje bezvučne parnjake.	**T**	**N**
c) Glasovi *j, m, n, v, r, l, lj, nj* zovu se zvonačnici.	**T**	**N**
d) Pri tvorbi glasova glasnice nemaju važnu ulogu.	**T**	**N**

Rješenje

a) T, b) N, c) T, d) N

Zadatak

Dopuni sledeći tekst:
Jezik se bilježi slovima. Slovo je pisani znak za jezični glas. Glasovi prilikom čijeg izgovora zračna struja slobodno prolazi kroz govorni kanal nazivaju se _____. Glasovi prilikom čijeg izgovora zračna struja nailazi na prepreku nazivaju se _____.
Glasovi prilikom čijeg izgovora glasnice trepere su _____, a oni prilikom čijeg izgovora ne trepere su _____.

Rješenje

samoglasnici/otvornici, suglasnici/zatvornici
zvučni, bezvučni

Zadatak

U kvadratiće upiši zvučne parnjake navedenih bezvučnih glasova. Ako zvučni parnjak ne postoji, upiši kosu crtu:

t	č	ć	s	h

Rješenje

t	č	ć	s	h
d	dž	đ	z	/

Zadatak

Od zadanih dijelova načini riječ. Pripazi na glasovne promjene:

iz- + čistiti = _____

raz- + ljutiti = _____

od- + dahnuti = _____

raz- + širiti = _____

pod- + pisati = _____

Rješenje

iščistiti, razljutiti, odahnuti, raširiti, potpisati

Zadatak

Upiši odgovarajući oblik riječi koja je u zagradi:

a) Ja vučem, a oni ne _____ **(vući)**.
Ti možeš, a ja ne _____ **(moći)**.

b) U _____ **(čestitka)** sam poželio svom prijatelju da njegov klub ponovno zaigra u prvoj _____ **(liga)**.

c) Na izložbi je bilo puno _____ **(posjetitelj)**. Svim je tim _____ **(posetitelj)** slikar posebno zahvalio.

Rješenje

a) vuku, mogu
b) čestitki (čestitci), ligi
c) posjetitelja, posjetiteljima

HJ.1.3.2. uočava razliku između književnog i neknjiževnog naglašavanja *

HJ.1.3.3. određuje mjesto rečeničnog naglaska u jednostavnim primjerima

Zadatak

U rečenici koja je odgovor na pitanje podvuci riječ na kojoj stoji rečenični naglasak:

a) (- Kada je Janko doputovao?)
- Jučer je doputovao.

b) (- Kome si to rekla?)
- Nisam rekla nikome.

Rješenje

a) Jučer, b) nikome

HJ.1.3.4. prepoznaje vrste riiječi; zna osnovne gramatičke kategorije promjenjivih riječi; primjenjuje književnojezična pravila vezana uz oblike riječi

Zadatak

Razvrstaj riječi prema vrsti: ljetni, igračka, naš, sreća, ljetovati, igrati, sretan, taj

imenice _____ pridjevi _____ zamjenice _____ glagoli _____

igračka			

Rješenje

igračka	*ljetni*	*naš*	*ljetovati*
sreća	*sretan*	*taj*	*igrati*

Zadatak

U tekstu su podvučeni oblici aorista. Zamijeni ih prezentom, kao što je započeto:

Kad ribice odoše, navali Rak Krojač na posao. Posla račiće nabrati materijal potreban za riblje haljine: riječne bisere, sedef, šareni sitni pijesk. A čim se oni vratiše, poče on praviti nova odijela nižući biser i sedef na duga vlakna like.
Za to su vrijeme ribe spremale vir za zabavu. Predvečer uputiše se Raku Krojaču da vide što je s haljinama.

Kad ribice odu, _____ Rak Krojač na posao. _____ račiće nabrati materijal potreban za riblje haljine: riječne bisere, sedef, šareni sitni pijesk. A čim __ oni _____, _____ on praviti nova odijela nižući biser i sedef na duga vlakna like.
Za to su vrijeme ribe spremale vir za zabavu. Predvečer __ _____ Raku Krojaču da vide što je s haljinama.

Rješenje

navali, pošalje, se vrate, počne, se upute

Zadatak

Podvučene riječi razvrstaj u zadane grupe:

Ja mislim da nema smisla pisati predgovor autobiografiji. Ako život čovječji i ima neki predgovor, on je tako intimne prirode da se o njemu uopće i ne piše. Ali se meni predgovorom valja opravdati što sam počeo ovaj posao - pisanje biografije - kojim se obično bave propali političari. I eto, toga opravdanja radi, moram ovu prvu glavu posvetiti predgovoru.

a) Imenice: _____.

b) Pridjevi: _____.

c) Zamjenice: _____.

d) Prilozi: _____.

e) Brojevi: _____.

f) Glagoli: _____.

g) Prijedlozi: _____.

h) Veznici: _____.

i) Čestice: _____.

Rješenje

a) smisla, život, predgovorom, pisanje
b) čovječji, intimne
c) ja, neki, ovaj, kojim, toga
d) tako, obično
e) prvu
f) mislim, pisati, moram
g) o, radi
h) ako, da, ali, i
i) ne, eto

HJ.1.3.5. razlikuje jednostavne riječi od složenica, prepoznaje korijen riječi, tvori riječ prema zadanom značenju na temelju postojećih tvorbenih modela

Zadatak

Zaokruži slovo ispred niza koji predstavlja porodicu riječi.

a) radnja, raditi, rad, radar, radnica
b) pisati, pisac, pisar, natpis, upis
c) kositi, kosac, košnja, otkos, prkos

Rješenje

b)

HJ.1.3.6. prepoznaje sintaktičke jedinice (riječ, sintagmu, rečenicu)

Zadatak

Uz sljedeće rečenice napiši jesu li nezavisno ili zavisno složene.

a) Mama ide sama u kino, a tata ide na utakmicu._____
b) Ivana je dobro naučila, zato je dobila peticu._____
c) Tko rano rani, dvije sreće grabi._____
d) Stići ćeš na vlak ako požuriš._____

Rješenje

a) nezavisna
b) nezavisna

c) zavisna
d) zavisna

Zadatak

Okomitom crtom razdvoji surečenice.

a) Subotica je da ju jedva prepoznajem i čini mi se da nikad nisam ni bila Subotičanka.

b) Branka je mirno crtala iako ju je mama nekoliko puta pozvala.

Rješenje

a) Subotica je /da ju jedva prepoznajem/ i čini mi se /da nikad nisam ni bila Subotičanka.

b) Branka je mirno crtala/ iako ju je mama nekoliko puta pozvala.

HJ.1.3.7. razlikuje osnovne vrste nezavisnih rečenica

Zadatak

Napiši veznike nezavisno složenih rečenica.

a) sastavne rečenice: _____

b) rastavne rečenice: _____

c) suprotne rečenice:_____

d) isključne rečenice:_____

e) zaključne rečenice: _____

Rješenje

a) sastavne: i, pa, te, ni, niti
b) rastavne: ili
c) suprotne: a, ali, nego, već, no
d) isključne: jedino, jedino što, samo, samo što, tek, tek što
e) zaključne: dakle, zato, stoga

HJ.1.3.8. određuje rečenične i sintagmatske dijelove u školskim (jednostavnim) primjerima

Zadatak

Pozorno pročitaj sljedeću rečenicu i odredi službu riječi u njoj.

Ivana, moja susjeda, nedjeljom pravi voćne kolače.

Zadatak riješi povezivanjem riječi iz lijevoga stupca s riječima iz desnoga, kao što je započeto:

1. Ivana	a) objekt
2. moja susjeda	b) subjekt
3. pravi	c) apozicija
4. nedjeljom	d) predikat
5. voćne kolače	e) priložna oznaka

Rješenje

1 b), 2 c), 3 d), 4 e), 5 a)

Zadatak

Popuni tablicu određujući rečenične dijelove kao što je započeto:

Marko će sutra u školu ponijeti slatkiše.

Kako glasi rečenični dio	Marko				
Naziv rečeničnog dijela					PRILOŽNA OZNAKA MJESTA

Rješenje

Kako glasi rečenični dio	Marko	će ponijeti	sutra	slatkiše	u školu
Naziv rečeničnog dijela	SUBJEKT	PREDIKAT	PRILOŽNA OZNAKA VREMENA	(IZRAVNI) OBJEKT	PRILOŽNA OZNAKA MJESTA

Zadatak

Pridružujući slova brojkama, poveži točne odgovore.

1.- ___; 2.- ___; 3. - ___; 4. - ___; 5. - ___; 6. - ___

1. atribut	a) Imenica koja pobliže označava drugu imenicu i slaže se s njom u padežu.
2. predikat	b) Jezgra svake rečenice.
3. apozicija	c) Vršitelj glagolske radnje.
4. objekt	d) Kazuje okolnosti vršenja radnje.
5. priložna oznaka	e) Predmet glagolske radnje.
6. subjekt	f) Riječ koje dopunjuju značenje imenica.

Rješenje

1.- f; 2. - b; 3. - a; 4. - e; 5. - d; 6. - c.

HJ.1.3.9. pravilno rabi padeže u rečenici i sintagmi

Zadatak

Riječi koji se nalaze u zagradi napiši u njihovom ispravnom obliku:

Rođena sam u _____ (Višnjevac), gde je moj otac bio učitelj. Ali, još dok sam bila beba, preselili smo se u _____ (Vuka). To je, također, selo u _____ (slavonska ravnica), koje je okruženo nepreglednim _____ (polja).
Ima tu i _____ (rijeke). Pokraj _____ (jedna takva rijeka), po kojoj je selo _____ (dobiti ime), sam odrasla. Tamo sam s _____ (dječaci) pravila _____ (vodenice) od _____ (kukuruzovina). Odrasla sam slušajući pjev _____ (ptice), trčeći po _____ (livade) i gledajući _____ (oblaci).

Rješenje

Višnjevcu, Vuku, slavonskoj ravnici, poljima, rijeka, jedne takve rijeke, dobilo ime, dječacima, vodenice, kukuruzovine, ptica, livadama, oblake.

HJ.1.3.10. pravilno rabi glagolske oblike (osim imperfekta)

Zadatak

U sljedeću rečenicu upiši odgovarajući glagolski oblik glagola **saznati**:

Da su Marko i Luka prošle nedjelje govorili istinu, mi _____ sve o tom događaju na vrijeme.

Rješenje

Da su Marko i Luka prošle nedjelje govorili istinu, mi bismo saznali sve o tom događaju na vrijeme.

HJ.1.3.11. prepoznaje administrativni jezik kao nepoželjan način izražavanja

Zadatak

U svakom rečeničnom paru precrtaj onu rečenicu koja je napisana administrativnim jezikom:
a) Meterolozi očekuju zahladnjenje. - Meteorolozi očekuju da će se pojaviti razdoblje niskih temperatura.
b) Vršimo usluge sklapanja namještaja. - Sklapamo namještaj.
c) Nemamo dovoljno financijskih sredstava. - Nemamo dovoljno novca.
d) Cijene su ponovno porasle. - Ponovno je došlo do rasta cijena.

Rješenje

Administrativne rečenice su sljedeće:
a) Meteorolozi očekuju da će se pojaviti razdoblje niskih temperatura.
b) Vršimo usluge sklapanja namještaja.
c) Nemamo dovoljno financijskih sredstava.
d) Ponovo je došlo do rasta cijena.

U potpodručju *LEKSIK* učenik/učenica:

HJ.1.3.12. poznaje osnovne leksičke pojave: jednoznačnost i višeznačnost riječi: osnovne leksičke odnose: sinonimiju, antonimiju, homonimiju; metaforu kao leksički mehanizam

Zadatak

Poveži riječi iz lijevoga stupca s riječima iz desnoga tako da dobiješ parove sinonima.

U lijevom je stupcu jedna riječ suvišna.

1. human	a) častan
2. čestit	b) čovječan
3. oprezan	c) dosjetljiv
4. stidljiv	d) smotren
5. dovitljiv	

Rješenje

1 b), 2 a), 3 d), 5 c)

Zadatak

Zaokruži slova ispred rečeničnih parova u kojima imamo homonime:

a) Načičkao se na granu kos.- Toranj u Pizzi je oduvijek kos.

b) Nebo je mutno i sivo. - Nešto mi je u njegovoj priči mutno.

c) Luk je zaista zdravo povrće. - Lovci koriste strijelu i luk.

d) Pazi, nož je vrlo oštar! - On ima oštar i pronicljiv duh.

Rješenje

a), c)

Zadatak

a) Podvuci par antonima:

doći - dolaziti
doći - stići
doći - otići

b) U nizu riječi podvuci onu koja je antonim riječi **leden**:

hladan, mlak, topao, vruć

c) Napiši antonime sljedećih riječi:

lijep	_____
ispod	_____

Rješenje

a) doći - otići
b) vruć
c) lijep - ružan, ispod - iznad

Zadatak

Zaokruži podvučene riječi koje imaju metaforičko značenje:

a) Otvori lijevo prozorsko krilo.

Jedno krilo te zgrade je gotovo sasvim porušeno.

Ptici je zaraslo slomljeno krilo.

b) Dobro je postavljati visoke zahtjeve.

Strop nije jako visok, tako da ga mogu dotaknuti rukom.

Ako tako nastavi, dospjet će do visokog položaja u društvu.

Rješenje

a) ... lijevo prozorsko krilo.

Jedno krilo te zgrade...

b) ... visoke zahtjeve.

... do visokog položaja u društvu.

HJ.1.3.13. prepoznaje različita značenja višeznačnih riječi koje se rabe u kontekstu svakodnevne komunikacije (u kući, školi i sl.)

Zadatak

Zaokruži slovo ispred primjera u kojem riječ POGODILI znači DOGOVORILI.

a) Pogodili su me tim uvredama.
b) Pogodili smo ga loptom.
c) Pogodili su odgovor.
d) Pogodili smo dobru cijenu.

Rješenje

d)

HJ.1.3.14. razumije značenja riječi i frazeologizama koji se rabe u svakodnevnoj komunikaciji (u kući, školi i sl.), kao i onih koji se često javljaju u školskim tekstovima (u udžbenicima, lektiri i sl.)

Zadatak

Poveži izraz iz lijevoga stupca s odgovarajućim značenjem iz desnoga, kao što je započeto:

1. razbiti led	a) vrijedno se posvetiti poslu
2. uhvatiti maglu	b) prijeći granicu dopuštenog
3. prevršiti mjeru	c) prevladati početne teškoće
4. zagrijati stolicu	d) pobjeći, nestati

Rješenje

1 c), 2 d), 3 b), 4 a)

Zadatak

Dopuni sljedeće rečenice:

a) Ukoliko se tko sasvim povukao, prikrio, odustao od djelovanja, kažemo da se skrio u _____ rupu.
b) Želimo li se komu osvetiti, uzvratiti istom mjerom, kažemo: "_____ za _____ , zub za zub".
c) Ako se tko trudi biti neprimjetnim, pravi se manjim od _____ zrna.
d) Ako je tko nemiran, uzrujan ili uzbuđen, kaže se da sjedi kao na _____.

Rješenje

a) mišju
b) Oko (za) oko
c) makovog
d) iglama

HJ.1.3.15. određuje značenje nepoznatih riječi i izraza na temelju njihovog sastava i/ili konteksta u kojem su uporabljeni (jednostavni primjeri)

Zadatak

U sljedećem tekstu je podvučen jedan izraz. Pozorno pročitaj tekst i na temelju njega zaključi šta znači riječ **termički**:

Kada bi mi pošlo za rukom taj problem zaista riješiti, i stvoriti teoriju pomoću koje mogu pratiti posljedice Sunčevih zraka, onda bih, prije svega, bio u stanju izračunom naći glavne crte Zemljine klime. To, samo po sebi, ne bi izgledalo Bog zna što, jer bih, u najboljem slučaju, našao što je već poznato. No moja bi teorija dala i više. Ona bi otkrila čitav mehanizam termičkih pojava u Zemljinoj atmosferi, od kojih smo do sada poznavali samo konačne posljedice. Ona bi nas poučila kakve temperature vladaju u onim slojevima naše atmosfere gdje se nismo još popeli. I otišla bi još mnogo dalje. Sunce, koje zagrijava našu Zemlju, zagrijava i one planete koje su se ohladile i obavile čvrstim ljuskama. Zato bi se rezultati te teorije odnosili i na ta nebeska tijela. Oni bi nam pružili prve pouzdane podatke o klimatskim prilikama na površini tih planeta, o kojima se do tada nije ništa znalo.

(Milutin Milanković, *Kroz svemir i stoljeća*, prilagođeno i prevedeno na hrvatski jezik)

Riječ **termički** znači:
a) vulkanski
b) toplinski
c) atmosferski
d) zračni
d) klimatski
Zaokruži slovo ispred točnog odgovora.

Rješenje

b) toplinski

Zadatak

Pozorno pročitaj sljedeći tekst i riješi zadatak:

Vodeći opskrbljivač telekomunikacijske opreme proveo je opsežno istraživanje o telekomunikacijama u Srbiji

Jedan od vodećih opskrbljivača telekomunikacijske opreme u svijetu upravo je završio veliki projekt istraživanja tržišta u četirima državama jugoistočne Europe - Srbiji, Bugarskoj, Rumunjskoj i Grčkoj. Istraživanje pruža podroban uvid u potrebe krajnjih korisnika i njihove stavove o telekomunikacijskim proizvodima i uslugama.
Podvučena riječ pokazuje da je provedeno istraživanje bilo:
a) znanstveno
b) anonimno
c) obimno
d) utemeljeno

Rješenje

c) obimno

Zadatak

Pročitaj sljedeći ulomak iz djela "Umjetnost i njezina povijest".

"Najznačajnija crta rimske arhitekture, ipak, jest uporaba lukova. Ovaj je izum igrao malu ili nikakvu ulogu u grčkom graditeljstvu, premda je, vjerojatno bio poznat i grčkim neimarima. Sastaviti luk od posebnih, klinasto uglavljenih kamena prilično je složena vještina u graditeljstvu".

1. Riječ "neimar" znači:

a) kipar

b) povjesničar

c) graditelj

d) sastavljač

Zaokruži slovo ispred točnog odgovora

2. Napiši riječ koja ima isto značenje kao riječ "crta" iz prve rečenice.
_____

Rješenje

1. c) graditelj
2. odlika, karakteristika, obilježje, osobina (jedna riječ)

HJ.1.3.16. služi se rječnicima, priručnicima i enciklopedijama

Zadatak

Navedena je natuknica iz *Velikoga rječnika hrvatskoga jezika* Vladimira Anića.
Pročitaj pa odgovori kako u nominativu muškog roda jednine glasi pravilno napisan **naziv** osobe koja vozi bicikl.

• **bicikl** *m*, G mn. -kala/a, vozilo za jednu osobu s dva kotača sa žbicama
biciklist *m*, mn. -sti, **(biciklistkinja** *ž***),** onaj koji vozi bicikl

Zaokruži slovo ispred tačnog odgovora.

Onaj koji vozi bicikl je:
a) biciklist
b) biciklist i biciklista
c) biciklist i biciklisti
d) biciklista

Rješenje

a) biciklist

U potpodručju *RAZVOJ KNJIŽEVNOGA JEZIKA* učenik/učenica:

HJ.1.3.17. zna osnovne podatke o razvoju hrvatskoga književnoga jezika

Zadatak
Napiši naziv književnog jezika kojim je napisana *Bašćanska ploča*. _____
Rješenje
staroslavenski jezik

HJ.1.3.18. razlikuje narječja hrvatskoga jezika i može ih prepoznati u tekstu

Zadatak
Dopuni. U hrvatskome jeziku postoje____narječja: _____, _____ i _____.
Rješenje
3, štokavsko, kajkavsko i čakavsko.

Zadatak
Napiši kojim je narječjem napisana pjesma. Moja zemja Pod Učkun kućice bele, miće kot suzice vele. Beli zidići, črjeni krovići na keh vrapčići kantaju, mići dolčići, još manje lešice na keh ženice kopaju… Drago Gervais Pjesma je napisana _____ narječjem.
Rješenje
Pjesma je napisana <u>čakavskim</u> narječjem.

Zadatak
Napiši kojim je narječjem napisana pjesma *Fala* Dragutina Domjanića. Fala Za vsaku dobru reč, Kaj reći si mi znala. Za vsaki pogled tvoj, Za vsaki smeh tvoj - fala! Pjesma je napisana_____ narječjem.
Rješenje
Pjesma je napisana <u>kajkavskim</u> narječjem.
Zadatak
Odredi je li tvrdnja točna ili netočna.

a) Štokavsko je narječje ime dobilo po upitno-odnosnoj zamjenici što.	T	N
b) Hrvati štokavci žive i izvan Republike Hrvatske.	T	N
c) U štokavskom narječju razlikujemo ekavski, ikavski i jekavski govor.	T	N
d) U štokavskom se narječju ne provode glasovne promjene.	T	N

Rješenje
a) T, b) T, c) T, d) N

HJ.1.3.19. prepoznaje razlike između hrvatskoga i srpskoga jezika; zna osnovne podatke o jezicima drugih nacionalnih manjina

Zadatak
Zaokruži rečenicu u kojoj nema pogrješke. a) Učiću hrvatski. b) Želio bih da kupim nove tenisice. c) Još nisam vidjela bistriju rijeku. d) Da li me voliš?
Rješenje
c)

Zadatak
Sljedeće riječi napiši sukladno hrvatskome književnome jeziku.
a) milion _____ b) krompir _____ c) kafa _____ d) paradajz _____
Rješenje
a) milion - milijun b) krompir - krumpir c) kafa - kava d) paradajz - rajčica

Zadatak
U Srbiji ima više jezika nacionalnih manjina. U ovom su nizu navedeni neki od njih, podvuci ih. engleski, rusinski, ruski, mađarski, srpski, francuski, romski
Rješenje
rusinski, mađarski, romski

HJ.1.3.20. ima pozitivan stav prema dijalektima (svojem i tuđem)*

HJ.1.3.21. razumije važnost materinskoga jezika za život zajednice i svoj osobni razvoj*

4. KNJIŽEVNOST

U području *KNJIŽEVNOST* učenik/učenica:

HJ.1.4.1. povezuje naslove pročitanih književnih djela (predviđenih programima od 5. do 8. razreda) s autorima djela

Zadatak	
Poveži naslove pjesama s njihovim autorima. Jedan je naslov suvišan.	
Voćka poslije kiše	*Vladimir Nazor*
Tomislav	Antun Gustav Matoš
Notturno	Dragutin Tadijanović
Plavi san	*Dobriša Cesarić*
Dažd	
Rješenje	
Voćka poslije kiše, Dobriša Cesarić; *Tomislav*, Vladimir Nazor; *Notturno*, A.G. Matoš; *Plavi san, Dragutin Tadijanović*	

Zadatak

Zaokruži slovo ispred točnog odgovora.

Dinko Šimunović nije napisao književno djelo:
a) Muljika
b) Duga
c) Breza
d) Alkar.

Rješenje

e) Breza

Zadatak

Poveži naslov djela s autorom.

1. Ferenc Molnar	a) Trojica u Trnju	1.- ____
2. Ivan Kušan	b) Kako je tata osvojio mamu	2.- ____
3. Pavao Pavličić	c) Divlji konj	3.- ____
4. Božidar Prosenjak	d) Koko i duhovi	4.- ____
5. Miro Gavran	e) Junaci Pavlove ulice	5.- ____

Rješenje

1-e), 2-d), 3-a), 4-c), 5-b)

HJ.1.4.2. razlikuje usmenu od umjetničke književnost

Zadatak

Pročitaj tvrdnje koje se odnose na usmenu književnost i odredi je li tvrdnja točna (T) ili netočna (N).

Djelo stvara neimenovani pojedinac.	T	N
Djelo nije podložno promjeni i uvijek se prenosi u istom obliku.	T	N
U djelima je izražena snažna potreba pojedinca za iskazivanjem vlastitih stavova.	T	N
U djelima se koriste stalni epiteti, ustaljeni početci i završetci.	T	N

Rješenje

Djelo stvara neimenovani pojedinac.	T	N
Djelo nije podložno promjeni i uvijek se prenosi u istom obliku.	T	N
U djelima je izražena snažna potreba pojedinca za iskazivanjem vlastitih stavova.	T	N
U djelima se koriste stalni epiteti, ustaljeni početci i završetci.	T	N

Zadatak

Zaokruži istinite tvrdnje.

a) Po podrijetlu književnost može biti narodna i umjetnička.
b) Po nacionalnoj pripadnosti književnost može biti hrvatska, talijanska…
c) Tvorac umjetničke književnosti je neimenovani daroviti pojedinac iz naroda.
d) Po vremenu nastanka književnost može biti klasična, moderna i suvremena.

Rješenje

a), b), d)

HJ.1.4.3. razlikuje osnovne književne rodove: liriku, epiku i dramu

Zadatak

Odredi kojem **književnom rodu** pripada ulomak:

"Znali su da je Salko zaljubljen u Martu, najljepšu curu u Begluku, pa je ne spominjahu pred njim. No znali su i to da je njemu samo osamnaest godina, a ona je dvije godine starija i nije moguće da mu bude žena. Pa još: Salkov je otac bio hajduk i strašno je naprasit čovjek, a Martina je mati vještica, pa su se momci klonili i njezine kuće i njezinih pogleda."

Zaokruži slovo ispred točnog odgovora.

Odlomak pripada:

a) lirskom rodu

b) epskom rodu

c) dramskom rodu

Rješenje

b) epskom rodu

Zadatak

Podcrtaj uljeza u svakom nizu.

a) himna, sonet, oda, ep	(lirske književne vrste)
b) novela, epska pjesma, roman, elegija	(epske književne vrste)
c) komedija, tragedija, balada, drama	(dramske književne vrste)

Rješenje

a) ep
b) elegija
c) balada

HJ.1.4.4. prepoznaje vrste stiha (osmerac i deseterac)

Zadatak

Pozorno pročitaj Gundulićeve stihove i odgovori na pitanje.

"Kolo od sreće uokoli
vrteći se ne pristaje:
tko je gori, eto je doli,
a tko doli, gori ustaje."

a) Od koliko se slogova sastoje Gundulićevi stihovi?
b) Kako nazivamo takav stih?

Rješenje

a) Od osam slogova.
b) Osmerac.

Zadatak

Pročitaj stihove glasovita epa *Smrt Smail-age Čengića* Ivana Mažuranića i odgovori na pitanja.

Sunce zađe, a mjesec izađe.
Tko se vere uz klance niz klance
Ter se krade k onoj Gori crnoj?
Obnoć grede, a obdan počiva,
Junak njegda, sad ne junak više,
No trst kojoj svaki hlad kidiše.

a) Od koliko se slogova sastoje Mažuranićevi stihovi?
b) Kako nazivamo takav stih?

Rješenje

a) Od deset slogova.
b) Takav stih nazivamo deseterac.

HJ.1.4.5. prepoznaje različite načine pripovijedanja u književnoumjetničkom tekstu:

pripovijedanje u 1. i 3. osobi, opisivanje, dijalog i monolog

Zadatak

Tema jednog sastavka bila je MOJE JUTRO.

Imenuj koji je oblik pripovijedanja autorica primijenila u pojedinom ulomku (dijalog, monolog, pripovijedanje ili opisivanje). Jedno rješenje se ponavlja.

a)Zazvonila je budilica. Skočila sam iz kreveta, na brzinu se spremila i istrčala iz kuće.
Jedva sam stigla do autobusa koji je već kretao sa stanice. _____

b)Unutrašnjost autobusa bila je išarana grafitima, a po podu su se razlijevale barice prljave vode._____

c)- Devojčice, gurnula si me!
- Oprostite, nije bilo namjerno._____

d)- Nisi namjerno, ali mene boli noga! Ne pazite kuda hodate, ne čuvate ni sebe ni druge. Kad sam ja bio mlad, vodio sam računa i kuda hodam i gdje stajem, a ne kao muha bez glave... _____

e)Gledala sam u Dunav, miran i plav, u stare žućkaste kuće i krošnje pune zlatnog lišća. _____

Rješenje

a) pripovijedanje (naracija)
b) opisivanje (deskripcija)
c) dijalog
d) monolog
e) opisivanje (deskripcija)

Zadatak

Odredi koji je oblik pripovijedanja rabljen u navedenom tekstu.

Iako je kazališna uprava komad primila s prikrivenom sumnjom, a neki su ga čak i otvoreno odbili zbog potpunog nerazumijevanja sadržaja, prevladala je naklonost prema jednom mladom redatelju te mu je pružena prilika da komad pripremi, ali izvan radnoga vremena, što će reći manje-više privatno, "na kraju ćemo vidjeti", kako to već kod nas biva.
U ovom ulomku dominira:
a) opisivanje
b) pripovijedanje
c) monolog
d) dijalog
Zaokruži slovo ispred točnog odgovora.

Rješenje

b) pripovijedanje

HJ.1.4.6. prepoznaje postojanje stilskih sredstava u književnoumjetničkom tekstu (epitet, usporedba, onomatopeja)

Zadatak

U sljedećim stihovima podvuci epitete:

... A sjajne kapi s bezbroj rubina

rasipahu se, dok polako tone

jesenje sunce...

Rješenje

sjajne, jesenje, bezbroj (kao točno rješenje priznaju se podvučena dva od tri epiteta)

Zadatak

Pozorno pročitaj stihove pjesme *Cvrčak* Vladimira Nazora pa riješi zadatak.

Cvrčak
I cvrči, cvrči cvrčak na čvoru crne smrče
Svoj trohej zagušljivi, svoj zvučni teški jamb...
Podne je. - Kao voda tišinom razlijeva se
Sunčani ditiramb.

Iz prethodno navedenih stihova pjesme *Cvrčak* prepiši primjer za **onomatopeju**.
_____

Rješenje

cvrči, cvrči cvrčak

HJ.1.4.7. uočava važne elemente književnoumjetničkog teksta: motiv, temu, fabulu, vrijeme i mjesto radnje, likove...

Zadatak
Pročitaj ulomak bajkovite priče *Ole i Trufa* Isaaca B. Singera. *- Ole, tvoje su riječi tako slatke, ali nisu istinite - reče Trufa. -Ti znadeš vrlo dobro da više nisam lijepa. Pogledaj kako sam naborana. Svi su se moji sokovi isušili i stid me je pred pticama. Promatraju me s toliko sažaljenja! Ponekad mi se čini da mi se smiju gledajući me kako sam se smežurala. Ja sam izgubila sve, a jedino mi je još ostala -ljubav za tebe. - Zar to nije dosta? Od svih naših moći ljubav je najviša, najdivnija - reče Ole. - Tako dugo dok se međusobno volimo mi ostajemo ovdje, i nikakav vjetar i kiša ne mogu nas uništiti…* Dopuni. a) književni rod: _____ b) književna vrsta: _____ c) vrijeme radnje: _____ d) mjesto radnje: _____ e) likovi: _____
Rješenje
a) epika, b) pripovijetka, c) jesen, d) šuma, e) (listovi) Ole i Trufa

HJ.1.4.8. redovito čita književnoumjetničke tekstove*

HJ.1.4.9. poštuje nacionalno, književno, usmeno i umjetničko naslijeđe*

HJ.1.4.10. sposoban je estetski doživjeti umjetničko djelo*

Sljedeći iskazi opisuju što učenik/učenica zna i može na srednjoj razini.

1. VJEŠTINA ČITANJA I RAZUMIJEVANJE PROČITANOG

U području *VJEŠTINA ČITANJA I RAZUMEVANJE PROČITANOG* učenik/učenica:

HJ.2.1.1. čita tekst koristeći različite tehnike čitanja: "brzo čitanje" (radi brzog pronalaženja određenih i nformacija), čitanje "s olovkom u ruci" (radi učenja, radi izvršavanja različitih zadataka, radi rješavanja problema); čitanje radi uživanja*

HJ.2.1.2. prepoznaje neumjetničke tekstove (izlaganje, rasprava, reklama...)

Zadatak
Pročitaj sljedeće rečenice. Jedna od njih je reklama, a ostale su tehnički opisi, upute. Zaokruži slovo ispred reklame. a) Pročitajte ove jednostavne smjernice. b) Budi aktivan, pričaj s prijateljima! c) Ne dodirujte nepotrebno antenu! d) Sigurnosna vam zaporka pomaže zaštiti telefon.
Rješenje
b) Budi aktivan, pričaj s prijateljima!

HJ.2.1.3. prepoznaje i izdvaja jezična sredstva karakteristična za različite funkcionalne stilove

Zadatak
Zaokruži netočne odgovore. Obilježja književnoumjetničkoga stila: a) maštovitost b) izražajnost c) osjećajnost d) tumačenje e) izvornost f) jednoznačnost riječi g) slobodna uporaba svih jezičnih sredstava h) slikovitost.
Rješenje
d, f

Zadatak
Zaokruži <u>točne</u> odgovore.

Obilježja tekstova novinarskoga stila:

a) objektivnost
b) sažetost
c) uporaba svih jezičnih sredstava
d) točnost
e) subjektivnost
f) logičnost.

Rješenje

a), b), d), f)

HJ.2.1.5. pronalazi, izdvaja i uspoređuje i nformacije iz dvaju kraćih tekstova ili više njih (prema zadanim kriterijima)

Zadatak

Pozorno pročitaj navedene tekstove i odredi što im je zajedničko.

Tekst 1

Medvjed je medvjed zato što je "medojed", jer jede med. Zna se da medvjed nije samo medojed; kad nema meda, on je "svejed": biljojed i mesojed. Pa ipak, medvjed je u svim slavenskim jezicima nazvan po medu, jer od sve hrane najviše voli - med. A u staroj postojbini Slavena, u šumama iza Karpata, tamo je bilo mnogo meda.
Nije samo medvjed - medvjed. I čovjeka ponekad nazovu medvjedom - ako je krupan, ili ako je grub, nespretan, trapav, truntav i nezgrapan.

Tekst 2

Medvjed m (medvjedica ž) (G mn medvjeda) 1. zool. zvijer planinskih krajeva, guste runjave smeđe dlake, sitnih očiju, malih ušiju, kratka repa i snažnih kandži na prstima, čije različite vrste žive najviše u šumama Europe, Azije i Amerike (Ursus arctos) 2. pren, a. osoba neuglađena ponašanja b. podr. nezgrapna osoba zdepaste tjelesne građe.

Iz **obaju tekstova** može se saznati:

a) kako je medvjed u slavenskim jezicima dobio ime

b) na kojim kontinentima medvjedi danas žive

c) kakvog čovjeka nazivamo medvjedom

d) koja je omiljena hrana medvjeda

Zaokruži slovo ispred točnog odgovora.

Rješenje

c) kakvog čovjeka nazivamo medvjedom

HJ.2.1.7. prepoznaje stav autora u neumjetničkom tekstu i razlikuje ga od drukčijih stavova iznesenih u takvom tekstu

Zadatak

Pozorno pročitaj sljedeći tekst i odredi autorov **stav**.

NASILJE U ŠKOLAMA

Nedavno je u 40 škola provedeno istraživanje o nasilju među učenicima. Ustanovljeno je da u odnosu žrtva - nasilnik ne sudjeluje svega 58% učenika. Drugim riječima, samo 58% učenika nisu ni žrtve, ni nasilnici. Znači, nešto manje od polovice učenika, točnije 42%, pojavljuje se u "krugu nasilja", kao žrtve ili kao nasilnici. U ulozi je žrtve nasilja jako velik broj učenika, čak 37%.
Neke žrtve su istovremeno i nasilnici. U ispitivanoj grupi ima 8% takvih učenika. U toj grupi, najčešći oblici nasilnog ponašanja su vrijeđanje i ismijavanje. Dakle, ovi učenici napadaju riječima, ne osjećajući da se riječima može nanijeti isto toliko boli koliko i udarcima, možda čak i više. Nasilno ponašanje učenika ove grupe odrasli najčešće nazivaju nestašlucima, živahnošću i slično, umanjujući na taj način ozbiljnost nasilnog čina koji su ova djeca u stanju učiniti.

Kakav je odnos autora ovog teksta prema nasilnom ponašanju mladih?

Zaokruži slovo ispred točnog odgovora.

a) Ravnodušan je prema nasilju mladih.

b) Zanimaju ga daljnji podatci.

c) Zabrinut je.

d) Ljut je zbog nasilja mladih.

Rješenje

c) Zabrinut je.

Zadatak
Izlažući podatke o nasilnom ponašanju mladih, autor teksta *Nasilje u školama* spominje i jedno mišljenje o navedenom problemu s kojim se ne slaže. Podvuci u tekstu rečenicu u kojoj je izneseno to mišljenje.
Rješenje
Nasilno ponašanje učenika ove grupe odrasli najčešće nazivaju nestašlucima, živahnošću i slično, umanjujući na taj način ozbiljnost nasilnog čina koji su ova djeca u stanju učiniti.

2. PISMENO IZRAŽAVANJE

U području *PISMENO IZRAŽAVANJE* učenik/učenica:

HJ.2.2.1. sastavlja izlagački, pripovjedni i opisni tekst

Zadatak
Napiši sastavak na temu: Bio je to nesporazum _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ Ispričaj neki ozbiljan ili smiješan događaj u kojem se sugovornici nisu razumjeli. Nije važno jesi li ti u njemu sudjelovao/la ili si mu svjedočio/la. Uradak će se vrjednovati ovisno o tom koliko odgovara temi te kakva je kompozicija sastavka (uvodni, središnji i završni dio teksta).
Rješenje

HJ.2.2.2. sastavlja vijest, izlaganje i izvješće

Zadatak
Tvoju je školu posjetio poznati športaš. Govorio je potrebi uključivanja djece i mladih u športske aktivnosti i aktivnijem bavljenju športom. Napiši u nekoliko rečenica **vijest** o tome za školski list. Pripazi na podatke koje vijest treba sadržavati. _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____
Rješenje
Vijest sadrži odgovore na pitanja: tko?, što?, gdje?, kada? i kako? (zašto?).

HJ.2.2.3. piše sažetak kraćeg i/ili jednostavnijeg teksta

Zadatak
Napiši sažetak sljedećeg teksta tako što ćeš pronaći najvažnije ideje u njemu i sažeti ih u dvije ili tri rečenice: Tijekom većeg dijela svoje povijesti Rimljani su - vjerovali ili ne - imali samo 18, i slovima osamnaest, različitih osobnih imena. Štoviše, i od tih osamnaest u široj uporabi bilo je samo jedanaest: Aul, Decim, Gaj, Gnej, Lucije, Marko, Publije, Kvint, Sekst, Tiberije i Tit. Ostalih sedam imena - Apije, Keson, Mamerk, Manije, Numerije, Servije, Spurije - dobivali su samo članovi pojedinih aristokratskih obitelji. Drugih imena nije bilo. Poneka koja su zabilježena u najranijoj rimskoj povijesti ili u legendama, kao Romul, Rem, Numa, Amulije itd., kasnije su izišla iz uporabe. Dobro, a žene? - upitat će netko. Svi primjeri koje smo dosad naveli tiču se muškaraca, ali svakako su i žene morale imati osobna imena! Odgovor i u ovom slučaju zvuči nevjerojatno s današnjeg gledišta, ali normalno s rimskog: nisu ih imale. U starom Rimu nije bilo govora o

ravnopravnosti među spolovima, žena je bila očevo vlasništvo do udaje, a muževo nakon toga, pa se smatralo da joj "vlastito" ime i ne treba. Umjesto toga nosila je samo rodovsko prezime u ženskom obliku: "Livija" su se zvale sve žene iz roda Livijevaca, "Kornelija" one iz roda Kornelijevaca i tako dalje.

(Ivan Klajn, *Zanimljiva imena*, prilagođeno)

Rješenje

Navedene su najvažnije ideje (o broju imena, o tome kako su žene i muškarci dobivali imena) i sažetak je napisan u dvije-tri rečenice.

Zadatak

Pročitaj tekst, a potom napiši dvije-tri rečenice sažetka. Napiši svojim riječima najvažnije informacije iz ovog teksta.

Kreda

Kreda, obična naša bijela školska kreda, ima neobično ime i još neobičnije podrijetlo. Potječe s juga, s današnjega grčkog otoka Krete. Imenom Kreta, nazivali su stari Latini
(Rimljani) jednu bijelu, krhku pisaljku od krečnjaka - vjerojatno, zato što su ju donijeli s Krete prilikom nekog vojnog pohoda. U našem jeziku, ili u jeziku iz kojeg smo tu riječ preuzeli, latinska *kreta* (ili *creta*, kako su oni pisali) postala je - kreda. Svakodnevno pišući njome po školskoj ploči, mi danas i ne pomišljamo da ta obična, lomljiva pisaljka nosi ime jednog velikog otoka, nadaleko poznatnog po svojoj staroj umjetnosti i pismenosti.

(Milan Šipka "Priče o riječima")

Sažetak teksta

_____
_____
_____
_____

Rješenje

Navedene su najvažnije ideje (o podrijetlu krede i njezinom nazivu), a sažetak sadrži dvije-tri rečenice.

HJ.2.2.4. zna osnovne osobine govornog i pisanog jezika

Zadatak

Ako je navedena osobina tipična za govorni jezik, na crtu pokraj nje napiši "G", a ako je tipična za pisani jezik, napiši "P":

a) Ostvaruje se dijalogom. _____
b) Rečenice su mu duže i složenije. _____
c) Dopunjuje se gestama i mimikom. _____
d) Na kraju rečenica stoje interpunkcijski znakovi. _____

Rješenje

a) G
b) P
c) G
d) P

HJ.2.2.5. poznaje i primjenjuje pravopisna pravila u većini slučajeva

Zadatak

Pravilno prepiši sljedeće rečenice vodeći računa o pravopisnim pravilima:
1. književnici mato lovrak i ante kovačić zadužili su hrvatski narod pa mnoge kulturne ustanove, ulice i trgovi nose njihova imena
2. tako se u zagrebu jedna škola zove osnovna škola mate lovraka, a mnogi gradovi u hrvatskoj imaju ulice s nazivom ulica ante kovačića

_____
_____

Rješenje

1 Književnici Mato Lovrak i Ante Kovačić zadužili su hrvatski narod pa mnoge kulturne ustanove, ulice i trgovi nose njihova imena.

2 Tako se u Zagrebu jedna škola zove Osnovna škola Mate Lovraka, a mnogi gradovi u Hrvatskoj imaju ulice s nazivom Ulica Ante Kovačića.

Zadatak

Ako je skraćenica pravilno napisana, na crtu iza nje upiši **T**, a ako nije pravilno napisana, upiši **N**.

br. (broj) ____

itd (i tako dalje)	____
npr. (na primjer)	____
dr (doktor)	____
str (stranica)	____

Rješenje

T
N
T
N
N

Zadatak

U rečenicama upiši zarez ondje gdje je to potrebno:

a) Otkad sam zaljubljen sve je ljepše.

b) Čim pogledam Ivu srce mi jače zakuca.

Rješenje

Otkad sam zaljubljen, sve je ljepše.

Čim pogledam Ivu, srce mi jače zakuca.

3. GRAMATIKA, LEKSIK, RAZVOJ KNJIŽEVNOGA JEZIKA

U potpodručju *GRAMATIKA* učenik/učenica:

HJ.2.3.1. određuje mjesto naglaska u riječi; zna osnovna pravila naglašavanja

Zadatak

Podvuci naglašene samoglasnike u zadanim parovima riječi:

KORAK - KORAČATI, PISATI - PREPISIVATI,
PRIZNATI - PRIZNANJE, DODATI - DODAVATI,
LOVAC - ULOVLJEN, OSMIJEH - SMIJEŠITI SE

Rješenje

KORAK - KORAČATI, PISATI - PREPISIVATI,
PRIZNATI - PRIZNANJE, DODATI - DODAVATI,
LOVAC - ULOVLJEN, OSMIJEH - SMIJEŠITI SE

Zadatak

Zaokruži **DA** ukoliko je pravilo o uporabi naglasaka u književnome jeziku točno, a ukoliko nije točno, zaokruži **NE**.

Naglasci ne mogu stajati na posljednjem slogu u riječi.	DA	NE
Na jednosložnim riječima mogu stajati samo silazni naglasci.	DA	NE
Dvosložne i višesložne riječi na prvom slogu ne mogu imati sva četiri naglaska.	DA	NE
Na unutarnjem slogu višesložnih riječi mogu stajati samo uzlazni naglasci.	DA	NE
Zanaglasna dužina može stajati samo iza naglašenog sloga.	DA	NE
Nositelj naglaska uvijek je jedan od suglasnika.	DA	NE

Rješenje

Naglasci ne mogu stajati na posljednjem slogu u riječi.	DA	NE
Na jednosložnim riječima mogu stajati samo silazni naglasci.	DA	NE
Dvosložne i višesložne riječi na prvom slogu ne mogu imati sva četiri naglaska.	DA	NE

Na unutarnjem slogu višesložnih riječi mogu stajati samo uzlazni naglasci.	DA	NE
Zanaglasna dužina može stajati samo iza naglašenog sloga.	DA	NE
Nositelj naglaska uvijek je jedan od suglasnika.	DA	NE

Zadatak

Zadane riječi razvrstaj u tablicu.

noć, kiša, ruka, magla, sunce, majka, mati, jezik, razred, breza

kratkosilazni ``	kratkouzlazni `	dugosilazni ^	dugouzlazni ´

Rješenje

kratkosilazni ``	kratkouzlazni `	dugosilazni ^	dugouzlazni ´
mati, kiša	magla, jezik	sunce, noć, majka	razred, breza, ruka

HJ.2.3.2. prepoznaje glasovne promjene

Zadatak

Poveži navedene riječi u lijevom stupcu s odgovarajućom glasovnom promjenom u desnm stupcu. U lijevom je stupcu jedna riječ viška.

1. svadba	a) palatalizacija
2. vožnja	b) prelazak L u O
3. kružić	c) jednačenje suglasnika po zvučnosti
4. kotao	g) jednačenje suglasnika po tvorbenom mjestu
5. ruski	

Rješenje

1 c), 2 d), 3 a), 4 b)

Zadatak

Napiši nominativ množine zadanih imenica te imenuj glasovnu promjenu.

junak _____

oblak _____

orah _____

grijeh _____

osmijeh _____

glasovna promjena: _____

Rješenje

junaci
oblaci
orasi
grijesi
osmijesi
sibilarizacija

Zadatak

Zaokruži slovo ispred tražene glasovne promjene.

U riječima: *psi, sni, borci, bijelci* provedena je glasovna promjena:

a) palatalizacija
b) sibilarizacija
c) jednačenje suglasnika po zvučnosti
d) nepostojano a.

Rješenje

nepostojano a.

HJ.2.3.3. poznaje vrste riječi

Zadatak

U svakom je nizu uljez. Podcrtaj riječ koja nije prilog.

a) trava, sutra, ovako, tada

b) jučer, nekako, naše, sada

c) ovdje, svugdje, sinoć, lijepa

d) gdje, svakakav, svugdje, tamo

Rješenje

a) trava,

b) naše,

c) lijepa

d) svakakav.

Zadatak

Pročitaj sljedeću rečenicu i upiši u tablicu **padež** podvučenih imenica. Jedno polje je već popunjeno.

Usporedo s danom koji se budio nad gradom i ovdje oko mene, raslo je i to moje sjećanje na događaj iz djetinjstva.

Imenica u rečenici	Padež
danom	
sjećanje	nominativ
djetinjstva	

Rješenje

danom (instrumental); djetinjstva (genitiv)

Zadatak

Podvučene riječi razvrstaj u tablicu.

Puž je sporo putovao.

Nitko to neće učiniti umjesto tebe.

Odnekud se pojavio pas i ugrizao dječaka.

Jao, boli me noga!

Pogledaj što si učinio!

Hoćeš li doći?

O, prijatelju, baš si me iznenadio.

Ispred moje kuće stoji stara klupa.

PRIJEDLOZI	PRILOZI	VEZNICI	ČESTICE	USKLICI

Rješenje

PRIJEDLOZI	PRILOZI	VEZNICI	ČESTICE	USKLICI

umjesto	*sporo*	*i*	*li*	*o*
ispred	*odnekud*	*što*	*baš*	*jao*

HJ.2.3.4. poznaje osnovne načine tvorbe riječi

Zadatak

Na crtu iza riječi u lijevom stupcu napiši **slovo** koje stoji ispred tvorbenog načina te riječi.

1. pisanje ____	a) sufiksalna (izvođenje)
2. odjahati ____	b) slaganje
3. prohladan ____	c) prefiksalna
4. ljudski ____	
5. poljoprivreda ____	
6. nadbiskup ____	

Rješenje

1. a), 2. c), 3. c), 4. a), 5. b), 6. c)

Zadatak

Poveži jednu riječ iz prvoga niza s jednom riječju iz drugoga niza te načini novu riječ - složenicu. Svaku riječ smiješ upotrijebiti samo jednom.

1. niz: zrak, braniti, krasno
2. niz: kiša, pisati, ploviti

_____

Rješenje

zrakoplov, kišobran, krasopis

Zadatak

Zadane riječi: Markov, stolica, zrakoplov, putopis, upiši u tablicu prema načinu nastanka: od jedne riječi ili od dviju riječi.

riječi nastale od jedne riječi		
riječi nastale od dviju riječi		

Rješenje

riječi nastale od jedne riječi	Markov	stolica
riječi nastale od dviju riječi	zrakoplov	putopis

HJ.2.3.5. razlikuje rečenice prema sastavu

Zadatak

Imenuj rečenice po sastavu (zavisno složena, nezavisno složena, rečenični niz, jednostavna proširena, jednostavna neproširena).

a) Moji se prijatelji raduju sa mnom._____

b) Dok učim, često mislima odlutam k njoj._____

c) Došao je jučer, ostat će tijekom dana, sutra odlazi._____

d) Pjevala sam. _____

e) Kupi alat ili ostavi zanat. _____

Rješenje

a) Moji se prijatelji raduju sa mnom.	jednostavna proširena
b) Dok učim, često mislima odlutam k njoj.	zavisno složena
c) Došao je jučer, ostat će tijekom dana, sutra odlazi.	rečenični niz
d) Pjevala sam.	jednostavna neproširena

e) Kupi alat ili ostavi zanat.	nezavisno složena

Zadatak

Zaokruži slovo ispred **vrste** zavisne rečenice kojoj pripada podvučena rečenica:

Pošli smo u kuhinju da Iva objeduje.

a) predikatna rečenica

b) namjerna rečenica

c) načinska rečenica

d) posljedična rečenica

Rješenje

b) namjerna rečenica

Zadatak

U sljedećem tekstu podvuci zavisne rečenice:

Živio davno neki siromašan dečak, bez oca i majke. Prepušten samome sebi, pođe u svijet da traži posao. Iako je obišao preko deset sela, nigdje nije mogao naći posla. Tek se u desetom zaseoku prohtje nekom bogatašu, koji je imao posebna pastira i za goveda i za ovce i za svinje, da unajmi pastira i svojim pčelama. Dječak pristane ne misleći mnogo, jer je već bio malaksao od gladi i lutanja.

Rješenje

Živio davno neki siromašan dječak, bez oca i majke. Prepušten samome sebi, pođe u svijet da traži posao. Iako je obišao preko deset sela, nigdje nije mogao naći posla. Tek se u desetom zaseoku prohtje nekom bogatašu, koji je imao posebna pastira i za goveda i za ovce i za svinje, da unajmi pastira i svojim pčelama. Dječak pristane ne misleći mnogo, jer je već bio malaksao od gladi i lutanja.

HJ.2.3.6. prepoznaje i imenuje rečenične dijelove

Zadatak

Razvrstaj riječi (i skupove riječi) prema njihovoj službi u rečenici.

Jutros je moja susjeda Marta otišla na tržnicu prodavati jaja, sir i vrhnje.

predikat: _____

subjekt: _____

atribut: _____

apozicija: _____

priložna oznaka vremena: _____

priložna oznaka mjesta: _____

objekti: _____

Rješenje

predikat:	je otišla prodavati
subjekt:	Marta
atribut:	moja
apozicija:	susjeda
priložna oznaka vremena:	jutros
priložna oznaka mjesta:	na tržnicu
objekti:	jaja, sir, vrhnje

Zadatak

Podcrtaj subjekt i imenuj vrstu riječi kojom je izrečen.

Vježbanje je zdravo. _____

Rješenje

Vježbanje je zdravo. - glagolska imenica

Zadatak

Tamnije otisnutim riječima odredi službu u rečenici. (Nemoj rabiti kratice!)

a) Moj **djed** Ivo voli pecati. _____
b) Ivina baka Manda priča **najljepše** priče. _____
c) **U jadranskome moru** nema morskih pasa. _____
d) Ribari love ribu velikom **mrežom.** _____
e) Mama **mu** je ispekla veliku, čokoladnu **tortu**. _____

Rješenje

a) Moj **djed** Ivo voli pecati.	**apozicija**
b) Ivina baka Manda priča **najljepše** priče.	**atribut**
c) **U Jadranskome moru** nema morskih pasa.	**priložna oznaka mjesta**
d) Ribari love ribu velikom **mrežom.**	**priložna oznaka sredstva**
e) Mama **mu** je ispekla veliku, čokoladnu **tortu.**	**neizravni objekt i izravni objekt**

HJ.2.3.7. zna odrediti značenje padeža u rečenici

Zadatak

Podcrtanim imenicama odredi značenje padeža u rečenici.

a) Dat ću ti pola čokolade. _____
b) Idem u šetnju s prijateljicom. _____
c) Pišem pismo majci. _____
d) U mravinjaku je uvijek gužva._____
e) Mrak grabi loncem, a razlupano jaje zašiva koncem.

Rješenje

a) djelomičnost
b) društvo
c) namjena
d) mjesto
e) sredstvo

Zadatak

Dopuni tablicu, određujući značenje padeža:

Otac posluša, ode u dvor i ponovi caru riječi svoje kćeri.

Riječ / sintagma	Padež	Značenje padeža
otac	nominativ	
u dvor	*u* + akuzativ	
caru	dativ	
svoje kćeri	genitiv	

Rješenje

Riječ / sintagma	Padež	Značenje padeža
otac	nominativ	vršitelj radnje
u dvor	*u* + akuzativ	mjesto
caru	dativ	namjena

svoje kćeri	genitiv	pripadnost

HJ.2.3.8. prepoznaje glagolska vremena i načine

Zadatak

U rečenicama podcrtaj glagolske oblike i imenuj ih.

a) Ja se doduše nisam bila u njoj ni rodila, ali sam u njoj poživjela.

_____

b) Kada budem završio studij, bit ću profesor.

_____

c) Bijaše jedan stari magarac i imađaše sina zgubidana.

_____

d) Lipe zamirisaše kao tamjan u crkvi.

_____

Rješenje

a) nisam bila rodila - pluskvamperfekt; sam poživjela - perfekt
b) budem završio - futur II.; bit ću - futur I.
c) Bijaše - imperfekt; imađaše - imperfekt
d) zamirisaše - aorist

Zadatak

Zaokruži slovo ispred rečenice u kojoj se javlja imperfekt.

a) Došao bih vrlo rado.
b) Poslaše me po kolače.
c) Dječaci gledaše kroz prozor.
d) Volio bih da budeš sretna.

Rješenje

c)

Zadatak

Zadanu rečenicu napiši u budućem vremenu. Upotrijebi futur prvi i futur drugi.

Nogometaš je bio sretan kad je zabio pobjednički gol.

_____

Rješenje

Nogometaš **će biti** sretan kad **bude zabio** pobjednički gol.

Zadatak

U svakom navedenom nizu glagolskih oblika precrtaj onaj koji tom nizu ne pripada.

a) gledajući, mašući, tekući, pomoći

b) rekosmo, dođosmo, govorasmo, prođosmo

c) plivamo, kažimo, čuvajmo, vežimo

Rješenje

pomoći, govorasmo, plivamo

U potpodručju *LEKSIK* učenik/učenica:

HJ.2.3.9. poznaje metonimiju* kao leksički mehanizam

Zadatak

Zaokruži slovo ispred rečenice u kojoj je riječ *koljeno* uporabljena metonimijski:

a) Milan je pao i povrijedio koljeno.
b) Sada su moderne suknje do koljena.
c) Kad je bio mali, Janko je išao zakrpanih koljena.
d) Bacio se na koljena i zamolio oprost.

Rješenje

c)

HJ.2.3.10. razumije značenje riječi i frazeologizama koji se javljaju u školskim tekstovima (u udžbenicima, lektiri i sl.), kao i literarnim i medijskim tekstovima namijenjenim mladima, i pravilno ih rabi

Zadatak

Frazemima pridruži njihovo značenje tako da na crtu napišeš slovo uz koje se ono nalazi.

a) Našli su zajednički jezik.	____	a) dobra srca
b) Mora stegnuti remen.	____	b) nešto nepoznato
c) Želi kruh bez motike.	____	c) razumjeti jedni druge
d) Moj brat je dobar kao kruh.	____	d) mora štedjeti
e) Ne želim kupiti mačka u vreći.	____	e) imati bez rada

Rješenje

a) - c)

b) - d)

c) - e)

d) - a)

e) - b)

Zadatak

Kad se za neku osobu kaže kako se voli "kititi tuđim perjem", to znači da ta osoba:

a) voli posuđivati tuđu odjeću
b) smatra tuđe ideje boljima od svojih
c) prikazuje tuđe zasluge kao svoje
d) često nosi odjeću poznatih modnih dizajnera

Rješenje

c)

Zadatak

Pročitaj tekst.

Izgleda da su Babilonci prvi naslutili pravi oblik Zemlje, ali se ta spoznaja kosila s njihovim tradicionalnim, vjerskim shvaćanjima, prema kojima je nebo imalo oblik zvona koje je pokrivalo Zemlju. Zato se i nisu usudili objelodaniti ono što im je izgledalo očigledno, već prepustiše slobodoumnijim Grcima da to učine.

1. Podvuci u tekstu riječ koja znači:

"biti u neskladu"

2. Riječ "objelodaniti" znači:

a) objasniti

b) objaviti

c) usuditi

d) obilježiti

Zaokruži slovo ispred točnog odgovora.

Rješenje

1. kosilo (se)
2. b) objaviti

HJ.2.3.11. određuje značenje nepoznatih riječi i izraza na temelju njihovog sastava i/ili konteksta u kojem su uporabljeni (složeniji primjeri)

Zadatak

Pozorno pročitaj sljedeću rečenicu i riješi zadatak:

Krajem veljače i početkom ožujka, neuobičajeno za to doba godine, na Ozrenu je naglo zatoplilo, puhnuo je vjetar razvigorac i drveće je prolistalo.

Podvučeni niz riječi označava:
a) hladan proljetni vjetar
b) topao jesenski vjetar
c) topao proljetni vjetar
d) zimski vjetar umjerene jačine

Rješenje

c)

Zadatak

Pozorno pročitaj sljedeći tekst i riješi zadatak:

Zeleno ogledalo Kupe

Čamac na Kupi. To njegovo vlažno, meko zašiljeno drvo. Bez brze strasti kajaka, bez vrludanja sandoline - on odlazi težak, pijan ravno u duboku noć niz klonuo šaš i mulj od propale mjesečine. Tuguje.

(ulomak iz putopisa *Matka Peića* Skitnje)

Podvučena riječ označava:
a) vrstu tužne pjesme
b) riječni gliser
c) drvena plutajuća platforma
d) mali čamac na vesla

Rješenje

d)

Zadatak

Pozorno pročitaj sljedeću strofu pjesme "Da sam ja učiteljica" Dragutina Tadijanovića, a potom riješi zadatak.

Da sam ja učiteljica

Između dasaka dvorišne ograde
Gledam vojsku kako ide u korak.

Puceta sjajna, žuta, u suncu blistaju;
Sviraju trublje, žute, sjajne, svinute;
Udara bubanj i žuti poklopci:
Prolazi banda... Na bijelcu oficir.

...

Rano dođe da nama ne da bandu gledati.
A ja da sam učiteljica...
Pustio bih djecu pred školu:
Gledajte, djeco!
A poslije ćete sjesti uokrug
I svaki će pričati što je vidio.

Podvučena riječ označava:

a) družinu kriminalaca sklonih lošim postupcima
b) vojnu glazbu; skupinu, grupu svirača
c) naziv za skupinu nasljednika Mao Tze Tunga

Zaokruži slovo ispred točnog odgovora

Rješenje

b) vojnu glazbu; skupinu, grupu svirača

4. KNJIŽEVNOST

U području *KNJIŽEVNOST* učenik/učenica:

HJ.2.4.1. povezuje djelo iz obvezne lektire s vremenom u kojem je nastalo i vremenom koje se uzima kao okvir pripovijedanja

Zadatak

Poveži sljedeća djela s povijesnim događajima na koje se ta djela odnose.

Bitka kod Bistrice Lesne, Dnevnik Ane Frank, Seljačka buna, Jama

Povijesni događaji:	**Djela:**
Ustanak protiv feudalnih gospodara	_____
Prvi svjetski rat	_____
Drugi svjetski rat	_____

Rješenje

Ustanak protiv feudalnih gospodara: *Seljačka buna*
Prvi svjetski rat: *Bitka kod Bistrice Lesne*
Drugi svjetski rat: Dnevnik Ane Frank, Jama

HJ.2.4.2. povezuje naslov lektirnog djela s rodom, vrstom i likovima iz djela; prepoznaje rod i vrstu književnoumjetničkog djela na temelju ulomka, likova, karakterističnih situacija

Zadatak

Popuni tablicu.

Naziv djela i ime pisca	Književni rod	Književna vrsta
Alkar, Dinko Šimunović		
Novela od Stanca, Marin Držić		
Moj dom, Silvije Strahimir Kranjčević		

Rješenje

Naziv djela i ime pisca	Književni rod	Književna vrsta
Alkar, Dinko Šimunović	epika	pripovijetka
Novela od Stanca, Marin Držić	drama	komedija
Moj dom, Silvije Strahimir Kranjčević	lirika	rodoljubna pjesma

Zadatak

Pročitaj stihove i odgovori na pitanja.

Sunce zađe, a mjesec izađe.
Tko se vere uz klance niz klance
Ter se krade k onoj Gori crnoj?
Obnoć grede, a obdan počiva,
Junak njegda, sad ne junak više,
No trst kojoj svaki hlad kidiše.

I. Odgovori.

a) Kako glasi naslov cjelokupnoga epa?

_____

b) Kako glasi naziv pjevanja čiji su ovo uvodni stihovi?

_____

II. Zaokruži dio rečenice koji tvrdnju čini točnom.

a) Radnja epa **počinje/ne počinje** skupljanjem harača.
b) Osiromašeni narod **daje/ne daje** harač.
c) Smail-aga **naređuje/ne naređuje** da se pogubi starac Durak.
d) Durakov sin Novica **bježi/ne bježi** iz turskog logora.
e) Dolazi do bitke u kojoj **pogibaju/ne pogibaju** i Novica i Smail-aga.

Rješenje

I a) Smrt Smail-age Čengića

b) Noćnik

II. a) počinje

b) ne daje

c) naređuje

d) bježi

e) pogibaju

HJ.2.4.3. razlikuje lirsko-epske vrste (baladu, poemu)

Zadatak

Pročitaj uvodne stihove pjesme.

Što se bijeli u gori zelenoj?
Al' je snijeg, al' su labudovi?
Da je snijeg, već bi okopnio,
Da su labudovi, već bi poletjeli…

1. Kako glasi naslov pjesme? _____

2. Zaokruži slovo ispred točnog odgovora. Pjesma je:

a) epska
b) lirska
c) lirsko-epska.

3. Zaokruži slovo ispred točnog odgovora. Prema obliku ova pjesma je:

a) balada
b) romansa.

Rješenje

1) Hasanaginica
2) c) lirsko-epska
3) a) balada

Zadatak

Pročitaj sljedeće stihove pa odredi **vrstu** lirsko-epske narodne pjesme.

Smrt Senjanina Ive

Sanak snila Ivanova majka,
Đe je Senje tama popanula,
Đe se vedro nebo prolomilo,
Sjajan mjesec pao na zemljicu
Na Ružicu nasred Senja crkvu;
Đe zvijezde kraju pribjegnule,
A danica krvava ižljegla,
A kuka joj tica kukavica
Usred Senja na bijeloj crkvi.
Kad se baba iz sna probudila,
Uze štaku u desnicu ruku,
Ode pravo ka Ružici crkvi,
Te kazuje protopop-Neđeljku,
Kazuje mu, šta je u sna snila.

A kad stari babu saslušao,
On joj ode sanak tolkovati:
Čuješ mene, ostarila majko!
Zlo si snila, a gore će biti,
Što je Sanje tama popanula,
Ono će ti pusto ostanuti;
Što l' se vedro nebo prolomilo,
I što mjesec pao na Ružicu,
To će tebe Ivo poginuti;
Što su zv'jezde kraju pribjegnule,
To će ostat' mloge udovice;
Što j' danica krvava ižljegla,
To ćeš stara ostat' kukavica;

Što l' ti tica kuka na Ružici,
To će ti je oboriti Turci,
A i mene stara pogubiti,";
Tek što stari u riječi bješe,
Al' eto ti Senjanina Iva,
Sav mu vranac i krv ogreznuo,
Na Ivanu sedamnaest rana,
nosi desnu u lijevoj ruku;
Dogna vranca pred bijelu crkvu,
Pa govori ostariloj majci:
Skin' me, majko, sa konja vrančića,
Umij mene studenom vodicom,
A pričesti vinom crvenijem."

Hitro ga je mati poslušala,
Skide njega sa konja pomamna,
Pa ga umi studenom vodicom,
I zali ga vinom crvenijem;
Pa ga pita ostarila majka:;
Što bi, sine, u zemlji Taliji?
Ode Ivo 'vako govoriti:
Dobro, mati, u zemlji Taliji:
Dosta majko, roblja narobismo,
A jošt više blaga zadobismo,;
Pa se zdravo doma povratismo;
No kad bismo na prvom konaku,
Tu nas stiže i prva poćera,
Crni konji, a crni junaci,
Crne nose oko glave čalme,;
Po jednom se vatrom preturismo
Od njih niko ne ostade, majko;
No kad bismo na drugom konaku,
Tu nas stiže i druga poćera,;
B'jeli konji, a bješnji junaci,
Bijele im oko glave čalme,
Po jednom se vatrom preturismo,
Od nas niko ne pogibe, majko,
Od njih niko ne ostade, majko;
No kad bismo na trećem konaku,
Tu nas stiže i treća poćera,
Crna struka, a dugačka puška,
Pregorele noge do koljena,
Po jednom se vatrom preturismo,
A po drugi biti započesmo,
Od njih, majko, niko ne pogibe,
Od nas, majko, niko ne ostade,
Do ostade tvoj sine Ivane,
I on ti je rana dopanuo;
Evo desne u lijevoj ruke!
To govori, a s dušom se bori,
To izusti, laku dušu pusti,
I umrije, žalosna mu majka!

Odgovor: _____

Rješenje

Balada

HJ.2.4.4. razlikuje književno-znanstvene vrste: biografiju, autobiografiju, dnevnik i putopis te znanstveno-popularne tekstove

Zadatak

Pozorno pročitaj sljedeći ulomak:

Moj slučaj

Rođen sam, roditelji tvrde, 18. kolovoza, a župnik je zapisao 18. rujna 1930. godine u Imotskom. Otac mi je bio žandar, majka kućanica, nepismena.
Babica mi je prekratko odrezala pupak i prorekla mi buran i kratak život. Žene koje su se po običaju skupile oko kolijevke jele su dunje, molile i zaklinjale.

Vlado Gotovac

Ovo je ulomak iz:

a) znanstveno-popularnog teksta
b) dnevnika

c) biografije
d) autobiografije

Zaokruži točan odgovor.

Rješenje

d) autobiografije

Zadatak

Pozorno pročitaj sljedeći ulomak Matka Peića:

Zeleno ogledalo Kupe

Volim sve hrvatske rijeke. Kupu naročito. Kupa zelena, crna svjetložuta. Kupa zelena u rano proljeće, kad se jedna mala rimska nimfa budi u njezinu dnu pa se od njezinih brončanih osmijeha vinogradi šilje u najslađe, najvlažnije grudi. To proljetno zelenilo Kupe i onu zelenu pjegu koju vidiš kako putuje turopoljskim selima, te limenu jabuku tornja, ili vrat starog patka, osipa najbrbljavijim zelenilom. Taj zeleni Kupin dah, nježniji od mahovine u bari, lakši od neba iza kiše - naljepši je osmijeh proljeća.
Kupa crna među muljem gdje na trulim mačevima šaša jedna raskrvavljena roda sanjari u rubovima nevjerojatno smirenim i bolesnim. U toj crnini trepti slatka nervoza seoskog psa.
Ovo je ulomak iz:

a) znanstveno-popularnog teksta
b) dnevnika
c) putopisa
d) autobiografije

Zaokruži točan odgovor.

Rješenje

c) putopisa

Zadatak

Pozorno pročitaj zadane tekstove i odgovori na pitanja.

…Svemir je čitav svijet što nas okružuje. Grane znanosti koje proučavaju svemir jesu astronomija, kozmogonija i kozmologija. Dio svemira koji čine Sunce i devet planeta koji kruže oko njega (uključujući i Zemlju) zove se Sunčev sustav…

(www.wikipedija.org.)

a) Tekst pripada_____ stilu.

Svemir

…Sa strahopoštovanjem virim u nebeske visine, pitajuć se: što sam ja? Što je čovjek samo prema ovom svijetu? - A što je je naša Zemlja prema svemiru?!...

Mjesec se vrti oko Zemlje, a Zemlja s Mjesecom oko Sunca….

(ulomak iz crtice *Svemir* Frana Mažuranića)

b) Kojem stilu pripada ovaj ulomak? _____

Rješenje

a) Znanstvenom
b) Književnoumjetničkom

HJ.2.4.5. prepoznaje i razlikuje određena (zadana) stilska sredstva u književnoumjetničkom tekstu (personifikacija, hiperbola, gradacija, metafora, kontrast)

Zadatak

Odredi stilsko sredstvo u Pupačićevu stihu:

"Livade su me voljele
Nosile su moj glas
I njim su sjekle potoke."

a) usporedba
b) personifikacija
c) hiperbola
d) onomatopeja

Rješenje

b) personifikacija

Zadatak

Pozorno pročitaj pjesmu Notturno *A.G.Matoša* i odgovori na pitanje.

Mlačna noć; u selu lavež; kasan
Ćuk il netopir;
Ljubav cvijeća-miris jak i strasan
Slavi tajni pir.

Sitni cvrčak sjetno cvrči, jasan
Kao srebren vir;
Teške oči sklapaju se na san,
S neba rosi mir.

S mrkog tornja bat
Broji pospan sat,
Blaga svjetlost sipi sa visina;
Kroz samoću, muk,
Sve je tiši huk:
Željeznicu guta već daljina.

Koje **stilsko sredstvo** predstavlja podvučeni primjer?
Zaokruži slovo ispred točnog odgovora.

a) kontrast

b) onomatopeja

c) metafora

d) gradacija

Rješenje

c) metafora

Zadatak

Iz ulomka putopisa *Skitnje* Matka Peića ispiši epitete:

"Kupa crna među muljem gdje na trulim mačevima šaša jedna raskrvavljena roda sanjari u rubovima nevjerojatno smirenim i bolesnim. U toj crnini trepti slatka nervoza seoskog psa."
epiteti:

_____

Rješenje

Epiteti: crna, trulim, raskrvavljena, smirenim, bolesnim, slatka, seoskog

HJ.2.4.6. određuje motive, ideje, kompoziciju, formu, karakteristike lika (psihološke, sociološke, etičke) i njihovu međusobnu povezanost

Zadatak

Pozorno pročitaj ulomak iz pripovijetke Prosjak Luka *Augusta Šenoe.*

Jutarnja studen protrese Luku. Probudi se, al' isprva nije smio izaći iz svoga skrovišta. Plašio se svijeta, bojao se je, da će svi svjedoci svijeta na njega prstom pokazati. Razmišljao je sjedeći u kutu, o tom, što je vidio, što je snivao. Sad bijaše trijezan, hladan, al' samo časak. Zakratko spopa ga zavist, ljubomora, mržnja. U njegovu srcu probudiše se opet stare zmije sikćući mu u uho: "Osveti se ljudskom rodu, ljudi nisu nego zvijeri! Ljudi su prokleti! Drugi grli žensku koju ti ljubiš, a ona, vraćajući mu cjelove, ruga se tebi!... Osveti se svijetu, koji nema za te ni suza, ni smijeha, ni imena!" - Sva jače i jače kuhala je krv u čovjeku. Osokoli se. Tad se izvuče iz zaklona. Već se je bilo jutro dobrano pomaklo, već se je rosa osušila bila. Luka pogleda prema selu, gotovo nije bilo ljudi, sve je napolju radilo. Nešta je čovjeka gonilo naprijed. Vukuć se jamom uz živicu, priđe bliže k selu i baš do vrta Mate Pavlekovića, blizu onog prijelaza gdje je Mari ponudio bio svoje novce. Pogleda preko živice na zavrtnicu. Nešto ga spopa, oko mu sijevnu, obazrjev se skunjen, skoči preko živice. Nasred zavrtnice sjeđaše u zipci Marino dijete samo posve samo. Od kuće nije bilo čuti ni glaska, valjda su ljudi za poslom bili. Nedaleko od djeteta stajao badanj vode, kojom seljaci polijevaju vrt, kad u zdencu nestane vode.

Zaokruži slova ispred točnih odgovora.
Kakav je Luka?

Luka je:

a) nesretno zaljubljen

b) radostan

c) marljiv

d) zavidan

e) pijan

f) ljubomoran

g) dobronamjeran

Rješenje

a) nesretno zaljubljen

d) zavidan

f) ljubomoran

HJ.2.4.7 razlikuje oblike kazivanja u književnoumjetničkom tekstu: pripovijedanje, opisivanje, monolog/unutarnji monolog, dijalog

Zadatak

Na crtu ispod svakog ulomka napiši **naziv** odgovarajućeg oblika kazivanja (unutarnji monolog, dijalog, pripovijedanje, opisivanje).

Mislila sam da si to ti zvao.
A ja da si ti!
Ako nismo mi, tko je onda?
Oblik kazivanja je _____.

Marijana (za sebe): Izgubiti se u šumi, to bi bilo najbolje. Ionako me nitko ne bi tražio - samo mama. Ali on ne, on nikako ne, uostalom mrzim ga.

Oblik kazivanja je _____.

Bio je snježnobijeli paunaš, kakvog sam oduvijek želio imati, s crvenkastim očima i pernatim gaćama na troprstim nogama.

Oblik kazivanja je _____.

Najvažnija stvar na svijetu je prijateljstvo. Kad stekneš dobrog prijatelja, život ti postane lakši i ljepši. Najbolji dokaz za to je Jurica. Jurica je moj najbolji prijatelj.

Oblik kazivanja je _____.

Rješenje

dijalog, unutarnji monolog, opisivanje, pripovijedanje

HJ.2.4.8. uočava razliku između prepričavanja i analize djela

Zadatak

Rečenice govore o noveli Duga *Dinka Šimunovića*. Uz svaku navedenu rečenicu upiši P ako se njome prepričava to djelo, ili A ako se njome djelo analizira.

a) "Htjela je da zagrli i jablan i potok i kamen na kojem je počinula, i da se zarije u vlažnu zemlju."_____

b) "U noveli usporedno postoje i teku dvije priče/radnje - jedna o djevojčici Srni, druga o kljastoj Savi." _____

c) "Pa i na više mjesta bilo malih, okruglih crnožutih prostora - sve nedavna ognjišta Marčinkove djece, što su tu grijala i pekla kukuruze te lijepe, pozlaćene jeseni."_____

d) "Šimunovićevu prozu obilježavaju opisi krajolika za koje on sam kaže da njima pojačava dojam nekog ugođaja ili duševnog stanja."_____

Rješenje

a) P
b) A
c) P
d) A

HJ.2.4.9. zna voditi dnevnik o čitanja*

Sljedeći iskazi opisuju što učenik/učenica zna i može na naprednoj razini.

1. VJEŠTINA ČITANJA I RAZUMIJEVANJE PROČITANOG

U području *VJEŠTINA ČITANJA I RAZUMIJEVANJE PROČITANOG* učenik/učenica:

HJ.3.1.1. pronalazi, izdvaja i uspoređuje informacije iz dvaju tekstova složenije strukture ili iz više njih (prema zadanim kriterijima)

Zadatak

Pozorno pročitaj dva teksta različitih autora o nasilnom ponašanju mladih u školama. Usporedi njihove **stavove** o nasilju.

Autor 1:
Nedavno je u 40 škola provedeno istraživanje o nasilju među učenicima. Ustanovljeno je da u odnosu žrtva - nasilnik ne sudjeluje svega 58% učenika. Drugim riječima, samo 58% učenika nisu ni žrtve, ni nasilnici. Znači, nešto manje od polovice učenika, točnije 42%, pojavljuje se u "krugu nasilja", kao žrtve ili kao nasilnici. U ulozi žrtve nasilja jako je velik broj učenika, čak 37%. Neke žrtve su istovremeno i nasilnici. U ispitivanoj grupi ima 8% takvih učenika. U toj grupi, najčešći oblici nasilnog ponašanja jesu vrijeđanje i ismijavanje. Dakle, ovi učenici napadaju riječima.

Autor 2:
Najveći broj učenika izjavio je da su tijekom svog školovanja, za vrijeme nastave ili poslije nje, bili izloženi ismijavanju, vrijeđanju, pogrdnim nadimcima. Navode, također, i druge neugodnosti: neumjesno zadirkivanje, širenje laži o njima, nagovaranje drugih učenika da se ne druže s njima.
Nastavnici i drugi zaposlenici škola potvrđuju da su vrijeđanje i udaranje svakodnevni oblik nasilničkog ponašanja u školi. Samo registriranje problema ne znači da možemo odahnuti. Naprotiv, ovakvi oblici nasilja lako se prikrivaju, olako shvaćaju, "lakše" podnose i "liječe", iako mogu biti vrlo teški i s jako složenim posljedicama.
Zaokruži slovo ispred točne tvrdnje.

a) Oba autora su samo iznijela podatke, bez stava o problemu koji ispituju.

b) Autor 1 je zabrinutiji od autora 2.

c) Autor 2 je zabrinutiji od autora 1.

d) Oba su autora podjednako zabrinuta zbog nasilja u školama.

Rješenje

c) Autor 2 je zabrinutiji od autora 1.

HJ.3.1.2. izdvaja ključne riječi i sažima tekst

Zadatak

Pozorno pročitaj sljedeći tekst i riješi zadatak.

Proučavajući zagađivanje atmosfere znanstvenici su utvrdili da Australija izbacuje u atmosferu više štetnih plinova po stanovniku od bilo koje druge industrijski razvijene zemlje. Zbog povećanja broja stanovnika i krčenja šuma u posljednja je tri desetljeća Australija postala jedan od najvećih zagađivača atmosfere plinovima koji doprinose takozvanom "efektu staklenika". Tako je u Australiji 1990. godine izbačeno u atmosferu 36,4 tone ugljikova-dioksida po stanovniku, dok je istovremeno u SAD-u ta količina iznosila 25,3 tone, u Kanadi 23,1 tonu, Njemačkoj 18 tona i Norveškoj 12,1 tonu.

Navedi **tri** ključne riječi iz ovoga teksta:

1. _____

2. _____

3. _____

Rješenje

1. atmosfera
2. zagađivanje ili zagađivači
3. Australija
(Redoslijed navođenja nije važan.)

HJ.3.1.4. čita i tumači složenije nelinearne elemente teksta: višestruke legende, tablice, dijagrame i grafikone

Zadatak

Pozorno pogledaj tablicu i odgovori na pitanja vezana uz osobine glasova.

***Tablica 2.*- Pregled zatvornika**
(mjesto, način tvorbe)

Mjesto tvorbe->		**usneni**		**zubnici**	**desnici**	**Prednjo-nepčani**		**Zadnjo- nepčani**
		usnenici	**zubno-usnenici**			**tvrdi**	**meki**	
eksploz.	**zvučn.**	**b**		**d**				**g**
	bezvuč.	**p**		**t**				**k**
afrikate	**zvučn.**					**dž**	**đ**	
	bezvuč.			**C**		**č**	**ć**	

frikativni	**zvučn.**			**z**		**ž**		
	bezvuč.		**f**	**s**		**š**		**h**
nazali	**zvučn.**	**m**			**n**		**nj**	
lateralni	**zvučn.**				**l**		**lj**	
	bezvuč.							
vibranti	**zvučn.**				**r**			
	bezvuč.							
poluvokal	**zvučn.**		**v**				**j**	
	bezvuč.							

a) Nabroji tvrde prednjonepčane afrikate? _____

b) U tablici zaokruži zubnousneni bezvučni glas.

Rješenje

a) dž, č b) f

2. PISMENO IZRAŽAVANJE

U području *PISMENO IZRAŽAVANJE* učenik/učenica:

HJ.3.2.1. organizira tekst u logične i pravilno raspređene ulomke; određuje prikladan naslov tekstu i podnaslove dijelovima teksta

Zadatak

Pozorno pročitaj sljedeći tekst i zaokruži slovo ispred naslova koji bi mu odgovarao:

?

U Japanu postoji neobična radijska stanica. Neprekidno, tijekom 24 sata, na njezinim se valovima čuje isti zvuk: nije to glazba, nego otkucaji ljudskoga srca. I tako noć i dan. Međutim, ankete govore da slušatelji, i to popriličan broj njih, vole to slušati.
U stereo tehnici, naravno.

Naslov može glasiti:

a) Ljudsko srce
b) Prednosti stereo tehnike
c) Neka neobična stanica
d) 24 sata

Rješenje

c)

HJ.3.2.2. sastavlja tekst potkrijepljen argumentima

Zadatak

Roditelji su ti saopćili kako razmišljaju o preseljenju u veći grad. Voljeli bi čuti i tvoje mišljenje. Tvoja zadaća je da dobro razmisliš o ovom prijedlogu, odlučiš se jesi li za preseljenje ili protiv njega, smisliš moguće razloge i obrazloženja za svoju odluku i sve to napišeš.
Za ovaj zadatak imaš ukupno 90 minuta. Za to vrijeme ćeš odlučiti koji stav ćeš zastupati (*za* preseljenje ili *protiv* njega), smislit ćeš argumente i obrazloženja kojima ćeš braniti svoj stav, zatim ćeš napisati rad, ponovo ga pročitati, provjeriti ima li grešaka i ispravit ćeš sve pogreške koje uočiš. Ne zaboravi svom radu dati i naslov.

Tvoj rad će se ocjenjivati na osnovu toga:

- koliko je tekst jasan, cjelovit i koherentan;
- koliko jasno si iznio i obrazložio svoj stav o preseljenju;
- koliko si uzeo u obzir i argumente koji se ne slažu s tvojim stavom;
- koliko poštuješ pravopisna pravila.

Molimo te, piši čitko.

Sretan rad!

Rješenje

Ocjenjuje se koliko je tekst jasan, cjelovit i koherentan, koliko si jasno iznio i obrazložio svoj stav o preseljenju i uzeo u obzir i argumente koji se ne slažu s tvojim stavom i koliko poštuješ pravopisna pravila.

HJ.3.2.3. piše prikaz (knjige, filma, kazališne predstave i sl.), reportažu i raspravu

Zadatak

Moda je pojava koja se ne odnosi samo na odjeću nego i na mnoge druge vrste proizvoda. Napiši raspravu o sljedećoj temi: *ULOGA MODE U SUVREMENOM SVIJETU*. Ne zaboravi raspravu započeti sukobom mišljenja ili sumnjom, nastaviti iznošenjem argumenata, a završiti zaključkom.

Rješenje

Navedeno je i objašnjeno što je predmet i cilj rasprave; utvrđena su osnovna obilježja (objektivnost, kritičan odnos); primijenjene su misaone aktivnosti (raščlanjivanje, obrazlaganje, dokazivanje, uspoređivanje, prosuđivanje); uporabljen je književni jezik utemeljen na jasnoći, točnosti i sažetosti izraza.

HJ.3.2.4. piše sažetak dužeg i/ili složenijeg teksta

Zadatak

Nedavno je u jednom dnevnom listu, u rubrici *Znanost i tehnologija,* objavljen sljedeći članak. Pozorno ga pročitaj, a zatim napiši **sažetak.**

Tekst: DESETI PLANET SUNČEVA SUSTAVA?

Naputak:

- Iznesi najvažnije podatke koje tekst sadrži.

- Pripazi da rečenice u tvom sastavu budu logične, stilski, gramatički i pravopisno točne.

- Piši čitko, pisanim slovima, jer će sastav čitati ljudi koji nisu navikli čitati tvoj rukopis.

- Imaš petnaestak minuta za pisanje sažetaka u nekoliko rečenica.

Sažetak:

_____

_____

_____

_____

_____

Napomena: Tekst se nalazi u pitanju HJ.3.1.3.

Rješenje

Vrjednuju se četiri zahtjeva (zadatka) prema navedenim standardima. Vrjednovanje 1/0: 1 - učenik je ispunio zahtjev, 0 - učenik nije ispunio zahtjev

HJ.3.2.5. zna pravopisna pravila i uvijek ih primjenjuje

Zadatak

U sljedećim rečenicama podcrtaj riječi koje moramo napisati velikim početnim slovom.

ivana brlić mažuranić, najpoznatija hrvatska književnica, rođena je u ogulinu 1834. godine. prva je žena članica akademije, zvali su je hrvatski andersen. dvaput je predložena za nobelovu nagradu. najpoznatiji joj je roman *čudnovate zgode i nezgode šegrta hlapića* i zbirka bajki *priče iz davnine.*

Rješenje

Ivana Brlić-Mažuranić, najpoznatija hrvatska književnica, rođena je u Ogulinu 1834. godine. Prva je žena članica Akademije, zvali su je hrvatski Andersen. Dvaput je predložena za Nobelovu nagradu. Najpoznatiji joj je roman Čudnovate zgode i nezgode šegrta Hlapića i zbirka bajki Priče iz davnine.

Zadatak

Načini riječi suprotnoga značenja tako da zadanim riječima dodaš *česticu ne*. Pripazi na sastavljeno i rastavljeno pisanje riječi.

mislim _____ volim _____

pažljiv _____	moral _____
odlučan _____	ljudi _____
znam _____	bih _____

Rješenje

ne mislim, ne volim, nepažljiv, nemoral, neodlučan, neljudi, ne znam, ne bih

Zadatak

Riječi iz ikavskoga govora preoblikuj u ijekavske.

svit _____	rič _____
pisme _____	dica _____
zvizde _____	vitar _____
snig _____	lipa _____

Rješenje

svijet, riječ, pjesme, djeca, zvijezde, vjetar, snijeg, lijepa

Zadatak

Zaokruži slovo ispred <u>pravilno</u> napisanog niza.

a) Sveti Petar U Šumi, Slavonski Brod, Bosna I Hercegovina, Europa
b) Sveti Petar u šumi, slavonski Brod, Bosna i Hercegovina, Evropa
c) Sveti Petar u Šumi, Slavonski Brod, Bosna i Hercegovina, Europa
d) sveti Petar u šumi, Slavonski brod, Bosna i Hercegovina, europa

Rješenje

c)

Zadatak

Napiši izostavljene pravopisne znakove.

a) Vozio je autocestom Zagreb Rijeka brzinom 100 120 kilometara na sat.
b) Mate Balota (1898 1963)
c) šk god 2009 2010

Rješenje

a) Vozio je autocestom Zagreb - Rijeka brzinom 100 - 120 kilometara na sat.
b) Mate Balota (1898. - 1963.)
c) šk. god. 2009./2010.

3. GRAMATIKA, LEKSIK, RAZVOJ KNJIŽEVNOGA JEZIKA

U potpodručju *GRAMATIKA* učenik/učenica:

HJ.3.3.1. dijeli riječ na slogove u složenijim primjerima

Zadatak

Podcrtaj riječi u kojima je r slogotvorno.

crkva, braća, izmrviti, kruška, krvav, srce, krasti, vrvjeti, skršiti, skrušeno, brzo

Rješenje

<u>crkva, izmrviti, krvav, srce, vrvjeti, skršiti, brzo</u>

Zadatak

U navedenim rečenicama okomitom crtom podijeli riječi na slogove.

a) Sve što na suncu diše, ne raste bez kiše.
b) Narcisi dok mirišu, traže kišu.
c) Jablanove krošnje dok se njišu, zovu kišu.

Rješenje

a) Sve što na sun/cu di/še, ne ras/te bez ki/še.
b) Nar/ci/si dok mi/ri/šu, tra/že ki/šu.
c) Ja/bla/no/ve kroš/nje dok se nji/šu, zo/vu ki/šu.

HJ.3.3.2. poznaje glasovne promjene (može ih prepoznati, objasniti i imenovati)

Zadatak

Napiši nazive glasovnih promjena koje nisu primijenjene u zadanim riječima, iako su postojali preduvjeti:

a) seki: _____

b) zadatci: _____

c) junake (A mn.): _____

d) odšetati: _____

Rješenje

a) sibilarizacija
b) gubljenje suglasnika
c) palatalizacija
d) jednačenje suglasnika po zvučnosti

Zadatak

Usporedi zadane parove riječi, podvuci riječ u kojoj primjećuješ glasovnu promjenu i napiši koja je to promjena:

a) pekoh - pečem: _____

b) stan - stambeni: _____

c) tvrd - tvrđi: _____

d) pismo - pisama: _____

Rješenje

a) <u>pečem</u>, palatalizacija
b) <u>stambeni</u>, jednačenje suglasnika po mjestu tvorbe
c) <u>tvrđi</u>, jotacija
d) <u>pisama</u>, nepostojano a

HJ.3.3.3. prepoznaje i primjenjuje naglasna pravila

Zadatak

Zadane riječi razvrstaj u tablicu.

primjećivati, slikarica, pamtiti, kišovit, zlato, razmišljati, govoriti, govor,

kratkosilazni ``	kratkouzlazni `	dugosilazni ^	dugouzlazni ´

Rješenje

kratkosilazni ``	kratkouzlazni `	dugosilazni ^	dugouzlazni ´
slikarica govor	kišovit govoriti	pamtiti zlato	primjećivati razmišljati

Zadatak

I. Dopuni rečenice.

a) Isticanje sloga jačim glasom zovemo _____.
b) Razlikujemo naglašene i _____ riječi.
c) Riječi koje imaju svoj naglasak i same za sebe tvore naglasne cjeline nazivamo _____.
d) Riječi koje nemaju svoj naglasak i u izgovoru se vežu uz naglasnice i zajedno s njima tvore naglasne cjeline nazivamo _____.
e) Dvije su vrste nenaglasnica:

1. _____ stoje ispred naglasnica.
2. Zanaglasnice stoje _____ naglasnica.

II. Podcrtaj prednaglasnice.

Sutra ne idem u školu jer do podne moram obaviti pregled kod liječnika.

III. Podcrtaj zanaglasnice.

Veselim se tvom dolasku. Dođeš li ujutro, odvest ću te do grada.

Rješenje

I
a) naglasak
b) nenaglašene
c) naglasnice
d) nenaglasnice

1) prednaglasnice
2) iza

II Sutra **ne** idem **u** školu jer **do** podne moram obaviti pregled kod liječnika.
III Veselim **se** tvom dolasku. Dođeš **li** ujutro, odvest **ću te** do grada.

HJ.3.3.5. prepoznaje i razlikuje sve vrste jednostavnih i složenih rečenica

Zadatak

Odredi **vrste** rečenica u višestruko složenoj rečenici:

Iva je pomislila da je došao Luka jer je čula glas koji je sličan njegovom.

a) Iva je pomislila _____

b) da je došao Luka _____

c) jer je čula glas _____

d) koji je sličan njegovom. _____

Rješenje

a) Iva je pomislila glavna

b) da je došao Luka objektna

c) jer je čula glas uzročna

d) koji je sličan njegovom. Atributna

Zadatak

Napiši kojim vrstama pripadaju podvučene zavisne rečenice:

a) Josip nije otišao na trening jer je bio umoran. _____

b) Da nije bio umoran, Josip bi otišao na trening. _____

c) Iako je bio umoran, Josip je otišao na trening. _____

Rješenje

a) uzročna
b) pogodbena
c) dopusna

HJ.3.3.6. zna odrediti značenje padeža u rečenici

Zadatak

Podcrtanim imenicama odredi značenje padeža u rečenici.

f) Sad mislim, brado, da smo spasli stado. _____
g) Putujem sa sestrom i prijateljicom. _____
h) Pokušavao sam objasniti majci i stričevima. _____
i) U njezinim očima bila je ljubav._____
j) Ove godine po prvi put putujem zrakoplovom.

Rješenje

g) oslovljavanje
g) društvo
h) namjena
i) mjesto
j) sredstvo

Zadatak

Podvučenim genitivnim oblicima odredi značenje. Na crtu upiši odgovarajući broj.

a) kule od pijeska	____	1. djelomičnost
b) prije večere	____	2. građa
c) malo kruha	____	3. pripadnost
d) glavica kupusa	____	4. vrijeme

Rješenje

a) 2, b) 4, c) 1, d) 3

HJ.3.3.7. prepoznaje sva glagolska vremena i načine

Zadatak

Zaokruži slovo ispred rečenice u kojoj je uporabljen **glagolski prilog sadašnji** s uzročnim značenjem.

a) Tako idući niz vodu, dječaci naiđu na svoju vodenicu.

b) Marko i Ivan se vrate kući, čudeći se što će to biti.

c) Patuljak nije isprva htio ići u krađu, bojeći se kazne.

d) Slušajući radio, promatrala je oblake na nebu.

Rješenje

c) Patuljak nije isprva htio ići u krađu, bojeći se kazne.

Zadatak

U navedenim rečenicama podcrtaj glagole, potom ih prepiši te im odredi vrijeme, osobu i broj. (Nemoj rabiti kratice!)

a) Kad se budem zaljubila, povjerit ću se najboljoj prijateljici.

_____

b) Ukoliko ju ne pozovem u park, otići će.

_____

c) Ivan je nekoć volio Anu.

_____

d) Propadosmo u zemlju od srama.

_____

Rješenje

a) Kad se budem zaljubila, povjerit ću se najboljoj prijateljici.

budem zaljubila	futur II.	1. osoba jednine
povjerit ću	futur I.	1. osoba jednine

b) Ukoliko ju ne pozovem u park, otići će.

ne pozovem	prezent	1. osoba jednine

otići će	futur I.	3. osoba jednine
c) Ivan je nekoć volio Anu.		
je volio	perfekt	3. osoba jednine
d) Propadosmo u zemlju od srama.		
propadosmo	aorist	1. osoba jednine

Zadatak

U rečenicama su istaknuti pomoćni glagoli. Na crte uz opis glagolskog oblika napiši slovo kojim je označena pripadajuća rečenica.

*a) **Bijahu** to uskočki vojvode.*___	1) imperfekt pomoćnog glagola biti
*b) Rado **bih** vam pomogao.* ___	2) nenaglašeni prezent pomoćnog glagola biti
*c) Kupio **sam** sladoled.* ___	3) aorist pomoćnog glagola biti

Rješenje

a) 1
b) 3
c) 2

U potpodručju *LEKSIK* učenik/učenica:

HJ.3.3.8. zna odrediti značenje nepoznatih riječi i izraza na temelju njihovoga sastava, konteksta u kojem su uporabljeni ili na osnovi njihova podrijetla

Zadatak

Pozorno pročitaj sljedeći tekst i riješi zadatak:

Indijska glazba

Glazba stare Indije ima poseban oblik. Indijski napjev karakterizira ljestvica širokoga opsega, kao i slobodniji ritmički i formalni tijek. Stari Indusi pravili su veliku razliku između duhovne i svjetovne glazbe. Duhovni su napjevi (*saman* - smirenost) bili zasnovani na tekstovima vjerskih knjiga (Veda), a bili su mirni, spori i dostojanstveni. U osnovi svjetovne glazbe (*raga* - strastvenost, uzbuđenost) bili su stalni melodijski obrasci, koje je umjetnik varirao i obogaćivao ornamentiranjem. Ovi su se napjevi uvijek pjevali u unaprijed utvrđeno vrijeme.

Podvučeni skup riječi označava:

a) klasičnu glazbu
b) mirnu i sporuglazbu
c) narodnu, nereligijsku glazbu
d) religijsku, crkvenu glazbu

Rješenje

c)

Zadatak

Odredi značenje podvučenih riječi u sljedećoj rečenici:
Doušnika sam ganjao kroz crne grozomorne hodnike i niz dugačke strmoglave stube.

Grozomorno znači _____.

Strmoglavo znači _____.

Rješenje

Grozomorno znači nešto izuzetno strašno /opasno / vrlo neugodno.

Strmoglavo znači vrlo strmo/ s velikim i opasnim nagibom/ opasno (brzo)/ naglo.

HJ.3.3.9. razumije značenje riječi i frazeologizama u znanstveno-popularnim tekstovima koji su namijenjeni mladima i pravilno ih rabi

Zadatak

Pozorno pročitaj sljedeći tekst i riješi zadatak

Prošle, 2009. godine, brojni su narodi obilježili dvadesetogodišnjicu pada željezne zavjese koja je nekada dijelila Stari kontinent. Ipak, dva desetljeća nakon tog prijelomnog događaja, sjećanja na željeznu zavjesu još su uvijek živa u mislima starijih žitelja kontinenta.

Podvučeni skup riječi označava:

a) željezni zid, sličan Kineskom zidu
b) nepostojeću, izmišljenu tvorevinu
c) ideološku granicu
g) veliki, zaleđeni, plovni vodeni tok

Rješenje

c)

4. KNJIŽEVNOST

U području *KNJIŽEVNOST* učenik/učenica:

HJ.3.4.1. navodi naslov djela, autora, rod i vrstu na temelju ulomka, likova i karakterističnih tema i motiva

Zadatak

Pozorno pročitaj ulomak i odgovori na pitanja.

Znali su da je Salko zaljubljen u Martu, najljepšu curu u Begluku, pa je ne spominjahu pred njim. No znali su i to da je njemu samo osamnaest godina, a ona je dvije godine starija i nije moguće da mu bude žena. Pa još: Salkov otac bio hajduk i strašno je naprasit čovjek, a Martina je mati vještica, pa su se momci klonili i njezine kuće i njezinih pogleda."

a) Dopuni.
Salko, Marta i Rašica su likovi iz književnog djela koje se zove
_____, a napisao ga je _____ _____.
b) Zaokruži.
To djelo je:
1. pripovijetka
2. roman
3. novela
4. drama.
c) Zaokruži točan odgovor.
Rašica i Salko su:
1. prijatelji
2. otac i sin
3. braća.

Rješenje

a) Alkar, Dinko Šimunović
b) 1)
c) 2)

Zadatak

Pročitaj sljedeći tekst.
Pripovijetka iz tvoje lektire prikazuje selo u Hrvatskome zagorju u kojem živi lijepa Janica sa svojim mužem Markom Labudanom koji je lugar. Janica se nakon porođaja teško razboli i umre.
O kojoj je pripovijetci riječ? Tko je autor pripovijetke?

Naslov pripovijetke: _____.

Autor pripovijetke: _____.

Rješenje

Breza
Slavko Kolar

HJ.3.4.2. izdvaja osnovne odlike književnih rodova i vrsta u konkretnom tekstu

Zadatak

Zaokruži slova ispred odlika ovog teksta.

VAL
Sa bijedom pjenom na vratu,
koja vijori u buri,
sličan mladome atu
kada se propne, pojuri,
dolazi iz pučine
gordi, gizdavi val,
noseći pozdrav daljine
za obalu i za žal.

Evo ga! Tu je, tu je,
jureći izdaleka,
već mu se topot čuje,
već ga obala čeka.

I kako ponosno stigne,
do cilja kojemu krene,
prezrevši napor i strah,
još jednom se propne, digne,
i razbije o stijene
u sitni vodeni prah.

Gustav Krklec

Odlike:

a) pripovjedanje
b) ritmičnost
c) metaforičnost
d) stih
e) mnoštvo motiva

Rješenje

b) ritmičnost
c) metaforičnost
d) stih

HJ.3.4.3. razlikuje autora djela od lirskog subjekta i pripovjedača u djelu

Zadatak

Uoči odnos između autora i lirskog subjekta u stihovima:

Jubav

Ka da san sunce stavila u nidra,
tako me peče,
tako me žiga
jubav moja.
Bole me, bole,
ka da su me izboli
svin dračan ovega svita.
I gren po julican, po dvoriman obavita
u joblak pun tišine
ma ponosnija o' granja
u proliće.

(Drago Ivanišević)

Na temelju teksta, zaključuješ:

a) istaknuta je istovjetnost autora i lirskog subjekta
b) očigledna je razlika između autora i lirskog subjekta
c) odnos između autora i lirskog subjekta ne može se uočiti
d) lirski subjekt je žena
e) lirski subjekt je muškarac

Zaokruži slova ispred točnih odgovora.

Rješenje

b), d)

HJ.3.4.4. pronalazi i imenuje stilska sredstva, određuje ulogu stilskih sredstava u tekstu

Zadatak

Pročitaj pjesmu Voćka poslije kiše i odgovori na pitanje.

Voćka poslije kiše

Gle malu voćku poslije kiše:
Puna je kapi pa ih njiše.
I bliješti suncem obasjana,
Čudesna raskoš njenih grana.

Al nek se sunce malko skrije,
Nestane sve te čarolije.
Ona je opet kao prvo,
Obično, jadno, malo drvo.

Pronađi po primjer za navedena stilska sredstva:

a) epitet: _____
b) personifikacija: _____
c) usporedba: _____

Rješenje

a) mala voćka, (obasjana suncem, čudesna raskoš, obično, jadno, malo drvo)
b) "Puna je kapi pa ih njiše."
c) "Ona je opet, kao prvo,
Obično, jadno, malo drvo."

Zadatak

Pročitaj stihove glasovite Hasanaginice.
Napiši naziv stilskog sredstva koje je ostvareno pitanjima i odgovorima.

Što se bijeli u gori zelenoj?
Al' je snijeg, al' su labudovi?
Da je snijeg, već bi okopnio,
Da su labudovi, već bi poletjeli.
Nit' je snijeg, nit' su labudovi,
Nego šator age Hasan-age."

Naziv stilskog sredstva je _____

Rješenje

slavenska antiteza

Zadatak

Pozorno pročitaj sljedeći navod. Razmisli o **ulozi** podvučenog dijela u okviru cjeline teksta.

"Ranije se večeralo, svečano obuklo. Iz kuće smo izišli s prvim mrakom, kad se inače redovno pregledaju prozori i zaključavaju i kućna i avlijska vrata. Spuštala se noć, a meni je izgledalo kao da sviće."

Podvučeni dio teksta ima ulogu:

a) opisivanja raspoloženja u gradu i među ljudima

b) naglašavanja dječakova uzbuđenja zbog onoga što će uslijediti

c) isticanja kako je cirkuska svjetlost toliko jaka da izgleda kao da je dan

d) opisivanja doba dana uoči odlaska u cirkus

Zaokruži slovo ispred točnog odgovora.

Rješenje

b) naglašavanja dječakova uzbuđenja zbog onoga što će uslijediti

HJ.3.4.7. izražava svoj stav o konkretnom djelu i argumentirano ga obrazlaže

Zadatak

Pročitaj pjesmu *D. Tadijanovića Mjesečina,* a zatim riješi zadatak.

MJESEČINA

Gle, iza hrastove šume, u tamnom sjaju i tišini,
Mjesec se pomalja. Rumen. Okrugao.

Lanjskog ljeta, s klupe ispod kestena,
Gledao sam s tobom, u zanosu,
Izlazak punog mjeseca iza šume hrastove,
U rasvjeti mliječnoj i smijehu.

Oh, kakve li smo krhke igračke
U krvničkima jakim rukama!

Tuga me je, i ja sam posve sam:
Mjesečina večeras grob tvoj poliva.
Mjesečina večeras meni šapuće
Da tebe nema, i nema, zauvijek.

O, dugo, dugo, još dugo poslije nas
Tuđe će oči gledati kao što gledasmo i mi:

Naže se sunčani dan,
Večernje sjenke oduljaše;
Mjesec se pomalja
Iza hrastove šume, u tamnom sjaju i tišini.

Pročitaj prikaz *Tadijanovićeve* pjesme *Mjesečina.* Svojim riječima obrazloži zašto ovaj prikaz **nije u potpunosti** prihvatljiv. Navedi najmanje dva razloga.

Ovo je pejzažna pjesma o ljepoti prirode, prirodnih pojava i odnosa čovjeka naspram prirode. Pjesnik se sjeća lanjskog ljeta kad je promatrao isti mjesečev sjaj iznad hrastove šume, kao i danas. Tada je pokraj njega bila voljena žena, a sad je druga žena. Njen grob sada poliva mjesečina. Tada je bio tužan, a sad je sretan. Sve je prolazno, tuđe će oči gledati mjesečinu kao što su je oni gledali. Mjesec će se uvijek pojavljivati, izmjenjivat će se dan i noć, a njih neće biti. Ponavljanje riječi nema (nje) i dugo (još dugo poslije nas) govori o neminovnom kraju i smrti. Ugođaj pjesme je opuštajući i optimističan. Pjesma ima osam nejednako dugačkih strofa s nejednako dugačkim stihovima, bez rime. Ponavljanje prva dva stiha na kraju pjesme obrnutim redom govori o neumitnosti sudbine.

_____
_____
_____
_____
_____
_____

Rješenje

Učenik pokazuje da je razumio pjesmu. Izražava svoj stav o pjesmi tako što argumentira nesklad između prikaza pjesme i svoje interpretacije.

Prihvatljivi odgovori s argumentima:

Pjesma Mjesečina nije pejzažna pjesma o ljepoti prirode, prirodnih pojava i odnosa čovjeka naspram prirode, nego misaona pjesma o ljubavi, prolaznosti i smrti:

"Oh, kakve li smo krhke igračke

U krvničkim jakim rukama!"

Pjesnik je ostao sam i tužan nakon gubitka voljene žene s kojom je nekoć bio sretan, tako da nije s sretan s nekom drugom ženom:

"Tuga me je, i ja sam posve sam."

Ugođaj pjesme nije opuštajući niti optimističan, nego tužan i sumoran:

"Mjesečina večeras meni šapuće

Da tebe nema, i nema, zauvijek."

Pjesma ima šest nejednako dugih strofa, a ne osam.

HJ.3.4.8. povezuje književnoumjetničke tekstove s drugim tekstovima koji se obrađuju na nastavi*

Obrazovni standardi za kraj obveznog obrazovanja za hrvatski jezik koji će biti ispitivani nepoznatim zadatcima

HJ.2.1.4. razlikuje sve dijelove teksta i knjige, uključujući kazalo, pojmovnik i bibliografiju i može se njima koristiti

Zadatak

Pred tobom je jedna stranica kazala iz *Školske gramatike hrvatskoga jezika.* Pozorno ju pogledaj i odgovori na postavljeno pitanje.

Školska gramatika hrvatskoga jezika _____

imenski ili sročni atribut 135	**N**
imenski predikat 111, 112	načinske rečenice 152
imperativ 88	naglasak 22
imperfekt 85	naglasnica 24
infinitiv 80, 113, 117	namjerne rečenice 153
infinitivna osnova 80	neprijelazni glagoli 92
instrumental 35, 114, 127	nastavak 29
inverzija 143	navezak 53

isključne rečenice 141
izjavne rečenice 156
izjavni način 78

J

jednačenje po tvorbenom mjestu 10
jednačenje po zvučnosti 9
jednostvana rečenica 136
jednostavni brojevi 69
jednostavni glagolski oblici 79
jednostavni glagolski predikat 111, 112
jedrenici ili velari 6
jesne rečenice 157
jotacija 16
jotirana osnova 17

K

nazali ili nosnici 6
neglagolske riječi 111
neizravni objekt 121
neizrečeni subjekt 117
nenaglasnica 24
neodređene zamjenice 66
neodređeni pridjevi 51, 52
neoglagoljena rečenica 114
neosobna rečenica 118, 160
neosobni predikat 118, 160
nepčanici ili palatali 6
nepostojano a
nepravi veznici 101
nepromjenjive riječi 28, 32, 95
nesročni atribut 135
nesvršeni glagoli 77

164 _____

Što označava broj iza pojma u kazalu? Zaokruži slovo ispred točnog odgovora.

a) broj ulomka u kojem se govori o tom pojmu

b) broj stranice na kojoj se govori o tom pojmu

c) redni broj pojma u kazalu

d) broj poglavlja u kojem se govori o tom pojmu

Rješenje

b) broj stranice na kojoj se govori o tom pojmu

HJ.2.1.6. razlikuje činjenicu od komentara, objektivnost od pristranosti i propagande na jednostavnim primjerima

Zadatak

Pozorno pročitaj ulomak iz djela "Umjetnost i njezina povijest". U ulomku se govori o jednom portretu koji je naslikao flamanski ranorenesansni slikar Jan van Eyck. Pišući o portretu povjesničar umjetnosti iznosi činjenice, ali daje i svoj komentar. Tvoj je zadatak podvući rečenicu koja sadrži komentar.

"Jana van Eycka najviše je proslavilo slikanje portreta. Jedan od njegovih najpoznatijih portreta predstavlja talijanskog trgovca Giovannija Arnolfiniju koji je poslom došao u Nizozemsku, zajedno sa svojom ženom. Kao nekom čarolijom, jednostavan isječak istinskog svijeta odjednom kao da se zamrznuo na oslikanoj ploči."

Rješenje

Kao nekom čarolijom, jednostavan isječak istinskog svijeta odjednom kao da se zamrznuo na oslikanoj ploči.

Zadatak

Pažljivo pročitaj ulomak iz djela "Umjetnost i njezina povijest". U ulomku se govori o jednom starogrčkom reljefu. Pišući o tom umjetničkom djelu povjesničar umjetnosti iznosi činjenice, ali daje i svoj komentar. Tvoj zadatak je podvući rečenicu koja sadrži komentar.

"Na ovom je reljefu prikazan Atlas kako se vraća sa zlatnim jabukama do Herakla, koji čvrsto stoji pod svojim golemim teretom. Atena mu je podmetnula jastuk na ramena kako bi mu olakšala. U desnoj je ruci nekada držala metalno koplje. Čitava je priča ispričana divnom jednostavnošću i jasnoćom. Atena je okrenuta prema nama i samo joj je glava okrenuta u stranu k Heraklu".

Rješenje

Čitava je priča ispričana divnom jednostavnošću i jasnoćom.

HJ.3.1.3. izdvaja iz teksta argumente koji idu u prilog nekoj tvrdnji ili protiv nje, izvodi zaključke zasnovane na složenijem tekstu

Zadatak

U jednom dnevnom listu, u rubrici *Znanost i tehnologija,* objavljen je sljedeći članak. Pozorno ga pročitaj, a zatim odgovori na postavljena pitanja.

DESETI PLANET SUNČEVA SUSTAVA?

BEZIMENI NEBESKI PLANET

Od Plutona je 700 kilometara deblji u struku

U uglednom znanstvenom časopisu *Priroda* upravo je objavljeno da je otkriveno najdalje nebesko tijelo Sunčeva sustava, veće od Plutona. Dok ne dobije pravo ime, označeno je s UB313. Novootkriveno je tijelo prvi put uočeno još 31. listopada 2004. godine, ali se s objavom nije žurilo. Odgovor na pitanje ima li ili nema oko naše zvijezde, Sunca, deset planeta ovisi o tome čije stručno tumačenje prihvatite.

Za službeno priznavanje i imenovanje čeka se blagoslov Međunarodnog udruženja astronoma (IAU), jedinog koje je ovlašteno prosuđivati i presuđivati u ovakvim slučajevima. Promjer zagonetnog nebeskog tijela je za oko 700 kilometara veći od promjera Plutona i procjenjuje se da iznosi između 2 859 i 3 094 kilometra. Kruži oko Sunca putanjom koja je čak 97 puta udaljenija od Zemljine putanje i sastavni je dio Kuiperova pojasa načinjenog od ledenih ostataka preostalih iz vremena stvaranja Sunčeva sustava.
Iz planetarnog jata jest, ali je neizvjesno je li planet ili planetoid. Astronomi se žustro spore, podsjećajući nas na davne nesporazume što se pod pojmom planeta (ne) podrazumijeva. Naime, nakon 1992. opaženo je više od tisuću nebeskih tijela iza putanje kojom oblijeće Pluton. Inače, potraga za desetim planetom traje još od 1930. godine. U nekoliko navrata je obznanjeno da je viđen, a potom je to opovrgnuto. Prošle je godine otkrivena i *Sedna,* nebesko tijelo otprilike za četvrtinu manje od Plutona, što je neke astronome navelo da je proglase planetom. Ipak, prevagnulo je mišljenje kako se nijedno tijelo manje od devetog planeta (Plutona) ne može nazvati imenom, tj. Biti priznato kao planet.
Međutim, još nije utvrđeno je li veličina nebeskog tijela dovoljan kriterij da se ono proglasi planetom.
Astronom Michael Braun s kalifornijskog Instituta za tehnologiju (SAD), koji je otkrio UB313, vatreno se zalaže da novootkriveno tijelo bude proglašeno planetom. Iako je doskora osporavao taj status čak i Plutonu, sada je brže-bolje razglasio: "Deseti je pronađen!"

(Tekst je preveden sa srpskoga na hrvatski jezik za potrebe izrade Standarda kvalitete)

Odgovori zašto je u nadnaslovu ovog teksta upotrebljen znak pitanja.

Zaokruži slovo ispred točnog odgovora.

a) Zato što Međunarodno udruženje astronoma tek treba odlučiti kako će se UB313 zvati.

b) Zato što je UB313 dio Kuiperovog pojasa nastalog u vrijeme stvaranja Sunčeva sustava.

c) Zato što Međunarodno udruženje astronoma tek treba odlučiti je li UB313 planet ili planetoid.

d) Zato što je prošle godine otkrivena i Sedna.

Rješenje

c) Zato što Međunarodno udruženje astronoma tek treba odlučiti je li UB313 planet ili planetoid.

Zadatak

Navedi iz teksta argument u prilog stavu da novootkriveno tijelo UB313 treba biti proglašeno planetom.

_____
_____
_____
_____

Rješenje

UB313 je nebesko tijelo veće od Plutona, a Pluton već ima status planeta, pa takav status treba imati i UB313.

HJ.3.3.4. poznaje i razlikuje sve vrste riječi

Zadatak

Napiši nazive podvučenih glagolskih oblika u sljedećoj rečenici:

<u>Vrativši se</u> kući, <u>izvalio se</u> odjeven preko postelje i istog trena utonuo u san.

a) vrativši se _____

b) izvalio se _____

Rješenje

a) glagolski prilog prošli b) perfekt

Zadatak

Popuni tablicu, upisujući osnovni oblik podvučene riječi ako je ona promjenjiva, i vrstu podvučene riječi. Dvije smo riječi dali kao primjer:

Međutim, nisam imao puno razloga biti toliko ponosan na te hlače koje su mi navukli. To su bile hlače moga starijeg brata i na njima je bila ispisana cijela njegova kratka, ali burna biografija.

Riječ kako glasi u rečenici	Osnovni oblik riječi	Vrsta riječi
međutim		
puno		
razloga	razlog	IMENICA
biti	biti	POMOĆNI GLAGOL BITI
na		
te		
koje		
mi		
starijega		
brata		
je bila ispisana		
ali		

Rješenje

međutim - međutim - ČESTICA
puno - puno - PRILOG
na - na - PRIJEDLOG
te - taj - ZAMJENICA
koje - koji - ZAMJENICA
mi - ja - ZAMJENICA
starijega - star - PRIDJEV
brata - brat - IMENICA
je bila ispisana - ispisati - GLAGOL
ali - ali - VEZNIK

Zadatak

Zadane glagole rasporedi u tablicu (isti glagol može biti u više polja):

odjenuti se, crvenjeti se, hodati, podići, spavati.

Glagoli	po značenju	radnja	
		stanje zbivanje	
	po predmetu radnje	prijelazni	
		neprijelazni	
		povratni	
	po vidu	svršeni	
		nesvršeni	

Rješenje

Glagoli	po značenju	radnja	odjenuti se, hodati, podići
		stanje zbivanje	spavati crvenjeti se
	po predmetu radnje	prijelazni	podići
		neprijelazni	hodati, spavati
		povratni	odjenuti se, crvenjeti se

	po vidu	svršeni	odjenuti se, podići
		nesvršeni	crvenjeti se, hodati, spavati

HJ.3.4.6. tumači različite elemente književnoumjetničkog djela pozivajući se na samo djelo

Zadatak

Pročitaj ulomak iz romana *U registraturi* Ante Kovačića.

Polazak u školu Ivice Kičmanovića
I ovim radosnim i slavnim danom moga djetinjstva počelo je moje školovanje!
Ivice, sutra te vodim u školu. Nijesu mi te htjeli otpustiti! - reče otac navečer i obrati se k majci:
- Dobro, ima li dijete čistu rubeninu? Čizmica, razumijeva se, zasad ne treba: još je tako reći ljeto, premda su već svanuli prvi jesenski dani.
- Ima rubeninu, ima! - uzdahne majka. - Pa kako to, škola? Pa zašto nam ga ne pustiše gospoda? Što njemu treba škole?
- Što ćeš? Tako ti je na ovom svijetu. Znaš, nijesam ni ja tamo šutio. Rekoh im svoju baš odrješito: Evo, kakve su to nove pravice? Prije bijaše otac gospodar svome djetetu na život i smrt. A danas? Tek je počelo raspoznavati roditelje, već čeka učitelj sa šibom da ga predaš u njegove ruke. Kada je ondje potratilo nekoliko godina, jedva mu pahulje nikoše ispod nosa a već ga traže gospoda u vojsku. Odanle ti dođe na vrat, na muku i tegobu. Ništa mu nije pravo: naučio se kleti da je strahota. Ne miriši mu motika ni plug. Samo se naduva, povlači po krčmama i junači u tučnjavama!
- Muči ti, Jožina - župnik će nato. - Ti si muzikaš, pa razumiješ više od ostalih. A nije li ti drago da znaš više od ostalih? Ha? Reci. - E, to je istina! - zavrtim ja glavom i pogrebem se smeteno iza uha. - A čitati i pisati - nastavi župnik - nije li to mnogo više od muzike i bajsa? Danas su, dragane moj, teška vremena. Svaki dan ima nas više, zemlja je manja, a nama je sve tjesnije na njoj!
- Sve su to gospodski računi! - prekine župnika naš susjed, mali "kanonik". - A mi nećemo da nam se djeca pogospode: Aj, jok! Čast svoj gospodi! Ali mi im poklanjamo gospodstvo. Djeca mi ne budu ni kuhana ni pečena po školama. Kruh ne bude rastao od prolijevanja tinte, već od gnoja. Mi ne živimo od šaranja pera po papiru, nego ti valja ljudski huknuti u šake, pak zadrijeti plugom i motikom u tvrdu kost zemaljsku. Šta bi nam bila zemlja preuska i pretijesna?

(ulomak iz romana *U registraturi* Ante Kovačića)

Zaokruži slovo ispred točnog odgovora.

Otac ne želi školovati sina zato što:

a) želi pratiti odrastanje sina
b) misli kako će sinu biti loše u školi
c) želi sinovljevu pomoć na njivi
d) želi se osvetiti župniku

Rješenje

c) želi sinovljevu pomoć na njivi

Obrazovni standardi za kraj obaveznog obrazovanja za matematiku s primjerima zadataka

MA.1.1.1. Učenik umije pročitati i zapisati različite vrste brojeva (prirodne, cijele, racionalne).

Zadatak

Poveži crtama jednake brojeve kao što je započeto:

Rješenje

MA.1.1.2. Učenik umije pretvarati decimalni zapis broja u razlomak i obratno.

Zadatak
Koji je od ponuđenih brojeva jednak broju 0,3? Zaokruži slovo ispred točnog odgovora. a) 10/3 b) 3/10 c) 1/3 d) 3/1
Rješenje
b) 3/10

MA.1.1.3. Učenik umije usporediti po veličini brojeve jednakih zapisa, uz pomoć slike kad je to potrebno.

Zadatak						
Zadani su brojevi:						
- 3,1		-12,2		0,03		0,3
a) Najmanji od ovih brojeva je:						
b) Najveći od ovih brojeva je:						
Rješenje						
a) Najmanji od ovih brojeva je:		-12,2				
b) Najveći od ovih brojeva je:		0,3				

MA.1.1.4. Učenik umije izvršiti jednu osnovnu računsku radnju s brojevima jednakih zapisa, uz pomoć slike kad je to potrebno (u slučaju zbrajanja i oduzimanja samo razlomaka jednakih nazivnika); računati, na primjer 1/5 od n, gdje je n zadani prirodni broj.

Zadatak

Izračunaj i napiši odgovarajući rezultat:

a) - 6 : 2 = _____

b) - 6 - 2 = _____

c) - 6 · 2 = _____

d) - 6 + 2 = _____

Rješenje

a) - 6 : 2 = −3

b) - 6 - 2 = −8

c) - 6 · 2 = −12

d) - 6 + 2 = −4

MA.1.1.5. Učenik umije dijeliti s ostatkom jednoznamenkastim brojem i znati kada je jedan broj djeljiv drugim.

Zadatak

Popuni sljedeću tablicu kao što je započeto:

djeljenik	djelitelj	ostatak
21376	10	6
123	2	
237	3	
128	5	

Rješenje

djeljenik	djelitelj	ostatak
21376	10	6
123	2	1
237	3	0
128	5	3

MA.1.1.6. Učenik umije koristiti cijele brojeve i jednostavne izraze s njima uz pomoć vizuelnih predodžbi.

Zadatak

Danas je Jovanin rođendan i ona kaže: "za tri godine imat ću 18 godina". Koliko Jovana danas ima godina?

Zaokruži slovo ispred točnog odgovora.

a) 12

b) 15

c) 18

d) 21

Rješenje

b) 15

MA.1.2.1. Učenik vrši formalne radnje koje su reducirane i ovise o interpretaciji; umije riješiti linearne jednadžbe u kojima se nepoznanica pojavljuje samo u jednom članu.

Zadatak

Koji je broj rješenje jednadžbe x/2 + 2 = 8?

Zaokružiti slovo ispred točnog odgovora. a) 5 b) 6 c) 12 d) 20
Rješenje
c) 12

MA.1.2.2. Učenik vrši formalne radnje koje su reducirane i ovise o interpretaciji; umije izračunati potenciju zadanoga broja, zna osnovne radnje s potencijama.

Zadatak
Zaokruži slovo ispred točnog odgovora. Umnožak $2^{10} \bullet 2^{2}$ jednak je: a) 2^{5} b) 2^{8} c) 2^{12} d) 2^{20}
Rješenje
c) 2^{12}

Zadatak
Zaokruži slovo ispred točnog odgovora. Vrijednost potencije $0{,}3^{2}$ je: a) 0,06 b) 0,6 c) 0,09 d) 0,9
Rješenje
c) 0,09

MA.1.2.3. Učenik vrši formalne radnje koje su reducirane i ovise o interpretaciji; umije zbrajati, oduzimati i množiti monome.

Zadatak
Sredi sljedeće izraze: $5a^3 + 7a^3 =$ _____ $9x^2 - 4x^2 =$ _____ $2b \bullet 3b^2 =$ _____
Rješenje
$5a^3 + 7a^3 = 12a^3$ $9x^2 - 4x^2 = 5x^2$ $2b \bullet 3b^2 = 6b^3$.

MA.1.2.4. Učenik vrši formalne radnje koje su reducirane i ovise o interpretaciji; umije odrediti vrijednost funkcije zadane tablicom ili formulom.

Zadatak
Funkcija je zadana formulom y = 2x + 1. Odrediti odgovarajuće vrijednosti promjenljivih veličina x i y i popuni tablicu.

x	0		4

y		5	

Rješenje

x	0	2	4
y	1	5	9

MA.1.3.1. Učenik vlada pojmovima: dužina, polupravac, pravac, ravnina i kut (uočava njihove modele u realnim situacijama i umije ih crtati služeći se priborom; razlikuje neke vrste kutova i usporedne i okomite pravce).

Zadatak

Poveži sliku sa nazivom lika kojeg ta slika predstavlja.

Rješenje

MA.1.3.2. Učenik vlada pojmovima: trokut, četverokut, kvadrat i pravokutnik (uočava njihove modele u realnim situacijama i umije ih crtati služeći se priborom; učenik razlikuje osnovne vrste trokuta, zna osnovne elemente trokuta i umije izračunati

opseg i površinu trokuta, kvadrata i pravokutnika na osnovi elemenata koji neposredno figuriraju u zadanome zadatku; umije izračunati duljinu nepoznate stranice pravokutnoga trokuta primjenjujući Pitagorin poučak).

Zadatak
Koliku površinu poda pokriva tepih duljine 3,5 m i širine 2 m? Zaokruži slovo ispred točnog odgovora: a) 11 m^2 b) 7 m^2 c) 5,5 m^2 d) 3,5 m^2
Rješenje
b) 7 m^2

Zadatak
Izračunaj duljinu hipotenuze pravokutnog trokuta nacrtanog na slici.   c = _____cm
Rješenje
c = 10 cm

MA.1.3.3. Učenik vlada pojmovima: krug, kružnica (izdvaja njihove osnovne elemente, uočava njihove modele u realnim situacijama i umije ih crtati služeći se priborom; umije izračunati opseg i površinu kruga zadanoga polumjera).

Zadatak
Koliki je opseg kruga čija je duljina polumjera 7 cm? Zaokruži slovo ispred točnog odgovora. a) 14 cm b) 49 cm c) 14π cm d) 49π cm
Rješenje
c) 14πcm

MA.1.3.4. Učenik vlada pojmovima: kocka i kvadar (uočava njihove modele u realnim situacijama, zna njihove osnovne elemente i računa njihovo oplošje i njihov obujam).

Zadatak
Duljina osnovnog brida pravilne četverostrane prizme je 6 cm, a duljina visine prizme je 10 cm. Koliko je oplošje zadane prizme?

Oplošje prizme je _____ cm^2.

Rješenje

$P = 2 \cdot 36\ cm^2 + 4 \cdot 60\ cm^2 = 312\ cm^2$

Oplošje prizme je 312 cm^2.

MA.1.3.5. Učenik vlada pojmovima: stožac, valjak i kugla (uočava njihove modele u realnim situacijama, zna njihove osnovne elemente).

Zadatak

Na svaki valjak upiši broj 1, na svaki stožac broj 2, a na svaku kuglu broj 3.

Rješenje

MA.1.3.6. Učenik shvata pojam sukladnih geometrijskih likova (kretanjem do preklapanja).

Zadatak

Koji je geometrijski lik na slici sukladan liku A?
Zaokruži slovo ispred točnog odgovora.

Rješenje

c)

Zadatak

Zadan je geometrijski lik F. Oboji što je potrebno da geometrijski lik G bude sukladan (da se može poklopiti) sa likom F.

Rješenje

MA.1.4.1. Učenik umije koristiti odgovarajuće jedinice za mjerenje duljine, površine, obujma, mase, vremena i kutova.

Zadatak

Prazno polje u tablici popuni odgovarajućom mjernom jedinicom.

	Mjerni broj	Mjerna jedinica
Površina jedne učionice	50	
Udaljenost između Beograda i Niša	220	
Masa jedne jabuke	120	

Putovanje zrakoplovom od Beograda do Atene traje	2	

Rješenje

	Mjerni broj	Mjerna jedinica
Površina jedne učionice	50	m^2
Udaljenost između Beograda i Niša	220	km
Masa jedne jabuke	120	g
Putovanje zrakoplovom od Beograda do Atene traje	2	sat ili h

MA.1.4.2. Učenik umije pretvoriti veće jedinice duljine, mase i vremena u manje.

Zadatak

Koji je vremenski period najdulji?

Zaokruži slovo ispred točnog odgovora.

a) tri mjeseca

b) 100 dana

c) 10 tjedana

d) četvrtina godine

Rješenje

b) 100 dana

MA.1.4.3. Učenik umije koristiti različite apoene novca.

Zadatak

Ako razmijeniš 3 novčanice od 200 dinara novčanicama od 50 dinara, koliko ćeš novčanica dobiti?

Dobit ću _____ novčanica od 50 dinara.

Rješenje

Dobit ću 12 novčanica od 50 dinara.

MA.1.4.4. Učenik umije pri mjerenju odabrati odgovarajuću mjernu jedinicu; zaokruživati veličine iskazane zadanom mjerom.

Zadatak

U prazno polje upiši odgovarajuću mjernu jedinicu: km, cm, *l*, kg ili g.

	Mjerni broj	Mjerna jedinica
Količina benzina u rezervoaru automobila	50	
Udaljenost između Beograda i Kruševca i Novog Sada	200	
Masa jedne kruške	120	
Promjer teniske loptice	8	
Masa jednog psa	12	

Rješenje

	Mjerni broj	Mjerna jedinica
Količina benzina u rezervoaru automobila	50	*l*
Udaljenost između Beograda i Kruševca i Novog Sada	200	km

Masa jedne kruške	120	g
Promjer teniske loptice	8	cm
Masa jednog psa	12	kg

MA.1.5.1. Učenik umije izražavati položaj objekata svrstavajući ih u retke i stupce; odrediti položaj točke u prvome kvadrantu koordinatnoga sustava ako su zadane koordinate i obratno.

Zadatak

Na slici je predočen plan kina ODEON. Marko je kupio ulaznicu u šestom retku lijevo sjedalo 3.

Oboji (osijenči) Markovo sjedalo.

Rješenje

MA.1.5.2. Učenik umije pročitati i razumjeti podatak sa grafa, dijagrama ili iz tablice, i odrediti minimum ili maksimum zavisne veličine (vrijednosti funkcije).

Zadatak

Broj sunčanih dana u godini po mjesecima zadan je dijagramom:

a) Najmanje sunčanih dana u godini bilo je u mjesecu _____

b) Najviše sunčanih dana u godini bilo je u mjesecu _____

Rješenje

a) Najmanje sunčanih dana u godini bilo je u mjesecu prosincu.

b) Najviše sunčanih dana u godini bilo je u mjesecu kolovozu.

MA.1.5.3. Učenik umije podatke iz tablice prikazivati grafom i obratno.

Zadatak

Koristeći tablicu uspjeha učenika na pismenoj zadaći

Uspjeh učenika na pismenoj zadaći	
ocjena	**broj učenika**
5	3
4	6
3	12
2	7

dovrši sljedeći graf, na način kao što je započeto.

Rješenje

MA.1.5.4. Učenik umije odrediti zadani postotak neke veličine.

Zadatak

Milena je odlučila kupiti patike po cijeni od 4 000 dinara. Prilokom kupnje trgovac joj je odobrio sniženje od 10%. Koliko je sniženje u dinarima?

Milena je dobila sniženje _____ dinara.

Rješenje

Milena je dobila sniženje 400 dinara.

MA.2.1.1. Učenik umije usporediti po veličini brojeve zapisane u različitim oblicima.

Zadatak

Zadani su sljedeći brojevi

-1/2	0,2	-1,2	1 1/2.

Koji je broj od zadanih brojeva najmanji, a koji najveći?

Najmanji broj je _____, a najveći broj je _____.

Rješenje

Najmanji broj je -1,2, a najveći broj je 1 1/2.

MA.2.1.2. Učenik umije odrediti suprotan broj, recipročnu vrijednost i apsolutnu vrijednost broja; izračunati vrijednost jednostavnijeg izraza s više računskih radnji različitoga prioriteta, uključujući oslobađanje od zagrada, s brojevima istog zapisa.

Zadatak

Izračunaj:

a) $\left(\frac{3}{4}-\frac{1}{2}\right)\cdot 4 =$

b) $3{,}2\cdot(4{,}3+5{,}7) =$

Rješenje

a) $\left(\frac{3}{4}-\frac{1}{2}\right)\cdot 4 = 1$

b) $3{,}2\cdot(4{,}3+5{,}7) = 32$

Zadatak

Dopuni sljedeću tablicu:

Broj x	$\frac{5}{2}$		$\frac{1}{5}$	
Recipročna vrijednost broja x	$\frac{2}{5}$			-1
Broj suprotan broju x	$-\frac{5}{2}$	2		

Rješenje

Broj x	$\frac{5}{2}$	-2	$\frac{1}{5}$	-1 ili $\frac{1}{-1}$
Recipročna vrijednost broja x	$\frac{2}{5}$	$-\frac{1}{2}$	5 ili $\frac{1}{\frac{1}{5}}$	-1
Broj suprotan broju x	$-\frac{5}{2}$	2	$-\frac{1}{5}$	1

MA.2.1.3. Učenik umije primjeniti osnovna pravila djeljivosti s 2, 3, 5, 9 i dekadskim jedinicama.

Zadatak

Poveži zadane brojeve s odgovarajućim rečenicama:

3030305

Broj je djeljiv s 3.

3030302

Broj je djeljiv s 2.

2020203

Broj je djeljiv s 5.

3050503

Rješenje

MA.2.1.4. Učenik umije koristiti brojeve i brojevne izraze u jednostavnim realnim situacijama.

Zadatak

Za 25 bilježnica plaćeno je 750 dinara. Bilježnica je za 20 dinara skuplja od olovke. Koliko se za taj novac moglo kupiti olovaka? Prikaži postupak.

Za 750 dinara moglo se kupiti _____ olovaka.

Rješenje

750 : 25 = 30
Cijena bilježnice je 30 dinara.
Cijena olovke je 30 - 20 = 10 dinara
750 : 10 = 75

Za 750 dinara moglo se kupiti 75 olovaka.

MA.2.2.1. Učenik je računske procedure doveo do solidnog stupnja uvježbanosti; umije riješiti linearne jednadžbe i sustave linearnih jednadžbi s dvjema nepoznanicama.

Zadatak

Zaokruži slovo ispred točnog odgovora.

Rješenje jednadžbe $\frac{2x-3}{3}-\frac{5x-6}{6}=-2$ nalazi se između brojeva

a) -20 i -10

b) -10 i 10

c) 10 i 20

d) 20 i 30

Rješenje

c) 10 i 20

MA.2.2.2. Učenik je računske procedure doveo do solidnog stupnja uvježbanosti; umije raditi s potencijama i znati što je drugi korijen.

Zadatak

Kod točne tvrdnje zaokružiti riječ TOČNO, a kod netočne tvrdnje riječ NETOČNO.

$5^4 \cdot 5^3 = 5^{12}$	TOČNO	NETOČNO
$(2^3)^4 = (2^4)^3$	TOČNO	NETOČNO
$3^5 : 3^4 = 3$	TOČNO	NETOČNO
$\sqrt{9}+\sqrt{16}=\sqrt{9+16}$	TOČNO	NETOČNO

Rješenje

$5^4 \cdot 5^3 = 5^{12}$	TOČNO	NETOČNO
$(2^3)^4 = (2^4)^3$	TOČNO	NETOČNO
$3^5 : 3^4 = 3$	TOČNO	NETOČNO
$\sqrt{9} + \sqrt{16} = \sqrt{9+16}$	TOČNO	NETOČNO

MA.2.2.3. Učenik je računske procedure doveo do solidnog stupnja uvježbanosti; umije zbrajati i oduzimati polinome, pomnožiti dva binoma i kvadrirati binom.

Zadatak

Kvadrat binoma $(1/2\ m - n)^2$ je:

a) $1/2\ m^2 + 2mn + n^2$

b) $1/4\ m^2 - mn + n^2$

c) $1/2\ m^2 - mn + n^2$

d) $1/4\ m^2 - n^2$

Rješenje

b) $1/4\ m^2 - mn + n^2$

MA.2.2.4. Učenik je računske procedure doveo do solidnog stupnja uvježbanosti; umije uočavati zavisnost među veličinama, znati funkciju y=ax i grafički interpretirati njena svojstva; vezivati za ta svojstva pojam proporcionalnosti i određivati nepoznati član proporcije.

Zadatak

Na jednom od zadanih crteža grafički je prikazana zavisnost između količine olova (x) i cinka (y) u slitini (leguri), u kojoj su olovo i cink zastupljeni u omjeru 2:1.

Zaokruži slovo iznad grafa na kojem je točno prikazana zavisnost olova i cinka u toj leguri.

Rješenje

Zadatak

Za 8 m platna treba platiti 2 400 dinara.

a) Koliko košta 12 m tog platna?

b) Koliko se metara tog platna može kupiti za 750 dinara?

a) 12 m platna košta _____ dinara. b) Za 750 dinara može se kupiti _____ metara platna.
Rješenje
a) 12 m platna košta 3 600 dinara. b) Za 750 dinara može se kupiti 2,5 metra platna.

MA. 2.2.5. Učenik je računske procedure doveo do solidnog stupnja uvježbanosti; umije koristiti jednadžbe u jednostavnim tekstualnim zadatcima.

Zadatak
Kada je Petar potrošio trećinu svoje ušteđevine na kupnju kredita za mobitel, ostalo mu je 800 dinara. Kolika je bila Petrova ušteđevina? Petrova ušteđevina je bila _____ dinara.
Rješenje
Petrova ušteđevina je bila 1200 dinara.

MA.2.3.1. Učenik umije odrediti suplementarne i komplementarne kutove, sukute i vršne kutove; računati s njima ako su izaženi u cijelim stupnjevima.

Zadatak
 Odredi veličinu kuta α na slici. α = _____
Rješenje
α = 80°

MA.2.3.2. Učenik umije odrediti odnos kutova i stranica u trokutu, zbroj kutova u trokutu i četverokutu i rješavati zadatke primjenjujući Pitagorin poučak.

Zadatak
Kolika je površina jedra na slici? Prikaži postupak. Površina jedra je _____ m^2.

Rješenje

Ako je visina jarbola x, onda je $x^2 = 13^2 - 5^2 = 169 - 25 = 144$.
Visina jarbola je 12 m. Površina jedra je P = 1/2 12 • 5 = 30 m^2

Površina jedra je je 30 m^2.

MA.2.3.3. Učenik umije koristiti formule za opseg i površinu kruga i kružnoga vijenca.

Zadatak

Površina manjeg kruga je $9\pi cm^2$. Površina kružnog vijenca je $16\pi cm^2$.
Izračunaj duljinu polumjera većeg kruga.

Duljina polumjera većeg kruga je ____ cm.

Rješenje

$P_{vk} = (9\pi + 16\pi)\ cm^2 = 25\pi cm^2$
$r^2\pi = 25\pi cm^2$
r = 5 cm

Duljina polumjera većeg kruga je 5 cm.

MA.2.3.5. Učenik umije izračunati oplošje i obujam valjka, stošca i kugle kada su potrebni elementi neposredno zadani u zadatku.

Zadatak

Na slici su dva valjka čiji su obujmi V_1 i V_2.

Zaokruži slovo ispred točnog odgovora.

a) $V_1 > V_2$

b) $V_1 < V_2$

c) $V_1 = V_2$

Rješenje

c) $V_1 = V_2$

MA.2.3.6. Učenik umije uočiti osnosimetrične geometrijske likove i odrediti os simetrije; koristiti sukladnost i vezivati je s karakterističnim svojstvima likova (npr. usporednost i jednakost stranica paralelograma).

Zadatak

Oboj četiri polja na slici kako bi dobio geometrijski lik simetričan s obzirom na pravac *p*.

Rješenje

MA.2.4.1. Učenik umije usporediti veličine koje su izražene različitim mjernim jedinicama za duljinu i masu.

Zadatak

Učiteljica je na ploči ispisala masu četiriju predmeta.
Zaokruži slovo ispod predmeta koji je najteži.

1kg 20g	1,2kg	1022g	1,002kg
a)	b)	c)	d)

Rješenje

1,2kg
b)

Zadatak

Trgovac ima u trgovini tri očišćena pileta čije su mase 1340 g, 1,35 kg, odnosno 1kg 290 g. Poređaj te mase po veličini, od najveće do najmanje.

Odgovor: _____ > _____ > _____

Rješenje

1,35 kg > 1340 g > 1kg 290 g

MA.2.4.2. Učenik umije pretvoriti iznos jedne valute u drugu pravilno postavljajući odgovarajuću proporciju.

Zadatak
Maja je novogodišnje blagdane provela u Italiji. Put i boravak koštao je 200 eura. Koliki je iznos Maja uplatila, u dinarima, ako je na dan uplate 1 euro vrijedio 105 dinara? Maja je uplatila_____ dinara.
Rješenje
Maja je uplatila 21000 dinara.

Zadatak
Ako jedna norveška kruna vrijedi 12,50 dinara, a jedam euro 105 dinara, koliko vrijedi 10 eura u norveškim krunama? Prikaži postupak. 10 eura vrijedi _____ norveških kruna.
Rješenje
10 eura je 105 • 10 = 1050 dinara. 1050 : 12,5 = 84 10 eura vrijedi 84 norveških kruna.

MA.2.4.3. Učenik umije zadanu veličinu iskazati približnom vrijednošću.

Zadatak

Cvjećar treba zaokružiti cijenu cvijeća iz uvoza na najbliži cijeli broj. Upiši nove cijene.

Biljka	A	B	C
Nova cijena			

Rješenje

Biljka	A	B	C
Nova cijena	8	9	6

MA.2.5.1. Učenik umije vladati opisom koordinatnoga sustava (određuje koordinate točaka, osno ili centralnosimetričnih itd).

Zadatak

Na temelju zadanih koordinata točke A ucrtaj y-os pravokutnog Dekartovog koordinatnog sustava.

Rješenje

MA.2.5.2. Učenik umije čitati jednostavne dijagrame i tablice i na temelju njih obraditi podatke po jednome kriteriju (npr. odrediti aritmetičku sredinu za zadani skup podataka; usporediti vrijednosti uzorka sa srednjom vrijednošću).

Zadatak

Zadana je tablica koja prikazuje međusobne udaljenosti gradova izražene u kilometrima.

Beograd							
Čačak	144						
Kragujevac	120	87					
Nikšić	536	395	482				
Niš	239	186	143	576			
Novi Sad	81	225	219	616	314		
Zrenjanin	80	224	200	616	319	50	
Udaljenost u kilometrima	**Beograd**	**Čačak**	**Kragujevac**	**Nikšić**	**Niš**	**Novi Sad**	**Zrenjanin**

Na temelju tablice dopiši sljedeće rečenice kako bi tvrdnje bile točne.

a) Udaljenost između Čačka i Nikšića je _____ kilometara.

b) Udaljenost između Nikšića i _____ jednako je kao i udaljenost između Nikšića i _____ .

Rješenje

a) Udaljenost između Čačka i Nikšića je 395 kilometara.

b) Udaljenost između Nikšića i Novoga Sada jednako je kao i udaljenost između Nikšića i Zrenjanina.

MA.2.5.3. Učenik umije obraditi prikupljene podatke i prikazati ih tablično ili grafički; prikazati srednju vrijednost i medijanu.

Zadatak

Dijagramom je prikazan uspjeh učenika jednog odjela na testu iz matematike.

a) Dopuni, kao što je započeto, tablicu koja odgovara zadanom dijagramu:

Uspjeh učenika na testu iz matematike	
ocjena	broj učenika
5	
4	
3	
2	
1	3

b) Izračunaj prosječnu ocjenu na testu iz matematike.

Prosječna ocjena na testu iz matematike je _____

Rješenje

a)

Uspjeh učenika na testu iz matematike	
ocjena	broj učenika
5	5
4	7
3	10
2	5
1	3

b) Prosječna ocjena na testu iz matematike je 3,2.

MA.3.1.2. Učenik umije primjenjivati pojam djeljivosti u problemskim situacijama.

Zadatak

Napiši tri broja pete tisuće čija je znamenka desetica 2, a koji su djeljivi s 9?

To su brojevi _____, _____, _____.

Rješenje

Napisana bilo koja tri broja iz skupa {4023, 4122, 4221, 4320, 4329, 4428, 4527, 4626, 4725, 4824, 4923}.

MA.3.1.3. Učenik umije koristiti brojeve i brojevne izraze u realnim situacijama.

Zadatak
Cvjećarica pravi i prodaje bukete. Svaki buket sadrži 4 ruže i 3 bijele rade. Ako cvjećarica na svakoj prodanoj ruži zaradi 35 dinara, a na svakoj prodanoj bijeloj radi 25 dinara i na pravljenju buketa 60 dinara, koliko najmanje buketa treba prodati kako bi zaradila više od 1500 dinara? Prikaži postupak. Cvjećarica treba prodati najmanje _____ buketa.
Rješenje
Zarada po jednom buketu: 4 • 35 + 3 • 25 + 60 = 140 + 75 + 60 = 275 275 • 5 = 1375, 275 • 6 = 1650 ili 1500 : 275 = 5,45… Cvjećarica treba prodati najmanje 6 buketa.

MA.3.2.2. Učenik je postigao visok stupanj uvježbanosti izvedbe radnji uz isticanje svojstava koja se primjenjuju; umije koristiti osobine potencije i drugog korijena.

Zadatak
Ako je $32^2 = 1024$, izračunaj: a) $\sqrt{10,24}$ = _____ b) $\sqrt{102400}$ = _____ c) $\sqrt{0,1024}$ = _____
Rješenje
a) $\sqrt{10,24} = 3,2$ b) $\sqrt{102400} = 320$ c) $\sqrt{0,1024} = 0,32$

MA.3.2.3. Učenik je postigao visok stupanj uvježbanosti izvedbe radnji uz isticanje svojstava koja se primjenjuju; umije primjenjivati formule za razliku kvadrata i kvadrat binoma; uvježbano transformirati algebarske izraze i svoditi ih na najednostavniji oblik.

Zadatak
Zaokružiti slovo ispred točnog odgovora. Polinom $(a - 1)(2a + 1) - (a - 6)(a + 6)$ jednak je polinomu: a) $a^2 - a + 35$ b) $a^2 - a - 37$ c) $a^2 + 35$ d) $a^2 - 37$
Rješenje
a) $a^2 - a + 35$

Zadatak
Izračunaj: a) razliku kvadrata brojeva 7 i 3: _____

b) kvadrat razlike brojeva 7 i 3 : _____

c) zbroj kvadrata brojeva 7 i 3 : _____

d) kvadrat zbroja brojeva 7 i 3 : _____

Rješenje

a) $7^2 - 3^2 = 49 - 9 = 40$

b) $(7 - 3)^2 = 4^2 = 16$

c) $7^2 + 3^2 = 49 + 9 = 58$

d) $(7 + 3)^2 = 10^2 = 100$

MA.3.2.4. Učenik je postigao visok stupanj uvježbanosti izvedbe radnji uz isticanje svojstava koja se primjenjuju; umije razlikovati proporcionalne i obrnuto proporcionalne veličine i to izražavati odgovarajućim zapisom; znati linearnu funkciju i grafički interpretirati njena svojstva.

Zadatak

Koji od grafova prikazuje graf funkcije $y = -x + 3$?

Zaokruži slovo ispred točnog odgovora.

Rješenje

c)

Zadatak

Devet prijatelja bi očistili bazen za četiri dana. Koliko još prijatelja im treba pomoći da bi bazen bio očišćen za tri dana?

Bazen će biti očišćen za tri dana ako im pomognu još ____ prijatelja.

Rješenje

9 : x = 3 : 4 ili x : 9 = 4 : 3
x = 12
12 - 9 = 3

Bazen će biti očišćen za tri dana ako im pomognu još 3 prijatelja.

MA.3.2.5. Učenik je postigao visok stupanj uvježbanosti izvedbe radnji uz isticanje svojstava koja se primjenjuju; umije koristiti jednadžbe, nejednadžbe i sustave jednadžbi rješavajući i složenije tekstualne zadatke.

Zadatak

Tijekom ljetovanja Nađa se svakom od svojih 9 prijatelja iz zgrade javila ili pismom ili razglednicom. Markice za razglednice platila je po 10 dinara a markice za pisma po 15 dinara. Koliko je pisama i koliko razglednica Nađa poslala ako je za markice skupa potrošila 110 dinara? Prikaži postupak.

Nađa je poslala _____ pisama i _____ razglednica.

Rješenje

x - broj pisama
y - broj razglednica

$$\begin{aligned} x + y &= 9 \\ 10x + 15y &= 110 \end{aligned}$$

Rješenje sustava je x = 5 i y = 4, neovisno od metode rješavanja.

Nađa je poslala 5 pisama i 4 razglednice.

MA.3.3.1. Učenik umije računati s kutovima i pretvarati kutne mjere; donositi zaključke koristeći osobine usporednih i okomitih pravaca i kutove uz presječnicu.

Zadatak

Ako su pravci a i b usporedni, odredi kut α.

Kut α =____

Rješenje

Kut α =48°10´

MA.3.3.2. Učenik umije koristiti osnovna svojstva trokuta, četverokuta, paralelograma i trapeza, računati njihove opsege i površine na temelju elemenata koji nisu obavezno neposredno zadani u formulaciji zadatka; umije ih konstruirati.

Zadatak

Koliko metara žice treba kako bi se ogradilo dvorište oblika pravokutnog trapeza kao na slici?

Prikaži postupak.

Potrebno je je _____ metara žice.

Rješenje

$b^2 = 12^2 + 9^2$
$b^2 = 225$

b = 15

O = 12 + 15 +15 + 6
O = 48 m

Potrebno je 48 metara žice.

MA.3.3.3. Učenik umije odrediti središnji i obodni kut, računati površinu isječka, kao i duljinu luka.

Zadatak
Ako je duljina tetive AB jednaka duljini polumjera kruga, izračunati kut *ACB*. $\angle ACB$ = _____
Rješenje
$\angle ACB = 30°$

Zadatak
Koliko je puta površina kružnog isječka, čiji je središnji kut 30°, manja od površine kruga? Manja je ____ puta.
Rješenje
Manja je 12 puta.

MA.3.3.4. Učenik umije izračunati oplošje i obujam prizme i piramide i u slučajevima kada potrebni elementi nisu neposredno zadani.

Zadatak
Izračunaj obujam pravilne četverostrane piramide ako je duljina osnovnog broda a = 10 cm, a duljina visine pobočke v_1 = 13 cm. Prikaži postupak.

Obujam piramide je _____ cm³.

Rješenje

$$v^2 = v_1^2 - \left(\frac{a}{2}\right)^2, \quad v^2 = 13^2 - 5^2, \quad v^2 = 169 - 25, \quad v^2 = 144, \quad v = \mathbf{12\ cm}$$

$$V = \frac{1}{3}B \cdot v, \quad V = \frac{1}{3}a^2 \cdot v, \quad V = \frac{1}{3} \cdot 100 \cdot 12, \qquad \boldsymbol{V = 400\ cm^3}$$

Obujam piramide je 400 cm³.

MA.3.3.5. Učenik umije izračunati oplošje i obujam valjka, stošca i kugle i u slučajevima kada potrebni elementi nisu neposredno zadani.

Zadatak

Zaokruži slovo ispred točnog odgovora.

Pravokutni trokut, čije su duljine kateta a = 9 cm i b = 12 cm, rotira oko katete b. Omjer površina baze i plašta dobivenog stošca je:

a) 1 : 1

b) 3 : 4

c) 3 : 5

d) 4 : 5

Rješenje

c) 3 : 5

Zadatak

Koliko je oplošje najveće kugle koja se može spakirati u kutiju oblika kocke duljine osnovnog brida 20 cm?

Oplošje kugle je ____ cm².

Rješenje

Oplošje kugle je 36π cm².

MA.3.3.6. Učenik umije primjeniti sukladnost i sličnost trokuta, povezujući tako razna svojstva geometrijskih objekata.

Zadatak

Dužina *MN* usporedna je dužini *AB*. Ako je |*MN*| : |*AB*| = 2 : 3, koliki je omjer |*CM*| : |*MA*|?

Zaokruži slovo ispred točnog odgovora.

a) 2 : 1

b) 3 : 1

c) 3 : 2

d) 2 : 3

Rješenje

a) 2 : 1

Zadatak

Kod točne tvrdnje zaokruži riječ Točno, a kod netočne tvrdnje riječ Netočno.

Svaka dva jednakostranična trokuta uzajamno su slična.	Točno	Netočno
Svaka dva slična trokuta imaju jednake opsege.	Točno	Netočno
Dva jednakokračna trokuta s kutom pri vrhu od 36° su slični trokuti.	Točno	Netočno
Svi pravokutni trokuti uzajamno su slični.	Točno	Netočno

Rješenje

Svaka dva jednakostranična trokuta uzajamno su slična.	Točno	Netočno
Svaka dva slična trokuta imaju jednake opsege.	Točno	Netočno
Dva jednakokračna trokuta s kutom pri vrhu od 36° su slični trokuti.	Točno	Netočno
Svi pravokutni trokuti uzajamno su slični.	Točno	Netočno

MA.3.4.2. Učenik umije procijeniti i zaokružiti zadane podatke i računati s takvim približnim vrijednostima; izražavati ocjenu pogreške (npr. manje od 1 dinara, 1cm, 1g).

Zadatak

Udaljenost između mjesta A i mjesta D prikazano je na sljedećoj mapi.

Mira je procijenila udaljenost između mjesta A i mjesta D tako što je zaokružila svaku udaljenost na najbliži cijeli broj kilometara i zbrojila ih. Vera je zbrojila udaljenosti naznačene na mapi, i dobiveni rezultat zaokružila na najbliži cijeli broj kilometara.

Zaokruži slovo ispred točnog odgovora.

a) Mira je dobila veći broj od Vere.

b) Mira i Vera su dobile jednake brojeve.

c) Mira je dobila manji broj od Vere.

Rješenje

a) Mira je dobila veći broj od Vere.

MA.3.5.1. Učenik umije odrediti položaj (koordinate) točaka koje zadovoljavaju složenije uvjete.

Zadatak

Ucrtaj u koordinatnom sustavu sve točke koje su jednako udaljene od x osi kao i točka A, a kojima je udaljenost od y osi dva puta veća nego točke A od y osi.

Rješenje

MA.3.5.2. Učenik umije tumačiti dijagrame i tablice.

Zadatak

U tablici su zadane udaljenosti nekih gradova u kilometrima.

km	Beograd	Kragujevac	Niš	Novi Sad	Novi Pazar	Subotica	Zaječar
Beograd	-	115	239	82	271	178	236
Jagodina	165	42	104	217	196	319	117
Kragujevac	115	-	146	197	160	299	159
Kraljevo	192	54	152	251	106	353	193
Kruševac	192	70	91	274	167	376	132

a) Koji je grad od Beograda udaljen 115 km? .....

b) Koja su dva grada udaljena 353 km? .....

c) Koja su dva grada udaljena manje od 50 km? .....

d) Koliko je gradova u tablici od Beograda udaljeno više od 200 km? .....

Rješenje

a) Kragujevac

b) Kraljevo i Subotica

c) Jagodina i Kragujevac

d) tri

MA.3.5.3. Učenik umije prikupiti i obraditi podatke i sam sastaviti dijagram ili tablicu; crtati graf kojim prikazuje međuovisnost veličina.

Zadatak

Maja je vozila bicikl 45 minuta. Nakon prvih 10 minuta vožnje dosegnula je brzinu od 10 km/h. Vozila je tom brzinom sljedećih 20 minuta, a zatim počela ravnomjerno usporavati dok se nije zaustavila. Dopuni dijagram koji prikazuje Majinu vožnju, kao što je započeto.

Rješenje

MA.3.5.4. Učenik umije primjeniti postotni račun u složenijim situacijama.

Zadatak

Cijena knjige prvo je povišena za 10%, a zatim snižena za 10% i sada iznosi 198 dinara. Kolika je bila cijena knjige prije povišenja?

Zaokruži slovo ispred točnog odgovora.

a) 198 dinara

b) 200 dinara

c) 202 dinara

d) 196,02 dinara

Rješenje

b) 200 dinara

Obrazovni standardi za kraj obaveznog obrazovanja za matematiku koji će biti ispitani nepoznatim zadatcima

MA.2.3.4. Učenik umije vladati pojmovima: prizma i piramida; računati njihovo oplošje i obujam kada su potrebni elementi neposredno zadani u zadatku.

Zadatak

Duljina osnovnog brida pravilne trostrane jednakobridne piramide je 8 cm. Koliko je njeno oplošje?
Prikaži postupak.

Oplošje piramide je _____ cm^2

Rješenje

$$P_s = \frac{a^2}{4}\sqrt{3} = 16\sqrt{3}cm^2,$$

$$O = 4 \cdot P_s = a^2\sqrt{3} = 64\sqrt{3}\ cm^2,$$

ili

$$O = 4 \cdot \frac{a^2}{4}\sqrt{3} = a^2\sqrt{3} = 64\sqrt{3}\ cm^2$$

Oplošje piramide je 64 $\sqrt{3}$ cm^2 .

MA.2.5.4. Učenik umije primjeniti postotni račun u jednostavnim realnim situacijama (na primjer, promjena cijene kakvoga proizvoda za zadani postotak).

Zadatak

Gordana prodaje sladoled. Za svaki prodani sladoled po cijeni od 60 dinara, ona zarađuje 6 dinara. Kolika je njena zarada po jednom sladoledu izražena u postocima?

Zaokruži slovo ispred točnog odgovora.

a) 6 %

b) 1 %

c) 54 %

d) 10 %

Rješenje

d) 10 %

MA.3.1.1. Učenik umije odrediti vrijednost složenijeg brojevnog izraza.

Zadatak

Izračunaj umnožak izraza A i B, ako je A = 1 + 3 : 6/5 - 2/5 • 5/4 i B = 8/3 - 7/3 • 6/7.

A = _____ , B = _____ , umnožak A • B = _____

Rješenje

A = 3 , B = 2/3, umnožak A • B = 2

MA.3.2.1. Učenik je postigao visok stupanj uvježbanosti izvedbe radnji uz isticanje svojstava koja se primjenjuju; umije sastavljati i rješavati linearne jednadžbe i nejednadžbe i sustave linearnih jednadžbi s dvjema nepoznanicama.

Zadatak

Koji skup brojeva prikazan na brojevnom pravcu jest rješenje nejednadžbe $4 - \frac{6-2x}{3} > 4$?

Zaokruži slovo ispred točnog odgovora.

Rješenje

MA.3.4.1. Učenik umije po potrebi pretvarati jedinice mjere, računajući s njima.

Zadatak

Film se završio u 22 sata i 10 minuta. Kada je film počeo ako je trajao 115 minuta?

Zaokruži slovo ispred točnog odgovora.

a) 20 sati i 55 minuta

b) 20 sati i 45 minuta

c) 20 sati i 15 minuta

d) 20 sati i 5 minuta

Rješenje

c) 20 sati i 15 minuta

Uverenje
o obavljenom završnom ispitu u osnovnom obrazovanju i vaspitanju

РЕПУБЛИКА СРБИЈА

ОСНОВНА ШКОЛА „ _____ " у _____

Општина _____ Решењем бр. _____ од _____

_____ (деловодни број и датум)

_____ (назив органа који је донео решење)

Број у матичној књизи _____ утврђено је да школа испуњава услове за рад.

ЈМБГ | | | | | | | | | | | | | ЈОБ | | | | | | | | | | | | | | |

УВЕРЕЊЕ

О ОБАВЉЕНОМ ЗАВРШНОМ ИСПИТУ У ОСНОВНОМ ОБРАЗОВАЊУ И ВАСПИТАЊУ

_____ (име и презиме ученика-це)

_____ (име и презиме родитеља / другог законског заступника) , _____ (датум и година рођења) , у _____ (место рођења)

општина _____ , држава _____ ,

обавио-ла је школске _____ / _____ године завршни испит.

(М.П.)

Директор

_____